DISSERTATIONES QUATUOR,

QUIBUS
EPISCOPATUS JURA
EX
S. Scripturis & Primæva Antiquitate
ADSTRUUNTUR,

Contra ſententiam D. BLONDELLI
ET ALIORUM.

Quibus præmittitur diſſertatio procemialis, de *Antichriſto*, de *Myſterio Iniquitatis*, de *Diotrephe*, & *ἐν μέσῳ*, de *Gnoſticis*, ſub Apoſtolorum ævo ſe prodentibus.

Authore *Henrico Hammond*, S. S. Theol. Profeſſore,
PRESBYTERO ANGLICANO.

LONDINI,
Typis *J. Fleſher*, impenſis *R. Davis* in *OXONIO.* 1651.

EPISTOLA

AD

Virum Integerrimum.

§. 1. QUæris à me, *vir Integerrime*, quid rei ſit, aut quid in excuſationem noſtram apud exteros obtendi poſſit, quâ ratione, aut quibus demum patrociniis propugnanda Gentis exiſtimatio (ſeu potiùs cœli hominúmque invidia amolienda) ſit, quòd, cùm duo inter *Reformatos* magna nomina, *Claudius Salmaſius*, & *David Blondellus*, *Epiſcoporum* ordinem tam ſtrenuè & prolixè invaſerint, univerſa apud nos literatorum natio (quæ ſatis novit, non ſolùm fortunas & famam ſuas, verùm & ipſum corporis *Chriſti* καταρτισμὸν cum dignitate iſtius ordinis conjuncta eſſe) tam profundo interim ſilentio rem omnem permiſerit, ex torpore ſeu veterno ſu~~um~~o, quo jamdiu ſepulta gens apud proximos eviluit, nullâ hoſtium provocatione aut minis, nullâ calamorum, quaſi arundinum, apparatu, nullo pugnantium celeuſmate, nullis triumphantium vel *Io* canentium ἀλαλαγμοῖς excitanda.

§. 2. Nec certè diſſimulaverim, illud nobis expectandum fuiſſe, ut, qui res noſtras per decennium utrique regimini tam *ſeculari*, quàm *Eccleſiaſtico* adeò improſperè ſuccedentes, (*Benigniſſimo Patre*, ob impietates & *Sacrilegia* noſtra, ſic jubente) vel qui *Genium Populi*, & præcipuè literatorum apud *Anglos* ingenium è longinquo, & non ſuis, ſed aliorum oculis perluſtraverint, hanc nobis dicam impingerent.

§. 3. Verùm, cùm recognoverint viri boni, rerúmque, & exiſtimationum noſtrarum περιεργότεροι indagatores, quàm nón calamis hîc, ſed ſclopetis, non pacatis animorum, ſed ferocibus brachiorum impulſibus, res univerſa geſta fuerit, quàm nobis jamdiu nihil profuerint, imò quàm (miſerandâ ſorte) obfuerint firmiſſimarum rationum momenta, quibus contra populares & contribules noſtros (diſtrictis enſibus omnes controverſiarum nodos diſcindere paratos, nec ſyllogiſmis, ſed tormentis, bellicíſque omne genus machinis, *acropoles* noſtras impetentes) *Epiſcoporum* Jura, non indiligenter, ſed tamen fruſtra, tuebamur: Cùm rurſus meminerint (quemadmodum *inſula* hæc, naturâ contra exteros munita, eorum jamdiu formidinem abjecit, à quibus toto Pelago *diviſa* fuerit, ſic &) *Eccleſiam Anglicanam*, quamvis cum *Univerſâ Primitivâ Eccleſiâ* & cum aliis omnibus, quibus iſta non diſplicuit , concordiam intimam ſedulò colat, αὐτονομίας tamen jure gaudentem, & (ſub *Monarchâ* primùm , *Fidei Defenſore*, *Chriſtíque* in *Regno* ipſius *Vicario*, dein, ſalvis *Regni juribus*, ſub *Primate* ſuo) αὐτοκέφαλον , ſuis privilegiis munitam, ſuis columnis innixam, nullíque externo tribunali ὑπεύθυνον , cauſam ſuam coram *tranſmarinis* actoribus neutiquam dicendam cenſuiſſe, nec quidem anxiè aut ſolicitè curaviſſe, quam de ipſâ (utcunque aſperam) ſententiam diſſentientium unus aut alter, injuſſu pronunciaverit: Cùm denique in mentem revocaverint, quantò magis in evolvendis , quàm ſcribendis libris *Doctores*, & *Profeſſores* noſtri operas & diligentiam ſuam exercuerint, quàm obnixè laboraverint omnigenâ lectione dogmata firmare, antiqua ſtatuminare, illúdque *Nicenorum Patrum* διάταγμα, [τὰ ἀρχαῖα ἔθη κρατείτω] *Reformationis Anglicanæ* fundum, pectoribus intimis imbibendum proponere, adeóque omnes , curæ ipſorum commiſſos, ex *Scripturis* & *Patribus* ad omnigenam puritatem, ſimúlque πρᾳότητα inſtituere, nec tam inimicitias cum aliis, quàm cum ſuis, & *univerſâ* (quatenus per *Dei* verbum licuerit) in *Eccleſia Chriſti* pacem cuſtodire, cum hæc, inquam, omnia ſolerti & pacatâ mente recoluerint, deſinent tandem mirari, aut portenti loco habere, quòd quibus nec animus, nec arma, nec calami, nec argumenta ad propulſandum omnem adverſariorum inſultum defuerint, iis tamen quandoque uti non placuerit, aut cum exteris, & curæ noſtræ neutiquam commiſſis, ſupervacaneam & inutilem miſcere diſputationem, cùm aſperioribus telis, & ex *Vulcani*, non *Minervæ* officinâ petitis, domi res tota ageretur.

§. 4. Nobis interim ex adverſo, nec enim diffitemur, cumulatiorem *admirationis* ſimul, ac *querelarum* materiam *D. Blondellus* ſuppeditavit, qui cùm *Reformatæ* in *Galliâ Eccleſiæ* defenſionem à contribulibus ſuis ipſi ſatis honorificè impoſitam in ſe receperit, ſimúlque à doctis hujus ſæculi viris magnæ diligentiæ, plurimæ lectionis famam reportaverit, adeò tamen nullâ aut *Eccleſiæ noſtræ* curâ, aut miſeriarum ſenſu tangebatur, ut è contra *Oppreſſos* acriùs pungendos, afflictos conterendos exiſtimaret, ideóque [a] *Britannias noſtras*, provinciam ſatis ſquallidam, & non ſuam, ipſius tamen judicio ſubjiciendas, calculo opprimendas cenſeret, & de *Eccleſiâ* noſtrâ (cui ante annos non multos, cùm rebus pacatis & proſperis uteretur, eum non adeò infenſum fuiſſe certis indiciis nobis innotuit) ægrâ jam, & vacillante, & animam quaſi ipſam, inter inteſtinas turbas, & clades, agente, ilico *triumphos* agere moliretur.

§. 5. Quod tamen idem de *Cl. Salmaſio* nolim à nobis dictum putetur, qui *virum eximiæ eruditionis* non modò utroque iſto crimine ἀλλοτριοεπισκοπίας, & ἀσπλαγχνίας palàm liberamus (ut qui in prioribus ſcriptis ſuis nullibi, quod ſcimus, in agrum noſtrum falcem ſuam immiſerit, aut in *Eccleſiam Anglicanam* calamum ſtrinxerit) ſed etiam *Epiſcopis* noſtris (quos & *neceſſarios & retinendos* diſertè [b] pronunciavit) multò æquiorem,

&

[a] *Univerſis Dei O. M. ſervis occidente toto, maximè vero per Britannias* D. Blondellus *ſalutem precatur. Ep. nuncup. inſcript.*

[b] *Defenſ. Reg. Præf. fol. 4.*

& *ἰσοβαθμίας Eccleſiaſticæ propugnatoribus* meritò inſenſiorem, ex ipſius poſt *Caroli Regis* τελείωσιν [a] edito ſcripto, agnoſcimus, & gratulamur.

[a] *Def. Reg. capite præcipue X.* p. 352, 353-357. 362, 363-375.

§. 6. Cæterùm, ut ad *D. Blondellum* revertamur, *virum* itidem inter *primos* Collegarum ſuorum *eruditum*, at in hoc, quo nos ferire & opprimere voluit, *argumento*, non à nobis longiùs, & ab *Apoſtolicâ Catholicâ Chriſti Eccleſiâ*, quàm à *Doctiſſimis fratribus* ſuis, ſat ſcio, à *Magno Iſaaco Caſaubono*, & *optimo ſene Petro Molinæo* abeuntem, licebit pauculis interpellare, & notiſſimi facti ſenſum, quo tangimur, etiam palàm exponere.

§ 7. Certè ſi hoc ſit arctiorem cum *Chriſto* noſtro ſuaviſſimo, & leniſſimo ἀρχιατρῷ unionem profiteri, ſi hoc defæcatiorem puritatem factis exprimere ſi, cùm *Chriſtus* ipſe à ſuis iniquiſſimè habitus, noluerit, ſuorum nimio contemptu provocatus ἐρίζειν vel κραυγάζειν, *Chriſtianus* interea, & inter *Evangelicos* εὐαγγελικώτατος universum *Ordinem*, à popularibus noſtris tam inclementer habitum, ipſius etiam calamo transfoſſum cupiat, ſi qui ex utroque rivo, *Helicone* & *Jordane*, copioſiùs ebiberit, religionis intaminatæ, & bonarum literarum duplici culturâ emollitus, iſtam erga fratres *contritos*, & *peſſundatos* (nimiam, & inutilem) aſperitatem exercendam exiſtimet, ſi, quod de *Idumæis* querebatur *Deus*, [b] *Lætatos eſſe ſuper filios Judæ in die perditionis eorum, intraſſe portam populi Dei in die ruinæ eorum, & in exitibus ſtetiſſe, ut interficerent eos qui evaſerant ex ea*, ſi, quod *iram Dei magnam in opulentas gentes* accendiſſe dicitur, *Zach.* 1. 15. [quòd ſcilicet cùm *Deus iratus fuerit parùm, ipſi adjuverint in malum*] id etiam de *Puritatis Evangelicæ Profeſſore*, in die vaſtitatis & anguſtiæ noſtræ dici poſſit, tunc certè longum valete *Charitatis* & *εἰρηνοποιΐας Evangelicæ* blandiſſima, ſed vana nomina, valete turtures, agníque, nec ab ovili *paſtoris* noſtri, aut de candidis ſanctiſſimi *Spiritus* turribus auſpicatiora, aut mitiora.

[b] *Obad.* 12. 13, 14.

tiora dehinc expectanda ſint, quàm ab immanſuetis quibuſvis deſerti incolis, ab incultiſſimo montium comitatu ſperari poſſent.

§. 8. At nec nobis, nec Matri noſtræ dilectiſſimæ, *Eccleſiæ* adhuc (*Deo* procurante) *Anglicanæ*, luctuoſæ quidem, ſed & formoſæ, & ab ipſo pædore & fœditate magis ſpectabili (nobíſque multo chariùs æſtimatæ, ex quo in cruce poſita, *imagini Chriſti* noſtri *conformis* facta eſt) querelis aut μεμψιμοιρίαις opus eſt: imò potiùs *gaudendi* & *exultandi* copiam nobis factam eſſe putamus, quòd decennio jam integro, conſtantiam & officium noſtrum fortunarum omnium jacturâ, cuſtodiis diutinis, exiliorum non uno genere, ipſóque demum ſanguine conſignatam, *Deo*, *Angelis*, *hominibus* θεατριζόμενοι, περιπλακιζόμενοι (ſolo *agonothetâ* noſtro nobis aſſiſtente, aut opem ferente) fortiter, & pro *athletarum* more comprobavimus.

§. 9. Dabit, uti ſperamus, *Benigniſſimus Pater*, (quem etiamnum aſſiduis precibus δυσωποῦμεν) dabit reliquis *Univerſæ Eccleſiæ* ſuæ partibus, poſt tot procellarum viciſſitudines, γαλήνην, pacémque feliciſſimam, dabit *Orbi Chriſtiano Halcyonios*, & placidos dies; nobis verò perpeſſiones noſtræ, ſtigmata, & cicatrices, (πνευματικαὶ, inquit Θεοφόρος Martyr, μαργαρῖται, imò διαδήματα τῶν ἀληθῶς ἐκλελεγμένων, ait *Polycarpus*) nulla blandientis ſæculi mercede, nullo profundæ & illibatæ tranquillitatis pretio à nobis redimendæ (utpote quarum ope, θανάτῳ Χριστοῦ συμμορφούμεθα) inter donativa *Imperatoris* noſtri, inter χαρίσματα & privilegia numerandæ ſunt.

§. 10. Hinc nos poſteritas æſtimet, quòd de nemine querimur, de omnibus εὐχαριστοῦμεν, *Patrem* quippe noſtrum benigniorem nuſpiam aut præſentiorem experti, quàm, cùm ſic nobis in *Leonis ſpeluncâ*, in *ardenti furno* ſe adjunxerit, ipsíſque fratrum noſtrorum impro-

periis

periis, & calumniis (inexpectato quidem gratitudinis & *ἀντιπελαργίας* genere) non ut peſtiferâ tamen, ſed ſalubri, ſuavíque & leniter ſpirante aurâ, triſtiſſimumque illud *væ*, *Lu.* 6. 26. (ſolennem *Pſeudoprophetarum* mercedem) à nobis procul arcente, recreaverit & refocillaverit, ſic demum *τῆς δυνάμεως τοῦ Χριστοῦ ἐφ᾽ ἡμᾶς ἐπισκηνώσῃ*: 2 *Cor.* 12. 9. Quibus omnibus *Patris optimi* dignationibus & privilegiis freti, nihil reliquum habemus niſi ut tot *εὐεργέταις* noſtris vicem rependamus, beneficiis acceptis non indignam, *ἀγαπῶντες*, *εὐλογοῦντες*, *καλῶς ποιοῦντες*, & pro illis, qui tanto cum periculo ſuo ſic nobis prodeſſe voluerint, indies ad miſericordiarum *Patrem* preces fundentes, ne, quod nobis fauſtè, & ad ſalutem noſtram commodiſſimè, id illis infauſtè; ne quod nobis tolerantibus feliciter, illud malorum noſtrorum autoribus funeſtè cedat. *Πάτερ ἄφες αὐτοῖς*, *Κύριε μὴ στήσῃς αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν ταύτην*.

§. 11. His ergo (non in vacuum & leviter ſparſis, ſed) ad cœlum ſolenniter effuſis ſuſpiriis, iiſdem etiam finibus continenda eſſet hæc *Epiſtolaris* diſſertatio, ſi non alia quædam eſſent, eáque *Chriſtianæ*, ſeu pacis, ſeu veritatis amatoribus neutiquam contemnenda, quæ alias à nobis curas, novámque & prolixiorem operam poſtularent. Cujus ratio paucis explicanda erit.

§. 12. Prodierunt nuper *Theologicæ theſes, Præſide D. Lodovico Capello, de Epiſcoporum* & *Preſbyterorum diſcrimine* propoſitæ; quibus poſt alia quædam ſic præluditur [*De Epiſcoporum ſupra Presbyteros prærogativâ hactenus inter ipſos Proteſtantes ab Anglicanis Epiſcopis diſputatum fuit, ſed & ea lis & controverſia definita jam videtur à viris longe doctiſſimis Dno. Salmaſio & Blondello, &c. Theſ.* 5.] Scilicet *Epiſcopalem Ordinem* ſic à *Claud. Salmaſio* & *D. Blondello* devictum, et expugnatum eſſe, ut ab omnibus planè deſertus et derelictus nec fautorem invenerit, nec defenſorem; Aſſurgere tandem omnes, porrigere herbam, nihílque in univerſo orbe *Hieratico* repertum, quod duobus his Ολυμπονίκαις opponi poſſit, venerabundos agnoſcere.

§. 13. Hac in re ne ἐχεμυθία noſtra bono viro fraudi ſit, quædam breviter à principio repetenda ſunt, quæ nobis *Anglis* in hac, de *ordine Eccleſiaſtico*, controverſiâ, per annos aliquot obtigerunt.

§. 14. Quibuſdam jamdiu concivibus noſtris novandi animum, regiménque (ut *Politicum* taceam) ſaltem *Eccleſiaſticum* ſolicitandi, movendi, et ab ipſis radicibus convellendi lubidinem inſediſſe, illud demum univerſo *Orbi* terrarum (re ipſa loquente) magis innotuit, quàm ut teſtimoniis, aut probationibus indigeat: id primò ciendis odiis perſonalibus contra *Epiſcopos*, ſimúlque univerſam, quantum fieri potuit, *Epiſcoporum* proſapiam et familiam. *Prælaticos*, ut in diverbio erat, omnes, Dein, ſuſurris in verba mutatis, tandemque ſcriptis famoſis ipſum *Ordinem* ut *Antichriſtianum*, et beſtiæ *Apocalypticæ* partem non minimam impetentibus, tentabatur.

§. 15. Nec importunum jam, aut minùs neceſſarium videbatur conſilium *Reverendiſſimi Patris*, *Joſephi Halli*, (notiſſimi pridem, et qui *Dordracenæ ſynodo* interfuerat, *Theologi*, *Exonienſis* primò, jam *Norwicenſis Eccleſiæ Paſtoris*) qui *Divinam Epiſcoporum* in *Eccleſiâ Chriſti inſtitutionem*, tantâ jam tum maledicentium invidiâ deturpatam, et oppreſſam, vindicandam ſibi aſſumpſit. Huic luculento *Patris* optimi ſcripto, non deerant quinque *Presbyteri*, qui junctis viribus reſponſum unum inſtruebant, ſerrámque, ſi bene memini, ſemel reciprocabant, quàm idoneè, aut quàm proſperè, penes æquos Lectores judicium eſto.

§. 16. Alii interim nec pauci, nec contemnendi *Theologi* ad tutandam *Epiſcoporum* προστασίαν operas et *Symbolas* ſuas contulerunt, ſinguli ſingulis et juſtis voluminibus rem integram exorſi, quibus, ut fas erat, *Reverendiſſimus Archiepiſcopus Armachanus*, *Hiberniæ Primas* (ſuis de *Origine Epiſcoporum*, & *Metropolitarum* & de *Aſiâ Proconſulari* eruditiſſimis *Diatribis*) facem prætulit.

§. 17. His omnibus nihil unquam à *Presbyteranæ* paritatis defenſoribus aut reponi aut opponi potuiſſe, nolo ſic *Præſidi Capello* ἐξομοργνῦσθαι, ut pronunciem. Certè (poſt primam illam ſeu *Smectymnianam*, quæ dicebatur, velitationem) nihil adhuc repoſitum eſt; octo integris voluminibus ὐδὲ γρῦ, ut dici ſolet, nec poſt annos jam plures dividendis *Eccleſiæ* patrimoniis inſumptos expectandum eſt, ut qui gladiis, non ſtylo, decretoriis tam ampla ſpolia ab *Epiſcopis* reportaverint, cauſam jam ſuam pacatis rationum momentis diſcutiendam permiſſuri ſint.

§. 18. His addi poteſt, libellum iſtum, quo *ſolennis liga*, *fœdúſque* contra *Hierarchiam Eccleſiaſticam* concepta continebatur, à *Doctis* viris quindenis, ſi rectè memini, vicibus, totidem voluminibus refutatum eſſe, (tandémque ab *Univerſâ Academiâ Oxonienſi* membratim diſcerptum, multiſque non ex trivio petitis argumentis transfoſſum) & *ſexennio* integro *Samaritanum* unicum, qui tam crebra vulnera religaret, *viníque* aut *olei* guttam unicam infunderet, non inveniſſe.

§. 19. Tædet enumerare concertationes ſingulares, ſeu in *Tractatu Uxbrigienſi* inter ſolos *Theologos* inſtitutas, ſeu in *Novoportenſi* cuſtodiâ inter unicum *Carolum Regem*, & omnes omne genus *Antagoniſtas*, ubi *Pientiſſimus Princeps* tanquam *Angelus Dei*, cauſam *Eccleſiæ* & *Epiſcoporum*, ad ſtuporem omnium propugnavit, idque cùm ſtricta novacula ſupra eſſet, &, ut verbo dicam,

Μῦνος ἀνὴρ σύλησεν ὅλον στρατὸν, ὃν δ' ἄρα μέσσῳ
Αἱματόεις ἔστηκεν ἀτειρέος Ἄρεος εἰκών.

§. 20. Quàm verò ſit hoc unum non ſpecioſè aut magnificè, ſed ſi res ipſa inſpectetur, frigidè & infra rei dignitatem, à me dictum, mallem ex ſcriptis *Sanctiſsimi Athletæ*, c. 14°. *De Fœdere*, & 17°. *De regimine Eccleſiaſtico*, ſimúlque ab integra cum *Al. Henderſono* per literas habita diſputatione (congreſſu ſatis inæquali, *Conſtantiſsimi* quidem *Eccleſiæ* ὑπερασπιστοῦ, veréque, qui dicebatur, *Fidei defenſoris*, at illius in profectione ſeu potiùs fugâ *Novocaſtrenſi*, ſolis *Fœderatis* cincti, omníque, non librorum tantummodo, ſed & famulorum comitatu intercluſi, cum presbytero nominatiſſimo, univerſo contribulium ſuorum agmine ſtipato) mallem, inquam, ex his vivis ſpeciminibus &, poſt certamen &, πλείωσιν *celeberimi* Πεντάθλου, adhuc ſpirantibus & loquentibus, quàm ex hoc qualicunque teſtimonio meo conjecturam fieri.

§. 21. Plura non adjiciam, ex iſtis pauculis *Doctiſsimo Præſidi* me perſuaſurum confiſus, *Hierarchiam Eccleſiaſticam* aſſertoribus nondum ſuis planè deſtitutam eſſe, ſed (ſi *Britannias* noſtras reſpexerit) adhuc vivere & valere, calamitoſam, ſed erectam, & nunquam de devictis & exploſis *Aerianis* glorioſiùs, quàm de jam proſperis & victoribus, triumphantem : expertam quippe, & re ipſâ enunciante edoctam, omne illud inimicorum argumentis defuiſſe, quod *Fœderibus*. armíſq; ſupplendum cenſebatur. ipſúmque (quod *Rhetor* monuit) τὸ πλῆξαι, τοῦ μηδὲν ἔχειν ἐλέγχειν ὁμολογίαν εἶναι illúdque quodammodo *Ordini ſacro ſancto* obtigiſſe, quod olim de *Regno cœlorum* edixit *Chriſtus*, non *Scribarum*, aut literatorum ratiociniis, ſed βιαστῶν & ἁρπαστῶν impetu rapiendum eſſe. Sic nempe *Callimachi* fatum cauſæ noſtræ obtigiſſe, transfodi, et emori poſſe, cadere non poſſe, et inter ipſas *Florentiſsimæ Matris* ruinas adhuc invictam ſtare, hoſtibúſque (κενοῖς περιφυγοῦσιν ἀπειλαῖς) nondum minari deſinere, etiam cùm occumbat.

§. 22. Cùm interim *Cl. Salmaſii*, et *D. Blondelli* aquilas planè victrices (utut de *συμπολίταις* noſtris actum ſit) ſibi ſic prolixè gratuletur *Doctiſſimus Præſes*, libet pauculis *diſſertationibus* experiri, ecquid magnificum aut eximium hac in re ab illis præſtitum fuerit, aut quod cauſæ noſtræ jugulum petiiſſe rectè dicatur.

§. 23. Primò igitur ſententia iſta, quam contra *Prælaticos* propugnandam ſuſceperunt duo magna nomina, ex præfatione *Blondelli* p. 5, 6, 7, 8. & *teſtimoniorum Hieronymi explicatione*, p. 3. proponenda eſt.

1. *Epiſcopos, non ex Apoſtolorum inſtitutione*, ſed *ex conſuetudine tantùm Eccleſiæ Presbyteris majores fuiſſe: Pares* quidem & *collegas in eâdem Eccleſiâ ab Apoſtolis creatos fuiſſe, ſic tamen, ut inter pares* πρωτοχειροτονηθεὶς *ex quodam primogenituræ in Chriſto jure, primâ Cathedrâ (à qua Eccleſiarum cenſus conſignari & ſucceſſiones deduci cœperunt) & delegato præſidendi munere fungeretur*, *ordine* jam tum, *non merito Epiſcopum creante.*

2. *Iſtam Eccleſiæ conſuetudinem non ſtatim ex quo inter Corinthios auditum fuit [ego ſum Pauli &c.] ſed poſt Apoſtolorum omnium exceſſum, poſt Clementis Romani ad Corinthios, & Polycarpi ad Philippenſes ſcriptam epiſtolam, paulatim circa annum Chriſti* 140. *invaluiſſe.*

§. 24. Hujus ſententiæ confirmationem ex *Hieronymi* præcipuè teſtimoniis peti voluit *D. Blondellus*, ita tamen, ut & quatuor *Scripturæ* commata, 1 *Tim.* 3. 2. 7. *Act.* 20. 17. 28. *Phil.* 1. 1. *Heb.* 13. 17. ſimûlque *Clementis Romani* ad *Corinthios*, & *Polycarpi* ad *Philippenſes*, dicta quædam, ſuffragium & calculum ſuum dediſſe, tandémque omnium ferè antiquorum ſcriptorum, (ſed præcipuè *Pſeudo-Ambroſii*) prolixa caterva hanc antiquam de *Epiſcopatus* & *Preſbyterii identitate* ſententiam agnoviſſe & expreſſiſſe putarentur.

§. 25. Duo præterea ſunt, quibus hanc ſententiam ſuam ab utraque parte claudi; unum, quo ei viam ſterni, alterū, quo eam à tergo muniri cupiebat vir *Doctiſſimus*.

§. 26.

§. 26. Quod in *anteceſſum* præmitti voluit, illud eſt, [a] *Importatam ſub ipſis Apoſtolorum oculis Chriſti gregi à turbonibus ſchiſmatum peſtem fuiſſe*, 1 Cor. 11. 18. *effoſſa Judaizantium zelo*, Act. 15. 1. *quæ ſepulta fuerant, ſynagogæ elementa, oppugnatam ab Antichriſtis Dei ſuper omnia regnantis Monarchiam, negatam ab Ebione ἐνανθρώπησιν, abjuratam à Nicolaitis ſanctitatem, nec defuiſſe τῆς Ἐκκλησίας φιλοπρωτεύοντα Diotrephen. Et hanc primam (ſive dogmatum, ſive Disciplinæ corruptelam ſpectemus) mali labem latiùs deinceps ſerpſiſſe nemini mirum videri oportere.*

[a] Ep. nunc. p. 3.

§. 26. Quod à *poſteriori* ad tutandam ſententiam ſuam neceſſariò addendum duxit, illud eſt, [b] *Inquietam ardelionum libidinem ſibi temperare non potuiſſe, quò minus piis fraudibus, ceu idoneo Epiſcopalis apicis tibicine, abuteretur, ementitiſque primorum martyrum nominibus, quicquid in mentem venerit, vulgaret: idque de Epiſtolis ab Euſebio, Hieronymo, Athanaſio laudatis pronuntiandum eſſe, quibus, inquit, antiquior (ſed qui poſt Clementis Alexandrini dormitionem emerſiſſe videtur) ὑποβαλεὺς, Ignatii Martyris nomen appinxit, &c.*

[b] Ep. nunc. p. 39.

§. 28. Quid verò hîc à nobis expectandum ſit, eâdem brevitate delineatum lectori jam proponendum eſt.

§. 29. Primò igitur de πρωτοχειροτονηθέντος προστασία, quid cenſendum ſit, an primis temporibus (quod *D. Blondellus* fideliter ex *Pſeudo-Ambroſio* contendit) *ordo, non meritum Epiſcopum fecerit*, & ἀπαρχαῖς continuò *primatus* obtigerit, ſic *ut, recedente uno, ſequens ei ſuccederet*, nos breviter tantùm (& ὡς ἐν παρόδῳ, [c] cùm ex *Clemente Romano* teſtimonia producenda eſſent) diſquirendum putavimus, nec enim hac in re, utcunque ab omni veritatis ſpecie ſatis abeunte, nos *D. Blondello* δίκην intendimus. Si enim, cui *præſidentia* iſta, ſeu ex *primogenituræ*, ſeu ex *meriti* jure com-

[c] Diſſert. v. c. 5.

competebat, *ſingularis* etiam *authoritas*, & pôtentia ſuper *Presbyteros*, ex *Apoſtolorum ordinatione*, aut *conſtitutione*, contigiſſe agnoſcatur, nobis ſic demum *Epiſcopus ſingularis* ab *Apoſtolis* inſtitutus videbitur, nec quicquam cauſæ noſtræ oberit ſi, qui primus *Chriſto* nomen dederit, *Apoſtolis*, aut *Spiritu Dei* ſic volentibus, reliquis poſtnatis præponeretur. Hunc verò προεστῶτα, aut *Præſidentem*, *Presbyteris*, ubi *Presbyteri* erant, nullatenus præfuiſſe, illud eſt, quod illi aſſerere non verentur, nos, ſine quibuſvis ambagibus fidenter pernegamus, & in eo unico omnem inter nos & *Presbyteranos* litem poſitam eſſe contendimus.

§. 30. Secundò, λογομαχίας, aut inanes de *vocibus* concertationes ante omnia fugiendas eſſe putamus, nec igitur ab *homonymiâ*, aut *ſynonymiâ* vocum ἐπισκόπου & πρεσβυτέρου, rerum longè diſſitarum identitatem concludendam eſſe, ſed (ut in ambiguis fieri ſolet) diſtinguendas voces eſſe, ſic ut primò omnibus notum fiat quid in *ſacro* inprimis codice, dein inter alios antiquiſſimos *Scriptores*, *Clementem*, *Ignatium*, *Polycarpum*, ut & *Papiam*, alióſque, per ἐπισκόπους aut πρεσβυτέρους intelligatur, & 2do ex eo dijudicetur, an in *ſingularibus* cujuſque *Eccleſiæ*, & *Provinciæ Præfectis*, qui in alios omnes κρίσεως & χειροτονίας, *juriſdictionis*, & *ordinationis* poteſtatem exercebant, (quocunque demum ſeu ἐπισκόπου, ſeu πρεσβυτέρου, ſeu ἡγουμένου, ſeu ποιμένος, ſeu προεστῶτος, ſeu *Sacerdotis*, ſeu *Præfecti* titulo inſignirentur) an in *Collegis*, & *Comparibus*, quibus nemo præficiebatur, in communi *Eccleſiam* gubernantibus, *Apoſtoli* poſt *Chriſtum Eccleſias* in omnibus profectionibus ipſorum fundandas curaverint. Nec igitur in eo controverſiam poni, Quibus demum (vel an iiſdem omni ævo) *nominibus* cogniti fuerint *Eccleſiarum Rectores*, ſed an ad *unum* in

ſingular

ſingulari Eccleſiæ, an ad *plures* poteſtas iſta devenerit.

§ 31. Nos ad *unum ſingularem Præfectum*, quem ex famoſiore *Eccleſiæ* uſu, *Epiſcopum* vulgò dicimus, poteſtatem iſtam in ſingulari cœtu, ex *Chriſti* & *Apoſtolorum* inſtitutione, nunquam non pertinuiſſe affirmamus, ideóque nec *Presbyteris* (*comparibus*, & ἰσοτίμοις) nec *Presbyterorum conſeſſui* eam competere: Et hanc *Theſim* noſtram ab omnibus contra-militantium argumentis vindicandam & propugnandam ſtatuimus, eo ordine, qui nobis commodiſſimus viſus eſt.

§. 32. *Primò* ſcilicet de *ſchiſmatum*, & *hæreſeων* peſte, ipſis *Apoſtolis ſpectantibus*, *in Eccleſiam importatâ*, aliiſque à *D. Blondello* in anteceſſum memoratis, diſſertationem integram inſtituimus, ut palam fiat, quàm ad nos non pertineat invidia iſta.

§. 33. Secundò *Ignatii ſanctiſſimi Martyris Epiſtolas*, illi tam ſedulò & prolixè abjudicatas, dignitati ſuæ reſtituendas primùm, & tunc demum cum *Hieronymo*, *Blondellianæ* ſententiæ fundo, comparandas curavimus, ſimúlque quid de *Hieronymi* ſententia cenſendum ſit, indicavimus.

§. 34. *Tertiò* omnia *Sacri Codicis* loca, primò, quæ in [a] *Evangeliis*, dein, quæ in [b] *Actis* & *Epiſtolis* ad hanc materiam pertinere videntur, præſertim, quæ ad cauſæ ipſius defenſionem à *D. Blondello* adducta ſunt, (iis, quoties opus fuit, ἐξ ἀρχαίας *Eccleſiæ* παραδόσεως explicatis, ſimúlque ſingulis primævæ *Eccleſiæ* monumentis, quæ quâvis ratione opponi poſſe putantur, ex hoc lucis fonte illuſtratis) tandémque [c] *Polycarpi* obiter, at ex inſtituto [d] *Clementis Romani* teſtimonia, utpote quæ ante annum *Chriſti* 140. (ſolennem illam, ſecundum *D. Blondelli* computum, *Epiſcopatus* naſcentis *æram*) ſcripta fuerint, ad calculos noſtros revocavimus.

[a] *Diſſ.* 3.

[b] *Diſſ.* 4.

[c] *Diſſ.* 4. *c.* 11.

[d] *Diſſ.* 5.

§. 35. Illis denique & alia nonnulla, quæ ex *Hermâ*, ex *Pio Papa*, circa ann. D. 148. ex *Eccleſiaſtici regiminis* formâ, *quo tempore Romam advenit Marcion*, tandémque ex *Juſtini Apologiâ Anno Chriſti* 150. conſcriptâ, ut & ex *Papia*, & *Irenæo D. Blondellus* producenda cenſuit, nos etiam, licèt ex abundanti, vel [a] obiter, vel ex [b] inſtituto viſenda, & adjicienda putavimus.

§. 36. Quibus peractis, non putavi me operæ pretium facturum, aut ſi innumeris *Patrum* & *Conciliorum* teſtimoniis, quæ poſt annum *Chriſti* 140. (quo *Epiſcopatum* caput ſuum in *Eccleſia* extuliſſe fatetur *D. Blondellus*) conſcripta ſunt, cauſæque noſtræ ubique ſuffragium ferunt, lectorem fatigarem, aut ſi paucula eorum *tmemata* à corpore, cui ſatis commodè adhærent, divulſa, & ad uſus ſuos à [c] *D. Blondello* accommodata, ad examen noſtrum revocarem. Quæ inter illa præcipua ſunt (ut & in [d] *Synodorum decretis*, *&c.*) aut, quæ cuivis fraudem facere poſſe videbantur, obiter in tertiâ *diſſertatione* perluſtravi, ut & quæ ex ipſo *Hieronymo*, in *ſecundâ*; Ab his pauculis indiciis ſatis ſupérque expertus, quo animo antiquorum *ſcripta* diſcerpſerit, quâ fide recitaverit *vir Doctiſſimus*, quantámque demum caliginem eorum oculis offundendam curaverit, qui ex teſtimoniis ſingularibus, ab eo prolatis, & obſervationum ipſius ope ad propoſitum ſuum accommodatis, integram et intemeratam *Primitivæ Eccleſiæ* ſententiam concludi poſſe exiſtimant.

§. 37. Si, quæ ex *Clemente Alex. Tertulliano*, *Origene*, *Cypriano*, *Euſebio*, *Baſilio*, *Nazianzeno*, *Chryſoſtomo*, *Auguſtino*, aliiſque demum ſequioris ævi ſcriptoribus, ab eo laudata ſunt, cuivis mortalium perſuaſerint, aut non placuiſſe *Patribus* iſtis *ſingularem Epiſcopatum Preſbyteratu majorem*, aut ante *An. Chr.* 136. aut 140. *Eccleſiæ incognitum* fuiſſe (quod unum niſi effecerint, nihil faciunt) ego hoc unum ab eo exoratum cupio, ut

oculis

[a] *Diſſ.* 4. *c.* 17. & 22.

[b] *Diſſ.* 5. *c.* 9. 10, 11, 12.

[c] *Sect.* 2a.

[d] *Sect.* 3a.

oculis ſuis locum in ipſo authore, è quo *D. Blondellus* teſtimonium ſingulare decerpſerit, integrum perluſtret, aut cum aliis ejuſdem ſcriptoris apertiſſimis dictis componat, ſibíque demum, non mihi credat, quid ſit δουλεύειν ὑποθέσει, aut ad partes fovendas teſtimoniorum non *cenſum*, ſed *delectum* facere. In re tantâ illud ſemel monendum fuit; Quod an minus rectè à me, an intemperantiùs, aut aſperiùs factum ſit, æquis ego lectoribus judicandum lubentiſſimus permitto. Vale vir *integerrime*, et *Chriſtianæ* pacis amator unicus, me etiam ὁμόψυχον amare perge.

H. H.

PRÆMONITIO
AD
LECTOREM.

§. 1. NEquis *has à nobis* operas *aut minùs* neceſſarias, *aut fruſtra ſuſceptas putet*, *& modò* Eccleſiaſticus Ordo *quovisſmodo conſervetur*, Cenſuræ *exerceantur*, Sacerdotes *perpetuò futuri in* Eccleſiâ *ordinentur, ſeu per unum*, *ſeu per plures id fiat*, *parùm rei* Chriſtianæ *intereſſe exiſtimet*, *unum eſt, quod hic præfari viſum eſt*, *illud eorum poſtulatum multum ab omni ratione*, *addam & pietate*, *abhorrere.*

§. 2. *Neminem enim* τιμὴν *hanc (ut nec honorem in familiâ* Chriſti *quemlibet)* λαμβάνειν ſumere, arripere, *ſibi arrogare, niſi qui* ὑπὸ τοῦ θεοῦ καλούμενος, à Deo *aut* mediatè *aut* immediatè vocatus ſit.

§. 3. *Illud à* Baptiſtâ, *cùm de* miſſione *ipſius ſermo incidiſſet*, *liberè pronunciatum*, Joh. 3. 27. οὐ δύναται ἄνθρωπος λαμβάνειν οὐδὲν, ἐὰν μὴ ᾖ δεδομένον αὐτῷ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, Nemo quippiam aſſumere *aut* arripere rectè poteſt, niſi ſit datum ei à cœlo, *ut & ipſius* Chriſti *dicto ſtabilitum & firmatum*, Lu. 12. 14. Ἄνθρωπε τίς με κατέστησε δικαστὴν, *&c.* Quis, *inquit ipſe* Chriſtus, me judicem conſtituit? *Omnem exindè* juris *dicendi facultatem à ſe procul avertens*, *quòd reſpectu* ἐνανθρωπήσεως, *nondum* δικαστὴς *aut* μεριστὴς conſtitutus *fuerit*.

§. 4. *Sepoſitâ igitur pauliſper controverſiâ hac*, *an* poteſtas vocandi miniſtros *in* uno *aut* pluribus *primùm fundata ſit*, *nos illud in hac diſceptatione pro conceſſo*

ceſſo poſitum cenſebimus, Neminem rectè dare quod non habet; *eúmque, aut eos, qui hâc poteſtate induti nunquam fuerint, ſine violatione, aut* Sacrilegio *quodam ſibi arrogare aut aſſumere, aut aliis æquè à* Deo *non vocatis, aut miſſis communicare neutiquam poſſe.*

§. 5. *Patet illud ex vulgatâ hypotheſi, quâ nec* unus *nec* plures Diaconi *fidelem quemvis in* Diaconum, *multò magis in* Presbyterum ordinare, *aut conſtituere poſſe cenſentur; cujus tamen hac unica ratio reddi poterit; quòd, licèt* fideles *in* Eccleſiam *per* Baptiſmum *recipiendi* poteſtas Diaconis, *per* χειροθεσίαν, *data ſit, nulla tamen* Diaconos *aut* Presbyteros ordinandi, mittendi, vocandi *facultas illis indulta ſit.*

§. 6. *Quod ſi de* Presbyteris *æquè verum ſit, idem etiam exindè de* Presbyteris *æquè concludendum eſſe, nemo tam iniquus erit, ut refragetur;* Quod enim ex æquo accipitur, ex æquo dari poteſt, *ait* [a] Tertullianus.

§. 7. *Hîc igitur primò* Hieronymi *illud ſatis tritum, & decantatum memoraſſe liceat,* A Presbyteris Epiſcopum (*ſi non aliis ſaltem*) Ordinatione differre. *Cui concinit illud* Chryſoſtomi, χειροτονίαν ἀναβαίνειν αὐτῶν ἐπίσκοπον.

§. 8. *Huic & illud ſecundò adijciendum eſt, in* Anglicanâ *noſtrâ* Eccleſiâ *illud ſemper, & ante, & poſt* Reformationis *noſtræ tempora, fixum, & indubitatum eſſe,* Presbyteros, *quos* ſecundarios *dicimus, ſeu ſingulos, ſeu univerſos, nullâ* Diaconos *aut* Presbyteros *ordinandi poteſtate indutos aut præditos eſſe, nec enim, cùm quiſquam, per* manuum Epiſcopi impoſitionem, *ad* Presbyteralem *gradum provehitur, indeterminatam illi, aut indefinitam authoritatem (aut quidem omnem eam quam ad* πρεσβύτερον τῆς ἐκκλησίας *attinere poſſe* opinatorum *quiſpiam affirmaverit) groſſo, ut dicitur, modo ab* Eccleſiæ *patribus commiſſam, aut concreditam eſſe, ſed ſuis eam finibus liquidò diſpunctam, ſuis cancellis & limitibus diſtinctam, & dilucidâ* actuum

---

[a] *De Bapt. c.* 17.

ſpecialium ad quos admittitur, enumeratione (inter quos creandi Presbyteros, *aut* Diaconos *facultatem, neutiquam comparere ſatis conſtat) definitam & concluſam.*

§. 9. *Illud etiam ipſæ* Presbyteranorum *querelæ, & accuſationes contra* Prælaticos *ſparſæ ſatis dilucidè profitentur, in eo quippe* myſterium iniquitatis, *ipſo* Apoſtolorum *ſæculo* ἐνεργούμενον, *ſe prodidiſſe affirmantes, quòd* φιλοπρωτεύοντες *&* κατακυριεύοντες Epiſcopi plenam poteſtatem *in* ſacris, Presbyteris *quibuſque non conceſſerint, eam verò* Epiſcopalis tyrannidis *labem ſe ſtatim ad omnes* Eccleſias *tranſfudiſſe,* Ordinatione *ſcilicet, &* Cenſuris Eccleſiaſticis *ſibi ſolis reſervatis, inferiores tantùm actus* Presbyteris *indulſiſſe* Epiſcopos. *Rectè quidem illud, &, ſi* Eccleſiæ Univerſæ *annales conſpiciantur, veriſſimè pronunciatum, cui conſentaneum eſt, ut ab omni eos excuſatione procul eſſe concludamus, qui, quas ſibi neutiquam conceſſas conquerantur, poteſtates, ſibi ſic ſacrilegè arripiant, & quas tantâ cum injuriâ negatas vociferantur, eo ipſo negatas agnoſcunt.*

§. 10. *Tertiò igitur unum illud lubens interrogarem, an* Hieronymus, *dum hic eſſet, &* Presbyteratu ſecundario *fungeretur, partiariâ tantùm indutus poteſtate, præſente, ſed ſpreto, & inſuper habito* Epiſcopo, Diaconum *aut* Presbyterum *ordinare (aut* Presbytero *uni aut alteri adjunctus) rectè potuerit ?*

§. 11. *Si affirmetur, dicatur ſodès, quâ demum ratione ab eo dictum ſit,* Epiſcopum ſolâ ordinatione (*& ergo* ordinatione) *à* Presbytero *diſterminatum eſſe ?*

§. 12. *Sin negetur, quomodo igitur* Presbytero Anglicano, *cui nullam, quæ non* Hieronymo , poteſtatem *ab* Epiſcopis *noſtris datam ſcimus,* uni, *aut* pluribus facultas *ritè competat, quæ* Hieronymo, *ipſi* Presbytero, *&* Preſbyteranorum ὑπερασπιστῇ, *nunquam competebat ?*

§. 13. *Quid huic* dilemmati *reponi, aut opponi poßit, fateor equidem me non adeo* lynceum *eſſe, ut perſpiciam,* *nec igitur opus eſſe, ut (nec pauca ea, nec contemnenda)* Eccleſiaſtici *hujus per* Epiſcopos Regiminis *commoda & utilitates hic fuſiùs recenſeantur, quatenus ad* unitatem Eccleſiæ *conſervandam, ab* Apoſtolis *inſtitutum, nunquam ſine* ſchiſmate, *raro ſine* omnigenarum ſectarum *inſequente colluvie, ex quâcunque particulari* Eccleſiâ *repudiatum & rejectum ſit : Illud hic nobis unicum meminiſſe ſufficiet, Unumquemque in* Anglicanâ Eccleſiâ *ab* Epiſcopis ordinatum Presbyterum, *nullâ* ordinandi *alios* facultate *(aut per ſe, aut quà quolibet comparium cœtu munitum) præditum eſſe, nec igitur eam ſibi rectiùs arrogare poſſe, quàm ſi* Diaconorum, *imò* [a] Laicorum *unus, aut plures, tali poteſtate nullatenus induti idem auſuri ſint.*

§. 14. *Ex his admiſſis, quæ (& quàm infeliciter* Eccleſiæ Chriſti, *ipſiſque* Presbyteris *ceſſura) mala oriunda ſint, optarim aliâ quâvis, quàm* experientiâ, Magiſtrâ, *nos edoctos eſſe.*

§. 15. *Siquis interim* Fratrum *meorum ἐν τούτῳ παραπτώματι προληφθεὶς, vel his demum infimi & pullati* vatis *monitis ſic parere voluerit, ut ad luctuoſiſſimæ* matris *amplexus, à quibus ſe abripuit, redire non recuſet, me quidem* operæ *hujus ſatis prolixæ nunquam pœnitebit : nec eam ſuſpicabor viris bonis* inutilem *viſam eſſe, donec deſtinato omni fructu deſtitutam eſſe eventus triſtis monſtraverit.*

[a] *Alioquin enim etiam Laicis jus est. Tertull. de Bapt. c. 17.*

DIS-

7

DISSERTATIO PRIMA,

DE *ANTICHRISTO*;

DE *MYSTERIO Iniquitatis*;

DE *DIOTREPHE*;

Sub Apoſtolorum ævo ſe prodentibus.

Cap. I.

Myſterium iniquitatis à Presbyteranis arreptum. Quid hâc in re Al. Henderſonus. Quid D. Blondellus. Innovationum omnium ἀρχηγέτης. Myſterium Trinitatis, Cenſura Eccleſiaſtica, ſub iſto titulo rejecta.

§.1. SOlenne illud inter pleroſque *Presbyteranæ* paritatis aſſertores ſemper fuit, à *Myſterio Iniquitatis*, ipſo *Apoſtolorum* ævo, lacertos movente, exordium ſumere; hoc Antidoto ſeu φυλακτηρίῳ ſaluti ſuæ ſe quadantenus providiſſe, & contra primorum ſeculorum ex adverſo propoſitam praxin, quam ſibi ſatis infeſtam eſſe agnoſcunt, hoc jam ſcuto obtectos, abundè ſe cauſæ ſuæ conſuluiſſe, cenſentes.

§.2. Sic, ut alios taceam, *Al. Henderſonus Scotorum* fœderatorum anteſignanus, *Optimo Regi Carolo* τῷ μακαρίτῃ *Epiſcoporum* προστασίαν & ſuperioritatem (ut & alia omnia, quæ in *Reformatione Anglicanâ*, ut eſſentialia, retinebantur) ab *Apoſtolis* ipſis, & *univerſali Primitivæ Eccleſiæ praxi* ad nos deductam affirmanti, hoc ſtatim reponendum exiſtimavit, *Diotrephen ipſis Apoſtolorum temporibus praeminentiam affectaſſe, myſteriúmque iniquitatis jam tum operari cœpiſſe.*

§.3. *D. Blondello* tritum illud *Myſterii iniquitatis* effugium, ut videtur, non placuit. At, quod eodem recidit, prolixiore εἱρμῷ, *quinque* notiſſima, ſub *Apoſtolorum* ævo, *Chriſtiani nominis* προσκόμματα & προχαράγματα complectente, ſic demum *hypotheſi* ſuæ præludere voluit.

§.4. Nos, ut in poſterum iſti præjudicio reditum omnem intercludamus, ſimúlque ne ad hujus unici μορμολυκείου mentionem perculſi, ſtatim ab omni *Primitivæ Eccleſiæ* (cui, *Deo* providente, ipſum *Scripturarum Canonem* acceptum debemus) *fide*, *praxique*, tanquam à *Syrtibus* & ſcopulis, tanquam ab ipſiſſimo *Antichriſti* prodromo, & fæciale, ad *Novatorum* caſtra transfugiendum putemus, Ne hoc unico ſtratagemate, univerſum *Chriſti depoſitum* prodi patiamur, Ne denique, quicquid ὁ ἀντικείμενος ex *fidei* aut *diſciplinæ Chriſtianæ* matriculâ expunctum aliquando optaturus ſit (ſeu ſit illud [a] *ſacroſanctæ Trinitatis doctrina* verè *myſtica*, ſeu [b] *Eccleſiaſtica cenſura*, ſeu ipſorum *Eccleſiæ Chriſti* μυστηρίων, i. e. *ſacramentorum* adminiſtratio) id ſub odioſo *myſterii iniquitatis* titulo deturpatum (quoties cuiquam malè feriato *alaſtori* libuerit) ὡς κίβδηλον, καὶ ἀδόκιμον, ſtatim rejiciatur, ſtatuimus ἐν παρόδῳ rem integram ab exordio petitam ad examen vocare, & quàm nihil aut noſtræ cauſæ officiat, aut ad *Presbyteranam* ἰσοτιμίαν aſtruendam conducat, quod ab *Antichriſtis*, 1 *Joh.* II. 18. (aut, quod ejuſdem monetæ eſt, à *myſterio iniquitatis*) quod à *ſchiſmate Corinthiaco*, quod à *Diotrephis* φιλοπρωτείᾳ, aut ſingulis, aut univerſis, concludi poſſit, pauciſſimis, quibus res tanta comprehendi poteſt, verbis monſtrare. Illud interim pro confeſſo ſumentes, *effoſſa umbratica Synagogæ elementa*, Act. XV. 1. *& abjuratam à Nicolaitis ſanctitatem*, *aliáque*, magnificè, & ut cumulum augeant, à [c] *D. Blondello* memorata, non magis ad *Epiſcoporum* προστασίαν, quàm *Presbyterianorum paritatem* impugnandam, quâvis ratione accommodari poſſe. Nec igitur opus eſſe, ut de iis lectori moleſtiam creemus.

[a] *Hoc à me non ſine cauſâ prædictum fuiſſe, infælix eventus nimis, heu, dilucidè confirmavit, cum liber Anglicanus (eo ipſo, quo hæc à me ſcripta ſunt, tempore) in prælo ſudaverit, & ſine longâ morâ poſtmodum prodierit, quo myſterium Trinitatis diſertis verbis myſterium iniquitatis nuncupatur. Deus ab afflictiſſimâ gente hoc omen avertat.*

[b] *Sic excommunicationem à Presbyteris Genevenſibus in Eccleſiâ ſuâ retentam, Papatui, i. e. Antichriſti in terris poteſtati ancillari Eraſtus querebatur, & poſt eum non pauci. Sic Eccleſiam & diſciplinam Scotorum Fœderatorum* per *Presbyteros* adminiſtratam, *Independentiæ nuper aſſertores Antichriſtianam appellarunt.* [c] *Ep.* p. 3.

CAP. II.

Dicendorum ſyllabus. Prædictiones Chriſti, Mat. XXIV. *Adventus Chriſti medius,* v. 3, 27, 37, 39. Jo. XXI. 23. Mat. XVI. 27, 28. *ejus σημεῖα. Γενεὰ quid. Tres πλάνων claſſes. Prima, Pſeudochriſti, immediatè poſt aſcenſionem Chriſti, οὔπω τὸ τέλος,* Mat. XXIV. 6. *Theudas duplex. Ægyptius. Doſitheus. Definitio Chriſti.* Lu. XXIV. 21. *Ultima. Seductores ſub tempore obſidionis Hieroſolymitanæ; Receſſio Grati, Chriſtiani ad Pellam,* Mat. XXIV. 20, 21. *Media περίστασις. Præludia quinque Cladis Hieroſolymitanæ. Σκανδαλισμὸς* Mat. XXIV. 10. *Pſeudoprophetæ tertii generis; Πονηραὶ ἡμέραι, πλῆθος ἀνομιῶν. Charitas refrigeſcens.*

§. 1. INprimis igitur, quod ad *Antichriſtum*, & ut ait *Johannes*, πολλοὺς νῦν Ἀντιχρίστους γεγονότας, ſimúlque quod ad μυστήριον ἀνομίας, ἤδη (inquit *Apoſtolus*, II. Theſſ. II. 7.) ἐνεργούμενον, ſpectat, nos, prolixius forſan, quàm pro inſtituti noſtri ratione par erat, at ſic, ut *Scripturarum* ſtudioſo lectori rem non ingratam nos facturos ſperemus, *Origines* rerum ſectabimur; Et primò quid ſit illud, quod utroque *Johannis*, & *Pauli* ad *Theſſalonicenſes* loco deſcribitur: Secundò, quàm nihil ad *Primitivæ Eccleſiæ* authoritatem minuendam, aut ad *Epiſcoporum* προστασίαν, quatenus à nobis aſſeritur, enervandam pertineat, explicabimus.

§. 2. Quod ut rectè fiat, illud fundamenti loco jaciendum eſt, *Chriſtum* mox diſcipulis ſuis ipſique mundo valedicturum, *Matthæi* XXIV. (capite integro) *adventum* ſuum, v. 3. 27, 37, 39. (non illum ad *judicandos vivos & mortuos* noviſſimum, ſed) *medium*, poſt annos non adeò multos, brevi futurum, ad ultionem de θεομάχοις & χριστοκτόνοις *Judæis* ſumendam, deſtinatum (cujus igitur *Mat*. XVI. 27, 28. *Jo*. XXI. 23. & alibi ſæpiùs in *Evangeliis* & *Epiſtolis* mentio occurrit) ſolenniter prænunciâſſe, additis inſuper σημείοις, quibus *adventus* iſte, ſeu, quæ idem ſonat, ἡ τοῦ αἰῶνος συντέλεια, *Judaici*, aut *Moſaici ſeculi conſummatio*, eâ ipſâ γενεᾷ, v. 34. (ſive [a] ea XXX. ſive, quod aliquando fit, XL. annorum ſpatio definienda ſit) i.e. quibuſdam qui tunc interfuerunt (& [b] *Joanne* præcipuè) adhuc viventibus *Mat*. XVI. 28. obventura, prænoſci potuit.

[a] Τριακόσιαι μὲν ἀνδρῶν γενεαὶ μύρια ἔτεα. *Herod.* l. 2. p. 144. Εἰς τὰ ἑκατὸν ἔτη τρεῖς ἐγκαταλέγοντας γενεάς. *Clem. Alex. Strom.* l. 2. p. 334. *Homero, Tullio, ætas, triginta annorum ſpatium. Cæl. Rodig.* lib. 19. c. 22. vide *Mat.* I. 17. & *Heſych.* γενεὰ ἐπὶ διαστήματος χρόνου τῶν μὴ κατ' αὐτὸ βεβιωκότων. Τῷ δ' ἤδη δύο μὲν γενεαὶ μερόπων ἀνθρώπων. Τὴν δὲ γενεὰν ὁρίζουσι ἐτῶν οἱ μὲν κ'. οἱ δὲ κε'. οἱ δὲ λ'. *At in Epiſtolâ Hieremiæ, pro decem annis ſumitur, ut & apud medicos pro ſeptem.*

[b] *Non dixit illi Jeſus,* ὅτι οὐκ ἀποθνήσκει, *ſed ſi volo eum manere* ἕως ἔρχομαι, *Jo.* XXI. 23.

§. 3. Inter ea, pro tribus certis temporibus, tres *Pſeudoprophetarum*, & id genus πλάνων, & ἀπατεώνων, mentiones occurrunt.

Prima v.5.ultima v.24. media v.11. Primus locus *Pſeudochriſtis* tribuitur, non multis poſt aſcenſionem *Chriſti* annis,(quibus certiſſimum eſt *Judæos Meſſiam* expectaſſe, licet *Chriſtum* verum & unicum *Meſſiam* repudiaverint) ſe pro *Meſſiâ* frequenter venditantibus. De quibus verè dictum illud [οὔπω ἐστὶ τὸ τέλος] per hos nempe non præſignificari *inſtantem*, aut ſubitò ingruentem hunc *Chriſti adventum* adeò *Judæis* exitialem, ſed eum aliquot jam annis protelatum iri, ut tandem ferociori & certiori ruinâ univerſos obrueret. In his erat *Theudas* (non ille *Judâ Gaulonitâ* antiquior, *Act.*V.36,37. ſed cujus apud *Joſephum*, *Fado Judæam* procurante, ſub *Claudii* imperio, mentio eſt) qui, ut ex [a] *Joſepho* [b] *Euſebius* affirmat, πολλοὺς ἠπάτησεν, *ſeduxit multos*. Quod ipſum hîc *Chriſtus* prædixit, πολλοὺς πλανήσουσιν, inquiens, *multos decepturi ſunt*. His itidem *Ægyptius*, apud *Lucam*, *Act.*XXI.38.ut & apud [c] *Euſebium* ex *Joſepho*. His *Doſitheus Samaritanus* apud [d] *Origenem*, (qui ſe Chriſtum eſſe ſuis perſuaſit) aliique, ſinguli ſe *Liberatores Patriæ* futuros ſpondentes, & ſic (ex definitione *Lucæ*, c.XXIV.21. qui pro *Chriſto* [μέλλοντα λυτροῦσθαι τὸν Ἰσραὴλ, *eum qui Iſraëlem liberaturus eſt*] poni voluit) *Meſſiæ titulum* ſibi vendicantes.

§.4. Sic & tertio ſeu ultimo loco, v. 24. *Pſeudo-Chriſti* itidem, & *Pſeudoprophetæ* ponuntur, non iidem, qui prius memorabantur, ſed (ex diſtincta rerum σειρᾶς dignoſcendi) qui poſt obſeſſam v.15. *Hieroſolymam* prodibant, idque ſub ipſo temporis articulo, quo *Chriſtiani Judæâ* fugam capeſſebant, v.16. Cùm ſcilicet factâ primùm per *Gratum Hieroſolymæ obſidione*, v.15. ſtatimque (*Deo* ſic volente) recedente ad tempus obſeſſore, *Judæorum fideles* (quotquot fuerunt, & qui *Chriſto* monenti morem geſſerunt) factam ſibi evadendi copiam amplecterentur. Quod quidem multis feliciter ceſſiſſe nos docet *Joſephus*, ut & *Euſebius* l.III.c.5. Qui illud κατὰ τινὰ χρησμὸν τοῖς αὐτόθι δοκίμοις δι' ἀποκαλύψεως ἐκδοθέντα, *ſecundum oraculum quoddam probatis illic viris per revelationem traditum*, factum eſſe affirmat: eoque fretos oraculo, πρὸ τοῦ πολέμου μεταναστῆναι τῆς πόλεως, *ante bellum ex urbe migraſſe*, & *Pellam* uſque ſuperato *Jordane*, confertim tranſcurriſſe. Tunc enim ſub iſto calamitoſiſſimo temporis articulo, v.20,21. (ipſaque opportunitate fugam ſuadente) non mirum eſt plurimos ſe labaſcentis populi σωτῆρας & ſtatores venditaſſe, ſi quis uxorem *Lothi* imitatus, iis aurem præbiturus eſſet.

§.5. At quod rem noſtram inprimis ſpectat, illud à *mediâ* temporis [illegible] (v.11. deſcriptâ) petendum eſt. Ibi enim immediatè ante βδέλυγμα ἐρημώσεως ἑστὼς ἐν τῷ τόπῳ ἁγίῳ, *abominationem deſolationis ſtantem in loco ſancto*, ſeu (ut explicatiùs *Lucas*) *Hieroſolymam* (*Romanis*) *exercitibus obſeſſam*, Hæc *quinque* ſimul prænuntiari videas, ſingula ab eodem fonte ſcaturientia; Primò, *Judæos in Chriſtianos rabidè deſævituros eſſe, ipſóſq; ad* θλῖψιν *necémq; tradituros*, v.9. Secundò, *Chriſtianos multos ſævitia perſecutionum*, v.9. *perterritos, ſcandalizatum iri*, v.10. i.e. *Chriſto planè abrenuntiaturos*. Tertiò, *deſertores hoſce, ſtatim Chriſtianos Chriſto crucíque conſtantius adhærentes, internecino odio proſecuturos, ipſiſque perſecutoribus ad ſupplicium tradituros*, v.10. Quartò, *ſurrecturos Pſeudoprophetas, multóſque ſecum in perniciem ſeducturos*. Quintò, *ex hâc ingruentium calamitatum mole* (quam *Apoſtolus* per πονηρὰς ἡμέρας *dies malos*, *Chriſtus* per πληθυνθῆναι ἀνομίαν, *multiplicationem iniquitatis indigitat*) *futurum eſſe, ut multorum charitas refrigeſceret*, i.e. ut *fidelium*, & ſatis jamdiu *conſtantium Chriſti athletarum*, & *confeſſorum quammulti*, de *perfectâ* iſtâ, & *ardenti Chriſti* (& *veritatis*, II.*Theſſ*.II.10.) *dilectione multum remitterent*.

---

[a] *Ant.* l.XX. c.5.

[b] *Eccl.hiſt.* l.II. c.ια'.

[c] *Eccl.Hiſt.* l.II. c.κα'.

[d] *Cont. Celſum*, l. 1. & *apud Hegeſippum apud Euſeb.* l.IV. c.κβ'.

CAP. III.

Gnoſtici ante excidium Hieroſolymitanum Γνῶσις, I.Tim.VI.20. *Judæi fontes perſecutionum*, Mat.X.17. *Mar*.XIII.9. *Mat*.XXIII.50. πᾶν δίκαιον αἷμα, *Zacharias filius Baruchi*, ναός, θυσιαστήριον, ἱερόν, Gal.IV.29. *Barchochebas. Quid ſit* σκανδαλίζεσθαι. *Gnoſticorum illecebra duplex*, Apoc. XXI.8. *Nefandæ libidines*. Πλεονεξία *apud Paulum, Barnabam, Polycarpum. Licere temporibus perſecutionum, aut Judaiſmum aut Gentiliſmum ſimulare, dogma Gnoſticum. Baſilidis doctrina à Simone derivata. Helkeſaitæ. Emendatus Euſebius, Idolothyta edentes* λέγουσιν Ἰησοῦν ὁμολογεῖν. *Prodicus, Valentinus. Tertulliani Scorpiacus. Gnoſticorum argumenta contra martyrium, Tertulliani argumenta pro martyrio, Cypriani ex eo. Idolothytorum guſtatio*. I.Cor.VIII. Γνῶσις ἀγάπῃ *oppoſita. Teſtimonium Irenæi & Juſtini. Chriſti abnegatio, circumciſionis ſimulatio*, Gal.VI.13 *explicatur. Cataphryges intacti à perſecutoribus: Sic primi Simonis ſectatores*. Jud.4. προγεγραμμένοι εἰς κρίμα, Mat.XVI.25. *explicatur. Chriſti adventus Johanni ſpectandus*. Gal.IV.13. *explicatur*. ἀσθένεια, πειρασμός, σκόλοψ, II.Cor.XII.7. Ezech.XXVIII.24. Ἐχθροὶ σταυροῦ, Phil.III.18. *& apud Polycarpum*. πικρίας ῥίζα, Heb.XII.15. *Fidei abnegatio, Ejus ſpecies apud Plinium. Deſertio, exilium & betæriarum*.

§.1. HIs quinque mirum eſt quàm dilucidè, & ſignanter integram ferè *Gnoſticorum* Hiſtoriam, à *Paulo*, ſub titulo Γνώσεως, I.*Tim*.VI.20. & alibi non ſemel deſignatam, à *Chriſto* per τὰ βαθέα τοῦ Σατανᾶ, *Apoc*.II.24. (quæ ipſi βαθέα τῆς γνώσεως appellabant) à *Barnabâ* itidem per univerſam *Epiſtolam*, obſcurius adumbratam, & poſtea à *ſcriptoribus Eccleſiaſticis* uberiùs deſcriptam, *Chriſtus* delineaverit, &, quatenus ea excidio *Hieroſolymitano* præluſura erat, *Apoſtolis* hìc prænunciaverit.

§.2. Quod ad primum, i.e. *Judæorum in Chriſtianos rabiem*, attinet, Poſt ea quæ *Chriſtus Apoſtolis* prædixit, *Mat*.X. 17. & 23. *Mar*.XIII. 9. multis opus non erit. Conſulatur præ aliis capitis immediatè præcedentis (*Mat*. XXIII.) *periochæ* ultima, ubi (ad *implendam menſuram patrum ſuorum*, qui ſic ſe *Prophetarum* jamdiu ſanguine fœdaverant) prædicit *Chriſtus* προφήτας, σοφοὺς, γραμματεῖς à ſe *mittendos*, ab ipſis ſtatim neci traditum iri, *Sic ut veniat ſuper eos* (iſtis deceſſorum ſuorum veſtigiis perditè inſiſtentes) πᾶν αἷμα δίκαιον, *omnis ſanguis juſtus*, vel *juſtorum ab Abele ad Zachariam* (*filium Barachiæ*, ait *Matthæus*, *Baruchi* * *Joſephus*, ſic ut *Ananus Joſepho* dictus, *Lucæ Ananias* dicitur) ille enim ἐν μέσῳ τῷ ἱερῷ, *in medio templi*, inquit *Joſephus*, *Matthæus* verò, quod idem eſt, inter ναὸν *Sanctuarium* (οἶκον, *Lu*.II. 51.) & θυσιαστήριον, (*altare* ſcil. ἱστάμενον ἐν ὑπαίθρῳ poſitum) *occidebatur*, idque à *Judæorum zelotis* immediatè ante obſidionem *Hieroſolymitanam*, ſic ut *Abeli* πρωτομάρτυρι diſertè, & ἐκ διαλλήλων reſpondeat noviſſimus *Zacharias*. De quo [ἐφονεύσατε] jam tum dixit *Chriſtus*, At illud vel *Prophetarum* more, [a] futura per præterita enunciantium, vel forte *Aoriſto* non præterita, ſed futura etiam comprehendente, [ὃν ἐφονεύσατε, [b] *quem futurũ eſt à vobis occiſum eſſe*] (ſic enim manifeſtum eſt ipſius *Chriſti*, *Stephani*, *Jacobi Hieroſolymitani Epiſcopi* nondum peractas ἀθλήσεις, hâc παντὸς δικαίου αἵματος mentione continendas eſſe) ſic ut ille (adhuc vivus, vidénſque) ante divinam hanc ingruentem vindictam occiſus prævideatur. Idem itidem in univerſum ab *Apoſtolo* in theſi affirmatur, *Gal*.IV. 29. Ut *tunc ſecundum carnem genitus* (*Iſmael* ſcilicet, & ſub ejus nomine *Judæi*) *perſequebatur eum qui ſecundum Spiritum genitus eſt*, i.e. *Iſaacum*, & ſub eo *Chriſtianos*, ὥσπερ καὶ νῦν, *nos hoc nunc fieri videmus*. Illud etiam ubiq; & fuſè in *Apoſtolorum Actis*, ſeu potius *Martyrologio* patet, per modum hiſtoriæ. Videatur, ſi placet, *Act*.XVII. ubi *Paulo* jam primum *Theſſalonicæ* fidem *Chriſti* annunciante in *Judæorũ* ſynagogâ, ſtatim adjicitur, ζηλώσαντες δὲ οἱ ἀπειθοῦντες Ἰουδαῖοι, v. 5. καὶ προσλαβόμενοι τῶν ἀγοραίων τινὰς (ii ſunt ὑπηρέται), aut *Lictores*, qui in [a] ἀγοραῖς aut *comitiis* civitatis illius [b] τοῖς ἄρχουσι inſerviebant)

---

* Lib.4. c.κδ'.

[a] *Vid: Cypriani de Valera Hiſpan:Bib:not: in* Mat.XXIII. 35.

[b] whom ye ſhall have ſlain.

[a] *Vid.* c. XVI. 19.

[b] *Ib.*

convocato populo contra eum tumultum ciebant, ſtatímque eum εἰς τὸν δῆμον, *ad comitia*, adeóque ad ſupplicium *protrahere cupiebant* : *Paulóque* non invento, *Jaſonem* ἐπὶ τοὺς πολιτάρχας ἔσυρον, v.6. Sic & poſtea *Berœa* prædicantem οἱ ἀπὸ τῆς Θεσσαλονίκης Ἰουδαῖοι inſectabantur, σαλεύοντες τοὺς ὄχλους, v. 13. Sic & *Corinthi*, *Act.*XVIII. 12. κατεπέστησαν ὁμοθυμαδὸν οἱ Ἰουδαῖοι τῷ Παύλῳ, *Judæi unanimiter Paulo obſiſtebant*, ſtatimque eum ἐπὶ τὸ βῆμα *ad tribunal ducebant*, violatæ *Legis Moſaicæ* eum poſtulantes, v.13. Sic denique & *Hieroſolymis*, (*Act.*XXI.27.) *Judæi* itidem *Aſiatici* συνέχεον πάντα τὸν ὄχλον, *eique manus inferebant*, *clamantes*, *Hic eſt ille qui omnes inſtituit* κατὰ τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ νόμου καὶ τοῦ τόπου τούτου, v. 28. ſtatímque ſequitur, ζητούντων αὐτὸν ἀποκτεῖναι, v. 31. Videatur II. *Cor.* XI, 24. A *Judæis*, inquit, *quinquies* XXXIX. *plagas ſuſtuli*, *ter virgis* (*ab iiſdem* Judæis) *cæſus ſum*, *ſemel lapidatus*, v. 25. *ſæpius* ἀπὸ γένους, *à contribulibus* illi imminentibus *periculis*, v.26. (ut & à *Gnoſticis* ψευδαδέλφοις ſæpius) Hinc itaque rectiſſimum illud *Tertulliani* contra *Gnoſt.* c.10. *Synagogas Judæorum fontes perſecutionum fuiſſe*, Earum nempe quæ *Chriſti* diſcipulis intentabantur ; Ut & illud *Juſtini* de *Barchochebâ*, poſtea quidem, ſub *Adriani* imperio, exorto, ſed notiſſimo *Judæorum Ductore*, & ἀρχηγέτῃ, Qui, inquit ille, χριστιανοὺς μόνους εἰς τιμωρίας δεινὰς, εἰ μὴ ἀρνοῖντο τὸν Χριστὸν, καὶ βλασφημοῖεν, ἐκέλευεν ἄγεσθαι, *ſolos Chriſtianos*, *ni Chriſtum abjuraturi eſſent*, *ad ſæva ſupplicia dari juſſit*. *Apol.* II. Quod & de *Judæis*, in univerſum, prius pronunciaverat, Ἰουδαῖοι, inquit, ἐχθροὺς ἡμᾶς καὶ πολεμίους ἡγοῦνται, ἀναιροῦντες καὶ κολάζοντες, ὁπόταν δύνανται. *Judæi nos hoſtes æſtimant*, *punientes & occidentes quandocunque poſſunt*.

§.3. Ad ſecundum quod attinet, De *Chriſtianis* ad *crucis ſcandalum* impingentibus, clariſſimum fuit, quod in *ſementis* parabola *Petroſæ* terræ obventurum prædixit *Chriſtus*, *Mar.*IV. ubi de προσκαίροις, *radicem non habentibus* ſic pronunciat, v.17. poſt receptam alacriter, & *cum gaudio fidem*, γενομένης θλίψεως ἢ διωγμοῦ διὰ τὸν λόγον, *quamprimum perſecutiones & procellæ Fidem impetant*, εὐθέως σκανδαλίζονται, *ſtatim ſcandalizantur*. Quod quidem ſic intelligendum putârim, ut qui *Chriſto* ſemel crediderint, hoc crucis *ſcandalo* deterriti, non ſtatim ad priorem ἀναστροφὴν receſſuri eſſent, ſed ad aliud aliquod vitæ genus, quod incolumitatem & ἄδειαν, pacata, & proſpera, & jucunda omnia ipſis ſponderet, lubentes diverterent, eo quidem ipſo remedio triſtiſſimum *fidei Chriſtianæ*, cujus potiſſima pars eſt *crucis geſtatio*, naufragium facientes, ſtatim etiam & alia non pauca malæ mentis retrimenta, *Univerſæ Chriſtianæ* doctrinæ ruinam interminantia, huic fundamento ſuperſtructuri. Quod quidem hîc ſtatim factum apparet, cùm, graſſante in *Chriſtianos* (à *Judæis* præcipuè invectâ) perſecutione, eâque non diu ante hunc ſupremum *Judæis* dilucentem diem, multi *Chriſtianæ fidei* profeſſores, ob mala *Chriſtiano* nomini intentata, à verâ fide ad *Gnoſticorum* dogmata, ipſis pro ſcutis & antidotis futura, deficerent. Quò ſine dubio illud *Petri* ſpectat, I.*Pet*. II. 8. multos ad *Evangelium Chriſti impingere*, *ἀπειθοῦντας* ſcilicet, qui, inquit *Petrus*, ad illud ἐτέθησαν; *decernente* quippe *Chriſto*, ut quod *terræ petroſæ* inſeminabatur, incaleſcente ſole exareſceret, ut inſinceri *Chriſtianæ fidei* profeſſores ingruentibus perſecutionibus, ad *hæreticorum* & *Apoſtatarum* caſtra catervatim transfugerent, ſéque eo indicio *προσκαίρους* monſtrarent; quod & *Simeon* prædixit, *Lu*. II. 34. *οὗτος κεῖται εἰς πτῶσιν*, *ad ruinam δειλῶν* & *ἀπίστων* conſtitutus eſt.

§. 4. Illud enim de *Simonis* aſſeclis, aliiſque iſtius ſeculi *Gnoſticis* ex hoc fonte oriundis, imprimis notandum eſt. *Duplici* eos illecebrâ, non eâ ſolum, quâ *libidinibus*, ſed & alterâ quâ *incolumitati* & ſecuritati omnium conſulebatur, *carnales* quidem, ſed & *timidos*, ad partes ſuos pellexiſſe; ideóque ſimul poſitos inveniri ex parte unâ *δειλοὺς καὶ ἀπίστους*, *timidos* & *infideles*, ex alterâ *ἐβδελυγμένους καὶ πόρνους*, *abominandos* & *impuros*, *Apoc*. XXI. 8. quibus *Gnoſticos* iſtius ſeculi deſignari, reliqua *φονέων*, *φαρμακέων*, *εἰδωλολάτρων* caterva ſimul poſita, mihi ſatis perſuaſum dedit.

§. 5. Quod ad primum attinet, id ſatis omnibus notum eſt, hos *ψευδωνύμου γνώσεως ἀρχηγοὺς* (quibus ubique *Clemens* *τοὺς ἀληθῶς γνωστικοὺς* *Pios* & verè dictos *Gnoſticos* opponit) multos *Chriſti* profeſſores (*τοὺς ὄντως ἀποφυγόντας τοὺς ἐν πλάνῃ*, II. *Pet*. II. 18.) hâc *voluptatum* carnalium illecebrâ ineſcaſſe, & quotquot ad eorum partes accedebant, (ſeu, ut ait *Euſebius*, *εἰς τὸ τέλειον τῆς κατ' αὐτοὺς μυσταγωγίας, ἢ καὶ μᾶλλον μυσαροποιΐας ἐλεύσεσθαι ἔμελλον*) iis *αἰσχρουργότατα πάντα*, *infandam impuritatem omnium licentiam* intuliſſe, *νόμον τὴν ἀκολασίαν ποιουμένους*, inquit *Theodoretus*, ut & *ἀσελγείας καὶ παρανομίας διδασκάλους*, *incontinentiam*, *molliciem & nefanda omnia pro legibus diſcipulis ſuis proponentes*. Sic & alibi idem *Euſebius*, *Οἱ γόητες καὶ ἀπατηλοὶ καὶ αὐτὴν ἡμῖν τοῦ δόγματος προσηγορίαν ὑποδύντες τῶν πιστῶν τοὺς πρὸς αὐτοῖς ἁλισκομένους εἰς βυθὸν ἀπωλείας ἄγουσιν*, *Hi Magi & deceptores eandem cum Chriſtianis doctrinæ denominationem induentes*, *Chriſtianos*, *quot*-

quot fraudibus eorum capti ſunt, in perditionis profunditatem ſecum trahunt, l.IV. c.ζ. (quò pertinet illud *Petri* de iſtis dictum, δελεάζοντες ψυχὰς ἀστηρίκτους, *inescant inſtabiles animas*, II.*Pet*.II.4.) Simúlque iiſdem *technis* πρὸ τῆς πίστεως ἀγόντας τῆς ὁδοῦ τοῦ σωτηρίου λόγου πορείας ἀποτρέπουσιν, *alios fidei rudes à ſalutari viâ, aditúque ad fidem iis patente avertunt.*

§.6. Iſtos* ἀθεμίτους ἀῤῥητοποιίας, & nefanda piacula recenſere non vacabit. Ex quibus interim quam plurima *Epiſtolarum Apoſtolicarum* loca, *Ro*.I.29. & XIII.13. I.*Cor*.V.10,11. & VI.9. II.*Cor*.XII. 21. *Gal*.V.19. *Eph*.IV.19. & V.3. I.*Theſſ*.IV.6. I.*Pet*.IV.3. II.*Pet*.II.7,8. *Jud*.4. *Col*.III.5. de ἀσελγείαις, πλεονεξίαις (non ut [a] *nummorum amor*, ſed ut [b] *maſculæ veneris* uſus, πλεονεξίας voce notatur) de [c] πορνείαις item, & εἰδωλολατρείαις explicare pronum eſt.

* αἱ ἀῤῥητουργίαι, καὶ ἀθέμιτον πρᾶξιν, ἣν οὐ θεμιτὸν ἐπὶ στόματος φέρειν, ἤτοι πράττουσι, &c. *Epiphan.*

---

[a] *Hebræorum* בצע *quæ avaritiam ſignificat, libidinem etiam & concupiſcentiam denotat, & cùm ſæpius* πλεονεξία *reddatur, aliquando etiam* μιασμὸς *vertitur*, Ezek. XXXIII. 31. *ubi idem intelligendum videtur quod* v.29. *per [abominationes] explicatur.* [b] *Sic in Annotationibus* Bedæ *in* Mat.V.32. *(ubi de unicâ divortii cauſâ* πορνείᾳ *ſermo eſt) [Non, inquit, hic intelligitur tantùm fornicatio in ſtupro, quod in alienis viris & fœminis committitur, ſed omnis concupiſcentia, & avaritia, & Idololatria] Hæc ſine dubio ex Græcis Scholiaſtis deſumpta, qui hac in re* ἐπιθυμίαν, πλεονεξίαν, εἰδωλολατρείαν *repoſuerant, hoc ipſo ſenſu, quo ſingula ad* ἀῤῥητοποιίας *carnales pertinebant, Aliter enim à Chriſti dicto [*παρεκτὸς λόγου πορνείας*] procul abſutura ſunt.* [c] *Videatur* Maimonides Moreh Neb.l.III.c.38. *ubi commixtiones, ſeu inciſiones arboris in aliam ſpeciem, prohibitas ait, ut elongemur à cauſis Idololatriæ & fornicationum.*

§.7. Sic & in *Epiſtolâ Barnabæ*, ubi ad τὴν μέλανος ὁδὸν *viam tenebrarum* (quam priora ad *Gnoſticos* pertinere monſtrant [*Peribit homo habens viam veritatis ſcientiam* (γνῶσιν) *& ſe à via tenebroſâ non continens adhuc*]) referuntur εἰδωλολατρεία, μοιχεία, φόνος (alibi φόνος τέκνων ἐν φθορᾷ) ἁρπαγὴ, παράβασις, φαρμακεία, μαγεία, πλεονεξία, & ἀφοβία Θεοῦ, quibus viva *Gnoſticorum* imago delineatur.

§.8. Sic & in *Epiſtolâ Polycarpi*, monitum illud p.22. [*ut abſtineatis ab avaritiâ* (πλεονεξίας ſine dubio) *ut ſitis caſti*] cui ſtatim adjicitur, *ſi quis non abſtinuerit ab avaritiâ* (ἀπὸ πλεονεξίας) *ab Idololatriâ coinquinabitur.* Multos interim, quibus *crux* non placuit, tam *molli*, & delicato, & impuro dogmate, adeò carni & ſanguini gratiſſimo, irretitos eſſe, II.*Pet*.II.18. quis mirabitur?

§.9. *Secundum dogma* (quo præcipuè δειλοῖς *ignavis*, & *timidis*, & à *crucis ſcandalo* abhorrentibus ſe conciliabant) his verbis proponebatur, Ἀδιαφορεῖν εἰδωλοθύτων ἀπογευομένους, καὶ ἐξομνυμένους ἀδιαφόρως τὴν πίστιν, κατὰ τοὺς τῶν διωγμῶν καιρούς, *Inter licita & adiaphora ponendum eſſe, ſi quis temporibus perſecutionum* (ſi à *Paganis* periculum eſſet) *Idolothyta guſtaret*, (quoties verò à *Judæis* metueret) *ipſam demum fidem abjuraret*. Sic eorum ſententiam deſcripſit [a] *Agrippa Caſtor* in *Elencho* ſuo contra *Baſilidem*, Sic & [b] *Irenæus*, *ſi quis, inquiunt, confitetur crucifixum, adhuc ſervus eſt, & ſub poteſtate eorum qui corpora fecerunt*; *Qui autem negaverit, liberatus eſt.*

[a] ap. *Euſ.* l. IV. c. ζ'.

[b] l. I. c. 23.

§. 10. Illud quidem certum eſt, *Baſilidem* poſt hæc excidii *Hieroſolymitani* tempora, venena ſua *Eccleſiæ* propinaſſe; At & illud conſtat, ipſum ea anteceſſoribus ſuis, & diſertè *Simoni* accepta debuiſſe, Οὐκ ἀπὸ τῆς ἑαυτοῦ ἐννοίας ἐξευρηκὼς ἡμῖν τὰ δεινά τε καὶ ὀλέθρια, ἀλλὰ ἀφορμὰς λαβὼν ἐκ τοῦ Σατορνίλου καὶ Σίμωνος. *Non ille ſuopte ingenio periculoſa, & exitialia dogmata primus excogitabat, ſed à Saturnilo & Simone argumenta eorum mutuatus eſt*, inquit *Epiphanius hær.* XXIV. &, ut ſemel dicam, ſemina univerſæ ſegetis, quâ poſtea omnes ferè *Eccleſiæ* χώρᾳ, tanquam ad θερισμὸν triſtem, & exitialem ἐκδεχόμενον, in hac unâ ψευδωνύμου Γνώσεως *hereſi* jacta ſunt.

§. 11. Quod de *Baſilidianis Agrippa*, & *Irenæus*, idem etiam de *Helkeſaitis* (ab *Helkai*, *Trajani* tempore, oriundis) *Epiphanius* notavit, *hær.* XIX. & LIII. ex eorum ſententiâ, *Fidem perſecutionis tempore abjurari ſine peccato poſſe, modò quis corde eam retinuerit*; Ut & [c] *Euſebius* ex *Origene*, in *Pſal.* LXXXII. ὅτι τὸ ἀρνήσασθαι ἀδιάφορόν ἐστι, καὶ ὁ μὲν νοήσας τῷ στόματι ἀρνήσεται ἐν ἀνάγκαις, τῇ δὲ καρδίᾳ οὐχί (non dubitarim legendum eſſe, ὁμολογήσας τῷ στόματι) i. e. *qui ſemel ore Chriſtum confeſſus eſt, ſi à confeſſione ad martyrium vocetur* (illud enim per ἀνάγκας, *neceſſitates, anguſtias, extremum ſcilicet vitæ periculum*, intelligendum eſt) *illi tunc fidem abnegare licet, modò id corde non fiat*. Quibus concordat illud *Juſtini* [d] mox producendum, hos nempe qui *Idolothytis* ſe liberè veſci affirmant, λέγειν Ἰησοῦν ὁμολογεῖν, *ſe tamen dicere Jeſum confiteri*, in *Dial:* cum *Tryph.*

[c] l. VI. c. λη'.

[d] §. 17.

§. 12. Sic de *Prodico*, & *Valentino* ab eâdem hâc ſtirpe (ἀπὸ τῆς μεγάλης ταύτης Γνωστικῆς ἐπαγγελίας, inquit [e] *Epiphanius*, *ab hâc magnâ Gnoſticorum profeſſione prognatis*) affirmat *Tertullianus* in *Scorpiaco*, ubi *martyrii bonum* ex inſtituto demonſtrat, illúdque ab his *Martyriorum*, quos vocat, *refragatoribus*, dogma recenſet, *Non eſſe palàm confitendum Chriſtum, nec pro eo ſubeundum Martyrium.*

[e] De Valentin.

§.13. Immò & argumentis eos dogma ſuum ſufficiendum putaſſe, c.I. *Semel nempe Chriſtum pro nobis obiiſſe, occiſum ſemel, ne nos occideremur, nec ideò à nobis vicem repetendam eſſe, niſi & ille ſalutem de noſtrâ nece expectet, nec* igitur *hîc, aut apud homines confeſſionem conſtitutam, ſed in cœlo*, c.X. *nec* enim *Deum ſanguinem humanum ſitire, nec Chriſtum vicem paſſionis, quaſi ipſe de eâ ſalutem conſecuturus eſſet, repoſcere*, cap.XV.

§.14. Adverſus hos, ille *Diviniſſimus Scriptor* validè & prolixè militat, Primò, à *preceptis* Dei contra *Idololatriam* latis, ducto argumento, c.II. *ex quibus*, inquit, *tota Martyriorum ratio conſtabit*, c.III. dein ex notiſſimo *Johannis* loco ad hanc materiam accommodatiſſimo, *In dilectione timorem non eſſe, timorem ſcilicet, qui negationis author ſit; cùm dilectio, quæ eum foras mittit, ſit animatrix confeſſionis*, c.XII.

§.15. Longum eſſet ex iſto *Scorpiaco*, ſeu contra *Gnoſticorum Scorpios* parato *alexipharmaca*, omnia recenſere. Quæ ipſa ad verbum frequenter imitatur *Beatus Cyprianus. lib.*de *Exhort:*ad *Mart.*

§.16. Iſto imbutos ſemel, & munitos dogmate, *Chriſtum abnegaturos*, ſtatimque, quotieſcunque *Chriſtianis* ἡμέραι πονηραὶ, *dies mali* impenderent, *Fidei* nuntium remiſſuros, quis ſanus dubitaverit? Quod quidem ubique ante excidium *Hieroſolymitanum*, hoc ipſo, de quo jam loquebatur *Chriſtus*, tempore, ſolenniter factum eſt.

§.17. Si à *Paganis* periculum eſſet, *Gnoſtici* illicò *Idolothyta* comedendo ſe coram illis purgabant, contra *Chriſtianos* interim ſe tuentes ex eo, quòd *Idolum nihil* ſit; & contra hoc dogma diſputantem *Paulum* I.*Cor.* VIII. à Γνώσεως mentione (ψευδωνύμου quippe γνώσεως) exordium feciſſe videas, v.1. eámque τῇ ἀγάπῃ (*dilectioni* ſcilicet iſti aut *Chriſti*, aut *veritatis Chriſtianæ* II.*Theſſ*.II.10. quam hîc *refrigeſcentem* prævidit *Chriſtus*) opponendam cenſuiſſe, v.2. cujus geminata itidem mentio eſt v.7. & 10. Sic de *Gnoſticis Irenæus*; *Idolothyta contemnere, & nihil arbitrari, ſed ſine aliquâ trepidatione iis uti*, l.I.c.23. ut & ante *Irenæum** *Juſtinus* in *Dial:* cum *Tryphone*. Cùm enim *Judæus* ille *Juſtino* objiceret, πολλοὺς τῶν τὸν Ἰησοῦν λεγόντων ὁμολογεῖν, καὶ λεγομένων χριστιανῶν, ἐσθίειν τὰ εἰδωλόθυτα, καὶ μηδὲν ἐκ τούτου βλάπτεσθαι λέγειν, *multos eorum qui ſe Chriſtum confiteri dicerent, idolothyta edere, & ſe nihil ex eo detrimenti capere affirmare*, Reſpondet *Juſtinus*, ex hoc ipſo quòd tales eſſent; *Chriſtianos* in fide

*p. 196.

con-

confirmatiores reddi, cùm quæ *Christus* futura prædixerit, [*Surrecturos ſcilicet multos Pſeudochriſtos &c. multóſque decepturos*] ſic impleta conſpiciant.

§. 18. Si autem à *Judæis* procella oriretur, *Gnoſtici* itidem ſtatim *fidem abnegare*, ſe *Judæos* mentiri, & diſcipulis ſuis, ut circumciderentur, perſuaſis, *in carne eorum* εὐπροσωπῆσαι, *Moſaicæ legis zelum omnem præ ſe ferre*, *Gal.* VI. 12. καυχήσωνται, *coram ipſis gloriari*, v. 13. diligentiſſimos ſe ipſorum diſciplinæ obſervatores venditare, Non quòd ad normam iſtam, vita, moréſque eorum quovis modo amuſſitarentur, non quòd certò affirmari poſſit, ipſos *circumciſionem* ſuſcepiſſe, (nec enim neceſſum eſt, ut illud v. 13. [οὐδὲ γὰρ οἱ περιτεμνόμενοι αὐτοὶ νόμον φυλάσσουσι] ſic reddatur, ut *circumciſos* illos fuiſſe, magis quàm legem obſervaſſe, exinde concludatur, ſed ſic, ut [οὐδὲ] integram periodum afficiat [*neque ipſi circumciſi legem ſervant*] i. e. [*neque ipſi circumciduntur, neque legem obſervant.*] Quò & illud *Ignatii* ſpectat, *Ep: ad Philadelph: Satius eſt à circumciſo Chriſtianiſmum*, quàm παρὰ ἀκροβύστου Ἰουδαϊσμὸν, *ab incircumciſo* (*hæretico, aut Gnoſtico*) *Judaiſmum*, i. e. *circumciſionis legem accipere*) ſed tantummodo, ἵνα μὴ τῷ σταυρῷ Χριστοῦ διώκωνται, *ut perſecutionem à Judæis, Chriſtianis*, quà legis deſertoribus, intentatam evitarent.

§. 19. Id illis aliquandiu ſatis feliciter, & ex animo ipſorum ſucceſſiſſe notârunt antiqui, cùm alii omnes *Chriſtiani*, aut à *Judæis*, aut *Paganis* infeſtarentur, neminem tamen illorum, aut ὑπὸ Ἰουδαίων διωχθῆναι, aut ὑπὸ παρανόμων ἀποκτανθῆναι, aut *moleſtiam à Judæis*, aut *à Paganis perſecutoribus* mortis ſupplicium paſſum eſſe; Sic de ipſo *Simone*, & ipſius ſectatoribus, *Gentiles* alloquens, *Juſtinus*, οὐκ ἐδιώχθησαν ὑφ᾽ ὑμῶν, *Apol.* II. *à vobis perſecutionem non ſunt paſsi*, & iterum, εἰ τὰ δύσφημα ἐκεῖνα ἔργα μυθολογούμενα πράττουσιν &c. οὐ γινώσκομεν, ἀλλ᾽ ὅτι μὴ διώκονται, μηδὲ φονεύονται ὑφ᾽ ὑμῶν, κἂν διὰ τὰ δόγματα, ἐπιστάμεθα, *An infamia illa, & in vulgus ſermonibus ſparſa facinora in ſe admittant, neſcimus, Perſecutione quidem eos non peti, neque occidi à vobis, ob ipſa etiam dogmata, ſatis novimus.* p. 54.

§. 20. Hinc illud putarim *S. Petri*, II. *Epiſt.* II. 1. de his ipſis temporibus, & *Pſeudoprophetis* (introducentibus αἱρέσεις ἀπωλείας, *ſectas perditionis*, quas ex * v. 10, 12, 13, 14, 15, 18. *Gnoſticorum*

* τοὺς ὀπίσω σαρκὸς ἐν ἐπιθυμίᾳ μιασμοῦ πορευομένους, & ἄλογα ζῶα γεγεννημένα εἰς ἅλωσιν καὶ φθορὰν, & ἐντρυφῶντες ἐν ταῖς ἀπάταις, & καρδίαν γεγυμνασμένην πλεονεξίαις ἔχοντες, & ἐξακολουθήσαντες τῇ ὁδῷ τοῦ Βαλαὰμ, & ὑπέρογκα ματαιότητος φθεγγόμενοι δελεάζουσιν ἐν ἐπιθυμίαις σαρκὸς, ἐν ἀσελγείαις, &c.

hæreſes fuiſſe ſtatim dignoſces) verba facientis, *τὸν ἀγοράσαντα αὐτοὺς δεσπότην ἀρνοῦντες*, *eos Chriſtum ipſum, qui ſanguine eos ſuo redemerat*, cum ſanguinis ſui periculo *confiteri* nolle, ſed ingruente calamitate ſtatim *abnegare*, eos interim, cùm ſaluti ſuæ, & incolumitati ſic conſulant, *vitas*, quas ſic ſollicitè *ſervare* cupiunt, *diſperdere*, junctíſque cum *Iudæis* manibus, in eandem ſe cum illis *πανωλεθρίαν* præcipitare, (ἐπάγοντες ἑαυτοῖς ταχινὴν ἀπώλειαν) *ſubitaneam ſibi ruinam accerſentes* (eam nempe *Iudæis* jamdiu appropinquantem, *Mat*. III. 2. & X. 7. & XXIV. 33. *Mar*. XIII. 29. *Lu*. X. 11. & XXI. 30, 31. &c. ut & aliam poſtmodum funeſtiorem) ex quâ, qui fidei conſtanter adhæſurus ſit, eum ante omnes evaſurum *Chriſtus* prædixerat, *Mat*. X. 22. & XXIV. 13. & *Mar*. XIII. 13. ut & *vitam æternam* in lucro accepturum. Quò reſpexiſſe *Sanctum Barnabam* nullus dubito, cùm de *Gnoſticis* verba faciens, eóſque cum fidelibus *Chriſti* aſſeclis componens, * Ἐν τῇ βασιλείᾳ, inquit, Χριστοῦ ἔσονται ἡμέραι πονηραὶ καὶ ῥυπαραὶ, ἐν αἷς ἡμεῖς σωθησόμεθα, *In regno Chriſti, mali, & ſordidi, aut luctuoſi dies erunt, in quibus* (pereuntibus *Gnoſticis*) *nos incolumitatem conſequemur*, & ſtatim, γενήσεται ἡμῖν ἴσως φανερὰ, ἐκείνοις δὲ σκοτεινὰ, *nobis quidem lucida, illis tenebricoſa obventura ſunt*. * p. 227.

§. 21. Idem de temporibus ſuis *Iudas* edixit, v. 4 παρεισδῦσαί τινας, *irrepſiſſe* tunc in *Eccleſiam nonnullos, gratiam Dei in ἀσέλγειαν tranſmutantes, Ieſúmque ſolum Dominum ſuum abnegantes*; quos *Gnoſticos* fuiſſe univerſa *Epiſtola* luculenter monſtrat; Et de iis diſertè dicitur in initio verſûs, εἰς τοῦτο τὸ κρῖμα προγεγραμμένους, *ad hoc judicium præſcriptos*, i. e. *prædicente Chriſto*, & *Apoſtolis* deſignatos fuiſſe.

§. 22. Quid ſit illud [κρῖμα] ex prius-laudato *Petri* commate liquebit, nempe ταχινὴ iſta ἀπώλεια, *repentina perditio* (vel, ut ſequitur, τὸ κρῖμα ἔκπαλαι οὐκ ἀργεῖ, καὶ ἡ ἀπώλεια οὐ νυστάζει, v. 3.) quæ *Gnoſticos*, quà tales, alióſque, ex mente *Gnoſticorum*, ſaluti ſuæ ſollicitè proſpicientes ipſóque, quo ſe *tutos* ſperabant, dogmate ſe *prodentes*, oppreſſura erat. Illud * *Euſebius* ſub *Claudii* imperio factum narrat, *Simon*, inquit, *transfoſſus*, & ἡ τοῦ ἀνδρὸς ἀπέσβη καὶ παραχρῆμα κατελέλυτο δύναμις, *potentia ejus ſtatim extincta eſt*, Et * iterum λόγου θᾶττον εἰς τὸ παντελὲς ἀπεσβήκασιν, *dicto citiùs penitus extincti ſunt*. Idémque *Chriſtus* præmonſtraverat, obſcuriùs quidem, cùm ὑπομείναντας εἰς τέλος, eos eſſe peculiariter affirmaret, quibus (τὸ σώζεσθαι) iſta ex *Judaicâ* clade *evaſio*,

* l. 2. c. ιδ'.

* l. 3. c. κϛ'.

ſeu incolumitas ſperanda eſſet; At & hæc clarius, *Mat.*XVI. 25. Cùm de *crucis* tollendæ diſciplinâ illud adderet, eum, qui *animam* ſuam *ſalvam facere voluerit, perditurum eſſe*, quod de æternâ animæ ſalute neutiquam dici potuit, cùm eam ſervandi, aut incolumem præſtandi conſilium, nullo modo culpabile, aut puniendum fuerit, ſed de *vita* nimiâ, & cum conſtantiæ & fidei diſpendio conjunctâ, ſollicitudine; Idque peculiariter habito reſpectu ad hunc *Chriſti* adventum, v. 27. qui, inquit *Chriſtus, quibuſdam ibi aſtantibus* (*Johanni* proculdubio, priuſquam *mortem guſtaverit*) *ſpectandus erat*, v.28.

§.23. Idem & à *Paulo* diſtinctè προγεγραμμένον prædictum, ſeu *præſcriptum* fuit II.*Theſſ*.II. 8. (ut mox dicetur) imò à *Deo* ipſo præſtitutum, ut πρόσκαιροι omnes ſic exploratì, *Fidem Chriſti* planè deſtituerent, ſibique funeſtiſſimam cladem arceſſerent.

§.24. Huc referendum putârim dictum illud *Apoſtoli* ad *Galatas*, c.IV. 13. Scitis, inquit, quòd δι' ἀσθένειαν τῆς σαρκὸς εὐηγγελισάμην ὑμῖν τὸ πρότερον, καὶ τὸν πειρασμόν μου τὸν ἐν τῇ σαρκί μου οὐκ ἐξουθενήσατε, οὐδὲ ἐξεπτύσατε, ἀλλ' ὡς Ἄγγελον Θεοῦ ἐδέξασθέ με, &c. Idem planè hîc ἀσθένεια τῆς σαρκὸς, & πειρασμὸς ἐν τῇ σαρκὶ, ut & σκόλοψ δοθεὶς τῇ σαρκὶ, II.*Cor*.XII. 7. (ex *Ezech*: XXVIII. 24. ubi afflictiones *Iſraelitarum* ſic appellantur, *pungens vepretum*, & *contriſtans ſurculus*) & κολαφίζων ἄγγελος ibidem, quos per ἀσθένειαν v.9. per ἀσθενείαις, ὕβρεις, ἀνάγκας, διωγμοὺς, στενοχωρίας ὑπὲρ Χριστοῦ v. 10. per omne genus *perſecutiones pro Chriſto* toleratas, explicari videas. Hæ mihi, inquit *Paulus*, *perſecutiones* ſatis cumulatè obtigerunt, cùm *priùs* vobis *Evangelium* prædicarem, & tunc quidem has ob fidem *Chriſti* perpeſſiones meas non adeò *averſabamini*, ſed me, licet omnigenis *afflictionibus* undique cinctum, ut *Angelum Dei recipiebatis*, &, ut ſequitur, vos ipſos *beatos* cenſebatis, quòd me *talem Apoſtolum* vobis *Chriſtus* indulſerat, ipſique, ſi opus eſſet, quodlibet pro me paſſuri eratis, imò chariſſimos *oculos* veſtros ἐξορύξαντες, aut ſiquid charius, mihi *daturi*. Jam verò, inquit, poſt hæc ἀπολεσάντων inter vos jacta ſemina, nulla affectûs hujus indicia, aut reliquias perſpicio; Omnia in contrarium mutata, Abdicandus eſt ille *Apoſtolus*, ut ἐχθρὸς, v.16. incolumitati *Galatarum* infenſus, qui *Moſaicorum* rituum abrogationem annuntians, *odia* & inimicitias *Judæorum*, tandémque perſecutiones diſcipulis inducit, Illíque ſoli vos ζηλοῦν, præ omnibus diligere putantur, qui nos *excludi volunt*, *ut ſoli à vobis diligantur*, v.17. hi ſcil: *Judaizantes Gnoſtici*, c.III.1.&c.

§.25. De hâc *Gnoſticorum* praxi & dogmate, *Chriſtum in anguſtiis abnegantium*, *Apoſtolus* alibi prænunciat, multos ſempe inter *Philippenſes* eo tempore fuiſſe, deploratiſſimæ & toties conclamatæ *ſectæ Chriſtianos*, τοὺς ἐχθροὺς τοῦ σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ, *Phil.* III.18. *Crucis Chriſti inimicos*. Sic & *Polycarpus* in *Epiſt*: ad eoſdem *Philippenſes*, eorum mentionem facit, p.23. & τῶν μὴ ὁμολογούντων τὸ μαρτύριον τοῦ σταυροῦ, *eorum qui martyrium crucis non confitentur*, p.20. quibus, *Simonis* (πρωτότοκον τοῦ Σατανᾶ) aſſeclas *Gnoſticos* notari, ſequentia ſatis monſtrant.

§.26. Hâc *inimicorum crucis* αἱρέσει, ait * *Tertullianus*, *Baſilidiani*, i. e. *Gnoſtici* innuuntur, qui ἀδιάφοροι ἀσέβειαν exercentes, *quicquam pro Chriſto pati recuſarunt*. Quos ut ſequentia [ὧν ὁ Θεὸς κοιλία, ἡ δόξα ἐν τῇ αἰσχύνῃ, &c.] *Gnoſticos* fuiſſe monſtrant, ſic & eorum *finis* ἀπώλεια, v.19. ut & *Eph.*V.6.

§.27. Sic cùm *Hebræos* ſuos contra πικρίας ῥίζαν, hujus ſcilicet *Apoſtaticæ* ſectæ venenum, armari cuperet *Apoſtolus*, *Heb.*XII.15. ſtatímque adderet [πόρνος, & βέβηλος, ὡς Ἡσαῦ] ad *Gnoſticos* eum reſpexiſſe mox patebit, quibus permixti, & irretiti *Hebræi fratres*, i. e. *Chriſtianæ* fidei profeſſores, πρωτοτόκια ſua tam vili vendebant, ipſam nimirum, ut momentaneæ incolumitati ſuæ conſulerent, *Chriſti fidem* abnegantes, c.III.12. aut ſaltem *cœtus Chriſtianorum* deſtituentes, c.X.25.

§.28. De his intelligendus *Plinius*, ſub temporibus *Trajani*, *Epiſt*. X.97. ubi plures *Chriſtianos* ſe eſſe *negantium ſpecies* annumerat, *Multorum qui negârunt ſe eſſe Chriſtianos, aut fuiſſe, Deos appellârunt, imagini Cæſaris thure ac vino ſupplicârunt, Chriſto maledixerunt*; Aliorum *qui ſe eſſe Chriſtianos dixerunt, & mox negârunt, fuiſſe quidem, ſed deſiiſſe*; Aliorum denique qui poſt *edictum Plinii*, quo *hetæriæ* vetabantur, *cœtus*, & *conventus, facere deſierunt*. At de iſtis plus ſatis.

Cap. IV.

Gnoſtici Chriſtianorum infeſtiſſimi hoſtes. Eorum ſchiſma, I. *Joh.*II. 1. & V. 8. *Odium contra fratres. Mordentes*, & κύνες, *Gal.*V. 15. *Phil.*III. 2. [illegible] II. *Tim.*III.3. *Gal.*V.20. *Apoc.*IX.20. πλάνη τοῦ Βαλαὰμ (διδαχὴ τοῦ Βαλαὰμ *Apoc.* II. 14.) ἀντιλογίᾳ Κορέ, ὁδὸς τοῦ Κάϊν, *Jud*: 11. 1 *Pet.* IV.17. Κρῖμα ἀπὸ οἴκου τοῦ Θεοῦ. λύκοι βαρεῖς.

§.1. AD illud tranſeamus, quod tertiò addendum putavit *Chriſtus*, *deſertores hoſce, reliquos ſtatim Chriſtianos internecino odio proſecuturos* fuiſſe, ipſiſque perſecutoribus ad ſupplicium

* De Præſcript. c.46.

cium tradituros. Id enim de *Gnoſticis* itidem certiſſimum eſt.

§.2. Orthodoxos omnes, & puros *Chriſtianæ* fidei profeſſores primò deſerebant, *unionémque Eccleſiæ* hoc *ſchiſmate* diſrumpebant, (ἐξ ἡμῶν ἐξῆλθον, inquit *Johannes* I. *Epiſt*.II. 1. *ex nobis exiverunt*, in *Apoſtolicæ Eccleſiæ* gremio diutiùs non manſuri) dein diſruptâ *unitate*, *Charitatem* omnem erga fratres, i.e. *Chriſtianos* exuebant, I. *Joh*.IV. 8. (ex quo concludit *Apoſtolus* [οὐκ ἔγνω τ̀ Θεὸν] æquivocè tantùm *Gnoſticos* dici poſſe) imò *odio* eos habebant, c.II. 9. (quod de his ipſis *Gnoſticis* dictum eſſe, ex eo quod præceſſerat, *criterio*, [ὁ λέγων ἔγνωκα αὐτὸν &c.] aliíſque quamplurimis in *Epiſtolâ* iſtâ ſparſis, abundè liquet) tandémque ἀλλήλες ἔδακνον ϗ κατήσθιον, *Chriſtianos mordebant & devorabant*, *Gal*.V.15. ideóque κύνες *canes* appellantur, *Phil*.III.2. (ut & κύνες λυσσῶντες, *canes rabidi Ignatio*, *Epiſt*: ad *Eph*:) ſimúlque κατατομὴ *conciſio*, quòd cum ſe *Iudæos*, i.e. *circumciſos*, & *Moſaicæ* φιλονόμες *zelotas* mentirentur, minimè tamen legem obſervarent, ſed hâc tantùm σπαράσσει *Eccleſiam Chriſti* lacerarent.

§.3. Hinc ἄσπονδοι, διάβολοι, ἀνήμεροι, ἀφιλάγαθοι, tandémque προδόται, *proditores* dicti ſunt, II.*Tim*.III. 3. Hinc inter carnalia eorum opera, non ſolùm ἀκαθαρσίαν, & ejuſmodi nefanda nomina, ſed & (poſt φαρμακείαν, alium iſtum γοήτων ſeu *magorum* horum *characterem*) ἐχθρὰς, ἐριθείας, διχοστασίας, αἱρέσεις, φθόνους, φόνους τε, ipſas demum *cædes*, & *homicidia* poſita videmus, *Gal*.V.20,21. Quorum item mentio, *Apoc*.IX.20. cum φαρμακείαις, & πορνείαις conjuncta, eoſdem reſpicere videtur. Ut & in *Epiſtolâ Barnabæ*, διῶκται τ̃ ἀγαθῶν, &c.

§.4. Exhinc itidem conſtabit, quare non ſolùm τὴν πλάνην τ̃ Βαλαὰμ (διδαχὴν dixit *Iohannes Apoc*.II.14. *doctrinam*) *errorem Balaami*, fœdiſſimam nempe *Moabiticarum* fœminarum conſtuprationem cum *Idololatriâ* conjunctam, (ad quam,[a] *mercede* conductus *Balaam*, alliciendos & ineſcandos *Iſraelitas* [b] monuit, pari modo quo purioris *Fidei* profeſſores ad impuritates ſuas trahebant *Gnoſtici*) ut & τὴν ἀντιλογίαν τῦ Κορὲ, (ob *Apoſtolorum*, & ἡγεμόνων omnium authoritatem nauci habitam) ſed & τὴν ὁδὸν τῦ Κάϊν, *viam Caini*, *fratrem* ſuum ideo tantùm, quòd *opera ipſius mala*, fratris autem *bona* eſſent, jugulantis, his ipſis objici videamus. *Iud*. 11.

§.5. Quò itidem reſpexiſſe *Petrum* palam eſt, cùm I. *Epiſt*. IV.17 *tempus*, aut opportunitatem τῦ ἄρξασθαι τὸ κρίμα ἀπὸ τῦ οἴκε τῦ Θεῦ, quo ſcilicet puriores *Chriſtiani*, à *Iudæis*, & *Gnoſticis* mala

[a] μισθῦ, *Jud*. 11.

[b] ἐδίδασκεν τ̃ Βαλὰκ βαλεῖν σκάνδαλον ἐνώπιον τ̃ υἱῶν Ἰσραὴλ, φαγεῖν εἰδωλόθυτα ϗ πορνεῦσαι. *Apoc*.II.14.

mala quælibet paſſuri erant, imminere affirmavit, aliam mox ἐκπύρωσιν futuram prædicens (fatalem iſtam *Iudæis* impendentem diem v.7.) quâ *Evangelio* Dei ἀπειθοῦντες omnes, *Iudæi* unâ, *Gnoſticique*, miſerandum in modum plectendi erant, v.18.

§.6. His adjungendum illud *Juſtini* * *Quæſt:* & *Reſponſ:* ad *Orthod:* ubi cùm quæratur, quomodo iniquum non ſit *hæreticos*, qui aſſequi veritatem non poſſunt, *pœnis ſubdere?* Ex *hæreticorum*, qui ante ejus tempora in *Eccleſiâ Primitivâ* exorti fuerant, conſideratione ſic reſpondet, *Hæreticis ſolenne eſſe contraſentientes condemnare*, ideóque *Hæreſiarchas ab Apoſtolo*, λύκους βαρεῖς *Lupos* (ovili *Chriſti*, i.e. *Orthodoxis* omnibus) *graves* nuncupari.

* *Quæſt.* 4.

Cap. V.

Gnoſtici ψευδοπροφῆται *dicti*, II.*Cor*.XI.13. II.*Pet*.II.1. II.*Tim*.IV.2. διδασκαλίαις δαιμονίων, ἑτεροδιδασκαλοῦντες, I.*Tim*.VI.3. *Peſſimum Gnoſticorum dogma*, πορισμὸν εἶναι εὐσέβειαν. Φιλαργυρίας *malum* v. 10. *Clemens Alex. de Gnoſticis. Juſtini Teſtimonium. Chriſtiani à Gnoſticis irretiti.*

§.1. AD quartum à *Chriſto* pronuntiatum expediendum, pauciſſimis opus erit. Hos enim è *Simonis* familiâ per *Menandrum*, & *Carpocratem*, alióſque inſtitutos *Gnoſticos*, *Pſeudoprophetas*, *Pſeudodoctores* ubique vocant *Apoſtoli*. *Pſeudapoſtoli*, inquit *Paulus*, II,*Cor*.XI.13. μετασχηματιζόμενοι εἰς ἀποστόλους Χριστοῦ, eodem modo, quo *Satanas* in *Angelum* lucis ſeſe tranſmutat, ψευδοδιδάσκαλοι, II. *Pet*. II. 1. ψευδολόγοι (& πνεύματα πλάνα) I. *Tim*.IV. 2. διδασκαλίαις δαιμονίων, *doctrinas* planè *diabolicas*, de *nuptiis non contrahendis*, ſed *putidiſſimis* ἀσελγείαις earum vice *uſurpandis*, (non, quod viro magno placuit, ſequioris ævi dogmata de *mortuis adorandis*, *nuptiiſque Clero* interdicendis) in *Eccleſiam* invehentes: de quibus videatur *Clemens Alex: Strom:* l.III.

§.2. Sic & ἑτεροδιδασκαλοῦντες I.*Tim*.VI. 3. (à quibus, ut ab *Hæreticis*, abſtinendum jubet *Paulus*, v. 5.) multis indiciis ſe *Gnoſticos* eſſe produnt, eo præcipuè quod πορισμὸν εἶναι τὴν εὐσέβειαν putarent. Eo enim ipſiſſimo dogmate continebantur omnia de *Chriſtianis* à *Dominorum* jugo liberandis, v. 1. & *crucis averſatione* toties *Gnoſticis* imputatâ, dogmata, (quos ideo τῆς ψευδωνύμου γνώσεως v. 20. ut & τῶν μηδὲν ἐπισταμένων, τετυφωμένων τε titulo inſignitos videas, v.4.) ut & φιλαργυρίας malum, *malorum omnium radix* v.10. & τὸ βούλεσθαι πλουτεῖν v. 9. Quod & *Gnoſticis* imprimis objici videas inſigni apud *Clementem Al: in Strom:* loco, quem hic integrum apponi abs re non erit. Περὶ τοῦ ἀληθῶς γνωστικοῦ, de *pio* & *propriè dicto Gnoſtico*, vero & genuino myſteriorum indagatore, quatenus ille ψευδωνύμως ſic dicto opponitur, ſic loquitur, Οἶδεν, inquit, *αὐτὸς καὶ τῆς νηστείας τὰ αἰνίγματα, τῶν ἡμερῶν τούτων, τῆς τετράδος καὶ τῆς παρασκευῆς λέγω. Ἐπιφημίζονται γὰρ, ἡ μὲν Ἑρμοῦ, ἡ δὲ Ἀφροδίτης. Αὐτίκα νηστεύει κατὰ τὸν βίον φιλαργυρίας τε ὁμοῦ, καὶ φιληδονίας, ἐξ ὧν αἱ πᾶσαι ἐκφύονται κακίαι. Novit ille jejunii ænigmata, dierum ſcilicet quarta & ſexta, Ea enim Mercurii, hæc Veneris dies dicitur, Ideóque jejunat & abſtinet ille ab amore pecuniæ & voluptatis, ex quibus omnia mala naſcuntur.*

§.3. Poſt *Paulum* videatur *Juſtinus*, loco illuſtri, & prius laudato, in *Dial:* ad *Tryph:* ubi factâ *Gnoſticorum* mentione, ſub titulo λεγομένων Χριστιανῶν, qui *Idolothytis veſcendi libertatem* ſibi

p.195, 196. *vendicabant*, concludit *Juſtinus*, in his iſtam *Chriſti prophetiam* impletam eſſe, quâ *Pſeudochriſtos*, & *Pſeudoapoſtolos* orituros prænuntiat, πολλοὺς τῶν πιστῶν πλανήσοντας, *qui fidelium multos decepturi erant*. Sic & alibi, *Chriſtum* prænoviſſe, quæ poſt *reſurre-*

p.241. *ctionem*, & *aſcenſionem* ejus futura eſſent, *Pſeudprophetas* nempe & *Pſeudochriſtos* multos in nomine ejus (ſub *Chriſtianæ* profeſſionis larvâ) venturos, ἔφη, inquit, καὶ ἔτι. *πολλοὶ γὰρ ἄθεα καὶ βλάσφημα, καὶ ἄδικα ἐν ὀνόματι αὐτοῦ παραχαράσσοντες, ἐδίδαξαν, καὶ τὰ ἀπὸ ἀκαθάρτου πνεύματος διαβόλου ἐμβαλλόμενα ταῖς διανοίαις αὐτῶν, καὶ διδάσκουσι μέχρι νῦν. Quod quidem impletum eſt, Multa enim impia & blaſphema & injuſta ſub nomine ejus falsò cuderunt, & quæ mentibus eorum ab impuro ſpiritu* (ne eum de *Gnoſticis* locutum non eſſe dubitemus) *diabolo ſunt injecta, docuerunt, & etiamnum nunc tradunt.*

§.4. Quod verò & *Chriſtus*, & ex *Evangelio Juſtinus* adjicit, hos *Pſeudoprophetas* multos fidelium, ipſi uſque *Chriſti* gregis partem non minimam, eo ipſo (ſtatim poſt aſcenſionem *Chriſti*) tempore ſecum abrepturos, illud in *Gnoſticis* eventum ſuum ſortiebatur. *Chriſtianos* enim per ſpecioſum fidei nomen illectos undique ad eorum caſtra defeciſſe, *καὶ πάντες σχεδὸν Σαμαρεῖς*, inquit *Juſtinus Apol:* II. *pro Chriſt: univerſam fere Samariam* (*Apoſtolicæ* prædicationis *primitias*, *Act*. VIII. 14.) & ὀλίγους δὲ καὶ ἐν ἄλλοις ἔθνεσιν, *aliarum regionum aliquos iiſdem erroribus irretitos eſſe*.

CAP. VI.

*Charitatis refrigeſcentia, Apoc.*II.4. *Laodicenus tepor, Apoc.*III.16. *Gnoſtici in Aſiâ,* I.*Joh.*IV. 17, 18. *explicata,* I.*Pet.*II.11, 16, 19, 21. II.*Tim.*III. 4. *Paulina ἀγάπης elogia* I.*Cor.*XIII.7. & XVI.22. *explicata. Eph.*V. 2. & VI.24.

§.1. QUintò igitur quod prædixit *Chriſtus* fore, ut *Moſaica* diſciplinæ *Zelotis, Gnoſticiſq; Pſeudoprophetis*, in *Chriſtianorum* perniciem conſpirantibus, & ſic in ſtupendam molem *auctâ* perſecutionum iniquitate, *refrigeſceret multorum erga Chriſtum & veritatem Chriſtianam ardentior charitas*, id etiam ubique ſub iſtis temporibus factum conſtat.

§.2. Sic *Epheſina Eccleſia* πρώτην αὐτῆς ἀγάπην ἀφῆκε, *primam*, vel quæ primò ab ipſis exercebatur, *charitatem amiſerat*, vel *remiſerat, Apoc.*II. 4. à priſtinæ erga *Chriſtum* dilectionis ardore multùm declinaverat, cùm priùs in eâdem & ἔργα, & κόπον, & ὑπομονὴν (eam quam, ſi *ad finem duraverit, Mat.*XXIV. 10. coronandam pollicetur) *Chriſtus* deprædicaverat, v.2.

§. 3. Eundem *Eccleſia Laodicena teporem* imitabatur, *Apoc.* III. 16. calamitates *Chriſtianæ* profeſſioni undique impendentes ægrè perpeſſa, *Chriſtóque* igitur monitore indigebat, ut *aurum ex igne* πεπυρωμένον ab *eo emeret*, i. e. dilectionem erga *Chriſtum*, & conſtantiam quibuſvis perpeſſionibus redimeret.

§.4. Quamplurima tepidæ hujus, & impuriſſimæ ſectæ ſemina, in iſtis *Aſiaticis Eccleſiis* ſparſa fuiſſe, non ſolùm *Epiſtola* iſta ad ſeptem *Eccleſias Apoc.* II. & III. conſcripta monſtrat, ſed & idem etiam *Catholica* prima ejuſdem *Johannis Epiſtola* ſatis manifeſtè indicat, quâ *Aſiaticos*, peculiarem *Joannis* provinciam (τὰς αὐτόθι διέπων ἐκκλησίας, *Eccleſias quæ illic erant, adminiſtravit*, inquit *Euſebius* l. III. c. κγ'. *Epheſique*, quæ eſt harum *Eccleſiarum Metropolis*, diem obiit, ait † *Polycrates* ejuſdem *Epiſcopus*) ut *alexipharmaco*, aut φυλακτηρίῳ ſacro muniri voluit, ideóque *charitatis* hujus *perfecta*, & *Chriſtum*, etiam cùm pericula extrema imminerent, *confeſſura* neceſſitatem ubique inculcavit. *Perfectus*, inquit, *Chriſti amor, charitáſque, metum* ἔξω βάλλει, procul à ſe arcendum curat, *inter rejectanea*, & *viro Chriſtiano* planè indigna, *æſtimat*, I.*Joh.*IV.18. *In hoc*, inquit, *perficitur charitas* μεθ' ἡμῶν, aut ea quæ inter verè *Chriſtianos* reperitur, aut ſi cuivis magis placeat, ipſius *Dei* erga nos *charitas*, quæ in eo imprimis conſiſtit, ut nos *Dilectiſſimo filio* ſuo conformes

† *apud Euſebium*, l. III. c. λα'.

reddat, (τοῦτο χάρις παρὰ Θεῷ, I. *Pet.* II. 19, 29.) ἵνα παῤῥησίαν ἔχωμεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως, *ut fidenter Chriſtum confiteamur*, (ſic παῤῥησία ſignificat *Heb.* X. 35.) *in die judicii*, i. e. cùm pro tribunali à *Judæis* ſiſtamur, & à tyrannis ad mortem condemnemur, ὅτι καθὼς ἐκεῖνός ἐστι, καὶ ἡμεῖς ἐσμὲν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, Qui enim ſic facit, *Chriſtum* ipſum (hìc coram *Procuratoris Pilati tribunali* καλὴν μαρτυρήσαντα ὁμολογίαν, *pulchram teſtificantem confeſſionem*, I. *Tim.* VI. 13.) diſertè imitatur.

* I. *Pet.* IV. 7. §. 5. Quod & à *Petro*, ſub iſto * ἐγγίζοντος τοῦ τέλους πάντων, *appropinquantis omnium finis*, i. e. *excidii*, ſeu πανωλεθρίας *Judaicæ* tempore, factum cernimus, qui primâ ad eaſdem *Aſiaticas Eccleſias* deſtinatâ *Epiſtolâ*, à σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν, II. 11. & *libertatis*, quâ *Secta* iſta κακίας omni genam velabat, mentione, v. 16. ſimúlque de obedientiâ *Magiſtratibus* præſtandâ, non paucis contra eoſdem *Gnoſticos* (vide II. *Pet.* II. 10. *Jude* 8.) adjectis, pergit ad perpeſſionum *Chriſtianarum* doctrinam, v. 19. & 21. ut & c. III. 15, 17. & c. IV. 16, 19.

§. 6. Hinc de *Gnoſticis* dictum illud, II. *Tim.* III. 4. φιληδόνους μᾶλλον ἢ φιλοθέους, *voluptatum magis quàm Dei*, aut *Chriſti amatores eſſe*; nec *Chriſto Jeſu domino noſtro, ſed ventri* aut gulæ ſuæ *ſervire*, *Ro.* XVI. 18. Hinc & frequentia iſta apud *Sanctum Paulum* τῆς ἀγάπης *charitatis*, aut *dilectionis*, in amplitudine ſuâ, tam *Dei*, quam *fratrũ* dilectionem complectentis Elogia, I. *Cor.* XIII. (ſupra omnium *myſteriorum cognitionem*, καὶ πᾶσαν τὴν γνῶσιν, *myſticam* nempe iſtam ſcripturarum intelligentiam, v. 2.) ut omnia στέγουσαν, & ὑπομένουσαν, v. 7. quaſcunque *calamitates* pro *Chriſti* nomine conſtanter toleraturæ, & c. VIII. 1. ut *Chriſtianum* hominem οἰκοδομοῦσαν (ita ut vivum *Eccleſiæ*, i. e. *Corporis Chriſti*, membrum, adeóque cum reliquo fidelium cœtu κατηρτισμένον æſtimetur) & πάσῃ τῇ γνώσει, huic omni, quam ſibi *Gnoſtici* arrogabant, *myſteriorum cognitioni* è diametro oppoſitæ, v. 2 &c.

§. 7. Hinc *cenſurarum* indictio, I. *Cor.* XVI. 22. in eos omnes, qui *Dominum Jeſum Chriſtum non dilexerint*, qui ſcilicet eum *perſecutionum* tempore deſtituerint, ſic ut ἀγαπᾷν & ἀντέχεσθαι, *diligere*, & *conſtanter adhærere*, pro eodem ponuntur, *Mat.* VI. 24. Nec enim de interno amore, *Apoſtoli* dictum explicari debet, cùm *interni* affectus, utcunque vitioſi, ſub *cenſuram*, aut *anathema Eccleſiaſticum* non cadant.

§. 8. Hinc adhortationes crebræ, *Eph.* V. 2. περιπατεῖτε ἐν ἀγάπῃ καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς, *ambulate in charitate*, eâ nempe, quæ ad exemplum,

plum, & ὑπογραμμὸν *Chriſti*, (II. *Pet*. II. 21. & I. *Joh*. IV. 17.) qui ſe pro nobis morti tradidit, exigebatur, eique iterum, quæ *Gnoſticorum* ἀναστροφῇ, verſu tertio delineatæ, opponebatur. Et c. VI. 24. *Gratia cum omnibus qui diligunt Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum* ἐν ἀφθαρσίᾳ, eâ quippe *dilectione*, quæ *fide* ſanâ, & ὑπομονῇ ex utroque latere munitur, *Tit*. II. 2. quæ *Ro*. XII. 9. ἀγάπη ἀνυπόκριτος dicitur (cùm è contra *hypocrita iniquitatem potiùs*, quam *afflictionem eligere dicatur*, *Job*. XXXVI. 21.) & τῷ ἀποστυγεῖν τὸ πονηρὸν, *impiorum* hujus *ſectæ* dogmatum & facinorum *averſationi* præludit, quam denique nulla *Gnoſticorum* ſtratagemata illis erepturæ, aut * *corruptura* eſſent.

* ἀφθαρσία ab α, & φθείρω, unde & φθορὰ quæ *Gnoſticorum impuriſſimis* doctrinis, factiſque *ubique attribuitur*.

Cap. VII.

Ἐπισυναγωγῆς ἐγκατάλειψις, *Heb*. X. 33. ὑποστολή, v. 33. Ἡμέρα ἐγγίζουσα, *Ro*. XIII. 11. σωτηρία. *Barnabæ Epiſtola Myſticis Gnoſticorum Scripturæ explicationibus oppoſita.* Γνώσεως *duplex genus.*

§. 1. DE hâc *Chriſtianorum*, ſub ingruente ἀνομίας πλημμυρούσης flumine, *refrigeſcente Charitate*, quædam ulteriùs ἐν παρόδῳ adjici poſſunt; Exhinc factum eſſe, ut fidelium aliqui in *confeſſione Chriſti* vacillantes, τὴν ἐπισυναγωγὴν ἑαυτῶν *derelinquerent*, *Heb*. X. 25. *cœtus* nempe *Eccleſiaſticos*, ut incolumitati & ſecuritati ſuæ conſulerent, *paulatim deſerentes*, quod ὑποστέλλεται dicitur, v. 38. eodem modo quo *Petro* objicitur, quod ὑπέστελλε καὶ ἀφώριζεν ἑαυτὸν, φοβούμενος, &c. *ſubtraxit, & ſeparavit ſe præ timore Judæorum*, Gal. II. 12. Quâ de re *divinus author Hebræos* ſuos monendos duxit, eóque potiſſimum amuleto muniendos, quòd τὴν ἡμέραν ἐγγίζουσαν, *diem* nempe viſitationis, eâdem clade geminos *Chriſtianorum* hoſtes; *Judæos* & *Gnoſticos* æquaturum, jam ſtatim *adfuturum* prævidérent. Quo quidem, ſpei, vel fidei *Chriſtianæ* profeſſores animandi, & perſuadendi erant, ne in ultimo jam virtutis ſtadio deficerent, & poſt πολλὴν παθημάτων ἄθλησιν, *diuturnum perpeſſionum certamen*, v. 32. τὴν παῤῥησίαν, priſtinam *confidentiam*, & *conſtantiam* abjicerent, v. 35. cum, ut inquit *Apoſtolus*, ἔτι μικρὸν ὅσον ὅσον, ὁ ἐρχόμενος ἥξει, καὶ οὐ χρονιεῖ v. 37. ille ſuorum *ultor* v. 30. qui jamdiu *venturus* prædicebatur, ſtatim *ſine omni morâ adventum* ſuum maturaturus eſſet.

§. 2. Quo quidem argumento, ad ingenerandam feſſis conſtantiam accommodatiſſimo, ad expurgandum *Romanis* ſuis *Gnoſticorum* fermentum, uſus eſt *Sanctus Paulus*, *Ro*. XIII. 11. *Et hoc*, inquit, *cùm ſciatis* καιρὸν, *opportunitatem*, (ipſum ſcilicet punctulum aut articulum temporis, in quo eos alloquebatur) νῦν γὰρ ἐγγύτερον ἡ σωτηρία, ἢ ὅτε ἐπιστεύσαμεν, *Nunc enim dies ille*, v. 12. quo perſecutoribus *Judæis*, ſeductoribus etiam *Gnoſticis* perditio, fidelibus autem, & puris *Chriſti* confeſſoribus *evaſio*, & incolumitas (ſic ſonat [a] aliquoties σωτηρία) obventura eſt, *multò propinquior eſt, quàm cùm ſuſceptâ imprimis fide Chriſto nomina dediſſent.*

[a] *Ecclùs.* XL.1. σωτηρία ἐκλεκτῶν, *à Joſua præſtita, liberatio electorum ejus*, & σωτηρία ἑτοίμη ἀποκαλυφθῆναι ἐν καιρῷ ἐσχάτῳ, I. *Pet.* I. 5. & ἁπλῶς σωτηρία, II. *Pet.* III. 15. & κοινὴ σωτηρία, *Jud:* 3. *evaſio fidelibus omnibus (ut Iſraëlitis ex Ægypto,* v. 5. *Loto ex Sodomâ,* II. *Pet.* II. 7) *obventura, ut &* ἀπολύτρωσις, *Lu.* XXI. 28.

§. 3. Ex hâc δείξει videre eſt, quàm non pauca ſint hujus *Inſtrumenti (Epiſtolarum* præcipuè *Apoſtolicarum*) commata, quæ à *Gnoſticarum* doctrinis, factíſque lucem plurimam acceptura ſunt.

§. 4. Et, ut id obiter dicam, *Apoſtoli Barnabæ*, quæ non ita pridem prodiit, *Epiſtola*, ex hoc uno *Gnoſticorum* charactere, commode explicari poterit, aliàs (ut complicatum, & prolixum ænigma) certiſſimam lectoribus *crucem* factura. Iſti quippe *Simonis* aſſeclæ γνῶσιν, i. e. *Scripturæ ſacræ myſticè* interpretandæ facultatem ſibi arrogantes, multa *veteris Teſtamenti myſteria* ad impuros uſus ſuos accommodabant. Sic de illis Polycarpus *Ep.* ad *Phil.* p. 20. ὃς ἂν μεθοδεύῃ τὰ λόγια τοῦ Κυρίου πρὸς τὰς ἰδίας ἐπιθυμίας, πρωτότοκός ἐστι τοῦ Σατανᾶ, & fuſè *Epiphanius* in *hær: Gnoſticorum.*

§. 5. Hinc *Barnabas* hâc ferè univerſâ *Epiſtolâ* ſuâ, *veteris Inſtrumenti* loca quamplurima *myſticè* etiam, & *cabaliſticè* expoſita, (quale illud quod [b] modò ex *Clemente* obiter protulimus) *Gnoſticorum* doctrinis opponit, primò ut *Chriſtum* verè *natum*, paſſúmque probaret, quod à *Gnoſticis* negatum, τί λέγει, inquit, ἡ Γνῶσις, μάθετε, ἐλπίσατε ἐπὶ τὸν ἐν σαρκὶ μέλλοντα φανεροῦσθαι ὑμῖν Ἰησοῦν, *Diſcite, quid Scientia dicit, Spem ſcilicet omnem in Jeſu in carne manifeſtando ponendam eſſe*, & iſtiuſmodi multa. Secundò ut *circumciſionem*, & ritus *Moſaicos* abolitos concluderet, *Deum* enim *comparaſſe* populum *dilecto* ſuo, qui in *ſimplicitate eſſet crediturus*, & *oſtendiſſe omnibus, ut non incurrant tanquam proſelyti ad illorum legem, quam Gnoſtici Judaizantes* obſervandam contenderunt. Tertiò denique, ut πορνείαν, παιδοφθορίαν, ἀκαθαρσίαν omnigenam, à *Leporis, hyænæ, muſtelæque* interdictione *Moſaicâ*, fugiendas ſuaderet, ((ſic ut *inciſionem* arboris in aliam ſpeciem,

[b] c. V.

ſpeciem, *prohibitam Judæis* affirmat [c] *Maimonides, ut elongemur à cauſis Idololatriæ, & fornicationum*) Quibus ubique Γνώσεως mentionem immiſcet, ejuſque *duplex genus* proponit, *Unum* ὁδὸν τοῦ φωτὸς, viam lucis (eandem quæ ὁδὸς ἀληθείας à *Petro* dicitur, II.*Pet*.II. 2. & *Gnoſticis* planè opponitur) & γνῶσιν περιπατεῖν ἐν αὐτῇ, *ſcientiam ambulandi in illâ*, & poſtea γνῶσιν δικαιωμάτων Θεοῦ ἐν ὑπομονῇ, *ſcientiam judiciorum Dei in patientia*, per omnia his putidis *Gnoſticis* oppoſitam, Alterum itidem à *ſectatoribus* ipſius Γνῶσιν dictum, ſed eorum qui à *viâ tenebroſâ adhuc non continent*, item τὴν τοῦ μέλανος ὁδὸν, σκολιὰν, καὶ κατάρας μεστὴν, *Nigri, ſeu tenebrarum viam, obliquam & execrationis plenam*, ad quam, inquit, reducenda εἰδωλολατρεία, θρασύτης, ὕψος, δυνάμεως ὑπόκρισις, διπλοκαρδία, μοιχεία, φόνος, ἁρπαγὴ, ὑπερηφανία, παράβασις, δόλος, κακία, αὐθάδεια, φαρμακεία, μαγεία, πλεονεξία, ἀφοβία Θεοῦ, διῶκται τῶν ἀγαθῶν, μισοῦντες ἀλήθειαν, *Idololatria, confidentia, ſublimitas, potentiæ ſimulatio* (ſic *Simon* dixit ſe τινα μέγαν ὢν), *Act*.VIII.9.) *deceptio, fornicatio, cædes, rapina, ſuperbia, tranſgreſſio* (legum omnigenarum) *dolus, malitia, audacia, magia, intempeſtiva cupiditas, Dei nulla reverentia, bonorum perſecutio, veritatis odium*, tandémque (ut ad hos *Pſeudognoſticos* omnia pertinere dignoſcamus) οὐ γινώσκοντες μισθὸν δικαιοσύνης, (quicquid demum *ſciant*, at) *juſtitiæ mercedem non ſcientes, Balaamiticis* potiùs (ut *Petrus* cenſuit) accenſendi, qui μισθὸν ἀδικίας ἠγάπησαν, *injuſtitiæ mercedem dilexerunt*.

Cap. VIII.

Evangelium Gentibus annuntiandum immediatè ante cladem Hieroſolymitanam, Lu.X. 11. Apoſtolorum à Judæis abſceſſio, anſa à Gnoſticis arrepta ad Chriſtianos opprimendos.

§.1. HÆc omnia à nobis adeò fusè propoſita, quomodo ad *Myſterium iniquitatis*, & *Antichriſtos* (quorum occaſione me huc divertiſſe nondum pœnitet) accommodanda ſint, indicaturi jam ſtatim ſumus, poſtquam illud unicum adjunxerimus, quod quinque iſtis ſubjungendum *Chriſto* videbatur, v. 14. *de Evangelio* nempe priùs *Gentibus* omnibus annunciando; καὶ τότε, inquit, ἥξει τὸ τέλος, tunc ſtatim funeſta iſta & exitialis *Periodus adventura eſt*.

§. 2. Id enim ſemel notandum eſt, *Evangelium* inprimis à *Christo*, dein (ex ejus inenarrabili erga hoſtes, & σταυρῶντας clementiâ,

[c] *Moreh Neb:* l.III.c.38.

mentiâ, & μακροθυμίᾳ) ab *Apoſtolis*, poſt *Chriſti* ἀποδημίαν, *Judæis* primo loco annuntiandum fuiſſe; ἀρξάμενον ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ, initio ab *Hieroſolymis* facto, *Lu.* XXIV. 47. ὑμῖν πρῶτον, vobis primùm, inquit *Petrus*, *Act.* III. 26. & c. XIII. 46. Tandem verò, cùm obſtinati & impœnitentes *Judæi*, fidem *Chriſti*, nuntio ſolenniter remiſſo, repudiarent, *Ecce*, inquit *Paulus*, *ad Gentes convertimur*, *Act.* XIII. 46. Sic & *Act.* XVIII. 6. Cùm *Judæi obſiſterent, & blaſphemarent, excutiens veſtimenta, iis dixit, Sanguis veſter ſuper caput veſtrum, Purus ego, Exhinc ad Gentes profecturus ſum.* In quibus proculdubio ad *Chriſti* dictum, *Luc:* X. 11. reſpexit *Paulus*, quo, cùm *Judæi* eos non reciperent, *pulverem civitatis veſtimentis ipſorum adhærentem excutere jubentur diſcipuli*, id tantum adjecturi, *ſciendum* iis eſſe, *quòd Regnum Dei* ἐφ' ὑμᾶς ἤγγικεν, *ipſis jam ſtatim inſtaret*, hoc nempe ad judicandum hoſtes (nullâ longanimitate emolliendos, aut ad fidem *Chriſti* perducendos) erigendum *tribunal*; Hanc quippe finalem *Judæorum* obdurationem, eique conſectaneam *Apoſtolorum* ad *Ethnicos* migrationem, huic fatali & cruento diei præluſuras eſſe.

§. 3. Quod verò ad *Gnoſticos* ſpectat, quorum deſcriptioni hanc annuntiati *Gentibus Evangelii* σημεῖον addendam curavit *Chriſtus*, Illud itidem ſciendum eſt, *Gnoſticos* hos à purioribus & *Orthodoxis Chriſtianis* jam aliquandiu diviſos, & inter *Judæos* (ut incolumitati ſuæ proſpicerent) *Judæos* ſe eſſe *ſimulantes*, nondum tamen apertâ fronte *Chriſtianos* opprimendi occaſionem nactos eſſe (*canéſque*, ſed adhuc λαθροδήκτας *latenter mordentes* fuiſſe) donec *Apoſtoli* ſolenniter hunc *Judæis* nuntium remiſiſſent; Tunc enim velo omni depoſito, ad exſcindendos *Chriſtianos*, *Judæis* operas adjunxerunt, & ex profeſſo *Simonem* ἀρχηγὸν, & ductorem ſuum, *Chriſto* (ut mox patebit) præferentes, clades, quas potuerunt maximas, *Chriſtiano* nomini intentarunt, (Quod ipſiſſimum illud erat, quod verſibus ex *Mat.* c. XXIV. tam prolixè à nobis explicatis, prænuntiabatur) & cùm hæc ita ſe habuerint, τότε, inquit *Servator*, tunc (*illo ipſo* temporis articulo) ἥξει τὸ τέλος, *Judæorum*, & cum illis *Gnoſticorum pariter clades* expectanda erit.

CAP. IX.

II. *Theſſ.* II. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9. explicatur, ἐπισυναγωγή. Ἡμέρα Χριστοῦ. Ἀποστασία *ante ejus adventum futura*, Ἀποστασία *quid ſignificat*, *Act.* XXI. 21. & XIX. 9. *Simon adoratus, ut Deus. Simonis doctrina. Helena. Act.* VIII. 23. πικρίας χολή, ראש, Ῥίζα πικρίας *Heb* XII. 15. ἐν χολῇ, non ἐνοχλῇ. Βέβηλος ὡς Ἡσαῦ, Τὸ [illegible]. *Juſtinus, Irenæus de Simone. P: Ciaconii Semo Sancus*, Μυστήριον ἀνομίας. Ἐνεργεῖσθαι. Μυστήριον. Ἀνομία. Μυστήριον, *Ap.* XVII. 5. *Myſteria*, τελεταί. *Eleuſinia ſacra.*

§. 1. Iſta hactenus præfati, ad rem propoſitam deſcendamus, & primò ad *Myſterium iniquitatis*, II. *Theſſ.* II. 4. ubi res omnis dilucidior futura eſt, ſi integer locus brevi *Paraphraſi* illuſtretur.

§. 2. 1. Ἐρωτῶμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, ὑπὲρ τῆς παρουσίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡμῶν ἐπισυναγωγῆς ἐπ' αὐτόν.

Nunc autem, *Fratres*, quod ad notabilem iſtum *Chriſti adventum* attinet, eum quidem tam frequenter in *Scripturis* prænuntiatum, quo exſcindendam *Gentem Iudaicam*, (*Mat.* XXIV. 3.) miſeriiſque & perſecutionibus veſtris (à *Iudæis* potiſſimum vobis illatis) figendum terminum præſtolamini (videatur *Iac.* V. 7. 8. ubi παρουσία Κυρίου ἐγγίζουσα, per [ὁ κριτὴς πρὸ τῶν θυρῶν ἕστηκεν] explicatur v. 9.) & quem illicò ſecutura eſt copioſior ad fidem *Chriſti* diſcipulorum *aggregatio* (quæ per [τὴν ἡμῶν εἰς Χριστὸν ἐπισυναγωγήν] intelligi poteſt) ſimúlque major cogendorum *cœtuum Eccleſiaſticorum* libertas (quam etiam phraſi iſtâ notatam videmus II. *Mac.* II. 8. & *Heb.* X. 25.) quàm adhuc, ſub perſecutionum & diſperſionum jugo, frui licuit. (Id quod revera ſub *Veſpaſiano* & *Tito Imperatoribus* poſt *Iudæorum cladem Chriſtianis* obtigiſſe conſtat, & *Apoc.* V. 10. & VII. 15. innui alibi monſtramus) Quod, inquam, ad hanc materiam attinet (id enim voce [ὑπέρ] eodem ſenſu quo περὶ non rarò uſurpatâ, intelligi debet) *obſecro* vos

§. 3. 2. Εἰς τὸ μὴ ταχέως σαλευθῆναι ὑμᾶς ἀπὸ τοῦ νοός, μήτε θροεῖσθαι, μήτε διὰ πνεύματος, μήτε διὰ λόγου, μήτε δι' ἐπιστολῆς, ὡς δι' ἡμῶν, ὡς ὅτι ἐνέστηκεν ἡ ἡμέρα τοῦ Χριστοῦ,

Ne leviter à prius agnitâ (quamque à *Chriſto* & *Apoſtolis* accepiſtis) veritate abripiamini, neque aut à ſimulatâ quâcunque inſpiratione, ſeu revelatione à quocunque obtentâ, aut à nuntio quovis, tanquam à nobis (ſeu ore tenus, ſeu per tabellas in *Epiſtolâ*) vobis allato, turbari, aut dimoveri vos permittatis, aut exinde vobis perſuaderi, hoc eſſe temporis momentum, quo diem *Chriſti* ad ultionem de *Iudæis* ſumendam jam ſubitò inſtare putandum eſt.

§.4. 3. Μή τις ὑμᾶς ἐξαπατήσῃ κατὰ μηδένα τρόπον, ὅτι ἐὰν μὴ ἔλθῃ ἡ ἀποστασία πρῶτον, καὶ ἀποκαλυφθῇ ὁ ἄνθρωπος τῆς ἁμαρτίας, ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας,

Ne quis hanc vobis fraudem, quæ vobis, fideíque veſtræ peſſimè ceſſura eſt, quibuſvis technis faciat; Poſtquam enim hoc ſemel animis præſumpſeritis, & ut *Apoſtolicæ* doctrinæ articulum imbiberitis, ſimúlque juxta ſpem veſtram id vobis non obtingere experti fueritis, futurum eſt ut de veritate *Evangelii* noſtri ancipites vobis curæ, & dubitationes exorituræ ſint, ſimúlque ut malis iſtis, quæ ubique *Iudæi* vobis interminantur, victi tandem, feſsique labaſcatis. Sed hoc certiſſimum habeatis velim, Juxta methodum, & propoſitæ à *Chriſto* œconomiæ ordinem, priùs expectandum eſſe, ut veniat ἀποστασία quædam notabilis.

§.5. Quid per Ἀποστασίαν hic ſignificetur, non libet fidentiùs affirmare; Eâ notari fidelium *Iudæorum* à *Moſaicis* obſervationibus *abſceſsum*, *circumciſione* & cæteris *Iudaicis* ritibus inſuper habitis vir doctiſſimus putavit; Sic certè *Act.* XXI. 21. de *Paulo* dicitur, famam eſſe, ὅτι διδάσκεις ἀποστασίαν ἀπὸ Μωσέως τοὺς κατὰ τὰ ἔθνη πάντας Ἰουδαίους, λέγων μὴ περιτέμνειν αὐτοὺς τὰ τέκνα, μηδὲ τοῖς ἔθεσι περιπατεῖν. *Apoſtaſiam nempe* aut *abſceſsum à Moſe feciſſe*. Erat & alia, ſenſu non diſſimili, ipſorum *Apoſtolorum* ἀποστασία, huic affinis. Illorum ſcilicet à *Iudæis* ipſis ad *Gentiles abſceſſus*, cùm poſt prædicatum per urbes ſingulas *Evangelium*, pertinaces & incredulos *Iudæos* res ſuas ſibi habere juberent, *pulverem* de pedibus ſuis contra eos excuterent, ſtatímque ad *Gentes*, iis ex profeſſo *Evangelium* enuntiaturi, tranſirent. Sic *Lucas* vocabulo [ἀποστὰς] uſus eſt, *Act.* XIX. 9 Ὡς δέ τινες ἐσκληρύνοντο καὶ ἠπείθουν, κακολογοῦντες τὴν ὁδὸν ἐνώπιον τοῦ πλήθους, ἀποστὰς ἀπ' αὐτῶν, ἀφώρισε τοὺς μαθητάς. De *Paulo* dictum, cùm *Iudæorum* quidam (non pauci) obdurarentur, & *Evangelio* ab eo annuntiato *reſiſterent*, *coram populo viam* (*Domini*) *conviciis excipientes*. Ab iis, inquit, *abſcedens* vel ἀποστὰς, *diſcipulos ſeparavit*, i. e. ad *Gentiles Aſiaticos* ſe recepit, obſtinatis *Iudæis* remiſſo nuntio, & ab eorum cœtu ſe planè, ſuóſque ſeparavit, & abſtinuit. Quod ut antea à *Paulo* & *Barnabâ*, *Act.* XIII. 46. ſic & pleniùs poſtea factum legimus, cùm *Iudæis* ſolenniter vale longum dicens, ad *Gentes* ſe converteret, *Act.* XXVIII. 28.

§.6. Si hoc modo intelligi ἀποστασίαν, nimis alienum, aut abſonum non videatur, reliqua omnia ſatis liberè & feliciter fluent. Ex hoc nempe *Apoſtolorum* facto (cùm non tantùm legis *Moſaicæ* abrogationem docuerint *Apoſtoli*, ſed & ipſi à *Iudæis* receſſerint, & alios ab eorum conſortio ſeparandos curaverint, *Heb.* XIII. 13.) conſentaneum fuiſſe, ut *Gnoſtici* hâc opportunitate arreptâ, *Iudæorum* contra *Chriſtianos* rabiem, zelùmque palam excitarent, qualibet inimicitiarum ſcintillâ in flammam accenſâ.

§.7. At ſi ſic de Ἀποστασίας acceptione, non adeò tritâ, contra frequentiorem nominis uſum pronunciare, duriuſculum cuivis videatur, Reſtat ut vox ea (interpretatione ex trivio deſumptâ) inſignem & notabilem aliquam *Chriſtianorum* ad *Gnoſticorum* caſtra factam *defectionem* * quam *Spiritus* (*Chriſti* ſcil: *Mat.* XXIV.) ῥητῶς λέγει ἐν ὑστέροις καιροῖς eventuram, deſignare dicatur, quæ quidem illud ipſum eſt, quod prædixerat *Chriſtus* [*multos ſcandalizatum* iri] multos perſecutiones, crucémque, ſimul ac fidem *Chriſti* refugituros, & πληθυνθείσης ἀνομίας, *angeſcentibus* periculis, & anguſtiis, quæ *Chriſtiano* nomini jamdiu impendebant, fore ut *dilectio multorum refrigeſceret*, & (quod divinus ad *Hebræos* author cavendum monuit) ut non pauci reperirentur, in quibus καρδία πονηρὰ ἀπιστίας ſeſe proderet, ἐν τῷ ἀποστῆναι ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ζῶντος, c.III. 12. quos ὑποστέλλεσθαι (i. e. ἀποστασίαν facere) idque εἰς ἀπώλειαν alibi dixit, c.X. 39. Quò & illud ſpectare videtur, II. *Tim.* I. 15. de *Aſiaticis* univerſis edicente *Paulo*, οἶδας τοῦτο, ὅτι ἀπεστράφησάν με πάντες, *omnes, uti noſti, averſabantur me, præcipuè Phygellus & Hermogenes.*

* ἀποστήσονταί τινες τῆς πίστεως προσέχοντες πνεύμασι πλάνοις, &c. 1. *Tim.* IV. 1.

§.8. Ut verò hoc adhuc clariùs eluceſcat, conſulatur, ſi placet, primarium iſtud *Sancti Petri* de *Simone Mago* effatum, *Act.* VIII. 23. Εἰς χολὴν πικρίας, καὶ σύνδεσμον ἀδικίας ὁρῶ σε ὄντα. Quid hæc πικρίας χολὴ ſignificat ex *Deut.* XXIX. 18. petendum erit; *Ibi Apoſtaſia à Deo Iſraëlis* facienda ſic deſcribitur, ut ſit *radix ferens fel & amaritudinem*, ῥίζα φύουσα ἐν χολῇ καὶ πικρίᾳ, reddunt *Septuaginta*; ubi *Heb:* ראש, quod χολὴ reddi ſolet, *herbam venenatam* ſignificat, quæ cum ſit eadem πικρὰ, *acerba*, *Apoſtatæ* cujuſvis ſtatum diſertè enuntiat, aliis *pernicioſum*, quos exemplo & illecebris ad ruinam ſecum trahit, ſibi verò tandem *acerbum* futurum, *Deóque* in præſenti ingratiſſimum. Hoc utique illud ipſum eſt, quod de *Simone* pronuntiat *Petrus*, talem illum *Apoſtatam* eſſe, qualis à *Moſe* deſcribebatur, qui alios ſecum in perniciem tracturus erat, (ideóque forſan συνδέσμῳ ἀδικίας *iniquiſſi-*

ma conjurationis, aut *confœderationis* mentio hîc ſequitur) & ut χολὴ ſeu *herba venenata*, cum ſummâ *amaritudine* conjuncta, multis virus ſuum inſuſurus, Quod ſtatim eveniſſe nemo ignorat, *Samariâ* univerſâ à fide *Chriſti*, quam à *Philippo* receperant, ſtatim deficiente.

§.9. Hinc & illud (*Heb*.XII.15.) *Apoſtoli*, contra *Simonis* & *Gnoſticorum* venena *Hebræos* ſuos munientis antidotum, μή τις ῥίζα πικρίας ἄνω φύουσα ἐν χολῇ, ut in *Deuteronomio* legebatur, (non ut codices legunt ἐνοχλῇ, per unius literæ *Metatheſin*) *ne qua ſit inter vos*(ſubintellecto verbo [*ſit*,] ut in priore verſus parte [μή τις ὑστερῶν] neceſſariò fieri debet) *amaritudinis radix*, *ſurſum germinans* in herbam iſtam venenatam, per quam futurum, inquit, eſt, ut μιανθῶσι πολλοὶ, *multi polluantur*. Quibus immediatè additur, μή τις πόρνος, v.16. *nequis fornicator*. *aut profanus*, *ſicut Eſau*, qui διὰ βρώσεως μιᾶς πρωτοτόκια ἀπέδοτο, ut *vitæ* ſuæ conſuleret, ut eam quoquo modo protogaret, *primogenituræ*, & inter ea *ſacerdotii* prærogativas abdicavit. Quibus verbis duo notiſſima *Gnoſticorum* [illegible] proponuntur, primum, quo *impuritates* omnimodæ; Secundum, quo, cùm perſecutio ingruat, *fidei abnegatio* notatur.

§.10. Poſt hanc demum defectionem (ſeu ἀποστασίαν, & καρδίαν πονηρὰν ἀπιστίας, *Heb*.III. 12. ſeu ὑποστολὴν, *Heb*.X. 39.) id etiam conſequens erit, ut *Simon Magus*, execrandus ille impoſtor, hac Sectatorum ſuorum catervâ ſtipatus, depoſito jam velamento ſe palam prodat, & poſtquam aliquantiſper ſe pro *Chriſti* diſcipulo venditaverit, & inimicitias contra fidem conceptas prudenter diſſimulaverit, Tunc demum

§.11. 4. Ὁ ἀντικείμενος, καὶ ὑπεραιρόμενος ἐπὶ πάντα λεγόμενον Θεὸν, ἢ σέβασμα, ὥστε αὐτὸν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ καθίσαι, ἀποδεικνύντα ἑαυτὸν ὅτι ἐστὶ Θεός.

Se apertâ facie purioribus fidei profeſſoribus opponat, imò divinos honores ipſe uſurpet, & (ſe [a] ut *Deum Patrem in monte Sinai* apparentem, ut *Chriſtum Ieſum* inter *Iudæos* δοκήσει verſantem, ipſúmque promiſſum *Spiritum Sanctum* adfirmans) ſe omni, qui inter *Iudæos* aut *Chriſtianos* agnoſcitur, aut colitur, *Deo* opponat, & attollat, (illud eſt ἀντικείμενος & ὑπεραιρόμενος ἐπὶ, non ὑπὲρ πάντα, &c. eo ſenſu quo ἐπὶ cum *quarto* caſu καὶ [b] *adverſus* ſignificat) adeò ut vero & *æterno Patre* ſede ſuâ dimoto, *Simon* ipſe inter ſectatores ipſius locum ejus occupet, imò, ex pleniſſima & ubertima verborum ſignificatione, ὑπεραιρόμενος

---

[a] *Vide Cyril: Hieroſol:* περὶ Ἀιρέσ.

[b] βασιλεία ἐφ' ἑαυτὴν *adverſus ſeipſam* διαμερισθεῖσα, *Lu*.II. 17.

ἐπὶ πάντα, in omnem ſuper-attollens ſe, i. e. non *adæquans* tantùm ſed & de ὑπεροχῇ contendens, *æqualem* aut *comparem* non ferens, à *Samaritanis* ad unum omnibus (πᾶσιν ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου) aliiſque pluribus, non tantùm ut *δύναμις Θεοῦ μεγάλη, potentiâ Dei magna*, (quod in tyrocinio deceptoris hujus illi accidiſſe dicitur *Act.* VIII. 10.) agnoſcatur, ſed & tandem, poſt acceptam, & conculçatam *fidem Chriſti*, v. 23. ut *Summus Deus*, θυμιάμασι, καὶ θυσίαις καὶ σπονδαῖς, (ſimul cum putidiſſimâ *Helena*, πρώτῃ hujus *primi & Supremi Dei*, ut loqui amabat, ἐννοίᾳ) colatur & adoretur. De *Simone Mago* illud primò occurrit, ante *Philippi* adventum, *Samariâ* nondum prædicatione ejus illuſtratâ, de eo palàm dictum eſſe, οὗτός ἐστιν ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ ἡ μεγάλη, vel, ut Codex MS: Regius celeberrimus, ſimúlque *Beza* venerandus Græco-Latinus legendum ſuadent, ἡ δύναμις Θεοῦ ἡ καλουμένη μεγάλη, *Act.* VII. 10. Divina ſcilicet Potentia vel Majeſtas iſta quæ ſub variis aut *Jehovæ*, aut Διὸς, aut *Jovis* nominibus à diverſis Nationibus agnoſcebatur, ab omnibus verò ut Magnum, aut Maximum, Summum, aut Supremum Numen colebatur. Sic ob claudum ſanatum *S. Barnabas Jovis* ſtatim titulo ſalutatur, *Act.* XIV. 12. Nec igitur mirum videri debere, ſi poſt annos aliquot, ab iis ſaltem, quos ἱκανῷ χρόνῳ μαγείαις ἐξέστακε, veneficiis ſuis faſcinaſſet, *Act.* VIII. 11. pro ſupremo Deo agnoſceretur.

§. 12. Conſulatur *Juſtinus Apol:* 2. pro *Chriſt: Poſt Chriſti*, inquit, *ad cœlum aſcenſionem*, προεβάλλοντο οἱ δαίμονες ἀνθρώπους τινὰς λέγοντας ἑαυτοὺς εἶναι Θεούς, *Dæmones mortales aliquos in medium produxerunt, qui ſe Deos affirmarunt*, & hi, inquit, à vobis *Gentilibus* οὐ μόνον οὐκ ἐδιώχθησαν, ἀλλὰ καὶ τιμῶν κατηξιώθησαν, *non ſolùm nullam perſecutionem paſſi ſunt, ſed & pluribus honoribus digni æſtimati.* Quod de *Simone* & *Helenâ*, & *ſectatoribus* ejus latè proſequitur. Sic & poſt *Juſtinum Irenæus* l. I. c. 20. *Simon Magus*, inquit ille, *à Claudio Cæſare honoratus eſſe dicitur, A multis quaſi Deus glorificatus eſt, Docuit ſemet ipſum eſſe, qui inter Judæos quaſi Filius apparuerit, in Samariâ autem, quaſi Pater deſcenderit, & in reliquis Gentibus quaſi Spiritus Sanctus adventaverit. Eſſe autem ſe ſublimiſſimam virtutem*, hoc eſt, *eum qui ſit ſuper omnia Pater*, (ὑπεραιρόμενος ἐπὶ πάντα λεγόμενον Θεόν) *& ſuſtinere vocari ſe, quodcunque eum* (*Patrem æternum*) *vocant homines*; Dein *Helenam, primam ejus* ἔννοιαν *generare Angelos, & Poteſtates, à quibus & mundum hunc factum dixit; Secundum gratiam ejus ſalvari homines, Judæorum Deum* *unum ex Angelis eſſe (à Simone creatis)* c. XXII. *Ipſum verò Simonem unum Patrem eſſe, qui fecit Angelos, Archangelos, Virtutes, Poteſtates; Imaginem ejus factam ad figuram Jovis, & Selenæ* (*Helenæ* ſine dubio) *in figuram Minervæ, háſque adorari*, c. XXI. Sic & *Tertullianus de Animâ, Simonem Patrem ſummum à ſectatoribus ſuis vocari.*

§. 13. Taceo notiſſimam de *ædiculâ*, aut ſtatuâ, *Romæ in Tiberi inter duos pontes* conſtructâ, & *Simoni Deo Sancto* conſecratâ, & inſcriptâ, hiſtoriam, [a] *Juſtini* quidem, ut & aliorum ferè omnium (*Tertulliani* inprimis & *Irenæi*) antiquiſſimorum *Patrum* teſtimoniis abundè firmatam. Quam tamen [b] *Petrus Ciaconius*, fretus marmoreâ cujuſdam ſtatuæ baſi, Anno MDLXXIV. in *Inſula Tiberinâ Romæ* refoſſâ, & *Semoni Sanco Deo Fidio* ſacratâ, convellendam putavit; Quaſi *Juſtinus, homo externus*, & *Latinæ*, inquit, *linguæ non admodum peritus*, ſic ſibi imponi paſſus fuerit, & caligantibus oculis *Simonem* pro *Semone*, *Deum Sanctũ*, pro *Sanco Deo*, pro *Fidio* fallentem, *Imperatori* etiam *Romano* obtruſerit, qui ſine dubio compertiſſimi mendacii eum ilicò arguiſſet, nec eundem denuò errorem, *Tertulliano, homini* quidem nec *externo*, nec aut civitatis, aut *linguæ Latinæ imperito*, ut & aliis *Romanæ Eccleſiæ* Scriptoribus errandum porrexiſſet. Multa ad Ciaconii conjecturam vellicandam dici poſſent, ſi iſtis vacaremus.

§. 14. Ut ut illud ſit, de affectatis, & aſſumptis divinis honoribus nullus dubitandi locus eſt, nec igitur ab *Hiſtoriâ*, reíque geſtæ veritate procul abeſſe putabitur, quòd hîc de *Simonis Apoſtaſiâ* dicatur, *cum ſe ſupra attollere contra omnem qui Deus dicitur.*

§. 15. 5. Οὐ μνημονεύετε ὅτι ἔτι ὢν πρὸς ὑμᾶς, ταῦτα ἔλεγον ὑμῖν; Et hoc quidem, ſi bene meminiſtis, vobis non jam primùm à me dicitur; Sed, cùm apud vos Evangelium prædicarem, jamdudum prænuntiatum eſt.

§. 16. 6. Καὶ νῦν τὸ κατέχον οἴδατε, εἰς τὸ ἀποκαλυφθῆναι αὐτὸν ἐν τῷ ἑαυτοῦ καιρῷ. Videtis igitur ex prædictis, v. 3. quid illud ſit, quod *Simonem* impedit, ſeu detinet, quò minùs adhuc, depoſitâ, quam diu induerat, perſonâ, ſe *Chriſtianorum* acerrimum hoſtem palam oſtendat; *Legis* nempe *Moſaicæ obſervatio*, à *Chriſtianis* nondum in univerſum abdicata, cùm adhuc *cautè ambularent Chriſtiani*, ἐξαγοράζοντες καιρὸν, *Eph.* V. 15. ab omni *Judæorum* irritatione temperantes. Nondum enim facta eſt, ut videtur, iſta *Apoſtolorum* ſolennis

[a] *Apol. 2. ad Ant. Imperat. Rom.*

[b] *In Opuſc: ante explic: columnæ Roſtratæ: vid: Cerdam in Tertull: Apol:*

ſolennis à *Iudæis* ad *Gentes* diſceſſio, quam ὁ ἄνομος ille, ut opportunitatem, & horam conſiliis ſuis commodiſſimam, jam brevi futuram præſtolatur. Exinde enim implacabilia *Iudæorum* in *Chriſtianos* odia, & internecinæ ob contemptam legem *Moſaicam* (quæ omne cum *Gentilibus* commercium diſertè prohibet) inimicitiæ oriturae erant. Exinde diſcrimen inter *Iudæos* & *Chriſtianos* manifeſtius futurum, cùm fideles, præcipiente *Apoſtolo*, *Heb*.XIII. 13. ſe ex profeſſo extra *Iudæorum* caſtra, ad fidei purioris profeſſionem, nullis *Iudaicis mixturis* jugulatam, nullis *Moſaicorum rituum* ſarcinis oppreſſam, proriperent; Exinde etiam *hypocriſis Gnoſticorum* (qui quamdiu *Chriſtiani Iudæis* ſe accommodabant, inter *Iudæos* abnegare fidem, inter *Chriſtianos* ſimulare didicerant) aliquando tandem neceſſariò deponenda erat, & aut cum *Chriſtianis* tolerandæ afflictiones, aut cum *Iudæis* inferendæ.

§. 17. 7. Τὸ γὰρ μυστήριον ἤδη ἐνεργεῖται τῆς ἀνομίας, μόνον ὁ κατέχων ἄρτι ἕως ἐκ μέσου γένηται.

Quamvis igitur hoc hominum ἀνόμων genus, non tantùm ſubterraneos & clandeſtinos cuniculos agat, ſed & palam in *Sectam* ab *Orthodoxis* diviſam concurrat, *Simone*, aliiſque ducibus ſuis fretum, *hactenus* tamen *ſecretiùs*, & cautiùs hæc omnia moliuntur, nondum *Chriſto* in univerſum abrenunciare, aut *Iudæis* ſe palam contra *Chriſtianos* adjungere, opportunum cenſentes; Nec enim adhuc ipſis ſuppetebat accuſationum materia, quibus *Iudæos* παροξύνειν, bilemq; eorum omnem in *Chriſtianos* evomendam excitare poſſint.

§. 18. Quamprimùm verò illud, quod adhuc *Gnoſticorum* rabiem comprimit, aut coercet, *è medio ſublatum* fuerit (priùs neutraliter dictum, τὸ κατέχον, hic verò ὁ κατέχων, ſeu ſit ὁ νόμος, *Lex ipſa*, ſeu *Moſaicorum rituum obſervatio*, inter quos primarius cenſebatur, *Iudæos* ἀλλοφύλοις μὴ συγχρᾶσθαι, *Ioh*.IV.9. ne *Iudæi* ad *Gentium conſortium* diverterent) poſtquam derelictis planè & conclamatis *Iudæis*, *Apoſtoli* ad *Gentes* tranſierint, & ceremoniis *Legis* inſuper habitis, diſcipulos ſuos à *Iudæis ſeparandos* curaverint, *Act*.XIX.9. *Heb*.XIII.10, 13. *Gal*.c.II, & III, & IV, & V.

8. Καὶ τότε ἀποκαλυφθήσεται ὁ ἄνομος, ὃν ὁ Κύριος ἀναλώσει τῷ πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ, καὶ καταργήσει τῇ ἐπιφανείᾳ τῆς παρουσίας αὐτοῦ.

Tunc continuò *Gnoſtici*, exutâ *Chriſtiani* nominis larvâ, ſe palàm oſtentaturi ſunt, *Chriſtianis* graviſſimas perſecutiones (quas per πληθυνθῆναι τὴν ἀνομίαν prædixit *Chriſtus*) illaturi, eóſque ut *Iudæis* imprimis exoſos reddant, contemptæ univerſæ *Legis Moſaicæ* inculaturi; *Chriſtianos* etiam quamplurimos, Primò, *Magicis* πραγματείαις; Secundò, variarum libidinum carni blandientium *illecebris*; Tertiò, *liberationis* à quolibet jugo ſectatoribus ſuis promiſſæ privilegio; Quartò, denique, propulſandarum perſecutionum ſpe, omnibus, qui ſe circumcidi patiebantur, factâ, quaſi tot eſcarum generibus, ad inquinatiſſimæ ſectæ participationem allecturi. Quos, cùm ſic ſe primùm revelaverint, ſtatim futurum eſt ut *Deus*, fidelium benigniſſimus *Pater*, improborum ultor ſæviſſimus, *ſpiritu oris*, i. e. potentiâ verbi ſui, tandémque *fulgore præſentiæ*, aut *adventûs* ſui, i. e. illuſtri iſtâ in *Iudæos* feſtinante ultione, v. 1. oppreſſurus ſit, *Petro primùm Apoſtolo* de *Simone Mago* ſolenniter triumphante, ſtatimque *Romanis Aquilis Mat.* XXIV. 28. ad *Iudæorum* ſimul & * *Gnoſticorum* excidium convolantibus, eâdem utroſque ſtrage adæquaturis, II. *Pet.* II. 9.

Vide c. III. §. 22.

§. 19. 9. Οὗ ἐςὶν ἡ παρουσία κατ' ἐνέργειαν τοῦ Σατανᾶ, ἐν πάσῃ δυνάμει, καὶ σημείοις, καὶ τέρασι ψεύδους,

10. Καὶ ἐν πάσῃ ἀπάτῃ τῆς ἀδικίας, ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις, ἀνθ' ὧν τὴν ἀγάπην τῆς ἀληθείας οὐκ ἐδέξαντο, εἰς τὸ σωθῆναι αὐτοὺς, &c.

Quis verò ſit hic ἄνομος, & μυστήριον ἀνομίας, quæ *ſecta* iſta *hypocritica*, conſilia ſua tantâ caligine obtegens, ſi cui incertum adhuc ſit, Id illi ſtatim manifeſtum erit, cùm dignoverit *ſectæ* ἀρχηγὸν, *Satanæ* quidem operâ, ſtupenda prodigia (& quibus ad ſe multos ſeducat, mendaciiſque ſuis fidem faciat) oſtentantem, ſimúlque libidinum eſcas ſubminiſtrantem, aliáque quamplurima, quæ perditis quibuſque impoſitura ſunt; Ut ſic juſta *Dei* judicia in *Pſeudochriſtianos*, falſorum dogmatum ſectatores, fideíque ſimul ac conſtantiæ, & παῤῥησίας *Chriſtianæ* deſertores infligantur, *Deo* ſic permittente, ut eorum, quæ in terrâ petroſâ aut ſpinoſâ ſeminata fuerant (licet ſtatim ἐξανατέλλοντα) alterum quidem *exorto ſole*, i. e. ingruentium *perſecutionum* tempore exureretur, & *eò quòd radicem non haberet*, *exareſceret*, alterum item à *ſollicitudinibus mundi* hujus, *deceptione divitiarum*, καὶ τῇ περὶ τὰ λοιπὰ ἐπιθυμίαις ſuffocaretur.

§. 20. Ex hâc hujus ἀνόμου, & μυστηρίου ἀνομίας, per prodigia ficta, & impuritates omnigenas ſectatoribus ſuis indultas, deſcriptione, abundè liquet, de quibus demum hæc omnia intelligi voluerit *Apoſtolus*; de *Simone* proculdubio, & *Gnoſticis*, hâc potiſſimum mixturâ φαρμακειῶν & ἀσελγειῶν (ubique in *novo Inſtrumento*

ſtrumento, & *Scriptoribus Eccleſiaſticis)* dignoſcendis.

§.21. Duo interim quæ ad voculas [μυστήριον & ἐνεργεῖται] attinent, ſuperaddi adhuc poſſunt, 1. vocem [ἐνεργεῖται] non in *activo*, ſed *paſſivo* ſenſu, in aliis quibuſque hujus *Inſtrumenti* locis, poſitum eſſe, (Quod alibi fuſiùs à nobis monſtratur) ideóque eodem paſſivo ſenſu reddendum eſſe, [*agitur*] inquit *Caſtellio*, καταπαιδάζεται, inquit *Heſychius*, Hæc ſcilicet adhuc μυστικὴ ἀνομία, ſecreto ſuo gaudens (ἤδη) *jamjam* in promptu eſt, ut ſe poſito velo detegat, poſt unicum è medio ſublatum obicem, id illicò factura.

§.22. Secundò, vocem μυστήριον (quicquid eâ apud *Authores* notetur) in hoc *Inſtrumento*, rem obtectam quoviſmodo, & velatam ubique ſignificare. In meliorem plerunque ſenſum, pro eo, quod à *Deo* ipſo velatur, & aut *parabolis*, aut *prophetiis* obſcurè & velut per tranſennam aſpiciendum proponitur, *Mat.* XIII. 11. & alibi non ſemel; verùm & in *pejorem* quandoque, pro eo, quod homines impii velandum curant, (præſertim cùm ei vox [ἀνομίας] adjungatur, quâ ex *Hebræorum* more τὸ ἄνομον notari pronum eſt, quâque non levis aliqua à *Lege* aberratio, ſed perditiſſima quæque, ipſâque *peſtilentiæ Cathedra* notari in ſacris ſolet) nefando ſcilicet peſſimorum hominum ſecreto, & (ut I. *Tim.* IV. 2. iidem *Gnoſtici* deſcribuntur) ἐν ὑποκρίσει ψευδολόγων, *deceptorum* & *impoſtorum hypocriſi*, quæ ſub *Chriſtiani* nominis larvâ, *Ro.* XVI. 18. ut & *Cabaliſticis* quibuſque, i.e. *myſticis ſcripturarum* interpretationibus, & involucris, πανουργίᾳ deniq; & δόλῳ, II. *Cor.* IV. 2. plurimis imponens, fœdiſſima quæque velanda, & abſcondenda curabat.

§.23. Hanc certè *Gnoſticorum* putidiſſimam ſectam, *Romæ* itidem ſe latè ſpargentem, hâc ipſâ μυστηρίου appellatione *Apoc.* XVII. 5. indigitatam eſſe (ut & *Euſebio* μυσταγωγίαν vel potiùs μυσαροποιΐαν) hic pluribus monſtraſſe non vacat. Illud certè nemini incognitum eſt, *fœdiſſima* quæq; *Gentilium* ſacra (quæ illi κατ' εὐφημίαν, τελεστὰς ἐποπτείας, & *epoptica ſacra*, *Apoſtolus* veriùs ἀθεμίτους εἰδωλολατρείας, *nefandas*, & *abominandas Idololatrias*, ἀῤῥητοποιΐαις omnigenis conſpurcatas, appellandas putavit) Μυστήρια *Græcis Latiniſque* ſolenniter nuncupata eſſe, adeóque iſtis *Gnoſticorum* ἀσελγείαις & μυσαροποιΐαις (τοῖς κρυφῆ ὑπ' αὐτῶν γινομένοις, *Eph.* V. 12.) eandem ſine injuriâ appellationem accommodari potuiſſe, ſic ut poſt βδελυγμάτων ϗ ἀκαθάρτητος πορνείας αὐτῆς mentionem, quibus *plenum poculum* geſtare *coccinea mulier* dicitur, ſtatim ſubnectatur, ϗ ἐπὶ τὸ μέτωπον αὐτῆς ὄνομα γεγραμμένον, Μυστήριον, &c. At de iſtis plus ſatis.

CAP. X.

Antichriſti I. *Joh.* II. 18, 19, 20, 21, 22. *Ignatii teſtimonium de Gnoſticis Antichriſtis, ut & Polycarpi. Nominis notatio.*

§. 1. HIs poſitis, paucioribus nunc explicanda reſtant *Johannis* de *Antichriſtis* commata, I. *Joh.* II. &. IV. ad eandem ſine dubio materiam pertinentia. Et primùm de I. *Joh.* II. ubi poſt obſcuras non paucas *Gnoſticorum* mentiones, phraſéſque quibus eos circumloquitur, v. 3. & 4. (ut ὁ λέγων ἔγνωκα αὐτὸν, v. 4. ὁ λέγων ἐν αὐτῷ μένειν, v. 6. ὁ λέγων ἐν τῷ φωτὶ εἶναι, & tamen ἀδελφὸν μισῶν, v. 9.) tandémque poſt notiſſimam *triada*, quæ apud *carnales* iſtos congerrones utramque paginam implebat, *cupiditatem carnis, cupiditatem oculorum, & ſuperbiam vitæ*, v. 16. ſtatim addit,

18. Παιδία, ἐσχάτη ὥρα ἐστὶ, καὶ καθὼς ἠκούσατε, ὅτι ὁ Ἀντίχριστος ἔρχεται, καὶ νῦν Ἀντίχριστοι πολλοὶ γεγόνασιν, ὅθεν γινώσκομεν, ὅτι ἐσχάτη ὥρα ἐστίν.

Ex hâc deceptorum & πλάνων frequentiâ, *Eccleſias* ubique infeſtante, ſatis, fratres mei, manifeſtum eſt, iſtum *Chriſti*, ad ultionem de *Judæis* capiendam, venturi diem jam planè inſtare. Cùm enim ipſe prædixiſſet *Chriſtus*, *Mat.* XXIV. fore, ut ante obſidionem *Hieroſolymæ*, v. 15. multi *Pſeudoprophetæ* exurgerent, v. 11. ſe *Chriſtos* ſimulantes, ſimúlque veræ & genuinæ, quam *Chriſtus* edocuerat, *puritati*, & conſtantiæ pro virili ſuâ adverſantes, tandémque *Chriſtianis* ipſis peſſima quæque intentantes, adeò ut *Antichriſti* κατ' ἐξοχὴν, i. e. *mendaciſſimi* deceptoris, ſimul & infeſtiſſimi *Chriſto* hoſtis titulus, iſti hominum generi apprimè competat, Illud nunc abundè impletum videmus; Multos quippe ubique *Pſeudoprophetas* eſſe, *Chriſtum* in carne ἐληλυθότα *negantes*, & ſic univocè & propriè *Antichriſtos* appellandos, *Simonis* nempe *Sectatores*, eum, ut *Chriſtum*, inter *Iudæos* apparuiſſe, οὐκ ἐν σαρκὶ ἀλλὰ δοκήσει affirmantes (videatur *Cyrillus Hieroſ:* περὶ Ἀντιχρ:) ex quibus *diem iſtum* funeſtum propediem *adfuturum dignoſcimus*.

§. 2. 19. Ἐξ ἡμῶν ἐξῆλθον, ἀλλ' οὐκ ἦσαν ἐξ ἡμῶν, εἰ γὰρ ἦσαν ἐξ ἡμῶν μεμενήκεισαν ἂν μεθ' ἡμῶν, ἀλλ' ἵνα φανερωθῶσιν ὅτι οὐκ εἰσὶ πάντες ἐξ ἡμῶν,

Hi *Pſeudoprophetæ* ita de *Simone*, & de *Chriſto* pronuntiantes (quales ex ejus famulitio, *Cerinthus*, *Menander*, & *Gnoſtici*) inter nos aliquando verſati ſunt, *Chriſto* nomina dedêrunt, ſed nunc ſeparatione à nobis factâ, plus ſatis monſtrant, ſe ſinceros *Chriſtianæ* fidei profeſſores non fuiſſe, ſed quamdiu inter nos fuêrunt, *hypocritas*,

& *Pſeudochriſtianos* ; Si enim ad familiam *Chriſti* genuinam pertinuiſſent, nos, ſine dubio, qui in fide *Chriſti* inconcuſſi perſtitimus, neutiquam deſeruiſſent, ut verò hæc eorum hypocriſis omnibus innoteſcat, & amoto pii nominis velamento, ipſorum impietas palam fiat, Hoc illis ritè accidiſſe videtur, ut *Simonem Chriſto* noſtro opponant, & ſe nobis infeſtiſſimos profiteantur. Εἰ γὰρ ἦσαν τοῦ πατρὸς κλάδοι, οὐκ ἂν ἦσαν ἐχθροὶ τοῦ σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ. *Si genuini Patris rami, aut propagines fuiſſent, inimici crucis Chriſti non fuiſſent*, ait de his ipſis *Simonis* aſſeclis *Ignatius*, ad *Trallenſes*.

§.3. Hæc omnia de *Simonis Sectatoribus* interpretanda eſſe ſiquis dubitet, adeat *Clementem Alex: Strom:* l. III. qui *Gnoſticis* hunc ipſum verſum applicandum affirmat, καὶ νῦν Ἀντίχριστοι πολλοὶ γεγόνασιν, &c. Adeat & *Cyrillum Hieroſol: Cat:* VI. p. 134. ubi de *Simone* verba faciens, *De eo*, inquit, *ſcriptum eſt*, ἐξ ἡμῶν ἐξῆλθον, ἀλλ' οὐκ ἦσαν ἐξ ἡμῶν, quibus addit *Barocianus Codex Manuſcriptus*, εἰ γὰρ ἦσαν ἐξ ἡμῶν, μεμενήκεισαν ἂν μεθ' ἡμῶν, Sic-ut verſus hic, adeóque locus integer ad *Simonem*, & *Gnoſticos*, hujus itidem ſatis antiqui, & non contemnendi *Authoris* judicio, referendus ſit.

§.4. 20. Καὶ ὑμεῖς χρίσμα ἔχετε ἀπὸ τοῦ ἁγίου, καὶ οἴδατε πάντα.

Iſti ſe *Gnoſticos* vocant, & præ aliis perfectiſſimos *Dei cognitores* gloriantur. At teſtimonium illud illuſtre, quod per *Spiritum* è cœlo loquentem *Chriſto* ejúſque *Evangelio* datum eſt, *Mat.* III. *Act.* II. & per nos, qui vidimus & audivimus, vobis communicatum eſt, eam certè veritatis cognitionem & certitudinem animis veſtris ingeneravit, ut ipſi veriùs *Gnoſtici* dici poſſitis, qui fidem veſtram, ipſorum ψευδοδιδασκαλίαις ſatis contrariam, ipſo *Dei* teſtimonio confirmatam habetis.

§.5. 21. Οὐκ ἔγραψα ὑμῖν ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν ἀλήθειαν, ἀλλ' ὅτι οἴδατε αὐτὴν, καὶ ὅτι πᾶν ψεῦδος ἐκ τῆς ἀληθείας οὐκ ἔστι.

Ad vos igitur ego hæc jam ſcripſi, non quòd *ſcientiâ* ex eorum officinis petendâ vobis opus ſit, ſed quòd diviniori planè γνώσει muniti, me tantùm *Monitore* indigeatis, ut mendaciis eorum unicam *Evangelii* doctrinam objiciatis.

§.6. 22. Τίς ἐστιν ὁ ψεύστης, εἰ μὴ ὁ ἀρνούμενος, ὅτι ὁ Ἰησοῦς οὐκ ἔστιν ὁ Χριστός ; οὗτός ἐστιν ὁ Ἀντίχριστος, ὁ ἀρνούμενος τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱόν.

Ille autem ante omnes *Pſeudopropheta*, ψευδοδιδάσκαλος, aut πλάνος habendus eſt, ipſiúſque τοῦ (κατ' ἐξοχὴν) Ἀντιχρίστου nomine (qui II. *Ioh.* 7. per πλάνος effertur) inſigniendus, qui *Meſſiam* tandiu omnibus expectatiſſimum, *Ieſum*

ſum eſſe negat, vel qui *non confitetur Ieſum Chriſtum* ἐν σαρκὶ veniſſe, II. *Ioh.*7. Quod de *Simone* veriſſimè hîc dicitur, cùm ille, ut ſe *Chriſtum* ſimularet, οὐκ ἐν σαρκὶ (vel ut *Cyrilli* codex *MS. Barocianus* legit ἐνσωμάτως) ſed ſolùm δοκήσει *Chriſtum* hîc in terris fuiſſe pronuntiaverit.

§.7. Sic in *Epiſtolis Ignatii* ubique mentio eſt *Chriſti*; ἀληθῶς ὄντος κατὰ σάρκα, *verè exiſtentis ſecundum carnem*, *&c.* γεγεννημένου ἀληθῶς, καθηλωμένου ἀληθῶς ἐν σαρκὶ, & ἀληθῶς ἔπαθεν, ἀληθῶς ἀνέστησεν, οὐχ' ὥσπερ ἄπιστοί τινες λέγουσιν, τὸ δοκεῖν αὐτὸν πεπονθέναι, Et εἰ γὰρ τὸ δοκεῖν ταῦτα ἐπράχθη, &c. Et ὃν τινες ἀγνοοῦντες ἀρνοῦνται, Et Κύριον βλασφημεῖ, μὴ ὁμολογῶν αὐτὸν σαρκοφόρον, ὁ δὲ τοῦτο μὴ λέγων, τελείως αὐτὸν ἀπήρνηται, *Dominum blaſphemat, cùm non confiteatur eum carnem geſtare. Qui verò hoc negat, perfectè eum abnegavit.* Hæc omnia ſimul poni videas in unicâ ad *Smyrnenſes* (iſtam *Aſiæ* notiſſimæ *Iohannis* provinciæ *Eccleſiam* primariam) conſcriptâ *Epiſtolâ*; Aliáque ejuſdem characteris, in pleriſque Θεοφόρου *Martyris* ſcriptis, adverſus hujus *ſectæ* virus, antidota ubique ſparguntur.

§ 8. Quiſquis igitur venenis iſtis imbutus, talia de *Chriſto* docet, ille quidem *Deum* ipſum, qui *Chriſto* de cœlo teſtimonium præbuit, *negâſſe* cenſendus eſt. Quod & à *Simone* abundè factum, qui πρῶτος ἐτόλμησεν (ait *Cyrillus*) primus auſus eſt jactare ſe eum eſſe, qui in monte *Sinai* ſub ſpecie *Patris* apparuit.

§.9. Nihil ſanè manifeſtius dici potuit; Hunc ſcilicet *Gnoſticorum* gregem (mendaciſſimos *ſeductores*, qui à *Chriſto*, cui primùm nomina dediſſent, deficientes, *Simonémque* ductorem ſuum pro *Chriſto* venditantes, ſe univerſæ jam fidei *Chriſtianæ* opponebant, idque immediatè ante *Judaici* excidii tempus) pro *Pſeudodoctoribus*, & *Antichriſtis*, à *Chriſto* prænuntiatis, habendos eſſe; Imò ipſum illum celeberrimum *Antichriſtum*, per aliquot annos in *Eccleſiâ* expectatum, in *Simone*, & hac *Gnoſticorum* colluvie reperiendum eſſe.

§.10. Sic cùm *Polycarpus* in *Ep: ad Philip:* p.20. *Antichriſtum*, juxta hanc *Iohannis* definitionem, deſcripſiſſet, [Πᾶς γὰρ ὃς ἂν μὴ ὁμολογῇ Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν σαρκὶ ἐληλυθέναι, Ἀντίχριστός ἐστι, καὶ ὃς ἂν μὴ ὁμολογῇ τὸ μαρτύριον τοῦ σταυροῦ, ἐκ τοῦ διαβόλου ἐστί. *Quiſquis Chriſtum in carne veniſſe negat, quiſquis teſtimonium crucis non confitetur, is pro Antichriſtò, & Diaboli filio cenſendus eſt*] ſtatim addit, Καὶ ὃς ἂν μεθοδεύῃ τὰ λόγια τοῦ Κυρίου πρὸς τὰς ἰδίας ἐπιθυμίας, καὶ λέγῃ μήτι ἀνάστασιν, μήτι κρίσιν εἶναι, οὗτος πρωτότοκός

ἐστι

ἐκ τοῦ Σατανᾶ, *Et qui Eloquia Domini ad ſuas cupiditates convertit* (ut *gratiam Dei* εἰς ἀσέλγειαν μετατιθέντες, *Iuda 4.*) *Et dicit nec reſurrectionem, nec judicium eſſe, ille primogenitus Satanæ eſt.* Quo titulo *Simonem Magum*, & *Gnoſticos* ab antiquis *Patribus* inſignitos eſſe, omnes nôrunt.

§.11. Quod verò ad ipſum nomen attinet, ſatis apparet *Antichriſtum* dici, qui ſe *Chriſtum* ſimulat, ψευδόχριστον (qualis directè *Simon*, ſe πρὸς Ἰουδαίους ὡς Χριστὸν Ἰησοῦν φανῆναι affirmans) ideóque *Hæreticis* his, τοῦ πλάνου ſimul, & τοῦ Ἀντιχρίστου titulum affigi, II. *Ep: Ioh.* 7. Ex quo adhuc manifeſtius erit (quod jamdiu contendimus) eos, quos ſub titulo *Pſeudoprophetarum Mat.* XXIV. 10. præſignificavit *Chriſtus*, hîc in prophetiæ iſtius completione per *Antichriſtum*, aut *Antichriſtos* deſignari, eóſque pari modo *Chriſto* opponi, quo μυστήριον ἀνομίας apud *Paulum*, modò explicatum, vel μυστήριον αἰσχρότητος apud *Epiphanium* (clandeſtini contra *Chriſtum*, & *pietatem*, at præcipuè *puritatem* omnem *cuniculi*, & inſidiæ, *fœdiſſimis*, ſed & *myſticis*, quæ dicuntur, *ſacræ Scripturæ* interpretationibus innixi) τῷ μεγάλῳ τῆς εὐσεβείας μυστηρίῳ adverſabantur.

Cap. XI.

I. *Joh.* IV. 1, 2, 3. *Explicata.*

§.1 FEſtinamus ad quartum caput.

1. Ἀγαπητοί, μὴ παντὶ πνεύματι πιστεύετε, ἀλλὰ δοκιμάζετε τὰ πνεύματα, εἰ ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστιν, ὅτι πολλοὶ ψευδοπροφῆται ἐξεληλύθασιν εἰς τὸν κόσμον.

Multi ſunt, Dilecti, ſibíque ſatis contrarii *Spiritus*, quibus freti homines, ſe pro Prophetis, aut doctoribus jactitant, non omnes quidem à *Deo* profecti, ideóque ſinguli à vobis, habito examine, explorandi, an à *Deo* ſint; Id enim à *Chriſto* prædictum, quod hodie accidiſſe experimur, ſub hâc tempeſtate multos *Pſeudoprophetas*, *Chriſto* palàm adverſantes, ſéque pro *Chriſto* venditantes, in mundum exituros eſſe.

§.2. 2. Ἐν τούτῳ γινώσκετε τὸ πνεῦμα Θεοῦ, πᾶν πνεῦμα ὃ ὁμολογεῖ Ἰησοῦν. Χριστὸν ἐν σαρκὶ ἐληλυθότα, ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστί.

Et in hoc prophetarum aut *Doctorum* explorandorum negotio, illud inprimis diſquirendum eſt, an qui ſe afflatos prædicant, *Chriſtum* noſtrum *verè* in carne veniſſe, & *verè* crucifixum eſſe confeſſuri ſint, idque cùm *confeſſio* fidei noſtræ tantis undequaque perſecutionibus impetatur, Qui enim *fidem Chriſtianam* inter tot pericula à *Judæis* ei impendentia propugnaturus eſt, & non corde tantùm crediturus, ſed & ore confeſſurus eſt, is proculdubio, ut verus *Dei* propheta recipiendus erit.

§.3. 3. Καὶ πᾶν πνεῦμα ὃ μὴ ὁμολογεῖ τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν σαρκὶ ἐληλυθότα, ἐκ τοῦ Θεοῦ οὐκ ἔστι, καὶ τοῦτό ἐστι τὸ τοῦ Ἀντιχρίστου, ὃ ἀκηκόατε ὅτι ἔρχεται, καὶ νῦν ἐν τῷ κόσμῳ ἐστὶν ἤδη.

Quiſquis autem *Jeſum Chriſtum* non agnoſcit in *carne* verè veniſſe, ſed, ut *Simon*, *δοκήσει* ſolùm, is ſe ſtatim monſtrat à *Deo* miſſum non eſſe; nec igitur vel ut *nuntius Dei*, vel ut *propheta* recipiendus eſt. Tali autem *Spiritu Antichriſtum* illum actum ſcimus, quem *Chriſtus* ante cladem *Hieroſolymitanam* venturum prædixit, *Sepedonas* ſcilicet, & carcinomenta iſta noviſſima, impuriſſimam *Gnoſticorum* ſectam, de quibus c.II. verba facta ſunt, & à quibus hodie *Eccleſiam Chriſti* tam inclementer tractatam, & infeſtatam experimur.

CAP. XII.

Hæc omnia ut Presbyteranis non faveant. Omnia completa ante excidium Hieroſolymitanum. Myſterium ἀνομίας revelatum. Ἀντίχριστος ἤδη νῦν, *Johannis ævo. Epiſcopatus Gnoſticis nihil debuit.* II.Pet.II.10. Δόξας βλασφημεῖν. Ἀντιλογία Κορὲ, Ἰσοτιμίας *arrogatio. Apoſtolos in ordinem redigere volunt Gnoſtici,* ἀνυπότακτοι, *Tit.*I. 10. *ſe Epiſcopis præferentes. Ratio cur Ignatius tam magnificè de Epiſcopis locutus ſit. Marci ſectatores ſe Apoſtolis præferentes. Paræus de Thebuthi. D.Blondellus de impugnata* Θεοῦ μοναρχίᾳ. *Antichriſtus non ſic. Gnoſtici multa à Paganis, multa à Judæis deprompſère. Blaſphema quæque de Simone dixère. Iidem Antichriſti* I. *Joh.*II. & *Antichriſti* c.IV. *Ebionitæ. D.Blondelli concluſio infirmiſſima.*

§.1. HÆc cum ita ſint, mirari ſatis nequeo, quâ tandem ratione tria hæc *Scripturæ* commata à *Presbyteralis* paritatis aſſertoribus ad rem ſuam accommodari potuerint.

§.2. Hoc enim inprimis certiſſimum eſt, iſtam Χριστοῦ ἡμέραν *Paulo*, ἐσχάτην ὥραν *Iohanni* ſolenniter nuncupatam (*excidium* nempe *Hieroſolymitanum* ſub *Veſpaſiano*, & *Tito Imperatoribus*) ante *Iohannem* denatum, hoc eſt, ævo *Apoſtolico*, obtigiſſe.

§.3. Illud dein æquè indubitatum eſt, hoc, quicquid fuerit ἀνομίας μυστήριον, aliquandiu *myſterium* fuiſſe, clam aliquandiu deliteſcens, idque ἤδη, inquit *Paulus*, cùm ea ſcriberet, poſtea verò *revelatum* eſſe, utrumque autem (*Chriſto* prænuntiante) ante fatalis hujus diei adventum; Imò *Antichriſtum*, ἤδη, & (ne ſemel tantùm dicatur) *ἤδη νῦν ἐν κόσμῳ ἐστὶ*, *jam nunc in mundo eſſe*, cùm ea *Johannes* ſcriberet.

§.4. Ex quibus oculato cuivis manifeſtum erit, 1. *Epiſcopatum*, ſi is in *Eccleſiâ Antichriſto* præluſerit, & *operante*, (ut vulgò redditur) *Myſterio iniquitatis* in *Eccleſiam* irrepſerit, ſine dubio ſub *Apoſtolicis* temporibus extitiſſe, Quo uno extra dubium poſito, univerſa *D: Blondelli* machina ſtatim concidit, qui ſub *Apoſtolis* tam principalibus, quam adlectis, *Presbyteros* compares *Eccleſiam* quamlibet gubernaſſe, tandémque ſub fine *ſecundi* à *Chriſto* nato ſeculi, *Epiſcopatum* (*Presbyteratu* ſuperiorem) *νεωτερικὴν τάξιν* fuiſſe ſtatuit, & ad id monſtrandum omnem operam ſuam impendit.

§.5. Verùm & illud ſecundò adjiciendum eſt, quòd, cùm hæc omnia ab *Apoſtolis* de *Myſterio ἀνομίας*, & *Antichriſto* enuntiata, in *Gnoſticorum* ſectâ eventum ſuum ſortita fuiſſe demonſtratum ſit, nihil tamen inter omnia patrum ſcripta (quibus *hæreſis* iſta ſatis *graphicè* depingitur) reperiri poſſit, quod *Epiſcoporum* ordinem *Gnoſticis* placuiſſe, aut ab eorum *hæreſi* augmentum quoviſmodo, nedum originem, ſumpſiſſe arguat; Imò è contra *Sanctus Petrus*, & *Iudas*, hos *τολμητὰς*, & *αὐθάδεις*, *audaces*, *ſibíque placentes* hæreticos. *δόξας* blaſphemâſſe pronuntiant, nec ſolum *κυριότητα* omnem *ἀθετοῦντας*, & *καταφρονοῦντας*, ſed & *τῇ ἀντιλογίᾳ Κορὲ* inſiſtentes, perditionem ſuam maturâſſe.

§.6. Quid ſit *δόξας βλασφημεῖν* (quatenus *Gnoſticis* tribuitur, II. *Pet*. II. 10. & *Iud*. 8. ſi non ſit *Apoſtolis*, & *Eccleſiarum ἡγουμένοις* tunc viventibus ſe ſic ex diametro opponere, ut per *ἀντιλογίαν Κορὲ* explicatiùs reddi poſſit, Ego me fateor conjecturâ aſſequi non poſſe : Quid vero *Core* (& ipſi quidem *Levita*) ſociiſque ſuis vitio verteretur, manifeſtum erit, ſi rei geſtæ hiſtoria, *Num*. XVI. conſulatur.

§.11. Cùm *ſtetiſſent contra Moſem* & *Aaronem*, (non *Moſem* tantùm, ſed & *Aaronem*, ut hic non *κυριότητα* tantùm *ἀθετοῦσι*, ſed & *βλασφημοῦσι δόξας*) *dixerunt*, *ſufficiat vobis* (vel, nimium eſt) quod vobis *uſurpandum* putatis, *cùm tota congregatio ſancta ſit*, *unuſquiſque eorum*, & *in ipſis ſit Dominus*, *cur elevamini ſuper populum Domini ?* Sic nempe opinante *Core*, *φιλοπρωτείαν Moſi* in *cætu*, *Aaroni* in *tabernaculo* vitio vertendam eſſe. Cùm ſine dubio ſanctior fuerit *Moſis ſententia* de his opinatoribus pronuntiata, v. 7. *Multum erigimini*, *filii Levi*, *Num parùm eſt vobis*, *quòd ſeparavit vos Deus Iſraël ab omni populo*, *&*

junxit ſibi, &c. quin vobis etiam Sacerdotium vendicetis? v. 10.

§.12. Hæc *ἀρχιερωσύνης* arrogatio (vel *ἰσοτιμίας inter omnes filios Levi vendicatio*) fuit, ut *Moſi*, &, ex eo, *Juda* videtur, *ἀντιλογία Κορὲ*, Et hanc quidem dicam, non ſolùm à *Judâ*, ſed & ab aliis *Apoſtolis*, *Gnoſticis* impingi videas; utpote ipſos ubique *Apoſtolos* (aliis in *Eccleſiâ* omnibus à *Chriſto* prælatos) in ordinem redigi volentibus. Hinc eſt quòd dignitatem ſuam tam ſtrenuè tueatur *Paulus*, I.*Cor*.IX. *Apoſtolatus* privilegia ſibi vendicans, v.1. & id, poſtquam cum *Gnoſticis* rem habuiſſet, integro c.VIII. Quod, & ad *Galatas* facit, c I. unde etiam cùm de his *ματαιολόγοις*, & *φρεναπάταις* *Titum* monendum cenſeret *Apoſtolus*, *Tit*.I.10. eos in initio verſus *ἀνυποτάκτους* nuncupat, ſtatímque *τοὺς ἐκ περιτομῆς*, & v.11. *ὅλους οἴκους ἀνατρέποντας*, & *διδάσκοντας ἃ μὴ δεῖ*, tot *characteriſmis Gnoſticorum* illuviem indigitans.

§.13. Quò & illud *Ignatii* pertinere nullus dubito, *Epiſtolâ* ad *Polycarpum*, Εἴ τις, inquit, *γνωσθῇ πλέον τοῦ ἐπισκόπου, ἔφθαρται*, *ſi quis Epiſcopo plus cognoverit*, i. e. *ſiquis ſibi γνῶσιν* arrogans, *Epiſcopum* ut minus ſcientem *contempſerit, is ſine dubio corruptus eſt*; Ideóque cùm *Ep: ad Tralleſios*, de iſtis *ſeductorum*, & *πλάνην* eos indies ſollicitantium, venenis cavendis eos moneri voluerit, *hoc*, inquit, *fiet, ſi nec inani faſtu inflemini*, (cujus rei, affirmante *Apoſtolo*, à *ſcientiâ*, ſeu *γνώσεως* ſummum periculum erat) & ut à *Deo*, ſic & ab *Epiſcopo*, & *Apoſtolorum conſtitutionibus ἀχώριστοι*, inſeparabiles ſitis, ſtatímque addit, *quicunque ſine Epiſcopo, &c. quicquam facit*, hic *οὐ καθαρός ἐστι τῇ συνειδήσει*, *conſcientiam intaminatam non habet*. Ex quibus, ut id ſemel dicam, ratio reddi poteſt, quare *Pientiſſimus Martyr* in ſingulis ferè *Epiſtolis* ſuis, tot, & talia de *Epiſcopis audiendis*, de nullâ ab iis *ſeparatione* faciendâ, de ſummo quidlibet ſine illis faciendi piaculo (*εὐκαίρως* quidem, at nunquam (pace magnorum *Cenſorum* licebit dixiſſe) *ἀκαίρως*) inculcanda cenſuerit, quia ſcilicet *ſerpenti* tunc latiùs *Gnoſticorum Gangrana* I.*Tim*.II. 17. ex ſeparatione & contemptu *Epiſcoporum*, vires quotidiè adaugerentur, quæ non alio remedio, aut *Pharmaco* minuendæ erant, quàm ſi ſuus *Epiſcopis* honos, & reverentia, incolumis & integra cuſtodiretur.

§.14. Hoc de *Marci ſectatoribus* (notiſſimâ iſtâ *Gnoſticorum* propagine) affirmavit *Irenæus*, l.I. c.9. & ex eo *Epiphanius* l. l. *hær*: 14, & 34. Eò *inſolentiæ elatos fuiſſe*, ut *ipſos etiam Apoſtolos præ ſe contemnerent. Et cùm*, inquit, *ad eam traditionem quæ eſt ab Apoſtolis, quæ per ſucceſſionem Preſbyterorum* (i.e. *Epiſcoporum*) *in Eccleſiis cuſtoditur, provocemus eos, adverſantur traditioni, dicentes, ſe non ſolùm Presbyteris, ſed etiam Apoſtolis exiſtentes ſapientiores, ſinceram inveniſſe veritatem. Iren. l.*III. *c.*2.

§.15. Adeò ab omni veritatis ſpecie alienum eſt, quod contra *Epiſcopos* ſingulares, à *Myſterii Iniquitatis*, aut *Antichriſti* in *Scripturis* mentione deduci ſolet argumentum, Adeò promptum & proclive, ut in ipſos authores retorqueatur, ſi iſtis talionibus vacaremus.

§.16. Nec quidem illud, licet παρέργως, notatu indignum erit, eàdem ſeu ἀβλεψία, ſeu (ne quid pejus dicam) infelicitate peccaſſe *Paraum*, cùm *Thebuthis* apud * *Hegeſippum* mentionem, qui *virginalem* & puram *Apoſtolicorum temporum Eccleſiam* corrupiſſe dicitur, ad propoſitum ſuum pertinere cenſuerit; Cùm apertiſſimum ſit, integrum *Hegeſippi* locum ad notiſſimam iſtam *Eccleſiæ* peſtem, *Gnoſticorum* hæreſin à *Judæis* oriundam, pertinere, ſimúlque ipſum *Thebuthim* διὰ τὸ μὴ γενέσθαι αὐτὸν ἐπίσκοπον, *ideo quòd in petitione Epiſcopatus repulſam tulerat, Eccleſiæ* pacem, & puritatem impiè ſollicitaſſe.

* *Euſeb: Eccl: Hiſt:* l.IV. c. κβʹ.

§.17. Priuſquam verò iſtis valedixero, Duo fateor à *D. Blondello* hic poni quæ me ſatis excercuêrunt, & adhuc animi incertum relinquunt. Primò, Quinam ii fuerint *Antichriſti*, I. *Joh.*II. 18. à *quibus, Paganiſmi ruentis æmulis, Dei ſuper omnia regnantis Monarchiam palam oppugnatam fuiſſe aſſerit.* [*Oppugnare Monarchiam Dei*, & *Paganiſmi ruentis æmulos eſſe*] eſt ſine dubio πολυθεότητα *Paganorum*, contra *unitatis* aut μονάδος aſſertores, propugnare; Et ſic quidem ex adverſo, *Cyrillus, Catecheſi* VI. Περὶ Θεοῦ μοναρχίας inſcriptâ, *unitatem Dei*, primum iſtum fidei articulum, contra multiplicem *Paganorum* πονηρίαν, *Feles, Canes, Lupos, Leones, Capas, Bacchum, Cererémque* ἀντὶ Θεοῦ adorantium, tuetur. Quod ſi de *Apollonio Tyanæo*, aliiſque putis putis *Paganis*, & πολυθεότητος aſſertoribus à *D. Blondello* affirmatum ſit, id quidem in ſe veriſſimum erit, ſed quod *Antichriſto*, de quo iſtic ſermo eſt, ritè accommodari non poterit, cùm is ex cœtu *Chriſtianorum exiiſſe* dicatur v.19. i.e. *Chriſto* aliquando nomen dediſſe, quod *Apollonio* & meris *Paganis* non competit, & cùm illud tantùm de hoc *Antichriſto* hic dicatur, negare eum, ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἐστιν ὁ Χριστὸς, *Jeſum eſſe Chriſtum*, v.22. Quod non eſt μονάδι *adverſari*, Imò nec illa Paganicæ πολυθεΐας aſſertio iſtis temporibus res adeò nova, aut inſolens cenſeri debet, ut dari *Ec-*

cleſia εἰς σημεῖον poſſit, quo ὥραν ἐσχάτην τὴν *horam ultimam* (quicquid ea demum ſignificare *D. Blondello* videatur) *adeſſe* certò dignoſcant.

§.18. Fateor quidem *Gnoſticos* (quos inſtantis exitii *Judaici* prodromos prædixit *Chriſtus*) à *Paganis*, & ſeu ab *Heſiodeâ*, ſeu ab *Orphiacâ Theologiâ*, multa in uſus ſuos deprompſiſſe (ideóque *Cyrillum* prænominatum, *Catecheſi* ſextæ tractatum περὶ αἱρέσεων, de *Simonis* præcipuè & *Gnoſticorum hæreſi*, adjeciſſe) At hoc non eſt *ruentis Paganiſmi æmulos eſſe*, & eo demum conſilio *Monarchiam Dei palàm oppugnare*, quum iidem eo tempore *Gnoſtici*, ex *Judaiſmo* etiam multa, æquè ac è *Gentiliſmo* hauſerint, &, ut monuit *Hegeſippus* apud *Euſeb: Eccl: Hiſt:* l.IV.c.κβ'. ex ſeptem notiſſimis apud *Judæos* hæreſibus originem ſuam traxerint, ſeque coram *Iudæis Moſaicæ diſciplinæ* ſectatores profiterentur, imò & è *veteris Teſtamenti Scriptis* multa, à *Chriſto* nonnulla, in miſcellaneam hanc πανσπερμίας farraginem conjicienda deprompſerint.

§.19. Certum eſt hos illud quidem conatos eſſe, ut *Simoni Deo* ſuo πρωτεῖα deferrentur, *Chriſtóq;* authoritatem abrogaſſe, multáque de *Deo* in *Scripturis* aſſirmata ad *Simonem* traduxiſſe; imò, *Simonem* ipſum ſe in monte *Sinai* ὡς πατέρα φανέντα, Inter *Iudæos* ut *Ieſum Chriſtū*, non in *carne*, ἀλλὰ δοκήσει φανέντα, deniq; ut *Spiritum ſanctum* à *Chriſto* promiſſum παράκλητον venditaſſe; At non eſt illud *Paganicæ* πολυθεΐας *propugnatores eſſe*, ſed ſolùm *ſceleſtiſſimæ ſectæ* tutandæ, & propagandæ operam ſedulò impendiſſe.

§.20. Secundò, quâ demum ratione ſibi perſuaſerit vir *Doctiſſimus*, *quartum Epiſtolæ* primæ *Iohannis* caput, ſic à *ſecundo* dividendum eſſe, ut per *Antichriſtos* c. II. 18. *Dei ſuper omnia regnantis oppugnatores*, per *Spiritum Antichriſti*, c.IV. 3. *negatam præfractè ab Ebione*, & congerronibus, *æterni Verbi* ἐνανθρώπησιν intelligi putet.

§.21. Certè ſi *Antichriſti* characteres duobus capitibus comprehenſi, inter ſe conferantur, eos in unum recidere palam erit; Secundi quippe capitis *Antichriſtos* negare, ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ Χριστὸς, v. 22. negare, ſeu non *confiteri Filium* v. 23. ideóque (ut argumento à relativis concludit *Apoſtolus*) οὐδὲ τὸν Πατέρα ἔχειν, *nec Deum Patrem*, *qui Filio* ſuo teſtimonium præbuit, agnoſcere; Paríque modo *Antichriſtos* IV^ti capitis, μὴ ὁμολογεῖν τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν σαρκὶ ἐληλυθότα, *Jeſum Chriſtum in carne venientem non confiteri*, vel (ut ſequentia explicant) μὴ ὁμολογεῖν ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν υἱὸς τοῦ Θεοῦ, v. 15. *non confiteri quòd Ieſus ſit Dei filius.* Hæc planè eadem ſunt, & cum *Gnoſticis* directè quadrant, nec ad *Ebionitarum* πτωχῶς καὶ ταπεινῶς, ut antiqui dixêrunt, *de Chriſto* dogmatizantium ſententiam (quâ primum *Chriſtum* λιτὸν καὶ κοινὸν ἄνθρωπον, ex *Ioſepho* & *Mariâ* natum, μόνον κατὰ προκοπὴν ἤθους δεδικαιωμένον affirmabant, poſtea verò ex *virgine* & *Spiritu Sancto* natum confitentes, eum tamen αὐτὸν προϋπάρχειν Θεὸν, aut λόγον καὶ σοφίαν ὄντα negabant) reſtringenda ſunt.

§. 22. Verùm (iſtis omiſſis) quomodo ad *Epiſcopos* ſupra *Presbyteros* ſe extollentes, *negata* ſeu *Dei Monarchia*, ſeu *Chriſti* ἐνανθρωπήσεως, pertineat, fateor ego me divinando aſſequi non poſſe, ni hæc unica *Hierarchicorum* doctrina adeò totum *Antichriſtum* ebibiſſe cenſeatur, ut in hoc unum errorum pelagus alia omnia *Acherontis* oſtia ſe effudiſſe, aut quicquid in iſtius ſeculi *Eccleſiâ* peccatum ab *hæreticis* fuit, illud ſtatim in *Epiſcopis* hujus ævi puniendum videatur.

§. 23. Aliud eſt ſine dubio *ſchiſmata*, & αἱρέσεις *Apoſtolici* ævi *Eccleſiam* infeſtâſſe, quæ ab *Apoſtolis* & *Orthodoxis* omnibus anathemate, diriſque perculſa ſunt; Aliud, à *ſchiſmaticis* illis *Epiſcopalem* inæqualitatem, nolente *Eccleſiâ*, in *Eccleſiam* invectam eſſe; Nec quicquam hoc *Rhetorico* εἱρμῷ concluſiſſe *D. Blondellus* cuivis æquo æſtimatori videbitur, donec *Epiſcopalem* dignitatem, ſeu ut *hæreticam*, ſeu ut *ſchiſmaticam*, ſeu demum ut *Paganicam*, ab *Eccleſiâ* rejectam eſſe, aut ſacro, aut aliquo demum (præter *Aerium*) authore, affirmaturus ſit.

CAP. XIII.

Diotrephis φιλοπρωτεία. *Quid de eâ Walo. Diotrephes Johanni Apoſtolo ſe præponens. At Epiſcopi non ſic.* Προεδρεία *licita, licet culpanda* φιλοπροεδρεία. *Phariſæi* φιλοῦντες πρωτοκαθεδρίας. *Mat.* XXIII. 6. Συναγωγαὶ *quid ſignificent.* Πρωτοκαθεδρία *in ſacris, & in civilibus.* Ἀρχισυνάγωγος. *Conſiſtorium, Concilii Chriſtiani icon, Apoc.* IV. Ἐπισκόπου θρόνος, *apud authorem Conſtitutionum.* Στέφανος πρεσβυτερίου *apud Ignatium.* Θυσιαστήριον *quid. Altare cingere. Epiſcopus in medio ſedens. Non Omne Epiſcopatûs deſiderium malum. Zebedæi uxor.*

§. 1. ULtimò igitur ad *Diotrephis* φιλοπρωτείαν deveniamus; & primò meminiſſe liceat, quid in hâc re * *Walo* aliquando cenſuerit; Apponam verba; *Quia*, inquit, *ille* (i.e. *Diotrephes*) *nollet agnoſcere ſuperiorem aliquem in Presbyteros habentem poteſtatem, Apoſtoli autem quaſi primi Presbyterorum, qui & eos inſtituebant, jure ipſo præeminere ipſis debebant, ideò non* ad-

* *Wal: Meſſ:* p. 24.

admittebat Iohannem, qui in Eccleſiâ major jure ſuo futurus erat omnibus ejus Epiſcopis ſive Presbyteris.] Hæc ille inter alia dicenda cenſuit, A quo me non diſceſſurum confiderem, ſi ex his concluſurus eſſem *Diotrephem Presbyteranæ* ἰσοτιμίας aſſertorem fuiſſe, adeóque rem gnaviter geſſiſſe, ut *Iohanni* ipſi omnem ſuperioritatem abrogandam voluerit; Nec igitur nos, ſed adverſarios noſtros hoc peſſimo *Diotrephis* exemplo ulterius premi poſſe.

§.2. At reſpondetur 2do, *Locus* ipſe ſi conſulatur, III. *Ioh.* 9. ſtatim manifeſtum fore, *Diotrephen* non ſolùm comparibus ſuis, ſed & ipſi *Iohanni Apoſtolo* præponi voluiſſe, Dignitatémque ambiiſſe, non quæ *Presbyterorum* collegio, ſed quæ *ſanctiſſimo Apoſtolo* debebatur. Scripſi, inquit *Iohannes*, *Eccleſiæ*, ſed ὁ φιλοπρωτεύων αὐτῶν Διοτρεφὴς οὐκ ἐπιδέχεται ἡμᾶς. *Primatus inter eos cupidus Diotrephes nos non recipit, Epiſtolámque noſtram ad Eccleſiam miſſam reſpuit.* Quid ergò hoc ad *Primatum Epiſcoporum*, *Apoſtolis* libenter ipſorum πρωτεῖα ſarta tecta, authoritatem, & dignitatem incolumes relinquentium, nec ipſos *Patres* è familiâ ſuâ pellentium, ſed tantùm ex prærogativâ διπλῆς τιμῆς (ipſis ut primogenitis, ab *Apoſtolis*, i.e. *Patribus* conceſſæ) junioribus quibuſque fratribus in familiâ *præſidentium*, claviúmque à *Chriſto* datarum poteſtatem, non quò ſibi, aut commodo ſuo quicquam accedat, ſed quò alios ſub ſe omnes in unitate fidei conſervent, exercentium ?

§.3. In *Eccleſiâ* nimirum *Aſiaticâ*, *Iohannis* curæ immediatè ſubjectâ, nullo modo ad *Diotrephen* primatus pertinebat, nulla ab *Apoſtolis* miſſio, aut χειροτονία obtendebatur, ſuo ſolius calculo & ſuffragio, non tantùm non jubente, ſed, ut apparet, palam renitente *Apoſtolo*, ad πρωτεῖα aſcendere voluit, αὐθάδης & τολμητὴς, (quales *Gnoſticorum* ſchola innumeros produxit) At quid hoc ad *Epiſcopos*, jubentibus, & per impoſitionem manuum benedicentibus *Apoſtolis*, non ex ambitione, aut φιλοπρωτείᾳ ſuâ, ſed ex miſſione, & providentiâ *Dei*, ad illud culmen (aliquando etiam poſtquam recuſaverint) provectos ?

§.4. Libet igitur *adverſariorum* hoc ſe contra *Hieraticos* ſcuto obtegentium *armaturam*, viréſque uno *dilemmate* experiri. Aut *Epiſcopatu ſingulari* (ſuper *Presbyterorum* paritatem aſcendente) fungebatur *Diotrephes*, aut non, Si fungebatur, cur non affectatæ illius ſuper *pares* dignitatis ab *Apoſtolo* incuſabatur ? Cur ideò tantùm ei, quia ἡμᾶς, i. e. *Iohannem* ipſum, ſeu *literas Iohannis Apoſtolicas*, non reciperet, dies dicebatur ? Aut cur demum, quod

Diotrephi impune ceſſit, ab *Apoſtolo* vivente & vidente neutiquam notatum, id in *Epiſcopis* noſtris adeo immaniter plectendum, aut à nobis jam ſeris nepotibus iis vitio vertendum erat? At ſi (ex alterâ *dilemmatis* parte) *Epiſcopus* non erat, tunc ſtatim illud in confeſſo eſt, nihil planè ad *Hieraticos* noſtros, nihil ad *Epiſcoporum* ordinem *Diotrephis* exemplum ſpectare, ideóque quæ hic ad augendam invidiam à *Diotrephe* trahuntur omnia ἐδὲν τὸ πρὸς Διόνυσον.

§.5. Tertiò igitur reſpondetur, φιλοπρωτείαν *Diotrephis* illi vitio verti potuiſſe, ſalvo tamen ſuo *Epiſcopis primatu*; nec enim πρωτεῖα, aut *ſuperioritatem* omnem *Eccleſiaſticam* in *Diotrephe* improbâſſe *Apoſtolum*, ut nec in *Simone Act.* VIII. communicandi (per χειροθεσίας) *Spiritus Sancti* ἐξουσίας; Sed in hoc, indignum acquirendi modum (quòd, ut ait *Cyrillus Hieroſol:* τὴν ἄφατον τοῦ πνεύματος χάριν *argento ſibi coemendam* expectaret, v.20.) In illo, φιλοτιμίας, φιλοπρωτείας, *ambitionem*, aut immoderatam eminentiæ illius affectationem cenſurâ ſuâ mulctâſſe.

§.6. Exemplo res clarior fiet: De *Phariſæis* dictum eſt, *Mat.* XXIII. eos φιλεῖν πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς, *primam in Synagogis cathedram amare*, v.6. Quid hîc [συναγωγαὶ] ſignificet, non eſt adeò manifeſtum, ut quicquam fidenter aſſeram. Poteſt ad *Eccleſiaſticos Judæorum* cœtus reſtringi; At & poteſt ad *Conſiſtoria* applicari, ut ejuſdem capitis v.34. & c.X.17. & *Ja*.II 2. & alibi non ſemel. Si ad *cœtus ſacros* reſpexerit *Chriſtus*, tunc ſine dubio, cùm in *Cathedris* docerent *Doctores*, & inter ipſos ordo aliquis obſervaretur, neceſſe erat, ut *primam Cathedram* aliquis occuparet, Ideóque hunc ſedendi ordinem neutiquam reprehenſurus erat *Chriſtus*, ſed tantummodo τὸ φιλότιμον, *ambitioſorum*, & faſtuoſorum hypocritarum κακοήθειαν notâſſe credendus eſt. Sic etiam, ſi ad *Conſiſtoria* reſpexerit, (quod tamen iſto in loco feciſſe non putarim) Erat enim inter *Judæos* ראש הקהל *Caput Conſiſtorii*, ἀρχισυνάγωγος κατ' ἐξοχὴν, cujus manuum impoſitione alii omnes *Presbyteri*, quibus in *Conſiſtorio* locus erat, in *Senatum* recipiebantur; Et huic ſedem præ aliis eminentem conveniſſe nemo dubitat. Ad ejus certè imaginem (ſub ipſo *Apoſtolorum* ævo) *Concilia Epiſcoporum* componebantur, ſub ſuo quæque *Patriarchâ*, aut *Metropolitano*. Horum *Iconem* videmus à *Johanne* in viſione depictam *Apoc.* IV. *Thronum* quippe, aut *Cathedram Principalem*, in medio poſitum v.2. & (κυκλόθεν τοῦ θρόνου) ex utrâque throni parte, ad modum *Coronæ*, vel *Semicirculi*, *thronos* XXIV. quibus totidem Πρεσβύτεροι, (*Judeæ*, ut * mox dicetur, *Epiſcopi*) inſidebant, ad ſiniſtram, & ad dextram throni ſic diſpoſitos, ut omnes verſus populum facies verterent.

* *Diſſ*: IV. c.XX.

§.7. Ad hunc certè modum, & *Epiſcopum*, *Presbyteris* ſuis (poſtquam *Presbyteri ſecundarii* inſtituti ſunt) ſtipatum, iis omnibus præſediſſe in *Eccleſiâ ſuâ*, nemini novum videbitur, qui in antiquis *Eccleſiæ* ſcriptis verſatus eſt. Videantur *Conſtitutiones Apoſt.* II.58. Κείσθω μέσος ὁ ἐπισκόπου θρόνος, καθ' ἑκάτερα δὲ αὐτοῦ καθεζέσθω τὸ πρεσβυτέριον, καὶ οἱ διάκονοι παριστάσθωσαν. Videatur *Epiſtola* ἱερομάρτυρος *Ignatii* ad *Magneſios*, ubi poſt mentionem ἀξιοπρεπεστάτου ἐπισκόπου, additur πνευματικὸς στέφανος τοῦ πρεσβυτερίου, *Corona* (quâ iſte ſedentium ἐν ἡμικύκλῳ ſitus deſcribitur) *Presbyterii* veſtri, *Epiſcopalem Cathedram* ex utrâque parte cingentis. Sic & ἐκκλησίας στέφανος, *Conſtit: Apoſt*: II.28.

§.8. Hinc illud antiqui *Authoris De Eccl: Hierar*: c. III. ὁ μὲ ἱεράρχης ἐν μέσῳ τοῦ θείου θυσιαστηρίου καθίσταται, ubi quid per θυσιαστήριον notetur, ex *Græco Nazianzeni Scholiaſte* στηλιτ: α'. ſatis patebit. Σηκὸς, inquit, καὶ τέμενος σημαίνει τὸ ἱερὸν ὅλον, ὃ δὲ τόδε θυσιαστήριον, ἐν ᾧ ἡμῖν ἡ θεία τῶν μυστηρίων προτίθεται τράπεζα, *Altarium nempe, locus, aut ſpatium illud integrum, ubi ſacra menſa nobis proponitur.* Ex quo ritè intelligi poterit, quid ſit illud περικυκλοῦν θυσιαστήριον, *altare cingere*, in antiquorum *ritualibus*, ex *Pſalmiſtâ* depromptum; ut & illud in *Greg: Nazianzeni* ſomnio, de ſeipſo, ut *Epiſcopo* in medio ſedente, (ut olim *Chriſtus* in medio *Doctorum*, *Lu*.II. 46.) & *Presbyterorum Cathedris* ex utrâque manu thronum ejus cingentibus. At illud non eſt quod hîc contendimus; Hoc tantummodo hîc monuiſſe contenti, quàm nihil ex iſtâ πρωτοκαθεδρίας *Phariſaicâ*, & à *Chriſto* notatâ affectatione, ut nec à *Diotrephis* φιλοπρωτείᾳ, contra ipſam cathedræ præeminentiam ſeu *Judaicam*, ſeu *Chriſtianam* concludi poſſit.

§.9. Quartò denique reſpondetur, non omne quidem ἐπισκοπῆς *deſiderium*, (ſive per τὸ ὀρέγεσθαι, ſive per τὸ ἐπιθυμεῖν ab *Apoſtolo* ſignificatum, I.*Tim*.III.1.) culpandum eſſe, Cùm, qui *Epiſcopatum deſiderat*, *bonum opus deſiderare* dicatur, ſed tantùm *inane* illud, & ſolius *eminentiæ*, aut prioritatis præciſè & abſtractè ſumptæ, (nullo ad *officium* aut ἔργον reſpectu habito) impotens *dignitatis* & πρωτοκαθεδρίας *deſiderium*. Loquatur pro aliis *Theodoretus* in I.*Tim*. III. 1. οὐκ ἁπλῶς τῆς ἐπιθυμίας, ἀλλὰ τῆς φιλαρχίας κατηγορεῖ, καὶ διδάσκει μὴ τιμῆς ἀλλ' ἀρετῆς ὀρέγεσθαι, μὴ τὴν ἀξίαν ποθεῖν, ἀλλὰ τῆς ἀξίας τὸ ἔργον ἐπιζητεῖν, *Non ſimpliciter deſiderium Epiſcopatûs*,

patûs, ſed primatûs amorem incuſat, docétque non honorem ſed virtutem, non dignitatem ſed opus appetendam eſſe.

§. 10. Sic cùm *Zebedæi uxor Mat.* XX. dignitatem iſtam à *Chriſto* filiis ſuis impertiendam poſtularet, ut *unus* illi à *dextrâ*, *alter à ſiniſtrâ in regno ejus ſederet*, tale à *Chriſto* reſponſum tulit, ut ſciamus eam φιλοπρωτείας ream eſſe, *Oneribus* quippe & *afflictionibus*, quæ πρωτείοις iſtis adhæſura erant, inſuper habitis, ſoli dignitati inhiâſſe.

§. 11. Quod igitur *Chriſtus* diſcipulis reliquis eam matris aut fratrum ambitionem indignè ferentibus, adjiciendum cenſuit, τὸν ἐν αὐτοῖς μέγαν, 26. πρῶτον, 27. vel, ut *Lucas* XXII. 26. τὸν ἐν αὐτοῖς μείζονα, καὶ τὸν ἡγούμενον, principem, aut præcipuum inter eos, διάκονον καὶ δοῦλον εἶναι, aliis omnibus, quibus præeſt, *miniſtrare* & *ſervire* debere, id etiam *Diotrephi* reponi potuit; non tamen exinde probari, neminem in *Eccleſiâ* πρῶτον, aut μείζονα, aut ἡγούμενον cenſendum eſſe, ſed tales (è contra) ἐν ὑμῖν, *inter Chriſtianos* futuros eſſe. Id poſthæc fuſiùs monſtrabitur, & ex ipſâ φιλοπρωτείᾳ *Diotrephis* non obſcurè concludi poſſet, ſi minutiis iſtis probationum nobis opus eſſet. Adeò ſine omni rationis ſpecie nobis * alibi imponi voluit *D. Blondellus*, qui hoc potiſſimum argumento *Johannem Epiſcopis* adverſari concludit, quòd *Diotrephi* φιλοπρωτείαν vitio verterit.

* *Apol.* p.13.

Cap. XIV.

Epiſcopalis dignitatis ſemina ſub Apoſtolorum ævo. Dilemma contra Blondelli ſententiam intortum. Schiſmatum peſtis I.Cor.XI. 18. ἴδιον δεῖπνον, *Nihil ad Epiſcopalem dignitatem. Schiſma* I.Cor.III. *malo notatus. Epiſcopalis Ordo ad aliorum immodeſtiam coercendam, ex aliorum malis moribus originem traxit. Antiquitas diſcriminis inter Epiſcopos & Presbyteros. Argumentum ſecundum contra Presbyterianorum ſententiam ex ipſorum conceſſis. Anglicanæ Reformationis fundus, ut Primæ Scripturis, Secundæ Primorum ſeculorum Scriptoribus deferentur. Rex Carolus adverſus Hendersonum.*

§. 1. Quandoquidem verò *D. Blondellus* his omnibus de *Antichriſtis*, de *Diotrephe* &c à ſe propoſitis addendum putaverit, *hanc primam mali labem latiùs deinceps ſerpſiſſe*, hoc eſt, (ſi ad præſentem litem quoviſmodo pertineat) *Epiſcopalis ſuper Presbyteros dignitatis* ſemina (utut pro *Zizaniis* à *D. Blondello* habita) *Apoſtolorum ævo* in *Eccleſiâ* ſata, poſtea uberiùs ſuccreviſſe, Ego quidem hâc opportunitate uſus, bonâ ejus cum veniâ, libenter interrogarem, quomodo cauſam ſuam vir inſtructiſſimus, contra *dilemmatis* hujus vim tueri poſſe.

§. 2.

§.2. Si *Epiſcopalis dignitatis ſemina Apoſtolorum ætate* in *Eccleſiâ* ſata reperiantur, Tunc aut ab *Apoſtolis* rejiciebantur, aut non; Si rejiciebantur, tunc illud aut ſcriptis ipſorum, aut ἀγράφως factum; Si ſcriptis, monſtrentur in *Epiſtolis Apoſtolorum* verba, aut in *Actis Decreta*, quibus illud factum eſt: Si ἀγράφως rejecta & reprobata ab *Apoſtolis* fuerint, nullâ ἐγγράφῳ cenſurâ ad manus noſtras derivatâ, indicentur demum capſulæ, quibus hæc ἄγραφος aut *non ſcripta* damnatæ *Epiſcopalis* authoritatis παράδοσις repoſita & cuſtodita, incolumis ad nos pervenerit, Aut ſi *capſulæ* non compareant, monſtretur ſaltem *Ægeria nova*, quæ hæc ab *Apolis* accepta, nobis tandem ſeris nepotibus in aurem (remotis arbitris) nuper ſuggeſſerit: Hæc ſi monſtrari itidem nequeant, quo quæſo, præjudicio accidit, ut ſine *teſte* omni damnaretur innocentiſſimus *Ordo*, & ex *Eccleſiâ*, nemine jubente, aut ſuffragante, exularet?

§.3. Sin verò hæc tam alto mane ſparſa ſemina, nullâ unquam aut *ſcriptâ*, aut *non ſcriptâ Apoſtolorum cenſurâ* rejiciebantur, quis, quæſo, nos judices conſtituit, ut poſt univerſalem per tot ſecula in *Eccleſiâ* hujus *Ordinis* receptionem, nobis tandem jubentibus damnetur?

§.4. Ad hoc *dilemma* nihil à *Presbyteranis* adhuc prolatum videtur, præter ſolas illas *Myſterii* ἀνομίας, *Antichriſtorum*, *Diotrephis* φιλοπρωτεύοντος, & importatæ, inquit *D. Blondellus*, *ſub ipſis Apoſtolorum oculis ſchiſmatum peſtis*, I. *Cor.* XI. 18. ſingulares mentiones.

§.5. Horum tribus prioribus, *Epiſcopalem Ordinem* nullatenus premi aut urgeri, ſatis prolixè, ni fallor, indicatum eſt.

§.6. Ad ultimum igitur accedo, de *ſchiſmatum* peſte in *Eccleſiam* illatâ, I. *Cor.* XI. Palam eſt, *ſchiſma* illud in *ſacris epulis præripiendis* conſiſtere, dum unuſquiſque τὸ ἴδιον δεῖπνον προλαμβάνει ἐν τῷ φαγεῖν v. 21. *Divitibus*, qui liberaliùs obtuliſſent, liberaliùs etiam *edentibus*, & bibentibus, & pauperibus ad micas, quas ipſi attulerant, damnatis, ſic ut *eſuriat unus*, cùm *alter* μεθύει. Nihil igitur *Epiſcopali dignitati* cum hoc *ſchiſmate* commune fuit.

§.7. Imò ſi (quod *D. Blondellus* non facit) ad aliud inter eoſdem *Corinthios ſchiſma*, ζῆλον nempe iſtum, ἔριδα, καὶ διχοστασίας, c. III. (dum unus diceret, *Ego ſum Pauli*, *&c.*) recurratur; Nec illud quidem *Presbyterana* cauſæ favere deprehendetur. Cùm ad hæc ipſa evitanda *ſchiſmata*, plurimùm contulerit, ut ad *unum cura* omnis *deferretur*, & in cauſâ, ſi non hâc, ſaltem pari (ipſo *Hieronimo*

Hieronimo, Blondelliana cauſæ fundo, aſſerente) *toto orbe decretum fuerit, ut unus de Presbyteris electus, cæteris ſuperponeretur.*

§.8. Manet igitur immotum, *Hanc*, quam appellat *D. Blondellus mali labem*, i.e. (ſi ad rem noſtram quoviſmodo pertineat) *Epiſcopalis dignitatis* ſub *Apoſtolorum* ævo jacta ſemina, talia non fuiſſe, ut ab iis *Apoſtoli* quoviſmodo abhorruerint, Nec igitur ab eo, quod tam clementer & ſedatè tractârunt *Apoſtoli*, poſt *univerſa Eccleſia* adeò intimas, & tot ſæculorum conſuetudine contractas familiaritates, nobis jam metuendum eſſe.

§.9. Unicum eſt quod hic interponi poſſe video; Nulla ſcilicet, ſub *Apoſtolorum* tempore, ſingularis hujus *Epiſcoporum* ſuper *Presbyteros* faſtigii,(aut inter *Orthodoxos*, aut inter hæreticos) ſeu *ſemina*, ſeu veſtigia reperiri, nec igitur quicquam ex utrâvis parte hoc *dilemmate* concludi poſſe.

§.10. Quod ſi affirmaverint *Presbyterani*, Interrogandi primò ſunt, Quare igitur iſto *Myſterii iniquitatis*, aut *Antichriſti*, aut *Diotrephis* terriculamento, nobis ἀλιδίως (& quibus ἀγνοία noſtra fraudi eſſe neutiquam debuit) adeò ſolerter, & ſedulò imponi jamdiu cupiverint?

Secundò, Quo demum ſæculo lacertos ſuos movere cœperit *ſingularis Epiſcopatus*, aut hoc inter *Epiſcopos*, & *Presbyteros* diſcrimen? » Agnoſcit ✝ *Walo* rem eſſe antiquiſſimam, ut » duo hi Ordines in Eccleſiâ fuerint diſtincti, ſi excipiantur Apo» ſtolica tempora, quorum ævo, inquit, ut eorum ſcripta teſtan» tur, nullum conſtat eorum ordinum fuiſſe diſcrimen. Ex quibus me (ex ſententiâ tanti viri) rectè concluſurum puto, immediatè poſt *Apoſtolorum* tempora, hoc in *Eccleſiâ* diſcrimen fuiſſe. Id enim eſt [*antiquiſſimam rem eſſe, ſi excipiantur Apoſtolica tempora.*] Quod & clariùs effatur, p.253. *Circa initium, aut medium ſecundi ſæculi, Primus ſingularis Epiſcopatus ſupra Presbyteratum introductus fuit.* Nec certè multùm abſcedit *D. Blondellus*, qui anno *Chriſti* 135. i.e. anno à *Johannis* dormitione, 35. mutationem hanc factam eſſe affirmat Hoc igitur dato, & ex parte *Presbyteranorum* liberaliter conceſſo, (hoc, inquam, quodcunque ſit, poſito, ſic ut in eo pedem figere liceat) *Argumentum*, quod quidem nobis neutiquam contemnendum videtur, ſic conficimus.

✝ *Wal: Meſſ:* p. 7.

§.11. Si *Presbyterana* ἐκκλησία, ſeu à *Chriſto*, ſeu ab *Apoſtolis* in *Eccleſiâ* ſtabilita, ſic *Apoſtolorum* ævo, per totam ubique *Eccleſiam*

cleſiam propagata ſit, ut *Epiſcopalis* apex toto hoc centum annorum ſpatio contrà mutire aut hiſcere auſa non ſit, Tunc certè fieri non potuit, ut quæ ab *Apoſtolis* aut *Christo* ipſo *Eccleſiæ* ad omnem ætatem gubernandæ conſtituta eſt forma, ab * *Univerſâ* proximè ſuccedentis ſæculi *Eccleſiâ*, in aliam diverſam, & planè adverſam, ſeu contrariam immutaretur, & nullâ interea aut *Synodo*, aut concilio, aut conventu interveniente, (cujus ope tot per orbem terrarum diſſitæ *Eccleſiæ* in idem *ſacrilegium* conſpirare poſſent) nullis *Epiſtolis Canonicis* (quibus conſilia ſua ſibi invicem communicarent) tantæ mutationi obſtetricantibus, à *Christianâ* in *Antichriſtianam*, à genuinâ in meritriciam, à *divinâ* demum in *Diabolicam* formam degeneraret.

* *In toto orbe decretum eſt, ut unus cæteris anteponeretur. Hieron:Comm: ad Titum.*

§. 12. Unicum addo, ſi de *univerſâ Chriſti* familiâ (œconomis fideliſſimis vix dum è foribus egreſſis) ſic pronuntiandum ſit, ſi de *utriuſque Teſtamenti* ἀποδόχοις, à quibus (præter alias παραδόσεις) *ſacrum Scripturæ Canonem* ſtabilitum & conſervatum nos accepiſſe agnoſcimus, hæc & talia cenſenda ſint, Habebunt adverſarii noſtri, unde de *Hierarchicis* ſimul & *Chriſtianis* triumphare poſſint, unde de diſciplinâ, fidéque integrâ, unâ menſurandis ſtrage, eodem buſto componendis, ſibi affatim gratulentur. Quid enim de *Scripturarum Canone*, inter *Proteſtantes*, ipſóſque, qui ſe *Evangelicos* nuncupant, recepto, de *Diei Dominicæ* obſervatione, aut è ſcripturâ, aut ex univerſo antiquitatis penu adverſus ἀντιλέγοντας dici poteſt, quod non multò auctiùs, & cumulatiùs pro *Epiſcopali dignitate* contra paritatis *Presbyteranæ* aſſertores dici poterit? Quod nos alibi locupletiùs explicavimus, nec opus eſt ut hic repetamus.

§. 13. Certè ab hoc *Novatorum* ſcopulo, ſibi diligenter cautum eſſe voluit *Dilectiſſima Mater* noſtra (afflicta, ſed ἀκαταπίζνου) *Eccleſia Anglicana*, Hoc ſe univerſo *Chriſtianorum* orbi Charactere dignoſcendam, hoc æquæ poſteritati æſtimandam proponens, quòd in *Controverſiis* fidei, aut πράξεως decernendis, illud firmum ratúmque ſemper habuerit (& huic baſi *Reformationem Britannicam* niti voluerit) ut *Scripturis Primæ*, dein primorum ſæculorum *Epiſcopis*, *Martyribus*, *Scriptoribus Eccleſiaſticis Secundæ* deferrentur; Ideóque quicquid à *Scripturis* affirmatum in *Fide*, quicquid de *Regimine Eccleſiaſtico*, ab univerſâ poſt *Apoſtolos* ubique diſſeminatâ Eccleſiâ, conſtitutum dignoverit, illud pro fixo & ſtabilito, inter *Articulos Religionis* ponendum curavit, nemini filiorum ſuorum, quod ſic poſitum fuerit, novandum aut movendum permiſſura.

§. 14. Fatetur pientiſſima *Matrona*, nullis ſe *νεωτερικαῖς ἐπιθυμίαις*, *cupiditatibus*, quæ in *juniores* cadere ſolent, nullis *Novatorum* illecebris ineſcatam eſſe, nullis rationum momentis perſuaſam, nullis (quibus prolixiùs immorati ſumus) *Antichriſti*, &c. (addo, & *Beſtiæ Apocalypticæ*) terriculamentis adeò perculſam, ut aut univerſam *Apoſtolicæ* plantationis, aut ejus, quæ eam proximè inſequebatur, ætatis (cui ipſe *D. Blond:* eam imputandam cenſuit) *Eccleſiam*, ad ſacrilegam & planè *Antichriſtianam* regiminis formam transfugiſſe ſuſpicetur; Sed, ut quod è *Scripturis* clarè propoſitum eſt, illud totâ mente amplectendum, ſic & quod in *Scripturis* obſcurè prolatum, à primorum autem ſæculorum conſenſu explicatum, & ex unâ parte definitum fuerit, illud filiis ſuis, aut ex fide credendum, aut inter piè credibilia collocandum, neminíque noſtrûm, poſt tot ſæcula, recudendum ſtatuere.

§. 15. Sic cum *Optimus Carolus*, *ὁ μάκαρ*, hanc de *Epiſcopis* diſceptationem ſic exordiretur, ut in interpretandis ſcripturis (cùm in iis quicquam obſcuriùs dictum ſit) ad univerſalem *Primitivæ Eccleſiæ* praxin, ſimúlque *Patrum* conſenſum recurrendum eſſet, ejúſque arbitrio, litigantibus *τέλος ἀντιλογίας* imponeretur: *Reſponſúmque* à *Presbytero Alex: Henderſono* eſſet, » eos qui » Scripturam pro ſolâ fidei regulâ, antiquorum autem conſen» ſum, pro *Scripturæ* authoritativo interprete propoſuerint, peri» culoſiùs errare, quàm qui duas fidei regulas propoſuerint, » *Scripturas Canonicas*, & *Catholicas Traditiones* (cùm æqua» lem Hi traditionibus, & Scripturis authoritatem largiantur, » Illi verbo divino authoritatem Patrum præferant,) *Conſtantiſſimus Princeps* ſic breviter repoſuit, » *Scripturam* quidem ſe omni » veneratione proſequi, at, cùm Scripturæ ſenſus ſit ipſum *κρινό*» *μενον*, & interpretandæ Scripturæ aliqua demum Methodus aut » norma accommodanda ſit, ſibi quidem nullam hoc primitivæ « Eccleſiæ ſuffragio magis idoneam videri; obnixè, ſed quidem » fruſtra petens, ut ſi hæc illi non placeret, alia quævis ejus loco » ſubſtituenda aut ſurroganda ab eo proferretur. Quod ſibi nunquam factum eſſe, aut à *Presbyteranæ* cauſæ advocatis fieri potuiſſe, *Pientiſſimi Principis*, & *Conſtantiſſimi ἀθλητοῦ Manes*, luctuoſâ, at ſonorâ, & ingratiſſimæ *Genti*, ni *Deus* avertat, peſſimè ominante voce proclamant. Et

Hæc quidem iis quæ in *anteceſſum* nobis prælibavit *D. Blondellus*, prolixè quidem, ſed quàm potui breviſſimè, dicta ſunto.

DISSERTATIO SECUNDA,

De IGNATIO, ejuſque Teſtimoniis cum HIERONYMI ſententiâ collatis.

CAP. I.

Ignatii Epiſtolæ Epiſcopis imprimis favent. Inde Walo & Blondellus illis infenſi. Dicendorum ſyllabus.

§.1. AD illud jam proximo loco procedendum eſt, quod ad ſententiam ſuam *à poſteriori* tutandam neceſſariò addendum duxit *D. Blondellus*, *Ardeliones nempe* (quos ita pro arbitrio ſuo appellat) *piis fraudibus, ceu idoneo Epiſcopalis apicis tibicine abuſos eſſe, & ementitis primorum Martyrum nominibus, quicquid in mentem venerat, vulgâſſe: Idque de ſeptem Epiſtolis Euſebio, Athanaſio, Hieronymo,* &c. *laudatis dicendum eſſe, quibus*, inquit, *antiquior ὑποβολεὺς Ignatii Martyris nomen appinxit*, &c.

§.2. Hæc, & talia, ad minuendam & tollendam *Sanctiſſimi Martyris* authoritatem, à *D. Blondello*, & *Walone Meſſalino* neceſſariò dicenda erant. Cùm ex Illo *Antiochenæ* (ubi primò Χριστιανοὶ ἐχρημάτιζον) *Eccleſiæ Epiſcopo*, totiúſque *Syriæ Primate*, *Apoſtolorum συγχρόνῳ*, & primorum temporum oculatiſſimo teſte, tam frequentia, & tam præclara & lucida teſtimonia produci ab *Hierarchicis* dignoſcerent, ut ex eo uno, poſt *Scripturas*, *Apoſtolicæ* & primævæ praxεως interprete, controverſia omnis ſtatim decideretur, nec quicquam in tantâ luce *Presbyteranis* ſupereſſet, quod contrà mutire, aut hiſcere poſſent.

§.3. Illud ſatis apertè confitetur *D. Blondellus*, cùm ab *Epiſtolarum* harum Scriptore *ſingularem Epiſcopatum* ἐξαίρως ἀξαίρως (iiſdem verbis quibus *Walo* in eâdem materiâ uſus eſt) *inculcatum eſſe, & ſic ut ei (ceu ſaxo ſuo Prometheus) affixus videri poſſit*, disertè agnoſcit, *præf:* p.43.

§.4. Verùm iſta, non ſannis, & contumeliis, ſed rationibus, & argumentis peragenda erant; Ego quidem in his omnibus *D. Blondelli* & *Walonis* veſtigia à me premenda eſſe decrevi: γνωσόμενος οὐ τὸν λόγον τῶν τοιαῦτα ἐπαινούντων, ἀλλὰ τὴν δύναμιν, idque hoc ordine,

§.5. *Primò*, quicquid hâc ex parte ad has *Ignati*[illegible]judicandas *Epiſtolas* dictum ſit, ſolenniter ad examen vocaturus.

Secundò, Quædam additurus, quæ *ſeptem Epiſtolarum* à *S. Polycarpo collectarum*, & ad *Philippenſes* ſuos tranſmiſſarum authoritatem ſtabiliant.

Tertiò, (Poſt has tam luculento & præclaro nomini depulſas invidiæ tenebras) *Teſtimonia* quædam ex iſtis *ſeptem genuinis Epiſtolis* producturus, à quibus *Apoſtolici* ævi praxin æſtimari fas erit.

Quartò, Inter *Sanctum Ignatium, Epiſcopum & Martyrem primævum*, ex una parte, & *Sanctum Hieronymum, Presbyterum*, ex alterâ, ſimúlque inter utriuſque *teſtimonia*, *Ignatii* à me, *Hieronymi* à *D. Blondello* producta, inſtitutâ comparatione, rem omnem ad hanc libram aut trutinam examinandam propoſiturus.

CAP. II.

Quid de his Epiſtolis Walo. Bis ab eo ſub Ignatii nomine laudantur, A Blondello ſemel. Stephanus miniſter à Walone dictus. Negativum argumentum à teſtimonio. Clemens diaconus primò, poſtea Epiſcopus. Quid de integro volumine ſtatuerit Walo & Blondellus. Interpolatio & ſuppoſitio differunt. De ſuppoſitione omnis lis. Poſt Vedelianam Voſſiana Ignatii Editio. Ejus cum teſtimoniis ab antiquiſſimis patribus ex Ignatio laudatis concordia à Blondello agnita, Ut & cum Archiepiſcopi Armachani Latino Exemplari. Ex hoc purgandum Epiſtolarum volumen.

§.1. PRimò igitur videndum eſt, quid ad univerſum illud *Epiſtolarum* volumen *Ignatio* abjudicandum aut à *Walone*, aut à *D. Blondello* excogitatum ſit, & inprimis quid è *Walone*.

Wal: Meſſ: p. 222.

§.2. Ille quidem, *Authorem Epiſtolarum ad Trallenſes & ad Philadelphenſes*, nonnihil, quod propoſito ſuo faviſſe videbatur, dicentem, ſine omni metu aut hæſitantiâ, *Ignatium* appellat; *Anacletum*, inquit, *& Clementem Petri miniſtros facit Ignatius, ut Timotheum & Linum Pauli, in Epiſtolâ ad Trallenſes*, τί δὲ διάκονοι ἀλλ' ἢ μιμηταὶ τῶν ἀγγελικῶν δυνάμεων, λειτουργοῦντες αὐτῷ λειτουργίαν καθαρὰν, καὶ ἄμωμον, ὡς Στέφανος ὁ ἅγιος Ἰακώβῳ τῷ μακαρίῳ, καὶ Τιμόθεος καὶ Λῖνος Παύλῳ, καὶ Ἀνάκλητος καὶ Κλήμης Πέτρῳ, *Idem in Epiſtolâ ad Philadelphenſes, in eodem loco & ordine numerat*

numerat Evodium & Clementem, hunc Roma, illum Antiochia primos Epiſcopos habitos, quo Titum & Timotheum, Ὀναίμην ὑμῶν τῆς ἁγιωσύνης ὡς Ἠλία, ὡς Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ, ὡς Μελχισεδὲκ, ὡς Ἐλισσαίου, ὡς Ἱερεμίου, ὡς τοῦ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου, ὡς τοῦ ἠγαπημένου μαθητοῦ, ὡς Τιμοθέου, ὡς Τίτου, ὡς Εὐοδίου, ὡς Κλήμεντος, τῶν ἐν ἁγνείᾳ ἐξελθόντων τὸν βίον, *Frui mihi contingat veſtrâ ſanctitate ut Eliæ,* &c. Utroque loco *Ignatii* verba ſatis fuſè laudata, ut hoc tantùm ejus teſtimonio confirmatum putaretur, *Clementem* & *Evodium* &c. ab eo *urbium Epiſcopos non vocari.*

§.3. Hîc certè, ut id obiter dicam, mihi ratio non conſtat, quare *διακόνους* (inter quos hic *Sanctus Stephanus* numeratur) *Walo* [*miniſtros*] reddere maluerit, qui ab omni ævo *Diaconorum* nomine ſolenniter noti ſunt; Nec magis quidem augurari poſſum, quâ ratione, ex *negativo*, quod dicitur, *à teſtimonio* ducto *argumento* (quia, inquit, *hi non vocantur ab eo Epiſcopi urbium*) quicquam rectè concludi poſſe arbitraretur, ſtatímque fidenter adjiceret, *Nec ſanè fuêre*; Ego pari arguendi ratione, nec *Eliam*, nec *Elizeum* prophetas fuiſſe pronuntiare poſſum, eâdem *Ignatii* authoritate fretus, qui ſingulorum nomina eodem loco recenſet, nullâ *prophetici*, quo fungebantur, muneris additâ mentione. Verùm ſciat *Walo*, *Clementem*, & qui in poſteriori teſtimonio *ſanctitatis* & *puritatis* exempla proponebantur, in priori *Diaconorum* titulis inſigniti, verè quidem & *Sanctos* & *Diaconos* fuiſſe, at & poſtmodum, quod amplius eſt, *Epiſcopos* creatos; *Ignatium* verò, qui in his *Epiſtolis annales* non ſcripſit, promotionis iſtius hiſtoriam non adjeciſſe, nec quidem, cùm *Diaconos* alloqueretur, *Epiſcoporum* mentione commodè uti potuiſſe, ſed *Diaconorum* exemplum *Diaconis* propoſuiſſe; Ita tamen ut *Jacobi* etiam hoc loco *Hieroſolymitani* Epiſcopi, cujus *Stephanus Diaconus* fuit, diſertè meminerit. At iſtis criminationibus jam non vacat. Habendæ ſunt potiùs gratiæ doctiſſimo viro, quòd, cùm ſine incommodo ejus fieri potuit, *Ignatius* ipſi non diſplicuerit, ipſæque, quas nos *Sanctiſſimo Martyri* imputamus, *Epiſtolæ*, ab eo ſub *Ignatii* nomine (ſine omni ſuſpicionis aut abjudicationis notâ) recitatæ fuerint; (quod & à *D. Blondello* factum, *Ap*: p.108. & 219.) verùm cùm mens illi tam ſubitò mutata fuerit, & poſt non longum (26. paginarum) intervallum, ex arbitrio ejus [a] univerſæ exciderint, querelis potius quàm gratulationibus opus eſt.

§.4. Pergit igitur, [b] tandémque poſt paginas quatuor, cùm pertinaciter recuſaret *Ignatius* eorum numero accenſeri, qui *Eccleſiam*

[a] *Authorem earum Epiſtolarum ad Trall: Smyrn: Magneſ: Philad: Epheſ: Roman: non eſſe Ignatium conſtat. Wal: Meſ:* p.248.

[b] *Wal: Meſſ:* p. 252.

ſiam ſui temporis, per Presbyteros, eoſdémque Epiſcopos ἰσοτίμως, & ὁμοβάθμως *adminiſtratam* adſererent, ſéque palam profiteretur *Epiſcopatum* unius agnoſcere, opportunum *Waloni* viſum eſt, ſententiam de univerſis *Epiſtolis* decretoriam planè, & cruentam pronuntiare, omnémque hanc contrà militantium teſtimoniorum aciem, unico ſtyli ictu transfodere.

§.5. At nec adhuc ex ipſius verbis certò dignoſci poteſt, in quâ demum claſſe diſponendas has *Epiſtolas* cenſuerit, an *ſuppoſititias* planè omnes, an tantummodo *interpolatas* pronuntiaverit; Sic enim Ille, *Permirum mihi videretur, niſi apud me conſtaret omnes illas Ignatii Epiſtolas ſuppoſititias eſſe, vel certè multis locis interpolatas*. Sic & * *D. Blondellus* (neſcio an *oblitus* quid in *præfatione* affirmanter dixerat, an adhuc *incertus*, qualiter de *Epiſtolis* his ſtatuendum eſſet) *aſcriptarum Ignatio Epiſtolarum ſive ſuppoſitorem ſive interpolatorem laudat*. Certè inter iſtas criminationes differentiam ſatis amplam poſitam eſſe nemo non videt, nec enim illi *conſtare* potuit, eas *omnes ſuppoſititias* eſſe, qui eodem momento *multis eas locis interpolatas eſſe* affirmaverat.

* *Apol.* §.3. p.256.

§.6. Nulla quidem nobis neceſſitas incumbit, ut in tantâ exemplarium & editionum varietate & inconſtantiâ nihil uſpiam *Ignatio interpolatum* aut aſſutum adfirmemus; Si id unicum nobis largiatur *Walo*, non *omnes ſuppoſititias* eſſe, ſi aliquas ſaltem *genuinos Ignatii* fœtus fuiſſe agnoſcat, nulla, uti ſpero, de cætero nobiſcum lis erit.

§.7. Supponamus enim eas *interpolatas* quandoque fuiſſe, & cum *Walo* in lucem prodierit, (quamvis ex *Videliana* ſeu *Genevenſi* fornace, *Hierarchicis* ſine dubio non adeò favente, jamdudum exierint) non tamen ex omni parte depurgatas eſſe; Non eſt tamen cur animos deſpondeamus, aut cur qui de vulnere querimur, deſperemus de remedio; Excutiantur *Archiva*, conſulantur venerandiſſimæ antiquitatis *Exemplaria*, tandémque poſt exquiſitiſſimam explorationem fiat delectus, non abnuimus ipſius quidem *Walonis* judicio, ſi his indicibus uti ſuſtinuerit, rem totam deferre; Aut, ſi illud ſine moleſtiâ ejus fieri nequeat, ſit penes *Iſaacum Voſsium*, virum integerrimum, neminíque, quod inaudiverim, *Reformatorum*, aut partium ſtudio aut injuriâ notum, qui ex *Mediceæ Bibliothecæ Archivis* (poſt excuſum *Walonem Meſſ:*) volumen jampridem edidit, interpolationibus, & *Epiſtolis* ſuſpectis ſatis liberatum, & de quo *Cl: Salmaſius* magnifica quæque in *Apparat:* ad *L. de Primat:* ſibi ſpondebat, nec minora

D. Blondellus, quamdiu cauſæ ſuæ quicquam exinde accreſcere potuiſſe videbatur.

§.8. Videatur *D. Blondellus præf:* p.40. qui *Mediceo* hoc exemplari, *avidè hauſto, manu propria exſcripto, & cum citatis à veteribus locis collato*, (& quinam ſunt iſti veteres? Certè *Polycarpus Ignatii σύγχρονος, Polycarpi diſcipulus Irenæus, Irenæum excipiens Origenes*, poſt illos, illorum veſtigiis inhærens *Euſebius, Athanaſius, Hieronymus, Chryſoſtomus*, aliáque non pauca, aut contemnenda nomina) ingenuè fatetur ſe *gratulatum ſæculo noſtro, quòd illud ipſum exemplar, quo ante* 1300. *annos uſus erat Euſebius, novam ipſi propediem affulſuram lucem, ſponderet.*

§.9. Taceo lubens, quid in hâc re *Reverendiſſimus Primas Armachanus* præſtiterit, & quàm fœliciter ille (nec ſine peculiari *Dei* providentiâ ſic diſponente) *Latinam*, licet *barbaram*, verſionem, *Voſſiano Græco* exemplari per omnia reſpondentem, eodem ferè tempore (ipſoque ſanguinarii ſeculi, *Epiſcopis* adeò infenſi, articulo) ex vetuſtiſſimis *Angliæ* codicibus erutam, *Oxoniæ* lucem videre juſſerit.

§.10. Certè ſi *Ignatius* unquam *Epiſtolas* ſcripſerit, (nec enim poſt tot ſæculorum intervalla, ſine quâdam vecordiæ mixturâ, Falſi poſtulabitur *Antiquitas* omnis, quæ ſcripſiſſe adfirmat) ſi *Epiſtolarum* ejus à *Polycarpo* ipſo facta *Sylloge*, non ſit inter impias & * *i[illegible]dentes Patrum illuſiones* ponenda, ſi exemplaria antiquiſſima *Medicea*, & *Anglicana*, locorum quidem intervallis ſatis diſſita, omnem tamen inter ſe mutuò, ſimul & cum iis, quibus majores noſtri uſi ſunt, concordiam foventia, aliquam apud nos auctoritatem nacta fuerint, ſi, cùm nihil ex omni retrò *ſcriptorum* theſauro contrà nitatur, *Ignatius* tot & talibus indiciis vindicatus, ab *Interpolatorum mixturis* ſatis purgatus credi poſſit, non eſt quod ulteriùs litigemus.

§.11. Iſtum *Iſaaci Voſſii* codicem, aſſumentis quàm plurimis liberatum, *Epiſtolis* etiam integris non paucis multatum, & ad *Polycarpianæ Sylloges* (ab *Euſebio* agnitæ) *Septenarium* numerum redactum, nos quidem pronis ulnis amplectimur; (Et licet alias omnes, iſtam præſertim ad *Heronem Diaconum* (cui benè ſe velle profitetur * *Walo*) *Sanctiſſimo Martyri* abjudicandas eſſe, neutiquam contendamus, ſtatuimus tamen has tantummodo *ſeptem*, ut ex *Mediceo*, & *Anglicano* codice prodiêrunt, à nobis in hâc cauſâ defendendas proponere,) ut *Codicem*, ſi leviuſcula

* *Bonæ Patrum fidei impudenter illuſum delui. Blon: præf:* p. [illegible]

* *Wal: Meſſ:* p.258.

quædam demas, ſatis purgatum, & cui nihil objici poſſit, quod non eâdem facilitate rejiciatur. Et, ſi ſibi conſtare voluerit *vir doctiſſimus*, nec omnes ceu pro certo *ſuppoſititias*, unâ clade æquare, ſed tantùm ut *interpolatas* multis locis, ad *Lapidem Lydium* vocare, non verebor dicere, commodiorem purgandi, aut explorandi *Ignatii* rationem, à nemine excogitatam eſſe, (nec à *D.Blondello*, aut *Walone* excogitari poſſe) quàm quæ illi jamdudum, duorum præcipuorum virorum, *Archiepiſcopi Armachani*, & *Iſaaci Voſſii* diligentiâ, & operâ, contigerit.

CAP. III.

Ad ſex Argumenta Walonis contra Epiſtolas Ignatii reſponſio. Stylorum varietas, Novæ compoſitionum formæ à Blondello productæ ad confirmandam ſententiam ejus, nihil valent. Ignatius Θεοφόρος *appellatus. Voces Latinæ in Græcas verſæ, iſti ſæculo familiares; Plurimæ in S. Scripturis, ut & phraſes barbaræ. Romana lingua per Judæam jam ſe diffuderat cum imperio.*

* Wal: Meſſ: p.252. §.1. QUædam hîc breviter à * *Walone* recenſentur, quæ *ſatis*, inquit ille, *evincunt, non poſſe illud opus Authori, quem ementitur, adſcribi.*

1. *Stylus, qui nimis*, inquit, *rhetoricatur.* 2. Κυριακῆς *obſervanda traditio.* 3. Ἀρχιερέων *&* ἱερέων *de Epiſcopis, & Presbyteris appellatio.* 4. *Altarium mentio pro menſis.* 5. *Laicorum & Clericorum diſtinctio.* 6. *Judæorum odium.* (*quos*, inquit, *non adeò tunc averſabatur Eccleſia Chriſtiana.*)

§.2. Hæc, quid aut ſingula, aut univerſa, æquo lectori perſuaſura ſint, paucis experiamur, à *ſtylo* ejus exorſi.

§.3. Scribendi, & *Rhetoricandi* formulas, pro cujuſvis genio varias cuique, & inæquales eſſe ſiquis neſcit, *Cl: Salmaſii*, & *D. Blondelli* ſcripta ſatis monſtrabunt, hæc *hyperbatis* aſperiùs aſſurgentia, illa uberiùs & æqualiùs fluentia, quæ tamen eodem ſæculo producta eſſe nobis expertis credendum eſt. At quid ſit *nimis rhetoricari*, vix mihi expedire poterit vir *Doctiſſimus*, aut certis terminis, aut limitibus (*ultra quos, citráque, rectum conſiſtere* nequeat) definire; Laudat in *Oratore* ſuo *Cicero* copiam, & ubertatem iſtam, *cui aliquid amputari poſſit*, At, ſi cui alteri, certè id pientiſſimo *Athletæ*, animóque *Martyrii* deſiderio flagranti, indulgeri potuit, ut ſupra *antiquorum ſimplicitatem* quandoque, æquè ac ψυχρότητα noſtram incaleſceret.

§ 4. Quid hîc præcipuè ab *Hiero-Martyre* noſtro peccatum ſit, tacere quàm eloqui maluit *Walo*. At non ſic *D. Blondellus*, qui *dictionis genus affectatum, putrique Epithetorum ad pompam compoſitorum fermento turgens*, ei prolixè imputat.

§.5. Optârim quidem, viro *Doctiſſimo* tantam aſperitatem non placuiſſe, optârim leniùs, aut ſaltem modeſtiùs pronuntiâſſe (certè *fermentum putre* in ore *Theologi* non benè olet) præſertim cùm præter 1. *Novas compoſitionum quarundam formulas* (quales multis bonis viris placuêrunt) & 2. *Voces Latinas* pauculas in *Græcas* tranſmigrantes, *Scripturis* ipſis ſatis cognitas, nihil produxerit, quod tantâ cum ſeveritate vindicandum eſſet. Primi generis Catalogum ſatis prolixum nobis propoſuit *D. Blondellus*, Θεοφόρος, Χριστοφόρος, ναοφόρος, & id genus reliqua, quæ licet ad numerum 17. excreſcunt, in idem planè recidere dicenda ſunt, cùm ab eâdem componendi formâ, ex vocibus φέρω, & ἄξιος, & Θεὸς, eodem planè modo exurgant; reliqua autem πολυαγάπητος, ἀνθρωπόμορφος, ἀνυστέρητος, πολυπληθεία, συνδιδασκαλῖται, ἀξευχησία, ἀντίψυχος, θεοδρόμος, πραϋπάθεια, ἀναπέλτιστος, nihil grande aut horrendum ſonent, ſiquis *Epiſcopis* infenſior ea uſurpaſſet. Annon enim *Ignatio Syrogræco* æquè licuit ἀνθρωπόμορφον dixiſſe, ac *Lucæ* πολιτάρχης, βραδυπλοοῦντες, *Johanni* ποταμοφόρητος & φιλοπρωτεύων, *Petro* ἐγκομβώσασθε, *Paulóque* ἀνθρωπάρεσκος, ὀφθαλμοδουλεία, ἐθηριομάχησα, θεομάχοι &c. Taceo ἐλαχιστοτέρῳ, vocem quidem ex ſummâ *Apoſtolicæ* mentis humilitate effictam, at non ex uſu linguæ *Græcæ*, aut quovis idoneo Scriptore derivatam.

§.6. Ego verò me ex *putidiſſimis* iſtis, & quæ maximè *D. Blondello* turgere videbantur vocibus, adeò non moveri agnoſco, ut ex adverſo, argumentum ſatis validum, & quod mihi *Epiſtolas* has *Ignatii* ſæculo, ipſique ἰσομάρτυρες adjudicandas eſſe, ſatis perſuadeat, necti poſſe confidam.

§.7. Notiſſimum eſt, & ab antiquiſſimis rerum *geſtarum Scriptoribus* ſatis agnitum, *Ignatium* diu ante exitum ejus, Θεοφόρου cognomine inſignitum fuiſſe, Et cùm à *Trajano Cacodæmon* nuncuparetur, hoc ſtatim *Imperatori* dediſſe reſponſum; *Nemo Theophorum Cacodæmonem vocat*. Conſulantur, ſi placet, *Acta Ignatiana*; Certè ejuſdem monetæ ſunt Χριστοφόρος, ναοφόρος, & id genus reliqua; Nec igitur ea aut à genio ſæculi iſtius, aut ab auribus abhorruiſſe cenſeri poſſunt, quibus Θεοφόρος placuit.

§.8. Pudet immorari iſtis. At nec majoris, aut ponderis, aut momenti æſtimanda erit, quam à quatuor *barbaris* (i.e. *Latinis*) vocibus, ἄκκεπτα, δεπόσιτα, δεσέρτωρ, ἐξεμπλάριον, ab *Authore* harum *Epiſtolarum* uſurpatis, deſumi placuit criminatio; Nihil certè in iſtis novum putabitur, ni illud forſan, quòd in tot *Epiſtolis*, plura ejuſdem farinæ non reperiantur. Mirari interim ſatis nequeo, quæ *D. Blondello* aut ἀβλεψία, aut ſiquid pejus, obtigerit, quòd, cùm in aliis iſtius ſæculi *Authoribus Latiniſmos* aucuparetur, ex omnibus *Evangeliis, Noviquæ Fœderis* libris, unicam δηναρίων voculam memorandam duxerit, & ex *Hegeſippo* ſolò addendam alteram [illegible], ſimúlque 20. *annorum Romæ inſumptorum moram* in cauſâ fuiſſe adfirmaverit, quòd tam *ſtupendum* vocabulum uſurpare auſus ſit.

§.9. Sat ſcio, diligentiſſimum *Scripturarum* lectorem, μίλιον, ἀσσάριον, κῆνσον, κοδράντην, σουδάριον, ξέστην, σιμικίνθιον, λέντιον, τίτλον, ταβέρνην, σικάριον, λιβερτίνων, ῥέδας (vel, ut alii Codices, *Apoc.* XVIII. 13. legunt, ῥαίδας) λεγεῶνα, πραιτώριον, κουστωδίαν, σπεκουλάτορα, κεντυρίωνα, φραγέλλιον, Ἰουστὸν, κολωνίας, μάκελλον, μεμβράνας, non fugiſſe aut latuiſſe; ut nec phraſes æquè *barbaras*, & *Latinas*, ἱκανὸν ποιεῖν, ἔχειν παρῃτημένον, λαβεῖν τὸ ἱκανὸν, σὺ ὄψει, δὸς ἐργασίαν, & id genus alia. Nec illi in memoriam revocandus κομφέκτωρ, in antiquiſſimâ *Eccleſiæ Smyrnenſis Epiſtolâ* de *Polycarpo*, & alia ejus cenſûs non pauca, apud illius ſæculi *Scriptores*. Nec certè opus erat, ut vel *Ignatius*, vel *Hegeſippus*, *Romam* profecti, prolixiorem unius, multo minus 20. *annorum* moram facerent, quo quatuor unus, alter unico *Latino* vocabulo uteretur, cùm lingua (æquè ac *Imperium*) *Romana*, hoc *Ignatii* ſæculo, anguſtioribus *Italiæ* pomœriis concludi neſcia, per omnes *Syriæ*, ubi *Ignatius* degebat, æquè ac *Judææ* regiones ſe longè latéque diffudiſſet.

CAP IV.

Dominicæ Diei obſervandæ traditio. Sabbatum in Primitivâ Eccleſiâ, Κυριακὴ ζωή.

§.1. POſt *ſtylum*, ad *ritus* deveniendum, & primò de κυριακῆς *obſervandæ traditione*, quid ſibi velit *Walo*, nihil à me certi ſtatuendum. Certè ſi illi *Dominicus dies* ab *Apoſtolis* obſervatus non putetur, ſi ut *Epiſcoporum ſupra Presbyteros*, ſic & κυριακῆς *ſupra alios Septimanæ dies* faſtigium, ſequioris ævi *traditio* fuiſſe ſtatuatur, habebit forſan quod harum *Epiſtolarum Authori* objiciendum cenſeat.

§.2. At ſine dubio, κυριακῆς ſeu annuæ, ſeu hebdomadariæ mentio à *Johanne* facta eſt, *Apoc.* I. 10. ut & *Lucæ* μιᾶς τῶν σαββάτων, quâ, cum *panis fractione*, *Cœtus* cogebantur, *Act.* XX. 7. quâque *collecta* ad uſum egenorum ſeponi à *Paulo* jubebantur, I. *Cor.* XVI. 1. Nec repugnare quicquam cenſendum eſt, quòd *Sabbatum* unà cum κυριακῇ obſervatum aliquandiu in *Eccleſiâ* fuerit, ideóque à nonnullis ἐξισωθῆναι διόλου, *exæquari in integrum* dicantur, quòd à *Gregorio Nyſſeno* καλὴ συνωρὶς τοῦ σαββάτου, καὶ τῆς κυριακῆς, ab * *Authore* Διατάξεων, τὸ μὲν δημιουργίας ὑπόμνημα, ἡ δὲ ἀναστάσεως, *illa creationis, altera reſurrectionis memoria dicata*, utraque *feſtivo* more celebranda proponatur. Nihil enim in contrarium ἑρμηνευτὴς noſter. Imò vix ſcio an inter *ſeptem* illas *Polycarpianæ Sylloges Epiſtolas*, quævis κυριακῆς ἡμέρας, vel leviſſima, veſtigia reperiantur. Nulla certè ejus *obſervandæ traditio*, quæ maculam aut notam aliquam (quovis *Ariſtarcho* judice) ſcriptori huic inurere poſſit; Quicquid illud eſt, ex *Epiſtolâ* ad *Magneſios* peti debet, Ibi *Laurentianus Codex* hæc tantum nobis verba largitur, Μηκέτι σαββατίζοντες Ἰουδαϊκῶς, ἀργείαις χαίροντες, &c. ἀλλ᾽ ἕκαστος ὑμῶν σαββατιζέτω πνευματικῶς, μελέτῃ νόμων χαίρων, οὐ σώματος ἀνέσει, δημιουργίαν Θεοῦ θαυμάζων, οὐκ ἕωλα ἐσθίων, καὶ χλιαρὰ πίνων, καὶ μεμετρημένα βαδίζων, καὶ ὀρχήσει καὶ κρότοις νοῦν οὐκ ἔχουσι χαίρων, καὶ μετὰ τὸ σαββατίσαι, ἑορταζέτω πᾶς ὁ φιλόχριστος τὴν κυριακὴν, τὴν ἀναστάσιμον, τὴν ὕπατον πάντων τῶν ἡμερῶν, &c. Nec hic quicquam quod non ſæculo *Ignatiano* applicari poſſit; Quo ſine dubio, ut *Judaicæ* quietis, *Sabbatique Moſaici* obſervatio abrogata ritè credi debuit, Sic & *Spiritualis Sabbatizandi* ratio, *meditatio legis*, *creationis* grata cogitatio, diei *Septimo* ſatis conſentanea opera viſa ſunt, ut & *diei Dominicæ* (aliis omnibus imò ipſi *Sabbato* præferendæ) *feſtiva celebratio*, *reſurrectionis Chriſti commemoratio*, nec triſtis, nec ingrata.

* l. VII. c. 14.

CAP. V.

Ἀρχιερεὺς de Chriſto dictus.

§. 1. PErgamus ad *ἀρχιερέων & ἱερέων, de Epiſcopis & Preſbyteris appellationem*. Nec diu moremur, Quid enim obſtat, quò minùs *Pontifici*, & *Sacerdotibus Judæorum*, *Chriſtianorum Epiſcopi*, & *Presbyteri*, ἐκ παραλλήλου reſpondentes, notiſſimis inter *Judæos* ſimul, & *Proſelytos*, titulis [ἀρχιερεῦς & ἱερεῦς] diſtinguerentur, præcipuè cùm in *Inſtrumento Novo*, *Chriſtus Dominus* Ἀρχιερεὺς, ſeu *Pontifex* noſter diſertè dicatur, cúmque

Epiſcopis, ut *Chriſto* (quippe à *Chriſto* per *Apoſtolos* miſſis, ejúſque jam in cœlo regnantis vicem in *Eccleſiâ* gerentibus) *obedientiam* deberi ubique *Ignatius* pronunciet.

§. 2. Verùm & in *Epiſtolis* jam purgatis, nec tale quippiam occurrit, Ἱερέων quidem ſemel, & Ἀρχιερέως mentio eſt, *Ep: ad Philadelphenſes*. At *Chriſtus* ipſe, non *Epiſcopus*, iſto *Pontificis* nomine intelligendus eſt. Καλοὶ, inquit, καὶ οἱ ἱερεῖς, κρεῖσσον δὲ ὁ Ἀρχιερεὺς, & quis eſt ille ? ſequitur ὁ πεπιστευμένος τὰ ἅγια τῶν ἁγίων &c. αὐτὸς ὢν θύρα τοῦ πατρὸς, δι' ἧς εἰσέρχονται Ἀβραὰμ, &c. Omnia ſine dubio *Chriſto* unico accommodanda, nec quicquam *Ignatius* peccâſſe exiſtimabitur, niſi eâdem inſuper accuſatione ipſe ad *Hebræos* author opprimendus ſit.

Cap. VI.

Θυσιαστήριον. Altare ligneum, Ezech. XLI. 22. Mal. I. 7. menſa paniſque propoſitionis. Θυσιαστήριον, menſa ſacra apud Cyprianum, Athanaſium, Nyſſenum, Can: Apoſt: Mat. V. 23. δῶρα. Θυσίαι Chriſtianæ. Phil. IV. 18. Λογίας, I. Cor. XVI. 1. Heb. XIII. 16. Act. XXIV. 17. Προσφοραὶ apud Clementem Romanum. Λατρεία in Liturgiâ Alexandrinâ, & Clementis. Θυσίας apud Juſtinum, Irenæum, Origenem, Cyprianum, & Auguſtinum. Canon Miſſæ. Abelis Sacrificium. Melchizedeci προσφορὰ, Oblatio Abrahamo, non Deo facta. Dei dona. προσφοραὶ, καρποφορίας, Sacrarium, Secretarium, Gazophylacium. Θυσίας ἀνάμνησις. Θυσιαστήριον Heb. XIII. 10, 11. φαγεῖν ἐκ θυσιαστηρίου. Ἐντὸς Θυσιαστηρίου ὤν. Θυσιαστηρίου variæ acceptiones. Unitatis origo à Sanctuario. Clerus. Laici nomen apud Clementem Romanum. Odium Judæorum cum amore conjunctum, nec tamen Judæorum, ſed Gnoſticorum.

§. 1. SEquitur *Altarium mentio pro Menſis*, quàm rectè harum *Epiſtolarum Scriptori* objicienda, quivis judicet. Primò enim *Altare* inter *Judæos*, à *Deo* ipſo disertè *menſa vocatur*, *Ezech.* XLI. 22. *Altare ligneum trium cubitorum* &c. *& dixit mihi, Hæc eſt menſa quæ eſt coram Domino* ; In eo quippe omne inter *Altare*, & *menſam* diſcrimen conſiſtere, quòd *menſa* frequenter pro qualibet *communi menſâ* ſumatur, *altaris* nomen ad uſus *ſacros* ἰδίως accommodetur, ideóque non hîc *menſæ* κοινῆς ſumptæ, ſed *menſæ quæ eſt coram Domino*, τράπεζα ἁγία, aut ἱερᾶ *ſanctæ*, ſeu ad *ſacros* uſus paratæ *menſæ* æquipolleat, Sic & *Mal.* I. 7. *Obtuliſtis profanum panem ſuper Altari meo, & dicitis, In quo profanavimus te ? In eo quod dicatis, Menſa Domini vilis eſt*, aut ἐξουδενωμένη. Hîc utrobique quod in initio verſûs eſt מִזְבֵּחַ *altare*, in fine eſt שֻׁלְחָן, *menſa*, ſed *menſa Domini*, aut *coram Domino*,

Domino, *Menſa* ſcilicet, ſuper quam *panis propoſitionis* ponebatur *Ex.* XXV. 30. ubique *τράπεζα* dicta, & *τράπεζα ἡ τοῦ προσώπου* Κυρίου, quæ, ante omnia, *Menſam*, quam hodiè *Domini* dicimus, in quâ *Sacramentalis*, aut *Myſticus panis*, μετ' εὐχαριστίας, aut εὐλογίας, *Deo* offertur, adumbrâſſe dicenda eſt.

§. 2. Sic certè *Cyprianus menſam*, cujus in *Prov:* mentio eſt, per *Altare Chriſti*, tanquam per notius, & ſæculo ſuo accommodatius, explicandam cenſuit, *Ep:* LXIII. *ad Cæcilium*, *Sed & per Solomonem Spiritus ſanctus typum Dominici ſacrificii ante præmonſtrat, immolatæ hoſtiæ, & panis, & vini, ſed & Altaris, & Apoſtolorum faciens mentionem, Sapientia*, inquit, *ædificavit ſibi domum &c. & paravit menſam ſuam &c. Prov.* IX. 1. Sic & *adverſ: Jud:* l. II. c. 2. *Quod Sapientia Dei Chriſtus, & de ſacramento incarnationis ejus, & paſſionis, & Calicis, & Altaris, & Apoſtolorum* &c. *apud Solomonem in Parœmiis, Sapientia ædificavit ſibi domum* &c. *paravit ſuam menſam* &c. Nec ab eo longè abit * *Magnus Athanaſius τράπεζαν, τουτέστι, τὸ ἅγιον* θυσιαστήριον, καὶ ἐπ' αὐτῷ ἄρτον οὐράνιον &c. ut & † *Nyſſeno* idem eſt τράπεζα ἁγία & θυσιαστήριον ἄχραντον.

* *Diſput: cont: Ari: in Conc: Nic:* p. 30.
† *Serm: de Bapt:*

§. 3. Imò quid iſtis moremur? cùm non tantùm in *Canone Apoſtolico* II^{do} (ſemper inter genuinos habito) *Menſa Domini θυσιαστήριον* clarè dicatur, ſed & ab ipſo *Chriſto* in concione, non coram promiſcuâ *Judæorum* multitudine, ſed ſolis *diſcipulis* ſuis eum cingentibus, habitâ, *Mat.* V. 24. talis θυσιαστηρίου mentio fiat, ut ab eâ vocem hanc *Eccleſia Chriſti* accepiſſe meritò putetur, æquè ac duos inſignes ritus, *Diaconi* [μήτις κατά τινος] clamantis formulam, & *donorum*, i. e. *panis* & *vini* ad *menſam Domini oblationem* (quam ideò ipſiſſimis *Chriſti* verbis *δῶρον* (*ἅγιον*) *προσφορὰν antiqui Patres* nuncupârunt) deſumpſiſſe manifeſtum eſt.

§. 4. Quibus ſic poſitis, quidni etiam *Ignatio* hæc ipſa *menſa* θυσιαστήριον dici poſſet, quo מִזְבֵּחַ ab interpretibus, quibus *Ignatius* uſus eſt, conſtanter reddebatur, imò quo *Chriſtus* ipſe (aut verborum *Chriſti* enarrator *Evangeliſta*) uti non recuſabat, cùm quid in ſuâ ad omne ævum *Eccleſiâ* obſervari voluit, (nec enim ad *Judaicam* λατρείαν dictum illud pertinuiſſe, multis indiciis conſtat) præciperet.

§. 5. At, inquies, Inter *Chriſtianos* jam ſcribente *Ignatio*, θυσίας, *ſacrificia* offerri deſiêrunt; *Secundò* igitur dicendum, non omnes ſed ſolùm ἐναίμους θυσίας *cum odore & ſanguine* offerri conſuetas, *Chriſtianis* abolitas eſſe. Alia autem ſine *ſanguine ſacrificia, Gentibus*, i. e. *Chriſtianis* offerenda adhuc eſſe. *Omni loco*, inquit *Malachias* I.11. *offeretur in Gentibus incenſum nomini meo, & munus purum.* De *Chriſtianis* ſine dubio prædictum. Imò ipſe *Apoſtolus Paulus* non ſemel *ſacrificii* mentionem fecit, θυσίας δεκτῆς *Phil.* IV. 18. *Eleemoſynarum* nempe, ſeu *collectæ* ad hanc *menſam*, aut *Altare Domini* oblatæ, λογίας τῆς εἰς τοὺς ἁγίους, Qualem ipſe fieri omni *Dominico* die *Corinthiis*, & *Galatis* (quidni & *Philippenſibus*?) præceperat, I. *Cor.* XVI. 1. qualem item *Hebræis* nequaquam negligendam putavit, *Heb.* XIII.16. Τῆς εὐποιΐας, inquit, καὶ κοινωνίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε, τοιαύταις γὰρ θυσίαις Θεὸς εὐαρεστεῖται. Hic *Chriſtiana liberalitas*, & *communicatio*, pro *ſacrificiis* reputantur *Deo gratiſſimis*, Quæ ideò *Euchariſtiæ*, (ſeu θυσίᾳ αἰνέσεως v.15. θυσίᾳ πνευματικῇ, I. *Pet.* II.5.) perpetuò adjungenda curavit.

§.6. Eadem denique ab ipſo memorari ſub appellatione *Eleemoſynarum* & προσφορῶν videas, *Act.* XXIV.17. Sic apud *Clementem Romanum*, virum verè *Apoſtolicum*, jubentur *Chriſtiani* κατὰ καιροὺς τεταγμένους τάς τε προσφορὰς καὶ λειτουργίας ἐπιτελεῖσθαι, *præſtitutis temporibus oblationes &c. obire*, & ſtatim, *Qui præfinitis temporibus oblationes ſuas faciunt, accepti & beati ſunt.* Sic *Apoſtolicus Canon tertius. Siquis præter ordinationem Domini alia quædam in ſacrificio offerat ſuper altare*, &c Et ad *Malachiæ* mentem accommodatiùs, *Liturgia Alexandrina ſub Marci nomine*, εὐχαριστοῦντες λογικὴν καὶ ἀναίμακτον λατρείαν προσφέρομεν &c. *Gratias agentes, rationalem & incruentam hanc oblationem offerimus, quam offerunt tibi Domine omnes Gentes*, &c. Et in *Clementis Liturgiâ* προσφέρομέν σοι ἄρτον τοῦτον, καὶ ποτήριον τοῦτο. Sic & *Juſtinus Martyr, Dial: cum Tryph:* Τῶν ἐν παντὶ τόπῳ ὑφ' ἡμῶν τῶν ἐθνῶν προσφερομένων αὐτῷ θυσιῶν, τουτέστι, τοῦ ἄρτου τῆς εὐχαριστίας, καὶ τοῦ ποτηρίου, *Sacrificia in omni loco à nobis Gentibus illi oblata*, i. e. *Panis & Calix Euchariſtiæ.* Ea *Præfectò* offerri à *fratribus* prædixerat, *Apol:* II. *Finitis*, inquit, *precibus* προσφέρεται τῷ προεστῶτι τῶν ἀδελφῶν ἄρτος καὶ ποτήριον.

§.7. Sic *Ireneus* de *Judaicis* & *Chriſtianis ſacrificiis* verba faciens, *Non*, inquit, *genus oblationũ reprobatũ eſt. Oblationes enim & illic, oblationes & hic, ſacrificia in populo* (ſc: *Judaico*) *ſacrificia & in Eccleſiâ, ſed ſpecies immutata eſt tantum.* Sic & alibi, *Eccleſiæ oblatio purum ſacrificiũ reputatũ eſt apud Deum*; Et iterum, *cum Eccleſia juſtè offert munus ejus, purum ſacrificiũ apud*

Deum deputatur, Laudato *Pauli ad Philippenſes* loco, ubi receptæ per *Epaphroditum Eleemoſyna*, *θυσία* (*ſacrificium* vel hoſtia) nuncupantur. Quale verò fuerit illud *ſacrificium Eccleſiæ*, ſtatim definit, *Primitias*, inquit, *earum*, *quæ ſunt ejus creaturarum offerentes*, l.IV. c.23. & *primitias ſuorum munerum*, c.32. & *hanc oblationem Eccleſia ſola puram offert*, *&c.* & c.34. *Hæreticorum Synagoga non offerunt Euchariſticam Oblationem*, *quam Dominus offerri docuit*.

§.8. Sic *Origenes* l.VIII *Contra Celſum*, ἔστι σύμβολον ἡμῖν τῆς πρὸς Θεὸν εὐχαριστίας, ἄρτος εὐχαριστία καλούμενος, *Symbolum habemus gratitudinis erga Deum*, *Panem qui dicitur Euchariſtia*. Sic *Cyprianus* de *Oper*: & *Eleemoſ*: *Dominicum celebrare te credis*, *qui in Dominicum ſine ſacrificio venis?* &c. Et *Auguſtinus*, *Oblationes quæ in Altario conſecrentur*, *offerte*.

§.9. Hæc & talia, ubique & fuſè apud *Patres* ſparſa, omnibus nota ſunt. Nec ſanè dubitandum eſt, quin quæ *Pontificii*, de externâ *Chriſti*, in *Miſſâ* per Sacerdotem faciendâ, *oblatione*, ex antiquis *Liturgiis* deprompſerint, aut ex patribus produxerint, omnia ad has *Chriſtianorum* oblationes, offertorium populi, θυσίας ſeu προσφορὰν ἀδελφῶν pertineant. Perpendatur *Miſſæ Canon*, ubi eam planè Orationem *Sacerdos* in *offerendo Chriſto* uſurpat, quam palam eſt, in relatione ad *dona*, & *oblationes* populi, inſtitutam fuiſſe.

§.10. Illud *Abelis ſacrificii*, & *Melchizedecianæ oblationis* mentiones ſatis monſtrant, cùm ille *Deo fruges terræ*, hic *panem & vinum* (non *Deo* ſed * *Abrahamo*) obtuliſſe dicantur; Et ad eorum exemplar *Chriſtiani*, *Deo* per *Chriſtum eadem offerant*. His directè reſpondent προσφοραὶ & καρποφορίαι in *Conciliis Laodiceno*, & *Gangrenſi*; Illæ ad inſtruendam fidelibus menſam, hæ ad uſum pauperum reſervatæ: Iſtis paratum, ubi reponerentur, *Sacrarium*, *Concil: Carthag.* IV. *Canon* 39. (*ſecretarium*, inquit

* Vid: *Gen.* XIV.18. *Melchizedecus eduxit panem & vinum*, *nempe ut Abrahamum ejuſque exercitum comiter exciperet*, ἐχορήγησεν ὁ Μελχισεδέκης τῷ Ἀβράμου στρατῷ ξένια καὶ πολλὴν ἀφθονίαν τῶν ἐπιτηδείων παρέσχε, καὶ παρὰ τὴν εὐωχίαν αὐτόν τε ἐπαινεῖν ἤρξατο, καὶ τὸν Θεὸν εὐλογεῖν, ὑποχειρίους αὐτῷ ποιήσαντα τοὺς ἐχθρούς. *Joſep: Ant*: l.I.c.18. Sic & *Cyrillus Alex*: ἐξήνεγκεν αὐτῷ ἄρτον καὶ οἶνον, *Eduxit Abrahamo panem & vinum*, l.I. *Glaph*: & *Philo*, Ἀμαλὴκ &c. *Amalechus quidem Iſraëli obviam non venit cum pane & aquâ*, *Melchizedecus verò Abrahamo cum pane & vino obviam venit*, l.II. de *Sac*: *Leg*: *alleg*: *Videatur Aug*: *quæſ*: *ex utroque Teſt*: *Tom*: IV.p.109.& p.807.817. Et cùm *Quæſt*.LXXXIII. *Tom*: IV. p.565. *ſic vulgariter legatur*, *ut illud quod Melchizedecus obtulit Deo*, *jam per totum orbem terrarum in Chriſti Eccleſiâ videamus offerri*, *ſic legendum prudenter monuit* P.*Picherellus*, *ut vox* [*Deo*] *poſteriori*, *non priori periodi membro connectatur*, *ut illud quod Melchizedecus obtulit*, *Deo jam &c. videamus offerri*.

† *Poſſidonius*) unde *Altari* neceſſaria inſerebantur, his *Gazophylacium*, ſeu *Theſaurus*, ſeu *Corban* apud *Cyprianum*.

† *In vitâ Auguſtini.*

§ 11. Illud & orationis forma extra dubium ponit. [*Offerimus præclaræ Majeſtati tuæ de tuis donis ac datis hoſtiam puram*, &c.] Quænam hæc *Dei dona* ſunt? Certè *creaturæ* ejus, fructus terræ, *panis* & *vinum* &c. *Hæc dona viſibilia*, inquit *Ivo Carnotenſis*; τὰ σὰ ἐκ τ̃ σῶν, *tua ex tuis*, dixit *Liturgia S. Baſilii*. Sic itidem cùm addatur, [*Per quem* (i. e. *Chriſtum*) *hæc omnia ſemper bona creas*] quæ ſine dubio ad *fruges* terræ, non ad *Chriſti corpus* pertinent, Illud enim in *Altari Chriſtiano* quotidiè à *Sacerdote creari*, confici, aut ſacrificari non putamus, *Oblationis* interim aut θυσίας ſemel in cruce præſtitæ ἀνάμνησιν hic celebrari, cum *Chryſoſtomo* non ambigimus. Nec igitur à *Walone* rationem reddi poſſe, cur non *menſa* illa, in quâ *panis*, *vinúmque*, & *Eleemoſynæ*, (*Sancto Paulo* θυσία & προσφορὰ dicta) & in quâ ſacerrimæ, & non iterandæ *Corporis Chriſti* oblationis, aut *ſacrificii* ἀνάμνησις (ipſa *Divino Scriptori* θυσία αἰνέσεως nuncupata) verè & realiter *Deo* offeruntur, θυσιαστήριον ab *Ignatio*, aut alio quovis *Apoſtolico* viro ſatis commodè dici poſſet.

§. 12. Verùm & illud ulterius addi poteſt, *Tropicè* tantùm, non *propriè*, θυσιαστήριον ab harum *Epiſtolarum* ſcriptore ubique uſurpari, nec quicquam illi, quod non item *Scriptori* ad *Hebræos*, hâc in re imputari poſſe. Θυσιαστήριον ἔχομεν *Altare habemus*, inquit ille, *Heb.* XIII. 10. Quid illud ſit, verſuum brevi paraphraſi, clarius reddetur.

§. 13. 10. Ἔχομεν θυσιαστήριον, ἐξ οὗ φαγεῖν οὐκ ἔχουσιν ἐξουσίαν οἱ τῇ σκηνῇ λατρεύοντες.

Siquis *Moſaicæ* legis pertinacem obſervationem (quam *Gnoſtici*, ut *Judæis* gratum faciant, & ut purioribus Chriſtianis invidiam creent, profitentur) ſibi nihil nocituram credat, ſiquis *Chriſtum* ſibi prodeſſe poſſe putet, cùm interim ipſe circumcidatur, aut alios circumcidendos curet, (ſecus quam *Paulus* edixerat *Gal.* V. 2.) is ſe toto cœlo errare ſciat; *Chriſtus* enim unicum illud *Altare* noſtrum, ad quod, & in quo *Oblationes* omnes noſtræ *Deo* offerendæ ſunt, & cujus nos omnes *Chriſtiani* κοινωνοὶ ſumus, (μετέχομεν *participamus*, ut de *Altari* ſacrificantes, I *Cor.* X. 18.) i. e. plurima, & pretioſa beneficia ab eo fluentia haurimus; iſta ſine dubio beneficia, iis qui *Moſaicæ* legi confidunt, & adhærent, communicaturus non eſt. Ideóque jus illi, aut poteſtatem de iſto noſtro *Altari* participandi non habent.

§. 14.

§. 14. v. 11. ὧν γὰρ εἰσφέρεται ζώων τὸ αἷμα περὶ ἁμαρτίας εἰς τὰ ἅγια διὰ τοῦ Ἀρχιερέως, τούτων τὰ σώματα κατακαίεται ἔξω τῆς παρεμβολῆς,

Hujus rei veritatem, ex notiſſimo inter *Judæos* ipſorum ritu, dignoſcere poteſt is, In *ſacrificio* nempe *expiationis*, de quo *Sacerdos* nunquam guſtare debuit; Sanguinem quidem ille in *Sanctuarium* ſecum duxit, Corpus verò integrum *extra caſtra* exurendum erat. Hoc verò ſacrificii genere liquidò præſignificatus *Meſſias*, aut *Chriſtus*; Quod ab iis *Judæis* agnoſcitur, & ex ipſius, extra *caſtra* ſeu portam civitatis, crucifixione patet. Exhinc *Judæorum* principales viri, ipſi demum *Sacerdotes* (qui de ſacrificio iſto guſtare non permittebantur) colligere facilè potuerunt; ad eos qui *Moſaicos* ritus obſervant, qui *Judaico* tabernaculo pertinaciter adhærent, omnémque cultum ſuum exhibent, v. 10. beneficia *Chriſti* noſtri non pertinere.

§. 15. Ex iſtis patet, quid ſit φαγεῖν ἐκ θυσιαστηρίου, *edere de Altari*, in hoc *Apoſtoli* loco, nimirum de beneficiis *Chriſti* participare, quatenus ille jam *Pontifex* noſter populum ſanguine ſuo ſanctificans, v. 12. & (ut *Judæorum Pontifex ſanguinem Taurorum*, & *hircorum* ſecum in *ſanctuarium* ferebat, v. 11.) ſtatim in cœlum profectus, preces ibi pro nobis, pro quibus ſanguinem fudit, *Deo* patri continuò effuſurus eſt.

§. 16. His poſitis, ſingula *Ignatii* loca, in quibus θυσιαστηρίου mentio eſt, breviter perpendantur. In *Ep: ad Epheſ:* Ἐὰν μή τις ᾖ ἐντὸς τοῦ θυσιαστηρίου, ὑστερεῖται τοῦ ἄρτου τοῦ Θεοῦ, εἰ γὰρ ἑνὸς καὶ δευτέρου προσευχὴ τοσαύτην ἰσχὺν ἔχει, πόσῳ μᾶλλον ἥ τε τοῦ ἐπισκόπου καὶ πάσης ἐκκλησίας; Palam eſt ex præcedentibus, & ex integro contextu, de unitarum *Eccleſiæ* precum beneficio, quod ad ſingulos in unitate *Eccleſiæ* exiſtentes (ἐν ἀμώμῳ ἑνότητι ὄντων) perventurum eſt, ſermonem inſtitui. Hanc, inquit, *unitatem* in eo conſiſtere, ut omnes *Epiſcopo* iis præpoſito morem gerant, συντρέχειν τῇ τοῦ ἐπισκόπου γνώμῃ, *cum ſententiâ Epiſcopi concurrant*, ſimúlque ſinguli inter ſe concordes vivant, χορὸς γενόμενοι, καὶ σύμφωνοι ὄντες ἐν ὁμονοίᾳ; quod ſi faciant, exhinc fore, ἵνα καὶ Θεοῦ πάντοτε μετέχητε, *ut Dei ſemper participes fiant*, i.e. ut eos *Deus* tanquam μέλη ὄντας τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ *membra filii ſui exiſtentes*, ἀκούσῃ, *in omnibus precibus exaudiat. Uniendos* igitur eos, & quaſi * *immiſcendos Epiſcopo* monet, *ut Chriſto Eccleſia, & Patri Chriſtus*, ἵνα πάντα ἐν ἑνότητι σύμφωνα ᾖ. *ut omnia in unitate concordiam foveant*. His ſic prælibatis, ſuperſtruitur comma iſtud [μηδεὶς πλανάσθω] *nequis ſeducatur* (*ſe-*

* ἐγκεκραμένους.

ductores nempe *Gnoſticos* in *Eccleſiâ Epheſinâ*, ut unitatem fidei, ſic & cœtuum frequentiam turbaſſe, ex *Pauli*, & ipſius *Chriſti* in *Apocalypſi* ad eos *Epiſtolis* prædiximus) Ἐὰν μή τις &c. *Siquis non ſit intra Altare*, i. e. ſiquis cum *Epiſcopo* unitatem non alat, *privatur pane Dei, ſi enim unius aut alterius oratio tantam virtutem habet, quantò magis iſta Epiſcopi & totius Eccleſiæ?* Hic igitur [ἐντὸς θυσιαστηρίου ᾖ] ſignificat *unitatis* illius potiſſimam partem, τὸ συντρέχειν τῇ ἐπισκόπου γνώμῃ, *Epiſcopo, & conſeſſui Eccleſiaſtico morigeros eſſe*, ἐγκεκραμένον ᾖ ἐπισκόπῳ, *ſic illi* ut capiti *concorporari*, ut precum *Eccleſiaſticarum* particeps fiat; cui hîc opponitur ὑστερεῖσθαι τοῦ ἄρτου τοῦ Θεοῦ, *ab iſto ſingulorum Chriſtianorum* officio, quod in eo ponitur, ut omnes *unus panis*, *unum corpus* ſiamus, deficere.

§.17. Θυσιαστήριον nempe, ut ex *Nazianzeni ſcholiaſte* * notavimus, eſt ναὸς, in quo *ſacra menſa* proponitur (non ipſa *menſa*, nec enim congruum eſſet ἐντὸς τραπέζης ᾖ, ſed) *ſacrarium, altarium*, ſeu, ut *Philoxenus*, ἱερεῖον; Cùm enim in *Judæorum Templo* duplex *altare* eſſet, θυμιάματος, & *holocauſti*, in *ſanctuario* illud, hoc in *atrio ſubdiali* poſitum, vox θυσιαστήριον non tantùm de *holocauſtis*, ſeu θυσίαις, ſed & de *thymiamate* uſurpata, *Lu.* I. 11. *Apoc.* VIII. 3. & alibi non ſemel, frequenter etiam *locis* integris, in quibus utrumvis *altare* ponitur, accommodatur. Sic θυσιαστήριον, *atrium Judæorum* denotat, in quo *altare holocauſti* ponebatur, *Apoc.* XIV. 18. ut enim v. 17. ἐκ τοῦ ναοῦ *ex ſanctuario exierat* unus *Angelus*, ſic ἐκ θυσιαστηρίου alius, (ſic & XVI. 7. ἐκ θυσιαστηρίου, tanquam è *loco* procedit *Angelus*) quod de ipſo *altari* dici nequit. Et c. XI. 1. ut à *ſanctuario* diſterminatur θυσιαστήριον, ideóque ad θυμιατήριον non pertinet, ſic & in hoc προσκυνεῖν dicuntur, ideóque ad *atrium integrum* referri debet, non ad ipſum *altare*, ſic ut τῇ αὐλῇ τῇ ἔξωθεν τοῦ ναοῦ, *exteriori templi atrio*, i. e. *atrio Gentilium* contra-diſtinguatur. Alibi verò exempla non deſunt, quibus *ſanctuarium* etiam integrum, in quo *altare* θυμιάματος erat, ita vocatur, ſi jam iſtis vacaremus. Adeóque in hoc ſenſu vox iſta ad *Chriſtianorum* etiam *ſanctuarium* devenit. Ut igitur inter *Judæos ſanctuarium* ſolis ſacerdotibus acceſſum præbuit, ſic in *Sanctuario* ſeu ναῷ *Chriſtiano*, *Epiſcopus*, & *Presbyteri*, *Diaconis* aſtantibus, cathedras ſuas habebant, officia *Eccleſiaſtica* peragebant, adeóque qui cum illis unitatem colebant, rectè ἐντὸς θυσιαστηρίου ᾖ dicebantur.

§.18. Sic in *Ep:* ad *Trallenſes*, [ὁ ἐντὸς θυσιαστηρίου ὤν] ei, qui ſine

* Diſſert: LXIII. 8.

ſine *Epiſcopo*, & *Presbyterio*, & *Diaconis*, quicquam facit, diſertè opponitur. Quod quàm congruum ſit iſti θυσιαστηρίου notioni ad *Heb:* ſatis ex ſe patet. Ibi [φαγεῖν ἐκ θυσιαστηρίου] eſt *Chriſti*, & *beneficiorum* mortis ejus participem eſſe, hic [ἐντὸς θυσιαστηρίου εἶναι] eſt in unitate *Epiſcopi* (*Chriſti* in terris vicem gerentis) conſiſtere, μετὰ τοῦ ἐπισκόπου εἶναι, ut alibi effertur, & ita precum *Eccleſiaſticarum* beneficio frui. Sequitur enim, ὁ οὖν μὴ ἐρχόμενος ἐπὶ τὸ αὐτὸ &c. & σπουδάσωμεν οὖν μὴ ἀντιτάσσεσθαι τῷ ἐπισκόπῳ, &c.

§.19. Sic & in *Ep:* ad *Magneſios*, Πάντες οὖν ὡς εἰς ναὸν συντρέχετε (ex quâ verborum *Sancti Martyris* lectione (ut obiter illud moneam) omnis * *Blondelliana* contra hanc *Epiſtolam* objectionis vis ſtatim concidit, cùm omnes ad *Epiſcopum* &c. ὡς εἰς ναὸν συντρέχειν potuerint, licet nulla adhuc inter *Chriſtianos Templorum* ædificia reperirentur. Nec enim [ὡς εἷς εἰς ναὸν] legendum eſſe ſuadent, quæ proximè ſequuntur ὡς ἐπὶ ἓν θυσιαστήριον, ὡς ἐπὶ ἕνα Ἰησοῦν Χριστὸν, &c. planè in eundem ſenſum. Immediatè enim præceſſerat, Ἄνευ ἐπισκόπου, καὶ πρεσβυτέρων μηδὲν πράσσετε, μηδὲ πειράσητε εὔλογόν τι φαίνεσθαι ἰδίᾳ ὑμῖν, *Nihil ſine Epiſcopo & Presbyteris facite, neque conemini, ut quippiam vobis privatim rationabile appareat*. ſcilicet quod non *Præfectis Eccleſiæ* videatur, ἀλλ᾽ ἐπὶ τὸ αὐτὸ, μία δέησις, εἷς νοῦς &c. Omnia ad unitatem conſervandam, cujus origo & fons à *ſanctuario*, i.e. ab *Epiſcopis* & *Presbyteris* petenda eſt.

Apol: p.256.

§.20. Eodem modo in *Ep: ad Philadelphenſes*, Ἓν θυσιαστήριον, ὡς εἷς ἐπίσκοπος, ἅμα τῷ πρεσβυτερίῳ, καὶ διακόνοις, ubi ſi ex εὐχαριστίας præcedente mentione (σπουδάζετε οὖν μιᾷ εὐχαριστίᾳ χρῆσθαι) ad *menſam Domini* propriè pertinere videatur. Reſpondeo, reſpici poſſe, non tamen ut θυσιαστήριον ſit ipſa *menſa*, ſed locus, in quo *menſa* proponebatur, & ille quidem, ut in quo *Epiſcopi* & *Presbyteri* conſidebant, & eo potiſſimùm reſpectu hic poni. Alibi verò in *Laurentiano* codice. ſi bene memini, θυσιαστηρίου mentio non occurrit. In his tribus nihil novum, aut à quo *Ignatii* ævum abhorruiſſe cenſendum eſt.

§.21. De *Laicorum* & *Clericorum* diſtinctione, ſatis erit monuiſſe, eâ nihil aliud innui, quàm alios in *Eccleſiam* per *baptiſmum* aſſumptos eſſe, alios inſuper per χειροτονίαν aut χειροθεσίαν allectos, hos ut *Eccleſiam* procurarent, paſcendo, conſulendo, miniſtrando, illos ut ad gregis modum, *Paſtoribus*, & qui eorum juſſu ſaluti ipſorum inſudabant, ſe morigeros præberent.

§.22. De vocibus nihil nos moramur, præſertim cum in *Voſ-*

ſiano ſeptem laudatiſſimarum *Epiſtolarum* codice, ipſæ voces non reperiantur, Quod verò ad *rem* attinet, ea *ſacris Inſtrumenti Novi Scriptoribus* ſatis nota eſt, Imò & voces planè ἰουδυραμῦ-ζαι, & ad illud ipſum, quod *Ignatius* adſtruit, indicandum deſtinatæ, ubique obviæ ſunt. Ibi enim ut ἐπισκόπω, πρεσβυτέρων, διακόνων &c. ita & ἀδελφῶν & χηρῶν mentionem non ſemel factam videmus. Imò & λαϊκῶν, *Clementem Romanum*, *Ignatio* noſtro antiquiorem, diſertis verbis meminiſſe [ὁ λαϊκὸς ἄνθρωπος τοῖς λαϊκοῖς προστάγμασι δέδεται] *D. Blondellus* nobiſcum obſervandum cenſuit, *adverſus eos* (*Walonem* ſcilicet, & ipſius compares) *qui Clericorum & Laicorum vocabula ſerò in Eccleſiæ uſum recepta putant. Apol:* p.12.

§.19. Reſtat unicum *Judæorum odium*, quos, inquit *Walo*, non adeò tunc averſabatur *Eccleſia Chriſtiana*. Verùm nec id rectè harum *Epiſtolarum Authori* objici poteſt, nec, ſi poſſet, cum *Ignatium* non fuiſſe concluſurum eſt. Locus ad quem reſpexiſſe videtur, in prioribus tantùm *Epiſtola* ad *Philadelph.* editionibus reperitur. Τοὺς μισοῦντας οὖν τὸν Θεὸν μισεῖν χρὴ καὶ ὑμᾶς, *Eos qui Deum odio habent, oportet & vos odio excipere.* At nec ea in *Laurentiano* codice inveniuntur, Nec quidem quicquam continent, quod *Apoſtolicum virum* non deceat, cùm ſtatim definiatur, quid ſit τὸ μισεῖν, οὐ τύπτειν, ἢ διώκειν, ἀλλ' ἐχθροὺς μὲν ἡγεῖσθαι, καὶ χωρίζεσθαι ἀπ' αὐτῶν, νουθετεῖν δὲ αὐτοὺς, καὶ ἐπὶ μετάνοιαν ἐπικαλεῖν, &c. Sic ab *eorum conſortio ſeparari, ut illos ad mentem bonam, ad reſipiſcentiam revocare poſſimus.*

§.20. Imò, quod tertiò addi poteſt, nec illud ipſum ad *Judæos* pertinet, ſed ad illius planè ævi *hæreticos Gnoſticos*, quos, magnâ ubique cum ratione, *Ignatius* noſter *fugiendos* monet, Iſtos quidem *Pſeudo-Judæos*, Ἰουδαΐζοντας, *Ep: ad Magneſ:* Ἰουδαϊσμὸν *ſectatoribus* ſuis ἑρμηνεύοντας, *interpretantes*, *docentes*, *Ep: ad Philadelph:* (pari modo ac ad *Gal:* V. *cogebant* alios *circumcidi*) ipſos verò *incircumciſos*, ut ex ſequentibus patet, ἄμεινον γὰρ ἀνδρὸς περιτομὴν ἔχοντος χριστιανισμὸν ἀκούειν, ἢ παρὰ ἀκροβύστου Ἰουδαϊσμόν. His, iſto *Ignatii* ſæculo, nihil cum *Orthodoxis Chriſtianis* commune fuiſſe, prolixè jamdudum monſtratum eſt, & contra hos *crucis Chriſti carniſque* inimicos, ubique armari ſuos cupit, licet *odia* iráſque non exerceat.

CAP. VII.

Ignatii omnia inter Apocrypha. Στιχομετρία Syncello præfixa. Ἀπόκρυφον non ſtatim κίβδηλον. Apocrypha oppoſita Sacræ Scripturæ ſeu Canonicis libris. Clementis Epiſtola ad Corinthios, ἀπόκρυφος θείας γραφῆς. Sic & Ignatii Epiſtolæ. Hermæ Paſtor Salmaſio & Blondello laudatus. Ignatius ſolus repudiatus. Epiſtola ad Antiochenos Ignatio à Salmaſio tributa, ut & ad Heronem. Qui ποιμαίνειν pro tempore jubentur, non tamen ordinare permiſſi. Antiochia Metropolis. Epiſcopus Syriæ Ignatius. Stephanus Jacobi Diaconus.

§.1. POſt quinque iſtas ſingulares, cum totidem in *Epiſtolis* hiſce ritibus, peractas *velitationes*, unum quidem inſigne teſtimonium, ut *jaculum* lethale, contra univerſarum *Epiſtolarum* authoritatem, auctarii loco ſe adjeciſſe putavit *Walo*. Στιχομετρία inquit, *vetus præfixa eſt operi Georgii Syncelli & Theophanis, in antiquiſſimo exemplari, quo recenſentur Scriptura ἐκκλησιαζόμεναι & κανονιζόμεναι, item ſpuria & ἀπόκρυφοι.* (Hic venia à *Walone* roganda eſt, ut quæ ſine dubio confudit *Typographus*, emendaſſe, & diſtinxiſſe liceat, punctis leviter mutatis) *Inter τὰ νέας γραφῆς ἀπόκρυφα, Ignatii omnia reponit, cum Paſtore Herma, Periodis Petri, Pauli, & Johannis, cum Evangeliis ſecundum Thomam, & Clementis operibus.*

§.2. Quid hic præſtiterit *Walo*, paucis videndum erit; Penes æquos lectores judicium eſto; Nec de authoritate Στιχομετρίας hujus, mihi cum *Doctiſſimo* viro lis erit, licet illud non injuriâ dici poſſit ἀδέσποτον στιχομετρίαν (incertum planè ex quibus ea tenebris, ex quâ, ſub *Antiquiſſimi* exemplaris nomine, officinâ ὀψιχαραχθεῖσα nobis obtrudatur) ſine omni dubio non ſic ἐκκλησιαζομένην & κανονιζομένην eſſe, ut de *Ignatio* noſtro toti jamdudum *Orbi* noto, decretoriam ſententiam ferre digna ſit; At iſtis opus non erit.

§.3. In binos certè *Apocryphorum* Indiculos ſe incidiſſe affirmat *Reverendiſſimus Archiepiſcopus Armachanus*, ineditum utrumque, & ſubjectum *Interrogationibus* & *Reſponſionibus* illis, quæ *Anaſtaſii Nicani* nomine à *Gentiano Herveto ſunt publicatæ, Ad calcem Chronographiæ Nicephori Patriarchæ Conſtantinopolitani*, & *Georgii Monachi, editum alterum*. Ab hoc, ſi Στιχομετρία à *Walone* laudata, non procul abſit (ut ex *Georgii* iſtius titulo, qui *Tharaſii Patriarchæ Syncellus* fuerat, rectè colligitur) liquidò nobis conſtat, quid reſpondendum ſit. Nihil ſcilicet ab authoritate *Epiſtolis* hiſce à nobis tributâ, ex eo detractum, aut minutum eſſe, quod ſic in *Apocryphorum* numero repoſitæ inveniantur.

§. 4.

§.4. Nec enim ita vocis iſtius [ἀπόκρυφα] ſignificatio arripienda eſt, ut ſtatim *ſpurium*, aut κίβδηλον, aut ψευδεπίγραφον, ſequioris ævi figmentum cenſendum ſit, quicquid ubivis inter *Apocrypha* repoſitum inveniatur. *Apocryphum* certè non γνησίῳ & δοκίμῳ, *genuino*, & *probato*, veréque ab authore, cujus nomen præfert, ſcripto opponitur, ſed *Divinæ Scripturæ Canoni*, *Libris*, ut dicimus, *Canonicis*, aut *Veteris*, aut *Novi Inſtrumenti*.

§.5. Verum eſſe quod dicimus, & ad rem noſtram accommodatiſſimum, ſatis monſtrabunt paucula ea, quæ quibuſdam viris *Optimis* fraudi fuiſſe videntur, teſtimonia. Illud inprimis *Beſſarionis* de *Scriptis Clementis*, Ἃ δὲ καὶ τῶν ἀποκρύφοις εἰσὶ συντεταγμένα γραφαῖς, δεξόμεθα ὅμως πρὸς τὸ νῦν καὶ αὐτά, ὡς ἂν τῆς θείας ὄντα γραφῆς. Ibi *Apocrypha* apponi videas τοῖς τῆς θείας οὖσι γραφῆς, *Divinæ Scripturæ partibus*, nec rectè *Latinus Interpres* legit [*eis tanquam veris aſſentiamus*] Multum ſanè diſcriminis inter θείας ὄντα γραφῆς, & *vera*; Nec enim quicquid *verum*, ſtatim in *Canone Scripturæ* reponendum eſt; Reddendum ſine dubio [*Recipiamus ea in præſenti, tanquam Divinæ Scripturæ partes forent.*] Sic ille *Quæſtionibus Anaſtaſii Nicani* ſubjectus, dicitur *Canonicorum & Apocryphorum Indiculus*, & unà *Ignatii* & *Clementis Romani ſcripta*, in *Apocryphorum* cenſu reponuntur.

§.6. Jam verò cuivis notum eſt, *Clementis Epiſtolam* ad *Corinthios*, à nemine unquam *Antiquorum*, illi *Apoſtolico Scriptori* abjudicatam eſſe, imò poſt *Novi Teſtamenti* libros, in *Codice venerandæ Antiquitatis*, quem *Cyrillus Patriarcha Alexandrinus* ad *Regem Magnæ Britanniæ* miſit, in calce repoſitam fuiſſe, non utique ut κεκανονισμένην, in *Canonem Scripturæ* receptam, ſed ut ἀπόκρυφον θείας γραφῆς, qualem à pietatis ſtudioſis (&, ut ait * *Athanaſius*, βουλομένοις κατηχεῖσθαι τὸν τῆς εὐσεβείας λόγον) ἀναγινώσκεσθαι *legi* fas erat. Quo minus miraberis, etiam in *Secundo*, &, quem *Cl: Salmaſius* laudavit, *Indiculo*, aut Στιχομετρίᾳ, inter ἀπόκρυφα τῆς νέας γραφῆς cum *Clemente*, *Ignatium* noſtrum poni, præſertim ſi memineris, quid de *Epiſtolarum* ejus *Sylloge Polycarpus* pronunciaverit, ἐξ ὧν μεγάλα, inquit in *Ep:* ad *Philipp:* ὠφεληθῆναι δυνήσεσθε. Περιέχουσι γὰρ πίστιν, καὶ ὑπομονὴν, καὶ πᾶσαν οἰκοδομὴν τὴν εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν ἀνήκουσαν. *Ex Epiſtolis ejus plurimum utilitatis capere poteſtis, Fidem enim, & tolerantiam, & omnem ædificationem ad Dominum noſtrum pertinentem, continent.* Ex quibus divini *Scriptoris* verbis, ipſa quaſi definitio *Apocryphorum* exurgit, non quæ *ſpuria* ſemper, & *adulterina* fuerint, ſed

* Ἑορτάσ. XXXIX.

ſed quæ cum in *Canonem Scripturæ* recepta non ſint, *utilitatis tamen plurimum in ſe habere* cenſenda ſunt. Et ita nondum conclamatæ *Epiſtolæ Ignatii*, nondum *Sanctiſſimo Martyri* ab judicatæ, imò potiùs inſignem in *Eccleſiâ honoris* gradum adeptæ cenſebuntur, quæ in ipſo *Novi Teſtamenti Apocryphorum* cenſu repoſitæ reperiuntur.

§.7. Unicum addo ex hac ipſâ Σλιχομυθίᾳ, *Paſtorem Hermæ* in eâdem Claſſe cum *Ignatio* poſitum eſſe, quem tamen ante duas paginas ab * ipſo ſatis honorificè laudatum videas, & ita, ut pro *ſpurio* aut ſuppoſititio cenſeri neutiquam credas. *Harum*, inquit, *contentionum meminit Hermas Pauli diſcipulus in Paſtore ſuo, ſimilitudine* VIII. Quod & à * *D. Blondello* eatenus factum videmus, ut licèt eum *impurum dogmatiſten Novatianorum, Pelagianorum fontem, Montaniſticarum ſuperſtitionum gurgitem* nuncupaverit, tamen ut *antiquiſſimum Scriptorem Polycarpo immediatè ſuccenturiatum, de Eccleſiarum ſui temporis ſtatu loquentem* audire ſtatuerit, Adeò illud veriſſimum eſt, ὅπου βουλόμεθα, πείθειν, peſſimo cuique, ſi nobis adblandiatur, inter *Heroas* ſtatim locato cathedram figendam eſſe; vapulante interim *Ignatio*, & ab omni bonorum virorum conſortio prorſus exulante, quamprimum *Epiſcopalis dignitatis* fautorem aut advocatum ſe præbuerit.

* *Wal: Meſſ:* p. 250, 251.

* *Apol:* p. 17.

§.8. Quæ hâc in re addenda inſuper putavit *Walo*, ea omnia à quibuſdam, ad *honorem* & authoritatem *Epiſcopo* adſtruendam ab *Ignatio* dictis petita ſunt, * *Quæ toties repetita, & ea verborum* ὑπεροχῆ, *putida*, inquit, *ſunt, inepta, ſed & falſa, & pene impia.* At utinam *Doctiſſimo viro* bilis mitiùs ac leniùs efferbuiſſet, Quæ *Ignatius* de *Epiſcopis* pronunciat, nos ſuo loco exhibebimus, nec ea hîc, tempore adeò non ſuo examinanda, *Lectori* proponemus.

* p. 254.

§.9. Illud hîc tantummodò omittendum non erit, hæc certè verba (conſcio aut inſcio, non pronuntiaverim) p. 257. *Waloni* excidiſſe, [*In Epiſtolâ ad Antiochenos ſolius Presbyterii meminit, quia ipſe eorum Epiſcopus abſens erat.*] An igitur revera hujus *Epiſtolæ Author*, *Antiochenorum Epiſcopus Ignatius* cenſendus eſt? Certè ſic affirmat *Walo*, & ex eo ſe aliquid lucraturum exiſtimat, *Notandum*, inquit, *eſt, abſente Epiſcopo, Presbyteris hîc licentiam dari gregis paſcendi, & omnia quæ Epiſcopus agebat, agendi*, i. e. *conſignandi, ordinandi, & alia exequendi quæ ſoli Epiſcopo competebant, ubi unus is plures excepit Principatum.*

§. 10. Scilicet, ſi *Presbyteris* licentiam hanc largiturus ſit *Ignatius* erit *Ignatius*. At ſecundò nihil hîc dictum fuerat de *ordinando, conſignando, & alia qualibet agendo.* Illud tantùm, Οἱ πρεσβύτεροι ποιμάνατε τὸ ἐν ὑμῖν ποίμνιον, ἕως ἀναδείξῃ Θεὸς τὸν μέλλοντα ἄρχειν ὑμῶν, ἐγὼ γὰρ ἤδη σπένδομαι. Mirum unde hæc omnia παρεμβολιμαῖα & interſerta illi acceſſerint, aut quâ demum neceſſitate, qui per dies paucos ποιμαίνειν jubentur, ſe ad *ordinationem* proripiant. Imò *tertiò*, quidni & illud adverti hîc poſſet, *Epiſcopum Ignatio* ſucceſſurum, *principatum* in hos ipſos *Presbyteros* exerciturum fuiſſe, (ſic enim ſonant [τὸν μέλλοντα ἄρχειν ὑμῶν]) & eandem igitur *Ignatio*, aliiſque tunc temporis *Epiſcopis* ſuper *Presbyteros* ἀρχὴν competiiſſe. At iſta obiter.

§.11. Eâdem utili & profuturâ ἀμνηστίᾳ factum eſt, ut *Epiſtola* ad *Heronem*, ex quâ aliquid *Presbyterorum* dignitati accreſcere poſſe videbatur, adeò *Waloni* placuerit, ut *Ignatium* etiam ejus *Authorem* agnoverit; Sic enim de *Ignatio* diſertè pronunciat, *Cùm ergo abſens eſſet, & nullus Epiſcopus eis præeſſet, ἐπισκόπους eos appellat, ut ſuprà in Epiſtolà ad ipſam Antiochenam Eccleſiam eos paſtores vocavit*, &c.

§.12. Certè ſi bis ſpondenti *Waloni* fides neganda non ſit, non obſtantibus *ipſius*, & *D. Blondelli* rationum momentis, *Ignatius Epiſtolas* ſcripſit, ad *Heronem* ſaltem, & *Antiochenos*, Quibus tamen in *Polycarpiana Sylloge* locus non eſt.

§.13. At ne magis illi hæc ad *Heronem*, quàm ad *Antiochenos* altera profuiſſe cenſeatur, ſciat *Walo* præceptum illud *Heroni* datum. [Μηδὲν ἄνευ τῶν ἐπισκόπων πράττε] Nihil ad *regimen*, ut ait, *ſolis Presbyteris conſtans*, adſtruendum pertinere. Nec id quidem, ut ſibi pollicetur, *ex ſequentibus perſpicuum eſt*; Sequentia ſunt, Ἐκεῖνοι, i. e. *Epiſcopi*, βαπτίζουσιν, ἱερουργοῦσι, χειροτονοῦσι, χειροθετοῦσι, Σὺ δὲ αὐτοῖς διακονεῖς, ὡς Στέφανος ὁ ἅγιος ἐν Ἱεροσολύμοις Ἰακώβῳ καὶ τοῖς πρεσβυτέροις.

§.13. Primò ſciendum eſt, *Antiochiam Metropolim* fuiſſe, alias ſub ſe civitates habentem, quibus ſingulis ſuus *Epiſcopus* præſidebat, Patet hoc ex *Ignatii Epiſtolà* ad *Romanam Eccleſiam*, in quâ ſeipſum ἐπίσκοπον Συρίας, totius *Syriæ*, cujus nempe *Metropolis Antiochia*, *Epiſcopum* appellat. Illi autem omnes reliquarum in *Syrià* civitatum *Epiſcopi*, quidni hîc ἐπίσκοποι dicerentur? etiam cùm *Ignatium* ipſum abfuiſſe concedatur? Nec quicquam ſanè (quod *Waloni* videtur) ex *Jacobi* exemplo objici poteſt, Quem ſi hîc nominari ut proprium *Hieroſolymorum Epiſcopum* non negaverit, (quod liberaliter ſe adverſario conceſſurum ſpondet) nunquam exinde concluſurus eſt, *Ignatium* prædictos omnes ἐπισκόπους & πρεσβυτέρους exæquaſſe, ſed è contra, in priori periodi parte, *Epiſcopos plurium* civitatum *plures* (quibus etiam ſingulis *Presbyteri* adjungebantur) per vocem ἐπισκόπους, vel ἱερεῖς indigitaſſe, ut in poſteriore, per *Jacobum*, & *Presbyteros Eccleſiæ Hieroſolymitanæ*, *Epiſcopum* cum *Presbyteris* ſuis diſertè ſignificavit. Sed in iſtis diutiùs forſan, quàm præſentis inſtituti ratio poſcebat, immorati ſumus, *Waloni* aliquantiſper ἔῤῥωσο dicendum eſt.

CAP. VIII.

Magna Salmaſii & Blondelli concordia. Primum argumentum. Salmaſii de Prim: contra has Epiſtolas. Epiſcopatus νεωτερικὴ τάξις. Νεωτερικαὶ ἐπιθυμίαι. II. *Tim.* II. 22. *Genevenſis Ignatii editio aliquando præferenda.* Τάξις, *ordinatio*, νεωτερικὴ, *quæ ad Juniorem pertinet. Damas Juvenis Magneſiorum Epiſcopus. Andr: Riveti* ἀβλεψία.

§. 1. VIdeamus porrò quid in hâc materiâ *Cl: Salmaſius* in *Apparatu* ſuo ad *Lib: De Primatu* produxerit, aut quid demum *D. Blondellus*; Eâdem ſanè uterque armaturâ munitus; Quâ verò * fœlicitate, aut animorum conſpiratione illud obtigerit, Ego non definio. Uno adverſus utrumque Clypeo nos tectos exiſtimabimus.

* *His argumentis, quæ præſtantiſſimo Salmaſio nuper probata gaudeo, à priore opinione ante biennium depulſus*, &c. *Blond: præf:* p. 46.

§ 2. Primò igitur, contra *Epiſtolarum* harum authoritatem, quatenus ex à *Laurentiano Voſſii* codice purgatiores edi videbantur, petito ex hoc ipſo codice argumento, ſic inſurgit *Cl: Salmaſius*: *Epiſcopatum* nempe *ab hoc ſcriptore in Epiſtolâ ad Magneſios* νεωτερικὴν τάξιν *appellari*, *hoc eſt*, inquit ille, *novum aut neotericum ordinem. Nec enim*, inquit, *vocem* τάξιν, *ad ætatem reſpicere poſſe*, νεωτερικὴν *verò* καινὸν *ſignificare*, *ut cum Paulo* II. *Tim.* II. 22. νεωτερικὰς ἐπιθυμίας, *novæ, aut novarum rerum cupiditates dicantur.* Quid hic reſpondendum ſit, quibus potero, pauciſſimis indicabitur.

§. 3. Primò igitur, ſi unico *Florentino* ſeu *Laurentiano Codici Græco*, eíque per omnia pari, qui ex *Angliâ* prodiit, *Latino*, hac in parte præferatur prior lectio (quâ ἀναμφιβόλως *Vedelius Genevenſis*, & ante eum *Maſtræus*, aliíque omnes utebantur) [οὐ πρὸς τὴν φαινομένην ἀφορῶντας νεότητα] tunc omnis hujus argumenti vis prorſus evanuit. Et certè ſic legendum ſuadet tota *Epiſtolæ* ſeries. *Magneſiorum Epiſcopus Damas* tunc fuit, ætate quidem *junior*, quem ideò ab iis contemni poſſe (ut *Timotheum Paulus*) verebatur. Monet igitur non decere aut *καταφρονεῖν*, aut *συγχρᾶσθαι τῇ ἡλικίᾳ ἐπισκόπου*, aut *contemnere*, aut *familiariter* (& depoſitâ reverentiâ) *ætate Epiſcopi abuti*. Sic & ipſe *Cl: Salmaſius* agnoſcit, *moneri hic Magneſios ut Epiſcopum recipiant, & quamvis ætate juniori, honorem illi exhibeant*. His certè *Genevenſis* editio multa ex *S. Scripturis* opportunè ſubnectit, *οὐ τὸ πολυχρόνιες σοφὸς* &c. *Non ſemper utique longævos ſapientes eſſe, aut ſenes prudentiam ſcire.*

§.4. Verùm ſecundò, ſi cum codice *Florentino* omnino legendum eſſe concedatur, [*τὴν νεωτερικὴν τάξιν*] nihil tamen ex eo adverſus *Ignatium*, aut *Epiſcopalis* ordinis aſſertores, concluſum erit. Nam primò, ſi *Ignatii* ævo, *novus*, aut *novitius ordo* dicendus ſit *Epiſcopatus*, id ſanè proximè aberit ab Apoſtolico. Conſcriptam enim fuiſſe hanc *Epiſtolam* ſecundo poſt *Apoſtolos* ſæculo, ulteriori illud *Cl: Salmaſii* probatione indigebit, exhinc neutiquam concludendum.

§.5. At *ſecundò*, per *νεωτερικὴν τάξιν*, *novum* aut *novitium ordinem* ſignificari, nullà mihi ratione probabile videtur. Nec verò aut nos, *τάξιν ætatem*, aut *νεωτερικὸν*, cum *Cl: Salmaſio*, *καινὸν*, reddendum eſſe arbitrabimur.

§.6. Altera nobis hujus *φράσεως* ratio reddenda eſt, ex quâ, iis quæ præceſſerant, ſatis commodus & idoneus ſenſus exurget. Nempe ut *τάξις ordinationem* ſignificet, & *νεωτερικὴ*, quæ ad *νεώτερον* pertinebat, aut quæ *τῷ νεωτέρῳ* concedebatur. Ea erit *Damæ ætate junioris ordinatio*, aut *Epiſcopalis* dignitatis in eum adoleſcentem (ut *Timotheum* alterum) collatio, ex quâ ne ejus contemnendi anſam populus fidelium arriperet, ſollicitè hic ab *Ignatio* cautum erat.

§.7. Denique cur II. *Tim*. II. 22. *νεωτερικὰς ἐπιθυμίας*, *nova*, aut *novarum rerum cupiditates* à *Cl: Salmaſio* dicantur, ſi non iſtis ſuppetiis inſtabilis cauſa indigeret, fateor lubens me nec ſcire, nec divinare poſſe. Cur non *juveniles cupiditates* (aut quæ in *juvenes* cadere ſolent) *νεωτέρῳ Timotheo* fugiendæ cenſerentur? Cur tantùm novæ (quaſi *veteres*, & quæ adeò frequentes inter juvenes erant, pro innoxiis cenſendæ ſint) Aut cur demum *novarum rerum cupiditates?* quæ nec adeò in *Epiſcopo Timotheo* ab ipſo *Paulo* in doctrinâ fidei probè inſtituto, metuendæ erant, nec uſpiam ſub *νεωτερικῶν ἐπιθυμιῶν*, ſed ſub *νεωτερισμῶν* titulo frequenter, apud *authores* deſcribuntur.

§.8.

§ 8. Mirum eſt quò ſe trahi patiantur *Docti* viri, ut *dogmati*, aut *προλήψει inſerviant*, Mirum, quid poſt *Cl: Salmaſium*, * *D. Blondello* acciderit, quòd hic *Epiſcopatum νεωτερικὴν τάξιν* nuncupatum eſſe, ſic ſibi prolixè gratuletur, cùm illud tantummodo hic dicatur, *Damam* paulò juniorem *Epiſcopum ordinatum* eſſe. Sed ante omnia mirum, & prodigii inſtar cenſendum eſt, quòd *Doctiſſimus Senex* * *Andreas Rivetus*, *Epiſcopatum novellum ordinem* nuncupans, ſtatim addiderit, *ſive τάξις, ut loquitur Ignatius, νεωτερικὴ*: *Ignatio* ſcilicet dictum illud imputans, Qui ſi ſic locutus fuerit, non ſolùm *illuſtriſſimus Salmaſius* fruſtra erit, qui cum *D. Blondello* eo indicio *Pſeudo-Ignatium* deprehendiſſe ſe putat, ſed & *Epiſcopalem ordinem* ſub tempore *Ignatii* in *Eccleſiâ* fuiſſe manifeſtum erit. Quo quidem ævo ſi *novellus* fuerit, nobis certè *Apoſtolicus*, i. e. ſatis *antiquus* exiſtimabitur.

* Præf: p. 43.

*Grotii diſcuſſ: διαλ: p. 400.

§. 9. Quod & ab *A. Riveto* paginâ proximâ affirmatum videmus, cùm *conſuetudinem* illam, ex qua *Preſbyteri Epiſcopo adjungebantur, in imponendis Preſbytero manibus* (quæ ſine dubio *Epiſcopalem* apicem non abjudicat, ſed ſupponit) *ex veteris ævi reliquiis manſiſſe dicat*, ſtatímque quid ſit illud *vetus ævum*, ſic explicat, [juxta illud *Apoſtoli per impoſitionem manuum Preſbyterii.*] Ubi tamen multò rectiùs feciſſet, ſi *Apoſtoli* [μετὰ] reddendum [*cum*] & non (contra omnium exemplarium fidem) in [*διὰ per*] mutandum cenſuiſſet. Sed iſtud extra orbitam, Quid verò de iſtis *Apoſtoli* verbis cenſendum ſit, poſtea dicendi locus erit.

CAP. IX.

Secundum argumentum, Λόγος οὐκ ἀπὸ Σιγῆς. Valentinus Hæreſium antiquarum compilator. Contentio inter Blondellum & Archiepiſcopum Armachanum de Irenæi loco. Blondelli ad A: Armachanum Literæ. Argumentum à βυθοῦ καὶ σιγῆς combinatione, Valentini proprio charactere, ductum. Reſponſiones quatuor. Χαρακτήρ. Σιγῆς nomen Gnoſtici à Comicis ſumpſere, Valentinus à Gnoſticis. Βυθοῦ καὶ Σιγῆς combinatio ab Irenæo Gnoſticis diſertè imputata.

§. 1. TRanſeo ad ſecundum *Argumentum* ex eâdem *Epiſtolâ*, & eodem *Laurentiano* codice ductum; quòd nempe *Chriſti λόγου* mentione factâ, adjiciat οὐκ ἀπὸ σιγῆς προελθών. Ex quâ Σιγῆς mentione concludi putat, *Epiſtolam* hanc, poſt *Valentini hæretici, cujus illud idioma fuiſſe dicitur, tempora ſcriptam eſſe.* Sic & * *D. Blondel: Neotericum*, inquit, *ſe, Ignatióque longè recentio-*

* Præf: p. 43.

recentiorem indicio ſuo, ſine ullâ evadendi ſpe proditus ſorex manifeſtum facit, dum Valentinianorum poſt Ignatii Martyrium primum exortorum monſtrum bis ex profeſſo ferit. Quibus verò verbis id facit? Primò, quòd *Magneſios* ſuos, poſt veram de *Chriſto* διδασκαλίαν, ſic muniendos duxerit. [μὴ πλανᾶσθε ταῖς ἑτεροδοξίαις, μηδὲ μυθεύμασιν τοῖς παλαιοῖς ἀνωφελέσιν οὖσιν.] Secundò, quòd Σιγῆς (οὐκ ἀπὸ Σιγῆς προελθὼν) *mentionem fecerit.*

§.2. His omnibus facilis Reſponſio. Primò, in aliis omnibus exemplaribus hæc verba non reperiri. In priori quidem loco, alia, ſed ea leviter immutata. Μὴ πλανᾶσθε ταῖς ἑτεροδοξίαις, μηδὲ μύθοις ἐπέχετε, καὶ γενεαλογίαις ἀπεράντοις, &c. quæ ferè à *Paulo* ipſo deſumpta, I. *Tim*. I.4 & IV.7. *Tit*. I.14. In poſteriori verò hæc tantùm, [ὅς ἐστιν αὐτοῦ λόγος οὐ ῥητὸς ἀλλ' οὐσιώδης.]

§.3. Verùm nec iſtis opus eſt, nec enim aliquid in ſe novi habet (aut quod authorem, ut ait, *Neotericum* arguat) aut phraſis iſta [μυθεύματα τε παλαιὰ ἀνωφελῆ ὄντα,] aut ipſius Σιγῆς mentio.

§.4. Nec certè opus fuit, ut univerſam hîc βυθοῦ & *aeonum* doctrinam paginâ unâ & alterâ venditaret, aut *Ignatiani Martyrii* diem, & *Hæreſiarchæ Valentini* ortum, adeò punctìm & accuratè comparandos duceret, cùm ab ipſo *Ignatiani* iſtius codicis editore, *Iſaaco Voſſio*, luculenta objectioni huic reſponſio parata fuerit; Nullâ quippe neceſſitate adigi nos, ut iſtam Σιγῆς mentionem, *ex Valentinianâ hæreſi* depromptam credamus. Neminem quippe antiquorum repertum eſſe, qui *Valentinum novæ Sectæ conditorem* affirmaret, ſed è contrà, *Theodoretum*, poſt antiquas *hæreſes*, & quæ *Valentinum* præceſſêre, enumeratas, ſtatim addere, ἐκ τούτων πασῶν τῶν αἱρέσεων ὁ Βαλεντῖνος λαβὼν ἀφορμὰς, τοὺς ἀπεράντους αὐτοῦ συνέθηκε μύθους.

§.5. Sic & ex *Tertulliano* illud laudatum. *Cujuſdam veteris opinionis ſemina nactus*, &c. At præcipuè illud *Irenæi*, Ὁ μὲν πρῶτος ἀπὸ τῆς λεγομένης γνωστικῆς αἱρέσεως, τὰς ἀρχαίας εἰς ἴδιον χαρακτῆρα διδασκαλίας μεθαρμόσας Οὐαλεντῖνος, &c. *Valentinum ſcilicet, ex Gnoſticorum hæreſi, doctrinas veteres ad* ἴδιον χαρακτῆρα *concinnâſſe*, aliud nihil præſtitiſſe. Addit etiam, ſubductis temporum rationibus, *Optimus Voſſius*, fieri potuiſſe, ut *Valentinus* ipſe, vivo etiamnum *Ignatio*, multos clam, ſi non palam, ſeduxerit.

§.6. Putârim hoc *Antidoto* abundè *Epiſtolarum* harum ſaluti cautum fuiſſe, quo minùs unicâ iſtâ Σιγῆς mentione, tanquam venenato hauſto poculo perculſæ, ſtatim omnes efferrentur. At hanc

Iſaaci Voſſii annotationem non viderat *Cl: Salmaſius*, fortè nec *D. Blondellus*, cùm hæc ſcriberet, cùm contra tam apertam lucem, nihil ſit quod obtendi poſſit. Diſpellendam igitur iis hanc caliginem putavit *Reverendiſſimus Hiberniæ Primas*, *Epiſtolâ Appendici Ignatianæ* præfixâ, Anno poſt publicatam *D. Blondelli Apologiam*, Locúmque *Irenæi*, & *Epiphanii*, integrum exſcripſit, aliáque nonnulla ex *Clemente Alex:* addenda cenſuit; At nec ſic voluit *D. Blondellus* cum *Epiſtolarum* harum authore in amicitiam redire, reciprocandam igitur hanc ſerram ratus, literis ad *Reverendiſſimum Archiepiſcopum* non ita pridem datis, quibus hanc denuò ſuam fulcire ſententiam conabatur.

§. 7. Eas hìc deſcribere placuit, ut & illis breviter occurratur & ſatisfiat. *D. Blondelli verba ſic ſe habent.*

» *Irenæi* noſtri, quo præcipuè niteris, locus, quod nunquam
» negavi, docet, *Valentinum* aliorum exemplo *συζυγίας* ſuas ef-
» finxiſſe, Alios ipſo priores *Profundi*, & *Silentii* combinatio-
» nes induxiſſe, non modò tecum non affirmat, ſed mecum, (ſi-
» quid capio) ex profeſſo negat, cùm proprium *Valentini* cha-
» racterem combinationem illam protuliſſe refert. Si enim ex pro-
» prio *Valentini* charactere fuit, ex charactere priorum (quod
» volebas) nec fuit, nec eſſe potuit, niſi fortè proprium commu-
» ne, i.e. non proprium factum *ἀτόπως* dicamus. His poſitis, argu-
» mentum meum adverſus Epiſtolam ad *Magneſianos* immotum
» manet. Quiſquis adverſus proprium *Valentini Ignatio* poſte-
» rioris characterem diſputat, *Valentino* vel coætaneus fuit, vel eo
» poſterior, adeóque *Ignatio* recentior, non *Ignatius* ipſe. Atqui
» author Epiſtolæ ad *Magneſianos* adverſus proprium *Valen-*
» *tini Ignatio* poſterioris characterem diſputat. Ergo- Major
» eſt evidens, Minor eſt *Irenæi*, ergo & concluſio. 2do. Acta
» *Ignatii* vetuſtiora, ejus Epiſtolarum non meminerunt, id au-
» tem rurſus conjecturæ meæ favet. 3^{tio}. Acta illa, milites, quo-
» rum Cuſtodiæ addictus *Ignatius*, permiſiſſe aiunt, ut à piis *Sy-*
» *ris*, Itineris comitibus foveretur, & ab Eccleſiis in itinere po-
» ſitis viſeretur, ſuſtentaretur, &c. ergo *Leopardorum*, qui nun-
» quam miteſcunt, & beneficiis exaſperantur (quod Epiſtolarum
« Scriptor, quiſquis ille fuit, volebat) ſimiles non fuerunt.
» 4to. Quàm parum *Ignatio* conveniat, Epiſtola ad *Romanos*,
» [illegible] &c. quódque *Romanos* adjurare fingitur, ne pro
» ſalute ſuâ temporali preces fundant, Eccleſiæ *Smyrnenſis* de
» *Quinto* judicium docet; Si enim ex *Smyrnenſium* ſententiâ,

» Martyres dici non debent qui ſe offerunt, quantò minus debuit, » qui de ſibimet admovendis necis inſtrumentis cogitaſſe dici- » tur, nec fratrum preces pro incolumitate ſuâ ferre potuit? Hæc » me ſententiam mutare cùm vetent, hærere me etiamnum pro » ſingulari tuâ charitate ferre non dedignaberis.

§ 7. His jam breviter reſpondendum erit, 1. Argumentationem *D. Blondelli* in hanc argutiolam ἀνακεφαλαιωδῶς. *Valentinum aliorum exemplo* συζυγίας ſuas *effinxiſſe*, *Iſtam verò* Βυθοῦ & Σιγῆς *combinationem*, *Valentinum primum induxiſſe*, *& hanc igitur ab* Irenæo *proprium ejus characterem dictum eſſe*, *ideóque authorem Epiſtolæ ad* Magneſios *adverſus hanc combinationem diſputantem*, Valentino *poſteriorem eſſe*, *& exinde* Pſeudo-Ignatium.

§. 8. Mirum eſt quot vitiis hic *D. Blondelli* proceſſus laboret, ſeu *Irenæum*, ſeu *Ignatium*, reſpicias, 1mo. *Irenæus* non affirmat *Valentinum combinationem illam primùm induxiſſe*, nec combinationem illam fuiſſe *proprium Valentini characterem*. Id tantùm dicit, quod modò *Græcè* dicentem audivimus, *Valentinus primus ab hæreſi Gnoſticâ antiquas doctrinas*, εἰς ἴδιον χαρακτῆρα, *ad ſuum Characterem accommodans*, οὕτως ἐξηρεύξατο, *ſic extulit*, Ὁρισάμενος εἶναι δυάδα τινα ἀνονόμαστον, ἧς τὸ μέν τι καλεῖσθαι Ἄρρητον, τὸ δὲ Σιγὴν, &c. *definiens binarium quendam eſſe innominabilem*, *cujus unam partem* Ἄρρητον *inenarrabile*, *aliam* Σιγὴν, *ſilentium* vocari.

§. 9. Hic quid ſit *Character*, ſatis clarum eſt, peculiare nempe aliquod dicendi genus, ſic ut apud *Grammaticos* χαρακτῆρες λόγου πέντε, & *Character Scriptoris*, pro ſtylo dici ſolet, apud *Irenæum* verò χαρακτὴρ βίου, & χαρακτὴρ πίστεως alibi non ſemel. Nec jam quicquam *Irenæi* verbis luculentius, ſcilicet, *Valentinus antiquas doctrinas*, ad ſuum dicendi, aut philoſophandi genus, *concinnavit*, accommodavit.

* Hær: XXXI. §. 10. Huc illud * *Epiphanii* ſpectat, Τὴν ἐθνοποιὸν ποίησιν εἰς τὴν ἑαυτοῦ νοῦν λαβὼν, καὶ ἀπὸ τῶν σὺν αὐτῷ, καὶ πρὸ αὐτοῦ τῆς ἀληθείας ἐκπεπτωκότων, τὴν ὑπόνοιαν κληρωσάμενος, καὶ αὐτὸς τὰ ἴσα τῷ Ἡσιόδῳ ἀπὸ ἑτέρων ὀνομάτων εἰς ἕτερα μεταποιήσεως ἠθέλησε φαντάσαι τὸν κόσμον, *Fabuloſam Gentium poeſin in animo ſuo concipiens*, *& eorum ſententiam*, *ſeu intellectum*, *mutuatus ab aliis hæreticis*, *qui ante ipſum*, *& cum ipſo vixêrunt*, *Theologiam Heſiodeam*, *mutatis tantùm nominibus*, *ut mundum deciperet*, *inducere voluit*. Scilicet à *Gnoſticis* qui & ipſo priores erant, & adhuc in *Eccleſiâ*

Valentini tempore, latè diſſeminabantur, *Valentinum* doctrinas ipſis *Gnoſticis* antiquiores, *poeticam* nempe *Theologiam* leviter immutatam, aliis tantùm verbis contextam, protuliſſe, nec quicquam aliud hic affirmatum invenies.

§.11. Secundò, *Combinatio* illa ab *Irenæo* memorata, non erat Βυθοῦ καὶ Σιγῆς, ſed Ἀῤῥήτου καὶ Σιγῆς.

§.12. *Tertiò*, Author *Epiſtolæ* ad *Magneſios* nullam utriuſvis συζυγίας mentionem facit, aut Βυθοῦ & Σιγῆς, aut Ἀῤῥήτου & Σιγῆς, ſed tantùm λόγου οὐκ ἀπὸ Σιγῆς προελθόντος. Hinc ſanè illud concludendum, at aliud nihil, Hæreticis illius ævi notam fuiſſe Ϲιγῆς vocem, ſimúlque *ſermonis*, aut *verbi ex ſilentio procedentis*. Et quidni *Gnoſticorum*, ante *Ignatii* exitum, dogma cenſeri illud poſſet? veriſſimè obſervavit *Iſaacus Voſſius*, à veteri *Comico Antiphane* in *Theogoniâ*. *Chaos* emiſſum dici è *Nocte*, & *Silentio*, ſic ut de *Chao* dein, & *Nocte*, *Cupidinem*, & *Lunam*. Hinc igitur Ϲιγῆς nomen deſumpſere *Gnoſtici*; A *Gnoſticis*, (inter *ἀρχαίας διδασκαλίας Irenæo*, ἐθνόμυθον ποίησιν, *Epiphanio*, dictas,) mutuatus eſt *Valentinus*. Nec igitur ille primus hoc nomen in *Theogoniis*, aut συζυγίαις, uſurpavit. Nec quicquam adhuc *proprium Valentino*, nec quod *Epiſtolam* illam *Ignatio* (quo poſterior *Valentinus*, at prior *Antiphanes*, coætanei *Gnoſtici*) abjudicet.

§.13. Imò, ut illud quartò addam; Si iterum conſulatur *Irenæus*, patebit ipſam illam Βυθοῦ & Σιγῆς *combinationem* (adeò *D. Blondello* celebrem, & quam *Valentini characterem* fuiſſe, adeò nobis perſuadere voluit) antiquioribus *Gnoſticis* cognitam, & inter eorum διδασκαλίας numerandam fuiſſe; Sic enim ille, in poſteriori parte ejuſdem capitis, cùm alias *Genealogiarum*, & *Stemmatum* rationes recitâſſet, hæc ſtatim ſubjicit, Ταύτας βούλονται τὰς δυνάμεις προϋπάρχειν τοῦ Βυθοῦ καὶ τῆς Σιγῆς, ἵνα τελείων τελειότεροι φαίνωνται ὄντες, καὶ Γνωστικῶν γνωστικώτεροι, *Atque has virtutes etiam Bytho & Sige antiquiores eſſe volunt, quo viz: perfectis perfectiores, & Gnoſticis ſeu ſcientibus ſcientiores, ſeu magis Gnoſtici eſſe appareant.* Quibus diſertè affirmatur, iſtam Βυθοῦ καὶ Σιγῆς δυάδα (ex quâ iſta apud *Ignatium* Σιγῆς mentio, & λόγου ἀπὸ Σιγῆς) *Gnoſticorum* (ſi non inventum, ſaltem) *doctrinam* fuiſſe. Cui qui quicquam ut *antiqu[illegible]s* addi cupiebant, ipſis *Gnoſticis* eruditiores, aut *ſcientiores*, videri velle videbantur.

§.14. Et de iſtâ Σιγῆς mentione, leviculâ quidem, ſed cui, cùm alia deeſſent, gnaviter adhærere *D. Blondello* placuit, ad præripiendas cavillationes omnes, dictum eſt, uti ſpero, jam ſatis.

Cap. X.

Argumentum ab Actis Ignatianis negativum, ut nihil concludat. Tertium Argumentum à militum comitate ductum. Quartum à voce προσβιάσομαι. Ignatius ad Martyrium anhelans. Euſebius Blondello adverſus. Ignatius ſe non obtulit, ſibi manus non admovit. Cypriani Exemplum.

§. 1. VErùm ſunt & alia paucula, à *D. Blondello* in literis iſtis adverſus *Ignatium* noſtrum emiſſa jacula, ea paucis retorquenda hîc erunt, ne quippiam animadverſione noſtrâ indignum cenſuiſſe videamur, quod *D. Blondello* proferre viſum eſt. *Acta*, inquit, *Ignatii vetuſtiora Epiſtolarum ejus non meminêrunt.*

§. 2. Fateor quidem, At primò *Epiſtolæ* ad *Romanos* non meminêrunt tantummodo *Acta* illa, ſed & integram, eâ, quâ ad nos pervenit, formâ, deſcripſerunt, ex eo nobis conjecturæ locum præbentia, *Romæ* quidem ea conſcripta eſſe, & exinde rationem conſtare, cur non reliquarum æquè *Epiſtolarum* ac ad *Romanos* unicæ meminerint. Secundò autem, nulla in illis *Actis*, univerſæ *Sanctiſſimi Patris* vitæ, nedum adultæ, (& quæ in *Chriſtiano* ſtadio decurrebatur) ætatis, multò minus ſcriptorum, aut factorum omnium, *hiſtoria*, ſed *Tragœdia* tantummodò ad exitum feſtinantis, ipſiuſq; demum *Beatiſſimi Martyris*, ad *Romam* ſimul, & *Martyrium* profectionis, commentarii, ſeu diaria quædam continentur. Adeò ut ab *Actis* illis, (dum ea prioris vitæ non meminerint) æquè concludi poſſit, tunc demum vivere cœpiſſe *Ignatium*, cùm morti jam proximus eſſet, ac *Epiſtolas* non ſcripſiſſe, quarum in *Actis* illis nulla fiat mentio, aut unicam ſcripſiſſe, eam ſcilicet ad *Romanos* in *Actis* memoratam; Monitore non eget vir *Doctiſſimus*, quàm nihili facienda ſint argumenta ex *teſtimonio negativa*, illud tantummodo ritè concluſura, Eum planè poſitivis deſtitui, quiſquis *negativis* uti voluit.

§. 3. Tertiò ſic argumentatur *D. Blondellus*, *Acta illa, milites, quorum cuſtodiæ addictus Ignatius, permiſiſſe aiunt, ut à piis Syris, itineris comitibus, foveretur, & ab Eccleſiis in itinere poſitis inviſeretur, ſuſtentaretur, &c. Ergo Leopardorum, qui nunquam miteſcant, & beneficiis exaſperantur, (quod, Epiſtolarum, quiſquis ille fuit, ſcriptor volebat) ſimiles non fuerunt.* Reſpondeo. Illud ſanè veriſſimum eſt, quod ab iis *Actis* affirmatur, *Polycarpum* nempe, & *Eccleſiarum* in *Aſiâ* omnium fratres, *Ignatio*, in noviſſimâ iſtâ profectione, obviam veniſſe, nec ubivis contrarium affirmat *Ignatius*. At & eadem *Acta* (id *D. Blondellus* tacere maluit) de eo diſertè affirmant, quòd à *ferociſſimis militibus ducebatur, crudeliſſimis manibus*; Quidni igitur *Leopardorum* ſimiles pronunciaret, qui præſentem eorum immanitatem, & rabiem expertus eſt, quos *Acta* à non-nemine, nihil ab illis paſſo, deſcripta, *ferociſſimos* & *crudeliſſimos* appellant?

§. 4. Reſtat, ut breviſſimè vocis [προσβιάσομαι] in unâ ad *Romanos Epiſtolâ*, poſitæ, verborúmque [*Quibus Romanos adjurat, ne pro ſalute ejus temporali preces fundant*] virus ſic minuam, ut ejus malevolo influxu, aut halitu, tota *Epiſtolarum* compages non inficiatur; Quod me facilè facturum confido, ſi mihi cum viro probo, & à partium ſtudio, & ἀνθολκῆς ἀμφιβίᾳ alieno, qualem *D. Blondellus* ubique ſe profitetur, res futura ſit. Quid enim, ſi, ut amorem ſuum (non ſemper modulo noſtro metiendum) erga *Chriſtum*, dilectiſſimum ſervatorem, ſi, ut animum ad *Martyrium* jamdiu anhelantem, *Romanis*, inter quos paſſurus erat, teſtatum faceret, hæc, vel talia æſtuantis affectus monumenta, nobis reliquerit, ſe feris, *Tyrannicæ* crudelitatis inſtrumentis, vim facturum interminatus, hâc piâ θεοφόρου mentis hyperbole ſignificans, ſe ad patiendum quidlibet pro *Chriſto*, (nec ad fugiendum, ſed maturandum potius tam honeſtum exitum) paratum eſſe? Nec igitur precibus contranitendum, (cùm jam ei fortaſſis *Deus bonus* inſtinctu quodam præſignificaſſet, imminere tam ſtrenui *athletæ* τελείωσιν) ſed *Deo* uni rem integram permittendam eſſe.

§. 5. Quicquid eſt, illud compertiſſimum habemus, hæc ipſa verba [Ἐγὼ προσβιάσομαι] ex ipſiſſimâ hâc *Epiſtolâ* ab * *Euſebio* laudata, nec igitur temerè ſine omni probatione illi abjudicanda eſſe, multò minus *Epiſtolam* ipſam, aut univerſum *Epiſtolarum Codicem* propter ea verba repudiandum. Quæ verò de judicio *Smyrnenſis Eccleſiæ ſuper Quinto* adjicit [ex eorum ſententiâ, *Martyres dici non debere, qui ſeſe offerrent*,] nihil abſque omni dubio *Ignatio* noſtro obfutura ſunt, cùm nullibi affirmetur, *Ignatium ſe obtuliſſe*, nullibi de *admovendis ſibi necis Inſtrumentis* (quod ait) *cogitaſſe*, (apage nefanda iſta interpretamenta, & à quibus, licèt feſtinans, abhorret calamus) ſed tot militibus ſtipatum, ad tribunal tandem *Cæſaris* protractum eſſe. Nec enim qui *Rhetoricè* loquitur, quâdamq; verborum pompâ exprimit, quantò ſibi optabilius *ſit emori, & eſſe cum Chriſto*, is ſibi ſtatim manus illaturus eſſe cenſendus eſt.

* *Hiſt:* l. III. λϛ΄.

§. 6. *Cyprianus* martyrio affinis, fugâ ſibi conſuluiſſe dicitur, cùm priùs ſe martyrii candidatum profeſſus eſſet, cùm enim ſibi oblatam occaſionem perſpiceret, quâ *Chriſto Domino* officium aliquod vivus præſtare poſſet, *maluit*, inquit *Pontius Diaconus*, *præceptis Chriſti obedire, quàm vel ſic coronari*; Quibus verbis cùm *excuſandum Cyprianum* putaret ille, ſeu potius rationem reddendam, cur coronam tamdiu quæſitam recuſaverit, non eſt quòd ego in hoc languentis, & frigeſcentis charitatis ſæculo, *Ignatii* dicto unico [προσβιάσομαι] clypeum meum obtendam, aut *Apologiâ* indigere verear *Sanctiſsimum Martyrem*, quòd *Chriſtum* nimis dilexerit, mortémque pro illo, fortiori & conſtantiori animo ſubiverit.

In vit: Cypr:

§.7. Videt, uti ſpero, *D. Blondellus*, quàm non omnibus perſuaſura ſint ejus argumenta, quantáque nobis ſpes ſuperſit, non illi diu arriſuram ſententiam iſtam, ex quâ, rationibus tam infirmis ſubnixâ, maluit, contra univerſæ antiquitatis ſuffragium, *Ignatio Epiſtolarum* codicem integrum abjudicare, quàm permittere, ut *Epiſcoporum Ordo*, qui tamdiu in *Eccleſiâ Chriſti* floruerit, jam cùm ipſe eum ulteriùs ferre noluerit, tam firmo tibicine, aut fulcro ſtabiliatur.

CAP. XI.

Aliæ Blondelli objectiones contra Ignatii codicem. Prima ab incommodè dictis. Vocum σαρκὶ *&* πνεύματι *frequentior uſus.* Ἀνάστασις σαρκικὴ ϗ πνευματική. *Ignatius contra* Δοκητὰς *ſcripſit.* Σὰρξ ϗ πνεῦμα *homo integer.*

§.1. VErùm & alia adhuc ſuperſunt, quæ præter ea, quæ illi cum *Cl: Salmaſio* communia erant, *Apologiæ* ſuæ *Hieronymianæ* præfigi curavit *D. Blondellus*. Ad ea itidem feſtinandum eſt.

De *Dictionis genere* dictum eſt, ut & de vocabulis barbaris, è *Latio* decerptis, *Græcâque* donatis civitate.

§ 2. Præter ea, *Nonnulla*, inquit, *in Epiſtolis iſtis incommodè dicta videri poſſent, & quæ benigniore interpretamento vix excuſentur*. Certè ſi ea non *malè*, ſed tantùm *incommodè dicta* ſint, ſi non *ſint*, ſed *videantur* tantùm, nec *videantur* quidem, ſed *videri poſſent*, ſi dici à *D. Blond:* non potuerit, ea non poſſe *excuſari*, ſed ſolummodò, *vix poſſe*, ſibi vim feciſſe putandus erit *D. Blondellus*, ut hæc tam minuta, tam dirè plectenda exiſtimaret.

§.3. *Hujus*, inquit, *cenſûs ſunt, vocum illarum frequentior* *uſus* [σαρκὶ & πνεύματι, σαρκικὴ & πνευματικὴ] (At quæſo, cui unquam negata eſt hæc licentia?) *Quid*, inquit, *hæc in Ep: ad Smyrn: volunt?* ἀνάστασις σαρκικὴ ϗ πνευματική;

§.4. Certè ſi *D. Blondello* rem gratam facturus ſim, dicam quid volunt. *Chriſtum* nempe *verum hominem*, non δοκήσει, ſed ἀληθείᾳ, ex partibus itidem hominis eſſentialibus, *corpore* & *animâ*, ſeu *carne* & *ſpiritu* conſtantem, utramque in cruce, utramque, cùm reſurgeret à mortuis, retinuiſſe, ideóque *Ignatium* contra δοκητὰς ſcribentem, (*Chriſtum* non ἀληθῶς vel ἐν σαρκὶ, ſed δοκήσει tantùm *paſſum* eſſe, & *reſurrexiſſe* affirmantes) utriuſque mentioni [πάθει τε ϗ ἀναστάσει] geminas voculas σαρκικῇ ϗ πνευματικῇ adjungendas cenſuiſſe.

§.5. Ita de reliquis dicendum eſt, cùm *integer homo carne* & *ſpiritu* conſtet, earum enumeratione, hominem perfectum, & integrum intelligi. Ideóque in *Ep:* ad *Polycarpum*, cum legatur σαρκικὸς εἶ ϗ πνευματικός, alii codices explicatiùs legunt, ἐκ ψυχῆς ϗ σώματος, εἷς σαρκικὸς ϗ πνευματικός. Sic μένετε ἐν Χριστῷ σαρκικῶς ϗ πνευματικῶς, *integri, & indiviſi in eo manete*. Et, Ἐπιμέλεια σαρκικὴ ϗ πνευματική. *Cura* perfecta, integráque *totius hominis*. Itidémque ἀγαπᾶν κύριον, ϗ συμβίοις ἀρκεῖσθαι σαρκὶ ϗ πνεύματι. *Dominum amare, maritíſque* (putarim, non *ſufficere*, ſed) *contentos eſſe*, utrumque autem *perfectè*, & integrè facere. Sic ad *Magneſios*, Κατευοδωθῆτε σαρκὶ ϗ πνεύματι, vobis integris omnia *proſperè*, nulla veſtrûm ex parte improſperè ſuccedant. Ἕνωσις denique σαρκικὴ ϗ πνευματική, *perfecta unitas*.

Cap. XII.

Secunda, à comparationibus non exactis ad amuſſim. Baptiſmus ὅπλα. *Singulæ tamen virtutes Chriſtianæ, Fides, Charitas, Perſeverantia, Baptiſmali armaturæ addendæ. Spiritus* σχοινίον. *Fides* ἀναγωγεύς, *Vincula* πνευματικοὶ μαργαρῖται. *Gaudium Spirituale in Reſurrectione.*

§.1. His ſuccedunt *comparationes non exactæ ad amuſſim.* Et certè *Sanctiſſimo Martyri*, cui affectatum loquendi genus nullatenus permittebatur, venia ſperari potuit, ſi nec ei otium ſuppeteret, quo *ad amuſſim* ſingula exigeret, & delinearet.

§.2. At quæ demum iſtæ ſunt non ita amuſſitatæ comparationes, quæ huic *Cenſoriæ* virgulæ ſubjiciendæ erant? Primò, quòd (cum *baptiſmus* ὅπλα) *Fides* ὡς περικεφαλαία dicatur, *patientia*, ſeu *perſeverantia* (ὑπομονὴ) ὡς πανοπλία. *Quid enim*, inquit, *Fi-*

des, Dilectio, Patientia, conferunt jam per baptiſma armato? Et ſi Chriſtiani πανοπλία patientia eſt, quid novi ex Fide accedit jam galeato? Verùm cur non *baptiſmo*, ὅπλων, *telorum* in plurali, titulus competat? Ita tamen, ut quælibet *virtus Chriſtiana*, cujus actus *Deo* noſtro in futurâ vitâ præſtandos ſolenniter in *baptiſmo* ſpondemus, peculiari etiam titulo gaudeat, *galea fides, Clypei Charitas, Panoplia perſeverantia*; Nec enim ſic nos inacceſſibiles *Satanæ*, ſic invulnerabiles *baptiſmus* præſtiturus eſt, ut non ſingulis virtutibus *Chriſtianis* ad repellendos tam frequentes petulantis hoſtis inſultus, nobis opus ſit; Ni *fides* ut galea *caput*, *Charitas* ut *clypeus Pectus*, & integram demum perſonam, i. e. omnes vitæ actiones, *perſeverantia* ſibi tutandas aſſumpſerit, metuendum certè eſt, ne qui jam *ſtare videtur cadat*.

§.3. Secundò, quòd *Spiritum* σχοινίον *vocet*, & *fidem* ἀναγωγέα, & ita *Fidei potiorem*, inquit, *quàm Spiritus functionem aſſerat*. At cur non exinde potiùs concluſurus eſſem, *Spiritui primas* deferri, cùm ille *trahere* nos, (ut in *Canticis* de *Chriſto* ſponſo dicitur, *Trahe me, & ego curram poſt te*) iſta inſtar trochleæ nos *ſubducere* dicatur? Certè nihil hîc novi, ſi verbum *Dei*, *Fide* apprehenſum, *ſubducendis* nobis ad cœlum *ſervire*, *Spiritus* autem *Chriſti*, ut *funiculus*, nos *ſubducere* dicatur.

§.4. Tertiò, Quòd *vincula* ipſius πνευματικοὺς μαργαρίτας vocans, addat, ἐν οἷς γένοιτο ἀναςῆναι. *Quid enim*, inquit *D. Blondellus, Spirituale in vinculis, Chriſti Martyris corpori ab infidelibus injectis? Aut quæ in vinculis illis reſurgendi ſpes eſſe potuit?* At ſine dubio, *paſſiones Sanctiſſimi Martyris*, rectè per *vincula* exprimi poterant, eæque majoris gaudii & ἀγαλλιάσεως, quâ *ſpiritus* intimè perfunderetur, materia futuræ erant, quàm quæ, ex quâcunque carnali ἀπολαύσει, mortali corpori contingere potuit, Et ita ſanè nihil impedit, quò minus in voto habeat pientiſſimus *athleta* (nec enim aliud quippiam voce γένοιτο notatur) hanc illi gaudii materiam ſic prorogatum iri, ut cum ipſo reſurgens (hâc non obſtante ingratiſſimorum nepotum invidiâ, hâc *cavillandi urticâ* eum non tangente) in æternum illi permanſurum ſit.

Cap. XIII.

Tertia, ab Epiſcoporum &c. Ordinatione. ut Epiſtolas gratulatorias deferrent, Legationes Eccleſiarum non raræ. Ignatio ſublato, εὐδία in Syriâ. In rebus geſtis teſtimoniis ſolis Fides debetur. Ἐκκλησία ἡ ἐν Ἀντιοχείᾳ τῆς Συρίας. ἴδιον μέγεθος, σωματεῖον. *Gratulatoriæ literæ, Charitatis Chriſtianæ ſpecimina.*

§.1. Quærit deinde *D. Blondellus*, *Cui veriſimile fiat ſtatim poſt Ignatii in Aſiam adventum, Epiſcopos, Presbyteros, Diaconos, ejuſdem rogatu* χειροτονηθέντας, *qui ad Antiochenos Aſianorum Epiſtolas gratulatorias deferrent?* Reſpondeo 1. Talibus *legationibus* nihil novi, aut incredibilis ineſſe. Pari quidem modo in *Ignatii** *Actis* dicitur, *Eccleſiam* omnem (*Smyrnenſem*) *Ignatium*, per *ſanctum* ſuum *Epiſcopum Polycarpum*, & per *Sanctos Preſbyteros*, & *Diaconos*, rogâſſe, ut *iret ad propoſitum ſuum*: Inſtituta ſcilicet ab *Eccleſiâ* ad *Ignatium* legatio, ut eum ad *Martyrium* fortiter obeundum animarent. * p. 5.

§.2. Secundò notandum eſt, Hoc ipſo temporis articulo, poſt unum *Ignatium Antiochenſibus* ereptum, perſecutionis rabiem ſtatim in *Syriâ* ſedatam eſſe, ideóque *legationi* huic opportunitatem, & εὐκαιρίαν defuturam fuiſſe, ni *ſtatim poſt adventum ejus in Aſiam* peracta eſſet.

§.3. At & tertiò reſpondetur: In rerum geſtarum narrationibus, nihil rationi minùs conſentaneum eſſe, quàm ut earum veriſimilitudo ad calculos noſtros exigatur, aut argumenta à nobis efficta, tandémque effictoribus probabilia viſa, quicquam ad fidem *hiſtoriæ* faciendam, vel derogandam poſſe putentur, cùm ea narrantis authoritati tota debeatur. Certè quamplurima indies fieri videmus, quæ non ſunt uſque adeò *probabilia*, & quæ nunquam acta fuiſſe, poſteris noſtris, (ea per 1500 annorum tubum aut διόπτραν à longè adſpicientibus, & quibus ea non credi fortè intererit) argumentum unum, aut alterum, ſatis *probabile*, necti poſſe nullus dubito. Piget dicere, quid de ipſâ *Sacroſanctâ hiſtoriâ*, aut *paginâ* fiet, ſi ſceleratæ hujuſmodi quæſtiunculatum περιεργίᾳ, diriſque hiſce ingeniorum male feriatorum *Eculeis* ſubmittatur.

§.4. Verùm quartò, & illud exploretur, quid in hâc ipſâ narratione minùs veriſimile argui, aut credi poſſit. Poſt *perſecutiones* multas, cladéſque *Chriſtiano* nomini aliquandiu intentatas, certiſſimum eſt *ſummo Dei* beneficio *Eccleſia Antiochena*, ſeu *Syriaca* (ſic enim reddendum eſſe τὴν Ἐκκλησίαν τὴν ἐν Ἀντιοχείᾳ

τῆς

qui facit, non *Chriſto*, ſed *Diabolo* gratum feciſſe, officium præſtitiſſe, & ſic demum λατρεύων dicendus eſt. Infinita ſunt id genus dicta, quæ apud *Authores* occurrunt.

Cap. XV.

Quinta. De Laurentiano codice quid ſentiendum. Locus in Epiſtolâ ad Ephesios reſtitutus.

§.1. INterrogat porrò *D. Blondellus. An verè de Epheſiis ſcriptum*, Παῦλος ἐν πάσῃ ἐπιστολῇ μνημονεύει ὑμῶν; Certè nec ego putarim ſic ſcriptum eſſe, (ideóque an verè ſcriptum non inquiro) nec enim, ut illud ſemel dicam, *Laurentianum* exemplar adeò præ aliis omnibus emendatum putamus, ut cætera hujus comparatione prorſus vileſcant.

§.2. Certè ad *ſuppoſititia* quædam, & *heterogenea* diſgreganda, ad *adulterina* rejicienda, utilem nobis operam præſtitiſſe magnos viros, qui illud, & vetus *Latinum* ediderunt, agnoſcimus, & gratulamur, nec in hâc *Epiſcopalis ordinis* defenſione, quicquam proferre ſtatuimus, quod non hujus defæcatiſſimi & interpolationibus maximè exonerati exemplaris authoritate fulciatur; Non tamen ſtatim contemnendæ ſunt editiones reliquæ, ſed ab iis auxilium lubenter, & alacriter poſcendum, cùm *inſanabile malum* eo quandoque indigeat, quod quidem hîc fieri nullus dubito.

§.3. Legendum igitur locum integrum ſic putârim. Οἶδα τίς εἰμὶ, καὶ τίσι γράφω, ἐγὼ κατάκριτος, ὑμεῖς ἠλεημένοι, ἐγὼ ὑπὸ κίνδυνον, ὑμεῖς ἐστηριγμένοι, ἀδελφωθείς γε ἐγὼ τῶν διὰ Θεὸν ἀναιρουμένων ἐλάχιστος (non ut *Laurentianus*, πάροδός ἐστε τῶν εἰς Θεὸν ἀναιρουμένων) ὑμεῖς δὲ Παύλου συμμύσται, τοῦ ἡγιασμένου, τοῦ μεμαρτυρημένου, ἀξιομακαρίστου, οὗ γένοιτό μοι ὑπὸ τὰ ἴχνη εὑρεθῆναι, ὅτ' ἂν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπιτύχω, ὃς πάντοτε ἐν δεήσεσιν αὐτοῦ μνημονεύει ὑμῶν, vel fortaſſis ὑμῶν (non ut *Laurentianus*, ὅτ' ἂν Θεοῦ ἐπιτύχω, ὃς ἐν πάσῃ ἐπιστολῇ μνημονεύει ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ) ſic ut ad *Chriſti*, pro fidelibus ſuis omnibus, & particulariter ſeu pro *Ignatio Sanctiſſimo Athletâ*, ſeu pro *Epheſiis* ipſis, interceſſionem pertineat; Quâ in re, nihil, ſpero, ξένον, nihil alienum reperietur.

CAP. XVI.

Sect. 6. Gnoſticorum corruptiones, δυσωδίαι, *quibus* ἀφθαρσία *oppoſita.* Ἀλάβαστρον μύρου. Ἐνταφιασμός. *Corpus Chriſti Eccleſia. Mors Chriſti ut purgaret nos. Tit.* II. 14.

§. 1. PErgo ad dictum illud de *Chriſto Domino*, quod διὰ τοῦτο μύρον ἔλαβεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, ἵνα πνέῃ τῇ ἐκκλησίᾳ τὴν ἀφθαρσίαν. Agnoſco dictum in *Ep: ad Epheſ:* nec quid in eo, aut falſò, aut minus commodè dictum lateat, adeò ſum *Lynceus*, ut perſpiciam.

§. 2. *Epheſiis* ſuis contra *Gnoſticorum* peſtem fuſiùs caveri voluit pientiſſimus *Martyr*, ut qui *fidem Dei*, quam *Chriſtus* morte ſuâ conſignaſſet, ἐν κακῇ διδασκαλίᾳ, multis ſanè perniciοſis *doctrinis* corruperant, quibus igitur *inextinguibilem ignem*, ſimiliter ac iis omnibus, qui eos audiunt, interminatur.

§. 3. Hæc *Gnoſticorum corruptio* quænam fuerit, non eſt quod hîc multis indicetur, fœda proculdubio libidinum colluvies, quam eleganter δυσωδίαν τῆς διδασκαλίας τοῦ ἄρχοντος τοῦ αἰῶνος τούτου, *tetrum doctrinæ hujus ſæculi principis odorem nuncupat.* Cui opponit optimè τὴν ἀφθαρσίαν, *incorruptionem*, quam ut *Eccleſiæ ſuæ* inſpiraret, *unguentum*, inquit, *in capite Dominus Chriſtus accepit*, *unguenti* ſcilicet urceum iſtum, aut *alabaſtrum Mar:* XIV. à *muliere* κατὰ τῆς κεφαλῆς, *ſupra caput ejus effuſi*, quo quidem ſe deunctum εἰς τὸν ἐνταφιασμὸν, ad *funerationem*, ad *pollincturam*, ipſe *Chriſtus* edixit.

§. 4. Qui ſit iſtius ἐνταφιασμοῦ uſus, ſatis omnibus notum eſt, nempe ut *mortuorum corpora* (quorum in numero crucifixi *Chriſti corpus myſticum*, *Eccleſia* figuratè hîc ponitur) à *putrefactione*, & *fœtore* (hîc φθορᾷ, & δυσωδία dictis) vindicentur. De hâc itidem inunctione affirmat *Johannes*, c. XII. *domum univerſam* (eam etiam univerſæ *Eccleſia* imaginem) τῆς ὀσμῆς τοῦ μύρου, *odore unguenti ſic profuſi, impletam eſſe.*

§. 5. Quidni igitur *unguentum* illud *in ſe recepiſſe Chriſtus* dicatur, quo (inquit) mors ejus notaretur? Quidni mortem ipſam ſubiiſſe εἰς τοῦτο, ad hoc ipſum, ut hanc *Eccleſiæ* ἀφθαρσίαν, & εὐωδίαν, ut demortui capitis corpori, jam indies à putidiſſimis *Gnoſticorum* doctrinis, φθορᾶς, & δυσωδίαις periclitanti, inſpiraret. Eodem planè modo, quo *Tit.* II. 14. de *Chriſto* dicitur, dediſſe ſe eum pro nobis, ἵνα λυτρώσηται ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀνομίας καὶ καθαρίσῃ ἑαυτῷ λαὸν περιούσιον, &c. Omnia certè eleganter enuntiata, τῆς Συρίας, *Eccleſiam Syriæ quæ eſt in Antiochiâ*, ſeu, *Eccleſiam*, cujus *Antiochia metropolis* erat, *Syriacam*) halcionios dies redditos eſſe, pacatos *cœtus*, & *conſeſſus Eccleſiaſticos*, quos per τὸ ἴδιον μέγεθος, & σωμάτειον *iis reſtitutum*, optimè expreſſit *Ignatius*, *Ep: ad Smyrn:* Hinc pientiſſimo viro æquiſſimum videbatur (& de eo *Smyrnenſem Eccleſiam* monendam putavit) ut literæ ab aliis *Dei Eccleſiis* in *Syriam* mitterentur, εἰς τὸ συγχαρῆναι αὐτοῖς, ὅτι εἰρηνεύουσιν, *ut congauderent*, *ſeu congratularentur illis hanc* εὐδίαν, *ſerenitatem*, aut refrigerium feliciter redditum.

§. 5. Ad hoc neceſſarium erat, *Legatum ſacrum*, Θεοπρεσβευτὴν (ſic ſine dubio legendum, non, ut *Voſſianus Codex*, θεοπρεσβύτην) *ordinari*; Non eſt illud, *Epiſcopum*, aut *Presbyterum* conſecrati, aut de *novo* fieri, ſed (ut χειροτονεῖν ſignificat) ex ipſis aliquem, vel ἐπίσκοπον, vel πρεσβύτερον, ad hanc *legationem* eligi, aut deſignari, aliquem ſcilicet eorum, qui priùs ordinibus ſacris initiabantur. Sic & in *Ep: ad Polycarpum*, Ἐπεὶ ἡ ἐκκλησία ἡ ἐν Ἀντιοχείᾳ τῆς Συρίας εἰρηνεύει, &c. πρέπει συμβούλιον ἀγαγεῖν, καὶ χειροτονῆσαί τινα, &c. ὃς (non ὡς) δυνήσεται Θεόδρομος καλεῖσθαι, &c. ἵνα πορευθεὶς εἰς Συρίαν, &c.

§. 6. Monet iterum ut piâ hâc *legatione* defuncturus aliquis eligatur, & deſignetur : In eâdem *Epiſtolâ Polycarpum* rogat, ut, cùm ipſe ſingulis *Eccleſiis* ſcribere non poſſet, ille hanc iis mentem indat, ut ſingulæ, aut nuntios, aut literas, per *Polycarpi* nuntium mittant. Ea ſcilicet erant eorum temporum charitatis, & comitatis, & κοινωνίας *Chriſtianæ* ſpecimina, ad teporem noſtrum neutiquam exigenda. Denique in *Ep: ad Philad:* idem repetit, ἐπειδὴ ἀπηγγέλη μοι εἰρηνεύειν τὴν ἐκκλησίαν τὴν ἐν Ἀντιοχείᾳ τῆς Συρίας, πρέπον ὑμῖν ἐστὶν, ὡς ἐκκλησίᾳ Θεοῦ, χειροτονῆσαι διάκονον, εἰς τὸ πρεσβεῦσαι ἐκεῖ Θεοῦ πρεσβείαν εἰς τὸ συγχαρῆναι &c. His ſic poſitis, ea tandem *Ignatii* verba ponenda ſunt, ad quæ, ut ad rem minùs veriſimilem, digitum intendiſſe videtur *D. Blondellus*, Ea ſtatim ſequuntur in *Ep: ad Philad:* ubi, aliarum propinquarum *Eccleſiarum* exemplo, hoc illis faciendum proponit, ὡς, inquit, καὶ αἱ ἔγγιστα ἐκκλησίαι ἔπεμψαν ἐπισκόπους, αἱ δὲ πρεσβυτέρους, καὶ διακόνους. Quod certè nihil aliud eſt, quàm ab aliis *Eccleſiis Epiſcopos*, ab aliis *Presbyteros*, & *Diaconos*, hâc *legatione* gratulatoriâ functos fuiſſe.

§. 7. Quod quàm nihil in ſe peregrinum, aut à veritate alienum habeat, cuivis palam erit, qui id unum recognoverit, quamprimum *Ignatius* vinctus *Romam* duceretur, hanc *Syriæ* & *An-*

tiochenſibus à Mar, (*ſervum*) redditam eſſe. Mihi potiùs admirandum videtur, quid ſit in hâc integrâ rei geſtæ narratione, quod *D. Blondello* minùs probabile videbatur.

CAP. XIV.

Quarta, à nimio intervallo inter Epiſcopos & Presbyteros poſito. Διαβόλῳ λατρεύειν *quid.*

§.1. PErgit interrogare *D. Blondellus. An tanto Epiſcopus à Presbyteris diſtet intervallo, ut Epiſcopum eo modo, quo Chriſtus Apoſtolorum Dominus Patrem, Presbyterium ſicut Apoſtolos Chriſti miniſtros, ſequi, eúmque, qui clam Epiſcopo quicquam aggreſſus fuerit,* τῷ Διαβόλῳ λατρεύειν *cenſere oporteat? An Epiſcopos ullos, Presbyterorum comparatione, Dominos, imò Deos, à Chriſti Martyre habitos, credere par ſit?*

§.2. Verùm quid eſt, ſi hoc non ſit, pientiſſimum *Martyrem* placidè quieſcentem, ad novos jam denuò eculeos & *tormenta*, ϛρεβλώσεις, ſat ſcio, iniquiſſimè vocare.

§.3. Locus eſt in *Ep: ad Smyrn:* Πάντες τῷ ἐπισκόπῳ ἀκολουθεῖτε, ὡς Ἰησοῦς Χριϛὸς τῷ πατρὶ, καὶ τῷ πρεσβυτερίῳ, ὡς τοῖς Ἀποστόλοις, &c. ὁ λάθρα ἐπισκόπου τι πράσσων τῷ Διαβόλῳ λατρεύει.

§.4. De ipſo loco, ut & de aliis omnibus, in quibus de *Epiſcopis* ſermo eſt, poſtea uberior dicendi locus erit. Id tantùm hîc ſciſcitari lubet. Num, qui *Epiſcopum ſequi* eos jubet, ut *Chriſtus Patrem ſecutus eſt* (i. e. ejus veſtigiis diligenter, & acriter inhærere) is, *Epiſcopos* ſtatim pro *Dominis*, imo pro *Diis, habuiſſe cenſendus ſit?* Certè eâdem ratione concludendum erit, populum omnem, qui ſic ſequi jubetur, ab hoc ſcriptore pro *Jeſu Chriſto* habitum eſſe, aut uxores à *Paulo Eccleſiam* cenſendas eſſe, *maritóſque Chriſtum*, cùm *Mariti* diligere *uxores* jubeantur, ut *Chriſtus Eccleſiam*.

§.5. Certè cùm *Polycarpus Presbyteris* & *Diaconis* ſubjici jubeat, ὡς Θεῷ καὶ Χριστῷ, nihil temerè feciſſe videbatur, ſed quod in *Hieronymiana ſententia* defenſionem produci meruit, *Ap:* p.15. Cum tamen illa multò altiùs aſſurgat, quàm quæ hîc (non inter *perſonas*, ſed tantùm obedientiæ & obſequii *modos*) facta eſt comparatio.

§.6. Quod verò hîc additur, eum, qui clam *Epiſcopo* quicquam aggreſſus eſt, Διαβόλῳ λατρεύειν, nihil aliud eſt, quàm aut eum *Gnoſticorum* fermento imbutum, ſic quidem à *Chriſti* ad *Satanæ* caſtra defeciſſe, aut, eum quidem *graviter peccare*, quod qui facit, non *Chriſto*, ſed *Diabolo* gratum feciſſe, officium præſtitiſſe, & ſic demum λαβεῦνας dicendus eſt. Infinita ſunt id genus dicta, quæ apud *Authores* occurrunt.

Cap. XV.

Quinta. De Laurentiano codice quid ſentiendum. Locus in Epiſtolâ ad Epheſios reſtitutus.

§.1. INterrogat porrò *D. Blondellus. An verè de Epheſiis ſcriptum*, Παῦλος ἐν πάσῃ ἐπιστολῇ μνημονεύει ὑμῶν; Certè nec ego putarim ſic ſcriptum eſſe, (ideóque an verè ſcriptum non inquiro) nec enim, ut illud ſemel dicam, *Laurentianum* exemplar adeò præ aliis omnibus emendatum putamus, ut cætera hujus comparatione prorſus vileſcant.

§.2. Certè ad *ſuppoſititia* quædam, & *heterogenea* diſgreganda, ad *adulterina* rejicienda, utilem nobis operam præſtitiſſe magnos viros, qui illud, & vetus *Latinum* ediderunt, agnoſcimus, & gratulamur, nec in hâc *Epiſcopalis ordinis* defenſione, quicquam proferre ſtatuimus, quod non hujus defæcatiſſimi & interpolationibus maximè exonerati exemplaris authoritate fulciatur; Non tamen ſtatim contemnendæ ſunt editiones reliquæ, ſed ab iis auxilium lubenter, & alacriter poſcendum, cùm *inſanabile malum* eo quandoque indigeat, quod quidem hîc fieri nullus dubito.

§.3. Legendum igitur locum integrum ſic putârim. Οἶδα τίς εἰμὶ, καὶ τίσι γράφω, ἐγὼ κατάκριτος, ὑμεῖς ἐλεημένοι, ἐγὼ ὑπὸ κίνδυνον, ὑμεῖς ἐστηριγμένοι, παροδευθείς γε ἐγὼ τῶν διὰ Θεὸν ἀναιρουμένων ἐλάχιστος (non ut *Laurentianus*, πάροδός ἐστε τῶν εἰς Θεὸν ἀναιρουμένων) ὑμεῖς δὲ Παύλου συμμύσται, τοῦ ἡγιασμένου, τοῦ μεμαρτυρημένου, ἀξιομακαρίστου, οὗ γένοιτό μοι ὑπὸ τὰ ἴχνη εὑρεθῆναι, ὅτ' ἂν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπιτύχω, ὃς πάντοτε ἐν δεήσεσιν αὐτοῦ μνημονεύει ὑμῶν, vel fortaſſis ὑμῶν (non ut *Laurentianus*, ὅτ' ἂν Θεοῦ ἐπιτύχω, ὃς ἐν πάσῃ ἐπιστολῇ μνημονεύει ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ) ſic ut ad *Chriſti*, pro fidelibus ſuis omnibus, & particulariter ſeu pro *Ignatio Sanctiſſimo Athletâ*, ſeu pro *Epheſiis* ipſis, interceſſionem pertineat; Quâ in re, nihil, ſpero, ξένον, nihil alienum reperietur.

Cap. XVI.

CAP. XVI.

Sect. 1. Gnoſticorum corruptiones, Δυσωδίαι, quibus ἀφθαρσία oppoſita. Ἀλάβαστρον μύρου. Ἐνταφιασμός: Corpus Chriſti Eccleſia. Mors Chriſti ut purgaret nos. Tit. II. 14.

§. 1. PErgo ad dictum illud de *Chriſto Domino*, quod διὰ τοῦτο μύρον ἔλαβεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, ἵνα πνέῃ τῇ ἐκκλησίᾳ τὴν ἀφθαρσίαν. Agnoſco dictum in *Ep: ad Epheſ:* nec quid in eo, aut falſò, aut minus commodè dictum lateat, adeò ſum *Lynceus*, ut perſpiciam.

§. 2. *Epheſiis* ſuis contra *Gnoſticorum* peſtem fuſiùs caveri voluit pientiſſimus *Martyr*, ut qui *fidem Dei*, quam *Chriſtus* morte ſuâ conſignaſſet, ἐν κακῇ διδασκαλίᾳ, multis ſanè pernicioſis *doctrinis* corruperant, quibus igitur *inextinguibilem ignem*, ſimiliter ac iis omnibus, qui eos audiunt, interminatur.

§. 3. Hæc *Gnoſticorum corruptio* quænam fuerit, non eſt quod hic multis indicetur, fœda proculdubio libidinum colluvies, quam eleganter δυσωδίαν τῆς διδασκαλίας τοῦ ἄρχοντος τοῦ αἰῶνος τούτου, *tetrum doctrinæ hujus ſæculi principis odorem nuncupat.* Cui opponit optimè τὴν ἀφθαρσίαν, *incorruptionem*, quam ut *Eccleſiæ ſuæ* inſpiraret, *unguentum*, inquit, *in capite Dominus Chriſtus accepit*, *unguenti* ſcilicet urceum iſtum, aut *alabaſtrum Mar:* XIV. à *muliere* κατὰ τῆς κεφαλῆς, *ſupra caput ejus effuſi*, quo quidem ſe deunctum ἐπὶ τὸν ἐνταφιασμὸν, ad *funerationem*, ad *pollincturam*, ipſe *Chriſtus* edixit.

§. 4. Qui ſit iſtius ἐνταφιασμοῦ uſus, ſatis omnibus notum eſt, nempe ut *mortuorum corpora* (quorum in numero crucifixi *Chriſti corpus myſticum*, *Eccleſia* figuratè hîc ponitur) à *putrefactione*, & *fœtore* (hîc φθορᾷ, & δυσωδίᾳ dictis) vindicentur. De hâc itidem inunctione affirmat *Johannes*, c. XII. *domum univerſam* (eam etiam univerſæ *Eccleſiæ* imaginem) ἐκ τῆς ὀσμῆς τοῦ μύρου, *odore unguenti ſic profuſi, impletam eſſe.*

§. 5. Quidni igitur *unguentum* illud *in ſe recepiſſe Chriſtus* dicatur, quo (inquit) mors ejus notaretur? Quidni mortem ipſam ſubiiſſe εἰς τοῦτο, ad hoc ipſum, ut hanc *Eccleſiæ* ἀφθαρσίαν, & εὐωδίαν, ut demortui capitis corpori, jam indies à putidiſſimis *Gnoſticorum* doctrinis, φθορᾶς, & δυσωδίας periclitanti, inſpiraret. Eodem planè modo, quo *Tit.* II. 14. de *Chriſto* dicitur, dediſſe ſe eum pro nobis, ἵνα λυτρώσηται ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀνομίας καὶ καθαρίσῃ ἑαυτῷ λαὸν περιούσιον, &c. Omnia certè eleganter enunciata,

& in quibus nec veritatem, nec acumen, nec venuſtatem, imò nec modum deſideres. Quæ tamen quâ infelicitate tibi, *Vir doctiſſime*, ſic diſplicuerint, ego, qui palato tuo non utor, non poſſum ariolari.

Cap. XVII.

Septima. Diaboli quorundam neſcientia. Ignatius falli potuit. Hieronymi teſtimonium de Ignatio. Baſilii item & Origenis, Andreæ Cretenſis, &c. de Mariæ virginitate Diabolum latente.

§.1. PAri ratione falſi poſtulatur (ſic enim *D. Blondelli* phraſis iſta [*an verè* ad *Epheſios ſcriptum*] ἀπὸ κοινοῦ repetenda eſt) de *Diabolo* dictum iſtud, Ἔλαθεν τὸν ἄρχοντα τοῦ αἰῶνος τούτου ἡ παρθενία Μαρίας, καὶ ὁ τοκετὸς αὐτῆς ὁμοίως καὶ ὁ θάνατος τοῦ Κυρίου. Quid verbis illis falſi inſit, nobis divinandum reliquit *D. Blondellus*, obelo tantùm ſuo ea transfixiſſe contentus;

§.2. Verùm reſpondeo, primò, Si hæc de *Diaboli* neſcientiâ ab *Ignatio* pronuntiata, ex omni parte vera non eſſent, ſi quæ *Ignatio* μυστήρια, & ἐν ἡσυχίᾳ Θεοῦ πραχθέντα (& fortaſſis ipſi *Paulo Eph:* VI.19. & I.*Tim.*III.16. pro *Myſteriis* habita) adeòque *principem hujus ſæculi* latentia videbantur, non ſic obſcurè & latenter geſta fuerint, eo tamen argumento nequaquam concludi, *Epiſtolas* illas *Ignatium* non ſcripſiſſe. Quid enim ſi hâc ex parte *Scriptori antiquiſſimo*, pientiſſimo ἱερομάρτυρι, ſed non θεοπνεύστῳ, aut extra erroris aleam poſito, aliquid humanitùs contigiſſe diceretur? An qui mortalem ſe arguit, pro ſtatuâ ſtatim, aut fictitio homine habebitur? aut qui ſe *fallibilem* teſtatur, ſtatim *Epiſtolas* nullas ſcripſit?

§.3. At ſecundò, Non eſt quod hìc *D. Blondellus* ſibi gratulandum cenſeat, cùm hoc ipſum *ſcriptoris* hujus Tmema, addito ipſius *Ignatii* nomine, ab antiquis *Patribus*, imò ab ipſo *Hieronymo*, *Principali Blondelliana* cauſæ advocato, diſertè, nec ſine approbatione recitetur? *Martyr Ignatius etiam quartam cauſam addidit, cur à deſponſatâ conceptus ſit Chriſtus, ut partus*, inquit, *ejus celaretur diabolo, dum eum putat non de virgine, ſed de uxore generatum. Hieronym: Comm:* in *Mat.*I.

§.4. Quæro jam à te, *D. Blondelle*, Annon *Ignatius* hoc ipſum ſcripſiſſe (ex quo tu concludis ſcriptorem hunc *Pſeudo-Ignatium* eſſe) *Sancto Hieronymo* tuo videbatur? Si ſic, quid tuæ cauſæ ſperandum erit, quæ *Hieronymo* uno ſuffulta, eo etiam tibicine deſtituenda erit, ſi has verè *Epiſtolas* ſcripſit *Ignatius*, quas ſcripſiſſe *Ignatium Hieronymus* ipſe fatetur.

§.5. At nec hic ſolus conſiſtit *Hieronymus*. Videatur *Sanctus Baſilius*, T.I. p. 587. *Aſſertur*, inquit, *alia ratio* ἀπ' ἀρχαίου τινὸς, *ab antiquo aliquo* (licet non appoſito nomine) *Martyre*, *nempe ut Mariæ hujus virginitas, ſæculi iſtius Principem Diabolum lateret*. Ipſa itidem, quæ nunc criminatur *D. Blondellus*, *Ignatii verba*.

§.6. Sic ante illos *Origenes*, *Hom*: VI. in *Levit*: *Eleganter in cujuſdam Martyris Epiſtolâ ſcriptum reperi (Ignatium dico, Epiſcopum Antiochiæ poſt Petrum ſecundum, qui in perſecutione Romæ pugnavit ad beſtias) Principem ſæculi hujus latuit virginitas Mariæ*, &c.

§ 7. Hæc eadem doctrina (à te falſi poſtulata) *Ambroſio* etiam in *Lu*. I. *Theophylacto*, aliiſque (licet *Authoris* nomine celato) ſatis placuit, Locum autem integrum, ab *Andreâ Hieroſolymitano Cretenſium Archiepiſcopo*, *ex Archivis Savilianis Reverendiſſimus Archiepiſcopus Armachanus* produxit. Ὥς φησι τις ἅγιος ἀνὴρ, Ἰγνάτιος ὄνομα αὐτῷ, Καὶ ἔλαθε τὸν ἄρχοντα τοῦ αἰῶνος τούτου ἡ παρθενία Μαρίας, καὶ ὁ τόκος αὐτῆς, ὁμοίως καὶ ὁ θάνατος τοῦ Χριστοῦ, *Ut dicit alicubi vir ſanctus, Ignatius nomen ejus, Et latebat principem ſæculi hujus virginitas Mariæ, & partus ejus, ſimiliter & mors Chriſti.*

§ 8. Sic & *Jovius* apud *Photium*. Φησὶν, inquit, ὁ Θεοφόρος Ἰγνάτιος τρία λαθεῖν τὸν ἄρχοντα τοῦ αἰῶνος τούτου, τὴν παρθενίαν Μαρίας, τὴν σύλληψιν τοῦ Κυρίου, καὶ τὴν σταύρωσιν, *Affirmat Theophorus Ignatius tria principem hujus ſæculi latuiſſe, virginitatem Mariæ, conceptionem Domini, & crucifixionem*. Quæ omnia hoc temperamento emollita, ut non de *Satanâ* in univerſum, quòd *Chriſtus* fuerit Dei filius, ignorante, ſed per tempus aliquod hæc tria non perſpiciente (1. *Mariam*, poſt partum ſcilicet *Virginem* fuiſſe, 2. *Chriſtum* modo ſupernaturali, inſcio *Joſepho*, conceptum, & 3. à *Deo* decretum eſſe, ut morte ſuâ *Chriſtus* mortem ipſam, ipſúmque *Satanam* ſuperaret) locutus ſit *Ignatius*, nihil aut aſperum, aut *Chriſtianis* auribus minus gratum, aut quod à vero quoviſmodo abhorreat, continere putanda ſunt, quæ tamen *D. Blondello* nullatenus ferenda videntur.

CAP. XVIII.

Octava. Stella quæ Magos duxit ſplendor. Chalcidii teſtimonium. ὑπερβάλλειν. Aſtra quò nobis propiora, eò lucidiora. Hoc aſtrum terræ propinquum. Hyperbole in Scripturis.

§.1. INter hæc ſuſpectæ veritatis commata, & quæ hanc *D. Blondelli* invidiam ſuſtinere digna viſa ſunt, proximum eſt de *Stellâ*, cujus ductum *Magi* ſecuti ſunt *, dictum illud, * Ἐλαμψεν ὑπὲρ πάντας τοὺ ἀστέρας, ϗ τὸ φῶς αὐτοῦ ἀνεκλάλητον ἦν, ϗ ξενισμὸν παρεῖχεν ἡ καινότης αὐτοῦ, τάδε λοιπὰ ἄστρα πάντα, ἅμα ἡλίῳ, ϗ σελήνῃ, χορὸς ἐγένετο τῷ ἀστέρι, αὐτὸς δὲ ἦν ὑπερβάλλων τὸ φῶς αὐτοῦ ὑπὲρ πάντα.

* Ep: ad Epheſ:

§.2. Quid in his culpari præcipuè voluerit, aut quid falſi accuſare, fateor ego me non ſatis augurari poſſe. *Splendorem Aſtri* hujus quod ſpectat, ſuper minores cœli ignes omnes, præfulgentis, dein novitatem ejus prius inviſam, ideóque quæ ξενισμῷ, & admiratione exciperetur, digniſſimam, non eſt, uti ſpero, argumentis opus, ut ea cuivis credibilia exiſtimentur.

§.3. Fuiſſe verò *Sydus* illud eo tempore totius *cœleſtis chori* ἀρχηγὸν, cui quaſi præcinenti ἐν ἀμοιβαίῳ reliqua aſtra reſpondebant. Simúlq; lumen ſuum ſuper omnia [ὑπερβεβληκέναι] nihil aliud ſignificat, quàm hanc *inſolitam* (ut * *Chalcidius Philoſophus* pronunciavit) *ſtellam*, à *Chaldæis* obſervatam, *quâ deſcenſus Dei venerabilis ad humanæ ſervationis, rerúmque mortalium gratiam prænunciabatur*, oculos omnium ad ſe unam pertraxiſſe; quod veriſſimum eſt.

* in Tim: Plat: Edit: Meurſ: p. 219.

§.4. An *ſydus* illud luce ſuâ *Solis* ipſius lucem ſuperaverit, ego nemini litem moveo, nec enim illud certum eſt hic affirmaſſe *Ignatium*, ſed fortaſſis illud tantùm, ὑπερβάλλειν τὸ φῶς αὐτοῦ ὑπὲρ πάντα, *ſuper omnes nempe mundi plagas*, *ſuper inferiora hæc omnia*, ſic ut aſpici à cœlorum obſervatoribus ubique poſſet, *ſuperjaculatum eſſe*, aut ſi ſic reddendum ſit [ὑπερβάλλειν] ut *præcellere* ſignificet, & [ὑπὲρ πάντα] ut ad *aſtra* referatur, Ex eo tamen illud tantummodo concludetur, *aſtra* omnia, quæ eo (noctis) ſpatio lucere ſolent, hujus fulgori facilè ceſſiſſe; Imò nec πάντα ulteriùs extendi rectè poterit, quàm ad λοιπὰ πάντα ἄστρα, quæ præceſſerant, & *aſtra reliqua præter Lunam & Solem*, quæ in periodo iſtâ, ab aſtris omnibus ſeparata, & velut parentheſi incluſa, videas.

§.5. Imò ne nimis providi, & cauti *D. Blondello* videamur, Quid ſi ipſius *Lunæ ſoliſque lucem luce hac ſuâ ſuperaſſe* dicatur? Quid ſi putemus hoc *divinius aſtrum*, longè infra *ſolis Sphæram* poſitum,(ita ut ædes *Bethleemiticas*,ubi *Chriſtus* natus eſt, diſtinctè, & quaſi digito monſtraret) & ἐπάνω οὗ ἦν παιδίον *Mat.*II. 9. *Supra locum ubi puerulus erat, conſiſtens*, iſtâ propinquitate ad terram, compenſato magnitudinis defectu, *lucem* (licet non corpus) *ſolarem*, fulgore, aut ſaltem *ſolatio*, viciſſe?

§6. Denique ſi in *Ignatio hyperbolicas* locutiones, quales ipſis Θεοπνεύστοις ſcriptoribus non incognitas fuiſſe monſtrabit unicus *Joannis* locus *Joh.*XXI. 25. agnoſcere velimus, non opus eſt, ut de ὑπερβολῆς τοῦ φωτὸς *Stellæ hujus* ſollicitè laboremus.

Cap. XIX.

Nona, Διακονία ὐκ ἀφ' ἑαυτῦ, *Modeſtiam Epiſcopi notans, non extraordinariam miſſionem.* Τὸ πνεῦμα *S. Scripturam ſignificans, non extraordinariam miſſionem, aut particularem revelationem. Emendatus codex Laurentianus.* σὰρξ ἀνθρωπίνη, *Gnoſticorum hæreſeos tria capita.*

§.1. AT nec *verum* ſcripſiſſe *Ignatius D. Blondello* videbitur, qui *Philadelphenſium Epiſcopum* ſe noviſſe affirmat, ὐκ ἀφ' ἑαυτῦ, ὐδὲ δι' ἀνθρώπων κεκτῆσθαι τ̀ διακονίαν;

§.2. *Reſpondeo. Philadelphenſium Epiſcopi* modeſtiam, & gravitatem, ab *Ignatio* illic laudari, quatenus ea aliorum κενοδοξίᾳ, & multorum τ̀ τὰ μάταια λαλούντων φλυαρίᾳ opponebatur: Ex eâ ſe non temerè concluſiſſe, ſed quidem liquidò ſcire putat, hunc non ἀφ' ἑαυτῦ, *ex ipſius* ſcilicet *impulſu*, aut ambitu, ὐδὲ δι' ἀνθρώπων, nec *ſuffragiis*, aut miſſione merè humanis, κεκτῆσθαι τὴν διακονίαν, τὴν εἰς τὸ κοινὸν ἀνήκουσαν, *ad hoc miniſterium, aut officium Epiſcopale promotum eſſe, cùm fuerit illud adeò cum bono publico conjunctum*, ut non κτ̀ κενοδοξίαν *ex vana gloria*, aut dignitatis *Epiſcopalis* deſiderio illi contigiſſe putandum ſit, ſed, ut ſequitur, ἐν ἀγάπῃ Θεῦ πατρὸς, &c. *in amore Dei Patris* factum eſſe, quicquid ab illo ad hanc dignitatem acquirendam factum ſit.

§.3. Nihil igitur hic ſcriptum, quo *extraordinariam Epiſcopo Philadelphenſi* (& qualis *Sancto Paulo Gal.*I. 1. contigiſſe fertur, ὐκ ἀπ' ἀνθρώπων, ὐδὲ δι' ἀνθρώπε) *vocationem* arrogâſſe, cenſeretur *Ignatius*, ſed tantùm, quo *modeſtiam* boni viri, *Eccleſiæ*, ſeu gregi ejus gratularetur; In quâ nihil falſum, aut vero minus ſimile deprehendi poteſt, ſiquis eâ, quæ hic laudabatur, ἐπιεικείᾳ uti non recuſet.

§.4. In eâdem claſſe ponitur, ut ſimul falſi arguatur, illud de ſeipſo dictum, Μάρτυς δέ μοι ἐν ᾧ δέδεμαι, ὅτι ἀπὸ σαρκὸς ἀνθρωπί-

ινης οὐκ ἔγνων, τὸ δὲ πνεῦμα ἐκήρυσσεν, λέγον τάδε, Χωρὶς τοῦ ἐπισκόπου μηδὲν ποιεῖτε.

§. 5. Hic, ſi *D. Blondellus Epiſtolæ ad Philad.* ſcriptorem ſibi quicquam magnificum arrogare crediderit, aut ex particulari aliquâ *revelatione*, aut inſpiratione ſe edoctum affirmare, quòd *nihil ſine Epiſcopo faciendum eſſet*, Certè aut nos falli voluit, aut ipſe fallebatur. Res ſic ſe habet, *Clamavi*, inquit, *magnâ voce, Epiſcopo attendendũ eſſe, & Presbyterio, & Diaconis.* οἱ δὲ ὑποπτεύσαντες, (nam quid ſit [οἱ δὲ ὑποπτεύοντες] in *Laurentiano* codice, ego me neſcire libenter fateor) *με, ὡς προειδότα τὸν μερισμὸν τινῶν, λέγειν ταῦτα, Μαρτύς μοι ἐν ᾧ δέδεμαι, ὅτι ἀπὸ σαρκὸς ἀνθρωπίνης οὐκ ἔγνων, Τὸ δὲ πνεῦμα ἐκήρυσσεν, λέγων τάδε, Χωρὶς τοῦ ἐπισκόπου μηδὲν ποιεῖτε, τὴν σάρκα ὑμῶν, ὡς ναὸν Θεοῦ τηρεῖτε, τὴν ἕνωσιν ἀγαπᾶτε, τοὺς μερισμοὺς φεύγετε, μιμηταὶ γίνεσθε Ἰησοῦ Χριστοῦ*, &c. *Si ſuſpicamini me, cùm hec dixerim, prævidiſſe quorundam diviſionem. Teſtis mihi in quo vinctus ſum, i. e. Deus, quòd à carne humanâ non cognovi, i. e. quòd nemo mortalium mihi hoc nunciaverit, ut ſic præſcire poſſem, Spiritus verò prædicavit, hæc dicens, Sine Epiſcopo nihil facite, Carnem veſtram, ut templum Domini ſervate, Unitatem diligite, Diviſiones fugite, Imitatores eſtote Jeſu Chriſti.* Hæc nempe omnia, & ſingula, ab *Apoſtolis*, in *Epiſtolis*, & ſermonibus ſuis, contra *Gnoſticorum* hæreſin, in *Eccleſiâ* præcipuè *Aſiaticâ* jam longè pervagantem, ubique inculcata eſſe, 1. ut *τοῖς ἡγουμένοις* ſe *morigeros* præberent, ſecus quam *Gnoſtici* faciebant, *κυριότητα* omnigenam *ἀθετοῦντες*, &c. 2. ut ab *impuritatibus* carnis ſibi ſedulò caverent, cùm *Gnoſtici* ipſâ *libidinum* omnium ſentinâ meritò audirent; 3. ut *pacem*, & *charitatem* fraternam inprimis colerent, cùm *Gnoſtici* unitatem *Eccleſiæ* diſcinderent.

§. 6. In his omnibus, nihil aut falſum, aut minus idoneè ſcriptum fuit, nec quod veniam *viri Doctiſſimi* poſcat, ſed quod imitationem mereatur.

CAP. XX.

Decima, ex errore Blondelli. *Cœtuum frequentium commoda.* Bellum *cœleſtium & terreſtrium, Fide, & charitate diſſolvitur.* Undecima. Κατάκριτος, *ad mortem à Tyranno condemnatus. Duodecima. De νέᾳ ζύμῃ. Decima tertia ex feſtinatione D. Blondelli.*

§. 1. SEquitur illud ad *Epheſios* breve effatum, ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων οὐδὲν λανθάνει ὑμᾶς. At nihil tale apud *Ignatium* noſtrum reperitur: Certè aut feſtinatio nimia, aut vehementior criminandi cupido *D. Blondellum* fefellit. Multa eo loco *Ignatius* de frequentandis cœtibus *Eccleſiaſticis* prædixerat, quorum commoda dein recenſet, ὅτῃ ἂν πυκνῶς ἐπὶ τὸ αὐτὸ γίνεσθε, καθαιρῦνται αἱ δυνάμεις τῦ Σατανᾶ, καὶ λύεται ὁ ὄλεθρος αὐτῦ ἐν τῇ ὁμονοίᾳ ὑμῶν τῆς πίστεως· ὐδέν ἐστιν ἄμεινον εἰρήνης, ἐν ᾗ πᾶς πόλεμος καταργεῖται ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων.

Ὧν ὐδὲν λανθάνει ὑμᾶς, ἐὰν τελείως εἰς Ἰησῦν Χριστὸν ἔχητε τὴν πίστιν, καὶ τὴν ἀγάπην &c. *Cùm frequenter in unum convenitis, deſtruuntur potentiæ Satanæ, diſſolvitur perditio ejus in unanimitate fidei veſtræ. Pace nihil melius eſt, in quâ bellum omne cœleſtium & terreſtrium evacuatur.* (quid illud ſit ſtatim apparet, ὐδεὶς, inquit, πίστιν ἐπαγγελλόμενος ἁμαρτάνει. ὐδὲ ἀγάπην κεκτημένος μισεῖ, *nemo fidem repromittens peccatum committit*, (ex quo *bellum* illud *cœleſte Dei* contra peccatorem naſcitur) *nemo charitatem poſſidens, odio quemvis habet*, (ex quo *terreſtre bellum*, mutuæ hominum inimicitiæ oriuntur) *Quorum nullum vos latet, ſi perfectè in Jeſum Chriſtum habeatis fidem & charitatem.* Nullus hic de cognitione *cœleſtium & terreſtrium* ſermo eſt, quem *ſcriptori* huic conjungendo quæ ſeparanda erat, *D. Blondellus* imponi voluit. Manifeſta, & ſolis radiis ſcripta omnia, Ea ſcilicet quæ de *concordiâ*, & Unitate prædicta fuerant, apud omnes, qui *Chriſtianam* fidem & charitatem perfectè colebant, in confeſſo fuiſſe.

§. 2. Poſt falſi crimina, tam cumulatè quidem, ſed & improſperè intentata, redit denuò *D. Blondellus*, & ut priùs *comparationes non ſatis commodas*, ſic jam *oppoſitionem* non ſatis *juſtam* in eâdem ad *Epheſios Epiſtolâ* criminatur, *cùm de ſe, & Epheſiis ſcripſiſſe dicatur*, Ἐγὼ κατάκριτος, ὑμεῖς ἠλεημένοι. Piget has offucias luculentiſſimo ſcriptori abſtergere, Locus integer à nobis priùs productus, ſic ſe habet, Οἶδα τίς εἰμι, καὶ τίσι γράφω, ἐγὼ κατάκριτος, ὑμεῖς ἠλεημένοι, ἐγὼ ὑπὸ κίνδυνον, ὑμεῖς ἐστηριγμένοι, &c. *Novi qui ſim, & quibus ſcribam. Ego condemnatus, vos miſericordiam adepti* (ſi dubitas, quâ ratione *condemnatum* dicit, certè non reſpectu *Dei* judicantis, ſed *Tyranni*, cujus tribunali jam ſiſtitur pientiſſimus *Athleta*, ſequitur enim). *Ego ſub periculo, vos firmati* i.e. per miſericordiam boni *Dei* ad *tranquillitatem*, & εὐδίαν *reſtituti Epheſii*, dum *Ignatius* ad *beſtias* adjudicaretur. Quid, quæſo, *injuſti*, aut *inidonei* in hâc *oppoſitione*?

§. 3. Quærit rurſus *D. Blondellus*. *An appoſitè Magneſianos, pióſque alios omnes (quos ἀζύμους eſſe Paulus jubet)* μεταβάλλεσθε εἰς νέαν ζύμην, ὅ ἐστιν Ἰησοῦς Χριστὸς, *pronuntiet?* *Reſpondeo* fidenter, appoſitiſſimè pronunciari, ſeu potius moneri eos, ut (cùm *Chriſtus* novo *fermento* aſſimiletur, quatenus id κακῇ, παλαιωθείσῃ, ϗ ἐνοξισάσῃ ζύμῃ, *malo*, *antiquato*, & *putido fermento* opponitur; eâque quâ *regnum Dei* fermento aſſimiletur *Lu*. XXI. 15. ratione) *Chriſtiani* omnes in illud *novum fermentum* tranſmutentur, i. e. in gratiâ, & cognitione *Jeſu Chriſti*, & in puritate omni indies augeantur. Monitis iſtis nihil magis appoſitum, aut à *Gnoſticorum* φθοραῖς periclitanti *Eccleſiæ* opportunum dici potuit.

§. 4. *At fidem* (inquit *D. Blondellus*) *Chriſti carnem*, *Charitatem ſanguinem*, *ad Philadelphenſes ſcribens vocat*, nec illud *ſatis appoſitè*. Certè nihil tale in *Epiſtolâ* iſtâ (ad illud ipſum bis perlectâ) mihi occurrit, nec ſcio quid ex noſtrò illo temporis diſpendio *D. Blondello* lucri acceſſerit. Μία, inquit, σὰρξ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ϗ ἓν ποτήριον, εἰς ἕνωσιν τοῦ αἵματος αὐτοῦ. Mentio certè eſt *Carnis Chriſti*, *& Sanguinis*, ſed illud non eſt *Fidem Chriſti carnem*, & *charitatem ſanguinem* vocare.

Cap. XXI.

Decima quarta. Πρεσβυτέριον ἐκκλησίας. *Apoſtoli poſt Chriſti mortem.* Ἀπόστολοι *pro ſcriptis Apoſtolicis.* Σὰρξ Ἰησοῦ, *Chriſtus in terris hic degens. Decima quinta. In Epiſtolâ ad Polycarpum Smyrnenſes alloquitur Ignatius. Decima ſexta. Ad Martyrium paratus.*

§. 1. QUod proximè objicitur ex eâdem ad *Philad: Epiſtolâ*, ſtatim poſt eam μιᾶς σαρκὸς & ἑνὸς ποτηρίου mentionem occurrit. Nempe de *ſe* dictum, προσφυγὼν τῷ εὐαγγελίῳ, ὡς σαρκὶ Ἰησοῦ, ϗ Ἀποστόλοις ὡς πρεσβυτερίῳ ἐκκλησίας. Ex quibus ſic denuo (more ſuo, *Socraticam*) argumentationem nectit *D. Blondellus*.

§. 2. *Cùm Trajani* XI^mo^. *Apoſtoli nulli ſuperfuerint*, *nec per Apoſtolos*, *qui Ignatii nomine abuſus erat*, *aliud intellexiſſe videatur quàm Apoſtolorum ſcripta*, *annon pluris divinitùs inſpiratas Epiſtolas facere debuit*, *quàm hominum quorumcunque errori per ſe obnoxiorum cœtum ?*

§. 3. At quid eſt, ſi hoc non fit, λεπτολογεῖν; Fatemur & nos *Apoſtolos* jam ſingulos *è vivis exceſſiſſe*, Fatemur, *Apoſtolorum* nomine *Apoſtolica ſcripta* ſignificari, At quid, quæſo, obſtat, quò minus πρεσβυτέριον ἐκκλησίας, illos ipſos *Apoſtolos*, poſt mortem *Chriſti* in vivis *exiſtentes*, qui tunc *Chriſtianum Synedrium*, ſeu *Presbyterium Eccleſiæ* conſtituebant (ad quod in re dubiâ tanquam ad *oraculum* recurrebatur, *Act.* XV. 2.) indigitet? Certè non eſt iſtud σοφὸν φάρμακον, ſed accommodatiſſima verborum iſtorum ſignificatio, ita ut *Evangelio* (ſeu *Chriſti* ſermonibus, & concionibus nobis per *ſcripturam* traditis) *Apoſtoli*, i. e. *Apoſtolorum ſcripta* poſt ſe relicta, Et pari modo, *Chriſti carni* (i. e. *Chriſto* ipſi hic in terris degenti) *presbyterium Eccleſiæ*, i. e. *Apoſtolorum, poſt Chriſti exceſſum, conſeſſus*, ἐν ἀλλήλοις reſpondeat;

§. 4. Sic enim ſine omni violentiâ ſenſus ille promptiſſimè exurgit, *Ad ſcriptum Chriſti Evangelium*, tanquam *ad Chriſtum* in terris degentem, *ad Apoſtolorum Epiſtolas*, tanquam ad *Apoſtolorum Hieroſolymis* commorantium conſeſſum, ſe lubenter confugere. Omnia certè aptiſſimè quadrant, ſi ſecundis jam *D. Blondelli* cogitationibus locus eſſet.

§. 5. Interrogat denique *D. Blondellus*, *an ad Polycarpum Epiſcopum* (*quaſi ad plebeium neſcio quem*) *ſcribere jure potuit*, τῷ ἐπισκόπῳ προσέχετε, ἵνα καὶ ὁ Θεὸς ὑμῖν; Certè 1. æquali illud jure potuit γνήσιος *Ignatius*, ac ſuppoſititius quivis *Pſeud-Ignatius*.

§. 6. At 2do proculdubio nihil à ſe alienum facturus eſt Θεοφόρος *Martyr*, ſi in eâ, quæ *Epiſcopo Polycarpo* inſcripta eſt, *Epiſtolâ*, quædam *Eccleſiæ Smyrnenſium*, cui præficiebatur *Polycarpus*, accommodata monita comprehendi voluerit, Illud enim, in *Epiſtolâ Chriſti* ad *Angelum*, i. e. *Epiſcopum Epheſinum*, *Smyrnenſem* &c. conſcriptâ, ſæpiùs factum conſpicimus. Imò 3^tio^ Ad univerſum fidelium cœtum, non ad *plebeium, neſcio quem*, iſta perſcripta fuiſſe, ſatis monſtrat, *Imperativum plurale*, [προσέχετε] nulli ſingulari vel *Epiſcopo*, vel *plebeio* accommodandum.

§. 7. * Quod jam ex *Epiſtolâ* ad *Romanos* producit *D. Blondellus* (quam palam eſt ei maximè adblandiri, cùm in eâ nihil de *Epiſcopis* reperiatur) & ex quo (*quod deſperabundorum ſæculi mancipiorum eſſe poteſt*) *potius moræ omnis impatienti animo mortem provocaſſe, quàm intrepido pectore expectaſſe videri* hunc *Pſeud-Ignatium*, concludit, id à nobis ✝ jamdudum reſponſum tulit, nec certè itineris ſatis longi & horridi, jam ad exitum feſtinantis, adeò me non piget, ut quæ ſemel appoſita ſunt, ea denuò coquenda & porrigenda *Lectori* exiſtimem.

* Θηρία κολακεύσω συντόμως με καταφαγεῖν &c. κἂν αὐτὰ δὲ ἄκοντα μὴ θέλῃ, ἐγὼ προσβιάσομαι.

✝ c. X. §. 4.

§. 8. Satis erit dixiſſe, *Pientiſſimum Athletam*, τελειώσεως jam proximum, ſe ad hunc noviſſimum agonem, quo Χριστοῦ ἐπιτυχεῖν poſſit, paratiſſimum profiteri, verbiſq; illud ſatis magnificè exprimentibus, (vel ſummis *D. Blondelli* ingratiis) ſignificare voluiſſe.

Cap. XXII.

Decima ſeptima, Ignatii dicta de Epiſcoporum neceſſitate. Ea triplex erat, unitatis conſervatio, Diſceptationum præventio, Gnoſticorum venena.

§.1. QUæ deinceps recenſentur, ad illud unicum referri video, quòd *pro Epiſcopatu ſingulari adeo anxiè laboraverit hic ſcriptor, quaſi de Chriſtianiſmo actum ſit, ſi Epiſcopi Preſbyteris majores Chriſtianis plebibus deſint, aut ab iiſdem minus colantur.* Ad hoc probandum, ſatis amplam ſupellectilem ſibi paratam non ambigit *D.Blondellus,* & poſt quædam hujus cenſûs paucis perſtricta, more ſuo interrogare pergit, *Cui hæc omnia bono? Annon ab antiquo odium nimia diligentia meruiſſe viſa eſt, eóque potiſſimum nomine ſuſpicionem facere, quod citra neceſſitatem adhibeatur?*

§.2. At non illud ſtatim citra neceſſitatem factum eſt, quod *D.Blondello* (cui *Epiſcopi* ipſi in *Eccleſiâ* minus neceſſarii) ſupervacaneum videtur. Quæcunque de *Epiſcopis Ignatius* ſcripſit, ea mox ſuus erit viſendi locus, jam ſolum de *neceſſitate,* ex quâ ea ſcripſerit.

§.3. Ea *triplex* erat, 1. ut magnum exemplum *unitatis,* & concordiæ *Chriſtianæ* (cujus origo ab obedientiâ *Paſtoribus,* adeóque *ſingularibus Epiſcopis,* ſi illis procurandi gregis officium incumbat, debitè præſtandâ, ſumenda eſt) non ipſis tantùm, ad quas ſcribebat, *Eccleſiis,* ſed & futuris ſæculis, & ſeræ poſteritati daret, nec vel tantillam ſpreti *ordinis Eccleſiaſtici* excuſationem, aut novandi ſtudiis locum relinqueret.

§.4. *Secunda,* ut nulla *diſceptandi* cauſa reſtaret, nulla *pacem* publicam ſollicitandi anſa, ex eo quòd in ſcriptis *Apoſtolorum* non conſtaret, quâ demum regiminis formâ, univerſa omnis ævi *Eccleſia* uti deberet. Et certè ſi poſt adeò luculenta hujus rei teſtimonia, adhuc dubitandi locus fuerit, an ab *Epiſcopo ſingulari,* an potius à *Presbyteris,* ἰσοβάθμοις, & ἰσοτίμοις, *Eccleſia* ex *Apoſtolorum* mente regenda ſit, ſi poſt clariſſimam rei geſtæ hiſtoriam, hanc ipſam litem, ex arbitrio oculatiſſimi teſtis componi, viri *doctiſſimi Cl: Salmaſius* & *D. Blondellus* non permiſerint, *Ignatium* potius hæc non ſcripſiſſe ſtatuentes, quàm ſuas ſibi προλήψεις, & dogmata eripi paſſuri, non eſt quod *Sanctiſſimum Athletam,* aut *citra neceſſitatem* hac in re, aut *anxiè nimis laboràſſe* queramur.

§.5. Verùm *tertiò.* Si non adeò providè nobis è longinquo proſpexiſſe exiſtimetur *vir divinus*, at ut ſæculo demum ſuo conſuleret *vir bonus*, nemini, uti ſpero, ſupervacaneum cenſebitur. Certè *Gnoſticorum* eo tempore venena per totam *Eccleſiam* latè pervagata fuerant, nec commodiori adverſus ea *Pharmaco* uti ſe poſſe putavit vir *optimus*, quàm ut ad *Apoſtolorum* doctrinas revocata omnia, ad hanc demum normam & amuſſim exigerentur. Quod quidem ſe facilè facturum ſperabat, ſi qui ab *Apoſtolis* in *Eccleſiâ* gregi præponebantur, iis à ſingulis ſine omni diſceptatione obſequium præſtaretur.

§.6. Nec jam *anxius ille de ſingulari Epiſcopo labor* cenſendus eſt, ſed paterna, providáque ſollicitudo de obedientiâ omnibus, quibus debebatur, præſtandâ. Quæ ut ritè præſtari poſſet, monendi etiam & liquidò docendi erant, quibuſnam illa debebatur.

Cap. XXIIII.

Blondelli reſponſum ad patrum pro Ignatio teſtimonia. Authoritas Patrum in rerum geſtarum narratione. Argumenta probabilia ex re ipſâ, quàm nihil valeant contra teſtimonia. Hujus litis concluſio.

§.1. TAndem igitur poſt bina illa, à *νεωτερικῆς τάξεως*, & *Σιγῆς Valentinianæ* in *Ep: ad Magneſ:* mentione, ducta argumenta, quibus abundè jampridem reſponſum eſt, & poſt tertium illud à *Docetarum* obſcuris veſtigiis petitum (*quod*, inquit, *ſuppoſitionis argumentum videri poſſet*, ſed, cùm ipſius ſententiâ infirmum ſit, *eo* ſe *volentem abſtinere affirmat*) denique poſt prolixam *profectionum Sancti Pauli & Ignatii comparationem*, ex quâ binos *Chriſti Martyres* non unâ ſemitâ, non iiſdem aut veſtigiis aut ſtadiis, *Romam* iter feciſſe concludit, (quod ſine dubio non eſt, aut *Paulum*, aut *Ignatium*, *Epiſtolas* ipſorum nominibus cognitas non ſcripſiſſe) Tandem, inquam, memor quid tam prolixo ipſius molimini objici poſſet. Nempe *his ipſis Epiſtolis quas confictas putârunt* (mortalium omnium primi) *Cl: Salmaſius*, *& D. Blondellus*, *Patres fidem adhibuiſſe*, ſic breviter reſpondendum exiſtimavit; QUID TUM? *Quàm multa minimè ſuſpicaces, ac imparatos, & fefellêrunt ſemper, & quotidiè fallunt?*

§.2. Ita quidem viro *Doctiſſimo*, &, * ſi ipſi credatur, φιλαρχαίοις omnibus cauſam ſuam approbare cupienti, viſum eſt; Univerſam ſcilicet *Patrum* coronam (nec enim ex indefinito *Patrum* numero vel unicum excipiendum fuiſſe, vir in *Antiquorum* ſcriptis

* *Suppoſititias credere coactus ſum, rectène, an ſecus, judicent* φιλαρχαῖοι.

ptis ſatis verſatus, liquidò compertum habuit) unius immitiſſimæ cenſuræ *gemino* ictu transfodiendam eſſe ; nec enim falli tantùm, aut errare, ſed etiam ut *imparatos & minus ſuſpicaces* (quod certè non mediocris tarditatis & εὐηθείας, ne dicam, *fatuitatis*, & ſtuporis argumentum eſt) his ἀπατεώνων *technis*, & *ſtrophis* patere.

§.3. Nec id quidem in *doctrinis* tantummodò, ſed in rerum in *Eccleſiâ* primævâ geſtarum narratione ; (iſtius enim cenſûs eſt controverſia iſta, an *Epiſtolas* ſcripſerit *Ignatius*) In his quippe, unicum *D.Blondellum*, aut alterum fortaſſis inter omnes mortales *Walonem Meſſalinum* rectiùs judicare, quàm *Patres univerſos*, & ſic flocci faciendos omnes,(ſic enim [Quid tum ?] interpretamur *Britanni*) quamprimum eos verum ſenſiſſe *D.Blondelli* non interſit.

§.4. Ego quidem ſi hoc duci exemplo me paterer, *Univerſas D.Blondelli* operas, qui, præ aliis omnibus infœlicis ævi ſcriptoribus, *Patrum* teſtimonia, & authoritates congerere, & ad uſus ſuos accommodare ſatagit, eodem faſtidio rejiciendas ſtatuerem. Quantò magis, cùm in iis, ſub iſtâ φιλαρχαιότητος ſpecie, omnia *Aerianæ* ruinæ rudera, naufragii tabulæ undecunque collectæ, ſimúlque non pauca exuberantis ingenii, & longi otii ſarmenta, & putamina, (talis certè ante alia, præchara iſta πρωτοχειροτονηθέντων πρεσβεῖα) in unum conſarcinata, *Apologia pro Hieronymo* audiant ; Cujus quidem dicta nonnulla duriuſcula, è conſtanti patrum reliquorum ſententiâ, imò & ex ipſius affirmationibus ſatis crebris, multò faciliùs, ſi *D. Blondello* allubuiſſet, emolliri poterant, quàm tota demum antiquitas, ad *Hieronymi* excuſationem advocata, contra ipſorum planè mentem, reſpondere per cruces, & tormenta, edocebatur.

§.5. Quàm verò hæc nullo conamine, promptè, & commodè ad ipſam *Presbyterorum* ex *Eccleſiâ* ejectionem extendi poſſint, quàm ad *Scripturæ Canonem* his ipſis *Ignatii Epiſtolis* exæquandum, lubentiſſimè optarem rem ipſam pro me locutam non eſſe. At qui ſolo impetu ducti, illicitum nihil, niſi quod ſimul inutile, exiſtimant, qui ſolo commodo ſuo rationem ancillari, jamdiu juſſerunt, non ſunt adeò ἀνόητοι aut excordes, ut non illicò, ex præmiſſis *Blondellianis*, *Patres omnes* falli poſſe concludant, (& ſe ſatis ad *Logicorum* regulas accuratè, imò & *ad hominem* irrefragabiliter concluſiſſe ſtatuant) quotieſcunque eorum authoritate, aut dogma fidei (ipſam puta *Trinitatis doctrinam*) aut rem geſtam, (*Hieronymum* quippe ea ad *Evagrium* ſcripſiſſe) aut ipſum demum *Scripturæ Canonem* fulcire, aut ſtatuminare *D. Blondello* viſum fuerit.

§.6. Ego quidem illud unum [*τὰ ἀρχαῖα κρατείτω*] ex hoc ipſo *Ignatio* didiciſſe malo, quàm *Dialecticorum*, ſeu probabilium in re qualibet argumentorum, ſummus artifex cenſeri; quorum integram *Myriadem*, ut id ſemel dicam, ad unam ἀπόδειξιν aſſurgere non poſſe, nec (in rei geſtæ, quæ dicitur, quæſtione) contra unius boni viri teſtimonium, multò minus contra *omnium Patrum* conſenſum quicquam valere, nos *Hieratici* gnaviter contendimus, & ad hanc unam *palæſtram Novatores* omnes provocamus, in quâ ſi vicerimus, non erit quod in reliquum cauſæ noſtræ metuamus.

§.7. Et ſic demum hoc *δολιχοδρόμιον*, ſtadiúmque prolixum ſanè, & non ita gratum aut jucundum, duorum magnorum *virorum* veſtigiis inhærentes, integrum percurrimus, experti quid ab induſtriis criminationum venatoribus, contra harum *Epiſtolarum* authoritatem, exquiri poſſet, à quorum ſingulis inſultibus ereptum eſſe *Ignatium*, Lectoribus non iniquis perſuaſum ſperamus.

§.8. Proximum eſt, ut ad ea procedamus, quæ ſeptem *Epiſtolarum*, à *Polycarpo* collectarum, & ad *Philippenſes* ſuos tranſmiſſarum, authoritatem ſtabiliant, & confirment.

CAP. XXIV.

Epiſtolæ Ignatii in eâdem ſemper claſſe cum Epiſtolis Clementis & Polycarpi. Teſtimonia de Ignatii Epiſtolis, 1. Polycarpi, & ex eo Photii. (An Ignatius ad Polycarpum Epiſtolam ſcripſerit. Euſebii ſententia, Hieronymi explicatio) Polycarpiani teſtimonii partes. 2. Irenæi teſtimonium. 3. Origenis. 4. Euſebii. 5. Athanaſii. 6. Chryſoſtomi. 7. Theodoreti. 8. Hieronymi. Epiſtolarum Ignatianarum per manus traditio à Polycarpo ad Euſebium.

§.1. AD harum *Epiſtolarum* authoritatem (tot jam præjudiciis liberatam) ulteriùs firmandam, & ſtabiliendam, non eſt cur multa dicamus. *Epiſtolam Clementis* ad *Romanos*, *Polycarpi ad Philippenſes*, utriſque ulnis amplectuntur *Cl: Salmaſius*, & *D. Blondellus*, ſperantes ex iis aliquid cauſæ ſuæ, tam gnaviter deſponſatæ, accreſcere poſſe, ſolus *Ignatius* οἴχεται, cujus tamen *Epiſtola* pari ſemper cum illis, per univerſam ab omni ævo *Patrum* noſtrorum memoriam, reverentiâ excipiebantur, nec priùs à morà mortalium quovis in judicium vocabantur (multò minus, ut in ſe certâ, & extra dubium poſitâ, inter planè ἀδόκιμα & κίβδηλα rejiciebantur) quàm *Presbyteri Anglicani Patribus* ſuis contumeliam facere cœpiſſent, iiſque aut ſuppetias ferre, aut rem gratam facere (quibus illecebris adducti, neſcio) hi duo non ignobiles *Presbyterianæ* cauſæ hyperaſpiſtæ in ſe ipſos recepiſſent.

§.2. Certè qui in *Clementis Epiſtolâ*, magnificam illam de *Phœnice* hiſtoriam, & alia nonnulla, ad rem ſuam à ſcriptore iſto accommodata, obſervarunt, & cum iis, quæ in *Ignatii Epiſtolis* maximè ſuſpecta fuerant, conferenda duxêrunt, non putarunt innocentiſſimo *Martyri*, ex eo unico, quòd *verum* diceret, tantas *inimicitias* metuendas fuiſſe, tantas procellas tam ſubitò exorituras. At fefellit nos infœlix rerum exitus, eandémque jam crambem *Lectoribus* obtrudi juſſit, quam viri *Docti*, qui *Epiſtolas* eas edendas curârunt, iis jamdudum præfixam appoſuêrunt, *Teſtimonia* dico *Antiquorum*, qui ſententias ſuas ſatis liberaliter ferre non recuſarunt, ſi iis etiam fidem dare non abnuimus.

§.3. Ea jam breviter reponenda erunt; Iiſque viam monſtrabit, *Ignatii*, & eorum, qui *Chriſtum Dominum* in *carne viderant*, σύγχρονος *Polycarpus*, *Eccleſiæ Smyrnenſis Epiſcopus*, idémque *Martyr*.

§.4. Ille *Epiſtolam ad Philippenſes* ſuam ſic claudi voluit, Ἐγράψατέ μοι καὶ ὑμεῖς καὶ Ἰγνάτιος, ἵνα ἐάν τις ἀπέρχηται εἰς Συρίαν, καὶ τὰ παρ' ὑμῶν ἀποκομίσῃ γράμματα, ὅπερ ποιήσω, ἐὰν λάβω καιρὸν εὔθετον, εἴτε ἐγὼ, εἴτε ὃν πέμψω πρεσβεύσοντα καὶ περὶ ὑμῶν. Τὰς ἐπιστολὰς Ἰγνατίου πεμφθείσας ἡμῖν ἀπ' αὐτοῦ, καὶ ἄλλας ὅσας εἴχομεν παρ' ἡμῖν, ἐπέμψαμεν ὑμῖν, καθὼς ἐνετείλασθε, αἵτινες ὑποτεταγμέναι εἰσὶ τῇ ἐπιστολῇ ταύτῃ, ἐξ ὧν μεγάλα ὠφεληθῆναι δυνήσεσθε. Περιέχουσι γὰρ πίστιν, καὶ ὑπομονὴν καὶ πᾶσαν τὴν οἰκοδομὴν τὴν εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν ἀνήκουσαν. *Scripſiſtis mihi & vos & Ignatius, ut ſi quis in Syriam proficiſcatur, literas etiam à nobis adportet, quod facturus ſum, ſi tempus opportunum nactus fuero, aut ego, aut nuntius quem miſſurus ſum, ut legatione etiam pro vobis fungatur. Epiſtolas Ignatii ab ipſo nobis miſſas, & alias quotquot habuimus apud nos, miſimus vobis, ſicuti præcepiſtis, quæ quidem Epiſtolæ huic ſubjiciuntur, ex quibus multum utilitatis accipere poteritis, continent enim fidem & perſeverantiam, & ædificationem omnem ad Dominum noſtrum pertinentem.* Quibus ex fragmento *Latino* additur, *Et de ipſo Ignatio & de his, qui cum eo ſunt, quod certius agnoveritis, ſignificate.* Quorum verborum meminit *Photius* in *Biblioth:* de *Polycarpi Epiſtolâ* verba faciens. Λέγει, inquit, ϗ τὰς ἐπιστολὰς αὐτοῖς Ἰγνατίου τοῦ Θεοφόρου ἀποσταλκέναι, ϗ αἰτεῖται ἀναδιδαχθῆναι παρ' αὐτῶν, εἴ τι περὶ ἐκείνου διακηκόασιν. *Dicit etiam ſe miſiſſe illis Epiſtolas Ignatii Theophori, & ab iis doceri petit, ſi quid de illo* (*Ignatio* nempe ad *Romam* deportato) *audiant*. Ex quibus *fragmenti*, & *Photii* verbis patet, quo tempore illa *Polycarpi* Epiſtola ſcripta fuerit, ipſo ſcilicet, quo *Ignatius* ad τελείωσιν ſuam feſtinabat, tempore.

§.5. Multa hic à doctis viris diſſeruntur de verborum iſtorum particulâ unicâ, Num legendum ſit [Τὰς ἐπιστολὰς πεμφθείσας ἡμῖν, vel ὑμῖν] Ego utut *Liti* iſti me immiſcendi nulla neceſſitas incumbat, fateor tamen me non videre, quomodo, ſi * *Euſebii* authoritate moveamur, de vulgari lectione [ἡμῖν] dubitari poſſit. Non ſolùm enim *Euſebii Græcus* codex ſic legit, quo modo hic ex *Polycarpo* deſcripſimus [Τὰς ἐπιστολὰς Ἰγνατίου πεμφθείσας ἡμῖν ἀπ' αὐτοῦ &c.] ſed & apud eundem *Euſebium* hæc itidem in eandem ſententiam legimus, Διὰ γραφῆς ὁμιλεῖ Ἰγνάτιος τῇ Σμυρναίων ἐκκλησίᾳ, ἰδίως τε τῷ ταύτης προηγουμένῳ Πολυκάρπῳ. Ex quibus ſatis patet ex *Euſebii* ſententiâ, *Ignatium* non ſolùm ad *Smyrnenſium Eccleſiam*, cujus *Epiſcopus* erat *Polycarpus*, ſed & ad ipſum ἰδίως *Polycarpum Epiſtolam* ſcripſiſſe. Quod cùm ipſe *Polycarpus* aliis ſatis dilucidis, præter ea de quibus lis eſt, verbis, affirmaſſet [Ἐγράψατέ μοι ϗ ὑμεῖς ϗ Ἰγνάτιος,] & cùm ea ipſa in fine Capitis λϛʹ. recitaſſet *Euſebius*, ſimúlque verba *Sylloges Polycarpianæ Philippenſibus* miſſæ mentionem continentia addidiſſet, nullus mihi dubitandi locus ſupereſt, quin *Euſebius Ignatium* crediderit ad *Polycarpum* ſcripſiſſe, & hoc ex ipſis *Polycarpi* verbis deſumpſerit.

* *Eccl: Hiſt:* l.III. c.λϛʹ.

§.6. Verba *Hieronymi* [*Inde egrediens ſcripſit ad Philadelphenſes, & ad Smyrnenſes, & propriè ad Polycarpum, cõmendans illi Antiochenſẽ Eccleſiã, in quâ et de Evangelio poſuit teſtimoniũ*] ſine dubio nihil contrafaciunt, nec ab *Euſebio* diſſident, præſertim ſi, cum *Iſaaco Caſaubono*, ea, quæ de illâ ad *Polycarpum Epiſtolâ* dicuntur, parentheſi incluſa legantur, ad hunc modum, *ad Smyrnenſes (& propriè ad Polycarpum, commendans illi Antiochenſem Eccleſiam) in quâ &c.* Sic ut illud *de Evangelio teſtimonium*, ex eâ ad *Smyrnenſes*, ubi ſolùm habetur, petendum ſit.

§.7. At ſopitâ iſtâ, quæ ad eam ſolam ad *Polycarpum* ſcriptam *Epiſtolam* pertinet, controverſiâ, reliqua luce ipſâ clariora ſunt, 1. *Polycarpum*, *Epiſtolas Ignatii* aliquammultas penes ſe habuiſſe,

buiſſe, quas ſibi communicandas rogaverant *Philippenſes*, quáſque *Epiſtola* ſuæ ad *Philippenſes* miſſæ ſubjungendas curavit *Polycarpus*.

§.8. 2do. Hoc ipſum, vivo adhuc & valente, ſed ad ultimum jam ἀθλήσεως actum feſtinante *Ignatio*, factum eſſe, nec igitur poſt *Ignatii* ex vivis exceſſum ei affictas *Epiſtolas* eas, quæ à *Polycarpo* mittuntur.

§.9. 3^tio^. Ab his *Epiſtolis* legationis *Eccleſiarum ad Antiochenos* mittendæ mentionem factam eſſe, juxta illud, quod in eâ ad *Polycarpum*, & ad *Smyrnenſes*, & in aliis fere ſingulis hodie legimus.

§.10. 4to. In *Epiſtolis* illis, multa quæ *ad fidem, & perſeverantiam*, i. e. ad ὀρθοδοξίαν, ſeu veram *Chriſti doctrinam*, contra fraudes & terrores *Gnoſticorum* tuendam, ſimúlque omnem in *Chriſto* ædificationem plurimum profutura erant, comprehenſa eſſe. Quæ cùm *Epiſtolis* his, quibus jam ſub *Polycarpianæ Sylloges* nomine utimur, optimè competant, non dubitamus, hoc *Polycarpi* teſtimonium appoſitiſſimè à nobis ad rem noſtram adductum eſſe, Cui unico ſi fides adhibeatur, rem omnem confectam putabimus.

§.11. Iſtis proximo in loco, licèt ex abundanti, *Irenæus* addi poteſt, quem (cùm *Polycarpum ſenem* * ipſe puer *vidiſſet*) ab eo traditas *Epiſtolas* accepiſſe nemini mirum videbitur, Ille verò *Ignatii* dictis ex *Epiſtolâ ad Romanos* petitis ſic præfatur, Ὡς εἶπέ τις τῶν ἡμετέρων διὰ τὴν πρὸς Θεὸν μαρτυρίαν κατακριθεὶς πρὸς θηρία, ὅτι εἰμὶ σῖτος Θεοῦ, καὶ δι' ὀδόντων θηρίων ἀλήθομαι, ἵνα καθαρὸς ἄρτος Θεοῦ εὑρεθῶ. *Ut quidam noſtrorum dixit, qui propter teſtimonium Dei, Beſtiis adjudicabatur, Frumentum*, inquit, *ſum Dei, & per dentes ferarum molor, ut purus Dei panis inveniar*. Ea ipſa quæ jam in codicibus noſtris habemus verba, quæ igitur ex *Epiſtolâ Sanctiſſimi Martyris*, à *Polycarpo Philippenſibus* traditâ, legiſſe *Irenæum*, & ab *Irenæi* ſæculo ad nos incolumiter deveniſſe, nulla ſupereſt dubitandi cauſa.

* Vid: *Iren: Ep: ad Florin: apud Euſeb: Eccl: Hiſt:* l. V. c. κ'.

§.12. Poſt *Irenæum* ſtatim *Origenes* ſequitur, & ille ſine dubio eaſdem agnovit; Videatur *Hom*: VI. in *Lucam*. *Eleganter*, inquit, *in cujuſdam Martyris Epiſtolâ ſcriptum reperi (Ignatium dico Epiſcopum Antiochenum poſt Petrum ſecundum, qui in perſecutione Romæ pugnavit ad beſtias) Principem ſæculi hujus latuit virginitas Mariæ, &c.* Verba ex *Epiſtolâ* ad *Epheſios* deprompta, quæ in codicibus noſtris reperiuntur, & quæ, contra hoc lucu-

lentum

lectum *Antiquiſſimi Scriptoris* teſtimonium, à *D. Blondello* ſuſpecta, à nobis * prius producta & refutata ſunt. * c. XVII.

§. 13. Poſt *Origenem* ſuccedit *Euſebius*, at prolixior ille, quàm ut hic integrum apponi neceſſum ſit. Pauca ex cumulo decerpi poſſunt. Ὁ διαβόητος Ἰγνάτιος ἐν Σμύρνῃ γενόμενος, μίαν μὲν ἐπιστολὴν τῇ κατὰ τὴν Ἔφεσον Ἐκκλησίᾳ γράφει, ποιμένος αὐτῆς μνημονεύων Ὀνησίμου, *Celebris ille Ignatius ad Smyrnam veniens, Epiſtolam Epheſiorum Eccleſiæ ſcribit, de Paſtore ipſorum Oneſimo mentionem faciens.* (Quod quidem non ſemel tantùm fieri in *Epiſtolâ*, quâ nunc utimur, videmus) Ἑτέραν δὲ τῇ ἐν Μαγνησίᾳ τῇ πρὸς Μαιάνδρῳ, ἔνθα πάλιν ἐπισκόπου Δαμᾶ μνήμην πεποίηται, καὶ τῇ ἐν Τράλλεσι δ' ἄλλην, ἧς ἄρχοντα τότε ὄντα Πολύβιον ἱστορεῖ, πρὸς ταύταις καὶ τῇ Ῥωμαίων ἐκκλησίᾳ γράφει, ᾗ καὶ παράκλησιν προτείνει, ὡς μὴ παραιτησάμενοι τοῦ μαρτυρεῖν, τῆς προσδοκωμένης αὐτὸν ἀποστερήσωσιν ἐλπίδος, *Aliam verò Eccleſiæ in Magneſia, ubi rurſus Epiſcopi Damæ mentionem fecit, Trallenſi item aliam, cujus gubernatorem tum Polybium fuiſſe refert, Inſuper & Romanorum Eccleſiæ ſcribit, quam adhortatur, ut martyrium ipſius deprecari, aut exoptatiſſimâ eum coronâ fraudare nolit.* Eccl: hiſt: l. III. κεφ. λϛ'.

§. 14. Hic quatuor, quas habemus, *Epiſtolæ*, ad *Epheſios*, ad *Magneſianos*, ad *Trallenſes*, ad *Romanos*, totidem ſingulæ *Characteribus*, tribus etiam *Epiſcopis* quibus tunc regebantur, dignoſcendæ memorantur, quas ad nos perveniſſe ex his omnibus indiciis manifeſtum eſt.

§. 15. Reliquas verò tres, quæ *Polycarpianæ Sylloges* ſeptenarium numerum implent, ſic proximo capite ab eodem *Euſebio* repoſitas videmus. Ἤδη δ', inquit, ἐπέκεινα τῆς Σμύρνης γενόμενος, ἀπὸ Τρωάδος τοῖς τε ἐν Φιλαδελφείᾳ αὖθις διὰ γραφῆς ὁμιλεῖ, καὶ τῇ Σμυρναίων ἐκκλησίᾳ, ἰδίως δὲ τῷ ταύτης προηγουμένῳ Πολυκάρπῳ, ὃν οἷα δὴ Ἀποστολικὸν ἄνδρα εὖ μάλα γνωρίζων τὴν κατὰ Ἀντιόχειαν αὐτῷ ποίμνην παρατίθεται, *Deinde verò poſtquam Smyrnâ diſceſſiſſet, à Troade per literas, Philadelphenſes alloquitur, ſimúlque Smyrnenſium Eccleſiam, particulariter autem Polycarpum Eccleſiæ Smyrnenſium Epiſcopum aut Præfectum, cui, cùm virum Apoſtolicum eum eſſe probè noſſet, gregem ſuum Antiochenſem committit.* Quæ omnia quomodo his noſtris, quas jam habemus, *Epiſtolis* aptiſſimè conveniant, ſatis jam antè dictum eſt.

§. 16. Poſt *Euſebium* * *Athanaſius Magnus* ſuum etiam *Ignatio* noſtro clypeum obtendit. Ἰγνάτιος, inquit, ὁ μετὰ τοὺς Ἀποστόλους κατασταθεὶς ἐπίσκοπος, &c. γράφων περὶ Κυρίου, εἴρηκεν, Εἷς ἰατρός ἐστι * *de Synod: Arim: & Seleuc:*

Σαρκικὸς καὶ πνευματικὸς, γεννητὸς καὶ ἀγέννητος &c. *Ignatius poſt Apoſtolos Epiſcopus conſtitutus, ſcribens de Domino* (i.e. *Chriſto*) *ſic dixit, Unus eſt Medicus carnalis & ſpiritualis,* (qui ſc: & *corporis* & *animæ* morbos ſanabat) *genitus & ingenitus.* Verba itidem ex noſtrâ ad *Epheſios Epiſtolâ* deſumpta (ut & eadem pleniùs à *Theodoreto* prolata in * Ἀτρέπτῳ) quæ nobiſcum *Athanaſium* ſenſiſſe monſtrant, ſi tanti *Patris* authoritas apud nos infimos nepotes quicquam ponderis aut momenti habitura ſit.

* *in Ign: encom:* §. 17. Non commemorabo * *Sancti Chryſoſtomi* teſtimonium, *encomiiſque* tanto *Martyre* non indigna, in quibus & illud poſt *Athanaſium* de *Ignatio* dictum eſt, *αἱ τῶν μακαρίων* Ἀποστόλων *χεῖρες τῆς ἱερᾶς ἐκείνης ἥψαντο κεφαλῆς.* Factum nempe eum, ſeu *ordinatum* ab *Apoſtolis Epiſcopum.* Quod & à *Theodoreto* comprobatum eſt, Διὰ, inquit ille, *τῆς μεγάλου* Πέτρου *δεξιᾶς τῆς ἀρχιερωσύνης τὴν χάριν κατεδέξατο,* in *Dial:* I. *Per dextram Petri Sacerdotii ſummi gratiam accepit.*

§. 18. Imò ex hoc unico *Theodoreto* innumera ſunt, quæ ad harum *Epiſtolarum* authoritatem confirmandam peti poſſent, qui ea ipſa verba, quæ jam in codicibus noſtris diſertim reperiuntur, ex *Epiſtolis Sanctiſſimi Martyris* crebrò recitat, ſic ex *Epiſtolâ* ad *Epheſios,* præter ea, quæ ex *Athanaſio* repoſuimus, hæc alia duo reperies, in Ἀτρέπτῳ: Ὁ γὰρ Θεὸς ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐκυοφορήθη ὑπὸ Μαρίας, κατ' οἰκονομίαν Θεοῦ, ἐκ σπέρματος μὲν Δαβὶδ, ἐκ Πνεύματος δὲ ἁγίου, ὃς ἐγεννήθη καὶ ἐβαπτίσθη, ἵνα τὸ θνητὸν ἡμῶν καθαρισθῇ, *Deus noſter Jeſus Chriſtus utero ferebatur à Mariâ ſecundum diſpenſationem Dei, ex ſemine Davidis, ex Spiritu verò Sancto, qui & natus & baptizatus eſt, ut mortale noſtrum purificaretur.* Dein, Οἱ κατ' ἄνδρα κοινῇ πάντες ἐν τῇ χάριτι ἐξ ὀνόματος συνέρχεσθε ἐν μιᾷ πίστει, καὶ ἑνὶ Ἰησοῦ Χριστῷ, &c. *Singuli communiter omnes in gratia ex nomine convenite in unâ fide, & uno Jeſu Chriſto.*

§. 19. Sic ex *Epiſtolâ ad Trallianos,* Κωφώθητε οὖν ὅταν χωρὶς Ἰησοῦ Χριστοῦ ὑμῖν λαλῇ τις, τοῦ ἐκ γένους Δαβὶδ, τοῦ ἐκ Μαρίας ὃς ἀληθῶς ἐγεννήθη, ἔφαγέ τε, καὶ ἔπιεν ἀληθῶς, ἐδιώχθη ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου, ἐσταυρώθη, καὶ ἀπέθανε, βλεπόντων τῶν ἐπιγείων καὶ ἐπουρανίων, καὶ καταχθονίων, *Obſurdeſcite, quando ſine Jeſu Chriſto quiſpiam vobis loquitur, qui ex genere David, qui ex Mariâ qui verè natus eſt, qui bibit comeditque verè, perſecutionem & crucifixionem paſſus eſt ſub Pontio Pilato, mortuúſque eſt aſpicientibus cæleſtibus, terreſtribus, & ſubterraneis.*

* *in* Ἀσυγχύτῳ. §. 20. Sic ex *Epiſtolâ* ad *Smyrnæos,* * Ἐγὼ γὰρ καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν

ἐν σαρκὶ αὐτὸν οἶδα, καὶ πιστεύω ὄντα &c. *Ego enim & poſt reſurrectionem eum in carne fuiſſe novi & credo.* Ex eâdem etiam *Epiſtolâ*, μετὰ δὲ τὴν ἀνάστασιν καὶ συνέφαγε, καὶ συνέπιεν αὐτοῖς, ὡς σαρκικὸς, καίπερ πνευματικῶς ἡνωμένος τῷ Πατρὶ (ſic legendum puto, & ſic ſuadet *vetus Ignatii Latinus* interpres, non, ut vulgò habetur apud *Theodoretum*, ὡς σαρκικῶς καὶ πνευματικῶς) *Nam pòſt reſurrectionem & comedit & compotavit cum iis, ut carnalis, licèt ſpiritualiter unitus Patri.*

§.21. Sic ex eâdem, in Ἀσυγχ: Πεπληροφορημένους ἀληθῶς εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν ὄντα ἐκ γένους Δαβὶδ κατὰ σάρκα, υἱὸν Θεοῦ κατὰ θεότητα καὶ δύναμιν, γεγεννημένον ἀληθῶς ἐκ παρθένου, βεβαπτισμένον ὑπὸ Ἰωάννου, ἵνα πληρωθῇ πᾶσα δικαιοσύνη ὑπ' αὐτοῦ, ἀληθῶς ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου, καὶ Ἡρώδου τετράρχου καθηλωμένον ὑπὲρ ἡμῶν σαρκί. *Credentes verè in Dominum noſtrum, qui eſt ex genere Davidis ſecundum carnem, filius Dei ſecundum divinitatem & potentiam, natus ex virgine, baptizatus ex Johanne, ut omnis juſtitia impleretur ab eo, verè ſub Pontio Pilato, & Herode tetrarcha crucifixus pro nobis in carne.* Sic & ex eâdem *Epiſtolâ*, ibidem. Τί γὰρ ὠφελεῖ, εἰ ἐμέ τις ἐπαινεῖ τις, τὸν δὲ Κύριόν μου βλασφημεῖ, μὴ ὁμολογῶν αὐτὸν σαρκοφόρον; ὁ δὲ τοῦτο μὴ λέγων, τελείως αὐτὸν ἀπήρνηται (non ὡς νεκροφόρον, ſed putarim) ὢν νεκροφόρος. *Quid enim mihi proderit, ſiquis me laudet, Dominum verò meum blaſphemet, nec eum carniferum confiteatur? Qui verò hoc non affirmat, perfectè eum abnegavit, exiſtens mortifer,* (ſic *antiquus Latinus Ignatii* interpres legit, non, *ut Mortiferum*) *aut ipſe mortuum ferens.* Sic denique ex eâdem ad *Smyrnenſes* idem *Theodoretus* in Ἀπαθεῖ. Εἰ γὰρ τῷ δοκεῖν ταῦτα ἐπράχθη ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, κἀγὼ τῷ δοκεῖν δέδεμαι. τί δὲ καὶ ἐμαυτὸν ἔκδοτον δέδωκα τῷ θανάτῳ, πρὸς πῦρ, πρὸς μάχαιραν, πρὸς θηρία; ἀλλ' ὁ ἐγγὺς μαχαίρας, ἐγγὺς Θεοῦ, μόνον ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸ συμπαθεῖν αὐτῷ, πάντα ὑπομένω, αὐτοῦ με ἐνδυναμοῦντος τελείου ἀνθρώπου, ὅντινες ἀγνοοῦντες ἀρνοῦνται, *Si enim apparenter tantùm* (vel *ſecundum videri*) *hæc à Domino facta ſunt, etiam & ego apparenter tantùm vinctus ſum, Quare ergo ego me morti tradidi, ad ignem, ad enſem, ad feras? at qui propè enſem eſt, propè Deum eſt, ſolùm in nomine Jeſu Chriſti, ut cum eo compatiar, omnia ſuffero, ipſo me confortante, qui perfectus homo eſt, quem quidam ignorantes negant.* Et de *Theodoreti* teſtimoniis adeò copioſè *Ignatio* noſtro ſuffragium ferentibus, hæc dicta ſunto.

§.22. Inter *Latinos*, * *Hieronymus* in omnibus fere cum

* Catal: Eccleſ: Script:

Euſebio concordat, *Ignatius*, inquit, *Antiochenæ Eccleſiæ tertius poſt Petrum Apoſtolum Epiſcopus,&c. Romam vinctus mittitur. Cùmque navigans Smyrnam veniſſet, ſcripſit unam Epiſtolam ad Epheſios, alteram ad Magneſianos,* 3^{tiam} *ad Trallianos; quartam ad Romanos, & inde egrediens ſcripſit ad Philadelphenos, & ad Smyrnæos (& proprie* (ἰδίως, inquit *Euſebius*, *particulariter) ad Polycarpum, commendans illi Antiochenſem Eccleſiam.) In qua* (ad *Smyrnenſes* ſc:) *& de Evangelio quod nuper à me tranſlatum eſt, ſuper perſonâ Chriſti ponit teſtimonium.* Sic ad *Helvidium* c.IX. *Nunquid non poſſum tibi totam veterum ſcriptorum ſeriem commovere, Ignatium, Polycarpum, Irenæum, Juſtinum Martyrem, multóſque alios Apoſtolicos & eloquentes viros, qui adverſus Ebionem, & Theodotum Byzantinum, & Valentinum plena ſapientiæ volumina conſcripſerunt, quæ ſi legiſſes aliquando, plus ſaperes.*

§.23. Ubi non neceſſe eſt ut *Ignatius* adverſus *Valentinum*, aut *Theodotum Coriarium Byzantinum*(*Ignatio* poſteriores) volumina nova ſcripſiſſe dicatur, cùm alii ab *Hieronymo* nominati *Apoſtolici, & eloquentes viri* iſti opellæ ſuffecerint, ſed tantùm ut *Ignatii* in *Epiſtolis* contra *Ebionem* & *Gnoſticos* ſcripta, *Helvidio* jam rectè opponi poſſent (cujus generis in his ipſis *Epiſtolis* ſatis ampla ſeges nobis relicta eſt) pari modo, quo quæ *Irenæus* contra *Valentinum*,& alius quilibet contra *Theodotum* ſcripſerant, ad hanc etiam materiam accommodari potuiſſe *Hieronymus* putabat. Omnia itidem clariſſima, ſi *Hieronymus* ipſe (cui tantum tribui *D. Blondellus* voluit, ut ad normam ejus omnia de *Epiſcopatu*, *Patrum dicta* exigenda & interpretanda cenſeret) nunc etiam, quando contra *D.Blondelli* ſententiam ſatis liberè pronunciaverit, audiendus ſit.

§.24. His tam antiquis & magnis nominibus, ſupervacaneum erit univerſam turbam adjicere, *Socratem, Evagrium*, alios innumeros. Qui iſtis quos recenſuimus, non movetur, fruſtra futurus ſum, ſi illi cumulum augendo, fidem etiam me aucturum ſperavero.

§.25. Quas ab ipſius *Ignatii* manu ſe recepiſſe affirmat *Polycarpus*, eas ſe *Philippenſibus* tradidiſſe ait. Quæ ſic tradebantur (ídque non ut in *Archivis* reponerentur, ſed ut cum *utilitate publica in Eccleſia* legerentur) eædem ſine dubio *Irenæo* patebant, nec eſt quod tam brevi, inter *Irenæum puerum*. *Polycarpi* σύγχρονον, & *Irenæum* jam *Seniorem* & *Epiſcopum* factum, intervallo,

tervallo, *Ignatium* genuinum ereptum eſſe, & ſupponi κίβδηλον metuamus. .Ab *Irenæo* verò ad *Origenem* levis & facilis tranſitus fuit, & ſic ab *Origene* ad *Euſebium* (præſertim cum ille teſtimonia integra ab ipſo *Polycarpo* & *Irenæo* deſumeret) ut & ab *Euſebio* ad *Athanaſium*, *Hieronymum*, & *Theodoretum*, quibus ſingulis *Ignatium* noſtrum approbatum eſſe fuſiùs oſtendimus.

§.26. Nec cuivis unquam inter antiquos *ſcriptores* authoritas ſua conſtabit, ſi quæ tantâ veterum omnium (diſſentiente nemine) concordiâ, & harmoniâ ſtabilita & firmata eſt, & in *Eccleſiâ Chriſti* omni honore & reverentiâ accepta, poſt tot demum ſæcula, ex ſingulari *D. Blondelli* arbitrio, nullis aut exigentibus, aut ſuadentibus rationum momentis, ſtatim unico QUID TUM? exauctoranda, aut rejicienda ſit.

CAP. XXV.

Teſtimonia Ignatii de Epiſcopis, Presbyteris & Diaconis. Ex Epiſtolâ ad Smyrnenſes, ad Polycarpum, ad Epheſios, ad Magneſios, (Epheſii de Smyrnâ) ad Philadelphicos, ad Tralleſios.

§.1. POſt has præclaro ἱερομάρτυρος nomini depulſas invidiæ tenebras, & *Epiſtolarum*, ſaltem ſeptem à *Polycarpo* collectarum, authoritatem, hâc noſtrâ qualicunque κατασκευῇ & ἀνασκευῇ vindicatam, ſic ut *Ignatius* θεοφόρος, idoneus cenſeri poſſit, qui de doctrinâ *ſui* ſæculi & *Eccleſiæ* praxi conſulatur, nemini, uti ſpero, importunum aut inconſultum videbitur, ſi ipſa tandem *Martyris* hujus teſtimonia, quibus cauſæ noſtræ contra *Presbyteranam paritatem* ſatis prolixè ſuffragatus ſit, proferenda cenſeamus.

§.2. Primò igitur in *Epiſtolâ* ad * *Smyrnenſes* ſic præcipit, Πάντες τῷ ἐπισκόπῳ ἀκολουθεῖτε, ὡς Ἰησοῦς Χριστὸς τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ πρεσβυτερίῳ, ὡς τοῖς Ἀποστόλοις, Τοὺς δὲ διακόνους ἐντρέπεσθε, ὡς Θεοῦ ἐντολήν. Μηδεὶς χωρὶς τοῦ ἐπισκόπου τι πρασσέτω τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν ἐκκλησίαν, Ἐκείνη βεβαία εὐχαριστία ἡγείσθω ἡ ὑπὸ τὸν ἐπίσκοπον οὖσα, ἢ ᾧ ἂν αὐτὸς ἐπιτρέψῃ, Ὅπου ἂν φανῇ ὁ ἐπίσκοπος, ἐκεῖ τὸ πλῆθος ἔστω, ὥσπερ ὅπου ἂν ὁ Χριστὸς Ἰησοῦς, ἐκεῖ ἡ καθολικὴ ἐκκλησία. Οὐκ ἐξόν ἐστι χωρὶς τοῦ ἐπισκόπου οὔτε βαπτίζειν, οὔτε ἀγάπην ποιεῖν, ἀλλὰ ὃ ἂν ἐκεῖνος δοκιμάσῃ, τοῦτο καὶ τῷ Θεῷ εὐάρεστον, ἵνα ἀσφαλὲς ᾖ, καὶ βέβαιον πᾶν ὃ πράσσεται. —Καλῶς ἔχει Θεὸν καὶ ἐπίσκοπον εἰδέναι, ὁ τιμῶν ἐπίσκοπον ὑπὸ Θεοῦ τετίμηται, ὁ λάθρα ἐπισκόπου τι πράσσων, τῷ διαβόλῳ λατρεύει, *Omnes Epiſcopum ſequimini, ut Patrem Jeſus Chriſtus*,

* Edit: Voſſ. p. 6.

Chriſtus, Presbyterium verò ut Apoſtolos. Diaconos revereamini ut mandatum Dei. Nemo ſine Epiſcopo aliquid eorum quæ ad Eccleſiam pertinent faciat. Ea demum firma Euchariſtia exiſtimetur, quæ aut ſit ab Epiſcopo, aut ſub eo, cui ille permiſerit. Ubi apparet Epiſcopus ibi multitudo ſit, ſicut ubicunque Chriſtus, ibi Eccleſia Catholica eſt. Sine Epiſcopo non licet baptizare aut agapen facere, ſed quod ille approbaverit id demum Deo acceptum eſt, ita ut tutum & firmum ſit, quicquid agitur. Rectum eſt ut Deus & Epiſcopus cognoſcatur. Qui Epiſcopum honorat à Deo honoratus eſt. Qui inconſulto Epiſcopo quicquam facit, Diabolo ſervit.

p.9. §.3. Secundò. Ἀσπάζομαι, inquit, τὸν ἀξιόθεον ἐπίσκοπον καὶ θεοπρεπέστατον πρεσβυτέριον, καὶ τοὺς συνδούλους μου διακόνους, *Saluto Deo-dignum Epiſcopum, Deo-decentiſſimum Presbyterium, & conſervos meos Diaconos.*

p.10. §.4. *Epiſtola* ad *Polycarpum primò* ſic inſcribitur, Ἰγνάτιος ὁ καὶ Θεοφόρος Πολυκάρπῳ ἐπισκόπῳ ἐκκλησίας Σμυρναίων &c. *Ignatius, qui & Theophorus, Polycarpo Smyrnenſis Eccleſiæ Epiſcopo.*

p.12. §.5. *Secundò. Polycarpum* ſic alloquitur, Χῆραι μὴ ἀμελείσθωσαν, μετὰ τὸν Κύριον, σὺ αὐτῶν φροντιστὴς ἔσο, μηδὲν ἄνευ γνώμης σου γινέσθω, *Poſt Dominum, tu viduarum curator eſto. Nihil ſine ſententiâ tuâ fiat.*

p.13. §.6. *Tertiò.* Εἴ τις γνωσθῇ πλέον τοῦ ἐπισκόπου, ἔφθαρται· πρέπει δὲ τοῖς γαμοῦσι καὶ ταῖς γαμουμέναις μετὰ γνώμης τοῦ ἐπισκόπου τὴν ἕνωσιν ποιεῖσθαι, *Siquis ſe plus Epiſcopo ſcire putet, corruptus eſt. Decet autem, & ducentes uxores, & quæ ducuntur, ex ſententiâ* (aut *non ſine ſententiâ*) *Epiſcopi unionem facere.*

p.14. §.7. *Quartò.* Τῷ ἐπισκόπῳ προσέχετε, ἵνα καὶ ὁ Θεὸς ὑμῖν, Ἀντίψυχος ἐγὼ τῶν ὑποτασσομένων τῷ ἐπισκόπῳ, πρεσβυτέροις, διακόνοις, *Epiſcopo attendite ut & vobis Deus attendat. Ego animam meam libenter eorum loco ſubſtitui cuperem,* (quod *Anglicè* optimè *dicimus,* **My ſoule for theirs,**) *qui Epiſcopo, Presbyteris, Diaconis obſequuntur.*

§.8. *Quintò. Epiſcopos, Presbyteros, Diaconos* ſimul alloquens, Συγκοπιᾶτε, inquit, ἀλλήλοις &c. ὡς Θεοῦ οἰκονόμοι, καὶ πάρεδροι, καὶ ὑπηρέται, *Collaborate adinvicem, ut Dei œconomi, aut diſpenſatores,* (ſic *Epiſcopos*) *ut aſſeſſores,* (ſic *Presbyteros*) *& miniſtri,* (ſic *Diaconos* nuncupat.)

p.17. § 9. In *Epiſtolâ* ad *Epheſios,* primò *Oneſimi* eorum *Epiſcopi* mentione factâ, iis gratulatur, *quòd Deus ipſis* τὸν τοιοῦτον ἐπίσκοπον κεκτῆσθαι, *talem Epiſcopum poſſidere conceſſerit.*

§.10. *Secundò.* De *Burrho* τοῦ κατὰ Θεὸν διακόνου ὑμῶν, *Diacono ipſorum ſecundum Deum*, verba faciens; Εὔχομαι, inquit, παραμεῖναι αὐτὸν εἰς τιμὴν ὑμῶν καὶ τοῦ ἐπισκόπου, *precor ut permaneat ille ad honorem veſtrum, & Epiſcopi.* p.18.

§.11. *Tertiò.* Omnes monet, ἵνα ὑποτασσόμενοι τῷ ἐπισκόπῳ, καὶ τῷ πρεσβυτερίῳ κατὰ πάντα ἦτε ἡγιασμένοι, *Ut Epiſcopo, et Presbyterio obſequentes, in omnibus ſanctificentur.* p.18.

§.12. *Quartò.* Ἰησοῦς Χριστὸς τοῦ Πατρὸς ἡ γνώμη, ὡς καὶ οἱ ἐπίσκοποι, οἱ κατὰ τὰ πέρατα ὁρισθέντες Ἰησοῦ Χριστοῦ γνώμῃ (ſic legendum monet & prior commatis pars, & vetus *Latinus Interpres*, non, ἐν Ἰησοῦ Χριστοῦ γνώμῃ) εἰσιν, *Jeſus Chriſtus Patris ipſius ſententia eſt* (ab ipſo quippe miſſus, & diplomate ejus munitus, ut nobis mentem *Patris* revelaret) *ut & Epiſcopi per terræ fines* (univerſum puta orbem) *conſtituti, Jeſu Chriſti ſententia ſunt.* p.19.

§.13. *Quintò.* Πρέπει, inquit, ὑμῖν συντρέχειν τοῦ ἐπισκόπου γνώμῃ, ὅπερ καὶ ποιεῖτε, τὸ γὰρ ἀξιονόμαστον ὑμῶν πρεσβυτέριον—οὕτω συνήρμοσται τῷ ἐπισκόπῳ ὡς χορδαὶ κιθάρᾳ, *Decet vos concurrere ſententiæ Epiſcopi, quod & facitis, Presbyterium enim veſtrum honorabile ſic Epiſcopo harmonicè concinnatum eſt, ut chordæ citharæ.*

§.14. *Sextò.* Poſtquam aſſeruiſſet ὑστερεῖσθαι τοῦ ἄρτου τοῦ Θεοῦ, *privari eum pane Dei, quiſquis* ἐντὸς θυσιαστηρίου *intra altare non fuerit.* Quis ſit ille ſtatim interpretatur, nempe qui *cum Epiſcopo & Eccleſiâ preces fundit.* Ex quo concludit, σπουδάσωμεν οὖν μὴ ἀντιτάσσεσθαι τῷ ἐπισκόπῳ, ἵνα ὦμεν Θεῷ ὑποτασσόμενοι, *curemus igitur diligentiùs, ne Epiſcopo reſiſtamus, ut Deo ſubjecti ſimus.* p.20.

§.15. *Septimò.* Καὶ ὅσῳ βλέπει τις σιγῶντα ἐπίσκοπον, πλειόνως αὐτὸν φοβείσθω· πάντα γὰρ ὃν πέμπει ὁ οἰκοδεσπότης εἰς ἰδίαν οἰκονομίαν, οὕτως δεῖ ἡμᾶς αὐτὸν δέχεσθαι, ὡς αὐτὸν τὸν πέμψαντα, τὸν οὖν ἐπίσκοπον δῆλον ὅτι ὡς αὐτὸν τὸν Κύριον δεῖ προσβλέπειν, *Quantò magis quiſquam Epiſcopum tacentem videt, tanto magis eum revereatur. Omnem enim quem Paterfamilias in domus ſuæ adminiſtrationem mittit, nos ita recipere decet, ut ipſum qui eum miſit.* Unde patet *Epiſcopum Chriſti œconomum*, *clavibus* quippe munitum, ſicut ipſum *Dominum*, *recipiendum eſſe.*

§.16. *Octavò.* Eos iterum monet ὑπακούειν τῷ ἐπισκόπῳ καὶ τῷ πρεσβυτερίῳ ἀπερισπάστῳ διανοίᾳ, *Epiſcopo & Presbyterio mente indiviſâ obediendum eſſe.* p.29.

§.17. In *Epiſtolâ* ad *Magneſios*, ſtatim ab initio, rem ſic aggreditur, Ἐπεὶ οὖν ἠξιώθην ἰδεῖν ὑμᾶς διὰ Δαμᾶ τοῦ ἀξιοθέου ὑμῶν ἐπισκόπου, καὶ πρεσβυτέρων ἀξίων Βάσσου καὶ Ἀπολλωνίου, καὶ τοῦ συνδούλου μου διακόνου Σωτίωνος, οὗ ἐγὼ ὀναίμην, ὅτι ὑποτάσσεται τῷ ἐπισκόπῳ, ὡς χάριτι Θεοῦ, καὶ τῷ πρεσβυτερίῳ, ὡς νόμῳ Ἰησοῦ Χριστοῦ, *Cum ego dignitatem iſtam adeptus eſſem, ut viderem vos per Damam Deodignum Epiſcopum veſtrum, & dignos Presbyteros Baſſum & Apollonium, & diaconum conſervum meum Sotionem, Quo ego fruar* (optimè ſcilicet illi ominatus) *quod Epiſcopo ut gratiæ Dei* (dono à *Deo Eccleſiæ* indulto) *obtemperet, & Presbyterio, ut legi Jeſu Chriſti.*

§.18. *Secundò*, eos ſtatim monendos duxit, Καὶ ὑμῖν δὲ πρέπει μὴ συγχρᾶσθαι τῇ ἡλικίᾳ (legunt alii καταχρᾶσθαι, alii καταφρονεῖν τῆς ἡλικίας) τοῦ ἐπισκόπου, ἀλλὰ κατὰ δύναμιν Θεοῦ Πατρὸς πᾶσαν ἐντροπὴν αὐτῷ ἀπονέμειν, καθὼς ἔγνων καὶ τοὺς ἁγίους πρεσβυτέρους, οὐ προσειληφότας τὴν φαινομένην νεωτερικὴν τάξιν (vel οὐ πρὸς τὴν φαινομένην ἀφορῶντας νεότητα) ἀλλ' ὡς φρονίμους ἐν Θεῷ συγχωροῦντας αὐτῷ, οὐκ αὐτῷ δὲ ἀλλὰ τῷ πατρὶ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τῷ πάντων ἐπισκόπῳ. Εἰς τιμὴν οὖν ἐκείνου τοῦ θελήσαντος ἡμᾶς (potius ὑμᾶς) πρέπον ἐστὶν, ὑπακούειν κατὰ μηδεμίαν ὑπόκρισιν, ἐπεὶ οὐχ ὅτι τὸν ἐπίσκοπον τοῦτον τὸν βλεπόμενον πλανᾷ τις, ἀλλὰ τὸν ἀόρατον παραλογίζεται, *Sed & vos decet non* (*aut familiariter* nimium *uti*, aut *abuti*, aut) *contemnere ætatem Epiſcopi, ſed ſecundum poteſtatem Dei Patris* (*authoritatem* nempe ei à *Deo* traditam) *omnem reverentiam ei tribuere* (*ſicut & ſanctos Preſbyteros facere novi*) *non præoccupato animo reſpicientes ad juvenilem ordinationem* (*vel, non reſpicientes ad juventutem ejus apparentem*) *ſed cedentes ipſi, ut* in *Deo* prudentes decet, *nec tam ipſi, quàm Deo Patri Jeſu Chriſti omnium Epiſcopo: Ad honorem igitur illius qui ſic voluit* (*Dei* nempe jubentis) *decet vos ſine omni hypocriſi obedire, quoniam non hunc viſibilem Epiſcopum decipit quiſquam, ſed inviſibilem fallere molitur.*

p.32. §.19. *Tertiò.* Πρέπον οὖν ἐστὶ μὴ μόνον καλεῖσθαι Χριστιανοὺς, ἀλλὰ καὶ εἶναι, ὥσπερ καί τινες ἐπίσκοπον μὲν καλοῦσιν, χωρὶς δὲ αὐτοῦ πάντα πράσσουσιν, οἱ τοιοῦτοι δὲ οὐκ εὐσυνείδητοί μοι εἶναι φαίνονται, διὰ τὸ μὴ βεβαίως κατ' ἐντολὴν συναθροίζεσθαι, *Decet igitur non ſolùm nuncupari, ſed & eſſe Chriſtianos, ſicut quidam Epiſcopum quidem nuncupant* (ſeu verbis agnoſcunt) *ſine eo tamen omnia faciunt. Hi quidem mihi bonâ conſcientiâ præditi non videntur, cùm ſtabiliter ſecundum præceptum non congregentur*, i. e. cùm conventus eorum omnes non ſint firmi & rati, *cùm non fiant ex arbitrio Epiſcopi, juxta illud quod à Chriſto inſtitutum eſt.*

§.20. *Quartò*, ſic monens pergit, ἐν ὁμονοίᾳ Θεοῦ σπουδάζετε πάντα πράσσειν, προκαθημένου τοῦ ἐπισκόπου εἰς τόπον Θεοῦ, ϗ τῶν πρεσβυτέρων εἰς τόπον συνεδρίου τῶν Ἀποστόλων, ϗ τῶν διακόνων πεπιστευμένων διακονίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ, *In concordiâ Dei ſtudete omnia facere Epiſcopo in locum Dei præſidente, et Presbyteris in locum Senatus Apoſtolorum, et Diaconis miniſtrationẽ Jeſu Chriſti ſibi concreditam habentibus.* p.33.

§.21. *Quintò*, poſt paucula, ἑνώθητε τῷ ἐπισκόπῳ &c. *Unimini Epiſcopo*, ὥσπερ οὖν ὁ Κύριος ἄνευ τοῦ Πατρὸς οὐδὲν ἐποίησεν ἡνωμένος ὤν, οὔτε δι' ἑαυτοῦ, οὔτε δι' Ἀποστόλων, οὕτως μηδὲ ὑμεῖς ἄνευ τοῦ ἐπισκόπου ϗ τῶν πρεσβυτέρων μηδὲν πράσσετε, μηδὲ πειράσητε εὔλογόν τι φαίνεσθαι ἰδίᾳ ὑμῖν, ἀλλ' ἐπὶ τὸ αὐτὸ μία προσευχὴ &c. *Sicut igitur Dominus ſine Patre nihil fecit nec per ſe, nec per Apoſtolos, cùm illis unitus eſſet, ſic nec vos ſine Epiſcopo & Presbyteris quicquam facite. Nec operam detis, ut aliquid vobis ſeorſim rationabile videatur, ſed in unum convenientibus ſit oratio una, &c.*

§.22. *Sextò*, (poſt mentionem ἀξιοπρεπεστάτου ἐπισκόπου ὑμῶν ϗ ἀξιοπλόκου πνευματικοῦ στεφάνου τοῦ πρεσβυτερίου ὑμῶν ϗ τῶν κατὰ Θεὸν διακόνων, *Epiſcopi veſtri digniſſimi & dignè complexa ſpiritualis coronæ Presbyterii veſtri, & Diaconorum qui ſunt ſecundum Deum*) iterum præcipit, Ὑποτάγητε τῷ ἐπισκόπῳ, ϗ ἀλλήλοις, ὡς Ἰησοῦς Χριστὸς τῷ Πατρὶ κατὰ σάρκα, ϗ οἱ Ἀπόστολοι τῷ Χριστῷ, ϗ τῷ Πατρὶ, ϗ τῷ Πνεύματι, ἵνα ἕνωσις ᾖ, &c. *Subjicimini Epiſcopo & vobis invicem* (i. e. *Diaconi Presbyteris*, & alii inferiores ſuperioribus omnibus) *ut Jeſus Chriſtus Patri ſecundum carnem, & Apoſtoli Chriſto, & Patri, & Spiritui, ut ſit unio, &c.* p.37.

§.23. *Septimò*, Denique, ἀσπάζονται ὑμᾶς Ἐφέσιοι ἀπὸ Σμύρνης ἅμα Πολυκάρπῳ ἐπισκόπῳ Σμυρναίων, *Salutant vos Epheſii de Smyrnâ*, (*Smyrnenſes* crediderim, qui licet ſub ſuo *Epiſcopo* erant, eoque *metropolitano*, (ut * poſtea monſtrabitur) tamen ad *Epheſinam Eccleſiam*, ut ad præcipuam *Aſiæ Metropolim* ſimul pertinebant) *unà cum Polycarpo Epiſcopo Smyrnenſium.* p.38.

* Diſſert: IV. c.5.

§.24. In *Epiſtolâ* ad *Philadelphenſes*, hæc *primò* ipſi inſcriptioni inſerta ſunt, ἣν ἀσπάζομαι ἐν αἵματι Χριστοῦ, μάλιστα ἐὰν ἐν ἑνὶ ὦσιν σὺν τῷ ἐπισκόπῳ ϗ τοῖς σὺν αὐτῷ πρεσβυτέροις, ϗ διακόνοις, ἀποδεδειγμένοις ἐν γνώμῃ Ἰησοῦ Χριστοῦ, *Se illos ſalutare in ſanguine Jeſu Chriſti, præſertim ſi in uno ſint cum Epiſcopo & Presbyteris, qui cum eo ſunt, & Diaconis per ſententiam Jeſu Chriſti deſignatis.*

§.25. *Secundò*, in *Epiſtolæ* initio, *Epiſcopi* ipſorum mentione factâ, pergit ſic pronunciare, Ὅσοι Θεοῦ εἰσὶν ϗ Ἰησοῦ Χριστοῦ, οὗτοι μετὰ p.41.

τοῦ ἐπισκόπου εἰσὶν, *Quotquot Dei & Chriſti ſunt, ii ſunt cum Epiſcopo.*

p.41. §.26. *Tertiò*, Ἓν θυσιαστήριον ὡς εἷς ἐπίσκοπος, ἅμα τῷ πρεσβυτερίῳ καὶ διακόνοις, — ἵνα ὃ ἐὰν πράσσητε, κατὰ Θεὸν πράσσητε, *Unum Altarium ſicut unus Epiſcopus, ſimul cum Presbyterio & Diaconis, ut quicquid facitis, ſecundum Deum faciatis.*

p.43. §.27. *Quartò*, Τῷ ἐπισκόπῳ προσέχετε καὶ τῷ πρεσβυτερίῳ καὶ διακόνοις, *Epiſcopo attendite, & Presbyterio, & Diaconis.*

§.28. Et ſtatim *quintò*, Τὸ δὲ πνεῦμα ἐκήρυσσεν λέγων (vel λέγον) τάδε, Χωρὶς τοῦ ἐπισκόπου μηδὲν ποιεῖτε, *Spiritus verò prædicavit, dicens hæc, Sine Epiſcopo nihil facite.*

§.29. *Sextò*, de *Hæreticorum* & *ſeductorum* pœnitentiâ loquens, Πᾶσιν, inquit, μετανοοῦσιν ἀφίει ὁ Κύριος, ἐὰν μετανοήσωσιν εἰς ἑνότητα Θεοῦ, καὶ συνέδριον τοῦ ἐπισκόπου, *Omnibus pœnitentibus ignoſcit Dominus, ſi per pœnitentiam revertantur ad unitatem Dei, & ſenatum Epiſcopi.*

p.45. §.30. *Septimò*, de *Legatis Eccleſiarum*, ad pacem *Antiochenæ Eccleſiæ* redditam congratulandam miſſis, inſtitutâ oratione, Αἱ ἔγγιστα, inquit, ἐκκλησίαι ἔπεμψαν ἐπισκόπους, αἱ δὲ πρεσβυτέρους, καὶ διακόνους, *Propinquæ Eccleſiæ aliæ Epiſcopos, aliæ Presbyteros & Diaconos miſerunt.*

§.31. In *Epiſtolâ ad Tralleſios* reperitur *primò*, *Epiſcopi ipſorum nomen*, Πολύβιος ἐπίσκοπος ὑμῶν, *Polybius Epiſcopus veſter*,

* p.48. *(οὗ, inquit, αὐτὸ τὸ κατάστημα, *cujus ipſa compoſitio*, reddit vetus interpres, potius *ipſe habitus*, aut καταστολή, I.*Tim*.II.9. μεγάλη μαθητεία, *magna diſciplinatio eſt*)

§.32. *Secundò*, inter ea, quibus ſe *Dei imitatores monſtrant*, illud memorat, Ὅτ' ἂν τῷ ἐπισκόπῳ ὑποτάσσησθε, ὡς Ἰησοῦ Χριστῷ, *cùm Epiſcopo ſubjecti eſtis, ut Jeſu Chriſto.*

p.48. §.33. *Tertiò*, Ἀναγκαῖον ἐστὶν ἄνευ ἐπισκόπου μηδὲν πράσσειν ὑμᾶς, ἀλλ' ὑποτάσσεσθαι, καὶ τῷ πρεσβυτερίῳ ὡς τοῖς Ἀποστόλοις Ἰησοῦ Χριστοῦ, *Neceſſarium eſt, ſine Epiſcopo nihil vos facere, ſed ei ſubjici, & Presbyterio, ut Apoſtolis Jeſu Chriſti.*

§.34. *Quartò* de *Diaconis* ait, Δεῖ δὲ καὶ τοὺς διακόνους κατὰ πάντα τρόπον πᾶσιν ἀρέσκειν, οὐ γὰρ βρωμάτων καὶ ποτῶν εἰσὶ διάκονοι, ἀλλ' ἐκκλησίας Θεοῦ ὑπηρέται, *Oportet verò Diaconos omnimodo omnibus placere, non enim ciborum aut potuum adminiſtratores ſunt, ſed miniſtri Eccleſiæ Chriſti.*

§.35. *Quintò*, Πάντες ἐντρεπέσθωσαν τοὺς διακόνους (non, ὡς Ἰησοῦ Χριστῷ, ſed) ὡς Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὡς καὶ τὸν ἐπίσκοπον (inſerenda ſunt ex veteri *Latino*

Latino Interprete, ὡς Ἰησοῦν Χριστὸν) ὄντα υἱὸν τοῦ Πατρὸς, τοὺς δὲ πρεσβυτέρους, ὡς συνέδριον Θεοῦ, ϗ ὡς σύνδεσμον Ἀποστόλων, χωρὶς τούτων ἐκκλησία οὐ καλεῖται), *Omnes revereantur Diaconos ut Ieſu Chriſti (miniſtros,) ut & Epiſcopum ut Jeſum Chriſtum Patris filium* (ni, cum aliis, τύπον *imaginem*, legere malueris) *exiſtentem, Presbyteros ut Synedrium Dei, & ut conjunctionem Apoſtolorum, ſine his Eccleſiâ non vocatur.*

§.36. *Sextò*, A ſeductorum venenis eos ſibi cavere monens, Τοῦτο, inquit, ἔσται ὑμῖν μὴ φυσιουμένοις, ϗ οὖσιν ἀχωρίστοις Θεοῦ, Ἰησοῦ Χριστοῦ, ϗ τοῦ ἐπισκόπου, ϗ τῶν διαταγμάτων τῶν Ἀποστόλων. Ὁ ἐντὸς θυσιαστηρίου ὤν, καθαρός ἐστιν. Τοῦτ' ἔστιν, ὁ χωρὶς ἐπισκόπου ϗ πρεσβυτερίου ϗ διακόνου πράσσων τι, οὗτος οὐ καθαρός ἐστι τῇ συνειδήσει, *Hoc erit, ſi non inflemini, nec à Deo, à Jeſu Chriſto, & ab Epiſcopo, & ordinationibus Apoſtolorum ſeparabiles ſitis. Qui intra altarium eſt, purus eſt*, i. e. *qui ſine Epiſcopo & Presbyterio & Diacono quicquam facit, hic purus non eſt conſcientiâ.* p.50.

§.37. *Septimò*, cùm eos ad perſeverandum in concordiâ ϗ τῇ μετ' ἀλλήλων προσευχῇ hortatus eſſet, πρέπει, inquit, ὑμῖν τοῖς καθ' ἕνα, ἐξαιρέτως ϗ τοῖς πρεσβυτέροις, ἀναψύχειν τὸν ἐπίσκοπον, εἰς τιμὴν Πατρὸς Ἰησοῦ Χριστοῦ, ϗ τῶν Ἀποστόλων, *Decet vos ſingulos, præcipuè & Presbyteros, refocillare Epiſcopum ad honorem Patris Jeſu Chriſti, & Apoſtolorum.* p.53.

§.38. *Octavò*, Denique, Ἔρρωσθε ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ, ὑποτασσόμενοι τῷ ἐπισκόπῳ, ὡς τῇ ἐντολῇ, ὁμοίως ϗ τῷ πρεσβυτερίῳ, *Valete in Jeſu Chriſto, ſubjecti Epiſcopo ut Dei mandato, ſimiliter & Presbyterio.*

§.39. In *Epiſtolâ ad Romanos* de *Epiſcopis*, aut *Prebyteris* nihil occurrit (ni id fortaſſis ad hanc rem pertineat, quod in inſcriptione *Eccleſia* iſta definiatur, Ἐκκλησία ἥτις προκάθηται ἐν τόπῳ χωρίου Ῥωμαίων, *Eccleſia quæ præſidet in loco regionis Romanorum)* nec cuivis certè auctiori teſtimoniorum cumulo opus eſt, ut de *Apoſtolicâ* praxi, aut primitivo *Epiſcoporum* ſtatu ſententia feratur.

CAP. XXVI.

Doctrinæ Ignatii de Epiſcopis, Presbyteris, & Diaconis Capita ſex.

§.1. EX his teſtimoniis ſatis patet, hanc *Ignatii* ſententiam fuiſſe. *Primò* ſcilicet, *Epiſcopum ſingularem, Presbyterium* (ſeu *Presbyterorum ſenatum*) *& Diaconos, tres diſtinctos in Ec-*

cleſiâ gradus aut *Ordines fuiſſe.* Videatur ad *Smyrnenſes* primum, 2dum, ad *Polycarpum* primum, 2dum, 3tium, 4tum, 5tum, ad *Ephеſios* primum, 2dum, 3tium, 5tum, 6tum, 7um, 8vum, ad *Magneſios* primum, 2dum, 3tium, 4tum, 5tum, 6tum, 7um, ad *Philadelphicos* primum, 2dum, 3tium, 6tum, ad *Tralleſios* primum, 3tium, 5tum, 6tum, 7um, & 8vum *teſtimonium.*

§.2. *Secundò, Epiſcopos hos ſingulares per omnes mundi plagas, ubicunque Chriſtiana fides viguit, Chriſto ſi non præcipiente, ſaltem approbante, inſtitutos eſſe*; Videatur ad *Epheſios* quartum teſtimonium.

§.3. *Tertiò, Epiſcopis ſingularibus honorem, & ſubjectionem, ſeu obedientiam,* ὑποταγὴν, *ab omnibus in Eccleſiâ conſiſtentibus,* etiam à *Presbyteriis debitam eſſe, pari modo, quo aut Deo Patri à Chriſto, aut Chriſto ab Apoſtolis, aut Apoſtolis à reliquis præſtabatur,* Videatur ad *Smyrnenſes* primum, ad *Polycarpum* quartum, ad *Epheſios* tertium, 4um, 5um, 6um, 7um, 8um, ad *Magneſios* primum, 2um, 4um, 6um, ad *Philadelphicos* quartum, ad *Tralleſios* ſecundum, 5um, & octavum teſtimonium.

§.4. *Quartò, Unionem cum Epiſcopo adeò ab omnibus Eccleſiæ membris ſervandam fuiſſe, ut quiſquis ab Epiſcopo divelleretur, ab Eccleſiâ ipſâ abſciſſus cenſendus eſſet*; Videatur ad *Epheſios* ſextum, ad *Magneſios* quartum, 5um, 6um, ad *Philadelphicos,* primum, 2um, 3um, 6um, ad *Tralleſios* quintum & ſextum teſtimonium.

§.5. *Quintò, Sine licentiâ Epiſcopi nihil uſpiam in Eccleſiâ fieri oportuiſſe*; Videatur ad *Smyrnenſes* primum, ad *Polycarpum* ſecundum, 3um, ad *Magneſios* tertium, 4um, 5um, ad *Philadelphenſes* quintum, ad *Tralleſios* tertium & ſextum teſtimonium.

§.6. *Sextò, Poſt Epiſcopum Presbyteris etiam & Diaconis honorem & obedientiam debitam eſſe*; Videatur ad *Smyrnenſes* primum, 2um, ad *Polycarpum* quartum, ad *Epheſios* tertium, 8um, ad *Magneſios* primum, 4um, 5um, ad *Philadelphicos* quartum, ad *Tralleſios* tertium, 5um, 6um, & octavum teſtimonium.

CAP. XXVII.

Hieronymi teſtimonia à Presbyteranis producta. Comparatio Ignatii cum Hieronymo, reſpectu ſæculorum, quibus vixerunt.

§. 1. HIs omnibus teſtimoniis ex *Sancto Ignatio*, *Apoſtolico Epiſcopo*, & *Martyre* ſic productis, Poſtulat inſtituti noſtri ratio, ut ex alterâ parte *Sancti Hieronymi Presbyteri* à *D. Blondello* congeſta loca, ſeu, ut ille ovans loquitur, *de primitiva Epiſcopi & Presbyteri* ἰσοτιμίᾳ, *ſeu veriùs* ταυτότητι *aſſertio ejus pleniſſima*, ſuas jam vices obeant, ut ex hâc quâcunque comparatione, res omnis æſtimetur.

§. 2. In commentario in *Epiſtolam* ad *Titum Anno* 387. edito, ſic *Hieronymus* præfatur, *Audiant Epiſcopi qui habent conſtituendi per urbes ſingulas Presbyteros poteſtatem, ſub quali lege Eccleſiaſticæ conſtitutionis ordo teneatur; nec putent Apoſtoli verba eſſe ſed Chriſti, qui ad diſcipulos ait, Qui vos ſpernit, me ſpernit, Qui autem me ſpernit, ſpernit eum qui me miſit, Sic & qui vos audit me audit, & qui me audit, audit eum qui me miſit; Ex quo manifeſtum eſt eos, qui Apoſtoli lege contemptâ, Eccleſiaſticum gradum non merito voluerint alicui deferre ſed gratiâ, contra Chriſtum facere; qui qualis in Eccleſiâ Presbyter conſtituendus ſit, per Apoſtolum ſuum in ſequentibus executus eſt.*

§. 3. Mox *ſecundò* addit, *Diligenter Apoſtoli verba attendamus, dicentis, Ut conſtituas per civitates Presbyteros, ſicut ego tibi diſpoſui, Qui qualis Presbyter debeat ordinari in conſequentibus diſſerens, hoc ait, Siquis eſt ſine crimine, unius uxoris vir &c. poſtea intulit, Oportet enim Epiſcopum ſine crimine eſſe, tanquam Dei diſpenſatorem; Idem eſt ergo Presbyter, qui & Epiſcopus; & antequam Diaboli inſtinctu, ſtudia in religione fierent, & diceretur in populis, Ego ſum Pauli, ego Apollo, ego autem Cephæ, communi preſbyterorum conſilio Eccleſiæ gubernabantur. Poſtquam verò unuſquiſque eos quos baptizaverat, ſuos putavit eſſe, non Chriſti, in toto orbe decretum eſt, ut unus de Presbyteris electus ſuperponeretur cæteris, ad quem omnis Eccleſiæ cura pertineret, & ſchiſmatum ſemina tollerentur. Putet aliquis non ſcripturarum, ſed noſtram eſſe ſententiam, Epiſcopum & Presbyterum unum eſſe, et aliud ætatis, aliud eſſe nomen officii, relegat Apoſtoli ad Philippenſes verba, dicentis, Paulus et Timotheus ſervi Jeſu Chriſti, omnibus ſanctis in Chriſto Jeſu,* *qui ſunt Philippis cum Epiſcopis et Diaconis, gratia vobis et pax, et reliqua. Philippi una eſt urbs Macedoniæ, et certè in unâ civitate plures (ut nuncupantur) Epiſcopi eſſe non poterant; Sed quia eoſdem Epiſcopos illo tempore, quos et Presbyteros appellarent, propterea indifferenter de Epiſcopis quaſi de Presbyteris eſt locutus. Adhuc hoc alicui videtur ambiguum, niſi altero teſtimonio comprobetur. In Actibus Apoſtolorum ſcriptum eſt, quod cum veniſſet Apoſtolus Miletum, miſerit Epheſum, & vocaverit presbyteros Eccleſiæ ejuſdem, quibus poſtea inter cætera ſit locutus, Attendite vobis & omni gregi, in quo vos Spiritus ſanctus poſuit Epiſcopos, paſcere Eccleſiam Domini, quam acquiſivit per ſanguinem ſuum. Et hoc diligentiùs obſervate, quomodo unius civitatis Epheſi presbyteros vocans, poſtea eoſdem Epiſcopos dixerit. Si quis vult recipere eam Epiſtolam, quæ ſub nomine Pauli ad Hebræos ſcripta eſt, & ibi inter plures æqualiter Eccleſiæ cura dividitur, ſiquidem ad plebem ſcribit, Parete principibus veſtris & ſubjecti eſtote; ipſi enim ſunt qui vigilant pro animabus veſtris, quaſi rationem reddentes, ne ſuſpirantes hoc faciant, ſiquidem hoc inutile vobis eſt. Et Petrus, qui ex fidei firmitate nomen accepit, in Epiſtolâ ſuâ loquitur dicens, Presbyteros ergo in vobis obſecro, compresbyter & teſtis Chriſti paſſionum, qui & ejus gloriæ, quæ in futuro revelanda eſt, ſocius ſum: paſcite eum qui in vobis eſt, gregem Domini, non quaſi cum neceſſitate, ſed voluntariè. Hæc propterea, ut oſtenderemus, apud veteres eoſdem fuiſſe Presbyteros, quos & Epiſcopos, paulatim verò (ut diſſenſionum plantaria evellerentur) ad unum omnem ſollicitudinem eſſe delatam. Sicut ergo Presbyteri ſciunt ſe ex Eccleſiæ conſuetudine, ei qui ſibi præpoſitus fuerit, eſſe ſubjectos, ita Epiſcopi noverint ſe magis conſuetudine, quàm Diſpoſitionis Dominicæ veritate Presbyteris eſſe majores, & in commune debere Eccleſiam regere, imitantes Moyſen, qui cum haberet ſolus præeſſe populo Iſraël, ſeptuaginta elegit, cum quibus populum judicaret. Videamus igitur qualis Presbyter ſive Epiſcopus Ordinandus ſit.*

§.4. *Tertiò.* In *Epiſtolâ* ad *Oceanum Presbyterum. In utraque Epiſtolâ* [I.*Tim.*III. & *Tit.* I.] *ſive Epiſcopi, ſive Presbyteri (quanquam apud veteres iidem Epiſcopi atque Presbyteri fuerint) quia illud nomen dignitatis eſt, hoc ætatis, jubentur Monogami in Clerum eligi.*

§.5. *Quartò.* In *Epiſtolâ* ad *Evagrium* ſic dicit, *Legimus in*

Iſaiâ Fatuus fatua loquetur. Audio quendam in tantam erupiſſe vecordiam, ut Diaconos Presbyteris, i.e. *Epiſcopis anteferret. Nam cum Apoſtolus perſpicuè doceat, eoſdem eſſe Presbyteros quos & Epiſcopos, quis patiatur Menſarum & viduarum miniſter ut ſupra eos ſe tumidus efferret, ad quorum preces Chriſti corpus ſanguiſque conficitur? Quæris authoritatem? audi teſtimonium, Paulus & Timotheus ſervi Chriſti Jeſu omnibus ſanctis in Chriſto Jeſu, qui ſunt Philippis, cum Epiſcopis & Diaconis. Vis & aliud exemplum? In Actibus Apoſtolorum, ad unius Eccleſiæ ſacerdotes ita Paulus loquitur, Attendite vobis, & cuncto gregi, in quo vos Spiritus ſanctus poſuit Epiſcopos, ut regeretis Eccleſiam Domini, quam acquiſivit ſanguine ſuo. Ac ne quis contentioſè in unâ Eccleſiâ plures Epiſcopos fuiſſe contendat, audi & aliud teſtimonium, in quo manifeſtiſſimè comprobatur eundum eſſe Epiſcopum atque Presbyterum, Propter hoc reliqui te Cretæ, ut ea quæ deerant corrigeres, & conſtitueres Presbyteros per Civitates, ſicut & ego tibi mandavi. Siquis eſt ſine crimine, unius uxoris vir, filios habens fideles, non in accuſatione luxuriæ, aut non ſubditos, Oportet enim Epiſcopum ſine crimine eſſe, quaſi Dei Diſpenſatorem. Et ad Timotheum, Noli negligere gratiam, quæ in te eſt, quæ tibi data eſt, prophetiæ, per impoſitionem manuum Presbyterii. Sed & Petrus in Prima Epiſt: Presbyteros,* inquit, *in vobis precor compresbyter, & teſtis paſſionum Chriſti, & futuræ gloriæ, quæ revelanda eſt, particeps, regere gregem Chriſti, & inſpicere, non ex neceſſitate, ſed voluntariè juxta Deum; quod quidem græcè ſignificantiùs dicitur,* ἐπισκοποῦντες, i.e. *Superintendentes, unde & nomen Epiſcopi tractum eſt. Parva tibi videntur tantorum virorum teſtimonia? Clangat tuba Evangelica, filius tonitrui, quem Jeſus amavit plurimùm, qui de pectore Salvatoris doctrinarum fluenta potavit Presbyter, Electæ Dominæ & filiis ejus, quos ego diligo in veritate; & in aliâ Epiſtolâ, Presbyter Gaio chariſſimo, quem ego diligo in veritate. Quod autem poſtea unus electus eſt, qui cæteris præponeretur, in ſchiſmatis remedium factum eſt, ne unuſquiſque ad ſe trahens Chriſti Eccleſiam rumperet, Nam & Alexandriæ à Marco Evangeliſtâ uſque ad Heraclam & Dionyſium Epiſcopos, Presbyteri ſemper unum ex ſe electum, in excelſiori gradu collocatum, Epiſcopum nominabant; quomodo ſi exercitus imperatorem faciat, aut Diaconi eligant de ſe quem induſtrium noverint, & Archidiaconum vocent. Quid enim facit exceptâ ordinatione*

dinatione Epiſcopus, quod Presbyter non facit? Nec altera Romanæ urbis Eccleſia, altera totius orbis æſtimanda eſt. Et Gallia, & Britannia, & Africa, & Perſis, & Oriens, & India, & omnes barbaræ nationes unum Chriſtum adorant, unam obſervant regulam veritatis. Si auctoritas quæratur, Orbis major eſt urbe, ubicunque fuerit Epiſcopus, ſive Romæ, ſive Eugubii, ſive Conſtantinopoli, ſive Rhegii, ſive Alexandriæ, ſive Tanis, ejuſdem meriti, ejuſdem & Sacerdotii, potentia divitiarum, & paupertatis humilitas, vel ſublimiorem, vel inferiorem Epiſcopum non facit, cæterum omnes Apoſtolorum ſucceſſores ſunt, &c.

§ 6. *Quintò,* Ibidem poſt lineas quatuordecem. *Presbyter & Epiſcopus aliud ætatis, aliud dignitatis eſt nomen; unde & ad Titum & ad Timotheum de ordinatione Epiſcopi & Diaconi dicitur, de Presbyteris omnino reticetur; quia in Epiſcopo & Presbyter continetur. Qui provehitur, à minori ad majus provehitur. Aut igitur ex Presbytero ordinetur Diaconus, ut Presbyter minor Diacono comprobetur, in quem creſcat ex parvo; aut ſi ex Diacono ordinatur Presbyter, noverit ſe lucris minorem, Sacerdotio eſſe majorem. Et ut ſciamus traditiones Apoſtolicas ſumptas de veteri Teſtamento, Quod Aaron & filii ejus atque Levitæ in templo fuerunt, hoc ſibi Epiſcopi & Presbyteri atque Diaconi vendicent in Eccleſiâ.*

§.7. Iſta igitur ex utrâque parte ſic propoſita ſuffragia aut teſtimonia, reliquum eſt, ut ad æquos nunc arbitros & cenſores deducantur, & ex iis comparatione rectè inſtitutâ, controverſia omnis definiatur.

§.8. Et inprimis, ſi iſtis ſuppetiis opus ſit, ipſa teſtium (ſatis quidem diſſitorum) quibus vixere, *ſæcula* (quæ certè cordato cuivis in ferendis de *Apoſtolicâ* aut *primitivâ* praxi teſtimoniis, utramque paginam implere digna cenſebuntur) conferri poſſunt. Et ſic *Ignatius,* licet affirmante ✠ *Chryſoſtomo, Chriſtum* poſt reſurrectionem non viderit, ab * *Hieronymo* tamen (qui [αὐτὸν εἶδα] in *Epiſtolâ* ad *Smyrnenſes* non ita rectè reddidit, *Illum vidi*) *vidiſſe* affirmatur; & ſine dubio eo ſæculo vixit, quo *Chriſtus* cum *Apoſtolis* terras viſebat, & ſub *Trajano Martyrio* defunctus, *Joannis Apoſtoli,* eodem etiam imperante, denati, coætaneus, aut σύγχρονος dicendus erit: Cum *Sanctus Hieronymus* poſt tres aut quatuor *Centurias,* non ante *Annum Chriſti* 342. natus, ante annum 420. fatente *D. Blondello,* denatus, longè ſubſidat, nec ex iſto ævorum interſtitio aut diſtantiâ (quibuſcunque eum perſpicillis

✠ οὐδὲ ἑωρακότα αὐτὸν, οὐδὲ ἀπολελαυκότα αὐτοῦ τῆς συνουσίας. T.1.p.503.

* Catal: Script:

cillis uſum putabimus) clariorem rerum geſtarum repræſentationem, aut, quæ *αὐτοψίαν* ſuperaret, cognitionem obtinuiſſe putandus ſit.

Cap. XXVIII.

Ex Hieronymi teſtimoniis ſuperioritas Epiſcoporum ſatis comprobata. Inter traditiones Apoſtolicas ab eo numerata. Quid in hac re Blondellus, Salmaſius, Capellus.

§.1. SEcundò, de his ipſis *Hieronymi* teſtimoniis ſic inter ſe collatis, ut omnis in iis (quam ſedulò caveri voluit *D. Blondellus*) *ἀσυμφωνία*, vel *ἐναντιοφωνία* evitetur, Illud neceſſariò affirmandum erit, *Superioritatem Epiſcoporum* ſuper *Presbyteros* inter *Apoſtolicas traditiones* ab *Hieronymo* numerari. Verba clariſſima ſunt in quinto vel ultimo teſtimonio ex *Epiſtolâ* ad *Evagrium* producto, [*Ut ſciamus traditiones Apoſtolicas ſumptas de veteri Teſtamento, Quod Aaron & filii ejus atque Levitæ in Templo fuerunt, hoc ſibi Epiſcopi, Presbyteri, & Diaconi vendicent in Eccleſiâ*] Scimus omnes *Aaronem* ſingularem & ſummum *Pontificem* fuiſſe, filiis ejus non *ſummum*, ſed inferioris gradus *Sacerdotium* competiiſſe, idemque, *Hieronymo* judice, inter *Epiſcopum* & *Presbyteros* in *Eccleſiâ Chriſtianâ*, quod ſub *veteri Teſtamento* inter *Aaronem* & *filios*, *diſcrimen* poſitum eſſe, ídque ſic ipſis *Apoſtolis tradentibus*. Nihil manifeſtius dici potuit. Ideóque, ſi *ἀσύστατα Hieronymi* teſtimonia cenſenda non ſunt, pro certo ſtatuendum eſt, nihil ad aſſerendam ſub *Apoſtolorum ævo*, aut ex *Apoſtolorum* inſtituto, *Epiſcopi* & *Presbyterorum* *ἰσοτιμίαν* ab *Hieronymo* in aliis teſtimoniis dictum eſſe.

§.2. Quid ad hoc reſponderi poſſit, aut quo *σοφοῦ φαρμάκου* artificio deliniri aut deludi tam diſerta affirmatio, fateor ego me divinando aſſequi non poſſe, ſed è contra ex iis, quæ *D. Blondellus*, quæ *Walo*, quæ *Ludovicus Capellus* hâc in re præſtiterunt, mihi perſuaſiſſimum eſſe, Nihil uſpiam contra tam apertam lucem obtendi poſſe.

§.3. *D. Blondellum* ſatis novimus, *Hieronymi* verba & ſententiam, ſuis, quatenus fieri potuit, obſervationibus elucidanda, & ad *Presbyteranorum* cauſam ſtabiliendam accommodanda diligenter curaſſe: Quid verò ille, cum ad hanc extremam *Epiſtolæ Hieronymianæ* partem divenerit? Conſulantur ipſius verba in fine primæ *ſectionis*: *Extremam*, inquit, *Hieronymianæ Epiſtolæ* Apol: p. 8.

ſtolæ partem, in quâ de minoris ad majus provectione, Apoſtolicis traditionibus, Aaronis, filiorum, & Levitarum diſparitate agitur, ſuo, Deo dante, loco elucidabimus. Ego, nequid diſſimulem, qui *D. Blondellum Apologiam* pro *Divo Hieronymo* ſcripſiſſe meminerim, & *ne quid* in teſtimoniis ejus *ἀσύστατον imprudentibus videretur*, ſibi proſpiciendum ſuſcepiſſe, ſimúlque mecum ſtatuerim, hoc de *Apoſtolicis traditionibus, & Aaronis, & filiorum* (& Exinde *Epiſcopi* & *Presbyterorum*) *diſparitate* teſtimonium, cum reliquorum *Hieronymi* locorum interpretatione *Blondellianâ* componi aut conciliari ægrè potuiſſe, non alium opportuniorem, magíſve proprium, aut *ſuum* hanc periodum elucidandi *locum* exiſtimavi, quàm hunc ipſum, quo ſe nihil hâc de re dicturum profitetur. At quis demum erit iſte *ſuus locus*, quo oculos & expectationem noſtros ſatiandos polliceremur? In margine illud nos latere noluit, *Infrà*, inquit, *Sect. 6.* At, ne lectorem diutius moremur, Integra *Apologia* (volumen certè non exiguum) *tribus Sectionibus* abſolvitur, nec (in quantum aut ex propoſitâ methodo, aut ipſius libri concluſione ariolari poſſumus) ulla jam nobis ſpes ſupereſt, ad quartam, multominus ad *ſextam ſectionem* concinnandam *D. Blondello* animum ſubeſſe.

p.1.

§.4. Quid verò ante eum *Walo*, cùm in hunc *Hieronymi* locum & ille impingeret? *De his*, inquit, *plura & meliora expectamus à Salmaſio, ut ea explicaſſe dicitur in ſuo de Eccleſiaſtico ordine tractatu.* Expectamus etiam & nos novennio jam integro, nec adhuc nobis certò conſtat, ad quas demum, ſi non ad *Græcas Calendas*, ea nobis explicanda ſunt.

§.5. Prudentiùs itaque & conſultiùs tandem *Lud: Capellus*, qui cùm ſententiam ex *Blondello* & *Salmaſio Hieronymianam* deſcriberet, ipſiúſque *Hieronymi* verba apponeret, hanc tamen unicam periodum omittendam putavit.

CAP. XXIX.

CAP. XXIX.

Quindecem alia Hieronymi pro ſuperioritate Epiſcoporum temporibus Apoſtolorum Teſtimonia. Salmaſii ipſius confeſſio. Commoda Hieronymi interpretatio. Eccleſiæ conſtitutio. Dominica diſpoſitio. I.*Cor.*II.12. *Pauli* γνώμη. *Apoſtolorum primus regendæ Eccleſiæ modus. Cõmune Presbyterorum concilium. Salmaſii* ἀβλεψία. *Identitas tantùm nominalis ab Hieronymo adſerta. S.Marci ævo Epiſcopi nomine & re ab Hieronymo agniti. Summa comparationis inter Ignatium & Hieronymum.*

§.1. T*Ertiò* igitur (ut nos (licet *Apologiam* pro *Hieronymo* novam non inſtituimus,tamen) ad eum cum ſeipſo aliiſq; poſt *Ignatium* noſtrum *Patribus* conciliandum, quàm commitentium paratiores nos præbeamus, nec tanti *Patris* inconſtantiam vellicare,ſed ſententiam vindicare & defendere aggrediamur) Alia etiam apud *Divum Hieronymum* non pauca notanda erunt, quæ cum hoc ejus teſtimonio compoſita pulcherrimè conſentiant, & ad ſententiam ejus genuinam inveſtigandam, & enodandam conducere inprimis putanda ſunt.

§.2. *Ad Nepotianum Ep.* 2. ſic ait. *Eſto ſubjectus Pontifici tuo,& quaſi animæ parentem ſuſcipe, Quod Aaron & filios ejus, hoc Epiſcopum & Presbyteros eſſe noverimus.*

§.3. *Secundò.*In *Ep.*54.hoc inter *Catholicos* & *Montaniſtas* diſcrimen ponit; *Apud nos. Apoſtolorũ locũ Epiſcopi tenent*(*Epiſcopi* ſine dubio Quales ipſius ævo in *Eccleſiâ* ubiq; fuerunt,quorum & *Presbyterorũ* nulla tunc fuit (vel *Cl:Salmaſio*, & *D.Blondello* fatentibus)aut ταυτότης,aut ἰσοτιμία.) *apud eos Epiſcopus tertius eſt.*

§.4. *Tertiò. De Script:Eccl: Jacobus ab Apoſtolis Hieroſolymorum Epiſcopus ordinatus, ſuſcepit Eccleſiam Hieroſolymæ.* (Quid verò eſt *ſuſcipere Eccleſiam?* Idem planè quod *regere*, ut apud * *Pſalmiſtam*, *ſuſcipere congregationem*, Et id ab *Hieronymo* de *Jacobo* ſingulariter dictum) *Timotheus à Paulo Epheſiorum Epiſcopus ordinatus, Titus Cretæ, Polycarpus à Joanne Smyrnæ Epiſcopus ordinatus.* (A ſingulari *Apoſtolo* ſingularis ubique *Epiſcopus* ordinatus.)

* *Pſ.*LXXV.

§.5. *Quartò.* In *Tit.*I. *Apoſtolus*, inquit, *Eccleſiæ Principem formans* (*Epiſcopus* iterum ſingularis, *Eccleſiæ Princeps*) & ſic iterum in *Pſal* XLV.

§.6. *Quintò*, ad *Gal.*II. *Jacobus primus ei Eccleſiæ præfuit, quæ prima in Chriſtum credens ex Judæis fuerat congregata,— Epiſcopus Hieroſolymorum primus fuit.*

§.7. *Sextò.*In *Pſal.*XLV.*Nunc quia Apoſtoli à mundo receſ-*

ſerunt, habes pro his Epiſcopos filios--ſunt & hi patres tui, quia ab ipſis regeris. Ubi ævi *Hieronymiani Epiſcopi* (i.e. ſingulares) *Apoſtolorum filii & ſucceſſores* ſtatuuntur, & id à tempore *recedentium à mundo Apoſtolorum.*)

§.8. *Septimò.* In eodem loco. *Conſtituit Chriſtus—— in omnibus finibus mundi Principes Eccleſiæ,* ſcil: *Epiſcopos* (Quod ipſiſſimum eſt quod modò ex *Ignatio* ad *Epheſios* laudavimus, Ἐπίσκοποι οἱ κατὰ τὰ πέρατα ὁρισθέντες Ἰησοῦ Χριστοῦ γνώμῃ εἰσίν.)

§.9. *Octavò.* In *Dial:* adverſus *Lucifer: Eccleſiæ ſalus in ſummi ſacerdotis dignitate pendet, cui ſi non exors quædam & ab omnibus eminens detur poteſtas, tot in Eccleſiis efficien*[illegible] *ſchiſmata, quot Sacerdotes.* Et in eodem *Dialogo, Si quæris, quare in Eccleſiâ baptizatus niſi per manus Epiſcopi non accipiat Spiritum ſanctum—— diſce hanc obſervationem ex eâ authoritate deſcendere, quòd Spiritus Sanctus ad Apoſtolos deſcendit.*

§.10. Huc & illud pertinet, quod & *nono* loco apponendum eſt, ex iſtis quæ à *Blondello* recitantur in *Comm:* ad *Titum: In toto orbe decretum eſt, ut unus de Presbyteris electus ſuperponeretur cæteris, ad quem omnis Eccleſiæ cura pertineret, ut ſchiſmatum ſemina tollerentur.* (Quomodo enim fieri potuit, ut *toto hoc orbe decerneretur*, nullo jam *Concilio œcumenico* ad illud decernendum congregato, ſi non ab *Apoſtolis* ipſis, fidem *toto orbe* promulgantibus, & cum fide hanc regendi *Eccleſias* formam conſtituentibus, factum ſit?) ut & poſtea cum addiderit, *Paulatim* (ut *diſſenſionum ſemina evellerentur*) *ad unum omnem ſolicitudinem delatam.* (Certè ſi hoc poſterioribus ſæculis ab *Eccleſiâ* decretum fuerit, ſequitur ex vi *Octavi Teſtimonii*, Aut non *vidiſſe Apoſtolos*, quâ in re *Eccleſiæ ſalus penderet*, aut cum ſatis viderint, ſaluti tamen *Eccleſiæ*, etiam cùm apud *Corinthios ſchiſmata* exorirentur, non conſuluiſſe. Quorum neutrum aut *Apoſtolis* ab *Hieronymo*, aut *Hieronymo* à nobis affigi poteſt.)

§.11. *Decimò. Adverſus Jovin:* l.1. *Epiſcopus & Presbyter & Diaconus, non ſunt meritorum nomina ſed officiorum, Nec dicitur, Siquis Epiſcopatum deſiderat* (unde eum de *Apoſtolorum*, non ſuo ævo locutum fuiſſe apparet) *bonum deſiderat gradum, ſed, bonum opus deſiderat, quod in majori ordine conſtitui poſſit, ſi velit occaſionem exercendarum habere virtutum — Non percuſſorem, Neque enim pugilem deſcribit Apoſtolicus ſermo, ſed Pontificem inſtituit,* &c.

§.12. *Undecimum teſtimonium* ex *Ep.* 13. ad *Paulinum* peti poteſt, *Epiſcopi & Presbyteri habeant in exemplum Apoſtolos & Apoſtolicos viros, quorum honorem poſſidentes, habere nitantur & meritum.*

§.13. *Duodecimum* ex *Ep:* 1. ad *Heliodorum, De Epiſcopatu non ſuſcipiendo. Non eſt facile ſtare loco Pauli, tenere gradum Petri.*

§.14. *Decimum tertium* ex *Comm:* in *Iſ:* l.V. c.17. Ubi *Jacobum, fratrem Domini,* vocat *decimum tertium Apoſtolum.* Cùm enim ille *Jacobum* iſtum *Hieroſolymæ Epiſcopum* ex *Hegeſippi* verbis, licet non ita probè redditis ([διαδέχεται ἐκκλησίαν μετὰ τῶν Ἀποστόλων] non [*cum*] ut reddi debet, ſed *poſt Apoſtolos ſuſcepit Eccleſiam*) rectè ab *Apoſtolo Jacobo* diſterminaſſet, & ſimul eum *Apoſtolum decimum tertium* vocaſſet, exinde ſententia *Hieronymi* ſatis manifeſtè colligi poteſt, *Apoſtolum* dici debuiſſe, qui *Epiſcopus* fuit.

§.15. *Decimum quartum* ex *Ep:* ad *Evagrium* p.85. *Alexandria à Marco Evangeliſtâ uſque ad Heraclam & Dionyſium Epiſcopos, Presbyteri ſemper unum ex ſe electum in excelſiori ſuper Presbyteros gradu collocatum, Epiſcopum nominabant, quomodo ſi exercitus imperatorem faciat.* Hoc certè nobis largietur, *Epiſcopos* ex ſententiâ *Hieronymi* in *excelſiori ſuper Presbyteros gradu collocatos eſſe*, eodem modo, quo *ſuper exercitum imperator*, ídque ab ipſius *Marci Evangeliſtæ tempore* in *Eccleſiâ Alexandrinâ* factum eſſe, ut & in aliis omnibus *mundi finibus* teſtimonio *ſeptimo* dicebatur.

§.16. Nec certè incommodum eſt, quod hîc addatur, ipſius *Walonis teſtimonium*, qui ut contra *Petavium* probaret, poſtquam *Ordinum inductum eſt diſcrimen, nominum* quoque *diſtinctionem invectam eſſe*, hæc ipſa ex *Hieronymo* verba producit, & *Alexandria peculiarem morem* fuiſſe ait, *à Marco uſque ad Heraclam, ut electum ſemper unum ex ſuo grege, qui ſibi præeſſet, in excelſiori gradu locarent Presbyteri, & Epiſcopum nominarent.* *Hieronymo* igitur tam varia, & inter ſe diverſa hâc de re locuto, quam, quæſo, *Hieronymo* ſententiam imputabimus, pro quo *Apologiam* adeò gnaviter moliri bonos viros decebit?

§.17. *Quartò* itaque his poſitis, progrediendum eſt, nec, me quidem arbitro, adeò atrociter, & ſine omni temperamento, aut ἐπιεικείᾳ de *Hieronymo* ſtatuendum, ut qui conceptis verbis *ſuperioritatem Epiſcoporum* ex *Apoſtolorum traditione* toties aſſeruerit, ex nimiâ animi inconſtantiâ, id ipſum alibi pernegaſſe exiſtimandus.

mandus ſit; Quod ſi fecerit, indigniſſimus eo ipſo cenſebitur, qui in re tantâ teſtimonium, multo minus judicium ferat.

§.18. Conſultius certè, & ſi mihi mens tota non caligat, æquius putabitur, quod ad *Evagrium* de hâc *Epiſcoporum* ſuper *Preſbyteros majoritate* dicitur [*noſcendum eſſe, eam magis conſuetudine Eccleſiæ quàm diſpoſitionis dominicæ veritate conſiſtere.*] illud ſic ex aliis iſtius *Patris* dictis interpretandum eſſe, ut *conſuetudo Eccleſiæ* non ad ſequioris ævi, ab *Apoſtolico* deflectentis, morem, ſed ad ipſam *Apoſtolorum praxin*, & *traditionem*, ad *Eccleſiæ* verè *Apoſtolicæ* univerſalis, plantatæ & rigatæ ab *Apoſtolis*, inſtitutionem, & *conſuetudinem* extendatur. Eam verò *Dominicæ diſpoſitioni*, i.e. *inſtitutioni* per ipſum *Chriſtum* perſonaliter factæ (cujus itidem abjudicatio ferenda non eſt ſi *ordinem* reſpexerit, ſed tantùm ſi *juriſdictionem*) ita ab *Hieronymo* opponi, ut quædam à *Paulo* dicebantur, quæ, ipſo teſte I.*Cor.*VII.12. à *Domino dicta non fuerant*, Ea nempe quæ *Apoſtolus* ex ſuâ, non ex peculiari *Chriſti revelatione* protuliſſe ſe aſſerit, quæ tamen ἐν ταῖς ἐκκλησίαις πάσαις διατάσσομαι, *ipſe in Eccleſiis omnibus ordinat*, v.17.

§.19. Sic & eundem *Apoſtolum* γνώμην ſententiam ſuam dediſſe ſcimus, v.25. cùm ἐπιταγὴν Κυρίου *diſpoſitionem*, aut *ordinationem*, ut *Hieronymus* ait, non haberet. Et id forſan de hâc inæqualitate *Epiſcopi*, & *Presbyterorum*, *Hieronymo* viſum fuit, eam non diſerto cuivis ipſius *Chriſti præcepto*, ſed, poſt eum cœlo redditum, *Apoſtolorum Chriſti* (qui ſine dubio, ut de ſe *Paulus*, eam à *Chriſto* miſericordiam acceperant, ut πιστοὶ *fideles* in univerſâ *œconomiâ* fierent) *inſtitutioni* imputandam eſſe; Ad quam ſententiam illud etiam in *Comm:* in *Tit:* commodiſſimè pertinere, quod de *occaſione* iſtius in *toto orbe* facti *decreti*, ab *Hieronymo* dictum eſt, non abs re erit ſi fuſiùs monſtremus.

§.20. *Apoſtolos*, ex *inſtituto Chriſti*, *pari omnes potentiâ & authoritate ad Eccleſiam* fundandam & moderandam præditos fuiſſe, *D. Blondellus*, ſat ſcio, nobiſcum confitebitur, nec *Hieronymum* hâc in re nobis diſſentire ſuſpicabitur. Horum ſinguli, aut *Apoſtoli* ipſorum, ad id emiſſi, cùm in regione quâvis *Evangelium* prædicarent, populum ad fidem converterent, *Eccleſiámque* demum plantarent, ejus dein moderandæ habenas penes ſe plerunque per aliquod ſpatium manere voluerunt, ſic tamen, ut cùm ipſi abeſſent, fidelium præcipui & *ſeniores*, ab *Apoſtolis* ad id munus *conſtituti*, vel *ordinati*, reliquis invigilarent, adeóque communi *presbyterorum* conſilio gubernatæ *Eccleſiæ* iſtæ ab *Hieronymo* credi poſſent.

§.21.

§.21. Poſtquam verò ſub hâc in quibuſdam *Eccleſiis* (à quibus *Apoſtoli* earum fundatores diutius abeſſent) *ſeniorum* paritate, *ſchiſmata* naſcebantur, poſtquam, ut ait *Hieronymus*, *unuſquiſque eos, quos baptizaverat, ſuos putabat eſſe, non Chriſti*, (quibus verbis eum ad I.*Cor*.I. 14. reſpexiſſe palam eſt, ubi *baptizandi* mentio eſt) vel (quod v.12. dicebatur) *poſtquam in populis dicebatur, Ego ſum Pauli, ego Apollo, ego autem Cepha*, poſtquam, inquam, *Evangelio Corinthi* per *Paulum* plantato, *rigato* dein per *Apollo*, ut & aliquibus per *Cepham* converſis, imò ad aliquem fortaſſis in *Eccleſiâ* gradum provectis, *partium ſtudia in Eccleſiâ* pullularent (quod, *Apoſtolo* liquidò affirmante, ante primam ad *Corinthios* exaratam *Epiſtolam*, i.e. Anno Chriſti LV. *Corinthi*, (quidni & alibi ?) factum eſt) Tunc certè, i.e. ipſis *Apoſtolis* viventibus, & videntibus (longo LXXXV. plus minus annorum ſpatio ante æram *Blondellianam*, Anno Chriſti CXL.) *toto orbe decretum eſt, ut unus de Presbyteris electus ſuperponeretur cæteris, ad quem* (ut ſingularem planè *Epiſcopum*) *omnis Eccleſia cura pertineret, ut ſchiſmatum ſemina tollerentur.*

§.22. Hîc certè *D. Blondelli* fidem appello, an meritò *veri ſtudioſus lector meminiſſe* * jubeatur [*Hieronymum nequaquam ſcripſiſſe, Simulac Corinthi dictum fuit, Ego ſum Pauli &c. Sed, poſtquam id dictum in populis*, i. e. *poſtquam alii paſſim Corinthiorum more in partes diſcerpti ſunt, quod ante annum 140. eveniſſe, idoneè vix quiſquam probaverit.*] Primò enim, Ecquis *veri ſtudioſo Lectori* tantum inter [*Simulac*] & [*Poſtquam*] hoc in loco diſcrimen eſſe perſuaſerit, imò inter ea quæ I.*Cor* I.v.12. & quæ v.14. ſcripta ſunt, ut LXXXV. annorum intervallo (tantum enim inter *Epiſtolæ* ſcriptionem *An:* LV. & *Blondellianam* æram *An:* 140. interjacet,) ea diſterminanda cenſeantur ?

* *Apol:* p.3.

§.23. Secundò, Ecquis *Hieronymi* jam verba à *D. Blondello* ad commodum ſuum clam mutata non advertit? *Non*, inquit, *ſcripſit Hieronymus, ſimulac Corinthi dictum fuit, Ego ſum Pauli, ſed poſtquam id dictum in populis*, i. e. *poſtquam alii paſſim &c.* quaſi id multo jam ſeriùs factum eſſet. At conſulantur iterum *Hieronymi verba* ab ipſo *D.Blondello* laudata, ſi *Lectori veritas* cura ſit. *Antequam*, inquit *Hieronymus*, *ſtudia in religione fierent, & diceretur in populis, Ego ſum Pauli* &c. *Communi Presbyterorum conſenſu Eccleſia gubernabantur, Poſtquam verò unuſquiſque eos quos baptizaverat ſuos putabat eſſe, non Chriſti* (Quorſum, quæſo, hoc mutatum in [*poſtquam id*

p.2.

dictum in populis,*]** niſi ut quæ nunquam *Hieronymo* in mentem venerunt, necterentur moræ?) ***in toto orbe decretum eſt, ut unus de Presbyteris electus ſuperponeretur cæteris. Res clarior eſt, quàm ut artificioſa iſtâ caligine velari poſſit, eandem hanc æram *Hieronymo* cenſeri, eundem *Chriſtiani* ſæculi articulum, quo ***in populis dicebatur, Ego ſum Pauli,*** &c. & quo ***unuſquiſq; eos quos baptizaverat ſuos putabat eſſe, non Chriſti,*** utrumq; ſine dubio à *Paulo* indigitatum I.*Cor*.I. 12.14. ideóq; ante ſcriptam iſtam *Epiſtolam* in *Eccleſia Corinthiacâ* notatum. Nec certè *Epiſcopali* ὑπεροχῇ *Antiquitas*, aut *inſtitutio Apoſtolica* deerit, nec nobis *Blondellianæ* ἀντισοφηστίας argumentum, ſi *Hieronymus* verum ſcripſerit.

§.24. Et adhuc quidem omnia, quamvis accuratiùs & ad rei veritatem accommodatiùs deſcribi potuiſſent, non tamen adeò improſperè ſuccedunt, nec gravis aliqua nobis incumbit neceſſitas, ut *Hieronymus* cum *Hieronymo* committatur, aut qui *excelſiorem* ſuper *presbyteros Epiſcopi* gradum ab *Apoſtolorum traditionibus* acceptum toties agnoverat, ſententiæ ſuæ ſtatim oblitus, aut ignarus, contra ſeipſum pugnas cieviſſe credatur.

§.25. Illud verò unum hic mirari ſubit, quid *Waloni* in mentem venerit, ut de *D. Petavio* eadem planè cum *Hieronymo* proferente, [*Cùm charitas*, inquit, *& humilitatis amor*, &c. *refrixit, tum ad tollendas ſimultates, & in ſchiſmatis remedium, unum aliquem è turbâ Presbyterorum eligi placuiſſe, qui præeſſet reliquis*] tam prolixè & effuſè triumphandum putarit, ut de eo qui hac unicâ periodo ad peſſundandam *Epiſcopalis ordinis majeſtatem plus feciſſet, quàm integro ad id inſtituto volumine Walo*; Ex eo nempe, quòd eam ab *ambitione, honorum cupiditate, cæteriſque malis artibus originem* traxiſſe dixerit. *Wal: Meſſ: p.165.*

§.26. At advertiſſe debuit vir doctiſſimus, ex *aliorum ambitione* & *contentione*, non ex *Epiſcoporum* illud contigiſſe (ut *Hieronymo*, ſic &) *Petavio* videri, adeóque ut *malis moribus* accommodatas *bonas leges*, ſic ad remedium *ſchiſmatum* inſtitutos *ſingulares Epiſcopos*, non inter *morbos* ponendos eſſe ſed *medicinas*, quas qui à *morbis* originem ſuam traxiſſe dixerit, illud in *laudem* dixiſſe, non ad *contumeliam* effutiiſſe putandus eſt; ſed illud ex abundanti.

§.27. *Quintò* autem quod ulteriùs ab *Hieronymo* affirmatur, *eundem eſſe Presbyterum qui & Epiſcopus* (*Sancto Paulo* inſuper, *Act*.XIX. *Phil*. I. *Tit*. I. I. *Tim*.IV. ut & *Sancto Petro* I. *Pet*.V. & *Johanne* II. *Jo*.1. & III. *Jo*.1. ad ſuas partes vocatis) illud ipſe de vocabulorum ſeu appellationum *identitate*, in eâdem perſonâ dixiſſe intelligendus eſt, quibus promiſcuè aliquandiu *S. Scripturas* uſas eſſe ſibi perſuaſerat; Sic verò ut ipſius *Marci* ævo (qui *Neronis* octavo mortuus, ſine dubio *Epiſtolarum Sancti Pauli ſcriptionem* præceſſit) *Presbyterorum aliquis in excelſiori gradu collocatus*, ipſo fatente, *Epiſcopus* nominaretur.

§.28. Sic certè ad *Diaconorum* ſe *Presbyteris* æquantium faſtum retundendum, non incommodè ab illo argui potuit, *Presbyteros* ſcilicet, quamvis in ſecundo *Ordine* locatos, non ita procul tamen ab *Epiſcopis* abeſſe, quibuſcum & idem nomen ſortiebantur, & *excepta ordinatione*, omnia, quæ *Epiſcopi*, faciebant, cum *Diaconi* interim tam longè, vel ipſorum etiam confeſſione, infra *Epiſcopos* ſubſiderent, ut non alii quàm διάκονοι i. e. ὑπηρέται *Epiſcoporum* cenſendi ſint.

§.29. Plura dici poſſent ad conciliandum ſibi *Hieronymum*, niſi illud opportunè hic notandum eſſet, non ad me, qui aliis columnis utor, ſed ad *D. Blondellum*, qui teſtimoniis *Hieronymianis* totam ædificii ſui compagem ſuperinniti voluit, operam iſtam pertinere.

§.30. Nobis certè, qui inter *Ignatium*, *Apoſtolorum* σύγχρονον, & recentiorem tot ſæculis *Hieronymum*, qui inter *Epiſcopum* ἱερομάρτυρα de ævo ſuo teſtantem, & *Presbyterum Diaconorum* faſtum calcantem, & contra eos, quod ad manum fuerat, jaculantem, comparationem inſtituimus, abundè erit, ſi *Ignatius* ubique ſibi conſtans, cauſæ ubique noſtræ (ἀκαίρως, εὐκαίρως, adverſariis ipſis fatentibus) ſuffragatus ſit, *Hieronymus* autem, ſi pugnet nobiſcum quandoque, quandoque etiam ſuffragetur, nec uſpiam à noſtris partibus deſciviſſe putandus ſit, quin pariter & à ſeipſo abiiſſe concludatur, adeóque vel integrum nobis teſtimonium perhibuiſſe, vel inconſtantiâ (quod nolim) ſuâ, quicquid contra nos dixerit, irritum feciſſe.

§.31. Et de *Ignatio* & *Hieronymo* hæc quidem hactenus; Tempus eſt ut ad alia, ex inſtituti noſtri ratione, tandem progrediamur.

DISSERTATIO TERTIA,

De omnibus Evangeliorum periochis, quæ ad Regiminis Eccleſiæ formam pertinent.

Cap. I.

Regimen Eccleſiæ in perſonâ Chriſti fundatum. Iſ. IX.6. & LXI.1. *Unctio Spiritus. unctio quæ.* רבא I.*Jo.*II.27. *Miſſio à Patre, Jo.*XX.21. *Poteſtas in terris. Chriſtus,* διδάσκαλος, Κύριος, ἀρχιερεύς, Ἀπόστολος, ποιμὴν, ἐπίσκοπος. *Officii ejus adminiſtratio in terris. Septuaginta diſcipuli. Apoſtoli per gradus provecti ad Eccleſiæ Regimen.* Ἀπόστολοι שלוחים *in Scripturâ nuntii ordinarii, inter Talmudicos nuntii Synagogarum,* ἱεροπομποί, Θεοδρόμοι, *apud Profanos* μηνυτῆρες, στρατηγοί. *Miſſi cum diplomate, Jo.* XX.21. *ad* ἀρχὴν. *Mat.* XIX.28. *explicatur. Apoc.* XIX.10.

§.1. AD illud nunc accedo, quod inſtituti ratio poſcit, ut ſingulæ *Evangeliorum* periochæ, quæ ad hanc de *Regiminis Eccleſiaſtici formâ* quæſtionem pertinent, ad examen noſtrum revocentur. In quibus proponendis eum ordinem & methodum obſervandum curavimus, quo commodiùs ad ipſius inſtitutionis fontem, ſeu originem (hoc quaſi filo) perveniatur, adeóque quid *Chriſto*, quid *Apoſtolis* hâc in re imputandum ſit, magis perſpicuum reddatur.

§.2. Et primum quidem illud fundamenti loco jaciendum eſt, quod infinitis *Scripturæ* teſtimoniis comprobari poſſet, Hoc qualecunque demum ſit, *Eccleſiæ Dei* in terris regimen, in *perſonâ Jeſu Chriſti* fundatum eſſe, prædicente *Iſaiâ Prophetâ, regimen ſuper humeros ejus futurum eſſe, Iſ.* IX.6. *Dominum Deum uncturum illum eſſe, & ad id Spiritum ſuum in eum miſſurum, ut Evangelium prædicet, annúmq; Domini acceptabilem,* &c. *Iſ.* LXI.1. Quod & juxta *Prophetias* iſtas factum experimur (edicente ipſo *Chriſto, Lu.* IV.18.21.) *Spiritum* quippe *Dei*, ſtatim poſt ipſum à *Johanne* baptizatum, apertis cœlis, nube rutilante

indutum,

indutum, vidente *Baptiſtâ*, ſuper *Chriſtum* deſcendiſſe, eúmque ad munus ipſius in *Eccleſiâ* exequendum ſolenniter conſecraſſe.

§.3. Hunc *Spiritus* deſcenſum, illuſtrem certè, & magnificam ceremoniam, (at quæ ſuper *Apoſtolis* à *Chriſto* miſſis pari modo adhibeatur,) *Unctionis* materialis locum ſupplere *Deus* voluit, *Unctionis*, inquam, ritus inter *Judæos* ſatis noti, cùm quiſpiam ad munus aut officium aliquod ſolenne promoveretur (unde eſt quod *Chaldæus Paraphraſtes Unctionem* per רבותא ſeu *exaltationem* explicandam putavit) ſed qui ſub *ſecundo Templo* exoleverat; ideóque teſtimonio *Dei* de *cælo* ſupplendus erat: Hinc *Act* X. 38. *Unctionis Dei* per *Spiritum ſanctum*, ut & ſimpliciter *unctionis Dei*, *Act* IV. 27. mentionem fieri videmus.

§.4. Ex quibus itidem, quid ſit *χρίσμα* ſeu *unctio* illa ἀπὸ τοῦ ἁγίου, I. *Joh.* II. 27. cujus ope *omnia ſciebant Chriſtiani*, *nec opus habebant*, *ut ab aliis doctoribus inſtruerentur*, facilè, ſi id hujus loci aut σκέψεως eſſet, explicari poſſet.

§.5. At (quod præſentem materiam propiùs attingit) hinc eſt, quòd *Chriſtus* noſter à *Patre mitti*, *Jo.* XX. 21. *poteſtatem peccata remittendi in Terris* habere, *Mat.* IX. 6. Ἐξουσίαν *authoritatem omnem in cælo & in terrâ* ſibi traditam accepiſſe, *Mat.* XXVIII. 18. dicatur: Hinc quod *Eccleſia* ex *Diſcipulis* collectæ διδάσκαλος καὶ Κύριος, *Doctor* & *Dominus*, *Jo.* XIII. 1. Ἀρχιερεὺς καὶ Ἀπόστολος, *Pontifex* & *Apoſtolus* noſter, *Heb.* III 13. Ὁ ποιμὴν τῶν προβάτων ὁ μέγας, *Heb.* XIII. 20. adeóque unicus & ſingularis *animarum noſtrarum Paſtor* & * *Epiſcopus* I. *Pet.* II. 25. nuncupetur.

* *Propriè Epiſcopus Dominus Jeſus eſt. Origen:* in *Mat.* XXIV.

§.6. Quod verò à *Patre* ſibi concreditum accepit, illud ipſe, quamdiu in terris ageret, in perſonâ ſuâ adminiſtravit, *Evangelium* prædicavit, ritus in *Eccleſiâ* perpetuò duraturos inſtituit, *Diſcipulos* vocavit, vocatos pro arbitrio rexit, iis mandata dedit, eorum miniſterio uſus eſt, Aliquos eorum ad certa officia ἀνέδειξεν, *deſignavit*, *Septuaginta* ſcilicet, *Lu.* X. 1. quos *ante faciem ejus*, ut feciales, & *prodromos*, *emiſit*, illíſque *curandi morbos* v. 9. poteſtatem dedit, munúſque non perpetuum, at πρόσκαιρον, & quamprimùm ad ipſum *reverterentur*, v. 17. ſponte ſuâ deſiturum, commiſit: Alios verò cumulatiore, & *duraturâ* authoritate induendos putavit, & ad idem munus, ad quod ipſe à *Patre* miſſus fuerat, deſtinatos, paulatim, & per gradus quoſdam ad faſtigium illud provexit. Quibus verò gradibus, & intervallis illud factum fuerit, non abs re erit, ſi pauculis monſtremus.

§.7.

§.7. Et inprimis illud notandum eſt, *Miſſionem* illam primam *Mat.*X.5. quæ ad Ἰουδαίους ἰδίως pertinebat (τούτους τοὺς δώδεκα ἀπέστειλεν Ἰησοῦς) licèt illam cum ἐξουσίας non vulgaribus, v.1. & 7. cum prædicandi itidem authoritate conjunctam, non tamen fuiſſe hanc ὑπεροχὴν, in quâ *Chriſto* magiſtro ſuo mox ſucceſſuri erant.

§.8. Ἀπόστολοι vel שלוחים inter *Judeos* dicebantur *Nuntii* quilibet, Sic *Abijah* I.*Reg.* XIV.*6.* σκληρὸς Ἀπόστολος, i.e. שלוח, peſſimarum rerum *nuntius* dicitur (ſic & duodecem *Exploratores Num.*XIII.à *Moſe* ad terram *Canaanis* explorandam emiſſi, ἀποστιλλεῖς dicuntur. Ad quorum exemplum duodecem primò *Apoſtoli*, dein *Septuaginta diſcipuli* à *Chriſto* emittebantur.) Nec in veteri *Teſtamento* vox ea alio quovis ſenſu uſurpatur. Inter *Talmudicos* quidem שליחין i.e. Ἀπόστολοι vocantur *Archyſynagogorum nuntii* ad *pecunias* & *decimas Synagogis* debitas exigendas emiſſi, * *Philoni* ἱεροπομποὶ τῶν χρημάτων, ✝ *Auguſto* ἀποδοχεῖς dicti (& eâdem ratione *Eccleſiæ nuntii* dona ad aliam *Eccleſiam* perferentes, ab *Ignatio* θεοδρόμοι & θεοπρεσβῦται dicuntur,) ſic in *Theodoſiano codice, tit.de Judæis, Apoſtoli* ſunt, qui ad exigendum aurum, atque argentum à *Patriarchâ* certo tempore diriguntur.

* *Leg: ad Cajum.*
✝ *In Edict: ad: Aſiæ Civi:*

§.9. De his verò illud unicum notandum, *Apoſtolos* iſtos, ad hæc ipſa non adeò honorifica munera, & tantùm *ad tempus*, mittendos, *literis* tamen *ſcriptis* munitos fuiſſe, quarum vi, quicquid faciunt, id ut *Vicarii* aut *procuratores*, non in ſuâ, ſed eorum qui eos conſtituerunt, *perſonâ* & nomine facturi ſunt, Unde illud *Judeorum* celebre dictum, *Apoſtolus cujuſque eſt ut quiſque*, quò reſpexiſſe *Chriſtus* cenſendus eſt, *Mat.*X.40 ὁ δεχόμενος ὑμᾶς ἐμὲ δέχεται, καὶ ὁ ἐμὲ δεχόμενος, δέχεται τὸν ἀποστείλαντά με. Sic cùm *Saulus* à *Synedrio Hieroſolymitano* ad *Damaſcum* mittebatur *Act.*IX. eum ἐπιστολαῖς ἀρχιερέως inſtructum videmus, v.2. Nihil interim in hoc [illegible] munere magnificum, aut quod *diſcipulis Chriſti* ἀρχὴν quamlibet conciliaret.

§.10. Apud *ſcriptores* verò τὸ θέατρον, *Nuptiarum* contrahendarum *interceſſores, internuntii*, aut *ſponſores*, (νυμφαγωγοί, * οἱ ἄγοντες ἐπὶ γάμῳ νυμφίῳ ἐκ τῆς τοῦ πατρὸς οἰκίας, *qui ſponſam ex ædibus patriis ductam ſponſo ſiſtunt*, μνηστῆρες, ἐγγύαι, ἁρμοσταὶ) Ἀπόστολοι *Apoſtoli* dicebantur. Nec adhuc quicquam *honorificum* in Ἀποστόλων titulo.

* οὐ θέμις (κατὰ δεύτερον γάμον) τὸν νύμφιον μετιέναι, ἀλλ' Ἀποστίλλεις φίλων. *Phavor:*

§.11. Certè ſiqua προστασία, aut ἀξίωμα, ſiqua *regitiva poteſtas*,

ſtas, aut ναυάρχῳ iſtâ voce apud *Authores* idoneos deſignetur, ea *Heſychii* gloſſario, quo Ἀπόστολος, στρατηγὸς κατὰ ναῦν πεμπόμενος, *dux* cum claſſe miſſus, definitur, petenda erit. At & illud ſatis alienum eſt, nec ad *Diſcipulorum Chriſti* nomenclaturam pertinet.

§.12. Altiùs igitur officii & tituli hujus origo deducenda eſt, quatenus (non *Mat*.X. ἀποστέλλειν ſed) *Jo*.XX πέμπειν eos *Chriſtus* dicatur. Cùm ſcilicet poſt reſurrectionem à mortuis, ad *Patrem* & *Deum* ſuum noſtrúmque feſtinans *Chriſtus*, cœleſtíque throno ſtatim reddendus, diſcipulorum ſuorum præcipuos, ſeu electos, ſolenniter dato *mandato*, & quaſi *diplomate* (quòd *Angli* **Commiſſion** dicimus) Ἔπεμψε *miſit* v. 21. eâ nempe vocis πέμπειν acceptione, quâ *mitti* ad *Provinciam adminiſtrandam Proconſul*, ad *Iſraëlitas* ex *Ægypto* redimendos *Moſes* dicitur, [*Mitte*, inquit, *per quem miſſurus es*] quâ *Reges*, *Judices*, *Servatores mitti* ubique à *Deo* dicuntur, quotieſcunque ad ἀρχὴν, *Deo* jubente, admoventur. Iſto proculdubio ſenſu, ſe *Chriſtus* à *Patre* ἀπεσταλμένον affirmavit, in priore *Sermonis* iſtius particulâ, καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ πατὴρ, (ut & *Mat*.X.40. XV.24. *Jo*.III.34. V.38. VI. 57. & XVII. 3. & alibi non ſemel) & quidni eodem ſenſu *Apoſtoli* à *Chriſto* πεμπτοὺς in poſteriore ſtatuendi ſint, & ut c.XVII. 18. καθὼς ἐμὲ ἀπέστειλας εἰς τὸν κόσμον, κἀγὼ ἀπέστειλα αὐτοὺς, nullo ad *Judæorum* שלוחים, ſive *Patriarcharum Apoſtolos* habito reſpectu? Sunt igitur *Apoſtoli Chriſti*, πεμπόμενοι in *regno Chriſti ſpirituali Joh:* XX. 21. pari modo quo ἡγεμόνες *Regibus* proximi, πεμπόμενοι dicuntur in *regno mundano*, I. *Pet*. II. 14. *Miſſi* priùs οἱ δώδεκα *Mat*. X.1. (ut & *Septuaginta Lu*.X. 1.) ſed ut *diſcipuli*, *miniſtri*, *nuntii*, πρὸ προσώπου αὐτοῦ, *ante faciem ejus*, At *miſſi* jam ſoli (& ἰδίως) οἱ δώδεκα *à facie ejus*, ipſius quaſi hæredes in terris, & *ſucceſſores*; *Miſſi* antea non ſemel, at jam tandem ſolenniter, & cum *diplomate miſſi*, *ſicut eum miſerat Pater*.

§.13. Mirum eſt quàm hæc à *Chriſto* ſignanter, quàm ad omnem clariſſimæ veritatis ignorationem pertinaci ſæculo extundendam, accuratè, & ſollicitè enuntiata, quàm ferè omnibus, quæ excogitari poterant, dictionum figuris & *ſchematiſmis* variata nobis tradantur, *Pater judicium dedit Filio*, *Joh:*V. 22. *Filius judicium Apoſtolis dedit*, *Mat*.XIX. 28. *Lu*.XXII. 30. I. *Cor*. VI. 3. II. *Cor*. X. 6. *Pater Filio poteſtatem* dedit *remittendi in terris peccata*, *Mat*.X. 6, *Filius Apoſtolis* poteſtatem dedit *remittendi*

mittendi itidem *in terris peccata*, *Ioh.*XX.23. *Pater claves Filio* dedit, *Mat.*XVI.19. *Iſa.*XXII.22. *Apoc.*III.7. *Filius Apoſtolis claves* dedit, *Mat.* XVI.19. *Pater Filio* dedit *ſedere* in *throno* ejus, itidemque *Filius Apoſtolis* dedit *ſedere* cum eo in *throno* ejus. *Mat.*XIX.28. *Lu.*XXII. 30. *Pater filium* dedit *fundamentum*, aut *lapidem Angularem Eccleſiæ*, *Mat.* XXI.42. *Filius Apoſtolos* dedit *fundamenta* ſuper *fundamento*, *Eph.*II.20. θεμέλιον Ἀποστόλων —— ὄντος ἀκρογωνιαίου αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. *Pater* denique *Filium* ἀπέσταλκε, καὶ ἔπεμψε, *Ioh.*V. 24. & XVII. 18. *Filius* dein *Apoſtolos* ἀπέσταλκε, καὶ ἔπεμψε, *Ioh.*XX.21.

§.14. Hinc illud *Angeli* cœlitùs miſſi, ſe *Iohannis*, & fratrum ipſius, ἐχόντων τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἰησοῦ, i.e. *Apoſtolorum*, & *Apoſtolicorum* virorum *conſervum* vocantis, *Apoc.*XIX.10. cùm, ut ille affirmat, ἡ μαρτυρία Ἰησοῦ, *teſtificatio reſurrectionis Chriſti*, & Fidei *Chriſtianæ*, ad quam *Apoſtoli* ſinguli à *Chriſto* miſſi ſunt, ſit ipſe *prophetiæ ſpiritus*, honoratiſſimum ſcilicet munus, ad quod quiſpiam mortalium à *Deo*, aut *Chriſto* deſignari potuit, huic ipſi *Angelico* nuncio, de *Imperatoribus* nomina *Chriſto* daturis, non immeritò comparandum.

Cap. II.

Παλιγγενεσία *quid.* Πατὴρ μέλλοντος αἰῶνος, *Iſ.* IX. 6. *Phylarcharum dignitas, Judæ & Joſephi* πρωτεῖα. Μεριδάρχαι, *Mat.*XX.21.25. *Apoſtoli munus ut ab* Ἄρχουσι τῶν ἐθνῶν *differat.* Ἄρχοντες, μεγάλοι. *Jus Regium*, I.*Sam.*VIII.11. διακονοῦντες, κατεξουσιάζειν. Κυριότης *omnis non prohibita, Authoritas Charitativa, non deſpotica. Singularis cujuſque Apoſtoli* ὑπεροχὴ, *Dicto Chriſti ambitio tantùm & faſtus interdicti, non poteſtas aut* ὑπεροχὴ *in Eccleſiâ.*

§.1. DE hâc igitur *Apoſtolorum* ad *Eccleſiæ clavum* & gubernaculum *miſſione*, paucula dicturi, exordiemur, ut *Preſbyteranis* rem gratam faciamus, à notiſſimo iſto *Chriſti* dicto, *Mat.*XX. quo κυριότητα ſeu ſaltem τὸ κατακυριεύειν ἐξουσίας diſcipulis ſuis interdixiſſe putatur.

§.2. Et ut omnia clara reddantur, ſententia *Chriſti* altiùs repetenda eſt, ſumpto initio à *Mat.* XIX. 28. Ubi qui omnia *Chriſti cauſâ reliquerant*, *Diſcipuli*, *Dominum* ſciſcitantur, τί ἄρα ἔσται ἡμῖν; quam demum illi tanti obſequii mercedem reportaturi eſſent, v.27. *Reſpondet Chriſtus*, ἐν παλιγγενεσίᾳ hanc illis expectandam eſſe. Quæ ſit hæc eò loci παλιγγενεσία, ſatis inter viros doctos diſceptatum eſt. Ego quid iſtis *Chriſti* verbis accommodatiſſimum videatur, paucis dicturus ſum.

§ 3. Vox ea *novum* aut ſecundum *ſtatum*, τὸ ἐκ δευτέρου γεννηθῆναι, καὶ ἀναπλασθῆναι apud *Grammaticos* propriè ſignificat. Inter *Pythagoræos*, animæ ad γένεσιν reditum, ſeu μετεμψύχωσιν denotat, Inter *ſacros*, *reſurrectionem*, eámque aut corporis cum animâ futuram conjunctionem, aut præcurſoriam animæ in hâc vitâ *renovationem* (ſpiritualem illum *proſelytiſmum*, quo omnibus prioris vitæ gaudiis, & quaſi cognationibus remiſſo nuntio, ex *Spiritu Chriſti regenerati* prodimus) tandémque (ut hujus teſſeram, & *ſacramentum*) *baptiſmum* ſignificat; Et certè ſi cum [ὑμεῖς οἱ ἀκολουθήσαντές μοι, verba iſta, nullâ interpoſitâ διαστολῇ, conjungerentur [οἱ ἀκολουθήσαντές μοι ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ] ad illum de *Diſcipulorum regeneratione*, & per *baptiſmum proſelytiſmo*, ſenſum reſtringenda eſſent. Si itidem cum ſequenti [καθίσεσθε] immediatè compoſita & connexa eſſent, ad noviſſimæ *reſurrectionis*, aut vitæ cœleſtis, aut judicii demum ultimi ſtatum ea pertinere poſſe non diffiterer. At cum à prioribus disjuncta, cum poſterioribus itidem non componantur, ſed duplici commate, tanquam parentheſi incluſa, verbis iſtis interjacentibus, quæ ad *Chriſtum* non ad *diſcipulos* pertinent, [ὅταν καθίσῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ] immediatè præponantur, nulla mihi potior aut commodior iſtius φράσεως interpretatio occurrit, quàm ut παλιγγενεσία cum *Syro*, *novum ſæculum*, tempus ſcilicet, aut ſpatium illud ſignificet, ὅταν ὁ υἱὸς &c. quo *Chriſtus ad dextram Patris* aſcendens, *in throno gloriæ ſuæ conſederit*, & hanc ſuam in terris *Eccleſiam*, his quaſi *Vicariis* ejus, διοικηταῖς τοῦ μεγάλου βασιλέως, adminiſtrandam commiſerit.

§.4. Hoc ſenſu αἰῶνα μέλλοντα ab *Interpretibus Græcis* uſurpatum videmus, *Iſ.* IX. 6. *Chriſtúmque* iſtius πατέρα appellatum, *Patrem futuri ſæculi*, ſpiritualis ſcilicet hujus regni *Chriſti*, ab ejus reſurrectione & aſcenſione initium ſumentis, (ideóque vel à *termino* à quo, hâc *Chriſti* à mortuis παλιγγενεσίᾳ, vel ab *effectu*, quòd nempe omnia in *Eccleſiâ Chriſtianâ* renovata prodeant, & quaſi παλιγγενηθέντα II. *Cor.* V. 17. (receptis in *Eccleſiam Gentilibus*, *Judaico Sacerdotio*, ritibúſque abolitis) denominationem ſortiti) *Parentem*, *ſupremúmque* οἰκοδεσπότην.

§.5. At quid in hâc παλιγγενεσίᾳ his fidis *Chriſti* ſectatoribus ſperandum erat? Ut *ſeſſuri ſint omnes ſuper duodecim thronis, judicantes duodecim tribus Iſraelis*. Hâc *propheticâ* & *ſymbolicâ*

licâ [illegible] ad *Phylarchiarum* inter *Judæos*, i.e. *tribuum Principum* dignitatem reſpexiſſe *Chriſtum*, non eſt quod dubitemus, Cùm ex hoc ipſo *Chriſti* promiſſo arreptâ occaſione, *Zebedæi uxor* ſtatim pro filiis ſuis interceſſerit, ut *unus à dextrâ*, *alter à ſiniſtrâ* ejus in regno ſederent. Illud enim ad *Phylarchas* ἰδίως pertinere dignoſcet, quiſquis eos *Regi* proximos fuiſſe, (ſic verò inter ſe æquales, ut interim *Judæ* & *Joſepho*, i.e. duarum iſtarum tribuum *Principibus* πρωτεῖα obtingerent) non ignorat.

§.6. Hæc ſi cum *Auguſtino* ad illam *Regni Chriſti* partem, quæ hîc in *Eccleſiâ* exercetur, accommodari fas ſit, Si, ut *Marcus* c.XIII.30. & *Lucas* XV.30. Mercedis hujus à *Chriſto* promiſſæ partem unam ἐν καιρῷ τούτῳ *in hoc ſæculo* iis ſolvendam affirmant, ſic & præter futurum *ſanctorum* judicium I.*Cor*.VI. 1. *Apoſtolis* etiam in terris degentibus *Cathedræ*, aut *throni* ἰδίως deſignati fuerint, concludi hinc pronum erit, *Dignitatem* iſtam, *ſingularem* ὑπεροχὴν fuiſſe, non quâ *univerſi* univerſum *Eccleſiæ* cœtum ab *univerſis* adminiſtrandum ſuſciperent, ſed quâ *ſinguli* quaſi μεριδάρχαι *tribubus ſingulis*, i. e. *provinciis* ſingularibus (quas κλήρους, ἀποστολὰς, ἐπισκοπὰς promiſcuè dictas videmus, *Act*.I.17.20. 25.) præeſſent.

§.7. Utcunque verò illud ſit, ſatis ex conſequentibus manifeſtum eſt, *Zebedæi* uxorem, hanc *Phylarcharum* dignitatem ſic ad ingenium ſuum accommodaſſe, ut aliquam in iſtâ futurâ *Apoſtolorum* æqualitate πρωτοκαθεδρείαν, aut πρωτοκλισίαν filiis ſuis, ſic à *Chriſto* κεχαριτωμένοις, concedi poſtulaverit, c.XX. 21. Huic importunæ mulieris petitioni, poſt ambages aliquot reſpondet *Chriſtus*, hæc omnia ſic à *Patre* ſuo diſpoſita eſſe, ut nihil filiis ejus ex ſpeciali gratiâ, aut dilectione, ſupra compares, accedere poſſet, & ſic φιλονεικίαν, aut litem iſtam à *Lucâ* memoratam (quiſnam eorum eſſet μείζων) hoc *Chriſti* reſponſo ſedari fas erat. Verùm cum hæc *Iacobi* & *Iohannis* ambitio ad reliquorum *Diſcipulorum* aures perveniret, ipſi æmuli, & indignabundi, hanc fratrum φιλοπρωτείαν ferre nequibant; Nováque jam & improviſa tempeſtas, à *Chriſto* ſedanda erat, cui ſic illicò remedium parabatur, v.25.

§.8. Vocatos ad ſe diſcipulos, eos ſcilicet, non qui *pares* ſed qui *priores* pati nequiverant, qui ambitioſam *fratrum* petitionem adeò indignè tulerant, ſic demum pacandos putavit *Chriſtus*, Scitis, inquit, quod οἱ ἄρχοντες τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν, καὶ οἱ μεγάλοι κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν, *Non ſic verò erit inter vos, ſed qui voluerit inter vos magnus eſſe*, (ἔστω. ſit; vel ut clariùs *S. Marcus*

X.43. ἔϛαι) *erit miniſter veſter, & qui voluerit inter vos primus eſſe, ſit*, vel, *erit ſervus veſter ; Sicut filius hominis non venit* διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι &c. Nullam ſcilicet tantæ impatientiæ & indignationis cauſam hac in re reliquis decem ſubeſſe; Cum dignitas iſta *Apoſtolis* acceſſura, talis non ſit, qualis inter *Gentium Dominos* adeò ſpectabilis exhibetur, in *lucrum* & *ſplendorem* regentium cedens, ideóque & *avaris* & *ambitioſis* deſiderabilis, ſed quæ *officium* & *miniſterium*, onúſque ſatis moleſtum & ingratum, nemini certè invidendum, ſecum trahat.

§ 9. Hic qui ſint inter *Gentes* ἄρχοντες & μεγάλοι, ſatis ex *Romanorum* inter *Judæos* dominatione dignoſci potuit, *Procuratoribus*, aut *Principibus provincias* ſibi concreditas adminiſtrantibus, Ipſóque ſuper illos *Imperatore* poteſtatem exercente; Quid verò ſit κατακυριεύειν, & κατεξουσιάζειν, *Iuris Regii* I.*Sam*.VIII.11. deſignatio monſtrabit. Ubi *Gentium Regibus* tributa & vectigalia (nec tantùm φόβον & τιμὴν, ſed & φόρον & τέλος, *Ro*.XIII.7.) à ſubjectis debita eſſe, & eorum operâ atque pecuniis, omnibus *Aulæ* aut *Domus* regiæ non neceſſitatibus ſolùm, ſed & *pompæ*, & θεραπείᾳ, conſultum fuiſſe, liquidò affirmatur. Illud * *Xenophonti* eſt ὠφελεῖσθαι ἀπ' αὐτῶν, *lucra* & *emolumenta* non contemnenda à ſubditis accipere. Illud *Chriſto*, διακονεῖσθαι, omnia ad eorum uſus à populo *ſuppeditata* habere; Videatur *Nehem*. c.V.15. ubi & *panem*, & *vinum* & *argenti ſiclos*, *Perſarum* ſub *Artaxerxe* ἡγεμόνες accipere, ipſorúmque *ſervi populo* κατεξουσιάζειν (quod de μεγάλοις hic ait *Chriſtus*) dicebantur, licet *Nehemias*, *fratréſque* ejus, poſtquam ad eos ἡγεμονία pervenerit, hoc ſuo uti *jure* recuſaverint.

* *Præf*: ad Κύρου Παιδ:

§.10. Ex hoc perſpicuum eſt, quodnam illud ſit, quod de poteſtate *Eccleſiaſticâ* mox ad *Apoſtolos* deventurâ, hîc *Chriſtus* prædixerit, Unicum ſcilicet illud; Non eam fore, quæ in populi *bona*, aut *libertates* exerceatur, quæ eorum *poſſeſſionibus*, aut *ſervitiis* ad *luxum*, aut *ſplendorem regium* abutatur, (à quibus tamen procul abeſt alimonia neceſſaria, è *cenſu Eccleſiæ*, cujus ſibi ἐξουσίαν, licet eâ uti noluit, ut & *Apoſtolis* omnibus, conceſſam *Paulus* profitetur, I.*Cor*.IX.4.6.12.) ſed quæ ſubditis benefaciendo, *animarum* ſalutem procurando, *miniſtrando*, inſerviendo, ſe omnibus utilem, & fructuoſam, non damnoſam & gravem exhibeat. Nec igitur, aut ἀρχὴν, aut ἐξουσίαν, aut κυριότητα omnem hoc *Chriſti* monito prohiberi, at eam tantummodo ad *humilitatis* & *charitatis Chriſtianæ* exemplar, & ὑπογραμμὸν, tanquam ad normam exigi, & componi.

§.11.

§.11. Ex adverſo verò, illud ſupponitur, & conceditur, ipſóque *Chriſti* exemplo (qui ſe διδάσκαλον, & κύριον eorum rectè dici affirmat, *Io.*XIII. 13.) planè comprobatur, fore ἐν ὑμῖν, in *Eccleſiâ Chriſti* μεγάλους, *Mat.*XX.v.26. πρώτους v.27. μείζονας, & ἡγεμόνας *Lu:*XXII.26.quibus authoritas *ſpiritualis* & *charitativa* (licet non *coactiva*, * αἰσχροκερδὴς, aut *deſpotica*) rectiſſimè competat.

* I.Pet.V.3.

§.12. Imò ex duodecim *Phylarcharum* totidem *thronis*, totidem *Apoſtolis* aſſignatis, iiſque non totum *Iſraelem univerſis*, ſed *ſingulis ſingulas tribus judicantibus*, ut & ἐκ πρώτων & ἡγεμόνων mentione (quæ *paritatem* & æqualitatem planè excludit) *ſingularem* cujuſque *Apoſtoli* ὑπεροχὴν concludendam eſſe. Adeóque nihil ex hoc loco, quovis artificio aut machinâ, deduci poſſe, vel quod poteſtatem ſeu *dignitatem* iſtam, quam *ſuper* diſcipulos in terris exercuit *Chriſtus*, ab *Apoſtolis* poſt *Chriſti* exceſſum in alios exerceri vetet, vel quod *ſingularem* & monarchicam *Chriſti* in univerſam *Eccleſiam* προστασίαν, cum *ariſtocraticâ* plurium in quavis particulari *Eccleſiâ* ἰσοβαθμίᾳ, aut *paritate* commutandam, aut confundendam eſſe arguat.

§.13. Quod vidiſſe, & agnoviſſe * *D.Blondellum* non dubito, cùm productis omnibus, aut *Chriſti*, aut *Apoſtolorum* contra κατακυριεύοντας locis, (*Mat.* XX. 26. I. *Pet.*V. 2. I.*Cor.*III. 12. II.*Cor.*I.24. &c.) plura ſtatim *Iohannis Chryſoſtomi*, & *Gregorii Nazianzeni* dicta adjungenda, & accommodanda putaverit, quæ vel ad τὸ ἱερῶν πρωτεῖον, ad φιλαρχίαν, ad τὸ τὸν θρόνον ἁρπάζειν, διδασκαλικὸν, vel ad τὸ τὸν αὐτοκράτορα καὶ πλεονέκτην ἐν τοῖς περὶ Θεοῦ λόγοις εἶναι, τὴν ὀφρὺν αἴρειν, &c. i.e. ut brevi dicam, quæ vel ad *ambitionem*, vel ad *faſtum* pertinent, quibus certè *Epiſcopum*, imò *Chriſtianum* quemlibet abſterrendum eſſe *D. Blondello* lubentiſſimè largiemur.

* *Præf:* p.49.

Cap. III.

*Poteſtatis Clavium donatio, Mat.*XVI. 19. *Poteſtas in domo regiâ, Iſ.*XXII. 20. *Clavis domus Davidis, Apoc.*III.7. *Poteſtas in terris, Mat.*IX.6. *Apoſtolis, dein Epiſcopis univerſæ Eccleſiæ competens, Apoc.*XXII. 3. *Thronus Dei & Agni. Apoſtolorum* XII. *throni, Mat.* XIX. *Poteſtas Clavium Petro ut perſonæ ſingulari data. Sic & Apoſtolis ſingulis, Mat.*XVIII. 18. *Jo.* XX.23. Γλῶσσαι πυρὸς *Act.*II.3. (לשון אש *Iſ.*V.24.) *ſuper ſingulos.* Πέτρος *lapis. Apoſtoli ſinguli* θεμέλιοι *Apoc.* XXI.14.17. *Nihil hic Petro peculiare. Poſt Apoſtolos Epiſcopi. Cypriani teſtimonium, ut & Irenæi, Tertul-*

liani,

liani, Athanaſii, (τῶν ποιμένων) Baſilii, Ambroſii, Auguſtini, Paciani, Theophylacti, Oecumenii, Epiſcopos Apoſtolorum ſucceſſores eſſe.

§.1. Iſtis ſic diſpoſitis, ut *Presbyteranorum* quovisſmodo cauſæ prodeſſe nequeant, proximo loco ad ea dirigendi ſunt oculi, quibus poteſtas *Clavium*, à *Chriſto* in *Apoſtolos* collata, deſcribitur.

§.2. Ea inprimis per modum προλήψεως *Mat.*XVI.19. *Petro* promiſſa eſt, *Ego*, inquit *Chriſtus*, *dabo tibi claves regni cælorum, & quicquid ligaveris in terrâ, ligabitur in cælo, & quicquid ſolveris in terrâ, ſolvetur in cælis.* Ad quæ verba *S.Chryſoſtomus*, *Chriſtus*, inquit, hâc poteſtate induendos cenſuit, καθάπερ τις βασιλεὺς ἄρχοντας ἀποςέλλων, ἐξουσίαν εἰς τὸ δεσμωτήριον ἐμβάλλειν, καὶ ἀφιέναι δίδωσιν, ſicut *Rex Principes aut Procuratores ad provincias mittens, iis in carcerem conjiciendi, & abſolvendi poteſtatem dat.*

§.3. De hâc *poteſtate Clavium*, quænam ſit, aut quibus terminis claudatur, quæ ſit *cælorum* & *terræ*, triumphantis & militantis *Eccleſiæ* ἁρμονία, & *concentus*, aliiſque multis, quæ ad hanc de *Clavibus* materiam pertinent, (& quæ nos fuſiùs, tractatu jamdudum integro, ſed patrio ſermone, Novatoribus noſtris oppoſuimus) non erit hic diſquirendi locus. Paucula tantùm, ὡς ἐν παρόδῳ, notanda ſunt.

§.4. *Primò*, Hâc *Clavium poteſtate*, ex ritu *Judæorum*, *authoritatem* in *domo regiâ ſingularem* denotari, ſic enim *Iſ.*XXII. de *Eliakimo Hilkiæ filio* prædicit *Deus*, *vocaturum* ſe *ſervum ſuum* &c. v. 20. *ſtolâ, cinguloque regiis induturum eum, regiménque*, i.e. *ſupremam univerſæ domus Regiæ* οἰκονομίαν, aut *adminiſtrationem in manus ejus traditurum*, ſic ut *Pater domus Judæ* &c. futurus ſit, v.21. tandémque in ſignum tantæ *dignitatis* & *potentiæ*, *Clavem*, inquit, *Domus Davidis ſuper humerum ejus ponam*, Ex quibus ſtatim ſequitur, *Quæ aperturus ſit ille, clauſurum neminem, quæ clauſurus, neminem aperturum*, i.e. ſingularem eam *domus regiæ* procurationem, quæ in *admittendo*, & *rejiciendo*, familiámque integram adminiſtrando conſiſtit, ita ad eum pertinere, ut quemlibet ad libitum & arbitrium ſuum admiſſurus, & excluſurus ſit.

§.5. Hæc certè *poteſtas* primariò, & independenter *Chriſto* ipſi rectiſſimè attribuitur, *Apoc.*III.7. ὁ ἅγιος καὶ ἀληθινὸς, ὁ ἔχων τὴν κλεῖδα τοῦ Δαβὶδ, *Sanctus & verus, habens clavem Davidis* &c. utpote cui omnis *in cælo & in terra* ἐξουσία, at ſignanter *peccata* *ſolvendi* aut remittendi *poteſtas*, eáque *ἰδίως in terris, Mat.* IX.6. *à Patre tradita eſt.*

§.6. Hanc itidem *Apoſtolis* competiiſſe nemo, quod ſciam, dubitat; *Univerſæ* verò poſt *Apoſtolos* in omne ævum *Eccleſiæ*, ſi quis eam eripiendam aut derogandam cenſuerit, poſt alia multa (eáque notiora, quàm ut hic ad nauſeam recoquenda ſint) conſulat, ſi placet, illud *Oraculi* divini veriſſimum, licèt (ut cæteræ prophetiæ iſtius particulæ) aliquanto obſcuriùs reſponſum, *Apoc:* XXII.3. Ubi de *Eccleſiâ* (ut alibi fuſiùs nos monſtraſſe putamus) *univerſâ*, poſt *Imperatorum* nomina *Chriſto* data, prædictum illud [πᾶν κατανάθεμα ἐκ ἔϛαι ἔτι] tunc quidem futurum, ut omnibus *Chriſtiani* nominis opprobriis & propudiis, ſingulis *de diſciplinâ Chriſtianâ recedentibus*, prolapſis ſcilicet in facinora ea, quorum conſcii in *Eccleſiam* per *baptiſmum* admittendi non erant, c.XXI.27. in *Eccleſiâ* locus non ſit, ſub *Cenſuris verò Eccleſiæ* cadant, cùm tamen de morigeris *Chriſti ſervis* illud ſtatim pronuntietur, v.4. ὄψονται τὸ πρόσωπον αὐτοῦ *videbunt faciem ejus*, ex *Eccleſiâ* rejiciendi non erunt, ſed [*nomen Chriſti in frontibus ipſorum*] inter profeſſos *Chriſti ſervos*, quibus *herile nomen* in *fronte* inſcriptum, reputabuntur. Quam ad rem ὁ θρόνος τοῦ Θεοῦ, καὶ τοῦ ἀρνίου, *thronus* non *Dei* tantùm, ſed & *Agni*, i.e. *Chriſti* v.3. *Poteſtas*, & tribunalia, *Imperatoria* ſimul, ac *Eccleſiaſtica*, (iſta à *Deo Patre*, hæc à *Chriſto filio* originem ſuam habentia) ἐν αὐτῇ ἔσται, *in Eccleſiâ erunt*, ſeu permanſura ſunt. At iſthæc παρέργως nec affirmanter dicta ſunt

§.7. Hæc igitur poteſtas illis etiam non immeritò tribuitur, quos *ſucceſſores* & Vicarios *in terris* ſuos, familiæ ſuæ *Patres*, aut *OEconomos* (ſic *Epiſcopi* appellantur *Ignatio Ep: ad Epheſ:*) hâc ipſa *clavium* donatione *Chriſtus* conſtituturus erat. Unde eſt illud *Chryſoſtomi* περὶ ἱερωσ: l.III. *Epiſcopos* eſſe *fidos* illos, in *Parabolâ*, *Chriſti ſervos, quos familiæ ſuæ Deus præponit.* Et hæc ſanè omnia cum promiſſo *Chriſti* de ſeſſione *Apoſtolorum* ſuper *duodecim thronis* mox ſequente, c.XIX. aptiſſimè concordant, quatenus *judicandi*, & *gubernandi* in *Eccleſiâ* poteſtas *Phylarchica*, regiæ (ei ſcilicet quæ ſoli *Chriſto* noſtro in cœlis regnanti competit) proxima, denotatur, adeóque ab iis, quæ ibi dicta ſunt, pleniorem lucem accipiunt, quam & mox illis redditura ſunt.

§.8. *Secundò*, & quod præſentem materiam magis attingit, Hanc *Clavium poteſtatem* (ut ex mandati aut diplomatis *Chriſti* verbis patet) *Petro*, i.e. *perſonæ ſingulari* hic promiſſam eſſe, *Dabo*, inquit, *Tibi*, & *quicquid ligaveris* (*Tu*) *quicquid ſolveris* (*Tu*) *ligabitur & ſolvetur.* Quod *ligat Petrus*, *Apoſtolus Chriſti ſingularis*, id, nullo mortalium obſtante aut intercedente, *ligatum* affirmat *Chriſtus*; *Quod ſolvit Petrus*, *Apoſtolus* itidem *ſingularis*, id ſine alterius cujuſvis *Apoſtoli* intercedente ſuffragio, *ſolutum* affirmat *Chriſtus*. Nec ſecus quidem feciſſe *Petrum* hiſtoria *Actuum* monſtrat, *Ananiam* quippe, *Sapphiram*, & *Simonem Magum* ſolus *Petrus ligavit*, *Act.*V. & VIII.

§.9. *Tertiò*, Quæ ex vi verborum *Chriſti*, *Mat.*XVI.18. ad *Petrum* ſingulatim pertinere videtur, eam aliis, *Apoſtolis ſingulis* (ſi non ex eo, quòd *Petrus* non ſuo ſolùm, ſed *omnium ſodalium* nomine reſponderet ad quæſtionem à *Chriſto* omnibus ex æquo propoſitam, v.13.& 15.ſaltem) ex vi verborum c.XVIII.18. antequam *Claves dabuntur*, ὅσα ἐὰν δήσητε, in *plurali*, & *Jo.*XX.23. ex ipſa, quâ dabantur, formulâ, ex æquo competiiſſe. Cùm enim *poteſtatis* hujus c.XVIII.18. ex aliâ cauſâ mentio iteretur, ut & *Jo.*XX.23. (ubi addito ſolenni ἐμφυσήσεως ritu, tradebantur, quæ hîc promiſſa ſunt) palam eſt eam in plurali, non uni *Petro*, ſed *Apoſtolis* indefinitè omnibus promiſſam eſſe, [Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅσα ἐὰν δήσητε] *Amen dico vobis quæcunque ligaveritis*, &, λέγει αὐτοῖς, *dicit illis*, Ἄν τινων ἀφῆτε, *Quorumcunque ſolveritis* &c.

§.10. Et quandoquidem, quæ initialiter per *Chriſtum* facta ſunt, poſteà per actualem *Spiritus* deſcenſum complenda erant, (ἐμφυσᾷ γὰρ Χριστὸς οὐ τὴν τελείαν δωρεὰν τοῦ ἁγίου πνεύματος νῦν αὐτοῖς νέμων, ταύτην γὰρ ἐν τῇ Πεντηκοστῇ ἔμελλε δοῦναι, ἀλλὰ πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ πνεύματος ἐπιτηδείους αὐτοὺς ποιῶν, *Spirat in eos Chriſtus, non ut perfectum ſpiritus donum jam illis tribuens, hoc enim in Pentecoſte facturus erat, ſed ad recipiendum ſpiritum idoneos eos faciens*, inquit * *Theophylactus*) Illud itidem notandum eſt, in die tandem *Pentecoſtes*, cùm ἅπαντες (*omnes*, & *ſinguli* quidem *Apoſtoli*) *ſimul eſſent*, *& factus ex cœlo ſonitus totam, ubi reſidebant, domum impleret*, *Act.*II.3. διαμεριζομένας γλώσσας ὡσεὶ πυρὸς, *linguas*, *quaſi ignis diviſas*, i.e. flammarum, ad numerum duodecim *Apoſtolorum*, totidem particulas, *linguarum* formam referentes ſingulas (quod in *flammis* diviſis, adeòque in *Pyramidalem* formam feſtinantibus frequenter conſpicitur, ideóque ex *Hebræorum* idiomate *flamma* לשון אש *lingua ignis* nuncupatur, *Iſ.*V.24.) viſas illis eſſe. Has verò *ſingulatim* (ἐκάθισε, inquit *Lucas*, non, ut γλῶσσαι quæ immediatè præceſſerant, in *plurali*) ἐφ' ἕνα ἕκαστον αὐτῶν, *ſuper unumquemq; illorum ſediſſe*, aut manſiſſe,

* *in Joh.*XX.

fiſſe, *καὶ ἐπλήσθησαν ἅπαντες, & omnes*, inquit *Lucas*, ſinguliſque *Spiritu ſancto impleti ſunt*, & *cœperunt loqui peregrinis linguis*, &c.

§.11. Sic cum *Simon Cepha*, aut Πέτρου i.e. *Lapidis* agnomine inſigniatur (eo enim, in *Maſculino*, *lapidem* ab *Homero* appellari notum eſt, *Iliad: η'. μυλοειδεῖ πέτρῳ*, quem ſtatim affirmat *πολὺ μείζονα λᾶαν*, ut & *Il: π.* & *υ.*) *Lapidis* ſcilicet, in quo hæc *Sancta civitas, de cœlo deſcendens, nova Hieroſolyma*, i.e. *Eccleſia Chriſti* fundaretur, palam eſt *Apoſtolos* ſingulos eodem titulo dignoſcendos proponi, *Apoc:* XXI. 14. *Murus civitatis habens duodecim θεμελίους fundamenta, & ſuper illis* XII. *nomina τῶν δώδεκα Ἀποστόλων*, quorum ſinguli, reſpectu hujus in *Eccleſia poteſtatis*, & *dignitatis*, alicui τιμίῳ λίθῳ, *Lapidi*, eique *pretioſo*, ſingulatim comparantur. Ὁ θεμέλιος ὁ πρῶτος ἴασπις, &c. v. 18. Imò cum *murus civitatis*, vel *Eccleſiæ* accuratè menſuratus, CXLIV. i.e. *duodecies duodecim cubitis* conſtaret, patet æqualem *μερίδα* ſingulis *Apoſtolis* aſſignari. Sed his, & talibus non immoramur.

§.12. Ex quibus omnibus ſic compoſitis, illud illicò exurgit, *poteſtatem* hanc, quâ *Petrus* ex verbis *Chriſti* donandus prædicitur, etiam ſingulis *Apoſtolis* & tum, & poſteà promiſſam, poſt reſurrectionem verò *Chriſti* initialiter traditam, tandem in adventu *Spiritus ſancti*, ſingulis ſingulatim & actualiter obtigiſſe. Quod diſertis verbis *Theophylactus* * edixit. Εἰ γὰρ καὶ πρὸς Πέτρον μόνον εἴρηται τὸ Δώσω σοι, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς Ἀποστόλοις δέδοται, *Licet Petro ſoli dicebatur, Dabo tibi, omnibus tamen Apoſtolis dabatur.* Idque *Presbyterani*, qui nullum *Petro* præ reliquis *principatum* aut *πρωτεῖα* concedunt, libenter, uti ſpero, mecum agnituri ſunt, nec in re conceſſâ pluribus opus eſt.

* *in Mat.* XVIII.

§.13. Hæc omnia quàm directè & immediatè ad ſententiæ noſtræ confirmationem pertineant, malo *Cypriani*, quàm meis verbis teſtatum facere.

§.14. *Dominus*, * inquit, *noſter, cujus præcepta metuere & obſervare debemus, Epiſcopi honorem, & Eccleſiæ ſuæ rationem diſponens, in Evangelio loquitur, & dicit Petro, Ego tibi dico, Quia tu es Petrus, & tibi dabo claves regni cœlorum, & quæ ligaveris &c. Inde per temporum & ſucceſſionum vices Epiſcoporum ordinatio & Eccleſiæ ratio decurrit, ut Eccleſia ſuper Epiſcopos conſtituatur, & omnis actus Eccleſiæ per eoſdem gubernetur. Cùm hoc itaque divinâ lege fundatum ſit, miror quoſdam audaci temeritate*, &c. Sic & *Ep:* 68. *Diligenter de traditione divinâ, & Apoſtolicâ obſervatione obſervandum eſt, & tenen-*

* *Epiſt.* 27.

dum.--Ut ad ordinationes rite celebrandas, ad eam plebẽ, cui præpoſitus ordinatur, Epiſcopi ejuſdem provinciæ proximi quiq; conveniant, & Epiſcopus deligatur. Et quod ad poteſtatis *Epiſcopalis ſingularitatem* attinet, *Ep:* 52. *Actum ſuum diſponit, & dirigit unuſquiſque Epiſcopus, rationem propoſiti ſui Domino redditurus.* Et, quod ad *ſuperioritatem*, & eminentiam *ſuper presbyteros*, *Ep:* 35. *Promovebitur quidem (Presbyter Numidicus) cùm deus permiſerit, ad ampliorem locum religionis ſuæ.*

§. 15. Conſulatur itidem *Cypriano* antiquior *Irenæus*. *Succeſſiones*, inquit, *Epiſcoporum, quibus Apoſtolicam, quæ in unoquoque loco eſt, Eccleſiam tradiderunt.* Contra *Hæreſ:* l. IV. c. 63. &, *Omnes ii (Novatores* hæretici) *poſteriores ſunt quàm Epiſcopi, quibus Apoſtoli tradiderunt Eccleſias*, l. V. c. 20. &, *Habemus annumerare eos, qui ab Apoſtolis inſtituti ſunt Epiſcopi in Eccleſiis* &c. l. III. c. 3. & ibidem de *Româ*, οἰκοδομήσαντες τὴν ἐκκλησίαν οἱ Μακάριοι Ἀπόστολοι Λίνῳ τὴν τῆς ἐπισκοπῆς λειτουργίαν ἐνεχείρισαν, & *Polycarpus ab Apoſtolis in Aſiâ, in eâ quæ eſt Smyrnis Eccleſia conſtitutus Epiſcopus.* & l. IV. c. 43. *Qui cum ſucceſſione Epiſcopatus, chariſma veritatis certum acceperunt.*

§. 16. Et *Tertullianus, ſicut Smyrneorum Eccleſia Polycarpum ab Johanne collocatum refert*, &c. *utique & cætera exhibent, quos ab Apoſtolis in Epiſcopatum conſtitutos, Apoſtolici ſeminis traduces habent.* De *Præſcr:* c. XXXII. &, *Percurre Eccleſias Apoſtolicas, apud quas ipſæ adhuc Cathedræ Apoſtolorum ſuis locis præſident, habes Corinthum, habes Epheſum, habes Philippos, habes Romam*, c. XXXVI.

§. 17. Nec aliter magnus *Athanaſius Ep: ad Dracontium, Officium*, inquit, *Epiſcopi inter ea eſt* ἃ ὁ Κύριος διὰ τῶν Ἀποστόλων τετύπωκε, *quæ Chriſtus per Apoſtolos efformavit*, in ipſorum ſcilicet perſonis hoc primùm τύπῳ, ſeu *charactere* impreſſo, dein per illos, in perſonis aliorum, ad omne ævum, *Epiſcoporum*, (qui ideo verè ex uſu ſæculi iſtius, phraſique *Baſilio* non incognitâ τετυπωμένοι dici poſſent) unde concluſio ſtatim illa, ideóque ὑποτάσσεσθαι τῷ ἐπισκόπῳ ἐν νόμῳ Ἰησοῦ Χριστοῦ, *Epiſcopo juxta Chriſti legem obſequium præſtari oportere.* &, *Qui functionem*, inquit, *Epiſcopi contemnit*, καταφρονεῖ τοῦ διαταξαμένου Σωτῆρος, *Servatorem, qui eum ordinavit, contemnit.*

§. 18. Sic *Magnus Baſilius* Ἐπισκοπὴν (*Epiſcopatum*) προστασίαν τῶν Ἀποστόλων, & προστασίαν Ἀποστολικὴν nuncupavit : ipſos quippe *Apoſtolos* προστασίᾳ iſtâ à *Chriſto* donatos, alios itidem ſibi in eâdem ſucceſſores inſtituiſſe.

§. 19.

§. 19. Sic *Sanctus Ambroſius*, *Claves illas Regni cœlorum in Beato Petro cuncti ſuſcepimus Sacerdotes*, i. e. *Epiſcopi*; Et, *Epiſcopus à Domino ordinatus eſt*; Et, *Deus ipſum ordinem tibi largitur, de Dign: Sacerd:* c.6. & 5.

§.20. Sic & *Auguſtinus Ep:*44. *Radix Chriſtianæ ſocietatis per ſedes Apoſtolorum & ſucceſſiones Epiſcoporum certâ per orbem propagatione diffunditur.*

§.21. Imò & ipſe *Hieronymus* in *Pſal:*XLV. *Quia Apoſtoli à mundo receſſerunt, habes pro illis Epiſcopos filios.*

§.22. Sic *Pacianus Ep:*1. ad *Sympronianum*. *Ad Petrum locutus eſt Dominus, ad unum ideò, ut unitatem fundaret ex uno.*

§.23. Et *Theophylactus* in *Mat.*XVIII. Ἔχουσιν ἐξουσίαν ἀφιέναι καὶ δεσμεῖν οἱ κατὰ Πέτρον ἐπισκοπικῆς ἀξιωθέντες χάριτος.

§.24 Et *Oecumenius*. Πνεύματος γὰρ προστάξει ἐγένοντο οἱ ἐπίσκοποι, καὶ οὐ χύδην, quatenus ſcilicet *Apoſtolis Spiritus ſancti* deſcenſu ordinatis ſuccederent.

§.25. Non numerabo teſtes in re teſtatiſſimâ. Inſtar multorum unicus *Cyprianus Antiquiſſimus Epiſcopus* & *Martyr*, à quo non pauca ad rem ſuam adaptari voluit *D. Blondellus*, quàm commodè aut fœliciter, ex hoc indicio cuivis judicandum relinquo.

CAP. IV.

*Mat.*XXVIII. 19. *Apoſtolorum ſingulares* κλῆροι, τόπος ἴδιος, *Act.*I. 25. Ἐπίσκοποι κατὰ πόλεις. *Ignatii & Hieronymi teſtimonium. Apoſtoli Epiſcopi erant. Cathedræ Apoſtolorum. Teſtimonium Cypriani, Epiphanii, Pſeudo-Ambroſii, &c. Tres Ordines conjuncti in Apoſtolis, Mar.*III.14. *Lu.*XXII.19. *Jo.*XX. 23. *Mat.*XXVIII. 19. *Spiritus Eliæ requieſcens ſuper Elizeum, Num.*XI. 17.

§.1. PErgo ad noviſſima abiturientis *Chriſti* verba, *Mat.* XXVIII. 19. Πορευθέντες οὖν μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, *Euntes, ad diſcipulatum vocate* vel diſciplinâ & fide imbuite *gentes omnes*, Reſurrectionem *Chriſti* omnibus teſtatam facite, & *Evangelio* per omnes *oras* enuntiato, diſcipulos congregate, congregatos βαπτίζοντες, & διδάσκοντες, v. 20. primò in *Eccleſiam* per *baptiſmi* ritum recipite, dein omni doctrinæ ſalutaris genere imbuendos curate.

§.2. Illud itidem ſine dubio, non *univerſorum* ad omnes, ſed *ſingulorum* ad ſingulas mundi plagas, ut ad totidem *provincias*, aut κλήρους adminiſtrandas profectione præſtandum erat, τῷ μὲν τοῦτο, τῷ δ' ἐκεῖνο λαβόντος τὸ μέρος, inquit *Sanctus Chryſoſtomus*, *ſuâ unicuique quam ornaret, aſſignatâ Provinciâ.*

§.3. Quod & factum juxtà videmus, cùm *Act.*1. *Matthias* in traditoris *Judæ* locum ſurrogandus, & à *Domino* eligendus proponatur, *λαβεῖν κλῆρον τῆς διακονίας ταύτης, καὶ ἀποστολῆς*, *ut hujus* i.e. ſingularis *Adminiſtrationis* & *Apoſtolatus ſortem accipiat*, ſimúlque πορευθῆναι εἰς τὸν τόπον ἴδιον v.25. (ſic ut verba iſta non ad *Judam* defunctum, ſed ad ſucceſſorem ejùs ſuperſtitem pertineant, adeóque cum præcedente λαβεῖν conjungantur) ut ad *locum*, i.e. *provinciam* propriam, aut peculiarem, aut ſingularem proficiſcatur.

§.4. Nec enim ab univerſo *Apoſtolorum collegio*, ſimul, & per tarda molimina, ſedes movente, plantari per orbem omnem *fides Chriſti* potuit, fundari *Eccleſiæ*, leges ubique ferri, *Cenſuræ* exerceri, ordinari *Presbyteri*, θεσμὸς certè adeò copioſus, & tam longè latéque diffuſus, diviſis ſingulorum operis, ſuſceptíſque non tam peregrinationibus, quàm exiliis indigebat, nec aliter tam brevi ſpatio tam aſperum δολιχοδρόμιον impleri potuit, aut *ſonitus* eorum in *univerſum mundum exire.*

§.5. Res clarior eſt, quàm ut confirmationibus indigeat. Πορευθέντες *ſinguli* tanquam ad μονομαχίαν, non ut ad πόλεμον *univerſi* jubentur: Et dum quiſque ſic intellecto *Chriſti* mandato, τὸν τόπον τὸν ἴδιον ſibi adornandum ſuſcepit, ubique à ſingularibus *Apoſtolis* ſeminata fides, plantatæ *Eccleſiæ*, & ab iiſdem dein, ut *Epiſcopis* adminiſtratæ; Et ſic ubique *unitas ſervata eſt.*

§.6. Quibus cùm à *Chriſto* additum meminerimus, ſe illis (itidem *ſingulis*) *diebus omnibus uſque ad ſæculi conſummationem* (ideóque non *Apoſtolis* tantùm ſingulis, ſed eorum ſucceſſoribus) *adfuturum* eſſe, commodiſſimum erit quod hic recitetur
* *Diſſert:* II. c.29. *Hieronymi* dictum, * alibi ex *Com: in Pſal.* XLV. prolatum, *Conſtituiſſe Chriſtum in omnibus finibus mundi, Principes Eccleſiæ, ſcilicet Epiſcopos*; ſimúlque *Ignatii* illud, Ἐπίσκοποι οἱ κατὰ τὰ πέρατα ὁρισθέντες, Ἰησοῦ Χριστοῦ γνώμῃ εἰσί.

§.7. *Apoſtolos* quippe ſingulos ex hâc *Chriſti* miſſione, ſeu mandato, *Eccleſiarum*, quas ipſi plantarunt, *Præfectos*, eóſque ſingulares, i.e. *Epiſcopos* conſtitutos eſſe.

§.8. Nec putabo me, cùm ſic affirmaverim, ξενόν τι novum, aut inauditum aliquid protuliſſe, ſed illud ipſum, quod in *Eccleſiâ Chriſti* per omne ævum ſatis vulgatum & agnitum fuit.

§.9.

§.9. Sic *Apoſtolica Judæ* & dein *Matthiæ* functio à *Septuaginta* & vulgato *Interprete*, *Epiſcopatus* dicta *Pſal.* CVIII. eadem etiam à *Lucâ* ἐπισκοπὴ appellatur, *Act.* I.29.

§.10. Sic *Cyprianus, Ep:*65. *Apoſtolos*, i.e. *Epiſcopos, & Præpoſitos Dominus elegit.*

§.11. Sic de *Petro* & *Paulo Epiphanius* l. I. contra *Carpocr:* ἐν Ῥώμῃ γεγόνασι πρῶτοι Πέτρος καὶ Παῦλος, οἱ Ἀπόστολοι αὐτοὶ καὶ ἐπίσκοποι.

§.11. Sic *Hilarius Sardus*, vel quiſquis ille eſt, authoritatis quidem non eximiæ, ſed *D.Blondello* æſtimatiſſimus ſcriptor, ſub *Ambroſii* nomine, in *Eph:*IV. *Apoſtoli Epiſcopi ſunt, Caput itaq; in Eccleſiâ poſuit Apoſtolos. Ipſi ſunt Epiſcopi, firmante illud Petro Apoſtolo [& Epiſcopatum ejus accipiat alter :]* & in verſum 29. *Nunquid omnes Apoſtoli? Verum eſt, quia in Eccleſiâ unus Epiſcopus*, & in I.*Cor.* XII. *Quia ſub uno Deo Patre ſunt omnia, ſingulos Epiſcopos ſingulis Eccleſiis præeſſe decrevit.*

§.12. Sic *Scriptor Quæſtionum* in *Vet:* & *Novum Teſtamentum, Quæſt:* 97. *Nemo ignorat Epiſcopos Servatorem Eccleſiis inſtituiſſe. Ipſe enim prinſquam in cœlos aſcenderet, imponens manum Apoſtolis, ordinavit eos Epiſcopos.*

§.13. Sic *Gildas*, verbis à *D.Blondello* ad rem ſuam productis. *Sanctus Matthæus Epiſcopatum ſortitus eſt.*

§.24. Tandémque *Gabriel Philadelphenſis*, περὶ τ͂ β΄. διαφ: non ſuo tantùm ſed *Eccleſiæ Græcæ* nomine, Φανερὸν, inquit, ἐςὶν, ὅτι οἱ Ἀπόστολοι ἦσαν ἐπίσκοποι. *Apoſtolos Epiſcopos fuiſſe manifeſtum eſt, S. ſcilicet Johannem in Aſiâ, S. Andream in Achaiâ, S.Thomam in Indiâ.*

§.15. Res omnis dilucidior futura eſt, ſi quatuor *Evangelicæ hiſtoriæ* ſpatia, totidémque *Evangeliorum* periodi ſimul poſita, ſingulatim primò, dein uno quaſi intuitu, conſpiciantur, *Mar:* III. 14. *Luc:*XXII. 19. *Jo:*XX. 23. *Mat:*XXVIII. 19. quibus ſinguli gradus, quibus ad *Apoſtolatum* à *Chriſto* evecti ſunt ſigillatim deſcribuntur, Primo loco, *Mar:* III. 14 *duodecim*, à *Chriſto* ad poteſtatem aliquam, & quaſi ad *Diaconatum*, primum ſeu infimum *ordinem*, electos aut aſſumptos videmus, καὶ ἐποίησε δώδεκα, ἵνα ὦσι μετ᾽ αὐτοῦ, *& fecit*, i.e. *conſtituit duodecim, ut perpetuò cum ipſo eſſent*, ſicut apud *Judæos, Prophetis diſcipuli* adſciſcebantur, qui cum itidem, ex more Gentis, ὑπηρέται, *famuli*, aut *miniſtri prophetarum* eſſent, ad omnia *domeſtica* aut familiaria διακονήματα, aut *miniſteria* obeunda parati (quod * ſtatim pluribus

* c. 55.

ribus dicetur) quidni duodecim hac primâ electione aut conſtitutione, *διάκονοι πεποιημένοι*, *facti* aut *conſtituti Diaconi* dicantur, ex quo & annuntiandi *Evangelium* (ad quod *δύο δύο* emiſſi, *Mar:* VI. 7.) & *baptizandi* etiam poteſtatem (*Diaconis* utramque in *Eccleſia* aſſignatam) iis competiiſſe videas? *Jo:* IV. 2.

§.16. Secundo loco *Lu:* XXII. 19. *Sacramenti* (i. e. *Cœnæ Dominicæ*) conficiendi poteſtas iis diſertè conceſſa eſt, his ipſis *mandati*, quaſi *diplomatis*, verbis, *τοῦτο ποιεῖτε* &c. Quam non *Diaconis*, ſed *Presbyteris* tantùm competere *Eccleſia Chriſti* ſemper voluit.

§.17. Tertio loco *Jo:* XX. 21, 22, 23. totius familiæ *οἰκονομὶ*, aut *principatus*, in ipſâ *clavium* promiſſione ante promiſſus, immediatè ante ipſius exitum, ſingulis *concredebatur*, cum *ἐμφυσήσας* diceret, *λάβετε πνεῦμα*, ritu etiam *Judæis* non incognito, cùm *Elizæus* ſic *Eliæ* in *prophetico* munere ſucceſſiſſe dicatur, II. *Reg:* c. II. *Spiritu* quippe *Eliæ*, ut hic *Spiritu Chriſti* (quem *accipi* ab iis juſſit, & qui poſteà in eos deſcendit) in eum *conſidente*, aut *requieſcente*, v. 15. Quod & de *Apoſtolis* ſingulis diſertè affirmatur, *ἐκάθισεν ἐφ' ἕνα ἕκαστον αὐτῶν*, *Act.* II. 3.

§ 18. Ubi illud etiam advertendum eſt, non hîc *de Spiritu Chriſti auferri* (particulam ſcilicet aliquam) & *Apoſtolis tradi*, qualiter factum videmus *Num.* XI. 17. cum *Preſbyterorum Synedrium Moſi* in adjutorium acceſſerit, ut *ſuſtentent tecum onus populi*, & *ſolus non graveris*, ſed *Spiritum* (quaſi integrum) à *Chriſto* in ipſos, eóſque ſingulos *deſcendere*, ab illis *accipi* ſupra illos *conſidere*, & ita *ſupremam*, vel *Epiſcopalem Chriſti* in *Eccleſia* poteſtatem, ſingulis commiſſam eſſe.

§.19. Quod verò quarto loco ſequitur, *πορευθέντες οὖν μαθητεύσατε*, *Mat:* XXVIII. 19. id planè in *regitivâ* iſta *ἐξουσίᾳ*, à *Chriſto Apoſtolis* priùs commiſſâ fundabatur, *Omnis*, inquit, *poteſtas in cœlo & terrâ mihi data eſt*, adeóque omnis in *terrâ* vobis commiſſa, *πορευθέντες οὖν*, *euntes ergo*, *diſcipulos congregate* &c. Quod quidem ad *Apoſtolicum* munus, quatenus eo *Evangelii* per totum terrarum orbem *prædicandi* officium deſignatur, pertinebat, ſic ut, diſtinctè loquendo, qui priùs *Diaconorum*, *Presbyterorum*, *Epiſcoporum poteſtate* induti erant, jam denique *Apoſtoli* hoc ſenſu *conſtituerentur*.

CAP. V.

CAP. V.

Poteſtas in Eccleſiâ ſolis Epiſcopis ab Apoſtolis communicata. Tres objectionum ſpecies, quæ Presbyteranis favere putantur. Septuaginta, Diſcipuli, non Apoſtoli. Prophetarum diſcipuli, παῖδες Miniſtri, præcurſores, Mat. III. 11. Johannes Baptiſta diſcipulus Chriſti, ideòque Apoſtolis minor, Mat. XXVI. 18. 20. Lu. X. 1. Mat. XI. 10. Septuaginta in diſcipulorum numero ſubſtiterunt, donec vel ad Apoſtolatum, vel ad Diaconatum, vel ad munus Evangeliſtarum admoverentur. Tria Blondelli Argumenta in contrarium expenduntur. De rebus geſtis ſoli Hiſtoriæ fides debetur. Petitio principii. Septuaginta diſcipulorum, quâ talium, nulla in Eccleſiâ Apoſtolicâ authoritas. Duplex miſſio ἐργάτων & ἀρχόντων. Reſponſio ad primum, ad ſecundum, ad tertium, ad quartum à Nicolao proſelyto petitum argumentum. Proſelytorum duo genera, γειώραι, fœderis, portæ. Proſelyti fœderis, iidem cum Judæis. (μεσότοιχον φραγμοῦ Eph: II. 14.) Sichimitæ, Achior, Nabuzaradan, Vrias, Herodes, Regnum Proſelytorum, Nicolaus. Talibus Evangelium Chriſtus annuntiabat. Via Gentium, Γαλιλαία ἐθνῶν, Mat. IV. 15. προσήλυτοι ἐπίμικτοι. Fœderis filii, Act. III. 5. Ἑλληνιστῶν χῆραι, Act. VI. 1.

§. 1. EX iſtis ſic poſitis illud ſtatim certiſſimum, & lucidiſſimum exurgit, His duodecim, in terris, *Chriſti vicariis*, ejus mandato aut diplomate munitis, eâdemque ratione à *Chriſto* miſſis, quâ ille à *Patre* mittebatur, adeò omnem in *Eccleſiâ* authoritatem in ſolidum, & in integrum commiſſam eſſe, ut non ea cuivis mortalium (demptis pauculis, quos *Deus* ipſe per *ſortilegium*, ut * *Matthiam*, vel voce de cœlo, & mandato *Spiritus Sancti*, ut † *Saulem* & *Barnabam*, *Apoſtolicæ* dignitatis participes fecerit) rectè tribui poſſit, niſi quem *Apoſtolorum* aliquis in profectionibus, aut provinciis ipſorum, aut immediatè, aut mediatè, in poteſtatis & authoritatis ſuæ participationem, aut *ſucceſſionem* admiſerit. Hos verò ſic admiſſos, ſic ipſis *ſuccedentes*, *Epiſcopos*, aut ſingulares *Eccleſiarum Præfectos* fuiſſe, *Antiquiſſimi Eccleſiæ* ſcriptores à nobis producti, ſatis liberaliter teſtati ſunt, mox, cùm occaſio tulerit, cumulatiùs facturi.

* *Act.* I. 24.

† *Act.* XIII. 2.

§. 2. Libet hic aliquantiſper pedem figere, & paucula per modum *Appendicis* annectenda curare, quæ quavis ratione contra theſim hanc objici aut obtendi poſſe videantur.

§. 3. Ea autem ad tria potiſſimùm capita reducenda erunt, Primò quæ à *Septuaginta Chriſti*, dum in terris eſſet, diſcipulis; Secundò, quæ ſub *Apoſtolorum* ævo, ab *Evangeliſtarum* officio; Tertiò, quæ ex *antiquæ Eccleſiæ* monumentis de *Presbyterorum* & *Chorepiſcoporum* authoritate, concludi poſſe putantur.

§. 4. Hæc omnia paucis hic proponenda (quamvis loco fortaſſis non ſuo) & adverſus ea theſin noſtram muniendam & propugnandam putavimus.

§.5. Ad *Septuaginta* quod attinet, Palam eſt, eos τῶν μαθητῶν, non Ἀποστόλων, *Diſcipulorum*, non *Apoſtolorum Chriſti Claſſi* accenſendos eſſe, imò, cùm *diſcipuli* eſſent, non tamen τοῖς δώδεκα, qui propiùs ad *Chriſtum* acceſſerunt, & ad *domeſtica* quaſi *miniſteria* & quotidiana officia aſſumpti ſunt, exæquandos.

§.6. Ad *diſcipulos Prophetarum* inter *Judæos* pertinebat, ut *Prophetis miniſtrarent*, & inſervirent, ſic *Joſua Moſi*, *Ex*:XXIV. 13. *Elia Eliſæus*, I. *Reg*:XIX.2. ideóque Προφητῶν παῖδες, *Prophetarum filii* dicti, eodem *Hebraiſmo*, quo παῖδες & ὑπηρέται, *filii* & *miniſtri*, aut *ſervi*, pro *Synonymis* uſurpantur.

§.7. Hos itidem ad negotia ipſorum à *Prophetis* miſſos conſtat, at ἰδίως, *præcurſorum*, aut fæcialium more, ipſis in profectionibus *præiviſſe*. Sic cum *Johannes Chriſti prodromus*, ſe *indignum* eſſe affirmet, ut ejus, qui *poſt eum veniebat*, *calceos geſtaret*, *Mat*. III. 11. patet ad *diſcipulorum* morem reſpici, qui ut *calceos geſtare*, & ad ſervilia opera adhiberi, ſic & *præire Prophetis* ſolebant.

§.8. Sic de *Septuaginta Lucas*, qui ſolus inter *Evangeliſtas* eorum meminit, c.X.1. diſertè affirmat, *Chriſtum* illos ἀποστεῖλαι πρὸ προσώπου αὐτοῦ, *ante faciem ſuam miſiſſe* (ſic ut de *Baptiſtâ* dicebatur, *Chriſti* ἄγγελον *nuntium* fuiſſe, *ante faciem ejus miſſum, qui præpararet viam ejus ante eum*, *Mat*.XI.10.) εἰς πᾶσαν πόλιν καὶ τόπον, οὗ ἤμελλεν αὐτὸς ἔρχεσθαι, *ad omnem civitatem & locum, quò Chriſtus iturus erat.*

§.9. Hanc certe *Chriſti miſſionem*, ab eâ, quæ poſtea duodecim *Apoſtolis* contigit, longè differre, ex prædictis liquet. Nec illud fortaſſis indignum erit, quod hic reponatur, *Baptiſtam* ipſum, licèt clariſſimè ante alios omnes, *Chriſtum* annuntiaret, digitóque quaſi demonſtraret, & ob id, *natorum inter mulieres maximus diceretur*, & *prophetâ major*, περισσότερος, aut περισσότερόν τι, *Mat*.XI.9. amplius quicquam ſibi cõmiſſum habens, quàm quod *prophetis* contigerat, adeò tamen *Apoſtolis Chriſti* inferiorem cenſeri, ut de eo pronuntiet *Chriſtus* μικρότερον ἐν βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, *eum qui minimus in regno cœlorum futurus eſſet*, i.e. *Apoſtolorum Chriſti ultimum*, αὐτοῦ μείζονα εἶναι, *illo majorem eſſe*, v.8.

§.10. Cum iſtis optimè omnia, quæ aut in *Evangelio* aut *Actis*, aut apud antiquos de *Septuaginta* leguntur, concordant.

§.11. Ex illorum numero *Matthiam* poſt exceſſum *Iudæ*

Chriſtique aſcenſionem, ad *Apoſtolatum evectum* eſſe non ambigimus, *Act*:I. (exemplo quidem *Presbyteranorum* ἱεροβαϑμίᾳ peſſimè ominante) ideóque ut *Barſabam*, ſic & alios omnes, quibus ad faſtigium illud aſcendere non contigit, in numero *diſcipulorum*, non *Apoſtolorum* ſubſtitiſſe.

§.12. Alios ſtatim *ſeptem*, ad *Diaconatus* in *Eccleſiâ Hieroſolymitanâ* gradum aſſumptos eſſe, Alios dein non paucos ad *Evangelii* prædicationem, ſeu, quod dicitur, *Evangeliſtarum* munus obeundum, ab *Apoſtolis* ſibi adjunctos, *Antiquorum* non pauci affirmârunt.

§.13. De *Diaconis* teſtatur *Epiphanius*, aliíque, Nec illud ſanè cuivis à partium ſtudio alieno improbabile videbitur, cùm ſeptem iſti ante hanc ſurrogationem, ἄνδρες μαρτυρούμενοι, & πλήρεις πνεύματος ἁγίου καὶ σοφίας dicantur, v.3. & præ aliis *Stephanus*, ἀνὴρ πλήρης πίστεως, καὶ πνεύματος ἁγίου, v. 5. ſtatímque πίστεως καὶ δυνάμεως *fidei* & *potentiæ*, i.e. *miraculorum* dono præditus, v.8. (quod de *Septuaginta* illis dicebatur *Lu*. X. 17.) ex quo ſequitur eum τέρατα, & σημεῖα μεγάλα feciſſe. Sic & *Philippus* prædicaſſe ſtatim *Evangelium*, & *miracula* feciſſe, adeóque omnem *Samariam* ad fidem convertiſſe legitur, c.VIII.6.

§.14. Verùm illud *D. Blondello* diſplicuiſſe, non eſt quod diſſimulem. Ille *tribus argumentis* omnem *Epiphanio* authoritatem derogari, ſimúlque rem omnem confici credidit, *Apol*:p.113. *Primum* eſt, Quòd, *cùm ſacrilegii à Romanæ Eccleſiæ Legatis, approbante etiam toto Concilio Chalcedonenſi, incuſaretur, qui Epiſcopum ad Presbyterorum gradum detrudere moliretur, majoris ſacrilegii genus cenſendum ſit, Apoſtolatu functos ad Diaconatum detrudere.* *Secundum*, Quòd *abſurdum ſit, & pietati contumelioſum, Primitivorum Eccleſiæ ipſam hæreticorum deſcriptionem aptare, diſciplinæ proſtrationem pertendere, ordinationéſque Apoſtolicas, adeò inconſtantes fingere, ut inſtituti à Chriſto verbi præcones, gradu ſuo ſtatim deturbari putentur, ſic ut dici poſſet, Hodie Apoſtolus, cras Laicus erit, mox ex Laico Diaconus futurus.* *Tertium*, Quòd *inſania fuiſſet non mediocris, ſi ex eodem collegio alios (ut Barnabam Apoſtolum dictum) vel præcipuo cultu dignati eſſent, vel intaminatis honoribus ſaltem fulgere ſiviſſent, immerentes alios, indictâ causâ præcipites dediſſent, quos poſtea profano faſtidio conculcarent.*

§.15. Certè novæ ſunt hæ argumentandi formulæ, [*Sacrilegium* eſt, *abſurdum*, *pietati contumelioſum*, tandémque *inſaniæ*

(Quantæ?) *genus.*] Sic certè *Rhetores*, non *Logici* loqui amant, qui *Satyras*, non qui *ſyllogiſmos* nectunt. Aſt alii è contra non pauci, nec *ſacrilegi*, nec *veſani*, *Epiphanii ſententiam*, per omnia & rationi, & pietati conſentaneam aſſerunt, nec igitur quicquam fidentiori negatione *D. Blondellus* lucratus eſt, niſi ut nobis teſtatum faceret, quædam impia & ἀνακόλουθα *D. Blondello* cenſeri, quæ aliis cordatis viris multò ſecus videntur.

§. 16. At *ſecundò* vir *doctiſſimus* denuò monendus eſt, nihil rationi magis diſſentaneum eſſe, quàm ut rei geſtæ *hiſtoria*, ad quamvis trutinam aut examen præter eam, quæ teſtibus fide dignis peragitur, exigatur, aut ut quod *teſtimoniis* comprobatum eſt, ſub quavis *impietatis*, aut *inſaniæ* ſpecie refelli, aut redargui poſſe putetur.

§. 17. Illud hâc in lite, ut & in aliis omnibus inter nos & *D. Blondellum* pro conceſſo ponetur, *Apoſtolos* nihil *impium* & *inſanum* admiſiſſe, Dubitamus tantum de facto, an illi ita vel ſecus fecerint, ex eo, *Chriſti*, qui *Apoſtolorum* corda regebat, ſententiam, adeóque *pietatem* & *ſanitatem* dogmatis æſtimaturi, Hoc autem de facto, vel non facto ζήτημα, non *rationibus* ſed *teſtibus* diſceptandum eſt.

§. 18. Nos, *Stephanum* & *Philippum*, è 70. *Chriſti* diſcipulis fuiſſe, *Epiphanio* teſte, *Patre*, inquit *D. Blondellus*, *Optimo*, probamus; *D. Blondellus* nullius mortalium teſtimonio, præterquam ſuo uſus, *ſacrilegium* & *abſurdum* inclamans, ἀσεβεῖν *Epiphanium*, licet *Optimum Patrem*, nos *inſanire* affirmat.

§. 19. Abſit ut nos contumeliæ iſti talionem reddamus, illud tantùm addituri, veriſſimè ab *Ariſtotelis* interpretibus dictum eſſe, τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖσθαι, ὅταν τι δείκνυται δι' ἑαυτοῦ, πεφυκὸς δι' ἄλλου δείκνυσθαι, nec igitur incongruum eſſe, ſi qui ſententiam ſuam non alio quàm *affirmationis* ſuæ argumento, aut teſtimonio confirmandam putaverit, *principium poſtulaſſe*, non demonſtraſſe, cenſeatur.

§. 20. *Tertiò* autem ad argumenta, vel potiùs *Paralogiſmos D. Blondelli* ſingulos reſpondemus, hoc uno prælibato. *Septuaginta Chriſti* diſcipulos, licet ad tempus à *Chriſto* emiſſi fuerint, non tamen (quod ait *D. Blondellus*) ad *Apoſtolicam* functionem vocatos eſſe, nec certè *Apoſtolos* fuiſſe quales duodecim, aut quatenus eo titulo authoritas aut ἐξουσία, *poteſtas* aut *principatus* in *Eccleſiâ* notatur; *Duplicem* enim *miſſionem* fuiſſe prædiximus, *nuntiorum* & ἡγουμένων, ἐργατῶν, & ἀρχόντων, *vulgarem* & *ſolennem*, priorem *Mat*. XI. poſteriorem *Io*. XX. deſcriptam & collatam;

tam; priorem, ut *Chriſto* per civitates proficiſcenti, tot *feciales* & *prodromi* præcurrerent, poſteriorem, ut *Chriſto* terras relinquenti in gubernandâ *Eccleſiâ* ſuccederent. Illam, πρόσκαιρον, & quamprimum ad *Chriſtum* reverterentur, *Lu:*X. 17. ſponte ſuâ, jubente nemine, finiendam, Hanc, in *Apoſtolis* & *ſucceſſoribus* eorum, ad *mundi conſummationem* duraturam, Hanc igitur, *clavium* donatione ſignatam fuiſſe, *ſpirationis* aut ἐμφυσήσεως ritu quodammodo *traditam*, verbis *ſolennibus* [*Sicut Pater miſit me, Ego mitto vos, & Recipite Spiritum ſanctum, & Quorum remiſeritis &c. & Ite &* μαθητεύσατε *omnes gentes*] *comprehenſam*, & clariſſimè (quæ fuerit poteſtas ea, & ut ab omni, ſeu ipſis, ſeu aliis quibuſcunq; communicatâ poteſtate, diviſa) *explicatam*, tandémque *potentiæ* & *ſollicitudinis* divinæ, ipſis nunquam defuturæ pollicitatione, *firmatam* & *ſuffultam*.

§.21. Hinc factum eſt, ut cùm hi ab ipſo *Chriſto Apoſtoli* dicantur, *Lu:*VI. 13. eóque dignitatis & eminentiæ nomine ab *Evangeliſtis* dignoſcantur, *Mat.* X. 2. *Lu.* XVII. 5. XXII. 15. XXIV. 10. & in *Actis* ubique, Illi nullo niſi ἑτέρων ἑβδομήκοντα. *Lu.*X. 1. & τῶν ἑβδομήκοντα v. 17. titulo, & fortaſſis ſub iſtâ ἀνδρῶν ἡμῖν ἐν παντὶ χρόνῳ συνελθόντων periphraſi, *Act.*I. 21. noſcantur, nec alibi in *Scriptura* memorentur; ideóque ab *Eccleſiaſticis* ſcriptoribus, *Clemente, Euſebio*, aliiſque, μαθηταὶ ſemper (quorum & πολὺ πλῆθος ubique memoratur) nullibi, quod ſciamus, *Apoſtoli* nuncupentur.

§.22. Hinc & illud factum eſt, quòd cùm *Apoſtolorum* nomina enumerentur *Act.*I. cùm *duodenarius* numerus totidem *thronis* à *Chriſto* donandus, tantâ cum curâ integer ſervetur, ut avulſo, vel occidente uno non deficiat alter reſurrectionis *Chriſti* μάρτυς, *Act.*I. 22. priorum tamen nomina ipſa ingens caligo obtexerit, affirmante inter *Antiquos Euſebio*, τῶν ἑβδομήκοντα μαθητῶν κατάλογον οὐδεὶς οὐδαμῆ φέρεται, *Septuaginta diſcipulorum Catalogum nuſpiam recenſeri*. *Eccl: hiſt:* l. I. Κεφ. ια'.

§.23. His ſic prælibatis, ad *primum argumentum* facilis reſponſio eſt, Eos, qui ex 70. diſcipulis *Diaconos ſeptem* allectos affirmant, *Emiſſarios*, ſeu *miniſtros Chriſti*, (ſed non *Apoſtolatu functos*) ad *Diaconorum* gradum (in *Eccleſiâ* non contemnendum) allectos aſſerere; Id verò non eſt [*Detrudere ad Diaconatum*] Ideóque quamvis ἐπίσκοπον εἰς πρεσβυτέρου κατάγειν βαθμὸν, *detruſionem Epiſcopi ad Presbyteri gradum*, ἱεροσυλίας *ſacrilegii genus* eſſe *D. Blondello* lubentiſſimè largiamur (& omnem tanti ſceleris invidiam ab eo procul averti cupiamus, nullam tamen *ſacrilegii* ſpeciem *Apoſtolis*, qui ex *Diſcipulis* ad *Diaconatum* aliquos aſcendere juſſerunt, ſine ipſo *ſacrilegio*, imputari poſſe exiſtimamus.

§.24. Ad *ſecundum* pariter, Huic *Diaconorum*, ex *Septuaginta diſcipulorum* numero, *ſurrogationi*, nullam *hæreticæ converſationis deſcriptionem* aptari poſſe, nullam *diſciplinæ proſtrationem* ſequi, nullam levitatis, temeritatis, *inconſtantiæ* labem iſti *Apoſtolicæ* ordinationi affingi; nec enim priùs *Apoſtolos*, aut *Epiſcopos* fuiſſe, ſed *diſcipulos* & *miniſtros Chriſti*, qui tunc ad *Diaconorum* gradum ſufficiebantur.

§.25. Ad *tertium* itidem, *Nullius inſaniæ eſſe*, ſiquis unum ex *Septuaginta*, *Matthiam* ſcilicet (& ut rem gratam *D. Blondello* faciamus, *Barnabam*) ad *Apoſtolatum*, gradum in *Eccleſiâ ſupremum*, *Dei* καρδιογνῶστα ἀναδείξει, electum eſſe, alios verò *ſeptem*, ad *inferiora* munera, ab *Apoſtolis* ordinatos, aut conſtitutos affirmet; neminem quippe hoc facto, (aut dictâ, aut) *indictâ cauſâ præcipitem dari*, neminem *profano faſtidio conculcari*.

§.26. Hæc verò omnia à *D. Blondello* ſatis faſtidioſè, & intemperanter dicta eſſe, non eſt quod jam queramur, cùm contra conſultiſſimum *Epiphanii* teſtimonium, ſententiam ſuam (nullâ authoritate munitam, nullâ rationum momentis à καινοδοξίας cenſurâ redimendam) alio quàm verborum clypeo tueri non potuerit; Huic certè cauſæ ipſius non aliter propagandæ neceſſitati imputandum eſt, quòd μαθηταῖς in Ἀποστόλους leviter mutatis, ſine omni probatione, aut exemplo, *Apoſtolicam* illis *functionem* tribuerit, cui unico τῷ ψιλῶς αἰτίῳ reliqua omnia ſuperſtruenda erant.

§.27. At & inter alia ad hanc materiam conſarcinata, quartum apud * *D. Blondellum* contra hanc noſtram ſententiam argumentum occurrit, *Nicolaum* ſcilicet è *Diaconis* unum, *Proſelytum* fuiſſe, *Quem*, inquit, *ad Apoſtolicam functionem ab initio vocaſſe Chriſtum, abſurdum cenſebitur, cùm Apoſtolos ad Gentilem ullum, aut Samaritanum divertere, exerto mandato prohiberet Chriſtus*, *Mat.* X 5.

* *Apol: Hieron:* p.106.

§.28. Facilis itidem reſponſio, 1. *Functionem Apoſtolicam*, quatenus ea *Authoritatem* in *Eccleſiâ* ſignificat, *Nicolao* nunquam, nec alteri cuivis, ſub illâ ſæculi parte, præter 12. *Apoſtolos*, competiiſſe.

§.29. Secundò, *Proſelytorum* (*Hebræis* גרים, & inde *Græci* γηόρας, **Euſebius* γειώρας ἐπιμίκτους, *Peregrinos Iſraëlitis permixtos* nuncupat) duo genera fuiſſe, 1. גרי ברית, ſeu צדק, *Proſelytos Fœderis*, ſeu *Juſtitiæ*, 2. גרי שער *Proſelytos Pertæ* appellatos. *Proſelyti Fœderis*, *Circumciſionem*, *Lotiones*, *Sabbata*, & *Moſaicos* ritus omnes, adeóque integram *Judæorum* religionem (ſic ut apud *Mahumedanos Mamluchi*) ſuſcipiebant, (cùm aliis ſola *filiorum Noæ* præcepta obſervanda proponerentur) ideóque cooptari in *Eccleſiam Iſraël* à *Rabbinis*, in *morem Judæorum tranſgredi* à *Tacito* dicebantur, *Hiſt.* l.V. Et ut infantes recèns nati, conſanguinitatibus omnibus prioribus exuti, & παλιγγενηθέντες, *Iudæorum* prærogativæ participes fiebant, idem *Templi* atrium ingrediebantur (cùm *Proſelyti Portæ*, atrio *Gentilium*, ab atrio *Iudæorum* μεσοτοίχῳ τοῦ φραγμοῦ, inquit *Apoſtolus Eph.* II.14. γείσῳ, θριγγῷ, inquit *Ioſephus*, ſeparato, & diviſo continerentur) adeóque per omnia (niſi quòd *Parentibus Ethnicis* naſcebantur) cum *Iudæis* exæquabantur.

* *Eccl: Hiſt:* l.I. c.ζ'.

§.30. Sic *Iuſtinus*. Προσήλυτος ὁ περιτεμνόμενος, εἰ τῷ λαῷ προσκεχώρηκεν, ἐστὶν ὡς αὐτόχθων, *Proſelytus circumciſus, ſi populo acceſſerit, eſt tanquam inquilinus*. Quod & à * *Iuliano* de omnibus *alienigenis*, cujuſlibet civitatis mores aſſumentibus, affirmatum videmus, λέγω δὲ, inquit, ὅτι κἂν ἀλλαχόθεν τυγχάνωσι, τῷ μετέχειν ἅπαντας ἤδη τοῦ πολιτεύματος, καὶ τοῖς ἔθεσι καὶ νόμοις χρῆσθαι, πολῖται γεγόνασι, *Etſi aliunde orti ſint, tamen omnes, eo quòd ejuſdem vitæ rationis participes ſint, moribúſque iſtic receptis & legibus utantur, pro civibus habendi ſunt.*

* *Orat:* I. p.9.

§.31. Tales *Proſelyti Sichimitæ* fuerunt, talis *Achior*, *Iudit:* XIV.10. ideò *apponi ad domum Iſraël* dictus, Talis *Nebuzaradan*, ait * *Gemara*, talis *Urias Hethæus*, talis *Herodes Idumæus*, cujus ad poſteros deductum regnum dicitur מלכות גרים *regnum Proſelytorum*, Talis denique *Nicolaus*, de quo nunc loquimur.

* *Sanhedrin.* c.XI. §.24.

§.32. Talibus autem *Iuſtitiæ*, & *Fœderis Proſelytis*, æquè ac natis *Iudæis*, *Chriſtum* miracula & verbum ſuum impertiiſſe, tandémque poſt fidem receptam, miniſterio ipſorum uti potuiſſe, nemini incredibile erit, qui *Matthæum publicanum*, adeóque *Gentilibus* exæquatum, ad *Apoſtolatum* ipſum admiſſum adverterit.

§.33. Quod autem ex *Mandato Chriſti*, *Mat.*X. 5. concludi optavit *D. Blondellus*, longè abeſt, ut concludatur. Ibi enim à *Chriſto* præcipitur, non, ut ait *D. Blondellus*, *ne ad quemlibet*

Gentilem, aut Samaritanum divertant, ſed tantùm ne ad *viam Gentium, Galilæam* puta in *confinio Gentium, Tyri,* & *Sydonis* poſitam (dictámq; Γαλιλαίαν τῶν ἐθνῶν, *Mat.*IV.15.ex *Ioel.*IV.4. ubi גלילות *Gentilium*, à *Chaldeo* תחומי, *confinia*, à *Græco* Γαλιλαία ἀλλοφύλων redditur) ut nec ad *Samaritanorum civitatem* abeant, ſed *Iudæam* ſolummodò peragrent, (cui *primò* ex decreto *Dei, Fides Chriſti* annuncianda erat, & in quâ tot *civitates* & vici erant, ut *non* priùs *omnes peragraturi ſint quàm Filius hominis venturus eſſet*, v. 23.) Quod qui faciunt, nihil impedit, quo minus *Proſelytos* in omnibus *Iudeæ* civitatibus ἐμμίκτους, ſacrorum omnium, ipſiúſque *Fæderis* participes, (fortaſſis & *fæderis filios*, ut ii filiis *Abrahami* carnalibus contradiſtinguuntur, *Act.*III 5.appellatos) ad *fidem* vocarent.

§.34. Certè *Nicolaum* ad *Diaconatum* inter primos aſſumptum eſſe ſatis patet, *Act.*VI. Quod cùm tam exiguo ſpatio poſt prædicatum primò *Evangelium* factum ſit, diúque ante *fidem à Petro Antiochiæ* (unde *Nicolaus* oriundus erat) annuntiatum, non mirum videbitur, eos qui jam tum μαρτυρούμενοι, & *pleni Spiritu ſancto, & fide* dicebantur, tales & tantos viros ipſius *Chriſti* tempore fuiſſe, ut *miniſterio*, & famulitio eorum, ſatis commodè uti potuerit.

Cap. VI.

Evangeliſtæ ex Septuaginta Diſcipulis allecti. Barnabas, Thaddæus, Soſthenes, Marcus, Lucas. Evangeliſtis Diaconi exæquati. Timotheus & Titus Evangeliſtæ non erant. Evangeliſtæ munus ad χειροτονίαν *non extendebatur.* Εὐαγγελίζεσθαι *ut differat à* διδάσκειν. *Act.*XV.35. Λόγος ϗ διδασκαλία. I.*Tim.*V.17. Εὐαγγελιστοῦ ἔργον, II.*Tim.*III.5. *Epiſcopi etiam Evangelizabant.*

§.1. Vindicato igitur *Epiphanii* teſtimonio, & authoritate, & argumentis *D.Blondelli* contrà militantibus tam prolixâ accommodatâ reſponſione, Ad *Evangeliſtas, Apoſtolorum* συνεργοὺς, & συστρατιώτας pergamus; Quorum itidem non paucos ex *Septuaginta diſcipulorum* claſſe aſſumptos teſtantur antiqui. Illud de *Barnabâ* (priuſquam ad *Apoſtolatum* eveheretur) [1] *Clemens*, [2] *Euſebius*, [3] *Epiphanius*; De *Thaddæo* ad *Principem Emiſſenum* à *Sancto Thoma* miſſo, [4] *Euſebius*, ex monumento *Edeſſeno*; de *Soſthene*, [5] *Euſebius*; de *Marco* & *Lucâ*, [6] *Epiphanius*; de aliis alii, nemine, quod ſciam, reclamante, affirmarunt; Nec opus eſt, ut plura addamus.

§. 2.

[1] *Strom:* II.

[2] *Eccl: Hiſt:* I.11.

[3] *Hær:* XX.

[4] *lib.*I.c.11,12.

[5] *lib.*I.c.11.

[6] *Hær:*LI.

§.2. Imò cùm *Evangeliſta* munus in eo tantummodo poſitum fuerit, ut aliquis *in fide μαρτυρȣμένος*, & *παῤῥησίας* dono à *Spiritu Sancto* imbutus, (qui cum illis ab initio prædicati à *Chriſto Evangelii* permanſerit, *Act*. I. 21.) *Apoſtolis* volentibus & jubentibus, ad prædicandam fidem proficiſceretur, converſos baptizandi poteſtatem haberet, ſimúlque fortaſſis miraculorum *chariſmate* donatus, morborum depulſione ad animas ſanandas uteretur, & ad recipiendam fidem efficaciùs pertraheret, Si illud inſuper advertatur, quod eſt veriſſimum, *Diaconorum* officium non ſic ad *menſarum adminiſtrationem* reſtrictum eſſe, quin & ad iſthæc omnia extenderetur, *Act*.VIII.5 *6.16.* in idem planè recidere palam erit quantum ad 70.*Diſcipulos* attinet, ſive ad *Evangeliſtarum* (quod multi *Patres* dixerunt) ſive ad *Diaconatus* gradum (quod *Epiphanio* diſertim affirmanti non largitur *D. Blondellus*) aſcendiſſe eos dicamus.

§.3. Videatur *Pſeud-Ambroſius*,(cujus teſtimonio adeò libenter uſi ſunt *D.Blondellus*, & *Cl: Salmaſius*) in *Eph.* 4. *Evangeliſtæ*, inquit, *Diaconi ſunt, ſicut fuit Philippus* ; *Quamvis non ſint Sacerdotes, Evangelizare tamen poſſunt ſine Cathedrâ, quemadmodum & Stephanus, & Philippus memoratus.*

§ 4. Adeò ſine omni rationis ſpecie à *Presbyterana* ἰσοτιμίας fautoribus aſſumi ſolet, *Timotheum* & *Titum* &c. quibus *Presbyteros* in *Eccleſiis* ordinandi (ut & τȣ̃ τὰ λείποντα ἐπιδιορθȣ̃ν) *hæreticos excommunicandi*, pœnitentes abſolvendi facultas in *Scripturis* competit, *Evangeliſtas* tantùm fuiſſe, &, ut *Evangeliſtas* extra ordinem miſſos, hæc omnia præſtitiſſe.

§.5. *Primò* enim, Quis, unquam mortalium ab omni retro ævo, *Timotheum Epheſo*, *Titum Cretæ* à *Paulo præpoſitum*, non *Epiſcoporum*, ſed tantummodò *Evangeliſtarum* nomine noſci voluit ? Quis, extra ordinem ad *Eccleſiarum* iſtarum gubernacula advectos eſſe ? Aut in re tantâ, & ante tot annorum Centurias geſtâ, quis teſtibus recèns natis, &, contra omnem αὐτοπτῶν fidem, in re ſuâ teſtimonium ferentibus, credendum eſſe exiſtimabit ?

§.6. *Secundò*, Quis *Evangeliſtæ* officium, quod ad *prædicandum* primò, quibus incognitum eſt, *Evangelium*, & ad vicariam *Apoſtolis* in profectionibus ſuis operam præſtandam inſtituebatur, ad *conſtituendos Presbyteros*, & ad regendas *Eccleſias* pertigiſſe affirmavit ? Certè *Philippus* poſt converſam prædicatione ſuâ *Samariam*, ipſe itidem *Evangeliſta* appellatus, *Act*.XXI.8. non aliam quàm *baptizandi* facultatem ſibi arrogavit, *Act*.VI. 12.

impoſitione manuum, quâ *Spiritu ſancto* imbuendi erant *fideles*, ad *Petrum* & *Johannem Apoſtolos* reſervatâ, v. 14.

§. 7. Imò *tertiò* notari etiam illud poterit, vocem εὐαγγελίζεσθαι (ut & κηρύσσειν *Mar:* XVI. 15. & μαθητεύειν, *Mat.* XXVIII. 29.) ſic à voce διδάσκειν diſſitam eſſe, *Act.* XV. 35. ut illa ad *Evangelii primam promulgationem*, hæc ad *fidelium confirmationem*, & *inſtructionem* ἰδίως accommodetur. Sic *Apoſtoli Act.* V. 42. & διδάσκειν dicuntur, & εὐαγγελίζεσθαι, *docere eos qui* jam converſi fuerant, *Evangelizare* autem aut *prædicare Fidem Chriſti*, quibus nondum innotuit. Sic & λόγος καὶ διδασκαλία, I *Tim.* V. 17. λόγος ad *Infideles*, & extra *Eccleſiam* poſitos (videatur II. *Cor.* V. 19. *Mat.* XIII. 19. *Mar.* II. 2. & IV. 14. *Act.* IV. 4. & VI. 2.) διδασκαλία ad *fideles*, & intra *Eccleſiæ* pomœria manentes, ſpectabat.

§. 8. Hinc igitur rectè, ſub iſto ævo, inter *Doctores* & *Evangeliſtas* differentia colligitur, *Eph.* IV. 11. [τοὺς δὲ εὐαγγελιστὰς, τοὺς δὲ ποιμένας καὶ διδασκάλους] *Evangeliſtis* ad *plantandum* ubivis *Evangelium* emiſſis, *Doctoribus* verò (aut quod idem eſt, *Paſtoribus*) huic fundamento ſuperædificantibus, adeóque *Chriſtianos* in fide roborandos, & intra ovile retinendos curantibus, Quos quidem *Epiſcopos* fuiſſe, & præ aliis omnibus dignos exiſtimatos, quibus διπλῆ τιμὴ *duplex alimonia* obtingeret, I. *Tim.* V. 17. ſimúlque *præfectura*, & *Authoritas* in *Eccleſiâ*, ſeu *Epiſcopalis* dignitas & eminentia, nos poſtmodùm monſtrabimus.

§. 9. Cùm verò illud unicum hic objici videam, moneri ſcil: *Timotheum* ut ἔργον εὐαγγελιστοῦ faciat, II. *Tim.* IV. 5. ideóque *Evangeliſtam* dicendum eſſe, Facilis quidem reſponſio eſt, *Timotheum* à *Paulo Epheſinæ Eccleſiæ* præpoſitum, *univerſam* ſibi, quod ſæpius monuimus, *Aſiam* concreditam habuiſſe, nec credentium tantùm, ſed & μελλόντων πιστεύειν, *eorum qui credituri erant*, *Epiſcopum* fuiſſe, nec igitur *gubernandi* tantùm fidelium cœtus, ſed & nondum credentibus *annuntiandi Fidem* onus illi incubuiſſe; Illud eſt κηρύσσειν τὸν λόγον v. 2. illud Ἐυαγγελιστοῦ ἔργον ποιεῖν, quod cum [διακονίαν σου] conjunctum videmus; Nec igitur ex eo *Epiſcopalem* dignitatem & authoritatem *Timotheo* abjudicari, ſed ſub eâ Ἐυαγγελιστοῦ, ſic ut διακόνου munus (ut inferiorem in ſuperiori gradum) comprehendi certum eſt.

CAP. VII.

Presbyteri nihil ſine Epiſcopo faciendi poteſtatem habent. Teſtimonium Canonis Apoſtolici, Ignatii, Concilii Laodiceni, Arelatenſis, Tertulliani, Juſtini, Pſeud-Ambroſii. Conſignatio pro conſecratione. Epiſcopus curator indigentium. Blondelli σοφὸν φάρμακον. *Can: Ap:* XXXIII. *Clementis Romani dictum illuſtratur.*

§. 1. SEcundò igitur, ſi, (ut à *Septuaginta Diſcipulis* ad *Evangeliſtas*, ſic &) ab *Evangeliſtis* porrò ad primi ævi *Preſbyteros* (poſtquam *Presbyteri ſecundarii* inſtituti ſunt) alióſq; id genus omnes, oculos convertamus. Patebit illud veriſſimum eſſe, & ex ſententiâ univerſæ *Primitivæ Eccleſiæ* prolatum, quod *Apoſtolorum Canone* XL. ſancitum dicitur, Οἱ πρεσβύτεροι ϗ διάκονοι ἄνευ γνώμης τῦ ἐπισκόπυ μηδὲν ἐπιτελείτωσαν, Αὐτὸς γάρ ἐστι πεπιστευμένος τὸν λαὸν τῦ Κυρίυ, *Soli Epiſcopo Populum Chriſti concreditum eſſe, nihil ideò à Presbyteris aut Diaconis ſine ſententiâ Epiſcopi faciendum eſſe.* Sic & *Can:*XLI. *Diſpenſationem collectæ* ſoli *Epiſcopo*, ut magno *Eccleſiæ œconomo*, (ſic ut *oblationes Sacerdoti* in *veteri Teſtamento*, & *Liberalitas* Fidelium, *Apoſtolis Act.* IV. 34.) concreditam fuiſſe conſtat, *Presbyteris* verò, ac *Diaconis*, ab, & ſub *Epiſcopo*, *Præcipimus ut in poteſtate ſuâ Epiſcopus Eccleſiæ res habeat. Si enim animæ hominum pretioſæ illi ſunt concreditæ, multò magis oportet eum curam pecuniarum gerere, ita ut poteſtate ejus indigentibus omnia diſpenſentur per Presbyteros & Diaconos*, &c.

§. 2. Id etiam ab *Ignatio Martyre* aliquoties pronuntiatum fuit, in *Ep:* ad *Magneſios*, Ὥσπερ ἂν ὁ Κύριος ἄνευ τῦ Πατρὸς ὐδὲν ποιεῖ, ὕτω ϗ ὑμεῖς ἄνευ τῦ ἐπισκόπυ, μηδὲ πρεσβύτερος, μηδὲ διάκονος, μηδὲ λαϊκὸς, *Ut igitur Dominus ſine Patre nihil facit, ſic & vos ſine Epiſcopo, neque Presbyter, neque Diaconus, neque Laicus.* In *Ep:* ad *Smyrnenſes*, Μηδεὶς χωρὶς ἐπισκόπυ τι πρασσέτω τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν ἐκκλησίαν, *Nihil ſcilicet* eorum quæ ad *Eccleſiam* pertinent, aut à *Diacono*, aut *Presbytero*, ſine *Epiſcopo* fieri oportere.

§. 3. Quod & *Laodiceni Concilii Can:* LVI. ſancitum eſt, τὸς πρεσβυτέρυς μηδὲν πράττειν ἄνευ γνώμης τῦ ἐπισκόπυ, *Sine ſententiâ Epiſcopi Presbyteros nihil facere*, Ut & *Arelatenſis Concilii Can:*XIX. Nec *Presbyteris civitatis ſine Epiſcopi ſententiâ ampliùs aliquid imperare, vel ſine authoritate literarum ejus in unaquâque parochiâ aliquid agere.*

§. 4. Et ne ad *Actus* tantùm eminentiores, *Canones* hos pertinere quiſpiam putet, dilucidè itidem *Ignatius* noſter, De *Euchariſtiâ*, ad *Smyrnenſes*, Ἐκείνη βεβαία εὐχαριστία ἡγείσθω, ἡ ὑπὸ ἐπίσκοπον οὖσα, ἢ ᾧ ἂν αὐτὸς ἐπιτρέψῃ, *Ea Euchariſtia firma reputetur, quæ ab Epiſcopo celebratur, aut ab eo cui Epiſcopus licentiam conceſſerit.* De *Baptiſmo* & *Euchariſtiâ* ſimul, οὐκ ἐξὸν ἐστὶ χωρὶς τοῦ ἐπισκόπου οὔτε βαπτίζειν, οὔτε προσφέρειν. *Non licet ſine Epiſcopo, aut baptizare, aut offerre,* ἀλλ᾽ ὅταν ἐκείνῳ δοκῇ, ἵνα ἀσφαλὲς ᾖ καὶ βέβαιον πᾶν ὃ ἂν πράσσητε, *Sed quando illi viſum fuerit, ſecundum beneplacitum Dei. Neceſſarium quippe Epiſcopi conſenſum eſſe, ut ratum & validum quidlibet in Eccleſiâ à Presbytero fieret.*

§. 5. Sic & *Tertullianus* de *Cor: Mil: Non de aliorum quàm de Præſidentium manu Euchariſtiam ſumimus* (quod idem ſub προεστώτων nomine affirmat *Juſtinus Martyr Apol:* II.) & *de Bapt: Dandi baptiſmum jus habet ſummus Sacerdos, qui eſt Epiſcopus, dein Presbyteri & Diaconi, non tamen ſine Epiſcopi authoritate, propter honorem Eccleſiæ, quo ſalvo ſalva pax eſt.*

§. 6. Sic cùm *Pſeud-Ambroſius*, ſeu, quiſquis ille fuerit, *Author anonymus Quæſtionum in Vet: & Nov: Teſtam: In Alexandriâ, & per totam Ægyptum, ſi deſit Epiſcopus, conſecrare presbyterum* affirmaverit. Ex eâ libertatis hujus (ut *Ægypto* peculiaris, & tantummodo cùm abeſſet *Epiſcopus*) mentione, illud ſatis perſpicitur, Eam *Euchariſtiæ conſecrandæ* authoritatem, nemini præter *Epiſcopum Canonicè* competiiſſe, dein verò *Presbyteris*, quibus *Epiſcopus* eam largitus ſit.

§. 7. Ex quo teſtimonio illud etiam palam fiet, *D. Blondellum* & *Cl: Salmaſium* eandem, ne quid pejus dicam, ἀβλεψίαν occupaſſe, cùm in altero hujus *Pſeud-Ambroſii* loco, in *Eph:* IV. ab * utroque laudato [*Apud Ægyptum Presbyteri conſignant, ſi præſens non ſit Epiſcopus*] per *conſignationem* illam, aut *confirmationem baptizatorum*, aut *pœnitentium benedictionem*, aut *ordinandorum conſecrationem* denotari affirment, Quam ex antedicto loco ad ſolam *Euchariſtiæ conſecrationem* pertinere ſatis conſtat.

* *Blond: Apol: p. 57. Salmaſ: Apparat: ad l. de Prim:*

§ 8. De pecuniis etiam *Eccleſiæ* diſertim cavetur *Can: Apoſtol:* XLI. Δεῖ τὸν Ἐπίσκοπον &c. *Oportet Epiſcopum curam pecuniarum gerere, ita ut poteſtate ejus indigentibus omnia diſpenſentur per Presbyteros & Diaconos.* Et initio *Canonis, Præcipimus ut in poteſtate ſuâ Eccleſiæ res habeat,* quomodo de προεστῶτι *Juſtinus, Apol:* II. Συλλεγόμενον παρὰ τῷ προεστῶτι ἀποτίθεται, καὶ αὐτὸς ἐπικουρεῖ ὀρφανοῖς τε καὶ χήραις &c. καὶ ἁπλῶς πᾶσιν ἐν χρείᾳ οὖσι κηδεμὼν γίνεται, *Collecta apud ipſum deponitur, Ille autem omnium indigentium curator eſt.* Quâ de re *Polycarpum Ignatius* monendum cenſuit, Μετὰ τὸν Κύριον σὺ χηρῶν φροντιστὴς ἔσο, *Epiſcopus viduarum curator eſto.* Et certè in univerſum *Apoſt:Can:* XXXIX. *Omnium negotiorum Eccleſiaſticorum curam Epiſcopus habeat.*

§.9. Horum omnium *Canonum* vim, uno σοφῷ φαρμάκῳ tollendam curavit *D. Blondellus*, *Presbyteros* ſcilicet *æquo propemodum jure cum Epiſcopo in omnibus intervenisse, adeò ut nec ipſis ſine Epiſcopo, nec Epiſcopo ſine ipſis agere quicquam fas erat.* Et ne hoc ab eo ſine omni probabilitatis ſpecie dictum putetur, duo teſtimonia antiquiſſima ab eo producta ſunt, Primum, ex *Can: Apoſt:*XXXIII. *Epiſcopo cuique Metropolitæ, & analogicè ſingulis, hanc apertiſſimam legem latam eſſe,* Μηδὲ ἐκεῖνος ἄνευ τῆς πάντων γνώμης ποιείτω τι, *ne ille ſine omnium ſententiâ quicquam faciat.* Secundum, ex *Clementis Romani* ad *Corinthios Epiſtolâ*, τὰ προστασσόμενα ὑπὸ τοῦ πλήθους ποιείτω, *quæ à multitudine ordinata ſunt, faciat.*

§.10. Quàm can[illegible]è & ingenuè hìc ſe geſſerit *D. Blondellus*, paucis videndum eſt. [illegible]ntegri *canonis* verba hæc ſunt, Ἐπισκόπους &c. *Epiſcopos Gentium ſingularum ſcire convenit, quis inter eos primus habeatur, quem velut caput exiſtiment, & nihil ampliùs ſine ejus ſententiâ gerant, quàm illa ſola ſinguli, quæ* παροικίᾳ ἰδίᾳ, *diœceſi propria, & villis quæ ſub eâ ſunt, competunt, ſed nec ille ſine omnium ſententiâ faciat aliquid, ſic enim unanimitas erit,*&c. Manifeſtum eſt, vocem πλέον non ad *Presbyteros*, ſed ad reliquos *Gentis* aut *Provinciæ Epiſcopos* reſpicere, Quædam ſcilicet eſſe, quæ ad propriam uniuſcujuſque *Epiſcopi diœceſim* pertinent, ea à *ſingulis Epiſcopis*, ſine reſpectu ad quemvis, ſeu *Primatem*, ſeu *Coepiſcopum*, rectè fieri, Quædam verò eſſe, quæ rectè adminiſtrari non unius tantùm *diœceſeos*, ſed & *univerſæ Gentis*, aut *Provinciæ* intersit. Ea verò ſine *Metropolitæ* ſententiâ non rectè fieri, imò ad unitatem *Eccleſiæ* multum conferre, ut id genus omnia ex ſententiâ omnium *Coepiſcoporum* fiant.

§.11. Nec fœliciùs certè *D. Blondello* ceſſit, quod ex *Clemente* produxit teſtimonium. Videatur itidem locus, *ſeditionem* contra *Presbyteros Eccleſiæ Corinthiacæ*, imò *Epiſcopos Eccleſiæ Achaicæ* (ut patebit cùm ad *Clementem* deſcenderimus) motam, ſic compeſci voluit vir Sanctiſſimus. Αἰσχρὸν, inquit, καὶ λίαν αἰσχρὸν &c. *Turpe eſt, imò valdè turpe, firmiſſimam, antiquámque Eccleſiam* διʼ ἓν ἢ δύο πρόσωπα στασιάζειν, *propter unam aut alteram perſonam* *adverſus Presbyteros ſeditionem concitare.* Τίς οὖν ἐν ὑμῖν γενναῖος; τίς εὔσπλαγχνος; τίς πεπληροφορημένος ἀγάπης; εἰπάτω, εἰ δι' ἐμὲ στάσις, καὶ ἔρις, καὶ σχίσματα, ἐκχωρῶ, ἄπειμι, οὗ ἐὰν βούλησθε, καὶ ποιῶ τὰ προστασσόμενα ὑπὸ πλήθους, μόνον τὸ ποίμνιον τοῦ Χριστοῦ εἰρηνευέτω μετὰ τῶν καθεσταμένων πρεσβυτέρων, *Quis inter vos generoſus? Quis ad miſericordiam pronus? Quis chàritate præ aliis imbutus? ſic dicat, ſi in mei gratiam ſeditio, contentio, ſchiſmata fiant, Ecce ſecedo, quocunque vultis abeo, & quæ à multitudine præcipiuntur, facio,* (Ego ſcilicet omnia in veſtram gratiam facturus, aut paſſurus ſum, non opto in meam vos quippiam ſeditioſè faciatis) *ovile tantùm Chriſti cum Presbyteris conſtitutis pace fruatur.*

§.12. Nihil hic de *Epiſcoporum* poteſtate aut jure, nihil de *Presbyteris Epiſcopo* adæquandis, Clara omnia, & ab eo, quod hinc concludi voluit *D. Blondellus*, æquè ac *Indi* à *Gadibus*, longè remotiſſima.

CAP VIII.

Ancyranus Canon, XII. *Chorepiſcopi. Cathedræ. Aërii argumentum à Cathedris Presbyterorum. Ancyranus Canon.* I. *Non omnis Cathedræ Presbyteralis mentio,* ἰσοτιμίαν *Presbyteri & Epiſcopi concludit. Prima Epiſcopi Cathedra cum Authoritate in Presbyteros conjuncta. Duodecimi Canonis Ancyrani varia lectio. Chorepiſcopi qui.* Παροικία, Ἐκκλησία παροικοῦσα Ῥώμην, *apud Clementem.* Περίχωρος *ad Epiſcopum Civitatis pertinet. Unum Altare. Altare contra altare. Cathedra Epiſcopi non niſi in urbe. Clementis Romani locus in contrarium à Blondello adductus.* χώρα, *ejus variæ acceptiones. Archiepiſcopi, Sardicenſis Canon. Vicani cum urbicis eadem Eccleſia. Epiſcopi vicani diu poſt Apoſtolos. Epiſcoporum vicarii. Chorepiſcopi aliquando Epiſcopi, poſtea non.* Περιοδευταὶ, χειροθεσίαν ἐπισκόπου λαβεῖν, *quid ſit. Antiochenus Canon decimus explicatus contra Blondelli mentem. Ordinatio Epiſcopalis ſine titulo. Chorepiſcopi ad formam Septuaginta Diſcipulorum,* περιοδευταὶ *unde dicti, Notatus Salmaſius & Gretſerus. Antiocheni Canones à Blondello detorti. Chorepiſcopis non licebat Epiſcopum, Presbyterum aut Diaconum ordinare. Canonis de Chorepiſcopis genuinus ſenſus. Baſilius de Chorepiſcoporum authoritate. Dilemma de Chorepiſcopis.*

§.1. VErùm & aliud eſt quod hic à *Presbyteranis* produci & magnifieri video, *Canon* ſcilicet ille *Ancyrani Concilii duodecimus*, qui de *Chorepiſcopis*, & *Civitatis Presbyteris* agens, ipſorum cum *Epiſcopis* ἰσοβαθμίαν ſtabilire cenſetur.

§.2. Et quandoquidem in iſtis fuerimus, non putabimus nos rem omnem confeciſſe, donec *Walonis*, & *D. Blondelli* veſtigiis inhærentes, *Canonem* hunc ad calculos noſtros revocaverimus:

Canonis verba ſic à *Walone Meſſalino* proponuntur, Χωρεπισκόποις μὴ ἐξεῖναι πρεσβυτέρους ἢ διακόνους χειροτονεῖν, ἀλλὰ μηδὲ πρεσβυτέροις πόλεως χωρὶς τοῦ ἐπιτραπῆναι ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου μετὰ γραμμάτων ἐν ἑκάστῃ παροικίᾳ, *Chorepiſcopis non licere Presbyteros aut Diaconos ordinare, ſed neque Presbyteris Civitatis, ſine permiſſione ab Epiſcopo per literas factâ in unaquaque parochiâ.* p.304.

§.3. Hic *Presbyteros* à *Presbyteris* ordinatos cerni clamat *Walo*. *Chorepiſcopos enim nihil aliud fuiſſe præter Epiſcopos vicorum, & ab antiquo id nomen retinuiſſe, cùm Presbyteri omnes dicerentur Epiſcopi, alioquin abſurdum videri poſſe, quod Epiſcopi ſubjicerentur Epiſcopis.* Concludit igitur, etiam ſub *Ancyrani concilii* temporibus magnam inter *Epiſcopos* & *Presbyteros* æqualitatem duraſſe.

§.4. Quod ex eo etiam concluſum putat, quòd ejuſdem *Concilii Ancyrani Canone* 1. *Presbyteris Cathedra aſſignetur, cùm de Presbyteris agens,* τῆς μὲν τιμῆς τῆς κατὰ καθέδραν μετέχειν, *honorem,* inquit, *propriæ cathedræ retinere iis concedat,* προσφέρειν δὲ, ἢ ὁμιλεῖν, ἢ ὅλως λειτουργεῖν τι τῶν ἱερατικῶν λειτουργιῶν μὴ ἐξεῖναι, *offerre verò, aut alloqui populum de ſuggeſtu, aut qualicunque Sacerdotali officio fungi iis licere non vult.* Dein ſubſumit, *Cathedra propriè eſt Epiſcopalis, & ſæpe occurrit in collatione Carthaginenſi. ſi igitur participes & conſortes honoris Cathedræ Presbyteri cum Epiſcopo, hinc ſequitur,* οὐδὲν πλέον *habere Epiſcopos quàm Presbyteros præter* πρωτοκαθεδρείαν.

§.5. Quàm hic rectè ex *Canone* primo aſſertionem ſuam de *Cathedræ* conſortio confirmaverit *Walo*, primò (& ἐν παρόδῳ) diſpiciendum eſt, dein ad *Chorepiſcopos* &c. in *Canone* XII. procedendum.

§.6. Et ut omnia ſtatim eluceſcant, Illud primò notetur, hoc ipſo *Aerium* argumento militaſſe, cujus hæc ipſa verba *Epiphanius* refutanda produxit, καθίζεται ὁ ἐπίσκοπος ἐπὶ τοῦ θρόνου, καθίζεται καὶ ὁ πρεσβύτερος, l.III. *Cont: Hær:* T.I. Ad quæ ſtatim ex *Catholicæ Eccleſiæ ſententiâ Epiphanius,* Ἀρειανὸς τὸν ἔμπλεον ἐστὶ.

§.7. Verùm *ſecundò*, conſulatur & conſpiciatur *Canon.* Πρεσβυτέρους τοὺς ἐπιθύσαντας, εἶτα ἐπαναπαλαίσαντας, μήτε ἐκ μεθόδου τινὸς, ἀλλ' ἐξ ἀληθείας, &c. τούτους ἔδοξε τῆς μὲν τιμῆς τῆς κατὰ καθέδραν μετέχειν, προσφέρειν δὲ αὐτοὺς, ἢ ὁμιλεῖν, ἢ ὅλως λειτουργεῖν τι τῶν ἱερατικῶν λειτουργιῶν μὴ ἐξεῖναι. Manifeſtum eſt illud tantummodò hoc *Canone* curari, ut *Presbyteri, qui ſacrificia idolis offerendo graviter peccaverint,* poſt verò ex *pœnitentiâ facti ad confeſſionem Chriſti,* &

certamen, verè, & non ex ſimulatione aliquâ ſe receperint, aliquam debiti ſupplicii relaxationem reportarent, nempe ut *honorem quidem ſedis, aut Cathedræ* (*ſedis* ſcilicet *Presbyteralis*) retinere, aut ejus participes eſſe permittantur (ab officii ſui dignitate neutiquam deponendi) *offerre autem*, aut *ſermonem ad populum facere*, aut *ſacerdotalibus officiis fungi, illis non liceat.*

§.8. At quid hic de *participatione*, aut *conſortio honoris Cathedræ* cum *Epiſcopo?* Quid de *Presbyteri* cum *Epiſcopo* in *aliis omnibus præter πρωτοκαθεδρίαν exæquatione?* Nullus planè de *Epiſcopis* ſermo, de *Presbyteris* tantùm indicitur, quænam ſcilicet illis pœnæ moderatio competat, nempe ut *honoris Cathedræ* ſuæ, i.e. *Presbyteralis* participes eſſe permittantur, ſi *peccati verè pœnitentiam egiſſe* cenſeantur, at aliud nihil.

§.9. Non opus eſt ut à *Walone* edoceamur, ſuas *Presbyteris Cathedras* fuiſſe; verùm *ſupra Presbyteros* omnes, ſublimiorem *Cathedram Epiſcopo* aſſignatam fuiſſe, cujus nulla unquam *Presbytero* cuivis participatio, aut conſortium fuit, ſi nondum perſpexerit *Walo*, tandem monendus eſt, quod tamen ab eo ſatis agnitum videtur, *cùm πρωτοκαθεδρίαν Epiſcopi* excipiat; Quâ, ſi *ordinis* tantùm prioritatem, ſine *ſuperioritate*, aut ὑπεροχῇ omni intelligi putaverit, ſibi turpiter imponi paſſus eſt; Si verò cum *Cathedrâ excelſiori & honoratiori*, conjunctam etiam ſupra omnes *Presbyteros authoritatem*, & dignitatem, pulchrè ſanè ἰσοτιμία *Presbyterorum* & *Epiſcopi* ſtabilita putabitur. At de iſtis in re manifeſtâ plus ſatis.

§.10. A *primo* igitur ad *duodecimum Canonem* deveniamus, experturi an feliciùs *Waloni* ſucceſſerit, quod à *Chorepiſcopis* & *Presbyteris Civitatis* dicendum putavit, quàm quod à *Cathedrarum* mentione, quâ ad opem labaſcenti cauſæ ferendam uti voluit, petebatur argumentum.

§.11. Quâ in re non opus eſt, ut *Walonem* cum *D. Blondello* committendum curemus, qui hunc *Canonem* aliter legendum duxit, & ex aliorum codicum fide pro [ἐν ἑκάστῃ παροικίᾳ] ἐν ἑτέρᾳ παροικίᾳ ſubſtituit. Quid de integro *Canone* cenſendum ſit gradatim dicemus, ab eâ, quæ ad *Chorepiſcopos* ſpectat particulâ, exorſi.

§.12. Et *primum* quidem, quinam hi *Chorepiſcopi* fuerint, paucis diſquirendum eſt. Χωρεπισκόπων nomine *Villanos*, aut *Regionarios*, aut qui, non in *Civitate*, ſed in *totâ* latè ſparſâ *Regione* degunt, *Epiſcopos* intelligi ex vi nominis palam eſt. Illud etiam voce *παροικίας* in fine *Canonis* ſignificatur, eâ notatur univerſum cujuſque *Civitatis territorium*, ſeu *regionis* iſtius villæ omnes, quæ Urbis *Epiſcopo* ſubſunt.

§. 13. Sic in *Clementis Romani* ad *Corinthios Epiſtolæ* inſcriptione, ἐκκλησία Θεοῦ ἡ παροικοῦσα Ῥώμην, ἐκκλησία Θεοῦ τῇ παροικούσῃ Κόρινθον, Ubi non ſolum quæ inter *Civitatis* muros continebatur *Eccleſia*, ſed & quæ in *univerſo territorio*, ſeu *ſuburbicariâ regione*. *Romano Epiſcopo* ſuberat, *Romam παροικεῖν* dicitur, i.e. *prope* vel juxta *urbem habitare*.

§. 14. Illud enim cuivis notum eſt, *περίχωρον* omnem. ſeu *regionem circumjacentem*, ad *Epiſcopum Civitatis* antiquitùs pertinuiſſe, & illi ſubjectam fuiſſe, juxta illam *Ignatianæ* ad *Romanos Epiſtolæ epigraphen*, Ἰγνάτιος &c. τῇ ἐκκλησίᾳ, ἥτις προκάθηται ἐν τόπῳ χωρίου Ῥωμαίων, *Ignatius Eccleſiæ quæ præſidet in loco*, i.e. *in Civitate ſeu loco præcipuo regionis Romanorum*, Quibus verbis, *Eccleſia* quæ in *urbe* eſt, adeóque *urbis Epiſcopus* toti *regioni* circumjacenti *præſidere* affirmatur ; *Epiſcopi* enim ſub primis temporibus non niſi κατὰ πόλεις in *ſingulis urbibus*, aut oppidis principalibus conſtituebantur.

§. 15. Quod adeò extra omnem controverſiam ponitur, ut docti viri in unius regionis *Eccleſiâ*, non niſi *unum altare* antiquitùs fuiſſe crediderint, juxta præſcriptum *Judæorum* ritum, quibus licet plurimæ *Synagogæ*, unicum tamen *templum*, & *altare*, ídq; in urbe *Hieroſolymitanâ* omnibus totius gentis incolis patebat. Sic ut *Ignatius* ἓν θυσιαστήριον, & ἕνα ἐπίσκοπον in *Epiſtolâ* ad *Philadelphenſes* rectiſſimè conjunxerit, & *ſchiſmatici* porrò omnes *altare contra altare* erexiſſe dicerentur. Conſulatur *Cyprianus de unitate Eccleſiæ Ep:* XL. LXXII LXXIII.

§. 16. Ut ut illud ſit (nam in re incompertâ non eſt audacter nimis pronunciandum) de *Cathedris Epiſcoporum* non niſi in *urbibus* figendis nulla nobis niſi cum *D. Blondello* controverſia futura eſt. Quamvis enim id omnibus notius ſit, quàm ut probationibus indigeat, id tamen ille unus mortalium, aut non vidit, aut nos videre noluit, *Conſtitutos ab Apoſtolis* κατὰ χώρας *Epiſcopos*, *qui verè & propriè* ἐπιχωρίως ἐπισκοποῦντας ἢ χωρεπισκοποῦντας *præſtarent*, *ſe*, *ex oculato teſte Clemente aſſeverante*, *didiciſſe* * affirmans.

* *Apol:* p. 93.

§. 17. Verùm nihil tale aut vidit, aut teſtatus eſt *Clemens* (*oculatus teſtis ille*) *Romanus*, Id tantùm dixit, κατὰ χώρας καὶ πόλεις κηρύσσοντες, καθίστανον τὰς ἀπαρχὰς αὐτῶν, δοκιμάσαντες τῷ πνεύματι, εἰς ἐπισκόπους καὶ διακόνους τῶν μελλόντων πιστεύειν, *Per regiones & civitates*

tates prædicantes Apoſtoli, primitias eorum in Epiſcopos & Diaconos eorum qui credituri erant, conſtituebant.

§.18. Hic primò de voce χώρα diſtingui poſſet, quæ quandoque cum κώμαις, quandoque cum πόλεσι conjuncta invenitur. Si cum κώμαις conjungatur, *Vicorum* numerum, aut multitudinem notatura eſt; at *Civitatum*, ſi cum πόλεσι.

§.19. Imò cum ἁπλῶς uſurpetur, palam eſt eâ frequenter *Provinciam* integram ex pluribus civitatibus conſtantem ſignificari, Sic * *Strabo* de *Aſiâ*, Ῥωμαῖοι, inquit, ἐπαρχίαν ἀπέδειξαν τὴν χώραν, ſic & in *ſcriptis Eccleſiaſticis*, *provinciā* ex pluribus civitatibus & *Eccleſiis*, quibus ſingulis *Epiſcopi* præſunt, aggregatam, χώραν nuncupari videmus; Κυπριανὸς Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἄφρων χώρας, *Concil: in Trullo*, *Can:* II. Et, *jampridem per omnes provincias & ſingulas urbes inſtituti ſunt Epiſcopi*, *Cyprian: Ep:* LII. ubi per *provincias* inſtituti *Epiſcopi*, iis, qui per urbes inſtituebantur, *præpoſiti*, *Archiepiſcopi*, non *Chorepiſcopi* erant.

* *Geogr:* l. XIII.

§.20. At *ſecundò*, Si per χώρας, *pagorum*, aut *villarum*, aut *vicorum*, (quatenus eæ *civitati* opponantur) *confinia*, à *Clemente* hîc intelligi concederemus, nihil tamen ex eo *D. Blondellus* lucraturus eſt.

§.21. Affirmat certè *prædicaſſe Apoſtolos* κατὰ χώρας æquè ac πόλεις, Affirmat *Epiſcopos* & *Diaconos conſtituiſſe*, at de *Epiſcopis* in *regionibus* iſtis, & non in *urbibus* tantùm, conſtitutis, οὐδὲ γοῦν quidem.

§.22. Plura ad hunc *Clementis* locum, cùm eum conſultò tractaret, dicenda putavit *D. Blondellus* [*Nondum*, inquit, *Clementis ſæculo cuiquam in mentem veniſſe, quod A.D. 347. à Sardicenſi Synodo primùm decretum eſt*, *Licentiam non dandam ordinandi Epiſcopum, aut in vico aliquo, aut in modicâ civitatulâ, ne vileſcat nomen Epiſcopi*, *nec dedignatos tunc Apoſtolos vicanorum ſaluti eandem, quâ urbibus urbaniſque providebant, curam impendere.*

§.23. Certè nec nos putamus *Sanctiſſimos viros* cujuſvis ſalutem poſthabuiſſe, ideóque per omnes non urbes tantùm, ſed & vicos verbum prædicaſſe; ſed quæ demum animarum *incuria*, aut *dedignatio* putanda fuit, ſi (ad honorem *Epiſcopo* conciliandum (ἵνα μὴ γένηται) εὐκαταφρόνητος ἡ ἀρχιερωσύνη, ut de *Canone Laod:* LII. dixit *Balſamo*) & ad *Eccleſiæ* conſervandam *unitatem*) *Epiſcoporum Cathedras* extra neceſſitatem multiplicandas non eſſe, eáſque in *urbibus* tantùm, non in *villis*, aut *pagis* quibuſvis inſtituendas eſſe, *Apoſtolis* viſum fuerit? Certè qui in *Sardicenſi Concilio* illud ſtatuerunt, ex hâc ipſâ cauſâ factum ſuum tuentur. Videatur integer *Canon*, quem ad uſum ſuum decurtari maluit *D. Blondellus*. *Licentia*, inquit *Hoſius*, *danda non eſt, ordinandi Epiſcopum, aut in vico aliquo, aut in modicâ civitate, cui ſufficit unus Presbyter, quia non eſt neceſſe ibi Epiſcopum fieri, ne vileſcat nomen Epiſcopi, aut authoritas*. Nihil hîc ex animarum *ſalutis incuriâ* factum, ſed quia nulla *Epiſcopi neceſſitas* fuit; Nec certè major *Apoſtolorum*, de quo *Clemens* locutus eſt, tempore neceſſitas fuiſſe cenſenda eſt, cùm qui tunc creabantur *Epiſcopi* & *Diaconi*, τῶν μελλόντων πιστεύειν *Præpoſiti* conſtituerentur, perpaucis adhuc ad fidem recipiendam perſuaſis.

§.24. Piget talibus immorari. ut & aliis id genus multis, declamatorio more effuſis p. 93. *Fervente ſcilicet illis temporibus charitatis ſpiritu, urbibus vicos, liberis ſervos, divitibus pauperes gratiam cœleſtem æquaſſe, ut unum omnes in Chriſto eſſent, Gal.* III. 28. Illud quidem fatemur lubentiſſimè, ideóque *vicanos, villanos, regionarios* omnes æquè ac *Cives*, aut *Hieroſolymitanos*, aut *Romanos*, *Apoſtolis* charos & æſtimatos fuiſſe, ideóque ad *Epiſcopum*, licèt in *urbe* reſidentem, eorum omnium & ſingulorum curam pertigiſſe, unámque cum urbe, utut *purpureâ*, aut *florenti*, *Eccleſiam* conſtituiſſe. Eſtque hoc [*unum in Chriſto eſſe*] non ut tribus, aut quatuor ubivis ſparſis, *Chriſtianis*, peculiaris ſtatim *Epiſcopus* præponatur. Id enim non ad *unitatem*, ſed ad *ſchiſmata* alenda aptiſſimum eſſe, *Apoſtoli* ſatis noverunt, nec citra omnem neceſſitatem, conſtituiſſe putandi ſunt. At è diverticulo in orbitam revertamur.

§.25. Augeſcente igitur fidelium multitudine, fatemur aliquando, ſed non *ſtatim* poſt *Apoſtolos*, tales in *regionibus*, aut *vicis Epiſcopos* conſtitutos eſſe, qui *vicariam Epiſcopo Civitatis*, cui ſubjiciebantur, operam exhiberent, ideóque in hoc ipſo *Ancyrano Canone*, ab *Iſidoro Mercatore*, à * *Fulgentio Ferrando*, à *Gentiano Herveto*, aliiſque non paucis, *Vicarios Epiſcoporum* appellatos. Hos *Epiſcopalem ordinationem* aliquando accepiſſe teſtatur *Laodicenus Canon* LVII. (*Ancyrani* hujus poſt 50. annos veſtigiis inhærens, at aliquid de novo additurus) οὐ δεῖ, inquiunt *Patres*, ἐν ταῖς κώμαις, καὶ ἐν ταῖς χώραις καθίστασθαι ἐπισκόπους, *Non oportet in vicis, & regionibus Epiſcopos conſtitui*, ἀλλὰ περιοδευτὰς (ſic *Oxonienſes Codices* MS. communiter legunt, ſic *Dionyſius Exiguus*, *Iſidorus Mercator*, & *Gentianus Hervetus*; Sic ex

* Breviat: Can

MSS. *Bibliothecæ Regiæ* ſe emendaſſe ait *Clar: Juſtellus*, non, ut *Tilius*, & *Binius*, οὐ περιοδευτὰς) ſed *circuitores*, alios ſine dubio abſque *Epiſcopali ordinatione* emiſſos, & à prioribus, eo quòd *Epiſcopi* non eſſent, diſtinctos (τοὺς περιοδευτὰς καὶ μὴ ἐπισκόπους, inquit *Balſamo*) τοὺς μέντοι ἤδη προκατασταθέντας, μηδὲν πράττειν ἄνευ τοῦ ἐπισκόπου τοῦ ἐν τῇ πόλει, *Qui verò priùs conſtituti ſunt, nihil ſine Epiſcopi, qui in urbe eſt, ſententiâ faciant*. Ubi ſupponitur aliquos ex hoc numero jamjam *Epiſcopos* conſtitutos eſſe, licèt illud in poſterum vetetur. Idem etiam *Antiocheno Canone* decimo pluſquam innui videmus; Τὺς ἐν κώμαις, ἢ ταῖς χώραις, ἢ τοὺς καλουμένους τοὺς χωρεπισκόπους, εἰ καὶ χειροθεσίαν εἶεν ἐπισκόπων εἰληφότες, &c. *Qui in vicis & regionibus ſunt, vel qui Chorepiſcopi dicuntur, etiamſi impoſitionem manuum Epiſcopi acceperint*, & (ut *Latinus Canonum Codex* duriuſculam φράσιν explicari voluit) ut *Epiſcopi conſecrati ſint*, &c. (ſic & in fine *Canonis* χωρεπίσκοπον δὲ γίνεσθαι ὑπὸ τοῦ τῆς πόλεως, ᾗ ὑπόκειται, ἐπισκόπου, *Chorepiſcopum Civitatis Epiſcopus ordinet, cui ille ſubjectus eſt, ait Latinus*.)

§.26. Ita ſine dubio ſignificat φράσις iſta ejuſdem *Concilii Canone* XVII. Εἴτις ἐπίσκοπος χειροθεσίαν ἐπισκόπου λαβὼν, &c. Ubi ut præceſſerat [*Epiſcopus*] ſic & ſequitur [καὶ ὁρισθεὶς προϊστάναι λαοῦ] quod & *Canone* XVIII per [Εἴτις ἐπίσκοπος χειροτονηθεὶς εἰς παροικίαν] explicatiùs effertur.

§.27. Adeò mihi neutiquam perſuaſurus eſt *D. Blondellus*, *Tres hominum conditiones* (τοὺς ἐν κώμαις, *qui in minoribus oppidis miniſtrant*, τοὺς ἐν χώραις, *qui in villis fundiſque ruſticis quibuſcunque conſtituti ſunt*, *Chorepiſcopos, qui inter conſtitutos* ἐν κώμαις *pauciſſimi erant*) *canonis iſtius verbis apertiſſimis diſtingui*. Certè ſi ſic explicare & probare ſententiam ſuam poſſit, ut præter *Epiſcopum civitatis*, tres alias hominum conditiones eruere poſſit, quibus ſingulis *Epiſcopalis* ordinatio aliquando competiiſſe putanda ſit, ſic ut de iis dici rectè poſſit [εἰ καὶ χειροθεσίαν εἶεν ἐπισκόπων εἰληφότες, *etiamſi ordinationem Epiſcoporum acceperint*] (quod de eo, quod nunquam accidit, ſupponendum non erat) & qui ſinguli *Subdiaconos*, alióſque præter *Presbyteros* & *Diaconos* omnes in *Eccleſiâ* conſtituere potuerunt, Fatebor me in hâc omni luce cæcutiiſſe ; Sin minus, patiatur ſe vir *Doctiſſimus* cum vulgo ſapere, & τῶν καλουμένων χωρεπισκόπων additione, priores phraſes explicari, & ad ſæculi ſtylum accommodari permittat.

§.28. Si verò quæratur, quomodo qui ut *Epiſcopi* conſecrati ſunt, ab aliis per omne ævum *Epiſcopis* diſtinguantur, Reſpondetur,

tur, eo quidem imprimis diſtingui, quòd ab *unico civitatis Epiſcopo,* cùm alii à *Synodo*, aut à *tribus* ad minimum *Epiſcopis* conſtituerentur, 2do quòd ſine *titulo* aut *Cathedrâ*, ἀπολελυμένως *abſolutè* ordinati fuerint, quòd μὴ ἔχοντες καθέδρας οἰκείας, ait *Zonaras*, (κατοικίας οἰκείας, *Blaſtares*) περιέρχονται καὶ καταρτίζωσι τοὺς πιστούς, *circumeant regionem, & fideles confirment, &c.* Et ita, (ut verbis doctiſſimi *Scriptoris*, non meis illud dicam) *in regionibus, agris, aut pagis præpoſiti, officio Epiſcopi fungantur, veluti vicarii Epiſcopi.*

§.29. Hinc eſt quod *Concilii Neocæſarienſis*, eodem anno quo *Ancyranum*, congregati, *Canone* XIII. *Chorepiſcopi*, εἰς τύπον τῶν ἑβδομήκοντα, *ad exemplum* aut formam *Septuaginta* eſſe dicantur, Ut enim illi à *Chriſto* emiſſi ſunt, ut *coram facie* ejus irent, *regnum cœlorum prædicarent*, *morbos curarent*, & ſic *vicariam* ei operam locarent (nullâ tamen fixâ, aut duraturâ, & qualis duodecim *Apoſtolis* poſtea contigit, authoritate induti, ſtatímque ad *Dominum* ſuum redituri) Sic & hi *regionarii Epiſcopi*, ab *Epiſcopo civitatis* emiſſi, *confirmabant fideles, pœnitentes abſolvebant*, aliáque nonnulla, quæ ad eum pertinebant, ejus quaſi loco & vice præſtabant.

§.30. Quod hic de 70. *Chriſti diſcipulis* affirmat *Canon* iſte, ad 70. *Moſis Presbyteros Num.* XI. 14. trahi voluit, neſcio quo fato ad omnia permiſcenda natus, *D. Blondellus*. At ubi quæſo 70. *Moſis Seniores*, ad *regiones* à *Moſe* emittebantur, *euntes, redeuntes*, *Moſe* ſolo juxta *Tabernaculum* ſedem figente? Illud de 70. *Diſcipulis* diſtinctè affirmatur; Nec quicquam *Chorepiſcopis* noſtris convenientius dici potuit; Quorum igitur loco ſuccedere, *Laodiceno Canone*, περιοδευταὶ jubebantur, *Circuitores, Viſitatores*, οἱ σήμερον προβαλλόμενοι παρὰ τῶν ἐπισκόπων ἔξαρχοι, inquit *Balſamo, Exarchi hodiè ab Epiſcopis promoti.*

§.31. Illi quidem περιοδευταὶ ideò dicti, quòd ut *medici* apud *Juſtinian:* qui *circumeunt urbem, cauſâ ſanitatis hominibus reddendæ*, περιοδευταὶ nuncupati ſunt, ſic illi περιοδεύουσι καὶ θεραπεύουσι τὰ ψυχικὰ σφάλματα, ait *Balſamo.* περιέρχονται, ait *Zonaras*, & *Blaſtares, regionem aut vicos circumirent*; Nec igitur *Waloni* credendum eſt, qui ſine omni probatione, non à *circumeundo regionem*, ſed à *curando Eccleſiam* περιοδευτὰς dictos voluit (ut & *morbus*, inquit ille, *quacunque ratione curatus*, περιοδευθῆναι τῷ *ſæculo dicebatur*) cùm iiſdem utrumque competat, περιέρχεσθαι καὶ ἐπιτηρεῖν; titulus verò περιοδευτῶν à priori nomi poſſeſſione ducatur,

tur, nec περιοδευταὶ unquam *medici* dicantur, quia *curant* morbos, ſed quia curaturi *circumeant*. At prodigii inſtar eſt quod in hujus vocis redditione * *Gretſero* accidit, qui eâ notari voluit ἐξυπνιστὰς, *quorum munus erat circumire Templum & dormiturientes excitare*. Res clarior eſt quàm ut ulteriori diſceptationi locus ſit, ideo quòd *regionem* & *vicos* omnes (περιοδεύειν, περίχωρον) *circuirent* & *viſitarent*, περιοδευτὰς dictos eſſe.

* in Cod. c. 14.

§.32. Mirari igitur ſatis nequeo, quid itidem *D. Blondello* in mentem venerit, ut hæc hoc *Ancyrano Canone* comprehenſa, eodem ſenſu dicta eſſe affirmaverit, quo de *Epiſcopis Antiochena Synodus* ſancivit *Can:* XIII. μηδένα τολμᾶν ἀφ' ἑτέρας ἐπαρχίας εἰς ἑτέραν μεταβαίνειν καὶ χειροτονεῖν, & *Can:* XXII. ἐπίσκοπον μὴ ἐπιβαίνειν ἀλλοτρίᾳ πόλει, τῇ μὴ ὑποκειμένῃ αὐτῷ. Exinde concludens *Epiſcopum æquè arctis compedibus ac Chorepiſcopos cohibitos eſſe*.

§.33. Verùm *primò* illud manifeſtum eſt, *Antiochenos Canones* iſtos ad *Epiſcopos* quoſvis, aliorum officiis ſe immiſcentes, ideóque ἀλλοτριεπισκοποῦντας, ſpectaſſe.

§.34 *Secundò*, *Ordinationem Presbyterorum* & *Diaconorum Chorepiſcopis* in univerſum interdici, & non ſolùm in alienâ ἐπαρχίᾳ. Illud præter lucidiſſima *Canonis* verba, *Antiochenus Canon* decimus, *Ancyrano* poſt 27. annos ſuccedens, monſtrabit, τοὺς ἐν ταῖς κώμαις ἢ ταῖς χώραις, ἢ τοὺς καλουμένους χωρεπισκόπους &c. ἔδοξε εἰδέναι τὰ ἑαυτῶν μέτρα, &c. καθιστᾶν δὲ ἀναγνώστας, καὶ ὑποδιακόνους, καὶ ἐφορκιστὰς, καὶ τῇ τούτων ἀρκεῖσθαι προαγωγῇ, μήτε δὲ πρεσβύτερον, μήτε διάκονον χειροτονεῖν τολμᾶν, δίχα τοῦ ἐν τῇ πόλει ἐπισκόπου, ᾗ ὑπόκειται αὐτός τε, καὶ ἡ χώρα, *Chorepiſcopi hic ſuas metas ſcire jubentur, lectores, ſubdiaconos, exorciſtas conſtituere, neutiquam verò Presbyteros aut Diaconos ordinare, ſine Epiſcopo civitatis, cui & ipſe & regio integra ſubjicitur.* Sic * *Damaſus*, *Chorepiſcopis*, inquit, *non liceat Sacerdotes conſecrare, nec Diaconos.* Et * *Leo primus*, *Quamvis cum Epiſcopis plurima illis* (*Chorepiſcopis*) *Miniſteriorum communis ſit diſpenſatio, quædam tamen Eccleſiaſticis regulis ſibi prohibita noverint, ſicut Presbyterorum & Diaconorum conſecratio.*

* Ep: ad Epiſc: Numid: Tom: I. Concil:

* Epiſt: LXXXVIII. ad Epiſc: Gall: & Germ:

§.35. Nec eſt quòd verba iſta in fine *Canonis Ancyrani* à *D. Blondello* poſita [ἐν ἑτέρᾳ παροικίᾳ] illi fraudi fuiſſe putemus, cùm illa, ſi genuina lectio eſſet, ad poſterius *Canonis* membrum, in quo de *Presbyteris civitatis* ſermo eſt, non ad prius, in quo de *Chorepiſcopis*, referatur.

§.36. De lectione verò iſtâ, quàm non ſit genuina, & quàm

rectè

recte à * *Walone* & † *Cl: Salmaſio* rejiciatur, plura mox dicemus.

* *Wal: Miſſ:* p.304.
† *Appar: ad l. de Prim: Papæ* p.74.

§.37. Tandem igitur quid hoc primo *Ancyrani Canonis* tmemate intelligendum ſit, videamus, Χωρεπισκόποις μὴ ἐξεῖναι πρεσβυτέρους ἢ διακόνους χειροτονεῖν, Hoc eſt, *Placuit Synodo huic, ut Chorepiſcopi, quamvis antehac in regionibus ſuis* (aut licentiâ nimiâ abuſi, & ſupra μέτρον ſuum elati, aut ex poteſtate ſibi per *ordinationem Epiſcopalem* collatâ) *Preſbyteros & Diaconos ordinaverint, in poſterum tamen illâ libertate non utantur; Subdiaconos tantùm, alióſque inferiora Eccleſiæ munera obeuntes conſtituant, reliquáque quæ ad officium ſuum, ex Epiſcopi civitatis juſſione, aut approbatione, pertinent, diligenter præſtent.*

§.38. Hunc ſolum ſenſum huic *Canoni* ſubeſſe, teſtis eſt omni exceptione major *Antiochenus Canon* X. modò prolatus, cui tamen, præter alia prædicta, addi etiam poterit inſignis locus *Baſilii Magni* (poſt annos circiter 60.) in *Epiſt:* CLXXXI. ubi de ὑπηρετούντων τῇ ἐκκλησίᾳ *approbationis* & *receptionis* modo, verba faciens, τὴν πάλαι τῆς τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαις ἐμπολιτευομένην συνήθειαν ſic deſcribit, *Omnis*, inquit, *eorum converſatio* ἐπολυπραγμονεῖτο, *curiosè à Presbyteris & Diaconis cum illis habitantibus indagabatur*; Illi portò ἐπανέφερον τοῖς χωρεπισκόποις, *ad Chorepiſcopos referebant, qui* τὰς παρὰ τῶν ἀληθῶς μαρτυρούντων δεξάμενοι ψήφους, καὶ ὑπομνήσαντες τὸν ἐπίσκοπον, οὕτως ἐνέκρινον τὸν ὑπηρέτην τῷ τάγματι τῶν ἱερατικῶν, *acceptis eorum qui verè teſtimonia ferebant* (i.e. teſtimonia fide digna) *calculis, ſive ſuffragiis, & cùm Epiſcopum priùs de iis certiorem fecerint, hunc ad modum, miniſtrum quemvis* (*Subdiaconum* ſcilicet &c.) *ordini Hieraticorum, vel eorum qui ſacris miniſtraturi erant, accenſebant*, Cùm corruptis jam ſæculi moribus, omnibúſque in pejus degenerantibus, *Chorepiſcopi*, ad quos *Epiſtolam* iſtam miſit Sanctus *Pater, Epiſcopum civitatis* inſuper habentes, rémque omnem ad illum nihil pertinere cenſentes (εἰς ἑαυτοὺς τὴν ὅλην περιΐστησι αὐθεντίαν) *totam ſibiipſis authoritatem arrogarent, ac aſſumerent.*

§.39. Clariſſima adhuc omnia, & ex quibus ad derogandam *Epiſcopo* ὑπεροχὴν, & *ſingularem* (tam in *urbe*, quàm in *regione ſuburbicariâ*) authoritatem illi eripiendam, aut minuendam, aut ad quamcunque poteſtatem cuivis, præter *Epiſcopum*, & *Vicarium* ejus (ad id aut *Epiſcopali ordinatione* ἀπολελυμένως, i. e. *ſine titulo* indutum, aut ad ſpeciales operas ab eo quoviſmodo conſtitutum, reſervatâ ſibi uni *Presbyterorum* & *Diaconorum* *ordinatione*) aſſerendam, nihil planè colligi, aut concludi poteſt.

§.40. Illud (non ex iſtis tantùm præmiſſis à me propoſitis, & probatis, ſed & contra quemlibet diſſentientem, ex ſuis) hoc unico *dilemmate* extra dubium ponetur.

§.41. *Chorepiſcopi Ancyrano* hoc *Canone* memorati, aut *Epiſcopalem ordinationem* ſinguli accepiſſe credendi ſunt, aut ſine eâ, ad ſpeciales operas in *regione* & *vicis* præſtandas, ad libitum *Epiſcoporum*, &, ut eorum *Vicarii*, literis tantùm ſignatis, aut aliâ quavis ratione, ab iis muniti ſunt; Si prius concedatur (quod à nobis ſatis confirmatum eſſe putamus) tunc ſtatim ſequetur, hos *regionarios Epiſcopos*, utcunque *Civitatis Epiſcopis* ſubjacentes (qui & ipſi quadamtenus *Metropolitæ* ſubjiciebantur, videatur *Antiocheni Concilii Canon* IX.) verè tamen *Epiſcopos* fuiſſe, ſed non *Civitatum*; ut & *Epiſcopi* minorum civitatum *Epiſcopi* ſunt, ſed non *Metropolitæ*; Imò *Epiſcopos*, quantum ad *ordinationem* ſpectat, ſed non quantum ad *titulum*; *Epiſcopos* ſcilicet, ſuadente neceſſitate, *ſine titulo ordinatos*, *Epiſcopos* denique *Vicarios* (nec igitur, ut *Walo* hinc ſequi voluit, *Presbyteros à Presbyteris ordinatos, nec qui ſolùm Presbyteri erant*, *Epiſcopos dictos eſſe.*)

§.42. Hos itidem cùm tales eſſent, nec adhuc *Ancyrano Canone* prohiberentur, *Presbyteros* & *Diaconos regionarios* ordinaſſe, aliáque in *regionibus* adminiſtraſſe (ita tamen ut ἐν κυριακῷ πόλεως, præſente aut *Epiſcopo*, aut *Presbytero Civitatis*, ne minima quidem illis licerent; videatur *Neocæſarienſis Concilii Canon* XIII.) & hæc omnia quidem adhuc rectè, & ex jure ſuo, ut *Epiſcopos regionarios*, ac *Vicarios* feciſſe. Poſtea verò quorundam actuum ad eos priùs pertinentium *exercitia*, *canone* iſto (ut & *Antiocheno* dein *decimo*) illis interdicta eſſe, & ad *ſolum Epiſcopum Civitatis* relata, aut, ſi *Arabico* iſtius *Canonis Paraphraſtæ* credamus, ad *Chorepiſcopum, ex mandato Epiſcopi civitatis*; Sic enim ex *Arabico Canonum MS. Oxonienſi* legimus. *Ut non faciant Presbyteros aut Diaconos omnino, neque in villâ, neque in urbe abſque mandato Epiſcopi, Niſi rogatus fuerit Epiſcopus hâc in re, & permiſerit eos ut faciant eos, nec non ſcripſerit eis ſcriptum, quod authoritatem dabit eis eâdem de re*, Ex eo autem nihil contra ipſam poteſtatem, ante interdictum *Canone* exercitium, ſatis liberam, concludi poſſe, ὅπερ ἔδει δεῖξαι.

§.43. Sin verò poſterius ſupponatur (nullatenus tamen concedendum) *Chorepiſcopis* ſcilicet his *Epiſcopalem ordinationem* nunquam contigiſſe, Tunc & illud ſequetur, eos, ſi quando *Presbyteros*

teros aut *Diaconos ordinaverint* (quod adhuc de illis neutiquam affirmatum vidimus) orbitam planè & *μέτρον* ſuum tranſiliiſſe, rectéque ab *Ancyrano*, ut & *Antiocheno Canone* in ordinem redactos eſſe; Sic tamen ut alia quædam (*Subdiaconorum* &c. *constitutio*) iis ab *Epiſcopo Civitatis* indulta, & nondum interdicta, ſed ſpecialiter ipſis *canonis* verbis reſervata, iis adhuc competiiſſe putentur. At illud ex abundanti. De *Chorepiſcopis* igitur, adeóque priori iſtius *Canonis* parte id ſatis ſupérque dictum eſto.

Cap. IX.

Secundum Canonis membrum de Presbyteris. Lectiones variæ. Arabicus Interpres. Canonis emendatio. Argumenta pro emendatione. Canonis ſenſus Presbyteranis nullatenus favens.

§. 1. ISTIS igitur ſic perpenſis, pergamus ad poſteriorem *Canonis* portiunculam, quæ ad *Presbyteros* pertinet, ea ſic in *Wal: Meſſ:* ut & in *App: Claudii Salmaſii* ad *lib: de Prim:* proponitur. Ἀλλὰ μηδὲ πρεσβυτέροις πόλεως χωρὶς τοῦ ἐπιτραπῆναι ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου μετὰ γραμμάτων ἐν ἑκάστῃ παροικίᾳ, & *Latinè* ex *Dionyſio Exiguo, Sed nec Presbyteris Civitatis ſine præcepto Epiſcopi vel literis, in unaquaque parœciâ.* A *D. Blondello* pro [πρεσβυτέροις] [πρεσβυτέρους] & pro [ἑκάστῃ] [ἑτέρᾳ] ponitur. Harum lectionum, non ita latè diſſitarum, ſenſus tamen planè alius atque alius. Nam ſi cùm *D. Blondello* [πρεσβυτέρους] legatur, cùm in initio *Canonis* præceſſerit dativum [χωρεπισκόποις] neceſſum erit ut [πρεσβυτέρους πόλεως] cum præcedente [πρεσβυτέρους ἢ διακόνους] connexa, à verbò itidem χειροτονεῖν regantur, & ita ſenſus lucidiſſimus (at qui *Presbyteranæ cauſæ* nequaquam faveat) exurget. Χωρεπισκόποις μὴ ἐξεῖναι χειροτονεῖν πρεσβυτέρους πόλεως, &c. *Chorepiſcopis non licere Presbyteros civitatis ordinare, ſine mandato ab Epiſcopo per literas recepto.*

§. 2. Et huic certè lectioni *MS. Arabicus* vetuſtus calculum ſuum & ſuffragium daturus eſt, Cum de *Chorepiſcopis* ſic *canonem* proponat, *Ne faciant Presbyteros neque Diaconos omnino, neque in villâ neque in urbe abſque mandato Epiſcopi* &c. nec ſyllabam addat, quâ innuatur, aut explicetur, quid *Presbyteris Civitatis*, aut in *ſuâ*, aut *alienâ parœciâ* liceat, vel non liceat.

§. 3. Huc etiam pertinere videtur titulus huic *Canoni* à *Dionyſio Exiguo* præfixus. *Quòd non oporteat Chorepiſcopos ordinare Clericum niſi in agris & villatis*, *de Presbyteris itidem*

ὐδὲ

οὐδὲ γρῦ. At ſi iſta cuiquam non arrideant, ad alia procedamus.

§.4. Et cum in his verbis recenſendis adeò magna ſit exemplarium varietas, Infinita quidem occurrunt, quæ hîc dici poſſunt. Poſt *codices* autem quos nactus ſum, ſingulos inter ſe collatos, nihil mihi potius videtur, quàm ut truncato & manco canoni, vocula una aut altera addatur, verbáque ſic demum *græcè* legantur. *Ἀλλὰ μηδὲ πρεσβυτέρους πόλεως χωρὶς τοῦ ἐπιτραπῆναι ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου, μετὰ γραμμάτων, πράττειν τι ἐν ἑκάστῃ παροικίᾳ, Sed neque Presbyteris civitatis, ſine mandato ab Epiſcopo per literas recepto, quippiam facere in unaquâque parœciâ.*

§.5. Voces iſtas [*πράττειν τι*] aut alias quæ iis æquipolleant, ſic interſerendas eſſe, & in antiquis *Græcis codicibus* olim lectas fuiſſe, teſtabitur primò *Iſidorus Mercator* (cujus editio in *Eccleſiis Hiſpanicis* ante *Dionyſium Exiguum*, recepta eſt) qui ſic legi voluit. *Sed nec Presbyteros civitatis ſine Epiſcopi præcepto ampliùs aliquid imperare, vel ſine authoritate literarum ejus aliquid agere.*

§.6. *Secundò*. Idem nobis perſuaſura eſt *Gentiani Herveti* verſio (à * *D. Blondello vetus* appellata) *Sed nec Presbyteros Civitatis ſine juſſu Epiſcopi aliquid jubere, neque in unaquâque parœciâ aliquid agere.* * Apol: p. 97.

§.7. *Tertiò*. Sic ✝ *Fulgentius Ferrandus*, Canon XCII. *Ut Presbyteri Civitatis ſine juſſu Epiſcopi nihil jubeant, nec in unaquâque parochiâ aliquid agant, Can: Sardicen:* (legendum ſine dubio *Ancyr:*) *tit:* XIII. ✝ Breviat: Can:

§.8. *Quartò. Ipſius Dionyſii Exigui exemplar illud*, quo *Adrianus* primus uſus eſt, quódque & ille & (ipſo *D. Blondello* fatente) *Capitulare Aquiſgranenſe veteri Còdici prætulerunt*; Sic enim ibi *Canonem* iſtum exaratum perſpicimus, *Sed nec Preſbyteris civitatis ſine Epiſcopi præcepto ampliùs aliquid imperare, vel ſine authoritate literarum ejus in unaquâque parochia aliquid agere.*

§.9. *Quintò*, Denique, Huic *Canonis* hujus lectioni ſuffragatur, miréque concordat *Laodicenus* LVII. *ὡσαύτως δὲ καὶ τοὺς πρεσβυτέρους μηδὲν πράττειν ἄνευ τῆς γνώμης τοῦ ἐπισκόπου, Similiter & Preſbyteri præter conſilium Epiſcopi nihil agant*, Quibus verbis cùm de *Chorepiſcopis* propoſitum *Canonem* claudi videamus, eodem planè modo, quo hîc *Ancyranus* concluſus eſt, nihil magis conſentaneum, aut idoneum definiri poteſt, quàm ut hi duo *Canones* ſic in univerſum æquipollere cenſeantur, ut mutilatus unus ex altero ſanari & explicari poſſit.

§. 10. Quod ſi fiat, lucidiſſima ſtatim omnia futura ſunt, & cum *Chriſti* verbis, quæ omnem *Apoſtolis* authoritatem, cum *Ignatii* toties iteratis, quæ *Presbyteris* nihil ἄνευ γνώμης ἐπισκόπου agendi ἐξουσίαν largita ſunt, & denique cum *Arelatenſis*, aliorúmque *conciliorum decretis* concorditer, & harmonicè conſpirantia: nec quivis certè in univerſo *Canonum* codice, *Presbyteranorum* ἰσοτιμίᾳ minus faviſſe reperietur, quàm qui præ aliis omnibus laturus ſubſidium putabatur.

Cap. X.

Argumentum ex Eutychio. Eutychii ἀνιστορησία. Epiſcopi in Ægypto plures præter Alexandrinum. Τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ παροικίας Epiſcopus Anianus. Hieronymus cum Eutychio non concordat. χειροθεσία ad Epiſcopos, electio ad Presbyteros pertinere poteſt.

§. 1. Reſtat unicum *Argumentum*, quod contra Theſin noſtram ſatis proſperè militaſſe quibuſdam creditur, Ex *Annaliſtâ* illud *Alexandrino*, aut *Originum* ſcriptore *Eutychio*, *Authore* certè (ne quid gravius dicam) non adeò venerando, produxit † *D. Blondellus*, Qui poſt *Marci Eccleſiæ Alexandrinæ* fundatoris tempora, uſque ad *Demetrium* ejuſdem *Eccleſiæ Epiſcopum*, *Patriarchas* ſingulos *Alexandrinos* electos, & cum ordinatione manuum ordinatos à *Presbyteris* 12, ídque ex ipſius *Marci* juſſu factum eſſe affirmat.

† *præf:* p. 17.

§. 2. Facilis itidem reſponſio, nullam hâc in re *Eutychio* fidem deberi, ut qui aſſertioni huic apertâ ἀνιστορησίᾳ viam muniverit, nullum ante *Demetrium* in univerſâ *Ægypto*, præter *Patriarcham Alexandrinum*, *Epiſcopum* fuiſſe pronuntians.

§. 3. Verùm potior multò teſtis *Euſebius*, l. VI. c. 1. apud quem τῶν αὐτόθι παροικιῶν, i. e. *plurium in Ægypto diœceſium*, (quas ſine *Epiſcopis*, qui illis præficerentur, fuiſſe nemini credibile erit) mentio reperitur, *quarum*, inquit ille, ἐπισκοπὴν *Demetrius poſt Julianum ſuſcepit*.

§. 4 His addi ſecundò poteſt, *Patriarchatum* (quem ab ipſius *Marci* temporibus * *Eutychius* ipſe agnoſcit) civitatis iſtius

[*] *Anianũ Marcus conſtituit Patriarcham, & Is primus erat Alexandriæ Patriarcha conſtitutus, & conſtituit Marcus* XII. *Presbyteros qui manerent cum Patriarchâ, adeò ut cum vacaret Patriarchatus, eligerent unum, & Patriarcham crearent.*

Epiſcopo neutiquam competere potuiſſe, ſi nulli in univerſâ *provinciâ Epiſcopi* eſſent, quibus præponeretur; Ideóque quod ab eodem *Euſebio* de *Marco* affirmatur, l.II. c.ιϛ'. dignum eſt quod his addatur, cum nempe ἐκκλησίας πρῶτον, ἐπ' αὐτῆς Ἀλεξανδρείας συςήσασθαι, *plures in ipſâ Alexandria conſtituiſſe Eccleſias*, (quas ſub nomine τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ παροικίας *Anianus ſuſcepit*, c. κδ'.) *Tantam enim multitudinem eorum fuiſſe*, qui ἐκ πρώτης ἐπιβολῆς *ex primâ Marci aggreſſione Chriſti fidem amplexabantur*, δι' ἀσκήσεως αὐτῶν φιλοσοφωτάτης ϗ σφοδροτάτης *ſanctiſſimo vitæ ejus inſtituto ad fidem allecti*, ut *Philo Judæus Apoſtolorum* σύγχρονος, miſſus ad *Caium Imperatorem* legatus, *ipſorum* διατριβὰς ϗ πᾶσαν τε βίου ἀγωγὴν *ſibi delineandam ſcriptis ſuis putaret.*

§.5. Nec illud tantùm. Videatur liber περὶ βίου Θεωρητικ: & ex eo *Euſebius hiſt:* l.II. c.ιζ'. *Deſcribit*, inquit ille, προεδρίας πρῶτον, τῶν τῆς ἐκκλησιαστικῆς λειτουργίας ἐγκεχειρισμένων, *Ægyptiacum* hunc *præſidendi modum inter eos qui Eccleſiaſtica miniſteria obierunt.* Is verò duobus abſolvebatur, διακονίαις, ϗ τῆς ἐπὶ πᾶσιν ἀνωτάτω τῆς ἐπισκοπῆς προεδρίαις, *Diaconorum miniſteriis, & ſupremis, ſuper omnes, Epiſcopatus, vel Epiſcopalis honoris præſidentiis.* Omnia quidem ad aliarum *Eccleſiarum* ritum amuſſitata, nec quicquam extra orbitam, quo ſibi ſic prolixè placeant, aut exultent *Preſbyterani.*

* *Advers: Val: in init:* §.6. Tertiò, de *Valentino* affirmat * *Tertullianus*, *Epiſcopatum* ab eo affectatum eſſe, ut qui eloquio multum potuit, cùm verò ſpe iſtâ excideret, aliúſque ex cauſâ martyrii ei anteponeretur, ad hæreſim divertiſſe. In *Ægypto* illud factum eſſe ſatis conſtat, * *Hær: Valent: in init:* ipſum quippe *Valentinum*, * *Epiphanio* teſte ἐκ τοῦ νομοῦ Ἀθριβίτου *ex diviſione Athribite*, ſatis ab *Alexandriâ* diſſitâ, oriundum, nec igitur cauſam ſubeſſe, cur aut *Alexandrinum Patriarchatum* ab *Athribite* affectatum, aut nullos præter *Alexandriæ Patriarcham* in *Ægypto Epiſcopos* fuiſſe ſuſpicemur.

§.7. Imò *quartò*, eundem hunc *Marcum* in *Pentapoli Eccleſias* conſtituiſſe, author eſt vitæ ejus ſcriptor apud *Photium*, quas igitur *Patriarchæ Alexandrino* ſubjici jubet *Canon Nicenus* VI. ut & *Ægypti* & *Lybiæ* reliquas, ídque ex antiquo & primitivo more in *Eccleſiis* illis obtinente.

* *Vit: Saturnin:* §.8. *Quintò*, in *Epiſtolâ Adriani Imperatoris*, apud * *Vopiſcum*, eorum mentio occurrit, qui ſe *Chriſti Epiſcopos* dicunt, ídque in *Ægypto*, ubi *Serapis* colebatur, & ne *Epiſcopos* pro *Presbyteris* ſumi putemus, ſtatim diſtinctè adjicitur, *Nemo Chriſtianorum Presbyter.*

§.9.

§. 9. *Sextò, Hieronymus* ipſe, cui ſic amicè ſuffragium ſuum dediſſe *Eutychium* gloriantur, cum *Eutychio* non concordat, *Ep:* LXXXV. ad *Evagrium.* * Ille certè, electionem *Epiſcopi* uſque ad *Heraclam* & *Dionyſium* penes *Presbyteros* fuiſſe affirmat, at *ordinationis*, aut impoſitionis manuum *Presbyterorum*, nulla illi mentio eſt, nullum veſtigium, nec vola, nec manus, ut dici ſolet. Illa quidem χειροθεσία ab *Epiſcopis Ægypti*, ex *Marci* juſſu, nunquam non adhiberi, & interim *electio* ad *Presbyteros Alexandrinos* pertinere potuit. Nec quicquam igitur hinc concludi poterit, quod *Presbyteranorum* ἰσοβαθμία faveat, At ex adverſo, ab ipſo *Marco*, *Ananiam*, ſeu *Anianum*, ut *Epiſcopum* & *Patriarcham*, eúmque in excelſiori ſuper *Presbyteros* gradu in *Eccleſiâ* illâ collocatum eſſe. Imò quamprimum alii in *Ægypto Epiſcopi* eſſent, quorum manus *Patriarcha* huic imponi potuerunt, *Patriarcham* ab illis conſtanter inſtitutum, & conſecratum fuiſſe, nec denuò ad *Presbyteros* actum iſtum rediiſſe, *Eutychii*, ſi opus ſit, teſtimonio firmabitur. At de iſtis ſatis.

* *Nam & Alexandriæ à Marco Evangeliſtâ uſque ad Heraclam, & Dionyſium Epiſcopos, Presbyteri ſemper unum ex ſe electum in excelſiori gradu collocatum Epiſcopum nominabant, quomodo ſi exercitus Imperatorem faciat.*

DISSERTATIO QUARTA,

De Actorum & Epiſtolarum Apoſtolicarum periochis, quæ ad Eccleſiaſtici Regiminis formam pertinent.

CAP. I.

Acta Apoſtolorum paucorum annorum unius Pauli hiſtoria. Syllabus dicendorum.

§. 1. POſt iſtam ſolennem *Apoſtolorum* miſſionem (quâ omnem in *Eccleſiâ* poteſtatem in manus eorum traditam eſſe comperimus) Præter *Matthiæ* in deſertoris *Judæ*, *Pauli* & *Barnabæ*, ex ſpeciali *Spiritus* præceptione, *Act.* XIII. 2. in *Jacobi* c. XII. 1. gladio percuſſi locum (pari modo quo *Ephraim* & *Manaſſes* demortui *Joſephi* vicem ſupplere jubebantur) allectorum hiſtoriam, vix quicquam eſt quod hâc ex parte addendum curaverint ſacri Scriptores.

§. 2. *Apoſtolorum* quippe *Actus*, qui à *Lucâ* exarati, profectionibus & perpeſſionibus *S. Pauli*, quibus * Ille interfuit, deſcribendis, idque per annos non adeò multos, potiſſimùm inſumebantur, totius *Eccleſiæ* per *Orbem* omnem ab *Apoſtolis* plantatæ, & *Epiſcoporum* in unaquâque conſtitutorum hiſtoriam nobis tradidiſſe credendi non ſunt.

* τὰ πλεῖστα συγγεγονὼς τῷ Παύλῳ τὰς πράξεις ὀφθαλμοῖς παραλαβὼν, συνετάξατο. *Euſeb: Hiſt:* l. III. κ. δ'.

§. 3. Quædam certè in illis rei geſtæ veſtigia non obſcura, ut in *Sancti Pauli*, & præſertim in *Chriſti* ipſius ad *Aſiaticas Eccleſias* per *Johannem* tranſmiſſis, *Epiſtolis* deprehenduntur, quibus quid ab *Apoſtolis* ſingulis, in ſuis per univerſum *Orbem* peregrinationibus præſtitum ſit, dignoſci poteſt; At & illa non adeò clara, ut non à proximorum ævorum *ſcriptoribus*, ſi ſuffragia liberè ferre permittantur, cumulatiorem lucem acceptura ſint.

§. 4. Illud omne ad quinque capita reducendum erit. *Primum*, quod ad hos *primarios Apoſtolos*; *Secundum*, quod ad *Alios ab* *iis miſſos, ſecundarios Apoſtolos*; *Tertium*, quod ad *Angelos Apocalypticos*; *Quartum*, quod ad ipſam ἐπισκόπου & πρεσβυτέρου; *Quintum*, quod ad Διακόνου appellationem explicandam pertineat.

Cap. II.

Apoſtoli per ſe, ut Epiſcopi, Eccleſias quas plantarunt, adminiſtrarunt.
I. *Cor*.III. 6. *&* IV. 15, 16, 21. *&* V. 3, 4.

§.1. AD *primum* quod attinet, ex *Scripturis* ſatis clarum eſt, Hos *Chriſti Apoſtolos*, totidem ſingulares perſonas, *Eccleſias* plantaſſe primùm, dein rexiſſe, nec præſentes tantùm, ſed & in *abſentiâ*, per ſe, non mediante, aut intercedente ſemper aliquo *Presbyterorum* collegio, adminiſtraſſe.

§.2. Illud ex unius *Sancti Pauli* erga *Corinthios* ſuos factorum veſtigiis ſatis pateſcit, Ἐγὼ, inquit, ἐφύτευσα. *Plantavi ego*, I.*Cor*.III.6.& οὐ πολλοὺς ἔχετε πατέρας ἐν Χριστῷ, Ἐγὼ γὰρ διὰ τοῦ Εὐαγγελίου ἐγέννησα ὑμᾶς, *Non multos in Chriſto Patres habetis, Ego enim per Evangelium* (primâ inter vos *Evangelii* prædicatione) *genui vos*, c.IV. 15,16.

§.3. Quos ergo unus *plantavit*, eos etiam ſibi uni *procurandos* vendicat, Ἐλεύσομαι, inquit, ταχέως πρὸς ὑμᾶς καὶ γνώσομαι &c. v.19. *Veniam citò ad vos inflatos*, habitâ facti cognitione *judicaturus*, ἐν ῥάβδῳ *in virgâ*, ſi opus ſit, v.21. & ἐγὼ μὲν ὡς ἀπὼν ἐν σώματι, παρὼν δὲ τῷ πνεύματι, ἤδη κέκρικα ὡς παρὼν, τὸν οὕτω τοῦτο κατεργασάμενον, &c. *Ego quidem abſens corpore, præſens vero ſpiritu, illum qui hoc taliter commiſerit, judicavi jamjam, tanquam præſens*, παραδοῦναι τὸν τοιοῦτον τῷ Σατανᾷ, *talem Satanæ tradere*, &c. c.V. 3, 4. In re liquidâ pluribus opus non erit; Iſtam ſcilicet *Corinthiorum Eccleſiam* à *Paulo plantatam*, ab eo uno abſente jam, mox ad eos profectionem maturante, adminiſtratam fuiſſe.

Cap. III.

Secundarii Apoſtoli, II.*Cor*.XI. 28. *Jacobus Hieroſolymorum Epiſcopus, Apoſtolus, at non e duodecim.* חלפי *Differentia inter Alphæum, & Cleopham. Jacobus Juſtus* I.*Cor*.XV. 7. *vel à Chriſto vel ab Apoſtolis Epiſcopus inſtitutus. Ruffinus emendatus, Act*.XII.17. *Gal*.I.19. *Act*.XV.6,22. *Gal*.II 9. *Act*. XXI. 18. Ἀπόστολος Ἰάκωβος, *Thaddæus Apoſtolus. Lucas* Ἀπόστολος, II.*Cor*.VIII. 18, 19, 23. *Epiphanius vindicatus. Barnabas Act*.XI. 23. *Marcus. Marci duo.* I.*Pet*.V. 13. *Apoſtolus, Timotheus Epiſcopus & Apoſtolus*,

lus, ut & Titus. Epaphroditus, Clemens Romanus, Apoſtolus, ut & Ignatius Theodoreti celebre teſtimonium. Gnoſtici ſe Apoſtolis præferentes, i.e. Epiſcopis

§ 1. SEcundò, *Primarii* hi, & κορυφαῖοι à *Chriſto* immediatè vocati, & miſſi *Apoſtoli*, alios inſuper *Secundarios*, ſeu ἐν δευτερείῳ poſitos, ejuſdem & juriſdictionis, & nominis participes factos. *Apoſtolos* miſerunt, qui *Eccleſias* etiam aut ipſi plantarent, & regerent, aut ab aliis priùs plantatas (& adhuc ad curam & μέριμναν ipſorum *Apoſtolorum* generali modo pertinentes, II. *Cor.* XI. 28.) ſibi adminiſtrandas, & *regendas* ſuſciperent.

§. 2. Illud exemplis nonnullis confirmabitur. Inprimis *Jacobi fratris Domini*, quem inter *duodecim Chriſti Apoſtolos* numerandum non eſſe, libenter * *Waloni* largiemur, & in eum ſenſum ✠ *Euſebii* verba [εἷς δὲ καὶ οὗτος τῶν φερομένων τοῦ σωτῆρος μαθητῶν, ἀλλὰ καὶ ἀδελφῶν ἦν] neceſſariò intelligenda eſſe contendimus, cùm μαθητὰς iſto capite, duodecim *Apoſtolis* manifeſtè opponi videamus. Teſtatur illud *Menologium Græcorum* tres *Jacobos* celebrans, *Jacobum Alphæi*, die 9°. *Octobris*, *Jacobum Fratrem Domini*, die 23°. *Octobris*, & *Jacobum Zebedæi*, die 30°. *Aprilis*, Sic & *Author Recognitionum*, quem *Clementem* non eſſe, ex eo (inter alia) *Bellarminus* concludit, quòd *Jacobum fratrem Domini* non vult eſſe *Apoſtolum* ex duodecim.

* *Certum eſt non fuiſſe unum ex duodecim. Wal: Meſſ:* p. 20.
✠ *Eccl: Hiſt:* l. I. c. ια'.

§. 3. Unicum eſt, quod contrarium quibuſdam (non ſic *Waloni*, aut *D. Blondello*, quod ſciam) ſuadere videtur, quòd ſcilicet *Alphæi* & *Cleophæ* nomina apud *Syros* in unum recidere videantur, cum *Syriacum* חלפי, vel ſine aſpirato ח pronuntiari poſſit, & tunc in Ἀλφαῖ & Ἀλφαῖος convertatur, vel aſpirato ח retento, facilè in *Cleiapha* & *Cleophas* migret. Verùm facilis reſponſio, *Alphæum* in *Hebræo* אַלְפִּי in *Syriaco* חלפי, *Cleopham* verò קליופא per ק, non ח à *Syro* reddi, *Lu.* XXIV. 18. adeóque latam differentiam eſſe inter *Alphæum* & *Cleopham*.

§. 4. Hunc quidem *Jacobum*, *Juſti* cognomine celebrem, (ἐπεὶ πολλοὶ Ἰάκωβοι ἐκαλοῦντο, inquit *Euſebius* l. II. c. κγ'.) ut & inter ſpeciales reſurrectionis teſtes à *Sancto Paulo* memoratum I. *Cor.* XV. 7. (videatur *Euſebius* l. I. c. ια'. εἷς δὲ οὗτος τῶν φερομένων Σωτῆρος ἀδελφῶν ἦν) Hunc, inquam, tertium *Jacobum*, *Hieroſolymorum Epiſcopum* creatum eſſe, ipſe σύγχρονος *Ignatius* innuit, loco à * *Walone* ſub nomine *Ignatii* laudato, *Ep: ad Trall:* ubi *Stephanum Diaconum* non *Apoſtolis* indefinitè, ſed ἰδίως *Beato Jacobo* λειτουργοῦντα commemorat, ut & in *Ep: ad Heronem*, Σὺ αὐτοῖς διακονεῖς, ὡς Στέφανος ὁ ἅγιος ἐν Ἱεροσολύμοις Ἰακώβῳ καὶ τοῖς πρεσβυτέροις.

* *Wal: Meſſ:* p. 222.

§. 5.

§.5. Hunc alii à *Chriſto* ipſo, cum ei appareret poſt reſurrectionem, *conſtitutum* affirmant. Videatur ex *ſententia Chryſoſtomi Theophylactus*, &c. in I. *Cor.* XV. 7. ὤφθη Ἰακώβῳ, τῷ ἀδελφῷ τοῦ Κυρίου, τῷ ὑπ' αὐτοῦ χειροτονηθέντι Ἐπισκόπῳ πρώτῳ Ἱεροσολύμων, *Jacobo fratri Domini, qui ab ipſo* (i.e. *Chriſto Domino*) *primus Hieroſolymorum Epiſcopus conſtitutus eſt.* Alii itidem à *Chriſto* & *Apoſtolis*. Conſulatur *Euſebius Hiſt*: l. VII. c. ιθʹ. Ἰάκωβος πρῶτος τῆς Ἱεροσολύμων ἐκκλησίας τὴν ἐπισκοπὴν πρὸς αὐτοῦ Σωτῆρος καὶ τῶν Ἀποστόλων ὑποδεξάμενος. Alii demum (quod parum abſcedit) eum immediatè ab Apoſtolis conſtitutum volunt.

§.6. Loquatur pro aliis * *Clemens*, *Ille*, inquit *Euſebius*, Πέτρον φησὶ, καὶ Ἰάκωβον, καὶ Ἰωάννην, μετὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ Σωτῆρος, ὡς ἂν καὶ ὑπὸ τοῦ Κυρίου προτετιμημένους, μὴ ἐπιδικάζεσθαι δόξης, ἀλλὰ Ἰάκωβον τὸν Δίκαιον ἐπίσκοπον Ἱεροσολύμων ἑλέσθαι. *Petrum ait & Jacobum* (*Zebedai* ſcilicet) *& Johannem*, *poſt aſſumptionem Chriſti*, *quamvis ſummum dignitatis gradum à Domino adeptos*, *inter ſe tamen de honore iſto non contendiſſe*, *ſed Jacobum Juſtum Hieroſolymorum Epiſcopum* (fœdè apud *Ruffinum* legit * *Walo*, *Apoſtolorum Epiſcopum*, cùm ex *Clemente Euſebius* non Ἀποστόλων, ſed Ἱεροσολύμων, reponeret) *elegiſſe*.

* Ὑποτυπώσ: l. ϛʹ.

* p. 221.

§.7. Sic & ante eum * *Hegeſippus*, τοῦτον τὸν τρόπον διαδέχεται τὴν ἐκκλησίαν μετὰ (aut, ut alii legendum cenſent, παρὰ) τῶν Ἀποστόλων, ὁ ἀδελφὸς τοῦ Κυρίου ὁ Ἰάκωβος ὀνομασθεὶς ὑπὸ πάντων Δίκαιος, *Hunc ad modum Jacobus Domini frater* (*ab omnibus Juſtus nominatus*) *Eccleſiam cum* (non ut *Hieronymus*, *poſt*, quaſi eſſet μετὰ cum *Accuſativo*) *Apoſtolis*, aut, ſi aliorum lectio (cui itidem * *Euſebii* verba [ᾧ πρὸς τῶν ἀποστόλων ὁ τῆς ἐπισκοπῆς ἐγκεχείριστο θρόνος] ſuffragantur) non diſpliceat, *ab Apoſtolis ſuſcepit*.

* Ὑπομνήμα. ap: *Euſeb:* l. 2. c. κγʹ.

* l. II. c. κγʹ.

§.8. Sic & *Athanaſius* in *Synopſi*. *Epiphanius Hær:* LXXVIII. *Greg: Nyſſenus de Reſur: Or:* II. *Hieron: in Catal:* & in *Gal.* I. aliique innumeri. Idque *Tiberii Anno* 19mo. i.e. anno poſt mortem *Chriſti* proximo factum affirmat *Euſebius* in *Chronico*, p. 43.

§.9. Quo minùs mirum cenſebitur, ſi *Jacobum* hunc eum fuiſſe dicamus, cujus mentio eſt *Act.* XII. 17. cùm *Petrus* divinitùs è carcere liberatus, *Jacobo* & *fratribus*, i.e. *Epiſcopo*, & omnibus in *civitate* iſtâ credentibus, renuntiari jubeat.

§.10. Hic igitur *Eccleſiam* priùs à *Chriſto* plantatam, ſibi adminiſtrandam & regendam ſuſcipiens, ab ipſo *Paulo*, *Gal.* I. inter *Apoſtolos* numeratur, *Præter Petrum*, inquit, ἕτερον τῶν Ἀποστόλων οὐκ εἶδον εἰ μὴ Ἰάκωβον, &c. *Alium Apoſtolorum neminem vidi*, *niſi*

niſi Jacobum Domini fratrem, v.19. Quod & pluſquam innui videtur *Act.*XV.6. & 22. συνήχθησαν οἱ Ἀπόστολοι, & ἔδοξε τοῖς Ἀποστόλοις, *Apoſtolorum* in plurali mentione factâ, cùm tamen, præter *Petrum*, nullus ex duodecim concilio huic interfuerit, & conſequenter *Jacobus*, cujus judicio decretum ſtabilitur (διὸ ἐγὼ κρίνω, v.19.) eo titulo inſigniri putandus ſit.

§.11. Sic diſertis verbis *Theodoretus*, τοὺς νῦν καλουμένους ἐπισκόπους, Ἀποστόλους ὠνόμαζον, &c. οὕτω ἀπὸ τῶν Ἱεροσολύμων τοῖς ἐν Ἀντιοχείᾳ ἔγραψαν οἱ Ἀπόστολοι, καὶ οἱ πρεσβύτεροι.

§.12. Hinc eſt quòd *Jacobus* hic in *Eccleſiâ* ſuâ *Hieroſolymitanâ* ipſi *Petro* & *Johanni* præponatur, & δεξιὰν κοινωνίας *Paulo* & *Barnabæ* dediſſe dicatur, *Gal.*II.9.

§.13. Hinc quòd *Paulus*, cùm *Hieroſolymas* veniret, ſtatim ad *Jacobum* intraret, *Act.*XXI.18. qui *Presbyterorum* collegio cinctus, ut in *Concilio* fieri ſolet, διακονίας *Paulinæ* rationem ab eo accepit.

l.II. c.κγ'. §.14. Hinc *Epiſtolæ Catholicæ* primæ (ab eo conſcriptæ, * inquit *Euſebius*) *Author*, licèt ſeipſum ſolummodò Χριστοῦ δοῦλον appellet, in *Epigraphe* tamen Ἀπόστολος Ἰάκωβος vocatur.

§.15. Et hinc illud *Hieronymi Com:* in *Iſai: Jacobum hunc, Domini fratrem, Apoſtolum decimum tertium* vocantis. Illúdque *Euſebii* l.I.c.ια'. qui poſt *Apoſtoli* verba [ἔπειτα ὤφθη Ἰακώβῳ] ab ipſo recitata, addit, εἶθ' ὡς παρὰ τούτους κατὰ μίμησιν τῶν δώδεκα πλείστων ὅσων ὑπαρξάντων Ἀποστόλων, &c. *ad duodecim Apoſtolorum exemplum & ſimilitudinem complures eo ſæculo extitiſſe Apoſtolos*, & l.VII. c.ιθ'. τὸν Ἰακώβου θρόνον τοῦ Ἀποστόλου &c.

§.16. Eo ſtatim numero accenſeri videas *Thaddæum* (non illum ἐκ τῶν δώδεκα unum, *Lebbæum* etiam, & *Judam* dictum; ſed alterum ab *Euſebio* inter LXX. *Diſcipulos* repoſitum) qui anno, inquit ille, poſt reſurrectionem *Chriſti* decimo, à *S.Thomâ Apoſtolo* ad *Edeſſenorum Regem Agbarum* ἀποσταλεὶς, ſtatim ex *Syriaco Edeſſenorum Apographo*, Ἀπόστολος τοῦ Ἰησοῦ, ut &, Ἀπόστολος Θαδδαῖος, & ἁπλῶς, *Apoſtolus* nuncupatur c.ιγ'.

§.17. Sic *Lucam* qui II.*Cor.* VIII. in omnibus *Eccleſiis*, ob diligenter prædicatum *Evangelium* plurimam *laudem reportaverat*, v.18. qui χειροτονηθεὶς συνέκδημος Παύλου dicebatur, v.19. ſtatim inter Ἀποστόλους ἐκκλησίας reponi v.23. non eſt quod dubitemus, cùm idem de illo affirmet *Epiphanius Hær:*LI. & in ἀνακεφαλ.
* p.102. iniquiſſimè à * *D. Blondello* exagitatus, quòd eum, qui à *Paulo primùm ad fidem convertebatur, inter* LXX. *Chriſti diſcipulos*

pulos reponeret; Certè nihil tale ab *Epiphanio* factum eſt, nec enim *Apoſtolum* qui pronuntiat, ad LXX. *Chriſti diſcipulos*, qui *Apoſtoli* non erant, reſpexiſſe putandus eſt. Rectiùs * *Walo*, qui *Lucam* à *Theophane* Ἀπόστολον, ſimúlque ἅγιον nuncupari (& id quidem impune) paſſus eſt. * p. 43.

§. 18. Sic *Barnabas*, antequam ſpeciali ſpiritus deſignatione ad *Apoſtolatum* ſepararetur, ab *Apoſtolis* ad *Antiochiam* delegatur, Ibi cùm multos ab aliis converſos inveniret, *Act*. XI. 21. omnes in fide *confirmavit*, v.23. *Eccleſiámque*, & cœtus conſtituiſſe putandus eſt.

§.19. Sic & *Marcus* (non ille *Johannes Marcus*, primùm *Paulo* & *Barnabæ* adjunctus itinerum *ſocius Act*. XII. 25. dein ſoli *Barnabæ* c.XV. 39. ejus ἀνεψιὸς *Col*.IV.10. à *Paulo* ad *Coloſſenſes* mittendus, & alibi illi εὔχρηστος εἰς διακονίαν II.*Tim*. IV.11. συνεργὸς, *Philem*: 24. ſed) alter ille, υἱός μου *filius ipſius* à *Petro* appellatus, I.*Pet*.V.13. (ut qui ab illo in fide *Chriſti* genitus fuerat,) cùm de eo verè ex *Papiâ* affirmetur, ὅτι οὔτε ἤκουσε τοῦ Κυρίου, οὔτε παρηκολούθησεν αὐτῷ, nec igitur in numero *Septuaginta Chriſti diſcipulorum* cenſeri poſſit) apud *Euſebium*, & *Papiam*, *Petri* ἀκόλουθος, & ἑρμηνευτὴς, *Evangelii* ab eo prædicati *ſcriptor*, tandémque annis, poſt *Chriſti* aſcenſum, undecim, in *Ægyptum* στελλόμενος, *Evangeliúmque* illic, quod ſcripſit, prædicans, & *Eccleſias*, inquit ille, πρῶτον ἐπ᾽ αὐτῆς Ἀλεξανδρείας συστησάμενος (& poſtea in *Pentapoli*, ait vitæ illius apud *Photium Scriptor anonymus*) *Apoſtolus* ab eodem * *Euſebio*, ut & ab || *Epiphanio*, *Lucæ* adjunctus, vocatur. * l.II. c.κδ'. || *Hær*. LI.

§.20. Sic & *Timotheus*, qui poſt fidem à *Paulo Epheſi* plantatam, κατὰ πρόσταγμα ἀποκάλυψιν ἐπίσκοπος ἐχειροτονήθη (ait, poſt alios, *OEcumenius* in I.*Tim*. III.) ibíque προσμεῖναι, *ſedem figere* jubebatur, ut παραγγείλῃς τισὶ μὴ ἑτεροδιδασκαλεῖν, &c. I.*Tim*. I. 3. ab *Antiquis ſcriptoribus Apoſtolus* vocatur.

§.21. Ita de eo *Anonymus* apud *Photium*, Μαρτύριον Τιμοθέου τοῦ Ἀποστόλου, & Ὁ Ἀπόστολος, inquit, Τιμόθεος ὑπὸ τοῦ μεγάλου Παύλου καὶ χειροτονεῖται τῶν Ἐφεσίων μητροπόλεως ἐπίσκοπος, καὶ ἐνθρονίζεται, *Apoſtolus Timotheus à Magno Paulo & ordinatur Epheſiorum Metropolita, & in throno collocatur* : ut & * *Theodoretus*, Ἀσιανῶν Ἀπόστολος ὁ Τιμόθεος. Et *Theophanes*, Τῷ Ἰουλίῳ μηνὶ γεγόνασι ἐγκαίνια τῶν ἁγίων λειψάνων, Ἀνδρέα, Λουκᾶ, καὶ Τιμοθέου τῶν ἁγίων Ἀποστόλων. De *Tito* idem affirmatur, Κρήτων Ἀπόστολος ὁ Τίτος, apud *Theodoretum*. Num. 254. * in I. Tim. III. 1.

§.21. Sic *Epaphroditum S. Pauli* συνεργὸν & συστρατιώτην, ejus juſſu ad *Philippenſes* miſſum, *Phil.* II. 25. eorum ibi Ἀπόστολον dictum, * *Theodoretus* exinde *Philippenſium Epiſcopum* fuiſſe concludit, Ἐπαφρόδιτον, inquit, Ἀπόστολον αὐτῶν κέκληκεν σαφῶς, τούτῳ ἐδίδαξε ὡς τὴν ἐπισκοπικὴν οἰκονομίαν αὐτῆς ἐπεπίστευτο, ἔχων ἐπισκόπου προσηγορίαν, & iterum ad *cap.*II. Ἀπόστολον αὐτὸν κέκληκεν αὐτῶν, ὡς τὴν ἐπιμέλειαν αὐτῶν ἐμπεπιστευμένον, ὡς εἶναι δῆλον, ὅτι ὑπὸ τοῦτον ἐτέλουν οἱ ἐν τῷ προοιμίῳ, κληθέντες ἐπίσκοποι, &c. Et in eandem ſententiam, poſt *Chryſoſtomum*, *Theophylactus* & *OEcumenius*.

* in Philip: I.1.

§.22. Sic & *Clemens Romanus* συνεργὸς *Pauli*, *Phil.*IV. 3. διάκονος Πέτρου (inquit *Ignatius* ad *Trallenſes*) ab *Apoſtolis* iſtis primariis in plantandâ *Eccleſiâ* adhibitus, à [a] *Clemente Alexandrino*, *Apoſtolus Clemens* nuncupatur, ab [b] *Hieronymo*, *vir Apoſtolicus, qui poſt Petrum, Romanam rexit Eccleſiam*, à [c] *Ruffino*, *Apoſtolicus vir, imò penè Apoſtolus.*

[a] ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῇ ὁ Ἀπόστολος Κλήμης. *Strom:* l.IV.

[b] *in Iſ.* LII.

[c] *De adulterat: lib. Orig:*

§.23. Sic & *Ignatius* noſter, quem * ait *Chryſoſtomus* cum *Apoſtolis* familiariter & πολλαχοῦ verſatum fuiſſe, καὶ τῶν πνευματικῶν ναμάτων ἀπολαύσαντα, & è *ſpiritualibus fluentis liberaliter hauſiſſe*, ipſis ἐντραφέντα (legendum putarim συντραφέντα) *connutritum*, καὶ ῥητῶν καὶ ἀποῤῥήτων αὐτοῖς κοινωνήσαντα, *ineffabilium omnium participem factum*, tandémque τοσοῦτον εἶναι δόξαντα αὐτοῖς ἀρχῆς ἄξιον, ἀλλὰ καὶ παρὰ τῶν ἁγίων ἐκείνων τὴν ἀρχὴν ταύτην ἐγχειρισθέντα, *tanto dignum principatu ab illis habitum, quem & ab illis ſanctis viris obtinuit* (καὶ γὰρ αἱ τῶν μακαρίων Ἀποστόλων χεῖρες τῆς ἱερᾶς ἐκείνης ἥψαντο κεφαλῆς, *ipſa enim Beatorum Apoſtolorum manus ſacrum caput ejus attigerunt*) ab eodem *Chryſoſtomo* Ἀπόστολος & Ἐπίσκοπος appellatur.

* Ἰγνάτ: ἐγκωμ:

§.24. Hinc & illud *Theodoreti* in I. *Tim.* III. 1. de ævo iſto loquentis, τοὺς νῦν καλουμένους ἐπισκόπους, Ἀποστόλους ὠνόμαζον, Eos qui poſterioribus ævis *Epiſcopi* dicuntur, Illi tunc *Apoſtolos* vocabant, τοῦ δὲ χρόνου προϊόντος, τὸ μὲν τῆς Ἀποστολῆς ὄνομα τοῖς ἀληθῶς Ἀποστόλοις κατέλιπον, τὴν δὲ τῆς ἐπισκοπῆς προσηγορίαν τοῖς πάλαι καλουμένοις ἀποστόλοις ἐπέθηκαν: *Procedente verò tempore Apoſtolatus nomen veris* (i.e. *primariis* XII.) *Apoſtolis reliquerunt, Epiſcopatus* verò appellationem, illis qui olim *Apoſtoli* dicebantur, impoſuerunt, οὕτω, inquit, Φιλιππησίων ἀπόστολος ὁ Ἐπαφρόδιτος ἦν, οὕτω Κρητῶν ὁ Τίτος, καὶ Ἀσιανῶν ὁ Τιμόθεος Ἀπόστολοι. Sic *Philippenſium Epaphroditus, Cretenſium Titus, Aſianorum Timotheus Apoſtoli* erant. Et οὕτω, inquit, ἀπὸ τῆς Ἱεροσολύμων τοῖς ἐν Ἀντιοχείᾳ ἔγραψαν οἱ ἀπόστολοι, *Sic ab Hieroſolymis ad Antiochenos ſcripſerunt Apoſtoli Act.* XV. Manifeſta omnia, & ad theſin noſtram deicticè confirmandam commodiſſima, Nec eſt quod à *Walonis* παρερμηνείαις vindicari ea ſollicitiùs curemus, qui poteſtatem hic à *Theodoreto Timotheo* tribui ut *Apoſtolo*, non ut *Epiſcopo* affirmat, cùm nullum hic inter *Apoſtolum* & *Epiſcopum* fuiſſe diſcrimen affirmet liquidò *Theodoretus*.

§. 25. Sic & * *Rabanus Maurus* de *Primis* iſtis *Temporibus*, *Epiſcopi provincias integras regebant Apoſtolorum nomine nuncupati.*

* in I. Tim. IV. 14.

§. 26. Sic cùm de *Marci* ſpurciſſimi *Hæretici ſectatoribus* narret *Irenæus* l. I. c. 9. (& ex eo * *Epiphanius*) eò inſolentiæ elatos fuiſſe, ut ipſos etiam *Apoſtolos præ ſe contemnerent*, de *Primævis* iſtis *Eccleſiæ Epiſcopis* illud affirmaſſe videntur. Sic enim ad *Gnoſticos*, quorum iſti propago erant, alludens *Ignatius*, εἴ τις γνωσθῇ πλέον τοῦ ἐπισκόπου, ἔφθαρται, *Siquis eò inſolentiæ efferatur, ut ſe plus ſcire quàm Epiſcopum affirmet*, & ita *Epiſcopum præ ſe contemnat, corruptus ille eſt*, ſeu ad *Gnoſticorum* caſtra defeciſſe cenſendus. In eandem planè ſententiam quod *Irenæus* de *Apoſtolis*, *Ignatio* de *Epiſcopis* dicente.

* l. I. hær: XIV. & XXXIV.

Cap. IV.

Angeli Apocalyptici Epiſcopi. Angeli nomen. Comprobatus à Chriſto Epiſcopatus, Apoc: I. 10. II. 1. *Objectio contra Angelum Thyatiræ, Apoc.* II. 24. *Reſponſio. Locus explicatus. Timotheus vel ſucceſſor ejus, Epheſi Angelus. Polycarpus Smyrnæ.*

§. 1. AD tertium accedo, quod ad *Angelos Apocalypticos* pertinet, iis nempe notari totidem præcipuarum in *Aſiâ* civitatum, aut *Eccleſiarum Præfectos*, quos non tantùm *Epiſcopos*, ſed *Primates*, ἐξάρχους, aut *Metropolitanos* nuncupaveris; Utrumque breviter notandum erit.

§. 2. Primò, hos ſingulos, *ſingulares*, & propriè dictos *Epiſcopos* fuiſſe. Sic de iis *Andreas Cæſarienſis*, ἑπτὰ ἐκκλησίαις ἰσαρίθμους Ἐφόρους Ἀγγέλους λέγων, *ſeptem Eccleſiarum totidem Ephori* (inſpectores, *Epiſcopi*) *Angeli hìc dicuntur*. Hoc Ἀγγέλου titulo *ſummum Sacerdotem Judæorum* inſignitum fuiſſe ex *Malachiâ* ſatis notum eſt, *Ille enim* * *Angelus Domini Exercituum eſt*, utpote à quo *lex populo* derivanda erat, Hi itidem in iſtâ *Johannis* viſione totidem *Aſtris* aſſimulantur, quæ cùm *Chriſtus* in *manu ſuâ geſtare* dicatur, *Apoc*. I. 10. & II. 1. ex eo argumentum ſatis firmum duci

* Mal. 1.

poteſt, hanc eorum in *Eccleſiâ* dignitatem & ἐξουσίαν, à *Chriſto*, ſi non immediatè inſtitutam, *comprobatam* ſaltem, & confirmatam eſſe, præſertim cùm (his totidem *Epiſtolæ* hujus particulis) eos ſingulos, ſub hoc honoris & dignitatis titulo *ipſe* interpellaverit: In tantâ luce adhuc cæcutire aliquos inter peſſimi & inauſpicatiſſimi ſæculi prodigia numerandum eſt.

§.3. Quod enim ex voculâ unâ [ὑμῖν] in *plurali*, *c.*II.24. contra tot *ſingulares Angelorum* mentiones, à quibuſdam objici video, illud omne ſtatim evaneſcet, ſi ex manuſcriptis antiquiſſimis, eo præſertim, qui in *Archivis Carolinis* recondebatur, *Venerando* & omnibus æſtimatiſſimo *Codice*, verba iſta recenſeantur. Sic enim unius particulæ [Καὶ] omiſſione reſtitutum locum dignoſcemus, Ὑμῖν δὲ λέγω τοῖς λοιποῖς ἐν Θυατείροις, *Vobis verò reliquis in Thyatiris dico*, Hoc eſt, Non Ἀγγέλῳ, aut *Epiſcopo* ſoli, ſed iis omnibus, ὅσοι οὐκ ἔχουσι &c. *quotquot profunda*, quæ dicuntur, ac ea *Satanæ*, *non ſciverunt*, i. e. quotquot ad *Gnoſticorum* caſtra non defecerant, quorum ſub *Jezebele* mentio v.20. Et ſic ſtatim perſpicua, & extra omnem controverſiæ aleam poſita omnia. At ſi cui vulgata lectio ſincerior credatur, Nec tamen ſic Vocabulum [ὑμῖν] (ὑμῖν καὶ λοιποῖς τοῖς ἐν Θυατείροις) ad Ἄγγελον τῆς ἐν Θυατείροις ἐκκλησίας pertinere putabitur, cùm eam ad alias perſonas reſpicere, quàm ad illas ipſas, quæ in fine verſus proximè præcedentis eâdem voce notantur, ratio *contextus* nullatenus paſſura eſſet. Sunt autem iſtæ πᾶσαι ἐκκλησίαι, *reliquæ omnes Aſiæ Eccleſiæ*, quarum cùm, in eo ad *Angelum Thyatirenſem* ſermone, mentio inciderit [καὶ γνώσονται πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι] Eas omnes paucis alloquitur *Chriſtus* (quod rectè feciſſe cum putes, cùm hæc una ad omnes *Epiſtola* miſſa fuerit, c.I. 4. II. 11, 17, 19.) *Dabo*, inquit, *unicuique veſtrûm ſecundum opera veſtra*, v.23. itidémque, ὑμῖν δὲ λέγω, v.24. *vobis autem dico*, *reliquiſque Thyatirenſibus*, Qui cùm culpæ illius, de quâ præſens ſermo fuit, immunes & inſontes eſſent, in *tertiâ* ideò perſonâ interpellandi fuerant, [ὅσοι οὐκ ἔχουσι, &c.] Adeò de ridiculo fingi ſolent, quæ ad novitiæ προλήψεως confirmationem à partium ſtudio abreptis contra apertiſſimam lucem proferuntur.

§.4. Hoc tam ἀναντιῤῥήτῳ ipſius *Chriſti* de cœlo loquentis teſtimonio, *ſingulares* in ſingulis *Eccleſiis Epiſcopos* comprobatos eſſe, imò ab *Apoſtolis* ipſis inſtitutos (ſi adhuc ambigendi locus ſit) extra dubium ponet *Concilii Chalcedonenſis Actus* II. Ἀπὸ τῦ ἁγίου Τιμοθέου μέχρι νῦν κζʹ. ἐπίσκοποι ἐγένοντο— dein πάντες ἐν Ἐφέσῳ ἐχειροτονήθη. *A S. Timotheo* (quem διὰ ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν αὐτοῦ ordinatum affirmat *S. Paulus* II *Tim.* I. 6.) *ad hoc tempus, inquiunt Patres, viginti ſeptem Epiſcopi in Epheſo ordinati ſunt.* Ex quibus patet, vel *Timotheum* ipſum, vel aliquem ei ſuccedaneum, hunc ipſum *Angelum* fuiſſe, quem c. II. 1. *Chriſtus* alloquitur. Id etiam * *Polycrates* teſtatur, qui annis non ita multis poſt *Johannis* tempora natus, ✝ *octavum* ſe illius urbis *Epiſcopum* fuiſſe aſſerit.

* De Martyr: Tim:
✝ Ep: ad Victor: ap. Euſeb: Eccl: hiſt: l.V. c. κδ'.

§. 5. Idem de *Smyrnenſis Eccleſiæ Angelo* affirmat *Irenæus* l.III. c. 3. *Polycarpum* ſcilicet, quem ipſe puer ſenem viderat, οὐ μόνον ὑπὸ Ἀποστόλων μαθητευθέντα, καὶ συναναστραφέντα πολλοῖς τοῖς τὸν Χριστὸν ἑωρακόσι, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ Ἀποστόλων κατασταθέντα εἰς τὴν Ἀσίαν, ἐν τῇ ἐν Σμύρνῃ ἐκκλησίᾳ ἐπίσκοπον, *Non ſolùm ab Apoſtolis ad fidem converſum, & cum multis, qui Chriſtum viderant, verſatum, ſed & ab Apoſtolis in Aſiam miſſum, in Eccleſiâ Smyrnenſi Epiſcopum conſtitutum eſſe.* Sic *Tertullianus* de *Præſcr:* c. XXXII. *Sicut Smyrnæorum Eccleſia Polycarpum à Johanne collocatum refert, ſicut Romanorum, Clementem à Petro ordinatum edit, perinde utique & cæteræ exhibent, quos ab Apoſtolis in Epiſcopatum conſtitutos, Apoſtolici ſeminis traduces habent.* At iſtis & id genus aliis notiſſimis immorari ſupervacaneum erit, cum de his omnibus ſimul pronuntiet * *Tertullianus*, *Habemus Johannis alumnas Eccleſias — Ordo Epiſcoporum ad Originem recenſus, in Johannem* (*Apoſtolum*) *ſtabit authorem.*

* adv: Marc: l. IV. c. 5.

Cap V.

Angeli 7. Metropolitæ. Metropolis quid ſit. Ἐκκλησίαι *in S. Scripturâ in plurali, at &* Ἐκκλησία *in ſingulari. Judæa provincia, Creta, Gallia.* Κατὰ ἐκκλησίαν, *Act.* XIV. 23. *idem cum* κατὰ πόλιν. *Metropoleωn exemplar à Judæis ſumptum, Deut.* XVI. 18. *Act.* IX. 1. *Damaſcus ad Hieroſolymam pertinebat, ad Tyberiadem Syria & Cilicia, ad Bagdat Aſſyria, ad Alexandriam Ægyptus. Secundæ Metropoleωn apud Judæos imago, Num.* III. 24. 32. *Dependentia Eccleſiarum à Metropoli ab Apoſtolis inſtituta, Act.* XVI. 4. *Syria Antiochiæ* παροικία. Ἐφέσιοι ἀπὸ Σμύρνης. *Anianus Metropolitanus. Cretæ Metropolis Gortyna. Dionyſii Corinthiorum Epiſcopi Epiſtola. Aſiæ 7 Metropoles, earum fata. Metropoles fundatæ* ἐν ἀρχαίοις ἔθνεσι.

§. 1. **S***Ecundò* igitur, Hi ſeptem *Eccleſiarum Angeli*, aut *Sydera*, non tantùm *Epiſcopi*, ſed & *Metropolitæ*, i. e. *Archiepiſcopi* ſtatuendi ſunt, i. e. *principalium urbium* ἔξαρχοι, ad quos *Provinciæ* integræ, & in iis multarum inferiorum urbium

Eccleſiæ, earúmque *Epiſcopi*, tanquam ad *Archiepiſcopum*, aut *Metropolitanum* pertinebant. Illud in ſingulis iſtis ſeptem *Eccleſiis* ſtatim credibile fiet.

§.2. Inprimis verò, ut quæ ſint *Metropoles*, diſtinctiùs ex ipſo *ſacro* codice dignoſcatur, ſciendum eſt, *Eccleſias*, non *Eccleſiam*, *Judææ Gal*.I.21. I.*Theſſ*.II. 14. ut & *Samariæ*, & *Galilææ*, *Act*.IX. 31. *Eccleſias Syriæ*, ut & *Ciliciæ*, *Act*. XV. 41. *Eccleſias Galatiæ*, I.*Cor*.XVI. 1. *Gal*. I. 2. *Eccleſias Aſiæ*, *Ro*. VI.19. *Apoc*.I. 11. *Eccleſias* denique *Macedoniæ*, in *plurali* ſingulas, à ſcriptoribus *ſacris* memorari; Cùm tamen ἐν Ἱεροσολύμοις *Act*.VIII. 1. XV. 4. 22. ἐν Ἀντιοχείᾳ, *Act*.XI. 26. (ut & *Act*. XV. 3. ſi verſus ille cum c.XIV.27. componatur) ἐν Κεγχρεαῖς, *Ro*.XVI.1. ἐν Κορίνθῳ, I.*Cor*.I.2. II.*Cor*.I. 1. *Theſſalonicenſium* I. *Theſſ*. I. 1. II.*Theſſ*.I. 1. *Epheſina*, *Apoc*.II. 1. *Smyrnenſium*, *Ap*. II. 8. ἐν Περγάμῳ, c.II. 12. ἐν Θυατείροις, 18. ἐν Σάρδεσιν, c III. 1. ἐν Φιλαδελφείᾳ c. III.7. *Laodicenſium*, 14. Ἐκκλησία conſtanter in *ſingulari* reponatur.

§.3. Cauſa hujus diſcriminis in promptu eſt, Iſtæ enim *ſingulæ*, *Judæa*, &c. *Provinciarum* nomina erant, ἐπαρχιῶν, quatenus ex παροικίαις, aut διοικήσεσι contradiſtinguuntur, (ſic ut cùm apud * *Cyprianum* & alios non ſemel, *Per omnes Provincias & Urbes ſingulas ordinati Epiſcopi* dicantur) *Provinciarum*, inquam, in quibus plurimæ *Civitates*, ſingulæ *ſingularum Eccleſiarum* ſedes, comprehendebantur, ideóque in *plurali* Ἐκκλησίαι iſtius, ſive iſtius *Provinciæ* dicendæ. Sic *Dionyſius Corinthiorum Epiſcopus*, apud * *Euſebium*, τῇ ἐκκλησίᾳ παροικούσῃ Γόρτυναν, ἅμα ταῖς λοιπαῖς κατὰ Κρήτην παροικίαις *Epiſtolam* ſcribens, *Philippum* ἐπίσκοπον αὐτῶν, ſimul omnium *Epiſcopum* commendat. Sic de *Irenæo* * *Euſebius*, τῶν κατὰ Γαλλίαν παροικιῶν, ἃς Εἰρηναῖος ἐπεσκόπει. Sic || *Cyprianus*, *Univerſis Epiſcopis vel in noſtrâ Provinciâ*, &c. Et * alibi, *Latiùs fuſa eſt noſtra Provincia, habet etiam Numidiam & Mauritanias duas ſibi cohærentes*. Cùm tamen unaquæque *civitas* cum *territorio* ſibi adjuncto, ab *Epiſcopo* ſuo adminiſtrata *ſingularis Eccleſia* dicenda ſit; Ideóque quod κατ' ἐκκλησίαν factum dicitur, *Act*. XIV. 23. κατὰ πόλιν fieri jubetur, *Tit*.I.5. (ut & *Apoſtolorum* decreta *ſingulis civitatibus* ut *ſingulis Eccleſiis* tradebantur, *Act*.XVI.4.) *Eccleſiâ* quippe in quâlibet *Urbe* conſtitutâ, cùm in quâlibet urbe *Epiſcopus* conſtitueretur.

* *Ep*: LII.

* l.IV. c.κγ'.

* l.V. c.κγ'.

|| *Ep*.XL.

* *Ep*.XLV.

§.4. His ſic poſitis, Illud ſtatim ſequitur, ut (in *Imperii cogni-*

tione) in *provinciâ* qualibet, cùm plures *urbes* ſint, una tamen primaria, & *Principalis* cenſenda erat, μητρόπολις ideò dicta, cui itidem *inferiores* reliquæ *civitates* ſubjiciebantur, ut *civitatibus regiones*, ſic & inter *Eccleſias* & *Cathedras Epiſcopales* unam ſemper *primariam* & *Metropoliticam* fuiſſe, à quâ reliquæ inferiorum *Civitatum* & regionum *Eccleſiæ*, & *Epiſcopi* dependebant, cum quâ concordiam & *unitatem* omnem colere tenebantur.

§ 5. Illud ex *Judæorum exemplari* tranſcripſiſſe *Apoſtoli* videntur, cùm *Moſaicâ* id lege cautum eſſet, ut *Judices, & Miniſtri in qualibet civitate ordinarentur*, *Deut.* XVI. 18. Illi verò in rebus dubiis ad *Judicem Moſis ſucceſſorem, Synedrio Hieroſolymitano* cinctum, recurrere tenerentur, c. XVII. 9.

§. 6. Illud his ipſis *Apoſtolorum* temporibus obſervatum fuiſſe monſtrat *Hiſtoria Saulis, Act.* IX. 2. ubi à *ſummo Pontifice*, ut *Hieroſolymitani Synedrii* principe (vel ut *Act.* XXII. 5. dicitur, *à ſummo Pontifice, & toto Synedrio*) *literas* poſcit ad *Synagogas Damaſci*, ut *Chriſtianos*, quotquot ibi reperiret, omnes *vinctos Hieroſolymam duceret*, v. 2. ex quo patet, *Judeos Damaſcenos*, ut & aliarum civitatum, *Synedrii Hieroſolymitani* dominio ſubjectos fuiſſe. Sic *Agrippa* de *Hieroſolymis* apud *Philonem*. Μητρόπολις δὲ οὐ μιᾶς χώρας Ἰουδαίας, ἀλλὰ καὶ τῶν πλείστων, διὰ τὰς ἀποικίας ἃς ἔπεμψεν, εἰς τὰς μὲν ὁμόρους Αἴγυπτον, Φοινίκην, Συρίαν τήν τε ἄλλην, καὶ τὴν Κοίλην προσαγορευομένην, εἰς δὲ τὰς πόρρω διῳκισμένας, Παμφυλίαν, Κιλικίαν, τὰ πολλὰ τῆς Ἀσίας ἄχει Βιθυνίας καὶ Πόντου, &c. *Hieroſolyma metropolis non unica regionis Judeæ, ſed & plurimarum, propter colonias quas emiſit, in Ægyptum, Syriam, Cœloſyriam, Pamphyliam, Ciliciam, multáſque Aſiæ partes uſque ad Bithyniam, &c.*

§. 7. Quod de *Hieroſolymis* dicimus, illud poſt *Hieroſolymitanum* excidium de *Tiberiade* monſtrat *Codex Imperialis, tit: de Jud: & Cœlicol:* ad quam igitur, ut ad *Metropolim*, totam *Syriam* & *Ciliciam* pertinuiſſe monſtrat *Epiphanius Hær:Ebionit:* Idem etiam & in diſperſionibus ſuis obſervarunt *Judæi*, *Synedrio* in *Bagdat* conſtituto, ad quod *Synagoga* per *Aſſyriam* & *Mediam*, ut & *Alexandria*, ad quod univerſa *Ægyptus* pertineret.

§. 7. At & alia hujuſce inſtitutionis imago apud *Iudæos* occurrit; Cùm enim *Num.* III. tres *Levitarum* familiæ ad miniſteria ſacra à *Domino* ſepararentur, & eorum ſingulis *Princeps* præficeretur, נשיא itidem dictus, v. 24, 30, 35. ſuper hos omnes *Eleazarum*

Eleazarum Aaronis filium conſtitutum videmus, v. 32. dictum inde נשיא נשיאי הלוי ἄρχοντα ἐπὶ τῶν ἀρχόντων Λευιτῶν, ad quem pertinebat ſuprema iſta *ſacrorum* cura & ἐπισκοπή.

§. 9. Ad hanc imaginem *Apoſtolos Eccleſias* ubique diſponendas curaſſe, & in omnibus plantationibus ſuis, minorum ab eminentioribus civitatibus dependentiam, & ſubordinationem conſtituiſſe, exemplis quidem plurimis monſtrari poſſet; Illud in *Syriâ*, & *Ciliciâ* patet, *Act.* XVI. 4. Cùm enim ζήτημα illud c. XV. 2. *Hieroſolymas* referretur ab *Eccleſiâ* ἰδίως *Antiochiæ*, c. XIV 26. & XV. 3. & decretum ab *Apoſtolis* denuò ad eos, à quibus quæſtio proponebatur, i. e. *Antiochenam Eccleſiam* mitteretur, v. 22. in *Epiſtolâ*, quâ decretum illud continebatur, ſimul cum *Antiochenſibus*, τοὺς κατὰ Συρίαν καὶ Κιλικίαν ἀδελφοὺς comprehenſos videmus, v. 23. Dein *Epiſtolâ* iſtâ *Antiochenæ Eccleſiæ* redditâ, v. 30. *Paulus* tandem & *Silas*, *Syriam* & *Ciliciam* peragrantes v. 4. c. XVI. 4. δόγματα κεκριμένα ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων, ſingulis *Civitatibus* obſervanda tradiderunt, ut quæ ad hanc *Antiochiæ Metropolim*, ut totidem ſubordinatæ *Eccleſiæ*, pertinerent, ut & ipſa *Antiochia* ad *Hieroſolymas*, primariam tam latæ (ut ex *Philone* prædiximus) *Provinciæ Metropolin* pertinebat, & ad eam ad dirimendam litem iſtam, ſe conferebat.

10. Hinc dicti *Ignatiani* ratio conſtat in *Epiſtolâ* ad *Romanos*, ubi ille *Antiochiæ Epiſcopus*, ſe τῆς ἐν Συρίᾳ Ἐκκλησίας ποιμένα, *Paſtorem Eccleſiæ quæ eſt in Syriâ* appellat, cùm ad *Antiochiam* ſcilicet, ut *Metropolim* ſuam tota *Syria* pertineat. Sic & *Author Epiſtolæ* ad *Antiochenos*, Ἐκκλησίᾳ Θεοῦ παροικούσῃ ἐν Συρίᾳ τῇ ἐν Ἀντιοχίᾳ eam inſcribens, totam *Syriam* ejus παροικίαν eſſe concludit. Sic cùm apud genuinum *Ignatium Ep: ad Magneſios* [Ἐφέσιοι ἀπὸ Σμύρνης, *Epheſii à Smyrnâ*] memorentur, crediderim *Smyrnenſes* intelligendos eſſe, (additur enim, ἅμα Πολυκάρπῳ ἐπισκόπῳ Σμυρναίων) Illud interim extra dubium eſt, *Smyrnam*, cum conventus caput fuerit, teſte *Plinio* l. V. c. 29. ſedem primæ *Eccleſiæ* ponendam eſſe.

§. 11. Hic & illud rurſus recenſeri debet, quod ejuſdem *Ignatii* ad *Romanos Epiſtolæ Epigraphe* nobis largitur [Ἐκκλησίᾳ ἥτις προκάθηται ἐν τόπῳ χωρίου Ῥωμαίων] ex quâ, *Eccleſiæ Romanæ*, ejúſque *Epiſcopo*, ſuper *Eccleſiis* omnibus in *urbicariâ regione*, aut *provinciâ Romanâ* contentis, *Præfecturam* competiiſſe videmus.

§. 12. Idem de *Alexandriâ* prius monſtratum fuit, de quâ inquit * *Euſebius*, *Marcum* Ἐκκλησίας πρῶτον ἐπ᾽ αὐτῆς Ἀλεξανδρείας

* l. II. c. ις´.

δρύσας συςήσαϑαι, *Eccleſias, in plurali, primùm in Alexandriâ inſtituiſſe.* Has omnes ab eo, ſub nomine τ̃ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ παροικίας, adminiſtrandas ſuſcepiſſe *Anianum* octavo *Neronis* anno, idem * *Euſebius* affirmat. Quibus patet, *primariam Alexandriæ*, & *Patriarchalem Cathedram* fixam eſſe, ad quam reliquæ *Provinciæ* illius *Eccleſiæ* à *Marco* plantatæ (quales in *Pentapoli* fuiſſe prædiximus) ut ad *Metropoliticam* ſuam pertinebant.

§.13. Idem etiam ſine dubio de *Cretâ* affirmandum eſt, aliquam in eâ *Metropolim* fuiſſe, ubi ſedem ſuam figebat *Titus*, & in aliis omnibus civitatibus, & *Eccleſiis Epiſcopos conſtituebat*, qui huic exinde, ut *Metropolitano* ſubjacebant, ſic certè *Euſebius* putavit, qui *Titum* τ̃ ἐπὶ Κρήτης ἐκκλησιῶν ἐπισκοπὴν εἰληχέναι, *Eccleſiarum, quæ in Cretâ erant, Epiſcopatum* ſortitum eſſe affirmat, l.III c.δ'.

§.14. Sic *Theodoretus* in *Arg:Ep:ad Titum, Ordinatum eum à Paulo Epiſcopum*, τ̃ Κρήτης μεγίστης οὔσης, *mandatum à Paulo accepiſſe*, τοὺς ὑπ' αὐτὸν ἐπισκόπους χειροτονῆσαι, *ut Epiſcopos ſub ſe ordinaret*. Sic & *Chryſoſtomus* in *Tit*.I. *Hom:*I. *Titum ſine dubio virum* δόκιμον *fuiſſe, cùm illi* ὁλόκληρος νῆσος καὶ τοσούτων ἐπισκόπων κρίσις *commiſſa eſſet*.

§.15. Quæ tum fuerit *Inſulæ* illius *Metropolis* ex Scripturâ non conſtat. At ſub ævo *Dionyſii Corinthiorum Epiſcopi* (quem ἀρχαῖον τινα appellat *Euſebius* l.III. c.δ'.) i.e. circa *An:Ch*:175. *Gortynam* eam fuiſſe monſtrat *Epiſtola* ejus, quam τῇ ἐκκλησίᾳ παροικούσῃ Γόρτυναν, ἅμα τ̃ λοιπαῖς κατὰ Κρήτην παροικίαις, *Eccleſiæ Gortynam incolenti, vel adjacenti, ſimul cum reliquis per Cretam Eccleſiis*, aut *diœceſibus ſcripſiſſe* eum ait *Euſebius* l. IV. c.κγ'. quarum, inquit *Euſebius, Philippum Epiſcopum* commendat; Φίλιππον ἐπίσκοπον αὐτῶν (non unius *Diœceſeos*, ſed λοιπῶν, ut videtur, παροικιῶν ἐπίσκοπον) ἀποδέχεται.

§.16. Sic denique de *Aſiâ*, cujus in *Novo Codice* toties fit mentio, *Aſiâ* ſcilicet *Lydiacâ*, pronuntiandum eſt. Cùm enim 1°. prædicato per *Paulum* & *Iohannem* per annos aliquot *Evangelio*, Incolæ ejus *omnes fidem recepiſſe* dicantur, *Act*.XIX.10. Et tamen in eâ univerſâ poſt tres annos à *Paulo* inter eos inſumptos, ſeptem tantùm *Eccleſiæ* in *Apocalypſi* recenſeantur: Cúmque 2do, multas *Metropoles* in eâ fuiſſe certum ſit, (καὶ τ̃ Μητροπόλεων Ἔφεσον *primam* apud * *Ulpianum*) & inter eas || *Ptolomæo Thyatira*, + *Concil: Conſtant: ſub Menâ, Philadelphia. Metropoles* appellentur, *Laodicea* itidem, & *Sardis, Smyrna* & *Epheſus* à

* *Lib.*II. c.κδ'.

* *in l. Obſerv: D.de off: Proconſ:*

|| Θυάτειρα Μητρόπολις. *Geog:*l.V.c.2.

+ Ἐπίσκοπος τῆς Φιλαδελφέων μητροπόλεως τῆς Λυδῶν ἐπαρχίας, *Act*.V.

Plinio l.V.c.29. ponantur, ut civitates in quibus *Romani Procoſs.* ſedes ſuas figentes, *Civitatibus* omnibus circum ambientibus jus dabant, quod & de *Pergamo* affirmat c.30. Cùm denique 3^tio^, *Ignatii* ævo, *Magneſiam* & *Trallin* ſuper *Mæandri* ripis poſitas (Τράλλις πόλις Λυδίας πρὸς τῷ Μαιάνδρῳ ποταμῷ, ait *Stephanus Byzant:* περὶ Πόλ:) ideóque in hâc *Aſiâ* locandas, ex *Epiſtolis* ad eas conſcriptis, & *Epiſcopis Damâ*, & *Polybio* ab *Ignatio* nominatis, *Eccleſias* ſeu *Civitates Epiſcopales* fuiſſe monſtretur, & quas poſtea *Epheſino Metropolitano* ſubjectas fuiſſe cognoſcimus: Nemini novum aut improbabile cenſebitur, quod ex his aut talibus præmiſſis *Reverendiſſimus Primas Armachanus* concludi poſtulat, (& ad illud elucidatius reddendum, de *Aſia* iſtius ambitu eruditiſſimam commentationem conſcripſit) Has ſcilicet ſingulas *Eccleſias*, eo ipſo, quo ad eas miſſa eſt *Epiſtola*, tempore, *Metropoles* fuiſſe, ad quas reliquæ omnes iſtius *Aſiæ Eccleſiæ*, ut ad *Matres* filiæ pertinebant, & quamvis earum plures ab hac denuò dignitate exciderint, ſolâ *Epheſo*, ſub *Conſtantini* tempore, incolumi ſervatâ, omnes tamen, ſolâ *Thyatirenſi* exceptâ, ad eandem, à quâ exciderant, tandem reſtitutas eſſe.

§.17. In re teſtatiſſimâ unicum addo (ne *Reverendiſſimi Primatis ſcrinia compilaſſe* videar) idque notiſſimum, *Concilia* ea, quæ hos *Metropoliticarum Eccleſiarum Primatus*, aut *Exarchatus*, decretis ipſorum confirmandos cenſuerint, cùm de iis ſermonem fecerint, *Antiquarum*, aut *Apoſtolicarum* traditionum mentionem ſolenniter facere.

§.18. Sic in fronte laudatiſſimi iſtius *Niceni Canonis ſexti* (quo totius *Ægypti*, *Lybiæ*, & *Pentapoleos* ἐξουσίαν ad *Patriarcham Alexandriæ* pertinere ſtatuitur, ut & *Romano Epiſcopo*, & *Antiocheno*, & cæterarum *Provinciarum Metropolitis* πρεσβεῖα σώζεσθαι, *privilegia* ſua *ſervanda* eſſe decernitur) præponitur [Τὰ ἀρχαῖα ἔθη κρατείτω (ipſis *Ignatii* verbis, de *Apoſtolicis* conſuetudinibus ſine dubio uſurpatis) *Antiqui*, aut *Primitivi mores obtineant*] ii ſcilicet, qui à *Marco* ipſo (quem *Alexandrinæ*, ut & in *Lybiâ*, & *Pentapoli*, *Eccleſiarum* fundatorem fuiſſe monſtravimus) ad ea tempora deducebantur.

§.19. Sic & in *Antiocheno Canone* IX. ubi ὁ ἐν τῇ μητροπόλει προεστὼς ἐπίσκοπος, *Epiſcopus qui in Metropoli præficitur*, τὴν φροντίδα ἀναδέχεσθαι πάσης τῆς ἐπαρχίας, *totius Provinciæ curam ſuſcipere jubebatur*. Cæteri verò *Epiſcopi* μηδὲν πράττειν περιττὸν ἄνευ αὐτοῦ, *nihil grande facere ſine illo*, &c. ſtatim additur, κατὰ τὸν ἀρχαῖον

χαῖον κρατήσαντα τῶν πατέρων ἡμῶν κανόνα, *ſecundum Patrum noſtrorum antiquum, ſeu primitivum Canonem, qui jamdiu in Eccleſiâ obtinuit.*

§.20. Sic *Epheſini Concilii Can: ultimo*, cùm de *Cypriorum Archiepiſcopi* privilegiis agatur, caveatúrque, Ne ille *Patriarchæ Antiocheno* ſubjacere exiſtimetur, iterum ad ἀρχαῖον ἔθος, & ἀρχαίαν συνήθειαν, tandémque ad τὰ ἐξ ἀρχῆς ἄνωθεν δίκαια, *illa, quæ ab initio plantatæ Eccleſiæ* fuerant, *jura*, & τὸ πάλαι κρατῆσαν ἔθος recurritur.

§.20. Ex quibus ſatis patet, Hanc *Metropoliticarum Eccleſiarum* πρωτείων aſſertionem, aliarúmque omnium ab iis dependentium ſubordinationis vindicationem, nihil novum, aut à quo *Primitiva* praxis abhorruiſſe putetur, in *Eccleſiam Chriſti* invehere, ſed ea ab ipſis demum *Apoſtolis Eccleſiarum* fundatoribus inſtituta manaſſe, & ad *Eccleſiarum unitatem*, & concordiam conſervandam non parum contuliſſe.

Cap. VI.

Ἐπισκόπων & Πρεσβυτέρων vocum uſus promiſcuus. De eo teſtimonia Theodoreti, &c. Ἰσοδυναμίας quatuor modi. Primus Theodoreto, Tertius Theophylacto placuit, Neuter Presbyteranorum ſententiæ confirmandæ utilis.

§.1. Iſtis ſic diſpoſitis, ad *quartam* dicendorum *Claſſem* progredimur, Ἐπισκόπων ſimul ac Πρεσβυτέρων appellationem, quatenus voces eas in *Novo Teſtamento* uſurpatas reperimus.

§.2. Et illud inprimis hâc in re diffitendum non eſt, quòd *Antiquorum Scriptorum* quàm multis viſum eſt, eas aut ſemper, aut plerunque in *Novo Teſtamento* promiſcuè uſurpari, ut voces ἰσοδυναμούσας. Sic *Theodoretus* in I.*Tim.*III.1. Τοὺς αὐτοὺς ἐκάλουν ποτὲ πρεσβυτέρους καὶ ἐπισκόπους, & in *Phil.*I. ἀμφότερα εἶχον κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τὰ ὀνόματα. Sic poſt *Chryſoſtomum OEcumenius* in *Phil.*I. ἐπισκόπους τοὺς πρεσβυτέρους καλεῖ, τότε γὰρ ἔτι ἐκοινώνουν τοῖς ὀνόμασι. Et in *Act.* XX. Ἐπειδὴ λανθάνει τοὺς πολλοὺς ἡ συνήθεια μάλιστα τῆς καινῆς διαθήκης, τοὺς ἐπισκόπους πρεσβυτέρους ὀνομάζουσα, καὶ τοὺς πρεσβυτέρους ἐπισκόπους, σημειωτέον τοῦτο ἐντεῦθεν, καὶ ἐκ τῆς πρὸς Τίτον ἐπιστολῆς, ἔτι δὲ καὶ πρὸς Φιλιππησίους, καὶ ἐκ τῆς πρὸς Τιμόθεον προτέρας. Sic in I.*Pet.*V.1. Πρεσβυτέρους γὰρ τοὺς ἐπισκόπους, καὶ ἡ τῶν Πράξεων βίβλος οἶδε λεγομένους. Idem etiam ſenſiſſe *Hieronymum* ex *Commentariis* præcipuè ad *Titum* à *D.Blondello* fuſè recitatis, conſtat.

§.3. Hæc *Antiquorum* affirmatio quatuor modis explicari, aut intelligi poteſt, vel ſic ut ambæ voces ἰσοδυναμῶσι [Ἐπίσκοπος, & πρεσβύτερος] rem unicam, & ſimplicem, quæcunque illa fuerit, ſignificaſſe putandæ ſint, quod etiam dupliciter fieri poteſt, 1. Ut *Epiſcopos ſolos*, 2do. Ut *Presbyteros* (quos hodie dicimus) *ſolos* denotaſſe putentur, vel 3^{tio}, ut utraque vox utroſque promiſcuè ſignificet, quandoque ſcilicet *Epiſcopum*, quandoque *Presbyterum*, adeóque vox ἐπίσκοπος quandoque *Presbyterum* ſignificet, quandoque *Epiſcopum* propriè dictum, idémque de voce πρεσβύτερος affirmetur, aliquando *Presbyterum* vulgò dictum, aliquando ἰδίως appellatum *Epiſcopum* ſignificaſſe. 4°. denique ut vox ἐπίσκοπος ſemper *Epiſcopum ſingularem* denotet, πρεσβύτερος verò quandoque de *Epiſcopis*, quandoque etiam de *Presbyteris*, quos hodie dicimus, *comparibus* uſurpetur.

§.4. Horum ſenſuum *primúſne*, an *ſecundus*, ſeu *tertius* demum, *quartúſve* Antiquorum iſtorum dictis accommodandus ſit, nondum, quod ſcimus, inter *ſcriptores* convenit. *Theodoretus* ad *ſecundum* potiùs ſenſum inclinaſſe videtur, cùm voce ἐπισκόπων *Act.* XX. *Phil.* I. *Tit.* I. ut & I. *Tim.* III. non *Epiſcopos*, ſed *Presbyteros ſolos* intelligendos pronuntiet; Ἐπισκόπους, inquit, τοὺς πρεσβυτέρους καλεῖ, *Epiſcoporum voce utitur*, cùm *Presbyteros* intelligat *Apoſtolus*, ſequitur enim. ἄλλως τε οὐδὲ οἷόν τε ἦν πολλοὺς ἐπισκόπους μίαν πόλιν ποιμαίνειν, *Aliàs enim impoſſibile eſſet, multos Epiſcopos unam civitatem paſcere*, aut *adminiſtrare*.

§.5. Hæc quidem *Theodoreti* ſententia, quamvis fundamento planè debili nitatur (neque enim, ſi ἐπίσκοποι omnibus iſtis locis pro ſingularibus & propriè dictis *Epiſcopis* ſumantur, ex eo quicquam incommodi ſequetur, ut * ſtatim patebit) nihil tamen, ſi pro conceſſâ habeatur, ad ſtabiliendam *Epiſcoporum*, & *Presbyterorum* ἰσοτιμίαν factura eſt, cùm ab ipſo, qui ſic affirmaverit, *Theodoreto*, *Epiſcoporum* ἐξοχὴ ſeu † μείζων τιμὴ manifeſtè propugnetur, ipſique, quos nunc *Epiſcopos* dicimus, ſingulares urbium *Præfecti*, *Apoſtolorum* tempore, * *Apoſtoli* nuncupati fuiſſe affirmentur.

* c. VIII. & X.

† ἐπισκόπους — ἅτε δὴ καὶ μείζονος μεταλαχόντας τιμῆς, in I. *Tim.* III.

* *Ib.*

§.6. Quid autem hâc in re de *Hieronymo* pronuntiandum ſit, ſatis ſupérque prædiximus.

§.7. Verùm poſt *Chryſoſtomum*, *Theophylacto* & *OEcumenio* *tertium* potiſſimum ſenſum placuiſſe video, cùm enim in *Phil.* I. nominum κοινωνίαν notaſſet *OEcumenius*, eam ſic ſtatim explicandam curavit, ut non ſolùm οἱ ἐπίσκοποι πρεσβύτεροι vocari putentur (uti & διάκονοι etiam) ſed & τὸ ἔμπαλιν *è converſo*, οἱ πρεσβύ-

τεροι

περὶ ἐπίσκοποι. Illud etiam ex verbis ad *Act.*XX. recitatis patet, *Scripturam* quippe τοὺς ἐπισκόπους πρεσβυτέρους, καὶ τοὺς πρεσβυτέρους ἐπισκόπους ὀνομάζειν, Et cùm ad I *Pet.*V. 1. notaſſet vocem συμπρεσβύτερον *Petro* accommodatam, vel ἡλικίαν, vel τὴν ἐπισκοπικὴν τιμὴν ſignificare, ſtatim adjicit, πρεσβυτέρους γὰρ τοὺς ἐπισκόπους, καὶ ἡ τῶν Πράξεων βίβλος οἶδε λεγομένους. *Epiſcopos* (propriè dictos, quibus prædicta ἐπισκοπικὴ τιμὴ competebat) *in Actorum libro per vocem* πρεσβύτεροι *ſignificari*, ſic & in II. *Jo. Joannes*, inquit, πρεσβύτερον μόνον ἑαυτὸν ἠξίωσε καλέσαι, ἤτοι ὅτι γεραιὸς ὢν ἤδη ἔγραψε ταύτας, ἢ καὶ ἐπίσκοπον καλῶν ἑαυτὸν διὰ τῆς πρεσβυτέρου, *Presbyterum ſolummodo ſe vocandum putavit, vel quia has Epiſtolas jam ſenex ſcripſerit, vel quia voce* πρεσβύτερος *ſe Epiſcopum nuncuparet.*

§.8. Ex quibus itidem manifeſtum eſt, ex hoc altero harum vocum ἰσοδυναμίας ſenſu, nihil ad *Presbyteranam* ἰσοτιμίαν tuendam concludi poſſe, cùm & ii ipſi qui in *Novo Teſtamento* ἐπισκόπων & πρεσβυτέρων *promiſcuum* uſum affirment, & quandoque *Epiſcopos* (ſequioribus ævis ſic dictos) quandoque *Presbyteros* iis ſignificari cenſeant, extra omnem tamen illud controverſiam ponant, ipſis *Scripturarum* temporibus, *ſingulares Civitatum Præfectos* fuiſſe, ſeu Πρεσβυτέρους quidem eos, ſeu *Epiſcopos* nuncupatos.

§.9. Hæc utrobique verè à me dicta eſſe, malo Optimi ſenis *Petri Molinæi*, quàm meis verbis teſtatum facere. *Dixi*, * inquit, *in Novo Teſtamento voces Epiſcopi & Presbyteri perinde accipi, ſed non putavi inde imminui dignitatem Epiſcopalem, cùm locutus ſim de ſolo nomine, non de ſolo munere, habeámque —— conſentientes, præter Presbyterum Hieronymum, celeberrimos Epiſcopos veteris Eccleſiæ, Chryſoſtomum, Ambroſium* (Authorem Comment: in Epiſtolas Pauli pſeudepigraphum) *Theodoretum, qui non putaverunt ſibi fraudi eſſe, aut per hoc de ſuâ dignitate quicquam detrahi, ſi voces Epiſcopi & Presbyteri primitùs eodem ſenſu uſurpatas fuiſſe crederetur.*

* *Ep:* I. *ad Epiſc: Winton:*

§.10. His itaque prælibatis, ſic ut cauſæ noſtræ quicquid de horum in *Scripturâ* verborum ἰσοδυναμία, aut promiſcuo uſu affirmetur, quoviſmodo obeſſe nequeat, nihil jam vetat, quo minus ſingulos *Novi Inſtrumenti* locos, ubi aut ἐπισκόπου, aut πρεσβυτέρου mentio occurrit, perluſtraturi, obiter etiam (& planè ex abundanti) diſquiramus, annon *primum*, aut *quartum* demum ἰσοδυναμίας genus hîc locum habere poſſit, ita, ut aut utroque vocabulo ἐπισκόπου & πρεσβυτέρου ſoli *ſingulares Epiſcopi*, conſtanter (& nunquam non) in *ſacro Codice* denotentur, aut ſaltem voce [ἐπίσκοπος] ad *ſolos ſingulares Epiſcopos* pertinente, vox πρεσβύτερος communiter ad *Epiſcopos*, quandoque tamen licet rarò ad *Preſbyteros* pertineat.

Cap. VII.

Ἐπισκόπου vox in veteri Teſtamento. אל Ἐπίσκοποι, Ἄρχοντες, *Annui Præſides,* פקודים. Ἐπίσκοποι δυνάμεως, *Artifices principales. Rectores, Præpoſiti Sacerdotum & Levitarum,* ἐπίσκοπος Ἐλεάζαρ. *Græca Exemplaria Iſ.* LX. 17. *Emendata ex Clemente.* Ἀρχὴ *aliqua per* ἐπισκοπὴν *notata. Chriſti* κυριότης *Jo.* XIII. 13. Κλῆρος διακονίας καὶ Ἀποστολῆς *Act.* I.25. *Dominium Charitativum. Status Controverſiæ.*

§.1. A Voce ἐπισκόπου exordiendum eſt, ab *Helleniſtis* in *Veteri*, ab *Apoſtolis* dein, in *Novo Teſtamento*, non rarò uſurpatâ. In *Veteri Teſtamento* Duo ſunt vocabula *Hebraica*, quæ *Græci Interpretes* per ἐπίσκοπον reddenda putarunt, 1. אל ſemel, (Θεῷ, Κυρίῳ, Ἀγγέλῳ, καὶ ἐπισκόπῳ commune) quo ſcilicet κοινῶς *dominium* notatur.

§.2. Sic apud *prophanos Authores* iidem ſunt ἐπίσκοποι & ἄρχοντες; Videatur *Ariſtides* in *Orat: de Concur: ad Aſiat: Civit:* ubi poſt βασιλέων mentionem, adduntur οἱ κατ᾽ ἐνιαυτὸν ἐπίσκοποι αἱρούμενοι, de quibus priùs dicebatur, ἡγεμόνες δὲ ἡμῖν ἐκ νόμου φοιτῶσι καθ᾽ ἕκαστον ἔτος, *Annui ſcilicet Præſides, Qui Iuſtiniano* ἄρχοντες ἐπαρχιῶν, & μητροπόλεων ubique dicebantur. Unde illud forſan *Heſychii,* ἐπίσκοπον βασιλέα reddentis.

§ 3. Secundò (à themate פקד) מפקד, פקיד, פקוד, quibus omnibus notatur *Præfectus, Præpoſitus, Commiſſarius*, cui aliqua ſuper homines adminiſtratio concreditur, communiter per ἐπίσκοπος redduntur, at & per ἐπιστάτης, & προστάτης, ut & ἄρχων, ταξίαρχης, κωμάρχης, & ſemel per θυρωρὸς *Ianitor*, viz: cui *claves domus Domini* commiſſi ſunt, *Ezech:* XLIV. 11. Cùm per ἐπίσκοπον reddatur, ad quinque ſignificatio ejus reduci poteſt.

§.4. *Primò*, in *Exercitu, Ducem*, ἐπίσκοπον τῆς δυνάμεως, *Chiliarchum*, aut *Centurionem* denotat, *Num:* XXXI. 14. *Iud:* IX. 28. II. *Reg:* XI. 15.

§. 5. *Secundò*, in *officinâ*, *Artifices* principales, II. *Chron:* XXXIV. 12. 17. eos nempe qui reſtaurando *templo* præficiebantur.

§.6. *Tertiò*, in *Civitate*, quemlibet *Rectorem*, aut *Principem*, *Nehem:*

Nehem: XI. 9. 14. peculiariter verò *Sacerdotum Præpoſitum*, v. 10. qualis erat *Iedaiah*, dein *Levitarum* v. 15. qualis *Shemaiah*, Priorem ἱερέων, poſteriorem Λευϊτῶν ἐπίσκοπον dictum.

§. 7. *Quartò*, in *Templi* miniſterio, *Eleazarum* filium *Aaronis* (τῶν ἀρχόντων τῶν Λευϊτῶν ἄρχοντα dictum, *Num:* III. 32.) qui *Num:* IV. 16. ἐπίσκοπος Ἐλεάζαρ vocatur.

§. 8. *Quintò*, *præpoſitos domus Domini* ſignificat, ἐπίσκοπος ἐπὶ τὸν οἶκον Κυρίου, II. *Reg:* XI. 18.

§. 9. Quòd verò in *Græcis Iſaiæ* exemplaribus c. LX. 17. vocem ἐπίσκοπος pro *Hebr:* נגש hodiè repoſitam reperiamus, videtur illud ex *Clemente Romano* emendandum eſſe, ſic ut ad priorem *Commatis* particulam vox ἐπίσκοποι pertineat, & per eam פְּקִידַיִךְ reddatur, quam toties ſic redditam videmus, נגש verò, (quæ ad inferiora officia, ἐργοδιώκτῃ, φορολόγῳ, πράκτορος, ἰδίως pertinet, &, cùm ſemel per ἐπιστάτης reddatur, *Ex:* V. 14. ad ἐργοδιώκτου munus pertinere deprehenditur,) rectiſſimè (ut ab eodem *Clemente* in hoc *Iſaiæ* loco, è *Codice* antiquiſſimo, & quo *Apoſtoli* utebantur, repoſitum experimur) per διακόνους reddatur, Quod hîc obiter monuiſſe ſufficiat.

§. 10. Ex hâc ſub *Veteri Teſtamento* vocis hujus ſignificatione, multa ſunt, quæ ad rem noſtram ſatis commodè concludi poſſent, ſi iſtis immorari opus eſſet. Nos ex iis omnibus hoc unum *deicticè* monſtratum cenſemus, ἐπιστάτην, aut προστάτην (aliquem aliis *præpoſitum*, ut ipſorum actiones, & operas obſervet, *curámque* ſuſcipiat) hoc ἐπισκόπου titulo conſtanter apud *Interpretes* eos *Helleniſtas* ſignificari, ideóque nullam dubitandi cauſam eſſe, quin ἀρχὴ aliqua in *Eccleſiâ Chriſtianâ* à *Novi Teſtamenti ſcriptoribus* per ἐπισκοπὴν indigitetur.

§. 11. Talis quidem erat, quam *Magno* noſtro τῶν ψυχῶν *Epiſcopo*, *Chriſto* ipſi competiiſſe videmus, qui cùm hîc in terris diſcipulis ſuis *miniſtraret*, κυριότητα tamen ſibi vendicabat, *Jo.* XIII. 13.

§. 12. Talis ἐπισκοπὴ *Act.* I. cùm *munus*, ſaltem in deſignatione divinâ, *Apoſtolicum* eâ notetur, quod, ad modum *Chriſti*, κύριος, & tamen διακονοῦντος, *domininm* certè (inter *fideles* aut *Chriſtianos*) ſed *Charitativum*, & cum humilitate ſummâ conjunctum fuiſſe, priùs monſtravimus. Hinc & illud περιέργως notari debet, munus illud, quod ἐπισκοπὴ dicitur v. 20. κλῆρον τῆς διακονίας καὶ ἀποστολῆς nuncupari, v. 25. διακονίας vocabulo ad *miniſterium*, ἀποστολῆς ad *regimen* in *Eccleſiâ* futurum (utroque ad *regiminis* modum.

dum definiendum, *dominium* ſcilicet, non ἀνατρεπτικὸν, aut ἀιχερκορδῦ, I.*Pet*.V.1.5. ſed, ut dictum eſt, ὡς διακονοῦντος, *Lu*:XXII. 27. ὡς πόδας νίπτοντος, *Jo*. XIII. 13. ὡς διακόνου καὶ πάντων δούλου, *Mar*.X.43. *manſuetum* quidem, & *charitativum*, & ad omnem ſubditorum utilitatem deſtinatum) ſpectante.

§.13. At de iſtis nulla inter nos & *Presbyteranos* controverſia futura eſt. Quæritur tantùm an *ſingulari perſona*, an toti demum *collegio* jus illud competat. Nos *ſingularibus* perſonis, ſingularum *Civitatum Præpoſitis*, *Jus regendi Eccleſias* in *Scripturis* attribui contendimus. Illi è contra vocabulorum ἐπισκόπων & πρεσβυτέρων ἰσοδυναμίαν in *Scripturis* ſe concluſiſſe putantes, unamquamque *Civitatem* à pluribus ἰσοτίμοις, ſeu ἐπισκόπων ſeu πρεσβυτέρων titulo notis, adminiſtrari affirmant, ſéque *Novi Teſtamenti* authoritate fulciri exiſtimant. De vocabulorum ἰσοδυναμίᾳ ſtatim plura dicemus, & ex eâ conceſſâ nihil *Preſbyteranorum* cauſæ accreſcere poſſe monſtrabimus. Interim pauca de Ἐπισκόπε ſignificatione in omnibus *Novi Codicis* locis dicenda ſunt.

CAP. VIII.

*Ἐπισκόπου uſus in Novo Teſtamento, Act.*XX.28. *Πᾶν ποίμνιον de totâ Aſiâ. Irenæi authoritas. Paulus univerſæ Aſiæ fidem annuntiavit, Act.* XIX. 10. I.*Cor.*XVI. 9. *Epheſus Aſiæ Metropolis primaria, Act.*X. 38. *&* 35. *Ab eâ præcepta Apoſtolica ad reliquas Civitates optimè diffuſa. Per Aſiam τριετία à Paulo inſumpta. Ultimum vale, v.*22.

§.1. EJus prima mentio eſt *Act*. XX. 28. ubi ad πρεσβυτέρους ἐκκλησίας v.17. verba faciens, eoſdem *Epiſcopos* nuncupat, Προσέχετε, inquiens, ἑαυτοῖς, καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ, ἐν ᾧ ὑμᾶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔθετο ἐπισκόπους, ποιμαίνειν τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, &c. Hinc certè harum vocum ἰσοδυναμίαν rectiſſimè colligi putamus, nec certè alios jam *Mileti* πρεσβυτέρους repertos eſſe, quàm quos ſingulos ἐπισκόπους *Paulus* appellat.

§.2. Qui verò, & quales ſint hoc in loco ἐπίσκοποι, faciliùs intelligi poterit, ſi prænoſcatur, quodnam ſit hoc πᾶν τὸ ποίμνιον, cui ἐπίσκοποι, ut ποιμένες præponebantur. Si enim ad unam aliquam *Civitatem* reſtringendus ſit grex ille, *Presbyteranis* fortè herba porrigenda videretur, at ſecus, ſi ad plures extendatur; Teſtis hîc omni exceptione major *Sanctus Irenæus* l.III.c.14. ubi de vocatis *Miletum Epiſcopis* aut *Presbyteris* ſermone habito, ſtatim addit, *Ab Epheſo,& reliquis proximis Civitatibus convocatos eſſe.*

Plures enim *Apoſtolorum* tempore in *Aſiâ Epiſcopos* fuiſſe, poſt alios multos ipſe etiam * *Hieronymus* pronuntiat, *Ipſorum* quippe *rogatu Johannem Evangelium ſuum ſcripſiſſe affirmans*.

* *Catal: Scr: Eccl:* c.IX.

§.3. Id unum ſi concedatur, fruſtra contra nos militatura ſunt aliorum omnium argumenta, quibus *Epiſcopos* hic nominatos ad *Presbyterorum* gradum detrudere ſe cogi exiſtimarunt; Quæ quidem ſententia ſi antiquorum cuivis placuiſſe videatur, nemini tamen, qui cum *Antiquiſſimo Irenæo* (i.e. *Polycarpi*, εἰς τὴν Ἀσίαν ἐν τῇ ἐν Σμύρνῃ ἐκκλησίᾳ ὑπὸ Ἀποστόλων κατασταθέντος ἐπισκόπου, auditore) hac in re contendere, aut ei opponi poſſe videatur.

§.4. Ad hujus autem rei veritatem perſpiciendam, ex v.31 lux aliqua affulſura eſt. Γρηγορεῖτε, inquit *Sanctus Paulus*, μνημονεύοντες, ὅτι τριετίαν νύκτα καὶ ἡμέραν οὐκ ἐπαυσάμην μετὰ δακρύων νουθετῶν ἕνα ἕκαστον, *Vigilate, memoriâ recolentes, quòd per triennium nocte diéque non ceſſavi cum lachrymis unumquemque monere.* Quinam verò illi erant, quibus *annos tres inſumpſit Apoſtolus?* Num unius *Civitatis* fideles? Imò conſulatur hiſtoria rei geſtæ, c.XIX. propoſita.

§.5. *Paulus Epheſum venit*, v.1. diſcipulis duodecim primùm *in nomine Jeſu baptizatis*, v.5. poſtea etiam *manus impoſuit*, v.6. *Spiritu* ſtatim *ſancto dona linguarum* & *prophetiæ* iis largiente; Poſt hæc in *Synagogâ Epheſinâ* per tres menſes prædicavit, v. 8. dein ἀποστὰς ἀπ' αὐτῶν per ſpatium aliquod, in *Scholâ Tyranni* quotidiè διελέγετο, v.9. dein prædicationi, & miraculorum operationi *biennium* integrum inſumebatur, & ex eo factum, ut *omnes* univerſam *Aſiam incolentes verbum Domini Jeſu audirent*, v.10. Dein v.22. miſſis in *Macedoniam Timotheo* & *Eraſto*, αὐτὸς ἐπέσχε χρόνον εἰς τὴν Ἀσίαν, ipſe *Paulus* in *Aſiâ moram fecit*, tandémque v. 26. manifeſtum eſſe ait *Demetrius*, οὐ μόνον Ἐφέσου, ἀλλὰ σχεδὸν πάσης τῆς Ἀσίας, *non ſolùm Epheſi, ſed per univerſam ferè Aſiam* ἱκανὸν ὄχλον *multitudinem non exiguam ad fidem à Paulo converſam eſſe*. Ideóque θύραν ſibi μεγάλην in partibus iſtis ἀνεῳγέναι, portam magnam apertam eſſe affirmat *Paulus* I.*Cor*.XVI. 9.

§.6. Patet hinc *univerſam Aſiam*, aut *Natoliam*, non unicam *Aſiæ Civitatem, Epheſum*, ποίμνιον hic dici, cujus ἐπίσκοποι convocati ſunt, nec igitur quicquam obſtare, quin ſinguli ſingularum *Urbium Præfecti* hoc titulo ſignificentur.

§.7. Phraſin [τοὺς πρεσβυτέρους τῆς Ἐκκλησίας] c.XX.17. nihil nobis officere * poſtmodum monſtrabimus. Duo interim hic notanda erunt.

* c.XIX. & XX.

§.8. *Primum, Epheſum Aſiæ Metropolim* fuiſſe, (Ἔφεσος ἦν ἡ τῆς Ἀσίας μητρόπολις, ait *Chryſoſtomus* in *Arg: Ep:* ad *Epheſios.* Τὴν Ἐφεσίων μητρόπολιν τῆς Ἀσίας &c. *Theodoſ: Ep: ad Dioſcor:*) Imò inter *primarias Aſiæ civitates* primò repoſitam, *Apoc.*II.1. ut & in *Notitiis Imperii.* Hinc ſub *Antonini* tempore, neceſſitas *Proconſuli* impoſita, per mare *Aſiam* applicare, καὶ τὴν μητρόπολιν Ἔφεσον *primam attingere.* *Ulpian:* in l. *Obſerv: D. de offic: Proconſ:* Hinc & *Act.*XIX. 38. de *Epheſo* dicitur, ἀνθύπατοί εἰσι καὶ ἀγοραῖοι ἄγονται, *Jus* ſcilicet *Aſiaticis omnibus* in hâc *primariâ Aſiæ hujus Metropoli* dabatur. Hinc eſt quòd *Antonini Pii* de *Chriſtianis Epiſtola* προετέθη ἐν Ἐφέσῳ ἐν τῷ Κοινῷ τῆς Ἀσίας, *in communi Aſiæ concilio* (conſeſſu quippe aut *Curiâ Proconſulari*) *Epheſi divulgata ſit,* inquit *Euſeb:* l.IV. κεφ. ιγ΄. Sic & *Epheſus* non ſolùm *Dianæ* νεωκόρος *æditua Act.* XIX. 35. ſed & ταμεῖον κοινὸν τῆς Ἀσίας καὶ τῆς χρείας καταφυγὴ, inquit *Ariſtides Or: ad Aſiat: Civit:* de *concord:* Nec igitur ſine ratione *ſcriptor* ille (quiſquis fuerit) *de locis in Act: Apoſt.* ſub *Hieronymi* nomine, *Specialiter,* inquit, *ubi Epheſus Civitas eſt, Aſia vocatur*; Et de *Epheſi Epiſcopo, Ordo thronorum Metropol: ad calcem Codini,* Ὁ Ἐφέσου ὑπέρτιμος, καὶ ἔξαρχος πάσης Ἀσίας, *Epheſi Epiſcopus, totius Aſiæ Primas.*

§.9. *Secundum.* Ab *Epheſo* ad reliquas *Aſiæ Eccleſias* vigorem præceptorum *Apoſtolicorum* commodiſſimè diffundi potuiſſe.

§.10. Illud duobus teſtimoniis confirmatum dabimus, uno ab *Antiquo Martyrii Timothei ſcriptore,* altero à *Chryſoſtomo* petito. * Ille ſic de *Johanne* pronuntiat, Ψηφίσματι Νερβᾶ τῆς ὑπερορίας ἀνακληθεὶς, τῇ Ἐφεσίων ἐπιδημεῖ μητροπόλει, καὶ αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ, ἅμα συμπαρόντων ἐπισκόπων τῆς Ἐφεσίων ἀντιλαμβάνεται μητροπόλεως, καὶ διήρκεσε τὸν τῆς εὐσεβείας κηρύσσων λόγον ἄχρι τῆς βασιλείας Τραϊανοῦ, *Johannem* ſcilicet *Apoſtolum, qui cum ſeptem Epiſcopis* (illis ſine dubio, quibus *ſeptem Eccleſiæ Apocalypticæ* committebantur) *univerſam Aſiam gubernabat, Epheſi ſubſtitiſſe, ibique ſeptem illos, ut in Concilio, adfuiſſe Epiſcopos.*

§.11. * *Chryſoſtomus* verò de *Timotheo, Epheſi* hujus *Epiſcopo,* Δῆλον, inquit, ὅτι ἐκκλησίαν λοιπὸν ἦν ἐμπεπιστευμένος ὁ Τιμόθεος, ἢ καὶ ἔθνος ὁλόκληρον τὸ τῆς Ἀσίας, *Timotheum,* quà *Epheſi Epiſcopum,* integræ *Gentis Aſiaticæ* curam ſibi commiſſam habuiſſe.

§.12. Idem etiam, ex *Notitiis Imperii* confirmari poſſet; In quibus ut *Proconſularis*, *Aſiæ Metropolis*, *Epheſus* reperitur, ſic & *Aſia* illa totius *Aſiaticæ* διοικήσεως præcipua *provincia* erat, cujus *Proconſulatus* ἀρχῶν ἐνδοξοτάτη, inquit *Eunapius* in *vitâ Maxim: Omnium principatuum honoratiſſima erat.*

---

* *Phot: Bib:* n.254.

* *Hom:* XV. *in* 1 *Tim:* V. 19.

§.12. Ex quibus omnibus ſatis ſupérque probatum eſt, *Epheſum* aliarum *Civitatum* omnium commodiſſimam fuiſſe, ad quam nuntio dato, *Paulus Hieroſolymam* feſtinans, hoc demum compendio omnes totius *Aſiæ Epiſcopos* ad ſe *Miletum* convocaret, v.17.

§.13. At illud adhuc dilucidiùs monſtratur ex *Orationis Paulinæ* ad hos *Epiſcopos* factæ proœmio, v. 18. ubi *prædicationis* & converſationis ejus inter eos, non *Epheſi* ſolùm, ſed & per totam *Aſiam*, ipſi ut conſcii & teſtes advocantur, ὑμεῖς ἐπίςασθε ἀπὸ πρώτης ἡμέρας, ἀφ᾽ ἧς ἐπέβην εἰς τὴν Ἀσίαν, πῶς μεθ᾽ ὑμῶν τὸν πάντα χρόνον ἐγενόμην, διδάξας ὑμᾶς δημοσίᾳ καὶ κατ᾽ οἴκους, v.20. ἐν οἷς, inquit διῆλθον κηρύσσων τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, v.25. *vos noſtis, à primo die, quo in Aſiam abſceſſi, quomodo vobiſcum omni tempore me geſſerim, docens vos publicè, & domatim, Inter quos tranſivi annuntians regnum Dei.* Quinam verò illi fuerunt, inter quos, à quo in *Aſiam* deſcenderat, *omne tempus*, τριετίαν *integram* abſumpſerat? quos *publicè & domatim docuerat?* inter quos, non ſedem fixerat, ſed (κατὰ τὴν πάροδον, *in tranſcurſu*, τὸν τοῦ εὐαγγελίου διατρέχων κύκλον, inquit *OEcumenius* in II. *Jo:*) *regnum Dei prædicans* διῆλθεν, à loco ad locum *tranſiverat?* Certè non unica *Epheſi urbs*, ſed aut (χώρας καὶ κώμας) *regio* integra, aut ſaltem *principales univerſæ Aſiæ civitates*, Quas cùm tanto cum profectu adeò fœliciter *Apoſtolus* peragraverat, ſatis apparet, eum in illis æquè ac *Epheſi*, *Epiſcopos* ſingulares gregibus ſingulis præfeciſſe, quos hic *univerſos*, & *ſingulos* per nuntium *Epheſinum*, quo omnes mandati *Apoſtolici* certiores fiebant, ad ſe convocandos putabat, ut jam ad δεσμὰ καὶ θλίψεις *feſtinans*, iis omnibus longum (& * quibuſdam *ultimum*) vale diceret, v. 22. 25. curámque integri ποιμνίου in manus eorum traderet.

* οὐκέτι πάντες ὄψεσθε.

Cap. IX.

Tempus quo Timotheus ad Epheſi Cathedram aſcendit I.*Tim.*I.3. *Act.*XX. *Reditus per Macedoniam.* v.3. I.*Tim.*III.14. *Timothei titulus Epheſius*, II.*Tim.* IV. 9,13. *Collatio inter* I.*Tim.*I. 3. *& Act.*XX. 29. *reſpectu hæreticorum quos prævidit venturos.*

§.1. HÆc omnia adhuc clariùs eluceſcent, ſi advertatur, huic ipſi *Epheſinæ Eccleſiæ Timotheum* à *Paulo* (ſub iſtius fortaſſis, quod hîc præceſſerat, certè) ſub alicujus *Macedonici* itineris tempore præfectum eſſe.

§.2. Inter *Aſiæ Epiſcopos*, *Timotheum* numerandum eſſe, *ſedémque Epheſi* fixiſſe (inter alios innumeros) *Patres Concilii Chalcedonenſis*, *Act.*XI. teſtentur, qui à *Timotheo* ad ſua tempora *Epiſcopos* XXVII. interceſſiſſe liquidò affirmant. Hunc verò ad iſtam *Epheſi* curam, aut *Titulum*, ſub hoc itineris *Paulini* tempore, cujus ſit mentio, *Act.*XX. 3,4. alligatum eſſe, factâ inter hunc *Actorum* locum v.4.5. & I.*Tim.* I. 3. comparatione, concludendum videtur.

§.3. I.*Tim.*I.3. Παρεκάλεσά σε, inquit *Sanctus Paulus*, προσμεῖναι ἐν Ἐφέσῳ, πορευόμενος εἰς Μακεδονίαν, *Cùm ad Macedoniam iter facerem, juſſi te Epheſi commorari, aut ſedem figere.* Hoc verò *Actorum* loco, *Paulus*, inquit *Lucas*, ἐξῆλθε πορευθῆναι εἰς Μακεδονίαν, *exivit Macedoniam profecturus*, c. XX. 1. διελθὼν δὲ τὰ μέρη ἐκεῖνα &c. tandem ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, v. 2. ibi autem tres menſes commoratus eſt, dein cùm in *Syriam* iter paranti inſidiæ à *Judæis* ſtruerentur, mutato conſilio reverſus eſt per *Macedoniam*, v.3.

§.4. Hâc igitur jam (ſecundâ, vel potiùs) tertiâ vice *Macedoniam* tranſit, & cum eo *Sopater Berœenſis*, v.4. (ut & *Lucas* Hiſtoriæ *ſcriptor*, ut voce [ἡμᾶς] monſtratur, v. 5.) cùm alii interim, & inter eos *Timotheus* v.4. relicto *Paulo* rectâ *Troadem* proficiſcerentur, v.5. Poſtquam verò *Troadem* ventum eſt, v.6. nulla *Timothei* ulterior mentio in *Actorum* libro reperitur, quem igitur *Epheſum* abſceſſiſſe, curâ *Epheſinæ Eccleſiæ* illi à *Paulo* demandatâ, ex verbis iſtis [παρεκάλεσά σε προσμεῖναι ἐν Ἐφέσῳ, πορευόμενος εἰς Μακεδονίαν] non temerè concludendum putamus, ibíque ſedem ſuam ita fixiſſe (quod προσμεῖναι eſt) ut I. *Tim.* III. 14. *Paulus Laodiceâ* ſcribens, ſe ſperare affirmet, ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν τάχιον, *ad eum ſtatim* (facili *Laodiceâ Epheſum* tranſitu) *venire.*

§.5. Non diffitemur quandoque *Timotheum* à ſede ſuâ *Epheſinâ*

ſinâ poſthæc abſceſſiſſe, *Paulóque*, cui ut *Apoſtolo* συνεργίαν in *Evangelio*, ut patri obedientiam & ἀντιπελαργίαν debebat, adfuiſſe, At hoc conceſſo, nihil tamen obſtabit, quo minus qui ſe *Paulo* aliquandiu ad alia *Eccleſiarum* negotia utilem præbebat, adeóque *Apoſtolus* dicebatur, ad *Epheſum* tamen, tanquam ad ſingularem *titulum*, & grandem curam ſuam alligaretur, Sic ut nuſpiam (niſi à *Magno Apoſtolo*, qui eum *Epheſi* conſtituerat, ad operam aliquam in *Evangelio* locandam avocatus & occupatus) ab eâ abſcederet, pari modo, quo *Silas*, ex *Judææ Epiſcopis* unus, poſtea *Antiochiam* miſſus, *Paulo* ſe comitem adjunxit, *Act.* XV.40. de quo * poſtmodùm videbimus. * c.XIII.

§.6. Certè qui *Presbyteros* hodiernos eam ſibi libertatem, quam *Epiſcopis* negandàm putarunt, & *Epiſcopos* tamen ſe egregios eſſe volunt, ſatis (liberaliter dicam ? an) profuſè indulgere meminerit, hanc itidem *Timotheo* (ſeu *Chriſto Domino*, ſeu ſuaviſſimo parenti πρεσβύτῃ Παύλῳ, καὶ δεσμίῳ Ἰησοῦ Χριστοῦ operam ſuam extra *Epheſi* mœnia navanti) veniam concedere non gravabitur. Id interim notatu non indignum, eum, cùm à *Paulo* vocatus *Romam* proficiſceretur, II.*Tim*.IV.9.*Epiſtolam* ad id ſcriptam *Epheſi* accepiſſe, ideóque per *Troadem Epheſo* non ita procul diſtantem tranſitum illi patuiſſe, v.13.

§.7. Addit *Apoſtolus* I. *Tim*. I. 3. *Timotheum* ideò *Epheſinæ Eccleſiæ* affixum tunc fuiſſe, ut παραγγείλῃ τισὶ μὴ ἑτεροδιδασκαλεῖν, notans inſigne tunc temporis ab *Hæreticis Eccleſiæ* iſti periculum imminuiſſe.

§.8. Idémque per omnes *Aſiæ Eccleſias* metuendum tunc fuiſſe, monſtrat orationis *Paulinæ* ad *Epiſcopos* factæ (quæ unica adjicitur) ratio, Ἐγὼ γὰρ οἶδα, inquit v.29. ὅτι εἰσελεύσονται μετὰ τὴν ἄφιξίν μου λύκοι βαρεῖς, *Novi enim, quod Lupi ovili graves poſt abſceſſum hunc meum irrupturi ſunt, & ex ipſo grege exorituri* ἄνδρες λαλοῦντες διεστραμμένα, *viri perverſa loquentes*, diſcipulos poſt ſe ad ἑτεροδιδασκαλίας ſuas ἀποσπῶντες *abſtrahentes*, v. 38. At iſta ex abundanti, nec nimis affirmanter dicta ſunt.

Cap. X.

*Phil.*I. 1. *Walonis argumentum infirmum. Epaphroditus Philippenſium Epiſcopus, Romæ fuit,* (*Oneſiphorus, Familia ejus* II.*Tim.*I.16. *Dogma orandi pro defunctis, ut ſine ratione fundatum*) Ἐπίσκοποι *Phil.* I. 1. *verè Epiſcopi. Plures quandoque in eadem Civitate Epiſcopi. Dilemma contra Presbyteranos. Philippi* μερίδος *Macedoniæ Metropolis, Act.* XVI.12. *Epiſtola ad Philippenſes, ad totam provinciam miſſa. Philippi,* Κρηνίδες Δάτος, *Metropolitica dignitas mobilis ex variis cauſis, Conventus, Fora, Sedes Procuratorum, Macedoniæ primitiæ Philippi.* Πρωτοκλησίας *privilegium, Phil.* IV. 15. II. *Cor.* XI. 9. *Epiſtolæ ad Theſſ: ad Philippenſes miſſi à Polycarpo dictæ. Epiſtolæ ad Corinthios ad omnes Achaiæ Eccleſias miſſæ.* II.*Cor.*I.1. *Col.*IV.16. *Nulli quandoque in primis Eccleſiis Presbyteri, A ſolis Epiſcopis & Diaconis adminiſtratæ Eccleſiæ. Teſtimonia Clementis Romani, Alexandrini, Tertulliani.*

§.1. PRocedamus igitur ad proximam ἐπισκόπων mentionem *Phil.*I. 1. Ubi poſt *Sanctos omnes in Chriſto Jeſu* (i.e. fideles) τοῖς οὖσιν ἐν Φιλίπποις, adjicitur σὺν ἐπισκόποις καὶ διακόνοις] Hinc rectè *Walo Meſſ:* ſe concluſiſſe putavit, *Cùm nullus inter Epiſcopos & Diaconos ordo interponatur, Epiſcopos eos intelligi, qui & Presbyteri, dicebantur.*

§.2. Nos certè & illud rectè concluſum cenſemus, ſi enim inter *Philippenſes* eo tempore Πρεσβύτεροι fuiſſent ab *Epiſcopis* diſtincti, rationem non conſtare, cur in enumeratione tam accuratâ ab infimis *fidelibus* ad ſummos *Epiſcopos* aſcendente, nulla ipſorum mentio fieret, ideóque cum *Walone* concludimus, eoſdem hic ἐπισκόπους & πρεσβυτέρους eſſe, nec quoſvis in *Eccleſiâ Philippenſium* Πρεσβυτέρους tunc fuiſſe qui iidem ἐπίσκοποι non fuerint, ideóque extra omne dubium ponendum eſſe, vocem πρεσβυτέρους, ἀξιώματος æquè ac ἡλικίας titulum, ſingularibus *Eccleſiarum Epiſcopis* eo toto ſæculo competiiſſe. At non diſſimulandum eſt, alium, ex mente *Walonis*, ſenſum verbis illis neceſſariò affigendum eſſe, *Epiſcopos* nempe eo loco memoratos, ex ſententia ejus *Presbyteros*, quos hodie dicimus, *compares* ſtatuendos eſſe. Sic certè ante *Walonem Hieronymus* & *Theodoretus* exiſtimaſſe videntur; Συνεπισκόποις (ſic enim ſublatâ diaſtole, unâ voce legendum, non σὺν ἐπισκόποις, ſed συνεπισκόποις quidam voluerunt) εἶπε τοὺς πρεσβυτέρους, inquit *Theophylactus*, οὐ γὰρ δὴ ἐν μιᾷ πόλει πολλοὶ ἦσαν ἐπίσκοποι, οὔπω γὰρ ἦσαν διακεκριμένα τὰ ὀνόματα.

§.3. Pergamus igitur, Et, ſuppoſito pauliſper, ſed nullatenus conceſſo, voce [Ἐπισκόποις] *Presbyteros*, quos hodie dicimus, compares, eo loco intelligendos eſſe, Illud *Waloni* reponendum erit, nihil ex eâ *hypotheſi* concludi poſſe, quod cauſæ noſtræ quoviſmodo

modo officiat, cùm vel *Philipporum ſedes* vacare, vel ab *Apoſtolo* ipſo occupare, vel ipſorum *Epiſcopus* eo temporis articulo à ſede ſuâ abeſſe potuerit. Et illud quidem conſtat, *Epaphroditum* (ſi eidem *Theodoreto, Chryſoſtomo, Theophylacto*, aliiſque credendum ſit) *Philippenſium Epiſcopum*, ὑπαγόμενον τὰ πρὸς χρείαν τοῦ Ἀποστόλου, *ipſorum liberalitatem ad Paulum in uſus ejus neceſſarios deferentem* c. IV. 18. *Romæ* nunc, cùm *Apoſtolus* hanc *Epiſtolam* ſcriberet, *adfuiſſe ?* ipſâmque hanc *Epiſtolam* (quam igitur nomini ejus inſcribi conſentaneum non fuit) ad eos retuliſſe.

§.4. Exemplo res clarior futura eſt. *Oneſiphorus* cum familiâ ſuâ *Epheſi* degebat, ibíque *Paulum* non ſemel liberaliter invitaverat (διηκόνησεν ἐν Ἐφέσῳ, II. *Tim*. I. 18.) Hic idem, cùm *Paulus Romæ* vinctus jaceret, ἐν Ῥώμῃ γενόμενος, eum σπουδαιότερον ἐζήτησε καὶ εὗρε, v. 17. & ſine omni, aut *metu*, aut *erubeſcentia* in carcere eum *viſitavit*, *&* *refocillavit*; Hujus tantæ charitatis vicem ei repenſurus *Apoſtolus*, cùm hoc ipſo tempore ad *Timotheum Epheſi* morantem ſcriberet, *familiam* ejus, non ipſum *Oneſiphorum*, ſecum jam *Romæ* exiſtentem, ſalutari ab eo jubet, v. 16. adeóque fauſtiſſima quæque comprecatur, *Det miſericordiam Dominus domui Oneſiphori.*

§.5. Hinc certè aliqui boni viri, vitâ jam exceſſiſſe *Oneſiphorum* concludentes, oratione eâ pro illo perſonaliter effuſâ v. 18. (Δῴη αὐτῷ ὁ Κύριος &c.) ad ſtabiliendum pro defunctis orandi dogma uti voluerunt; Eâdem planè, aut oſcitantiâ, aut temeritate, quâ nullum hic *Philippis Epiſcopum* fuiſſe concluſuri ſunt *Presbyterani*, ex eo tantùm quod ſine *Epiſcopi* mentione, *Presbyteros*, quos dicimus, & *Diaconos*, *Philippenſes* ſalutaſſe *Apoſtolum* animo ſuo præſumpſerint.

§.6. Et hæc quidem *velitantium* inſtar, ſed & ad obtundendam omnem adverſariorum vim πρὸς ἔνστασιν dicta ſunt.

§.7. Illud jam tertiò addendum eſt. *Epiphanio* multò ſecus quàm *Hieronymo* &c. viſum eſſe. Ἐπισκόπους nempe hic verè *Epiſcopos* fuiſſe. Sic enim ille erroris anſam *Aërio* porrectam eſſe aſſerens, ex eo quòd *Apoſtolus* Ἐπισκόποις & Διακόνοις ſcribat, ſtatim adjicit, ὅπου μὲν γὰρ ἐπίσκοποι ἤδη κατεστάθησαν, ἔγραψεν ἐπισκόποις καὶ διακόνοις. *Ubi Epiſcopi* (propriè dicti) *erant*, *Epiſcopis & Diaconis ſcripſit.* Quod ſine dubio ejus dictum ad hunc ad *Philippenſes* locum ſpectat, ideóque, ex ſententiâ *Epiphanii Philippis* jam *Epiſcopos* conſtitutos eſſe, concluſurum eſt.

§.8. Quod verò à contrariæ ſententiæ fautoribus adducitur argumentum [*in unâ civitate non fuiſſe plures Epiſcopos*] ideóque ἐπισκόπους hîc plures *Philippis* ſalutatos, ſingulares *Epiſcopos* non fuiſſe, Ei facilis reſponſio.

§ 9. Primò, non uſquequaque verum eſſe, quod pro conceſſo ſumitur; Quamvis enim in unâ *Eccleſiâ*, aut *Cœtu*, plures ſimul *Epiſcopi* nunquam fuerint, nihil tamen obſtare quin in eâdem *civitate* duo aliquandiu diſterminati *cœtus* fuerint, duobus *Apoſtolis* ad fidem adducti, diverſis forſan dialectis, & aliquando ritibus disjuncti, quibus duo itidem *Epiſcopi* ſeorſim & diviſis κλήροις præſiderent. Quod * alibi latius monſtrabitur.

* *Diſſ:* V. c. I. §.6. *&c.*

§.10. Secundò, quod ad vim argumenti attinet, reſpondemus retorquendo id quod intorquent, idque ex dilemmate utrinque adverſarium ad abſurdum adigente; *Axioma* certè illud [*de unico in qualibet civitate Epiſcopo*] aut ad iſta *Paulina* tempora pertinuit; aut poſt illa demum tempora ab *Eccleſia* introductum, ad *Paulina* non pertinuit. Si prius verum, tunc ſtatim ſequetur, (ſummis *Presbyteranorum* ingratiis,) Eo ipſo *Apoſtolorum* ævo tales in *Eccleſiâ Chriſti Epiſcopos* fuiſſe, quales in eâdem civitate *plures* eſſe non licebat, i. e. *Singulares* planè, quos hic contra *Presbyteranæ* ἰσοτιμίας aſſertores propugnamus, *Epiſcopos*. At ſi poſterius affirmetur, tunc nihil ex hoc axiomate (temporibus *Paulinis* verbiſque ad *Philippenſes* hiſce perperam adaptato) rectè contra nos concludi poterit, qui non ſumus adeo ἠλίθιοι, aut ἀμαθεῖς, ut ex *poſteriorum* ſæculorum conſtitutionibus de *Paulino* ſæculo pronuntiari permittamus, aut ea adverſus nos vera eſſe ſuſpicemur, quæ vera non eſſe ipſe nobis adverſarius largitur, & in eo ipſo quòd vera non ſint, omnem cauſæ ſuæ incolumitatem collocat.

§.11. Hæc iterum πρὸς ἔνστασιν præmittenda erant, *Tertiò* igitur, ut verbo uno rem omnem abſolvam, Reſpondetur, Φιλιππησίους, ad quos hæc *Epiſtola* dabatur, non unius tantùm *Civitatis*, aut *cœtus* nomen eſſe, at integræ demum περιοικίας, aut *provinciæ*, in quâ *plures Civitates* fuerunt, adeóque Ἐπίσκοποι in *plurali*. *Philippos* quippe πρώτην τῆς μερίδος Μακεδονίας πόλιν, *unius diviſionis*, aut *provinciæ* in *Macedonia*, *primam*, aut principalem *civitatem Act.* XVI. 12. ideóque *metropolim* fuiſſe, Exhinc id ſtatim ſequitur, hanc *Sancti Pauli Epiſtolam Philippenſibus* ſuis datam, ut & *Polycarpi* alteram τῇ ἐκκλησίᾳ παροικούσῃ Φιλίπποις inſcriptam, ad totam περιοικίαν aut μερίδα, univerſum ſcilicet civitatum confinium, (quarum *metropolis Philippi*) in quibus plures abſque dubio *Epiſcopi* fuere, (nulliq; adhuc, quos hodie dicimus, *Presbyteri*) miſſam eſſe, nec temerè igitur Ἐπισκόπων, æquè ac Διακόνων in plurali, (at *Presbyterorū* planè nullam) mentionem fieri.

§.12. At *Philippos*, dices, μικρὰν πόλιν ὑπὸ μητροπόλεως Θεσσαλονίκης τελοῦσαν, *parvam civitatem, & Theſſalonicæ metropoli* ſubjectam fuiſſe. Sic enim in ὑποθέσει *Epiſtolæ, Commentariis Theophylacti* præfixâ affirmari.

§.13. At reſpondetur, illam *Philipporum* definitionem ex *Geographo* antiquo petitam, ad ædificatam à *Philippo* civitatem, prius Κρηνίδας dictam, dein Δάτον (unde proverbiale illud Δάτος ἀγαθῶν, ob *aurifodinam*, quam juxta poſitam *Appianus* affirmat) at non ad ſequiora illa, ſub *Romanorum* imperium, tempora accommodandam eſſe. Nec certè novum cenſendum eſſe, aut à quo *Imperii Notitiæ* abhorreant, è novo *metropoles* naſci quæ priùs non fuerant, (ut & poſterioribus ſæculis πόλεις διὰ γραμμάτων βασιλικῶν τῷ τῆς μητροπόλεως ὀνόματι τιμηθεῖσαι inveniuntur, videatur *Conc: Chalced: Can:* XII.)

§.14. Notum eſt illud *Strabonis Geogr:* l.XVII. Αἱ ἐπαρχίαι μὲν διήρηνται ἄλλοτε μὲν ἄλλως, Provinciæ aliis temporibus aliàs diviſæ ſunt, Ut & illud l.XIII. quo *Provinciarum* confuſionis, quæ facta eſt, rationem reddendam curavit, διὰ τὸ τοὺς Ῥωμαίους μὴ κατὰ φῦλα διελεῖν αὐτὰς, ἀλλ' ἕτερον τρόπον διατάξαι διοικήσεις, ἐν αἷς τὰς ἀγοραίας ποιοῦνται καὶ τὰς δικαιοδοσίας, *quòd Romani eas non diſtribuerent, ſecundum Gentium & Geographorum antiquas, & proprias diviſiones, ſed ex politicâ diſtribuendi ratione, habito reſpectu ad civitates, in quibus jus populo reddebatur*, & ad quas περίχωρος ad dirimendas lites congregabatur. Illud in civitatibus *Aſiæ* * priùs notavimus, *Laodiceam, Sardin, Smyrnam*, & *Epheſum* à + *Plinio* ut *metropoles* ex ea poni, quòd in iis toti civitatum confinio jus redderetur.

p. 840.

p. 629.

* c.V. §. 15.

+ *Nat: hiſt:* l.V.c.29.

§.15. Illud etiam hîc locum habere ſuadet *Lucas*, qui *Philippos* ſub hoc ipſo *Paulinæ* profectionis tempore, non tantùm πρώτην πόλιν, i.e. *metropolin* fuiſſe affirmat, ſed & κολωνίαν adjicit, eam *Romanorum Coloniam* fuiſſe, unde v. 21. ἡμῖν οὐκ ἔξεστι Ῥωμαίοις οὖσι. Quamvis enim illud ſatis conſtet, *Præſides Romanos*, conventus & conſeſſus ſuos non tantùm in *Coloniis*, aut *Municipiis* celebrandos conſtituiſſe, ſed quandoque in *Foris* (quæ dicebantur) *Livii, Julii, Appii, Licinii*, &c. Nemini tamen dubium erit, *Colonias* imprimis ab eis electas eſſe, ad quas reliquarum confinia propter judicia aggregarentur.

§.16. Quod verò ad *Eccleſiam* itidem *Philippenſium* attinet, (ut ab *Imperiali*, ad *Eccleſiaſticam Notitiam* deſcendamus) illud etiam manifeſtum eſt, in *Evangelii* prædicatione eam totius *Macedoniæ* ἀπαρχὴν *primitias* fuiſſe; Conſulatur *Apoſtolicæ* prædicationis hiſtoria, *Act*.XVI. 9,10,11,12,&c. ut & I.*Theſſ.* II.2.ex quâ clarum eſt, *Paulum Philippis* exorſum, προπαθόντα, καὶ ὑβρισθέντα ἐν Φιλίπποις, *Theſſalonicam* poſtea progreſſum eſſe, in hoc Κηρύγματος curſu, aut *agone*. Nec certè illud novum, ut *Eccleſiaſticarum* diviſionum ratio ex πρωτοκλησίᾳ, quòd hæc maturiùs, illa ſeriùs ad fidem converſa ſit, peteretur; Hinc πρωτοτόκια olim *Antiochiæ* data, & *Primitiis*, aut ἀπαρχαῖς cujuſvis regionis ſolenniter aſſignata πρωτεῖα; Quod ſi hic etiam obtinuerit, *Philippi* non *metropolis* tantùm, aut πρώτη unius μερίδος πόλις, ſed & totius *Macedoniæ prima metropolis* cenſenda erit (ut ex *Ulpiano* *Epheſum* totius *Aſiæ* fuiſſe * prædiximus) ſic ut ei *Theſſalonica*, non ut *matri* (à qua fidem acceperit) *filia*, ſed ut *primogenitæ* in *Fide* ſoror ætate *minor*, (ad *Fidem Chriſti* δευτεροκληθεῖσα) ceſſura ſit, eámque non ut *metropolim civitas* ei ſubjecta, ſed ut *metropolim primam metropolis* quidem, ſed poſterius ad fidem converſa, vel *ſecundaria* agnitura.

* c.VIII. §.8.

§.17. Ut ut illud ſit, liberalem *Philippenſium* κοινωνίαν *Phil.* IV.16. qualem *ab aliâ nullâ Eccleſiâ ſe recepiſſe* profitetur *Apoſtolus*, fratribus *Macedonicis* in commune imputari videmus II.*Cor.* XI.9. Et cùm *Polycarpus Paulum* ad *Philippenſes* ἐπιστολὰς in *plurali* ſcripſiſſe affirmaverit, unicæ autem *Philippenſibus* ἰδίως inſcriptæ προσόδους *Eccleſiæ* meminerit, eas intelligi affirmarunt viri docti quas ad *Theſſalonicenſes*, aliam *Macedoniæ metropolim*, ſcriptas habemus, ex hâc *Philipporum* & *Theſſalonicæ* cognatione, æquè ad *Philippenſium Eccleſiam* pertinentes, ac quæ ad *Corinthios* mittebantur ad alias omnes * *Achaiæ Eccleſias* pertinebant, II.*Cor.*I.1. & quæ *Coloſſenſibus* inſcribebatur, à *Laodicenſi* etiam *Eccleſiâ*, primariâ *Phrygiæ Metropoli*, (cui *Coloſſenſes* adjungi videmus, *Col.* II. 2. ut *metropolim* ſecundariam) legenda erat, c.IV.6. At iſta ex abundanti.

* Vid. diſſ: V. c.2. §.3.

§.18. Supereſt ut *Walonis* demum argumento (*Presbyteros* hîc fuiſſe, qui Ἐπίσκοποι vocantur, ex eo probantis, quòd *Presbyterorum* mentio non intercedat inter *Epiſcopos* & *Diaconos*) illud unum reponatur, quod contra *Aerium*, *Epiphanius* l. III. t.1. præfandum duxit, *In exordio* nempe *Evangelii*, νέου ὄντος τοῦ κηρύγματος, πρὸς τὰ ὑποπίπτοντα γράψαι Ἀπόστολον, *ad ea quæ iſtis* *temporibus accidebant*, aut *conveniebant, ſcripſiſſe Apoſtolum.* Quæ verò ſunt illa? Ὅτι, inquit, οὐχ εὑρέθη τις ἄξιος ἐπισκοπῆς &c. *Ubi nemo Epiſcopatu dignus inventus eſt, manebat locus ſine Epiſcopo*, ὅπου δὲ γέγονε χρεία, καὶ ἦσαν ἄξιοι ἐπισκοπῆς, καθεστάθησαν ἐπίσκοποι, πλήθους δὲ μὴ ὄντος, οὐκ εὑρέθησαν ἐν αὐτοῖς πρεσβύτεροι κατασταθῆναι, καὶ ἠρκέσθησαν ἐπὶ τῷ κατὰ τόπον μόνῳ ἐπισκόπῳ, ἄνευ δὲ διακόνου ἐπίσκοπον ἀδύνατον εἶναι, καὶ ἐπεμελήσατο ὁ ἅγιος ἀπόστολος διακόνους εἶναι τῷ ἐπισκόπῳ διὰ τὴν ὑπηρεσίαν. *Quando autem opus erat, & Epiſcopatu digni invenirentur, Epiſcopi conſtituebantur. Sic itidem cùm tanta fidelium multitudo non eſſet, ut Presbyteri inter eos conſtituerentur, ſolo, in quolibet loco,* (aut *civitate*) *Epiſcopo contenti erant, ita tamen ut Epiſcopo ſemper Diaconus ad miniſterium adjungeretur, ſine quo Epiſcopus commodè eſſe non potuit.*

§.19. Illud imprimis in *Hieroſolymitanâ Eccleſiâ* conſtat, ubi cùm ſtatim poſt *Chriſti* aſcenſionem *Jacobus Epiſcopus* conſtitutus ſit, *Diaconos* primò adjunctos videmus, *Act.* VI. nullâ adhuc *Presbyterorum* factâ mentione. Et illud quidem in univerſum, *Apoſtolis* viventibus & inſtituentibus factum eſſe, *Clemens Romanus* affirmat, *Apoſtoli*, inquit, κατὰ χώρας καὶ πόλεις κηρύσσοντες, καθίστανον τὰς ἀπαρχὰς αὐτῶν, εἰς ἐπισκόπους καὶ διακόνους τῶν μελλόντων πιστεύειν, *Primitias ſuas*, ſeu eos, qui primi ubique fidem amplectebantur, *in eorum qui poſtea credituri erant, Epiſcopos & Diaconos conſtituebant.*

§.20. Quò & illud referri debet, quod apud *Euſebium* l. III. c. κγ'. *Clemens Alexandrinus de Johanne Apoſtolo* pronuntiat. Eum, cùm ex *Pathmo Epheſum* rediiſſet, *quorundam rogatu ad finitimas gentes profectum eſſe*, ὅπου μὲν ἐπισκόπους καταστήσοντα, ὅπου δὲ ὅλας ἐκκλησίας ἁρμόσοντα, ὅπου δὲ γε κλῆρον, ἵνα τινὰ κληρώσοντα τῶν ὑπὸ τοῦ πνεύματος σημαινομένων.

§.21. Ex his ratio conſtat, quare ſine *Presbyterorum* mentione interveniente, *Epiſcopis Diaconi* immediatè adjiciantur, quia ſcilicet in ſingulis *Macedoniæ Civitatibus*, quamvis *Epiſcopus* eſſet, nondum *Presbyteri* conſtituti ſunt, *Diaconis* tantùm πρὸς ὑπηρεσίαν ubique *Epiſcopis* adjunctis.

§.22. Manifeſta omnia, præſertim cùm hæc ipſa *Philippenſium Eccleſia*, ut & *Theſſalonicenſium* altera, à *Tertulliano* nominatim inter eas recenſeantur, apud quas, tempore ipſius, *Apoſtolorum Cathedræ ſuis adhuc locis præſidebantur, ipſaque eorum Authenticæ literæ recitabantur.* Quibus ſatis apparet, *Epiſco-*

pum ſingularem in hac *Philippenſium Eccleſiâ* (*Epaphroditum* dixit *Theodoretus*) ab *Apoſtolo* ipſo conſtitutum eſſe (cur non & *Theſſalonicæ*, & in aliis *Macedoniæ Civitatibus?*) nec igitur *Preſbyteros compares*, voce [ἐπισκόπους] ſed ſolos, verique nominis *Epiſcopos* diverſarum civitatum, *Philippenſi metropoli* ſubditarum, intelligendos eſſe.

Cap. XI.

I.*Tim*.III.2. *Omnia per Epiſcopos & Diaconos adminiſtrata. Epiphanius emendatus*, πλατύνεσθαι, ἴδιον μέτρον.

§.1. SUccedit notiſſimus *locus* I.*Tim*.III. 2. Εἴ τις ἐπισκοπῆς ὀρέγεται, καλοῦ ἔργου ἐπιθυμεῖ. Δεῖ οὖν τὸν ἐπίσκοπον ἀνεπίληπτον εἶναι, &c. Nulla hîc dubitandi ratio eſt, quin ἐπισκοπὴ *ſingularem Præfecturam*, Ἐπίσκοπος *ſingularem*, quem dicimus, *Epiſcopum* ſignificet.

§.2. Quod enim ex *Diaconorum* immediatè ſequente mentione * *Waloni* nectendum videtur *Argumentum*, in auras ſtatim abiturum eſt, ſi illud unum, quod modò ex *Epiphanio* monuimus, hîc etiam advertatur, *Naſcente* ſcil: *Eccleſiâ*, quandocunque Fides in civitate aliquâ plantari inciperet, aut cùm fidelium numerus ſupra modicum non excreſceret, (quod & poſt *Apoſtolorum* tempora non ſemel accidit) ubique *Presbyteros* non fuiſſe, *Diaconis* autem accinctos *Epiſcopos* omnia adminiſtraſſe, Hic eſt iſte *Eccleſiæ ſtatus*, τὰ πληρώματα τῆς οἰκονομίας οὔπω λαβούσης (ſic enim apud *Epiphanium* legendum eſt, non οὔτω) *cùm omnibus functionibus ſuis nondum expleretur*; (cui opponitur πλατύνεσθαι, & εἰς ἴδιον μέτρον ἐλθεῖν, & apud *Clementem*, ὅλην ἐκκλησίαν ἁρμόζεσθαι) qui igitur huic loco rectiſſimè accommodari cenſebitur, cùm *Timotheus*, à *Paulo Epheſi* relictus (ut & *Titus Cretæ*) in omnibus jam *Aſiæ Civitatibus* (ubi nondum erant) divinis officiis defuncturos conſtitueret, *Epiſcopos* inprimis, & *Diaconos*; Quibus ſolis (πλήθους μὴ ὄντος, *ubi multitudo non fuit*, καὶ ὅπου οὐκ εὑρέθησαν πρεσβύτεροι κατασταθῆναι) *contenti erant*, inquit *Epiphanius*.

* p. 12.

§.3. His etiam * *Theodoreti* dictum addi poteſt, qui, licèt ad *Presbyteros* has regulas à *Paulo* ſancitas pertinere affirmet, adjicit tamen, manifeſtum eſſe, ὡς τοὺς ἐπισκόπους πρώτους προσήκει τούτους φυλάττειν νόμους, ἅτε δὴ καὶ μείζονος μεταλαχόντας τιμῆς, *Eas ab Epiſcopis præcipuè obſervandas eſſe, ut qui majorem in Eccleſiâ dignitatem ſortiti ſunt.*

* in I.Tim.III.

§.4.

§.4. At è contra *Chryſoſtomus*, de *Epiſcopis* dictum eſſe ait, & deinde *Presbyteris* adaptari, Ἐπισκόπων ἔδει πολλῶν, καὶ καθ' ἑκάστην πόλιν προϊσταμένων, *multis Epiſcopis opus erat, qui per ſingulas civitates præficerentur*, &, Ἃ περὶ ἐπισκόπων εἶπε, ταῦτα καὶ πρεσβυτέροις ἁρμόττει, *quæ de Epiſcopis dixit, ea & Presbyteris conveniunt*. Et ſic ex *Chryſoſtomo Theophylactus*. Nec igitur rationem eſſe, cur diſtincta hoc in loco poſt *Epiſcopos Presbyterorum* mentio fieret, præſertim cùm præter *Epiſcopos* & *Diaconos* nulli adhuc *Presbyteri partiarii* conſtituerentur.

In I. *Tim:* *Hom:* X.

Cap. XII.

Tit. I. 7. Πρεσβύτεροι v. 4. ἐπίσκοποι κατὰ πόλιν. *Titus* 100. *Civitatum Epiſcopus.*

§.1. HUic ad *Timotheum*, alter ille ad *Titum* locus (planè parallelus) accenſendus eſt, c. I. 7. Δεῖ γὰρ ἐπίσκοπον ἀνέγκλητον εἶναι, ὡς Θεοῦ οἰκονόμον, &c. Hic denuò *Epiſcopum ſingularem* intelligendum eſſe, nobiſcum *Chryſoſtomus*, *Theophylactus*, *OEcumenius* pronunciant, Nec obſtare vocis [πρεσβυτέρους] mentionem, v. 4. ſed, ex adverſo, hos ipſos *Epiſcopos* (inter quos, & *Diaconos*, nulli *Presbyteri* interceſſerunt) πρεσβυτέρους, ex more ſæculi iſtius, dictos eſſe, loquatur poſt alios *Theophylactus*. Κατὰ πόλιν πρεσβυτέρους] Ἐπισκόπους οὕτως ἐνταῦθά φησι, ὡς καὶ ἐν τῇ πρὸς Τιμόθεον, Κατὰ πόλεις δέ φησιν, οὐ γὰρ ἐβούλετο πᾶσαν τὴν νῆσον ἐπιτετράφθαι ἑνί, ἀλλὰ ἑκάστην πόλιν ἴδιον ἔχειν ποιμένα, οὕτω γὰρ καὶ ὁ πόνος κουφότερος, καὶ ἡ ἐπιμέλεια ἀκριβεστέρα, *Epiſcopos intelligit, ut & in Epiſtolâ ad Timotheum; Per civitates verò ait, noluit enim univerſam Inſulam* (τῆς Κρήτης μεγάλης οὔσης, ait *OEcumenius*, *Cretam, cùm ſatis magna eſſet*) *ab uno* (ἐπισκόπῳ, addit *OEcumenius*) *adminiſtrari, ſed unamquamque Civitatem ſuum habere Paſtorem*, i. e. *Epiſcopum, ſic enim & labor levior, & cura exactior futura eſt.*

§.2. Cùm enim in *Cretâ Inſulâ*, quam *Paulus* ad fidem converterat, *civitates* plus minus *centum* eſſent, Palam eſt, phraſi iſtâ non *unam*, ſed plurimas *civitates* intelligendas eſſe, *quarum omnium* (inquit *Euſebius* l. III. c. Δ.) ἐπισκοπὴν *ſortitus eſt Titus*, ut ſub ſe *Epiſcopos ordinaret*, inquit * *Theodoretus*, ut *Epiſcoporum* κρίσιν *exerceret*, & τοσούτων ἐπισκόπων κρίσιν καὶ χειροτονίαν, *tot Epiſcoporum judicium & ordinationem*, ait, cum ✝ *Chryſoſtomo*, * *Theophylactus*.

* *Arg: Ep: ad Tit:*
✝ *in Tit:* I. *Hom:* I.
* *Arg: Epiſt:*

Cap. XIII.

Ἡγούμενοι Heb: XIII. 7. *Vocis hujus uſus in Vet: Teſtamento. In Novo.* Μείζων ἐν ὑμῖν *Lu:* XXII. 26. *Act.* XV. 22. Προφῆτ). *Deus. Aaron Propheta. Ex:* VII. 1. Μάντις θεηλάτος. *Propheta, ſpecialis in Eccleſiâ muneris nomen.* 1. *Cor.* XII. 28. *Eph:* III. 5. *&* IV. 11. *Apoſtoli, Evangeliſtæ, Prophetæ,* Διδάσκαλοι. *Judas, & Silas à ſedibus ſuis diſtenti, nihilominus Epiſcopi, & ex abundanti Prophetæ,* Ἡγούμενοι ἐν τοῖς ἀδελφοῖς. Ἡγούμενοι *ſimpliciter dicti, Epiſcopi. Hebræi, totius Palæſtinæ Chriſtiani; Epiſcopi* חגמונים.

§. 1. Istis de *Epiſcoporum* titulo adeò prolixè propoſitis, adjicienda jam pauculis aliarum vocum, quæ ad eandem materiam pertinent, explicatio. Hujus generis eſt [ἡγούμενοι] *Heb:* XIII. 17, 24. Μνημονεύετε τῶν ἡγουμένων ὑμῶν, πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν, & ἀσπάσασθε πάντας τοὺς ἡγουμένους ὑμῶν.

§. 2. Ἡγουμένων vocem ad *Præfectos* quoſcunque, *Provinciis, Civitatibus,* aut familiis præpoſitos, pertinere, notius eſt, quàm ut probationibus indigeat. Sic ἡγούμενος λαοῦ, *Syrach:* IX. 22. ἡγούμενος ἐκκλησίας, c. XIII. 8. ἡγούμενος δυνάμεων, I. *Mac:* XIII. 54. ἡγούμενος Ἰουδαίων, I. *Mac:* XIII. 42. ἡγούμενος ἔθνους, *Syrac:* XVII. 13. ἡγούμενος τῆς πόλεως, *Syrac:* X. 2. ἡγούμενος ἀδελφῶν v. 24. & c. XLIX. 17. & frequenter ἁπλῶς ἡγούμενος.

§. 3. Sic & apud *Interpretes vet: Teſtamenti,* quandoque נשיא quandoque משל, & נגיד, aliáque quàm plurima, per ἄρχων ſæpius reddita, ἡγούμενος etiam vertuntur.

§. 4. *Poteſtas* igitur, aut ἀρχὴ, iſto verbo ſignificatur, an *ſumma* in quovis genere, an *ſubordinata,* non ex vocis uſu, aut *origine,* ſed ex *contextus* circumſtantiis judicandum eſt.

§. 5. In *novo Teſtamento,* de *Chriſto* in *Iſraëlem ſuum* dominium *ſummum* ſanè, & αὐτόνομον exercente, uſurpatum videmus, *Mat.* II. 6. ex *Prophetâ.* Dein de *ſummâ Apoſtolorum,* aut *Epiſcoporum* in *Eccleſiâ* futurâ dignitate, *Lu:* XXII. 26. Ὁ ἡγούμενος ὡς ὁ διακονῶν, ubi ἡγούμενον, τῷ μείζονι ἐν ὑμῖν, *majori,* i.e. *maximo inter vos* æquipollere conſtat. Sic & *Joſephus, Act:* VII. 10. ἡγούμενος εἰς Αἴγυπτον, *univerſæ Ægypto præpoſitus* erat, quamvis *Regi Pharaoni* ſubjiciebatur.

§. 6. In *Concilio,* aut *Synodo Hieroſolymitanâ Act.* XV. 22. *Judas* & *Silas* ab *Apoſtolis* & πρεσβυτέροις, i.e. ab univerſo *Epiſcoporum* conventu, cujus ipſi pars erant, ἐξ αὐτῶν electi, ut *Paulo* & *Barnabæ* adjuncti, *Epiſtolam Synodicam* ad *Eccleſias Antiochenas* deferrent, dicuntur ἄνδρες ἡγούμενοι ἐν τοῖς ἀδελφοῖς. Quid illud ſit indagaturis, duo potiſſimum ſunt, quæ viam præmonſtrent.

§.7. *Primum*, Quòd Ἀπόστολοι & πρεσβύτεροι, hos ἐξ αὐτῶν ἐκλέξασθαι, *ex ſeipſis elegiſſe* hîc dicantur, ex quo ſequitur, hos ἡγουμένους, non multùm ab *Apoſtolis*, qui hîc dicuntur, i.e. *Petro*, *Jacobo Hieroſolymitano Epiſcopo*, ab aliis verò (ut jampridem monſtravimus) *Judææ Epiſcopus*, nullo planè intervallo disjunctos eſſe, eâdem in concilio dignitate utentes, adeóque cum illis in eodem βαθμῷ, aut *gradu* repoſitos, Quod de nullis infra *Epiſcoporum* ordinem ſubſidentibus dici, aut cenſeri potuit. *Secundum*, quòd, qui hîc ἡγούμενοι dicuntur, *Judas* & *Silas*, v.32. προφῆται appellentur. Qui verò fuerint iſti *prophetæ*, obiter etiam hîc dicendum erit.

§.8. *Prophetæ* nomine, ut in *Veteri*, ſic & in *Novo Teſtam:* ſignificatur ille, qui verbum *Dei* quibuſcunque notum facit, exponit, *interpretatur*; at præcipuè, qui ex *revelatione* divinâ illud facit. Sic cum *Aaron Moſi*, in legatione ad *Pharaonem*, adjunctus, jubeatur ad *Pharaonem* loqui, *Ex:* VII. 2. i. e. nuntium *Dei* ad eum deferre. (quod à *Moſe* tardiloquo, & blæſo non ita commodè fieri potuerat,) *erit tibi*, (inquit *Deus* v. 1.) *Propheta Aaron frater tuus*. Ibi *Moſes* tanquam *Deus Pharaoni* futurus erat, v.1. (ut qui mandatum à *Deo* ſibi commiſſum habent *Dii* dicuntur) *Aaron* verò *Moſis Interpres*, & *oris* vicem ſuppleturus, quoties nimirum opus eſſet, ſermonem ad populum habiturus (quod cùm *Paulus* feciſſe legatur, ἡγούμενος τοῦ λόγου dicebatur, *Act.* XIV.12. & ut Ἑρμῆς alter colebatur) i.e. ὑποφήτου, *interpretis Divini* (quales in *Oraculorum* reſponſis mentem numinis exponebant) &, quod idem eſt, προφήτου munere defuncturus, *Ex:* IV.16.

§.9. Eodem planè modo (nec de *futurorum* tantummodo *prædictione*) apud *Ethnicos*, *Glaucus*, qui nautas monebat, ὡς δεῖ ποιεῖσθαι τὸν πλοῦν Θαλάσσιος μάντις, *Marinus vates*, aut *propheta* vocabatur.

§.10. Verùm cùm in *Novo Teſtamento* vocem hanc peculiari modo uſurpatam reperiamus, *Prophetas* ſcilicet ab *Apoſtolis*, 1.*Cor*.XII.28. *Eph*.III. 5. & ab *Evangeliſtis* etiam *Eph.* IV. 11. diviſos, palam eſt ſpecialis *officii*, aut muneris in *Eccleſiâ* nomen eſſe, Quodnam illud ſit, ex cognatis & ſimul poſitis judicandum eſt.

§.11. *Apoſtoli* qui fuerint ſatis notum, *ſingulares* viri, univerſæ *Eccleſiæ* in μερίδας & κλήρους dividendæ, ex ſpeciali *Chriſti* mandato, immediatè præpoſiti.

§.12.

§.12. *Evangeliſtæ* item, ii, qui ad eos, quibus *fides* nondum *prædicata* ab *Apoſtolis*,(& ad quos ipſis non vacabat) ab *Apoſtolis* mittebantur.

§.13. Inter hos *medii* reponuntur *Prophetæ*,*Eph*.IV.11. Ii quidem,qui illis, quibus *Evangelium* ab *Apoſtolis*, aut *Evangeliſtis* priùs prædicabatur,*doctrinam fidei* uberiùs annuntiarunt,ex *Moſe* & *prophetis*, cùm ſpeciali interpretationis dono divinitùs inſtructi eſſent, *Evangelicam doctrinam* ſtabilientes, & ſic ubique hoc inſigni fulcro *Judæorum* fideles ἐπιστηρίζοντες, per modum *confirmationis*; Et licet ſpiritualibus χαρίσμασι cumulatiſſimè inſtructi, tamen οὐκ εἶχον τῶν Ἀποστόλων, *ad Apoſtolicam dignitatem*, aut ὑπεροχὴν *non aſcenderant*, inquit *Theophylactus*. Talis *Agabus*, aliíque ab *Hieroſolymis Antiochiam* deſcendentes, *Act*.XI.27. Tales in *Antiochenâ Eccleſiâ* προφῆται, cum διδασκάλοις conjuncti *Act*.XIII.1. (προφῆται πάντα ἀπὸ πνεύματος φθεγγόμενοι, inquiunt *Scholiaſtæ* in II.*Cor*. XII.28. οἱ δὲ διδάσκαλοι οἴκοθεν) qui *Barnabæ*, & *Saulo manus impoſuerunt*. Tales hic *Judas* & *Silas*, qui cùm *Judææ Epiſcopi* eſſent, ſimul hoc *Prophetico* dono inſtructi erant, ideóque προφῆται ὄντες, quatenus *Prophetæ*, διὰ λόγου πολλοῦ παρεκάλεσαν ἀδελφοὺς, καὶ ἐπεστήριξαν, Tales denique duo μάρτυρες, *Apoc*.XI.3. qui *Epiſcopi Hieroſolymorum* cùm eſſent (ut * poſteà dicetur) προφητεύουσι dicuntur, *Prophetarum* more, in *ſacco* mandata *Dei* explicare, prophetiæ etiam dono iis accedente.

* Diſſ: V. c. 1. §. 24.

§.14. Hos jam à *Concilio Hieroſolymitano Antiochiam* miſſos *Epiſcopos*, aliquandiu à *Cathedris* ſuis diſtentos eſſe conſtat, *Silam* enim *Antiochiæ* manſiſſe *Act*. XV. 34. & *Paulo* dein ſe comitem adjunxiſſe v. 40. quod, cùm res poſtulet, ab *Epiſcopis* fieri quis gravabitur ?

§.15. Eos interim *Epiſcopos* fuiſſe omnia monſtrant, *Concilii* ſcilicet *Hieroſolymitani* ex ſolis *Apoſtolis* & (ſub πρεσβυτέρων titulo) *Epiſcopis* conflati deputatos, quos ideò 1. διδάσκοντας, παρακαλοῦντας, 2. ἐπιστηρίζοντας, ut & alios c.XIII.3. χεῖρας ἐπιθέντας, *docentes, confirmantes, manus imponentes*, omnia ferè *Epiſcoporum* munera exercentes videmus, at ex abundanti, προφήτας ὄντας, δαψιλῆ πνεύματος χάριν, *chariſma* illud *Propheticum* ſupra alios, quibus διδασκάλων nomen & officium competebat, ſortitos.

§.16. Si verò tandem quæratur,cur,cùm propriè dicti *Epiſcopi* eſſent, hic tamen non ἡγούμενοι, aut ἐπίσκοποι ſimpliciter, ſed cum adjecto, ἡγούμενοι ἐν τοῖς ἀδελφοῖς nuncupentur. *Reſpondeo*, inprimis

primis advertendum eſſe, à quibus ſic appellentur, ſcilicet à *Synodo Hieroſolymitanâ*, eos ad totius *Syriæ Eccleſiam* jam mittendos deſignante, ideóque cùm nec iis à quibus, nec ad quos mittebantur, quovíſmodo præficerentur, ſed tantùm *Eccleſiis* particularibus, quarum *Epiſcopi* erant, nec ἡγεμόνες jam ſimpliciter, nec ἡγεμόνες ὑμῶν, ſed cum limitatione, ἡγεμόνες ἐν τοῖς ἀδελφοῖς (hac ſatis opportunâ & idoneâ μειώσει) dicendos fuiſſe, cùm tamen eoſdem [ἐξ αὐτῶν] ex ipſis electos fuiſſe diſertè affirmetur.

§. 17. Cum verò de *Eccleſiis* particularibus, ſeorſim conſideratis, nec in *Concilio*, ut hîc, conjunctis, ſermo ſit, ἡγεμόνας ὑμῶν appellatos videas, *Heb.* XIII. ubi περὶ ἐπισκόπων λέγει, *de Epiſcopis* planè ſermo eſt, inquit *Chryſoſtomus*, aliíque. Qui verò ſunt hi ὑμῶν, i.e. *Hebræorum, Epiſcopi? Hieroſolymorum* certè, & omnium in *Palæſtinâ Civitatum*, ad quarum *fideles* miſſa hæc *Epiſtola*, ([τοῖς ἐν Παλαιστίνῃ καὶ ἐν Ἱεροσολύμοις] inquiunt * *Græci*) *ſingulares Præfecti.*

* ὑπόθ: Ep: ad Heb.

§.18. Nec enim ad unam aliquam *civitatem* reſtringendos eſſe, ipſa in *prographe Hebræorum* mentio, ſatis latè patens, abundè teſtatur, Nec quicquam *Presbyteranæ* ἰσοτιμίας fautoribus in contrarium ſuppetit. Quod enim *D. Blondellus* affirmat, *A.D. 61. quo Epiſtolam ad Hebræos in vinculis ſcripſit Paulus, plures unâ Hieroſolymis Epiſcopos. vel* ἡγεμόνας, *Eccleſiam communi curâ ac conſilio paviſſe*, nullâ certè ab eo, aut ratione, aut teſtimonio firmatum eſt; At è contrario Ἡγούμενοι hi, ὑμῶν, i.e. *Hebræorum*, omnium quippe *Palæſtinæ*, non unius tantùm *Hieroſolymitanæ civitatis Chriſtianorum Præfecti*, aut *Epiſcopi* diſertè hîc dicuntur.

§.19. Unicum hîc ex abundanti addidiſſe licebit, ſequioris ævi *Judæos*, *Epiſcopos Chriſtianorum* (voce huic affini) ἡγεμόνας, nominéque peregrino (*Civitate* ſanctâ donato) הגמונים aut אגמונים appellare.

§.20. Sic *Abrabaneel* in *Iſ:* XXXIV. f. 54. c.IV. de illuſtri illo *Burgenſi* verba faciens, ex *Judaiſmo* ad fidem *Chriſti* converſo, tandémque ad *Epiſcopalem* ſedem evecto, priùs, inquit, *Solomon Levita* dicebatur, poſtquam autem factus eſſet שר וגדול בין הנוצרים *dux* (ἄρχων) *& magnus inter Nazareos*, i.e. *Chriſtianos*, appellatus eſt, אגמון ברגינשיש, *Egemon*, i.e *Epiſcopus, Burgenſis.* Videatur *Elias Levita* in *Thisbi*, & *Buxtorfii*, ſi placet, *Rabbinicum Lexicon* in verbo אגמון.

CAP. XIV.

Ποιμένες, duces, de Chriſto, de Petro, de Aſiaticis Epiſcopis, de Judæorum diſperſorum Præfectis, Eph:IV.11. Paſtor pro Epiſcopo.

§.1. POſt ἡγουμένους addendi ποιμένες, quibus *Presbyteros* ſuos notari *D.** *Blondellus* voluit, ſed ſine omni itidem probatione. Vox iſta à *Gregibus ovium* ad *Homines* traducta, *Regem*, Λαῶν ποιμένα, apud *Homerum*, & *Mat.* II. 6. ὁ ἡγούμενος, ὅστις ποιμανεῖ τὸν λαόν, & *Apoc.*XII.5. ποιμαίνοντα ἔθνη, idque ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ, c.II.7. i.e. *Ducem* aut *Regem* denotat.

* Præf: p. 5.

§.2. In *Novo Teſtamento* vox hæc primò de *Chriſto*, *Mat.* XXVI.31. *Jo.*X.11,14. *Heb.*XIII.20. I.*Pet.*V.4. & (ſemel cum ἐπισκόπῳ conjuncta) I.*Pet* II.25. uſurpatur. Dein *Apoſtolo Petro* accommodatur, *Jo.*XXI. 16. ποίμαινε τὰ πρόβατά μου, *paſce* (*aut guberna*) *oves meas*, dein *Epiſcopis Aſiaticis*, *Act.*XX.28. προσέχετε τῷ ποιμνίῳ παντὶ, ἐν ᾧ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔθετο ὑμᾶς ἐπισκόπους, ποιμαίνειν τὴν ἐκκλησίαν, &c. *attendite gregi univerſo, ſuper quem Spiritus ſanctus Epiſcopos vos conſtituit, ut paſcatis*, (*aut gubernetis*) *Eccleſiam Dei.* Ut & fidelium *Judæorum* ubicunque diſperſorum in *Ponti*, *Galatiæ*, &c. *Civitatibus*, *Præfectis*, totidem *ſingularibus Epiſcopis*, I.*Pet.*V. 1. Πρεσβυτέρους τοὺς ἐν ὑμῖν παρακαλῶ ὁ συμπρεσβύτερος, ποιμάνατε τὸ ἐν ὑμῖν ποίμνιον τοῦ Θεοῦ, ἐπισκοποῦντες, &c. *Seniores qui inter vos ſunt, ego pariter Senior adhortor*, *paſcite* (*aut gubernate*) *gregem qui eſt inter vos*, *Epiſcopos agentes*, &c. Nihil hic à voce [πρεσβυτέρους] metuendum, cùm eâ ἰδίως hoc ſæculo, (ut mox loco ſuo dicetur) *Epiſcopi ſingularum urbium*, quales hîc per *Pontum*, *Galatiam*, *Cappadociam*, *Aſiam*, *Bythiniam*, plures fuiſſe conſtat, *ſingulares* deſignentur.

§.3. At præ omnibus notabilis iſta *Eph.*IV.11. inter diſtinctos eorum, quos *Chriſtus Eccleſiæ* indulſit, gradus, ποιμένων mentio. *Ad cœlum*, inquit, *aſcendens Chriſtus*, *hominibus dona dedit*, v.8. Quæ vero ſunt illa? Αὐτὸς ἔδωκε τοὺς μὲν Ἀποστόλους, τοὺς δὲ προφήτας, τοὺς δὲ εὐαγγελιστάς, (de tribus iſtis abundè dictum eſt) τοὺς δὲ ποιμένας, &c. *Ipſe dedit Apoſtolos*, *Prophetas*, *Evangeliſtas*, & hos tandem, de quibus jam loquimur, *Paſtores*.

§.4. De his *Chryſoſtomus*, & *Scholiaſtæ*. Τοὺς τὰς ἐκκλησίας ἐγκεχειρισμένους λέγει τοὺς ἐπισκόπους, οἷος ἦν Τιμόθεος, Τίτος, καὶ οἱ τοιοῦτοι. *De iis loquitur*, *quibus Eccleſiæ commiſſæ ſunt*, diſertè de *Epiſcopis*, qualis erat *Timotheus*, *Titus*, & alii hujuſmodi. Nec immeritò igitur apud *Ignatium*, ποιμὴν, & in antiqua *Eccleſia Paſtoris* nomen ad *Epiſcopos* ἰδίως, & nunquam non pertinuiſſe videmus, quod pluribus monſtrari poſſet, ſi jam illis vacaret.

Cap. XV.

Διδάσκαλοι *Epiſcopi* I.*Cor*.XII. 28. *Eph*. IV. 11. *Doctrinæ unitas ad pacem neceſſaria.* Λόγος παρακλήσεως. *Doctoris munus.* Διδάσκαλος *ut à Prophetâ diſtinguatur, Doctores in ſcholis. Presbyteris Docendi licentia ut competat.*

§.1. Hic cùm *Paſtoribus* adjungantur Διδάσκαλοι, nec ab iis (ut ab *Apoſtolis Prophetæ*, & à *Prophetis* Ποιμένες, &c. per πρῶτον, δεύτερον, & ἔπειτα) diſtinguantur, ſed per [καὶ] tantùm ἐξηγητικὸν, aut conjunctivum copulati, in idem planè coaleſcant, patebit itidem, quid per Διδασκάλους ſignificetur, quoties iis peculiare in *Eccleſiis* munus denotatur, I.*Cor*.XII. 28. & *Eph*. IV. 11. In qualibet certè *Eccleſiâ ſingulares Præfecti*, aut *Epiſcopi*.

§.2. Quomodo à κηρύσσειν & εὐαγγελίζεσθαι diſtinguatur διδάσκειν,* priùs, cùm aliud ageretur, dictum eſt, Eo planè modo, quo à λόγῳ, διδασκαλία diſtinguitur, I.*Tim*.V.17. priori ad *fidei primam plantationem*, *ſecundâ* ad ποτισμὸν, *irrigationem*, νουθεσίαν, παράκλησιν, *inſtructionem*, *exhortationem*, & demum ἐπιστηριγμὸν *confirmationem* in fide, pertinente.

* *Diſſert:* III. c.6.

§.3. Hæc in unaquâque *Eccleſiâ* primariò ad *Epiſcopum*, aut *Præfectum* ſpectabat, nec alteri cuivis, niſi cui ab *Epiſcopo* illud mandatum, competebat. Exinde enim omnium *ſectarum*, & *hereſeωn ſemina*, quoties in *Eccleſiâ*, ubi *fides* una plantata, variæ inſuper διδαχαὶ, aut διδασκαλίαι ſuperſeminarentur. Ideóque ut *unitatis* cura, ſic & διδασκαλίας (ut & *baptizatorum confirmationis*) *Epiſcopis* ubique concredita eſt. Sic apud *Juſtinum Apol.* II. Cùm *Anagnoſtes* portionem *Scripturæ*, ſeu ex *Apoſtolis*, ſeu ex *Prophetis* legiſſet, illo quieſcente, προεστὼς (quem *Epiſcopum* fuiſſe mox dicemus) τὴν νουθεσίαν &c. ποιεῖται, quo modo *Act*.XIII. à *Paulo* factum legimus, Ubi, ut videtur, ἀνάγνωσιν Νόμου, ſtatim, ſuo quaſi loco, ſuccedit λόγος παρακλήσεως πρὸς τὸν λαὸν, *verbum adhortationis ad populum*, at id non *Lectoris* ſed *Doctoris* munus.

§.4. Διδάσκαλον autem I.*Cor*.XII. ſic à *Prophetâ* diſtinguunt *Græci Patres*, ut hic πάντα ἀπὸ τοῦ πνεύματος, ille vero καὶ οἴκοθεν, *à ſeipſo etiam locutus ſit.* Quod in illud ipſum recurrit, quod modo de *Prophetis* & *Epiſcopis*, ſeu ἡγουμένοις dictum eſt. Nec mirum igitur, aut ab uſu nominis (cùm *Chriſtus* ubique διδάσκαλος vocetur, aut cùm διδασκάλῳ μαθηταὶ, ut & *Cathedra*, ἰδίως competant) alienum futurum eſt, ut *Epiſcopi* in ſingulis *Eccleſiis* (non,ut *D.Blondello* placet, *Presbyteri compares)* διδάσκαλοι vocentur, ab unâ officii parte ſic dicti, ut ab aliâ parte ποιμένες, & ἐπίσκοποι.

§.5. Quod enim ad *Doctorum* aut *Profeſſorum* in *Scholis* gradus attinet, ii longè recentiores ſunt, quàm ut in *Pauli* ſcriptis locum habere poſſint.

§.6. Si verò διδάσκειν, *docere* populum, & ex *Scripturis* inſtruere, *Presbyteri* hodiè *ſecundarii* non permittantur tantùm, ſed & pro officio teneantur, illud quidem exinde natum apparet, quòd *Epiſcopi* in ordinandis *Presbyteris*, eam illis poteſtatem largiantur,nec tamen ἀπολύτως, ſed poſtquam *literis*, aut mandato *Epiſcopi* ἰδίως licentiati fuerint, exercendam, juxta *Canonis Ancyrani* & *Laodiceni* de *Presbyteris* decretum, ab *Ignatio*, & primis temporibus in *Eccleſiâ* cuſtoditum, χωρὶς τὸ ἐπιτραπῆναι ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου μετὰ γραμμάτων μηδὲν πράττειν ἐν ἑκάστῃ παροικίᾳ. De quo * alibi fuſiùs.

* *Diſſert:* III. c.9.

Cap. XVI.

Ὑπηρέται λόγου, Lu.I.2. χειρισταί. Οἰκονόμος Θεοῦ, Epiſcopus. Unus ejuſdem familiæ OEconomus. Apoſtoli οἰκονόμοι μυστηρίων.

§.1. **A**Lia quædam ſunt, quæ, ut ἐπισκόποις, ἡγεμόνεις, ποιμέσι, διδασκάλοις, ἰσοδύναμα memorat *D. Blond:* ita ſingula, non aliâ quàm ſuâ *Authoritate* fretus, *Collegis Presbyteris* accommodat.

§.2. Sic 1.ait, Ὑπηρέται λόγου *Lu.* I. 2. At quid illis, aut cum *Epiſcopis* noſtris, aut cum *Presbyteris Blondellianis*, commune fuit? *Apoſtoli* certè qui *Hiſtoriæ*, aut rerum narrandarum (eæ λόγος hîc ſunt, & ῥῆμα τὸ γεγονὸς c.XI.15.) non ſolùm αὐτόπται, ſed & χειρισταὶ fuerunt, pars quidem ipſarum non exigua (cùm multa ab ipſis geſta ſint, *dæmones* ejecti &c.) ideò ſine dubio ὑπηρέται λόγου dicuntur.

§.4. Miror igitur quid *D.Blondello* in mentem venerit, ut ἡγεμόνες (per *Apoſtolos* & eorum συνεργοὺς, *Eccleſiæ* κατὰ πόλιν & χώραν tributas) à *Lucâ* ſic appellatos cenſeret. Fœliciùs certè quòd Οἰκονόμον Θεοῦ in hâc claſſe reponat, Talis enim diſertè *Epiſcopus* dicitur, *Tit.* I.7. cui totius familiæ adminiſtratio à *Deo* tribuitur, eodem

Præf: p. 5.

eodem planè ſenſu, quio *Claves*, inſignia 'Οικονόμου, aut *Patris domus*, *Iſ*.XXII.20,21. *Petro dabantur*. At nec *Collegis*, nec *comparibus* commodè aptari poteſt φράσις iſta. Ecquis enim ejuſdem familiæ plures unquam *OEconomos*, unius *Clavis* plures gerulos audivit? Videatur *Lu*.XVI.1. ubi in *Divitis* familiâ unus 'Οικονόμος, ut & in civitate *unus*, *Ro*. XVI. 23. Et ſi *Apoſtoli* οἰκονόμοι μυστηρίων Θεοῦ dicantur, in plurali I.*Cor*.IV.1. Illud etiam ad *plures familias* diviſas, plures ſcilicet particulares *Eccleſias*. diſtinctos ejuſdem *univerſæ Eccleſiæ* κλήρους, & μερίδας, quas inter ſe *Apoſtoli* diſpertiebant, pertinuiſſe cenſendum eſt.

CAP. XVII.

Προεστῶτες. Juſtinus poſt tempus, quo diſcrimen inter Epiſcopos & Presbyteros in Eccleſiam inductum agnoſcunt Walo, & Blondellus. Ejus ævo nulli quibuſdam in locis Presbyteri. Προεστῶτες *pro Epiſcopis. Tria antiquiſſima teſtimonia, Præſidentes apud Tertullianum.*

§.1. SUpereſt unus προεστώτων, aut προϊσταμένων titulus, ille quidem neutiquam in *Scripturis* ſacris, ſeu *Epiſcopis*, ſeu *Presbyteris* accommodatus. At iſtis affinis eſt προεστὼς *Præſidens*, *Antiſtes*, *Præpoſitus*, cujus apud *Juſtinum Martyrem* ſatis crebra mentio eſt, Προσφέρεται, inquit ille, τῷ προεστῶτι τῶν ἀδελφῶν ἄρτος καὶ ποτήριον, *Apol:* II. *Offertur Antiſtiti panis & poculum fratrum.*

§.2. Ubi primò ſciendum eſt, *Juſtinum* hunc, poſt illud tempus, quo diſcrimen inter *Epiſcopum* & *Presbyterum* inductum eſſe *Walo*, & *D.Blondellus* ex *Hieronymo* agnoſcunt, hanc *Apologiam* ſuam ſcripſiſſo. Videatur *D.Blon: Apol:* p.3. *Meminerit*, inquit, *veri ſtudioſus lector*, *Hieronymum nequaquam ſcripſiſſe*, *ſimulac Corinthi dictum fuit*, *Ego ſum Pauli*, *&c*. *toto orbe decretum*, *ut unus de Presbyteris electus ſuperponeretur cæteris*, *ſed poſtquam id dictum in populis*, i.e. *poſtquam alii paſſim Corinthiorum more in partes diſcerpti ſunt*, *quod ante annum* 140. *eveniſſe*, *idoneè vix quiſquam probaverit*. Videatur *præf:* p. 7. ubi præcedentem *Eccleſiarum* (quem dicere amat) *morem*, *orbe toto ad An:Ch: circiter* 136. manſiſſe affirmat, ſic tamen ut probationes, quas ſibi fingit, ultra *annum* 104. aut 108. non produxerit. Et ne quempiam hâc in re incertum relinquamus, videatur *Præf:* p.11. *Nullum*, inquit, *momentum illuſtrius occurrit in quod inſignis illa mutatio commodè conferri poſſe videatur*, *quàm An:*

Ch: 135. Videatur itidem *Walo*, cujus hæc verba ſunt, p.7. *Trapezitici*, inquit, *Fœnoris ſcriptor, &c. nuſquam negarunt antiqua etiam tempora diſcrimen illud inter Epiſcopos & Presbyteros agnoviſſe, qui ſciunt rem eſſe antiquiſſimam, ut duo hi ordines in Eccleſia fuerint diſtincti, ſi excipiantur Apoſtolica tempora, quorum ævo nullum conſtat eorum ordinum fuiſſe diſcrimen.* Certè ſi ad *Johannis* exitum *Apoſtolorum* ævum protelandum putemus, ultra *Centeſimum Chriſti* annum duraſſe non putabitur, poſt quem hoc inter *Epiſcopos* & *Presbyteros* diſcrimen in *Eccleſiam* ſtatim invectum eſſe *Walonis* verba evincunt.

§.3. *Juſtinum* interea *Martyrem* non ante *An*: 150. *Apologiam* ſuam, in quâ iſta προεστῶτος mentio facta eſt, ſcripſiſſe, & *Eccleſiarum* ſui temporis ſtatum graphicè deſcripſiſſe, fatetur *D. Blondellus, Apol:* p.21.

§.4. Nec igitur cuivis æquum videbitur, ut contra *Hieronymum*, contra *Walonem*, contra ipſum *D. Blondellum* ter in eadem ferè verba conſultò, & de induſtriâ teſtimonium ferentem, *ſingulari* (ne quid gravius dicam) *D. Blondelli teſtimonio* in cauſâ ſuâ credatur, * *iſtum Eccleſiarum ordinem* (quo *Epiſcopis Presbyteri adæquabantur*) *ad Juſtini tempora inviolatum permanſiſſe.*

* *Apol:* p.22.

§.5. *Secundò* igitur notandum eſt (quod *Epiphanius* nos docuit) hoc ipſo *Juſtini* ævo (τοῦ jam tunc ὄντος κηρύγματος, *Fidéque* per *Orbem Romanum* non ita diu *Gentibus* annuntiatâ, &, ubi annuntiaretur, perſecutionibus omnimodis exceptâ) nondum *Presbyteros* in *Eccleſiis* ubique *conſtitutos eſſe*, ſed *civitates* non paucas *Epiſcopo* & *Diaconis*, duobus iſtis *Chriſtiani Cleri* gradibus, cùm *Presbyteri* idonei non reperirentur, aliquandiu contentas fuiſſe.

§.6. *Tertiò*, ut ad ipſa *Juſtini* verba accedamus, notari debet vocem ἀδελφῶν cum *pane* & *poculo* copulandum eſſe (ſic ut omnium *fidelium*, i.e. *Fratrum* προσφορὰν προεστῶτι *adductam* aut oblatam denotet) non cum προεστῶτι (ut cum *Lango*, *D. Blondellus* legi voluit, *Præpoſito fratrum*, aut, *Ei qui fratribus præeſt*,) alibi enim ubique apud *Juſtinum* non προεστὼς ἀδελφῶν, ſed ſimpliciter προεστὼς dicitur.

§.7. *Quartò*, Προεστῶτι apud *Juſtinum* διακόνους adjungi, ſic ut ad προεστῶτα pertineat εὐχαριστεῖν, *panem* & *poculum conſecrare*, *Diaconis* ad *diſtributionem benedicti panis* & *poculi* paratis; Εὐχαριστήσαντος τοῦ προεστῶτος οἱ καλούμενοι παρ' ἡμῖν διάκονοι διδόασιν ἑκάστῳ &c. *Cum Præpoſitus gratias egerit, Diaconi qui apud nos vocantur, dant unicuique.*

§.8.

§.8. Hic rectè quidem *D. Blondellus* concluſit, * *Binos tantùm Chriſtiani Cleri gradus, Præpoſitorum & Diaconorum agnoſci.* Imò & *Eccleſiis, quæ ab unico Præpoſito regerentur, nihil ad integritatem deeſſe creditum eſſe*; At cùm ad *identitatem* aut ἰσοτιμίαν *Epiſcopi,* & *Presbyteri* adſerendam, Cùm ad *Eccleſiarum per plures ſimul Præpoſitos gubernationem* confirmandam, hæc ex *Juſtino teſtimonia* ab eodem proferantur, nec aliud illi ad hoc cuivis perſuadendum argumentum ſuppetat, præter hanc unicam προεστῶτος cum ſolis *Diaconis* conjunctam mentionem, ſufficiet, uti ſpero, paucis monuiſſe, *Primò*, Nihil frequentius eſſe inter hos primorum temporum *Scriptores*, quàm ut *Epiſcopi ſingulares, Diaconis* ſuis accincti (ubi *Presbyteri nondum conſtituti ſunt*) omnia *Eccleſiaſtica* munera obirent: *Secundò*, hoc προεστῶτος titulo, ſub iſtis primis temporibus, *Singularem Epiſcopum* (non *compares Presbyteros*) inſignitum eſſe. * Apol: p.22.

§.9. Illud, præ aliis, tria *Antiquæ Eccleſiæ* illuſtria teſtimonia confirmatura ſunt.

§.10 1. *Dionyſius Corinthiorum Epiſcopus, Juſtino* poſt XL. annos ſuccedens, in *Epiſtola* ad *Athenienſes* apud * *Euſebium*, qui Πουβλίου προεστῶτος αὐτῶν mentione priùs factâ, ſtatim Κοδρᾶτον μετὰ τὸν μαρτυρήσαντα Πούπλιον καταστάντος ἐπισκόπου αὐτῶν μέμνηται, *poſt Martyrium Publii, Quadrati Epiſcopi eorum creati meminit.* Nec illud quidem ex eo, quòd priùs προεστῶτες tantùm, poſtea, aucto faſtu, & mutato nomine, ἐπίσκοποι conſtituerentur, nam in verbis immediatè ſequentibus, *Dionyſii Areopagitæ* meminit, ab ipſo *Paulo* ad *fidem* converſi, qui πρῶτος, inquit, τῆς Ἀθηναίων παροικίας τὴν ἐπισκοπὴν ἐγκεχείριστο, *primus Athenienſium Diœceſeos Epiſcopatum ſuſcepit.* * Hiſt: l.VI. c.κγ'.

§.11. 2do. *Marcellus Ancyranus Epiſcopus, in* * *Ep: ad Julium Romæ Epiſcopum*, ubi de ſeipſo, aliiſque *Eccleſiarum Epiſcopis* ab *Hæreticorum* audaciâ infeſtatis locutus, Δεινά, inquit, κατά τε τῶν τοῦ Θεοῦ ἐκκλησιῶν καὶ ἡμῶν τῶν προεστώτων αὐτῶν τετολμήκασι, *Peſſima quæque contra Eccleſiam Dei, & nos earum Præfectos aut Antiſtites auſi ſunt.* * Epiph: Hær: LXXII.

§.12. 3^tio^. *Concilium Epheſinum Act:* 8. Ἕξουσι τὸ ἀβίαστον οἱ τῶν ἁγίων ἐκκλησιῶν κατὰ τὴν Κύπρον προεστῶτες, *Ab omni violentiâ & injuria immunitatem habebunt Antiſtites Eccleſiarum quæ in Cypro ſunt*, iidem ſine dubio qui in priori *Canonis* parte ἐπίσκοποι τῆς Κυπρίων ἐπαρχίας appellantur.

§.13. His ſingulis in locis, ut προεστῶτες & ἐπίσκοποι idem ſunt, ſic in *ſingularibus Eccleſiis ſingulares* προεστῶτας reponi palam eſt, nunquam *compares*, aut *Collegas*. Nec quicquam igitur *D. Blondellum* adjutura, quæ ex *Juſtino Antiquiſſimo Martyre* hauſit, teſtimonia. Quæ, *ſingularis* ubique προεστῶτος, cui * plures διάκονοι miniſtrarent, factâ mentione, *ſingularem* nobis *Epiſcopum* in unaquâque *Eccleſiâ* nobis proponunt, de *Presbyteris comparibus* ſyllabam unam non adjiciunt.

* Ὁ προεστὼς εὐχὰς καὶ εὐχαριστίας ἀναπέμπει, καὶ ἡ διάδοσις καὶ μετάληψις ἀπὸ τῶν εὐχαριστηθέντων ἑκάστῳ γίνεται, καὶ τοῖς οὐ παροῦσι διὰ τῶν Διακόνων πέμπεται. *Apol:* II. p. 77.

§. 14. Illud itidem à *Tertulliano* eodem ferè modo de *Præſidentibus* enunciatur, de *Cor: mil:* Cui tamen *Epiſcopos ſingulares* incognitos fuiſſe, quis nobis perſuaſurus eſt?

CAP. XVIII.

Sacerdotes, Epiſcopi apud Tertullianum, Cyprianum, Pontium Diaconum, Ambroſium. Ἱερεῖς *apud Chryſoſtomum. Blondelli lapſus in Pontii loco, ut & in Hilarii.*

§. 1. HIs addi poteſt Ἀρχιερέων & Ἱερέων, at præcipuè apud *Latinos*, *Sacerdotum* appellatio, *Epiſcopis* non ſemel peculiaris. Sic *Tertull:* de *Baptiſm: Summus ſacerdos qui eſt Epiſcopus, Dehinc Presbyteri & Diaconi, &c.* Sic *Cyprianus Rogatiano Epiſcopo, Ep: 65. Si ultrà Te -- provocaverit Diaconus, eum vel deponas, vel abſtineas, & ſiqui alii tales extiterint, & contra Sacerdotem Dei fecerint, vel coercere poteris, vel abſtinere.* Idem planè *Epiſcopus*, & *Sacerdos dei*, cui *coercendi Diaconos* jus competebat.

§. 2. Sic cum *Ambroſius* de ſe, *Epiſcopo Mediolanenſi*, & de aliis ſui ſimilibus pronunciet, *Claves illas regni cœlorum in beato Petro Apoſtolo cuncti ſuſcepimus ſacerdotes*, cúmque de *Dignitate Sac.* c. II. ex ſcripturis oſtendat, *Oves Sacerdotibus concreditas eſſe*, iiſque ut *Gubernatoribus* ſuis ſubjiciendas eſſe, Patet utrinque *Sacerdotes Epiſcopos* eſſe.

§. 3. Sic & *Chryſoſtomo* περὶ ἱερωσ: Ποιμένες & ἱερεῖς idem ſonant, & non ſemel *Epiſcopos* ſignificant. Sic iterum cùm apud *Cyprianum Ep:* l. 11. de *lapſis* ſermo ſit, quos, inquit, *abſolvere Presbyteri præſumebant, eos Epiſcopo honorem ſacerdotii ſui & Cathedræ non reſervare concludit.* Ubi *Poteſtas Clavium*, *Sacerdoti*, i. e. *Epiſcopo* propria, *Presbyteris* non competebat. Quod prius *Ep:* X. diſtinctiùs affirmaverat, *Eos* quippe *Presbyteros*, qui *ſic lapſos abſolverent, præpoſitum ſibi Epiſcopum non cogitaſſe, quod nunquam*, inquit, *omnino ſub Anteceſſoribus factum eſt.*

§.4. Sic l.I. *Ep:* 3. *De Epiſcopali authoritate Deo* immediatè imputandâ, *Sacerdotalis*, inquit, *Authoritas*, & *Poteſtas*, *Divinâ* dignatione firmatur, Quibus ſtatim adjicit, *Omnium ſchiſmatum fontem eſſe, quòd Sacerdoti Dei non obtemperatur, nec unus in Eccleſiâ ad tempus Sacerdos & ad tempus Judex, vice Chriſti cogitatur.* Sic cùm illi *Sacerdotum collegium*. & *Coepiſcoporum conſenſus* idem ſonent, ſtatímque addatur, *Quicunque ſe ſupra Sacerdotem unum efferat, ſe non Epiſcopi, ſed Dei Judicem facere.*

§.5. Sic cùm *Pontius Diaconus* de *Cypriano* affirmet, ad *officium Sacerdotii*, & *Epiſcopatus gradum*, *novellum electum eſſe*, ex antecedentibus patet, *Sacerdotem* æquè ac *Epiſcopum Presbytero* opponi. Sic enim ille in laudem tanti viri, *Multa ſunt, quæ jam Presbyter fecit, Ad probationem bonorum operum* (eorum ſcilicet, quæ *Presbyter* fecit) *ſatis eſt, quod ad officium Sacerdotii, & Epiſcopatus gradum adhuc novellus electus ſit.* Adeò ſine omni ratione, ex his ipſis *Pontii* verbis, concludendum putavit *D.Blondellus*, *Epiſcopum ſcriptori illi, eundem qui Presbyter, fuiſſe, nihílque ex Hieronymi ſententiâ* (in quâ ſic ille triumphat) *dici magis potuiſſe.* * *Apol:* p.45.

§.6. At clariſſimè *Pontius* contrarium dixit, *Presbyterium* quidem, & *Sacerdotium* accepiſſe, *nullâ morâ, nullâ dilatione*, ſtatim quippe poſt acceptum *Presbyterii* gradum (ita tamen ut *multa* jam *Presbyter fecerit*) *Sacerdotali*, aut, quod idem eſt, *Epiſcopali* donatum eſſe, *Quis enim* (inquit ille ſtylo *panegyrico*) *non omnes honorum gradus crederet tali mente credenti? ubi Presbyteratus*, & ſacerdotium, (*Diaconatui* ſuperadditi) *omnes honorum gradus* ſunt, non ideò ejuſdem *honoris βαθμοὶ*, aut *gradus*.

§.7. Fefellit ſine dubio *D.Blondellum Sacerdotii* mentio, quòd ille de *Presbyteratu* dictum putavit, cùm clariſſimè ad *Epiſcopatum* pertinuerit.

§.8. Eundem planè errorem erravit, aut nos errare voluit *D.Blondellus*, cùm ex *Hilario Pictavienſi* verbis his prolatis [*In Aaron ſacerdotes ſignificari non dubium eſt, in Levi autem miniſtros oſtendi abſolutum eſt.*] Sic ſtatim concludit, *Non ignorabat Pia anima, uſu longo confirmatam Epiſcoporum ſuper Presbyteros* ὑπεροχὴν, *ſed (intento in Primitivam ſacri Regiminis ſub Apoſtolis, Apoſtolicíſque viris formam, oculo) conſuetum Eccle-*

ſiarum morem prætervectus, duo tantum in Clero capitum genera recenſuit, ſacerdotum nimirum, ſeu Præpoſitorum, ac ſeniorum quorumcunque in Aarone præfiguratorum, & miniſtrorum in Leviticâ tribu.

§. 9. Verùm ſciat *D. Blondellus* per *ſacerdotem* hîc *Hilario*, ut modò *Cypriano*, & *Pontio*, & *Ambroſio*, &c. *Epiſcopum* ſignificari, non *Presbyterum*: Ideóque hanc ab *Hilario* dicti ſui rationem reddi, *Sacerdos enim in lege primus fuit Aaron, & exinde in ſucceſſione ejus Sacerdotum honor manſit.* Piget iſtis immorari, ad quæ tamen ubique aut feſtinatio, aut *partium ſtudium* doctiſſimum virum prodidit.

§. 10. De voce [*Sacerdos*] pro *Epiſcopo* uſurpatâ, unicum addo ex *Concilio Taurino de Palladio*, *A Triferio Sacerdote fuerat mulctatus*. Ubi *Triferium Epiſcopum* fuiſſe, ſi cui dubium ſubeſſe poſſet, monſtrabit *Canon* IV. qui ab eo *Exuperantium Preſbyterum* excommunicatum affirmat. Et de Ἐπισκόπου nomine, aliiſque ejuſdem monetæ, vel apud *ſacros*, vel *Eccleſiaſticos Scriptores*, hactenus dictum eſto.

Cap. XIX.

Πρεσβύτεροι apud Græcos, & Hebræos, & alias Gentes, ἀξίωμα æquè ac ætatem denotant. Heb. XI. 2. זקן *œconomus Gen.* XXIV. 2. XV. 2. L. 7. *Num.* XXII. 7, 8. *Gen.* IV. 7. *Patriarchæ, Seniores Iſraëlis Ex.* III. *Chilias pro Civitate Jud.* VI. *ἡγεμών, Mat.* II. *Πρεσβύτεροι dicti priuſquam in Synedrium admitterentur. Ἀρχιερεῖς & γραμματεῖς in Synedrio. Epiphanius de primâ Epiſcoporum conſtitutione ſine Secundariis presbyteris. Comparatio inter Moſaicam, & Apoſtolicam hiſtoriam. Quæſtio de presbyterorum Secundariorum mentione in N: T:* I. *Tim.* V. 1. & 19. & 17. *Sententia Epiphanii & Chryſoſtomi. Timothei, ut & Titi primatus ſuper Epiſcopos. Duplex portio. Primogenitorum dominium Act.* XIII. 2. *ἀφορίζειν. Duplex alimoniæ portio. Epiſcopi προεστῶτες, Κοπιῶντες ἐν λόγῳ καὶ διδασκαλίᾳ. Laici preſbyteri.*

§. 1. AD Πρεσβυτέρους jam accedamus. De quibus illud præmitti oportet, quid *Græcis*, quidve *Hebræis* voce illâ potiſſimum denotetur. Apud *Græcos*, notiſſimum illud *Dionyſii Halicarnaſſenſis*, l. II. Πρεσβυτέρους καὶ τοὺς ἀρίστους, καὶ τοὺς γέροντας εἰώθασιν οἱ παλαιοὶ λέγειν, *Seniores & pro Optimatibus & pro Grandævis dicere ſolebant Antiqui*, quod & hodie apud plurimas gentes, *Italos*, *Gallos*, *Hiſpanos*, *Anglos*, ſolenniter invaluit, ut non ἡλικία tantùm, ſed præcipuè ἀξίωμα, *dignitas*, *authoritas*, *præfectura*, eâ voce ἰδίως ſignificetur.

§. 2.

§.2. Apud *Hebræos* idem planè conſtat, apud quos זקנים *Senes*, aut, quod idem eſt, *Seniores*, (*Hebræis* enim comparationum gradus deeſſe omnes nôrunt) Πρεσβυτέροις disertè reſpondent, quibus *dignitatem*, & *præfecturam* ubique in *veteri Teſtamento* notari omnes agnoſcunt. Omiſſâ igitur latiori iſtâ *ætatis* notatione, (quâ vel *antiquos*, ſeu *majores*, quos dicimus, *Abelem* nempe & reliquos πρεσβυτέρους *Heb.* XI.2. vel *grandævos*, ſeu γεραικέτας κοινῶς ſignificat) illud utique affirmandum eſt Πρεσβυτέρων appellationem apud *Hebræos* ad ἡγεμόνες, & ἄρχοντας, & ἡγεμόνας, qui aliis quoviſmodo *præficiebantur*, κυρίως & ἰδίως pertinere. Sic *œconomus Abrahami Eleæſer, qui præerat omnibus* & ſervis & facultatibus ejus, *Gen.* XXIV. 2. זקן ביתו, *Senior domus ejus*, & ſimpliciter πρεσβύτερος τῆς οἰκίας αὐτοῦ, ἄρχων πάντων τῶν αὐτοῦ nuncupatur. Nec enim זקן cum עבדו conjungendus eſt, ſic ut *Senior ſervus* dicatur, ſed cum diaſtole, *ſervus* ille, qui *domus* ipſius *Senior*, שליטא, inquit *Targum Hieroſolymitanum*, *præpoſitus*, *rector*, *adminiſtrator*, vel *œconomus* fuit. & ita diſertis verbis appellatur, *Gen.* XV. 2. Sic ſine dubio, *domus Pharaonis*, *totiuſque Ægypti* זקני aut *Seniores*, *Gen.* L. 7. ſunt regiæ domus, totiúſque *Ægypti præfecti* & *adminiſtratores*. Sic Πρεσβύτεροι *Moabitarum Num.* XXII.7. ſunt שרי *Principes Moab* v.8. Sic cum in filiorum *Primogenitorum privilegiis dominium* omne fundaretur, *Gen.* IV.7. *Familiarum* aut cognationum, aut πατριῶν *principes Patriarchæ* pariter, & * Πρεσβύτεροι dicebantur. Tales ſine dubio *Seniores Iſraëlis*, *Ex.* III.16.18. & IV.29. primariarum familiarum, aut *Gentium Præfecti*, aut *capita* c.VI.14. *congregationis præpoſiti*, aut *rectores* c.XVI. 22. qui denuò *Seniores Iſraëlis* vocantur, c.XVII. 5,6. & XVIII. 12. (& *Seniores tribuum Deut.* XXXI. 28.) Tandémque, cùm à *Socero* admonitus *Moſes*, *Iudices* ubiq; conſtitueret *Ex.* XVIII.22. qui in *levioribus* cauſis populo jus redderent, *& ſuper mille, ſuper centum, ſuper quinquaginta, & decem familias poteſtatem haberent* (quibus majorum, & minorum civitatum, & oppidorum *præfecti*, & *conſiſtoriorum*, ſeu ſynagogarum *principes* ſuccedebant, *Chiliade* civitatem notante *Jud.* VI.15. *Mic.* V.2. cujus præfectus ἡγεμὼν dicitur *Mat.* II.6. (quo nomine *Epiſcopos Chriſtianorum* inſigniri à *Judæis* * vidimus) hos itidem πρεσβυτέρους & ἄρχοντας, & *Judices*, & ἄρχοντας συναγωγῶν, & ἀρχισυναγώγους vocabant, ideóque quos *Lex ſecunda Cod: Theod: de Judæis Preſbyteros* vertit, *Altera lex Synagogarum Patres* rectè nuncupat. Denique cum *Septuaginta*

* τῶν συγγενῶν κύριος ὁ πρεσβύτατος, *cognatorum Dominus eſt Senior*, ait de *Arabibus Strabo*, *Geog:* l.XVI

* c.XIII.§.20.

Seniores Moſi ſufficerentur *Num.* XI. 16. (quibus itidem *Magnum Hieroſolymitanum Synedrium* ſucceſſiſſe conſtat) palam eſt, hos ideò *Seniores* dictos eſſe, quòd *populi*, aut *Iſraëlis præfecti*, aut ἄρχοντες fuerint, priuſquàm à *Moſe* in *Synedrium* admitterentur. Illud ex contextu patet. *Convoca*, inquit *Domin'*, *Septuaginta viros, Seniores Iſraëlis, quos noſti Seniores populi eſſe, & illorum præfectos, & ad tabernaculum congregationis adducito, ut illic tibi adſtent, & veniam ego, & accipiam de ſpiritu, qui eſt ſuper te* &c. Palam eſt Πρεσβυτέρους [aut *Seniores Iſraëlis*] *dignitatis* et *Principatus* nomen eſſe, nec eo quidem *collegas*, aut *Compares*, aut συνεδρίτας, quâ tales, notari (imò nec omnes πρεσβυτέρους nuncupatos eſſe, qui in *Synedrio Hieroſolymitano* conſiſtebant, ſed ἀρχιερεῖς etiam, & γραμματεῖς ſimul cum πρεσβυτέροις ſediſſe, *Novi Teſtam: Scriptores* * ubique teſtantur) ſed ἄρχοντας primariò & † ἡγουμένους, *populi Judaici rectores*, aut *præpoſitos*, & dein ſecundariò συνεδρίτας, quòd qui *Principes populi* fuerunt, etiam in *Synedrium* admitterentur.

* Vid: *Mat.* XVI. 20.
† Ὁ πρεσβύτερος ἀεὶ τὴν ἡγεμονίαν ἔχει, καὶ τούτῳ πάντες πείθονται, *Diodor: Sicul:* l. 2.

§.3. Hinc ſtatim conſtat, quid de vocabulo iſto [Πρεσβυτέρων] *Chriſtianâ* jam civitate apud *Novi Inſtrumenti* ſcriptores donato, pronuntiandum ſit, Eo quidem non incommodè *Chriſtianæ Eccleſiæ* præfectos, aut *Paſtores, ſingulares*, ut diximus, τῶν אליפים, χιλιάδων, i.e. *civitatum* ἡγεμόνας, ſeu *Patriarchas*, ſeu *Epiſcopos* ſignificari poſſe, quod & ſingulis hujus *Codicis* locis factum eſſe ſtatim patebit.

* l. III. t. I.
† *vid.* c. X. §. 18.

§.4. Illud interim * *Epiphanii* † denuò præmittendum eſt *ex hiſtoriis*, quas ille βαθυτάτας, *profundiſſimas, & antiquiſſimas* vocat, petitum. *Initio prædicatæ per orbem fidei, cùm multitudo fidelium nondum eſſet, nec digni presbyteratu* (ſecundariò) *reperirentur, Eccleſias quaſque, & civitates, Epiſcopis ſingulis, iiſq; adjunctis Diaconis contentas fuiſſe.* Nam, inquit ille, ἕκαστον πρᾶγμα οὐκ ἀπαρχῆς τὰ πάντα ἔσχεν, ἀλλὰ, προβαίνοντος τοῦ χρόνου, τὰ πρὸς τελείωσιν τῶν χρειῶν κατηρτίζετο — Nihil ab initio completum, ſed procedente tempore omnia ad perfectionem neceſſaria ſubminiſtrata ſunt. *Sic*, inquit, *Moſes ad Ægyptum mittitur* ῥάβδῳ μόνῃ *ſolâ virgâ* munitus, tandem ei *Aaron* ſufficitur, dein *Principes populi*, tandémque *Septuaginta Seniorum Synedrium*.

§.5. Pulcherrima certè totius rei σκιαγραφία, Primò *Moſem* (ut *duodecim Phylarchas* taceam, quibus totidem *Chriſti Apoſtoli* ἐκ παραλλήλου reſpondent) *ſingulares* tantùm *Rectores*, aut *Principes* (additis tantùm, ut fas erat, ὑπηρέταις, *lictoribus*, aut *miniſtris*),

miniſtris) populo per *familias*, aut φυλὰς *gentéſque* diviſo, ubique præfeciſſe, & ita per *ſingulares* præfectos omnia aliquandiu adminiſtrata eſſe. Sic & *Apoſtolos*, ſeu *Commiſſarios Chriſti*, huic *Dei* populo, *Moſis* inſtar, (quem à *Domino miſſum* ſcimus *Ex:* III.10) *præfectos*, *primitias* prædicationis ſuæ, tanquam primogenitos populi *verè Iſraëlitici* in Πρεσβυτέρους, i.e. *Præfectos*, vel *Epiſcopos* conſtituiſſe, iiſque *Diaconos* tantùm adjunxiſſe. Tandem verò, creſcente, & fœliciter aucto populi numero, ipſi *Moſi* *Septuaginta collegarum Synedrium*, ut & *Principibus* ſingulis *viginti trium conventum*, aut *Conſiſtorium* ſuffectum eſſe, ne ſoli tanto oneri, aut invidiæ non ſufficerent; Et eodem planè modo *Epiſcopis* ſingulis plures tandem, quos hodie *Presbyteros* dicimus, in *partem* officii oneriſque aſſumptos, & ſuffectos eſſe. Illos quidem *Synedrii*, & *Conſiſtorii Collegas*, & *Compares*, ſub *Capite*, aut *Principe* ſuo congregatos (qui ipſis *manus imponebat*, & cui ipſi nullatenus exæquabantur) eandem tamen ἀρχόντων *Mat*.IX.18.23. *Lu*.XVIII.18. & ἀρχισυναγωγῶν *Act*.XIII.15. *Mar*.V.22. appellationem nactos eſſe, Sic & hos *Eccleſiæ* συνέδρους ad opem *Epiſcopo* ferendam allectos, πρεσβυτέρους etiam dictos eſſe, quamprimùm tales in *Eccleſiâ* conſtituerentur; Id verò *Apoſtolorum* tempore (ſi unicus excipiatur *Johannes*, qui ad *Trajani* imperium vixit, & ὅλας ἁρμόσαι ἐκκλησίας fertur) factum eſſe, nullis quidem indiciis, aut veſtigiis nobis comparuit.

§.6. Nec igitur mirandum erit, ſi ſcribentibus *Apoſtolis* rara, aut potiùs nulla *Presbyterorum*, quatenus ii *Epiſcopo* in ſecundis erant, mentio occurrat.

§.7. In re quidem non adeò magnâ, & in quâ fortunæ noſtræ neutiquam poſitæ ſunt, non ingratum, uti ſpero, facturus ſum, ſi quid hîc aliis viſum ſit, pauculis perſtringam.

§.8. Geminam certè *Presbyterorum ſecundariorum* mentionem ab *Apoſtolo* factam eſſe, * *Epiphanius*, ni fallor, pronunciavit, & ex eâ *Aërianam* ἰσοτιμίαν oppugnandam eſſe contendit. Primam I.*Tim*.V.I.1. cum *Timotheo* ἐπισκόπῳ ὄντι edixerit, Πρεσβυτέρῳ μὴ ἐπιπλήξῃς] *Quid verò*, inquit ille, *hoc ſit, ſi non Epiſcopus* ὑπὲρ τὸ πρεσβύτερον ἐξουσίαν ἔχει, *ſuper Presbyterum poteſtatem habeat*; Secundam v. 19. κατὰ πρεσβυτέρου μὴ κατηγορίαν δέχου] *contra Presbyterum accuſationem non admittas. Non*, inquit, *cuivis Presbyterorum præcepit, ne contra Epiſcopum accuſationem admitteret, non cuivis*, μὴ ἐπιπλήττειν ἐπισκόπῳ, *ſed Epiſcopo Timotheo, ne Presbyterum*, &c.

* *Cont: Hær:* l.III. t. I.

§.9. His certè in locis poteſtatem *Timotheo* in πρεσβυτέρους competere, at nullatenus πρεσβυτέροις in *Timotheum*, ex ipſis *Apoſtoli*, & *Epiphanii* verbis ſatis conſtat. Cùm verò ad *Timotheum*, non *Epiſcopum* tantùm, ſed & *Aſiæ* totius *Metropolitanum* ſermo fiat, non ſatis convenit inter *Doctos*, an ad unius tantùm civitatis, vel *Eccleſiæ* ſecundarios *Presbyteros*, *Apoſtoli* primùm, dein *Epiphanii* verba limitanda ſint, an ad omnes *Aſiæ Epiſcopos* latiùs extendenda. Ego certè, quicquid de *Epiphanio* dicendum ſit, *Apoſtolum* non ambigo de *Epiſcopis* planè locutum eſſe, quos *Diaconis* ſolis accinctos (nullâ intermedii *Presbyterorum Ordinis* factâ mentione) per omnem ubique *Aſiam* ordinandos præceperat c.III. (quos & ad *Titum* c.I. 6,7. tam ſub πρεσβυτέρων, quàm ἐπισκόπων nomine indigitaverat) eoſdémque jam ſine dubio *Timotheo, Epheſino Primati* ſubjiciendos, & ab eo, ſi neceſſitas poſtulet, in judicium vocandos pronuntiat, Eodem planè modo, quo *Tito* tot *Epiſcoporum* non χειροτονίαν tantummodo, ſed & κρίσιν commiſſam eſſe, poſt alios * *Theophylactus* affirmat. * Tit. c I.

§.10. *Chryſoſtomus* certè, aliíque (ad caput V.) utrumque locum περὶ τοῦ γεγηρακότος, *de ſene* (περὶ παντὸς γεγηρακότος, *de omni ſene*) intelligendum affirmant, nec ad ἀξίωμα, ſed ἡλικίαν referendum.

§.11. Ubi tamen illud notari poterit, hos ipſos, qui περὶ παντὸς γεγηρακότος, *de omni ſene*, *Apoſtolum* hic explicandum cenſuerant, nullatenus tamen *ſeniores Eccleſiæ* excluſiſſe (cùm ratio dicti *Apoſtolici* ab illis reddita [*quia nimirum propter ætatem ſenes Juvenibus minus peccant*] ad omnes *ſenes*, at præcipuè ad *Eccleſiaſticos* pertinere putanda ſit) ſtatim enim, Quæſtione propoſita [Τί οὖν ἂν ὁμολογημένα μὲν ᾖ τὰ ἁμαρτήματα, μάρτυρας δὲ μὴ ἔχῃ, ἀλλὰ πονηρὰν ὑπόνοιαν; *Quid ſi peccata in confeſſo ſint, teſtes verò non habeant, ſed pravam ſuſpicionem ?*] Reſpondent omnes, iiſdem verbis, Εἶπον ἄνω, φησὶ, Δεῖ δὲ αὐτὸν καὶ μαρτυρίαν καλὴν ἔχειν ἀπὸ τῶν ἔξωθεν, *Suprà*, inquit, *dixi*, *Oportet verò eum ab iis qui extrà ſunt, bonum teſtimonium habere*, ubi ad *Apoſtoli* de *Epiſcoporum* qualificationibus dictum, I. *Tim.* III. 7. Lectorem rejici clarum eſt, adeóque verſum iſtum de *Eccleſiæ* item πρεσβυτέροις, ipſis planè, ſi *Chryſoſtomo* credendum, *Epiſcopis* intelligendum eſſe.

§.12. Quò & illud clariùs ſpectat, quod poſt pauca adjiciendum curavit * *Chryſoſtomus*, δῆλον, inquit, ὅτι ἐκκλησίας λοιπὸν ἦν ἐμπεπιστευμένος Τιμόθεος, ἢ καὶ ἔθνος ὁλόκληρον τὸ τῆς Ἀσίας, διὸ καὶ περὶ πρεσβυτέρων αὐτῷ διαλέγεται), *Manifeſtum eſt Eccleſiam ei con-*

* Hom: XV. in I.Tim.V. 19.

concreditam eſſe, imò integram Nationem Aſiæ (iſtius *Proconſularis*) *ideóque ad eum de Senioribus*, i.e. *Epiſcopis* planè *Aſiaticis verba fieri*, cùm ὁλοκλήρου ἔθνους, *integræ Timotheo Metropolitano* concreditæ *Gentis*, mentio facta ſit.

§.13. Huic geminæ πρεσβυτέρων acceptioni, tertiam ejuſdem vocis, quæ in hoc capite reperitur, mentionem accommodandam eſſe non dubito, I. *Tim.* V. 17. Οἱ καλῶς προεστῶτες πρεσβύτεροι διπλῆς τιμῆς ἀξιούσθωσαν, *Seniores qui bene præſederint*, vel præclarè officio ſuo defuncti fuerint, *duplici honore digni exiſtimentur.*

§.14. Ubi illud primò definiendum eſt, quid per διπλῆν τιμὴν ſignificari voluerit *Apoſtolus.* Poteſt φράσις iſta ad *Hebræorum* פִּי שְׁנַיִם , aut duplicem portionem illic reſpicere, eâ enim πρωτοτόκια notabantur, i. e. *Primogenitorum portio*, & *privilegia* (ſic appellata *Deut.* XXI. v. 17.) inter quæ *Præfectura* ſuper totâ familiâ, & tam in *fratres* minores, quàm in ſervos *dominium* numeratur, *Gen.* IV. 17. Sic cùm *Paulus* & *Barnabas* ad *Apoſtolatum*, aut *regimen* in *Eccleſiâ* deſignarentur, *Act.* XIII. 2. eâdem dictione uſus eſt *Spiritus ſanctus*, quæ *Ex.* XIII. 2. in *primogenitis Deo conſecrandis* uſurpatur, ἀφορίσατέ μοι, inquit *Lucas*, *Separate mihi Paulum & Barnabam* ; Ut & in *Clementis*, quæ dicuntur, *conſtitutionibus*, l. XI. c. 28. Διπλῆ, inquit, αὐτοῖς ἀφοριζέσθω μοῖρα, *duplex illis portio ſeparetur.*

§.15. Poteſt itidem ἰδίως ad uberiorem in diſtribuendâ hæreditate μερίδα, ad *duplicem alimoniæ portionem*, in diſtribuendâ collectâ, κοινωνίᾳ, offertorio fidelium, pertinere. Et ſic certè reſtringendam hîc eſſe, perſuaſiſſimum mihi fecit adductum in proximis v. 18. *Scripturæ* teſtimonium, *dicit enim ſcriptura*, *Bovi trituranti os non alligabis* ; *&*, *Dignus eſt operarius mercede ſuâ.*

§.16. Quidni igitur de *Epiſcopis Eccleſiarum* προεστῶσι (ea ipſâ voce, quâ *Juſtinus*, ut prædiximus, aliíque antiquæ *Eccleſiæ* antiſtites de *Epiſcopis* uſi ſunt) munúſque ſuum *probè obeuntibus*, & non ſolùm annuntiando, ubi nondum innotuerat, *Evangelio* (illud per λόγον intelligendum * monſtravimus) ſed & populo fidelium in fide *confirmando* operam non mediocrem locantibus (id eſt κοπιᾶν ἐν διδασκαλίᾳ) locus integer intelligendus ſit ?

* *Diſſ:* III. c. VI. §. 7.

§.17. Quod autem, ad adſtruendos *temporales*, quos *Laicos* dicunt, *Presbyteros*, ex eo concludi quidam voluerunt, illud futilius eſt, quàm ut quovis reſponſo dignum cordato cuivis videatur.

Cap. XX.

Act. XI. 30. Πρεσβύτεροι, *Judaeæ Epiſcopi. Collecta Epiſcopis concredita eſt. Phil.*II. 25. & IV.18. *Act.* XIV. 23. & XV. 2.4.6.22.23. & XVI. 4. *Differentia inter* Πρεσβυτέρους τῆς Ἱερουσαλὴμ, & ἐν Ἱερουσαλὴμ. *Apoſtolorum* ἀξία *ſuper Epiſcopos.* Πρεσβύτεροι XXIV. *Apoc.*IV. *Concilii Hieroſolymitani Imago. Epiſcopi Judaeæ, Jacobum cingentes* κυκλόθεν, *Apoſtoli & Diaconi. Act.*XX.17. Πρεσβυτέριον, I.*Tim.*IV.14. *Suſan.* v.50. *Chryſoſtomi teſtimonium.* Πρεσβύτεροι *Tit.* I. 5. *Epiſcopi.* I. *Pet.*V. 1. 5. II. *Jo.* 1. III.*Jo.*1. Κατακυριεύοντες τῶν κλήρων.

§.1. HIs tribus locis ſic expoſitis, Ad reliquos jam ordine procedamus, ſtatim experturi, quid de ſingulis ſentiendum ſit.

§.2. *Act.*XI.30. de *fidelibus Antiochiæ* dicitur, ſtatuiſſe ipſos διακονίαν *collectam mittere* τοῖς κατοικοῦσιν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ἀδελφοῖς, Quod & fecerunt ἀποστείλαντες πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους. Hic cùm πρεσβύτεροι ii fuerint, ad quos non unius *Hieroſolimitanæ Eccleſiæ*, aut alterius cujuſvis *civitatis*, ſed totius *Judaeæ* cura pertinebat, ideóq; *collecta* ad omnes *univerſæ Gentis Chriſtianos* v.19. miſſa, eorum manibus concrederetur, voce hâc (jam primùm, quod ſciamus) *civitate Chriſtianâ* donatâ, totius planè *Judaeæ Epiſcopos* intelligi ſtatuendum eſt.

§.3. Illud enim inter *Primitivæ Eccleſiæ ſcriptores* ſatis ubique pro conceſſo ponitur, * *Eleemoſynas* & *collectas*, χρεῖαν & λογίαν, ſive ab ejuſdem *Eccleſiæ* fidelibus ad *menſam Domini* oblatas, ſeu demum ab aliis *Eccleſiis* per *nuntios* ſuos miſſas, & ad *indigentium neceſſitates* liberaliter adminiſtratas, *Epiſcopo*, ut *Domus Dei OEconomo*, & *diſpenſatori* in terris *ſupremo*, concreditas ſolenniter fuiſſe, & exinde *Epiſcopum* * πᾶσιν ἐν χρείᾳ οὖσιν κηδεμόνα (*curatorem*) fuiſſe. Nec mirum igitur eſſe, ſi *Epaphrodito*, *Epiſcopo Philippenſium*, hæc ipſa *cura* incumberet, ut *liberalitatem Eccleſiæ* ad *Paulum* deferret, *Phil.*II. 25. & IV.18.

* *Vide* cap. XXVII.§.10.

* *Juſtin:Mart: Apol:* 11.

§.4. Proximum eſt, quòd cùm *Act.*XIV.23. *Paulus* & *Barnabas*, *Lyſtram*, *Iconium*, & *Antiochiam* peragrantes, *diſcipulorum animas confirmaſſent*, παρακαλοῦντες ἐμμένειν τῇ πίστει &c. tandem longum iis vale dicturi, χειροτονήσαντες αὐτοῖς πρεσβυτέρους κατ' ἐκκλησίαν, eos *Domino commiſerunt*, ubi nulla dubitandi ratio ſubeſt quin πρεσβύτεροι κατ' ἐκκλησίαν *ſingulares* per *ſingulas urbes*, *Lyſtram*, *Iconium*, & *Antiochiam* conſtituti *Epiſcopi* exiſtimandi ſint.

§.5. Sic *Act.* XV. 2. Cùm στάσις, & συζήτησις iſta de *fidelibus Gentium*

Gentium circumcidendis oriretur, lite quidem inter eos, qui à *Judeâ* venerant, & *Paulum* & *Barnabam* ſatis acriter diſceptatâ, *placuit mitti Paulum* &c. πρὸς τοὺς Ἀποςόλους καὶ πρεσβυτέρους εἰς Ἱερουσαλήμ] Illi autem proficiſcentes ἀπεδέχθησαν ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας, καὶ τῶν Ἀποςόλων, καὶ πρεσβυτέρων, v.4. dein συνήχθησαν, in *Concilium coacti ſunt* Ἀπόςολοι, καὶ πρεσβύτεροι, v.6. & poſt *quæſtionem* ex omni parte diſceptatam in *concilio*, concluditur, τότε ἔδοξε τοῖς Ἀποςόλοις, καὶ πρεσβυτέροις, v. 22. & in *Epiſtolæ* à *Concilio* and *Antiochenos* miſſæ fronte, ponitur, [Οἱ Ἀπόςολοι καὶ πρεσβύτεροι] v. 23. Hæc dein *dogmata* c.XVI. τὰ κεκριμένα ὑπὸ τῶν Ἀποςόλων καὶ πρεσβυτέρων ἐν Ἱερουσαλήμ dicuntur, v.4.

§.6. Sic & c.XXI. cùm denuò *Paulus Hieroſolymas* aſcenderet, & *Jacobum Epiſcopum Hieroſolymitanum* adiret, additur, tanquam in *Concilio*, [πάντες τε παρεγένοντο οἱ Πρεσβύτεροι.]

§.7. His ſingulis locis ſiquis voce [πρεσβυτέρους] *ſecundarios Eccleſiæ Hieroſolymitanæ*, ſub *Jacobo Epiſcopo*, *Presbyteros* intelligendos eſſe contenderit, non eſt quòd nos inde cauſæ noſtræ metuamus, aut cur, ſi modò tales *Hieroſolymis Presbyteros* tunc fuiſſe quovis argumento nobis perſuaſurus ſit, ulteriorem ei litem indicamus, Ut tamen, quod res eſt, liberè pronuntiemus, nihil nobis rationi magis conſonum, ſingulíſque contextus circumſtantiis accommodatum viſum eſt, quàm ut affirmetur, totius *Judææ Epiſcopos ſingulares*, ſingulis *civitatibus* præpoſitos, *Hieroſolymas*, ut ad μητρόπολιν, aggregatos, *Petróque Apoſtolo*, & *Jacobo Epiſcopo Hieroſolymitano* & *Metropolitano*, (eidémque *Secundario Apoſtolo*) adjunctos, *Concilium* hoc, cujus diſceptationes, & *decreta* breviter hic à *Lucâ* deſcribuntur, conſtituiſſe.

§.8. Illud enim hîc notandum eſt, in his omnibus locis, eos nunquam πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας Ἱερουσαλήμ appellari, ſed aut πρεσβυτέρους *ſimpliciter*, aut cum additione [εἰς, aut ἐν Ἱερουσαλήμ] quâ locus tantummodo, in quo *Concilium* hoc eo tempore cogebatur, definiretur. Nec igitur multum dubitandum eſſe, quin iidem hîc deſcribantur πρεσβύτεροι, qui πρεσβύτεροι τῆς Ἰουδαίας, *totius Judææ Seniores*, (aut in ſingulis *urbibus conſtituti Epiſcopi*) c.XI.30. dicebantur, de quibus verè etiam dici poſſet, quod *Walo ex Græcis* interpretibus notandum cenſuit, ex his conjiciendum eſſe, ὅτι ἄλλην τινὰ ἀξίαν τοὺς πρεσβυτέρους ἐπαναβαίνουσαν εἶχον οἱ Ἀπόςολοι, *Apoſtolos dignitatem Presbyteris* præeminentem habuiſſe, ideóque eos *Lucam Presbyterorum* nomine complexum non eſſe.

§.9. Talem enim *ἀξίαν*, ſeu *Petro*, ut primario *Apoſtolo*, ut & cæteris *collegis* ejus, in quantum *Apoſtoli* erant, ſeu ipſi *Jacobo*, ut *ſecundario Apoſtolo*, totiúſque *Judæa Metropolitano* ſuper ipſos *Epiſcopos* competiiſſe non eſt dubitandum.

§.10. Nec inidoneum erit, ſi huc advocandos putemus Πρεσβύτερυς XXIV. totidem *thronis* ſeu *Cathedris* inſidentes, *Apoc.* IV.4. & c.XI.16. *Deum* quippe (ſententiam exciſionis, aut ferale *anathema* in *Judæos* parricidas ſtatim pronuntiaturum, adeóque ſuper *ſolio*, aut *throno* ſuo magnificè locatum) ſub ſpecie *Jacobi Epiſcopi Hieroſolymitani*, in *Synodo*, aut *Concilio* ſedentis, *Johanni*, *ἐν πνεύματι*, v.2. propoſitum eſſe, Eum verò XXIV *Epiſcopis Univerſæ Judæa κυκλόθεν* (ſeu in formam *Coronæ*, aut *ſemicirculi*) ſtipatum, quibus ſingulis *ἱμάτια λευκὰ*, *alba*, vel ſplendeſcentia *veſtimenta*, & *corona aurea*, *Dignitatis* quidem *Epiſcopalis* characteres & indicia imponebantur, v 4. Iſtis *Septem Ignis Lampadas*, ſeptem *Diaconorum* emblemata, addi videas v.5. Et, ne quicquam *Hieroſolymitano Epiſcoporum* Concilio (*Act.*XV. propoſito) adeſſet, quod non hîc ad amuſſim deſcriberetur, ſunt & *quatuor Animalia oculorum* undiquaque *plena*, quibus *Apoſtolos Hieroſolymis* degentes, & cum *Jacobo Concilio* præſidentes, ſignificari pronum eſt. Sed de his alibi opportuniùs, adeóque fuſiùs dictum eſt.

§.11. Sic *Act.*XX.17. *πρεσβύτεροι ἐκκλησίας*, iidem, qui ſtatim *ἐπίσκοποι ποιμαίνειν*, *ypti* nempe *Aſiæ Epiſcopi*; Ad quem, ut & alios *Actorum* locos pertinet illud * *OEcumenii*, Πρεσβυτέρους γὰρ τοὺς ἐπισκόπους ἡ τῶν Πράξεων βίβλος οἶδε λεγομένους, *Epiſcopos in Actorum libro Presbyterorum titulo noſci.*

* in I. Pet. V.

§.12. Nec jam novum, aut nimium putabitur, ſi τὸ πρεσβυτέριον I.*Tim.* IV.14. (cùm, μετ᾽ ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν πρεσβυτερίου *Timotheus* ad officium ſuum evectus, & *chariſmate* donatus dicitur) ex prædictis etiam explicandum exiſtimemus (ſatis interim gnari ab aliis illud ad ipſum *officium*, aut χάρισμα accommodari, & ita vocabulum illud in hiſtoriâ *Suſannæ* uſurpari v. 50. σοὶ δέδωκεν ὁ Θεὸς τὸ πρεσβυτέριον, *Deus tibi Senioris officium dedit*) ſic ut ad *Apoſtolorum collegium*, quod *Ignatius* πρεσβυτέριον ἐκκλησίας nuncupat, *Ep: ad Philadelph:* aut *Apoſtolicorum virorum*, ſeu demum *Epiſcoporum* (τῶν τῆς Ἀποστολικῆς χάριτος ἠξιωμένων, inquit *Theodoretus*) cœtum aliquem referatur, qui ſimul cum *Paulo*, II.*Tim.*I.6. *Timotheum* ad *Epiſcopale* munus conſecrarunt.

§.13. Certè, cùm *Apoſtoli* indubitati, *Petrus*, & *Johannes* [πρεσβύτερος Πέτρος, πρεσβύτερος Ἰωάννης,] ſe arbitris & æſtimatoribus, non inidoneè appellentur, cùm (ut *Chryſoſtomus* notavit) ἀξίωμα quandoque ſignificet vox iſta, cùm de *Paulo* & *Barnabâ* dicatur *Act.* XIV. 23. eos (in plurali χειροτονήσαντες) *Presbyteros urbatim ordinaſſe*, cùm denique de *Ignatio* affirmet *Chryſoſtomus*, μακαρίων Ἀποστόλων χεῖρας, *beatorum* (in plurali) *Apoſtolorum manus ei impoſitas eſſe*, Nihil obſtat, quo minus quod *Pauli*, & *Barnabæ*, aut aliòrum quorumlibet *Apoſtolorum*, manibus factum fuit, ὡς ἐπισκόπους χειρῶν πρεσβυτερίου fieri rectè dicatur, cùm tamen II. *Tim.* I.6. diſertè affirmet *Paulus* διὰ χειρῶν αὐτοῦ, *per manus ejus* χάρισμα illi datum eſſe.

§.14. Fidenter *Chryſoſtomus*, οὐ περὶ πρεσβυτέρων φησὶν ἐνταῦθα, ἀλλὰ περὶ ἐπισκόπων, οὐ γὰρ δὴ πρεσβύτεροι τὸν ἐπίσκοπον ἐχειροτόνουν, *Non de Presbyteris iſtìc loquitur, ſed de Epiſcopis, neque enim Preſbyteri Epiſcopum* (qualis *Timotheus* præſumitur) *ordinabant*, Et iiſdem planè verbis *Theophylactus*, & *OEcumenius*, Πρεσβυτερίου, τουτέστιν ἐπισκόπων.

* *in* I.*Tim:* IV. *Hom:* XIII.

§.15. De unicâ in *Ep:* ad *Tit.* I.5. πρεσβυτέρων mentione, non eſt, quòd multa dicamus, cùm in *centum Cretæ civitatibus* totidem *ſingulares Epiſcopi* ab eo jam totius *Inſulæ*, ſeu *Epiſcopo*, ſeu *ſecundario Apoſtolo*, certè *Archiepiſcopo*, & *Metropolitâ*, ex mandato *Pauli*, conſtituendi fuerint, quos *Epiſcopos* diſtinctè nuncupatos videmus, v. 7. cúmque, quæ hîc de πρεσβυτέροις (iis denique ἐπισκόποις) & πρεσβύταις dicuntur, eadem diſertè de ἐπισκόποις & διακόνοις dicta reperiantur I. *Tim.* III.

§.16. Hunc ad locum, *Græci Interpretes*, Πρεσβυτέρους δὲ τοὺς Ἐπισκόπους καλεῖ, *Epiſcopi qui erant, Presbyteros appellat*, &, Ἀπόστολος Τίτον ἐπὶ τὸ καταστῆσαι ἐπισκόπους κατέλιπεν, ἐπίσκοπον πρότερον ποιήσας, *Apoſtolus Titum ad conſtituendos Epiſcopos reliquit, cum priùs Epiſcopum faciens*, & in *Theodoreti Arg: Ep: ad Titum*, ἐπετράπη τοὺς ὑπ᾽ αὐτὸν ἐπισκόπους χειροτονῆσαι, *Ei commiſſum eſt, ut Epiſcopos ſub ſe ordinaret*; & apud *Theophylactum*, τοσούτων ἐπισκόπων κρίσιν καὶ χειροτονίαν ἐπέτρεψε, *Tot Epiſcoporum juriſdictio, & ordinatio ei concredebatur.*

§.17. Iſtis accenſendi πρεσβύτεροι οἱ ἐν ὑμῖν, I. *Pet.* V. 1. & 5. *Epiſcopi* ſcilicet quotquot in omnibus illis converſorum *Judæorum* διασπορᾷς, fidelibus cujuſque *civitatis præficiebantur*, quibus ſe *Petrus* ipſe, ut συμπρεσβύτερον adjungit, Eâdem planè ratione, quâ ſe *Johannes*, (ſeu ſit ille *Apoſtolus Chriſti* dilectus, ſeu demum *Epheſinæ Eccleſiæ Epiſcopus* ab *Apoſtolo Johanne* conſtitutus, videatur *Author Conſtit:* l. VII. 45.) II. *Jo.* I. & III. *Jo.* I. πρεσβύτερον appellat, ἐπίσκοπον ἑαυτὸν καλῶν διὰ τὸ πρεσβύτερον, inquiunt *interpretes.* Cùm enim, voce eâ, inter *Judæos* primò, dein in *Eccleſiâ Hieroſolymitanâ,* non tam ἡλικίαν, quàm ἀξίωμα, *dignitatem* aut authoritatem notari conſtet, ſimúlque, qui officio aliis præponebantur, *ætate* ut plurimùm præiviſſe, Nihil obſtat, quin hac duplici ratione, *Epiſcopi*, aut *ſingulares Eccleſiarum Præfecti*, πρεσβύτεροι nuncupentur (& cum illis comparati alii omnes, νεώτεροι *juniores*, 1. *Pet.* V. 5.)

§. 18. Illud certè ex textu ipſo comparet, in quo duæ illæ *Eccleſiaſtica* λέξεις [ἐπίσκοποι, & ποιμένες] quibus *ſingulares Præpoſiti* noſcuntur apud antiquos, cum levi aliquâ flexione [ἐπισκοποῦντες, & ποιμαίνοντες] hic ſtatim adjiciuntur.

§. 19. Quod verò hic additur, μηδ' ὡς κατακυριεύοντες τῶν κλήρων, ἀλλὰ τύποι γινόμενοι τοῦ ποιμνίου] illud ad *Dominii* hujus exercendi modum, ſeu *temperamentum* tantummodo pertinet, ut qui hominum *animas* ſibi procurandas ſuſcipiunt, eas *ſuaviter*, & *diligenter* adminiſtrent, non ut *Proconſules*, *Provinciis* ſibi aſſignatis (eæ ſunt κλῆροι, & inde κληρουχία à *Phavorino* δεσποτεία redditur,) vi & rapinâ, ad lubidinem & lucrum ſuum dominaturi (illud eſt ἀναγκαστῶς, & αἰσχροκερδῶς) ſed ut gregibus *Paſtores*, voce & exemplo ſuo præeuntes, ita ut illi ἑκουσίως καὶ προθύμως, *libenter*, & *alacriter*, tanquam ad *paſcua* ipſos ſequuturi, obtemperent.

Cap. XXI.

Ja: V. 14. *πρεσβύτεροι ἐκκλησίας. Epiſtolæ iſtius Author, & tempus ſcriptionis, Eccleſiæ ad quas ſcribebatur. Infirmorum viſitatio, & pauperum cura ad Epiſcopum pertinet.*

§. 1. Reſtat unus locus, *Ja.* V. 14. ubi in ἀσθενείας (ſeu *morbi*, ſeu minùs proſperæ cujuſvis *Chriſtiani* valetudinis tempore) πρεσβύτεροι Ἐκκλησίας advocari jubentur, ut *preces* ſuper ægro fundant, *ungentes eum oleo in nomine Domini*, κἂν ἁμαρτίας ᾖ πεποιηκὼς, *eum abſolventes*, &c.

§ 2. Hîc cùm 1. à *Jacobo Hieroſolymorum Epiſcopo* ſcripta ſit *Epiſtola*, & 2do, numerus credentium auctior jam factus videri poſſit, quàm ut ab *Epiſcopis* & *Diaconis*, ſine medii gradus *Preſbyteris Eccleſia* regerentur, & 3^{tio}, cùm *de infirmorum viſitatione* hîc tantùm agatur, non improbabile forſan videbitur, ſi ad eos, quos hodiè dicimus, *Presbyteros* hæc ſaltem πρεσβυτέρων mentio pertinere cenſeatur.

§.3. Nec certè quiquam nobis obfuturum eſt ſi pertineat, illud lubentiſſimè cuivis argumento vel teſtimonio largituris, ut ſic quidem (quod *Epiphanius* ex locis I. *Tim.* V. 1. & 19. concludendum putavit) nobis hoc uno ſaltem θεοπνεύστῳ teſte firmatum redderetur, ſub his ipſis primis temporibus, inferiores *Epiſcopis*, & *Diaconis* ſuperiores, medioxumos in quibuſdam *Eccleſiis Preſbyteros* conſtitutos eſſe. Quod ſi, neque ex hoc, neque ex illis ad *Timotheum* locis, *Presbyteri* evicturi ſunt, neceſſum erit, ut *Ignatio Martyri*, cui ante omnes mortales minimum imputant, imò peſſimè velle ſe monſtrant, ipſi etiam plurimum debeant, & ab eo primario defenſore, officii ſui dignitatem (licèt non ἐξοχὴν, aut cum *Epiſcopis* ἰσοτιμίαν) aſtrui, & propugnari dignoſcant; Optandum certè eſſet, ut beneficiis victi tandem manſueſcerent, nec, quod ille optimè advertit, [παροξυσμοὺς ἐμβρωχαῖς παύοις] ſic ipſi improſperè ſuccederet.

§.4. Sed, ut verum fatear, illud mihi nondum perſuaſum eſt, *Presbyteros ſecundarios* hic à *Jacobo* deſignari. Primò enim, quod ad *ſcriptorem* hujus *Epiſtolæ* attinet, quem *Iacobum fratrem Domini*, & *Hieroſolymorum Epiſcopum* fuiſſe jampridem agnovimus, Illum ſatis notum eſt nec *Sancto Paulo*, nec *Petro*, multominus *Iohanni* ſupervixiſſe, ſed *Neronis* 7mo τελειώσει ſuâ donatum eſſe, nec igitur vocis hujus pro *Secundario Presbytero* acceptionem ad ſæculum, aut *Epiſtolam Iacobi* potius, quàm aut ad *Pauli*, aut *Petri* accommodandam eſſe, præſertim cùm à *Iohanne*, cujus vita poſt alios omnes prorogata eſt, & qui, ſiquis *Apoſtolorum*, *Presbyteros ſecundarios* in *Aſiâ*, *Provinciâ* ſuâ, conſtituit, non de alio, quàm ſeipſo, *Apoſtolo*, & totius *Aſiæ Primate*, (ſi ſaltem ab *Apoſtolo Iohanne Epiſtolæ* ſecunda & tertia ſcriptæ fuerint) eam uſurpatam reperiamus.

§.5. Hinc etiam ſecundò ab *aucto fidelium numero* nihil concludi poſſe ſatis patet; Imò, cùm ad *duodecim tribus* τὰς ἐν τῇ διασπορᾷ, i.e. ad *Iudæos* in variis civitatibus *Eccleſias* ſingulas (ſed non adeò frequentes, aut numeroſas, ut aut *Presbyteris ſecundariis* indigerent, aut δοκίμων, quos ad illud officium aſſumerent, copiam *Apoſtolis* ſuppeditarent) conſtituentes, hæc ſcripſerit *Iacobus*, reſtat, ut jam tum eos *Epiſcopis* (ſine *Presbyteris ſecundariis* à *Diaconis* diſtinctis) contentos fuiſſe cenſeamus, eóſque per πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας non *unius civitatis* plures (nec enim *plures* ab eodem ægro convocari neceſſum fuerat) ſed in univerſa *Eccleſia* innumeros, hic ſignificari dicamus.

§.6. Quod denique ad hoc ipſum *infirmos viſitandi*, ſuper eos *orandi*, *ungendi*, *abſolvendi*, ſimulque *ſanitatem* illis reddendi v. 15. munus ſpectat, ſtatuendum eſt, neutiquam illud inter infima *Eccleſiæ* miniſteria numerandum eſſe, ſed, ut *medendi dona*, & *virtutes*, *Apoſtolis* ipſis (quos πρεσβυτέριον ἐκκλησίας ab *Ignatio* nuncupatos vidimus, *Ep: ad Philad:*) *Viriſque Apoſtolicis*, dein *Epiſcopis* in unaquâque *Eccleſiâ* imprimis competiiſſe.

CAP. XXII.

Polycarpi cum Jacobi dicto comparatio, Πρεσβύτεροι σὺν αὐτῷ *in Polycarpo.* Νεώτεροι, πρεσβύτεροι. *Epiſcoporum officia.* Πρεσβύτεροι, *primo ſæculo vox* πολύσημος. *Alia ejus apud Ignatium, alia apud Polycarpum ſignificatio, ut & Papiam, & Irenæum, Clementem Alexandrinum, Tertullianum.*

§.1. UT hujus loci interpretationi lux aliqua accedat, non abs re erit, ſi *Polycarpi Antiquiſſimi* * *Epiſcopi*, & *Martyris* (ſtatim poſt *Ignatii* τελείωσιν conſcripta) *Epiſtola*, huc, licèt loco non ſuo, advocetur, & cum hoc *Iacobi* commate comparetur.

* Πολύκαρπος ὁ ἐν Σμύρνῃ καὶ ἐπίσκοπος καὶ μάρτυς. *Polycrates in Ep: ad Vict: ap: Euſeb:* l.V. c. κδ'. Οὗτος γέγονεν ὁ θαυμασιώτατος ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις, διδάσκαλος Ἀποστολικὸς, καὶ προφητικὸς, γενόμενος, ἐπίσκοπός τε τῆς ἐν Σμύρνῃ καθολικῆς ἐκκλησίας. *Smyrn: Eccl: de Martyr: Polyc:*

§.2. Ille vir planè *Apoſtolicus*, καὶ ὑπὸ Ἀποστόλων κατασταθεὶς εἰς τὴν Ἀσίαν ἐν τῇ ἐν Σμύρνῃ ἐκκλησίᾳ ἐπίσκοπος (inquit ex * *Irenæo Euſebius*) ad *Philippenſes*, *Eccleſiam*, ut diximus, *unius Macedoniæ* μερίδος *primariam*, & *Metropoliticam*, ſub quâ igitur plures *civitates* & *Epiſcopi* comprehendebantur, *Epiſtolam* ſcripſit, ſuo & τῶν σὺν αὐτῷ πρεσβυτέρων nomine προσγραφεῖσαν.

* l.III. c.3.

§.3. Qui ſunt hi in προσγραφῇ [πρεσβύτεροι σὺν αὐτῷ] ſeu *Eccleſiæ* iſtius *Smyrnenſis*, quos hodiè dicimus, *Presbyteri*, ſeu aliarum *civitatum*, quæ itidem ad *Smyrnam*, ut ad μητρόπολιν pertinebant, *ſingulares Epiſcopi*, cum *Polycarpo Metropolitano*, (totius *Aſiæ Principe*,* ait *D. Blondellus*) tanquam in *Synodo*, congregati, non eſt quòd hic ſollicitiùs diſquiramus.

* *Apol:* p. 14.

§ 4. Utut illud ſit, *Divinus Præſul*, cùm in *Epiſtolâ* iſtâ ad pietatis, & diſciplinæ regulas omnibus proponendas ſe accingat, primóque *fideles* ἀδελφοὺς promiſcuè omnes; ſecundò, *viduas*; tertiò, *Diaconos*; quartò, νεωτέρους (ii ſunt omnes *diſcipuli*, aut inferiores, à *Chriſto* communiter ſic dicti, *Lu.*XXII.26.) quintò, πρεσβυτέρους aggrediatur, Νεωτέρους jubet τοῖς πρεσβυτέροις, καὶ διακόνοις, ὡς Θεῷ, καὶ Χριστῷ ὑποτάσσεσθαι, Ubi, ut per νεωτέρους. *fideles* omnes nullum in *Eccleſiâ* gradum ſortiti intelligendi ſunt, ſic per πρεσβυτέρους, ſupremum in *Eccleſiâ* (*Epiſcoporum* ſcilicet) *ordinem*, *Patres* quippe, *Deo Patri* quodammodo comparatos, & per *Diaconos* inferiorem illum *Epiſcopis* adjunctorum, &, ut *Chriſtus Patri*, inſervientium βαθμὸν intelligendum eſſe, ſequentia concludere videntur.

§.5. De his enim πρεσβυτέροις ſic ſtatim orditur, Καὶ οἱ πρεσβύτεροι δὲ εὔσπλαγχνοι εἰς πάντας, ἐλεήμονες, ἐπιστρέφοντες τὰ ἀποπεπλανημένα, ἐπισκεπτόμενοι πάντας ἀσθενεῖς, μὴ ἀμελοῦντες χήρας, ἢ ὀρφανοῦ, ἢ πένητος, ἀλλὰ προνοοῦντες ἀεὶ τοῦ καλοῦ ἐνώπιον Θεοῦ, καὶ ἀνθρώπων, ἀπεχόμενοι πάσης ὀργῆς, προσωποληψίας, κρίσεως ἀδίκου, μακρὰν ὄντες πάσης φιλαργυρίας, μὴ ταχέως πιστεύοντες κατά τινος, μὴ ἀπότομοι ἐν κρίσει, &c. *Et Presbyteri ſint miſericordes erga omnes, convertentes eos qui erraverint, viſitantes omnes infirmos, viduam, orphanum, pauperem ne negligant, ſed honeſtum ſemper procurent coram Deo & hominibus, abſtineant ab irâ, perſonarum acceptatione, judicio injuſto, ab omni avaritiâ procul abſint, nec citò contra quempiam credant, ne ſint ſeveri, aut aſperi in judicio, &c.*

§.6. Ubi, ut multa ſunt, quæ hunc *Epiſcopi*, ſeu *Præfecti*, ad quem *judicia* in *Eccleſiâ* pertingant, *characterem* fuiſſe arguunt, (κρίσεως ſcilicet, & ἀποτομίας ἐν κρίσει, προσωποληψίας, & ὀργῆς, & τοῦ ταχέως πιστεύειν κατά τινος, ut & *hereticos reducendi*, mentiones) ſic &, quæ de *infirmorum viſitatione*, curâque *viduæ*, *orphani*, & *egeni* (quorum omnium, ut ex *Iuſtino* prædiximus, *Epiſcopus* κηδεμὼν *curator* dicitur) præmittuntur, ſingula itidem ad *Epiſcopi* munus referri videntur. Quâ in re ſi rectè calculos poſuerimus, nulla ambigendi ratio ſupererit, quin etiam *Iacobo* per [πρεσβυτέρους ἐκκλησίας] in qualibet διασπορᾶς μέρει conſtituti *Epiſcopi* intelligantur.

§.7. Unicum eſt, quod contra iſtam *Polycarpiani Commatis* interpretationem militare video; *Epiſtolam* nempe hanc poſt *Ignatianas* omnes ſcriptam eſſe, (earúmque diſtinctè meminiſſe) in iſtis verò vocem πρεσβύτερον, ad *ſecundum* in *Eccleſiâ* gradum, eóſque (quos hodiè dicimus) *Presbyteros* deſignandos, ἰδίως uſurpari, quidni igitur & apud *Polycarpum*?

§.8. At facilis defenſio, Hoc ſcilicet toto *ſæculo* vocem [πρεσβυτέρους] πολύσημον fuiſſe, aliquando ad *Epiſcopos*, aliquando ad *inferioris* gradus *Presbyteros* ubicunque tales eſſent, accommodatam, nec aliter,quàm ex locorum circumſtantiis,diſtinguendam. Nec enim dubitandi cauſam ſubeſſe, quin ante hoc tempus,quo & *Polycarpus* & *Ignatius Epiſtolas* ſcripſerunt, præter *Epiſcopos Presbyteri* in quibuſdam civitatibus inſtituti fuerint, (Illud enim eſt ὅλας ἐκκλησίας ἁρμόζειν, quod de *Iohanne* ex * *Clemente Alexandrino* prædiximus) adeóque tres in *Eccleſiâ gradus*, his tribus 'Ἐπισκόπων, πρεσβυτέρων, διακόνων notiſſimis nominibus,' dignoſcendi, ideóque vocem hanc, cùm per ſe uſurparetur, ambiguam, ſeu potiùs de *Epiſcopis* ſolis dictam, de *Presbyteris* tamen *ſecundariis* ſatis commodè uſurpari, quotieſcunque diſtincta ſingulorum enumeratio facienda erat. * Vide Euſeb: l.II.c.κγ'.

§.9. Illud apud *Ignatium* ubiq; factum videmus,*Epiſcopis* πρεσβυτέριον, aut πρεσβυτέρους, πρεσβυτέροις διακόνους adjungentem, At ſecus apud *Polycarpum* in hâc *Epiſtolâ*, πρεσβυτέρων ſolummodo, aut πρεσβυτέρων, & διακόνων mentionem facientem.

§.10. Sic & à *Papiâ* Ἰωάννου ἀκουστῇ, & Πολυκάρπου ἑταίρῳ, *Hierapolitano* etiam in *Aſiâ Epiſcopo*, vocem πρεσβυτέρου ita uſurpari videas, ut aliquando *Apoſtolos* ipſos, & ab iis *conſtitutos Epiſcopos*, aliquando eorum γνωρίμους quoſlibet ſignificet; Videantur *fragmenta* ejus ab *Irenæo*, dein ab * *Euſebio* recitata; Εἰ δέ που, inquit, παρηκολουθηκώς τις τοῖς πρεσβυτέροις ἔλθοι, τοὺς τῶν πρεσβυτέρων ἀνέκρινον λόγους, τί Ἀνδρέας, ἢ τί Πέτρος εἶπεν, ἢ τίς ἕτερος τῶν τοῦ Κυρίου μαθητῶν, ἅτε Ἀριστίων, καὶ ὁ Πρεσβύτερος Ἰωάννης, οἱ τοῦ Κυρίου μαθηταὶ λέγουσιν, *Si quando quiſquam veniſſet qui ſeniores ſecutus eſſet, Seniorum ſermones ſciſcitabar, quid Andreas, vel quid Petrus dixit, vel quid quiſpiam alius diſcipulorum Domini, Ariſtion ſcilicet, & Senior Iohannes Domini diſcipuli dicunt.* Ubi πρεσβύτεροι adeò clarè de *Apoſtolis* à *Papiâ* enuntiantur, ut [Ἀποστόλοις] & [Ἀποστόλων] legendum ſuſpicati ſint. * Hiſt: l.III. c.λθ'.

§.11. Sic poſtea de *Marco Evangelii* ſcriptore, Τοῦθ' ὁ πρεσβύτερος ἔλεγε Μάρκος, ἑρμηνευτὴς Πέτρου γενόμενος, *hoc Senior Marcus dixit Petri interpres.*

§.12. Apud *Irenæum* verò p.497. *Presbyteri, qui Iohannem viderant*, & l. II. c.39. *Omnes ſeniores qui in Aſiâ apud Iohannem Diſcipulum Domini convenerunt*, quod *Euſebius* ex *Græco* exemplari exſcripſit, πάντες οἱ πρεσβύτεροι οἱ κατὰ τὴν Ἀσίαν Ἰωάννῃ τῷ τοῦ Κυρίου μαθητῇ συμβεβληκότες, *omnes Seniores qui per Aſiam cum Iohanne Domini diſcipulo verſabantur*, quos quidem ipſos à *Clemente Alexandrino* indifferenter πρεσβυτέρους, & ἐπισκόπους dici ſtatim monſtrabimus.

§.12. Imò, poſt *Papiam Irenæus* ipſe, vir *Magnus*, idémque *Lugdunenſis Epiſcopus*, quíque ab *Apoſtolis* in *Eccleſiis* conſtitutos *Epiſcopos*, eorúmque *ſucceſſores*, adnumerat, l.III. c.3. hâc etiam πρεσβυτέρων voce ad *Epiſcopos* deſignandos utitur. *Traditio ab Apoſtolis per ſucceſſionem Presbyterorum in Eccleſiis cuſtoditur*, l.III. c.2. Iis, qui in *Eccleſiâ* ſunt, *Presbyteris* obedire oportet, ſtatim enim ſequitur, *His, qui ſucceſſionem habent ab Apoſtolis, qui cum Epiſcopatus ſucceſſione chariſma veritatis—— acceperunt*, l.IV. c.43. *Qui crediti ſunt à multis eſſe Presbyteri, ſerviunt autem ſuis voluptatibus*; ſequitur iterum, *Et principalis confeſſionis* (πρωτοκαθεδρείας, ſine dubio, *Epiſcopalis*) *tumore elati ſunt*, l.IV. c.44. & eodem capite, *Tales Presbyteros nutrit Eccleſia, de quibus propheta ait, Dabo Principes tuos in pace, & Epiſcopos in juſtitia*, pro quibus *Iſaiæ* verbis, ἐπισκόπους καὶ διακόνους apud *Clementem Romanum* reponi videmus.

§.13. Sic & de *Polycarpo ipſo* (quem *Epiſcopum* fuiſſe ſatis clarâ voce * pronuntiat) in *Epiſtolâ* ad *Florinum*. Ἐκεῖνος ὁ μακάριος καὶ Ἀποστολικὸς πρεσβύτερος. Sic & in *Ep: ad Victorem*, οἱ πρεσβύτεροι οἱ προστάντες τῆς ἐκκλησίας, ἧς σὺ νῦν ἀφηγῇ, Ἀνίκητος, Πῖος, Ὑγῖνός τε, καὶ Τελέσφορος, &c. de *Romanis Epiſcopis ſingularibus* dictum.

* *vid: Euſeb:* l.IV c.ιδ'.

§.14. Ubique patet vocem πρεσβύτερος de *Epiſcopis*, aut *ſingularibus Eccleſiarum Præpoſitis* uſurpatam eſſe.

§.15. Huic etiam *Clementem Alexandrinum* addamus, Qui, cùm tres iſtos in *Eccleſiâ* gradus diſtinctè agnoſcat, * τὰς κατὰ τὴν ἐκκλησίαν προκοπὰς ἐπισκόπων, πρεσβυτέρων, διακόνων, eóſque tot ἀγγελικῆς δόξης μιμήματα, *Angelici honoris*, aut hierarchiæ *imitationes* pronuntiet, ‡ alibi tamen, πρεσβύτερον appellat, ad quem πρωτοκαθεδρεία pertineat. Videatur etiam ejuſdem inſignis apud * *Euſebium* locus, de *Juvene* à *Johanne*, τῷ ἐπισκόπῳ, *Epiſcopo* tradito; ἐλθὼν οὖν ἐπί τινα τῶν οὐ μακρὰν πόλεων, καὶ τἄλλα ἀναπαύσας τοὺς ἀδελφοὺς, ἐπὶ πᾶσι τῷ καθεστῶτι προσβλέψας ἐπισκόπῳ, νεανίσκον ἰδὼν, Τοῦτον, ἔφη, σοὶ παρατίθημαι—— ὁ δὲ πρεσβύτερος ἀναλαβὼν οἴκαδε, τὸν παραδοθέντα νεανίσκον ἔτρεφε,—— ἐφώτισε, καὶ μετὰ τοῦτο ὑφῆκε τῆς πλείονος ἐπιμελείας, καὶ παραφυλακῆς, ὡς τὸ τέλειον αὐτῷ φυλακτήριον ἐπιστήσας τὴν σφραγῖδα τοῦ Κυρίου, *Veniens igitur ad civitatem quandam——Epiſcopum ſuper omnibus fratribus conſtitutum conſpiciens, Hunc, inquit, Juvenem fidei & curæ tuæ committo, Ille verò Senior juvenem ſibi commiſſum accipiens* &c. Hîc idem planè *Senior*, ſeu πρεσβύτερος, & ἐπίσκοπος, ὁ ἐπὶ πᾶσι καθεστώς. Poſteà, ὦ ἐπίσκοπε

* *Strom:* VI.

‡ *Ibid:*

* l.III. c.κγ'.

τὴν παρακαταθήκην ἀπόδος ἡμῖν, inquit *Johannes*, ἣν ἐγώ τε, καὶ ὁ Χριστός σοι παρακατεθέμεθα, ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας, ἧς προκαθίζῃ, μάρτυρος, *O Epiſcope, redde nobis depoſitum, quod ego & Chriſtus tibi tradidimus, Eccleſiâ, cui præſides, teſte.* Palam eſt ἐπίσκοπον (eum quidem propriè dictum *Epiſcopum* , adeóque omnibus in civitate *fratribus præpoſitum,* ad quem πρωτοκαθεδρία pertinebat, ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας προκαθεζόμενον , quique poſt *baptiſmum* , τέλειον inſuper φυλακτήριον , τὴν σφραγῖδα τοῦ Κυρίου ἐπιστῆσαι, *ſacramentum confirmationis*, ſoli *Epiſcopo* proprium, adminiſtraſſe dicebatur) ſtatim etiam τὸν πρεσβύτερον nuncupari.

§.16. Idem etiam de *Tertulliano* dicendum eſt, quem *communi uſu receptam ordinis in Epiſcopos, Presbyteros, & Diaconos diſtinctionem* apertè tueri * *D. Blondellus* agnoſcit. Illi enim vox [*Seniores*] de *Epiſcopis* ſeu *Præſidentibus* quandoque uſurpatur, *Præſident probati quique Seniores, Apol:* c. XXXIX. Sic & *majores natu*] (quod idem eſt, & *Græco* πρεσβυτέροις directè reſpondet) de *Romanorum Epiſcoporum* ſerie dicitur, l. V. *contra Marc:*

* *Apol:* p.38.

§.17. In iſtis diutiùs morati ſumus, ut exinde appareat, quàm ſine omni rationis prætextu, ex his, & talibus πρεσβυτέρων, aut in *ſcripturis*, aut apud *Antiquos*, mentionibus, *D. Blondellus* cauſæ ſuæ patrocinium quæſiverit, cùm aliud nihil ex iſtis concludi palam ſit, præter *promiſcuum* voculæ unius uſum, quam ſanè πολύσημον eſſe, quandoque de *primo*, quandoque de *ſecundo Eccleſiæ* gradu antiquitùs (at nunquam, quod ſcimus, in ſcripturis) uſurpatam, nos illi, ſine omni probatione, lubentiſſimè largiemur, neque enim, cùm ipſæ *Chriſtianæ Religionis* ἀκροπόλεις ſatis acriter impetantur, nobis aut λογομαχεῖν, aut ἀέρα δέρειν, *umbratilem*, aut, quod idem eſt, *verbalem pugnam* cum quovis mortalium inſtituere vacabit.

§ 18. Et de vocis πρεσβυτέρων in *novo Codice*, ſimúlque (ἐν παρόδῳ) apud *Polycarpum*, & *Papiam*, *Irenæum* item, & *Clementem Alexandrinum*, & *Tertullianum*, uſu, hæc dixiſſe ſufficiat.

CAP. XXIII.

Διακονεῖν, κονεῖν. Διάκονοι in Vet: Teſtam: & in Novo. Ro: XIII. 4. II. *Cor:* VI. 4. *Apud profanos ſcriptores διακονεῖν vox convivalis. διακονήματα. Ἐγκύκλια διακονήματα, (μαθήματα.) διάκονοι qui μερίδας diſpenſant, Lu:* XII. 17. *Ἀρχιτρίκλινος, Οἰκονόμος frangit. διάκονος diſtribuit, Mat.* XX. 28. *διακονεῖσθαι, καταχυτρίζειν, καθεξυστάζειν.*

§. 1. DEnique ad *Diaconorum* appellationem progrediamur. Quid per *διακονίαν* primariò notetur, ex *Grammaticis* petendum eſt, Apud quos, *κονεῖν*] ut *σπεύδειν, τρέχειν*, ſic & *ἐνεργεῖν* ſignificat, (unde *κονητὴς, θεράποντες*, & *ἀγκόνοι, δοῦλοι* — *Heſychio*) à *πονεῖν*, inquit *Euſtathius*, *Ionico* more deflexum, putarim potiùs à *κόνις* deductam, quòd *pedites*, & *in pulvere* verſantes famulentur, Eâdem analogiâ, quâ in *Foro* noſtro, **Pie powder**, i. e. *Pedem pulverizatum*, uſurpatum dignoſcimus. Unde [*διακονεῖν*] cuiquam *operam locare, miniſtrare, famulari.*

§. 2. Sic *Veteris Teſtam: Interpreti διάκονοι*, & *θεράποντες*, & *λειτουργοὶ*, pro iiſdem ſumuntur, & *Heb:* משרת reſpondent.

§. 3. Sic & in *Novo*, cùm *Θεοῦ διάκονος Rex* dicatur, *Ro:* XIII. 4. *Dei* hic in terris *miniſter*, ut & (ad *Eccleſiaſtica* miniſteria quod attinet) cùm *Θεοῦ διακόνους Apoſtoli* ſe nuncupent, II. *Cor:* VI. 4. I. *Theſſ:* III. 2. *διακόνους Χριστοῦ*, II. *Cor:* XI. 22. *Col:* I. 7. *διακόνους ἐν Κυρίῳ, Eph:* VI. 21. & *ἁπλῶς διακόνους, Col.* IV. 7. eodem planè modo uſurpatos, ac cum *δούλους*, & *συνδούλους*, vel ſimpliciter, *Col:* I. 7. vel adjectis *Θεοῦ, Χριστοῦ, ἐν Κυρίῳ*, repoſitos videmus.

§. 4. Ab hâc vulgari, & primariâ ſignificatione ad alias duas deflecti vocem eam ſatis omnibus notum eſt, primam *ſcriptoribus* profanis æquè ac *ſacris* familiarem, ſecundam *Eccleſiaſticis ſcriptoribus* planè peculiarem.

§. 5. Apud *profanos ſcriptores διακονεῖν*, & *διάκονοι* inter *convivales* ritus uſurpantur (quomodo *διακονία* apud *Athenæ:* l. V. (& I. *Mac:* XI. 58.) & *διακονήματα*, l. VI. *menſalem ſupellectilem* ſignificant) ſic ut ad munera *ſervorum* eorum qui *menſis miniſtrant ἰδίως* referantur, Ea *Ariſtoteli ἐγκύκλια διακονήματα* dicta ſunt, *Pol:* l. I. c. 4. ſic ut *ἐγκύκλια μαθήματα literas humaniores*, ſignificant, *Grammaticam, Gymnaſticam, Muſicam*, (*πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῆς φιλοσοφίας, καὶ τῶν μαθηματικῶν*) quas omnes liberaliter inſtituti tenebant) quod univerſis *κοινῶς famulis* competerent.

§. 6. Sic, cùm apud *Lucian:* in *Cronoſol:* inter *leges Convivales* memoretur, [*Οἱ διάκονοι πρὸς χάριν μηδένι μηδὲν*] palam eſt, *διακόνους* χόντας eos eſſe, qui in *conviviis*, μοίρας, & μερίδας, aut τομὰς, *dimenſum* convivæ cuilibet ſuum diſpenſant, ſic enim apud *Luci:* ſequitur μηδὲ τῷ μὲν ὁ μηρὸς, τῷ δὲ ἡ γνάθος συὸς, ἀλλ' ἰσότης ἔστω πᾶσιν.

§.7. Illud inter *ritus convivales* obſervatum videmus, ut διάκονοι μοίρας primò δεσπότῃ *convivatori*, dein *convivis* ſingulis ſingulas, vel ex præcepto ἀρχιτρικλίνου, *principalis Feſti diſpenſatoris*, vel ex lege ἰσότητος (μὴ τῷ μὲν μεγάλα, τῷ δὲ κομιδῇ μικρὰ παρατιθέντες) *diſtribuerent*. Videatur ubique *Lucianus* in *Cronoſol:* Et *Ep: Saturn:* ubi de iniquis *miniſtris* verba faciens, Ἐσκομισθέντος, inquit, συὸς, οἰκέτης διανέμων τῷ μὲν δεσπότῃ παρατίθησι τὸ ἡμίτιμον ὅλον σὺν τῇ κεφαλῇ, τοῖς δὲ ἄλλοις ὀστᾶ φέρει ἐγκεκαλυμμένα.

§.8. Juxta hunc διακόνων ritum, intelligendum eſt illud *Chriſti Lu:*XII. 17. de *Domino* famulos ſuos *convivio* excipiente, περιζώσεται, καὶ ἀνακλινεῖ αὐτοὺς, καὶ παρελθὼν διακονήσει, eodem planè modo, quo apud *Lucianum* τοὺς οἰκέτας ὁ πλούσιος ἐνωχεῖ διακονῶν, καὶ οἱ φίλοι σὺν αὐτῷ. Hoc, ut diximus, ἀρχιτρικλίνου imprimis, aut οἰκονόμου θεραπῶν munus erat, cujus igitur ſpeciem præ ſe ferens *Dominus* noſter, cùm multitudinem exciperet, εὐχαριστήσας (ἔκλασε, inquit *Matthæus* XV. 36.) ἐδίδωκε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ (ut ἀρχιτρίκλινος, vel οἰκονόμος διακόνοις) οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ἀνακειμένοις, *Io:* VI. 11. Sic ut ad διακόνους *diſtribuere* μερίδας, licèt ad οἰκονόμον *frangere*, aut *dividere* pertineat. Ex hoc ritu illud *Chriſti*, *Mat.*XX. 28. *Mar.*X. 45. rectè intelligi poterit, cùm de ſeipſo pronuntiet, Ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθε διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι, *Venit filius hominis, non ut alii illi, ſed ille* aliis omnibus *ſubminiſtret*, liberales gratiæ ſuæ, & benignitatis μερίδας *diſtribuens*, &, ut ſequitur [δοῦναι τὴν ψυχὴν λύτρον ἀντὶ πολλῶν] *animam ipſius*, ut λύτρον, *multis*, imò *omnibus*, ſecundum leges *convivales*, ἐξ ἴσου (ait *S.** *Maximus*) inter ſe diſpertiendam, traditurus.

* κεφ: περὶ Ἀγάπ:

§.9. Neque enim huic loci iſtius interpretationi obſiſtit, quod immediatè præceſſerat [καὶ ὃς ἂν θέλῃ ὑμῶν γενέσθαι πρῶτος, ἔσται πάντων δοῦλος] quaſi ad *Præfectorum Eccleſiæ* ταπείνωσιν hæc tota pertineret oratio. Duo enim ſunt, quæ de *Gentilium principibus*, quatenus illis *Chriſtiani Epiſcopi* contradiſtinguuntur, enuntiantur, *Primum*, eos κατακυριεύειν *ſubjectis ſuis*, ut κτημάτων δεσπότας, & ad *lucrum*, & *commodum* ſuum liberè abuti; (illud *Chriſto* eſt διακονεῖσθαι, * *Xenophonti* ὠφελεῖσθαι ὑπ' αὐτῶν) *Secundum*, κατεξουσιάζειν, *herilem* poteſtatem, aut authoritatem, i.e. ait *S.Petrus*, ἀναγκαστικὴν exercere.

* *Præf:* Κύρου παιδ:

§.10. Horum utrique, futurorum in *Eccleſiâ Præfectorum*, officium opponi *Chriſtus* voluit, ita ut 1. illis *benefacere* & *prodeſſe*, 2. omnem erga illos *manſuetudinem*, & humilitatem exercere ſatagant, Quorum *primum* eſt διακονεῖν, *ſecundum* δοῦλον γενέσθαι.

CAP. XXIV.

Jo:II.9. Septem Diaconi, Eſt:I.10. Diaconorum officium. διακονία τραπεζῶν (& λόγε) apud Julianum. Ἐπιχορηγία. *Eph:IV.11.* Διακονία *ex alienis & ex ſuis. Phœbe* γυνὴ ἀδελφή, *I.Cor. IX. 9.* κοινωνία διακονίας. *Procopii interpres notatus.*

§.1. AB hoc in conviviis διακόνων munere, ritúque, quem ex omni parte accuratum habemus *Jo:II.9.* (Ibi enim primò νύμφιος occurrit, γάμου i. e. *convivii nuptialis* δεσπότης, dein ἀρχιτρίκλινος, *cibi vinique* primarius *diſpenſator*, dein διάκονοι, v. 5. vinum ἀντλοῦντες, & φέροντες ἀρχιτρικλίνῳ, v. 7.) ſeptem primorum ſub *Apoſtolis* in *Eccleſiâ Hieroſolymitanâ* ταῖς τραπέζαις διακονούντων *officium*, leviter immutatum videmus (numero ipſo ad ἑπτὰ εὐνούχους τοὺς διακόνους *Eſt:* I. 10. fortean reſpiciente) qui toti quaſi *familiæ Chriſti*, omnibúſque ad *menſam* ejus vocatis, μοίρας ſuas *diſtribuebant*, pauperibus primò omnibus in hoc *Cœnobio* victitantibus, prout unicuique opus eſſet, ex facultatibus *Eccleſiæ* (ſub *Apoſtolis OEconomis*, aut primariis diſpenſatoribus) χορηγοῦντες, dein in *celebratione Euchariſtiæ*, aut cœnæ *Dominicæ*, operas ſuas locantes, *panémque* quem illi εὐχαριστήσαντες ἔκλασε, *vinúmque* itidem cum εὐλογίᾳ effuſum *fratribus omnibus diſpertientes.*

§.2. Ita ritum hunc *Apoſtolicum* à *Juſtino Martyre Apol:* II. delineatum cernimus, ubi *Epiſcopus* ut οἰκονόμος εὐχαριστεῖ, &c. & καλούμενοι διάκονοι διδόασιν ἑκάστῳ τῶν παρόντων μεταλαβεῖν, &c. p. 97.

§.3. At ad *Pauperum* præcipuè *curam* hanc eorum operam deſtinatam eſſe *Lucas* monſtrat, Ἐγένετο, inquit, γογγυσμὸς τῶν Ἑλληνιστῶν, ὅτι παρεθεωροῦντο ἐν τῇ διακονίᾳ τῇ καθημερινῇ (in *quotidianâ facultatum Eccleſiæ* diſtributione) αἱ χῆραι αὐτῶν. Hæc erat διακονία τραπεζῶν, v. 2. (vel, ut * *Concilii* in *Trullo verbis* utar, ἡ ἐν ταῖς χρείαις τραπεζῶν ὑπουργία) quatenus διακονίᾳ τοῦ λόγου opponebatur, v. 4. & ἐπὶ χρείας ταύτης *inſtituti* διάκονοι, v. 3.

* *Can:* XVI.

§.4. Sic de *Galileis*, quos nuncupat, i. e. *Chriſtianis*, ὁ παραβάτης *Julianus*, Apud eos, inquit, τὴν λεγομένην παρ' αὐτοῖς ἀγάπην, *Fragm:* p. 558.

ϗ ὑποδοχὴν, ϗ διακονίας, τραπεζῶν reperietis, *quibus*, inquit, *multos* ad *cultum ſuum pelliciebant*.

§.5. Imò notiſſima eſt, & frequentiſſima διακονίας, & τοῦ διακονεῖν ſignificatio pro χορηγίᾳ, (& χορηγεῖν) neceſſariorum quorumcunque *ſuppeditatione* quoviſmodo factâ, quam pari modo *Latinè adminiſtrationem*, vel *ſubminiſtrationem* dicimus. Sic διακονεῖν *Mat*. XXV. 44. & XXVII.55. *Mar* I. 13. II.*Tim*. I. 18. *Heb*. VI. 10. I. *Pet*.IV. 10. διακονία *Act*.XI.49. I.*Cor*. XVI.15. II *Cor*.VIII.4. & IX.1. & quidni *Eph*.IV.11. ubi inter *cœtuum Eccleſiaſticorum* (καταρτισμοῦ τῶν ἁγίων) *beneficia*, ἔργον διακονίας (iſta omnium *Chriſtianorum*, *liberalitas*, κοινωνία, προσφοραὶ, χάρεις, λογίαι, promiſcuè dicta, & v. 16. ἐπιχορηγία τῆς πάσης ἀφῆς, eáque in *ſacrario*, aut *gazophylacio*, aut, ut dicebatur, *diaconio*, primò ad *ſacrorum*, dein ad *indigentium* omnium *uſum* repoſita) numeratur.

§.6. Illud tantummodo hic addendum eſt, quoſdam quidem, ut alienæ ἐυεργεσίας *miniſtros*, & ὑπηρέτας, hoc feciſſe, ex facultatibus *Eccleſiæ*, neceſſitatibus pauperum *ſubminiſtraſſe*, verùm & alios *ex ſuis*, ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ἀυτοῖς διακονοῦσαι, *Lu*.VIII. Sic *Oneſiphorus* II.*Tim*.I.18. qui *Paulum* ſæpiùs ἀνέψυξε, v.16. πολλὰ διηκόνησε, v.18. Sic *Phœbe* ἀδελφὴ ἡμῶν, inquit *Paulus*, *Ro*. XVI.1. (alibi, ni fallor, γυνὴ ἀδελφὴ I.*Cor*.IX.5. cujus benignitate, ſi uti voluiſſet *Apoſtolus*, φαγεῖν ϗ πιεῖν potuiſſet, v.4. & tamen μὴ ἐργάζεσθαι, v.6.) & διάκονος ἐκκλησίας τῆς ἐν Κεγχρεαῖς, *Apoſtolis* ex ſuis facultatibus opitulata videtur, ideóque προστάτις πολλῶν, v.2. i.e. πρόξενος nuncupatur.

§.7. Hinc *Act*. XI. 29. εἰς διακονίαν πέμψαι, *ad Egenis opitulandum mittere*, ut & *Act*.XII.25. Hinc II.*Cor*.VIII.4. κοινωνία τῆς διακονίας εἰς τοὺς ἁγίους, *liberalitas adminiſtrationis erga ſanctos*, & I.*Pet*.IV. 10. ἀπλῶς, διακονεῖν (ut & v.11.) de *ſublevandis* egenis.

§.8. Nec igitur cùm apud * *Procopium*, ἀποστόλων διακονουμένων mentio fiat, rectè *Interpres* repoſuit [*Apoſtolorum miniſtrantium*] Reddendum ſine dubio [*adminiſtratione*, aut *liberalitate aliorum utentium*] cùm ſtatim ex *S. Paulo* adjiciatur, δὶς εἰς χρείαν μοι ἐπέμψατε.

* *Schol: in* I.*Sam*.IX.

CAP. XXV.

Διάκονοι. Eorum munus, Fidei prædicatio, non ſolùm τραπεζῶν διακονία. *Ro.* XV.8. *Act.*VI.4. Ὀρθοτομία λόγου I.*Tim.*III.15. *Eph.*III.7. Διάκονος *refertur ad* οἰκονομίαν, II.*Cor.*III.6. *Gal.*II.17.

§.1. IStis de primâ διακονίας acceptione ſic prælibatis, primò notandum eſt, Ipſam διακόνου vocem (ſi unicam *Phœbes* τῆς ἐν Κεγχρεαῖς ἐκκλησίας διακόνου mentionem excipias) nullibi aut in *Veteri*, aut in *Novo Teſtam:* uſurpari ad denotandum eum, qui aut τραπέζαις, aut χρείαις *ſubminiſtraverit.*

§.2. Nec igitur rationem conſtare, cur διακόνου *munus* in primis vagientis *Eccleſiæ* incunabulis, his tam arctis carceribus finiatur, præſertim cùm ex *ſeptem* illis ad τραπεζῶν διακονίαν allectis, *Act.*VI. 5. non ſolùm *Stephanus* v. 8. Sed & *Philippus* c.VIII. *verbum Dei* prædicaverit, univerſam *Samariam* ad *fidem*, & *baptiſmum* receperit. Videatur *Hilarius*, aut quiſquis ille ſit (*D. Blondello* præclarus) ſub *Ambroſii* nomine in *Paulinas Epiſtolas Commentarii Author. Quamvis*, inquit, *non ſint ſacerdotes, evangelizare poſſunt ſine Cathedrâ, quemadmodum Stephanus & Philippus, in Ep:*IV.

§.3. *Secundò*, διάκονον quandoque ſic in novo *Codice* uſurpari, ut levi quâdam mutatione ab hoc ſenſu deflexiſſe videatur. Sic cum ὁ Χριστὸς τῆς περιτομῆς (*Judæorum*) διάκονος dicatur, *Ro.* XV.8. eâ φράσει ſignificatur *Chriſtum* eum eſſe, qui omnem operam ſuam navaverit, ut *Judæis*, veritatem *Dei* iis annuntiando, *benefaceret*, eos ad *fidem* vocaret, & ἐπαγγελίας τῶν πατέρων his *Abrahami* filiis βεβαιώσῃ. Sic & I. *Cor.* III. 5. Cùm *Paulus* & *Apollos* διάκονοι, δι' ὧν ἐπιστεύσατε *Corinthii*, appellentur, ex immediatè ſequentibus apparet, ad hanc *Evangelii*, tanquam animarum *cibarii*, *diſtributionem*, διακονίαν λόγου *Act.* VI. 4. (quam igitur ὀρθοτομίαν λόγου Θεοῦ, I.*Tim.* II.15. verbi *Dei* ut in τομὰς & μερίδας (ſic ut cuiquam *dimenſum* ſuum aſſignetur) *diſtributionem* appellat) pertinere; [καὶ ἑκάστῳ, inquit, ὡς ὁ Κύριος ἔδωκεν] *Prout unicuique* διακόνῳ *ſummus* ille οἰκονόμος, aut ἀρχιτρίκλινος *diviſit*, ſic & nos *convivis* omnibus *adminiſtramus*.

§.4. Sic *Eph.*III. 7. (ut & *Col.*I.23.) cùm *Evangelii* διάκονον ſe *Paulus* appellet, ſtatim ſequitur κατὰ τὴν δωρεὰν τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, ipſum quippe, ut à *Chriſto* ſummo *OEconomo* acceperat, ſic & aliis *diſtribuere* divinam hanc *Evangelii gratiam*.

§.5. Sic cùm *Col.* I. 25. ἐκκλησίας διάκονος dicatur, Sequitur enim κατὰ τὴν οἰκονομίαν τοῦ Θεοῦ τὴν δοθεῖσάν μοι εἰς ὑμᾶς, *verbum* quippe *Dei*, à magno *OEconomo*, aut diſpenſatore *Chriſto*, *Paulo*, gentibus diſtribuendum, committebatur.

§.6. Sic cum iidem *Apoſtoli* II. *Cor*. III. 6. διάκονοι τῆς καινῆς διαθήκης nuncupentur, quatenus ab iis τὸ πνεῦμα ζωοποιοῦν (γράμματι ἀποκτείνοντι oppoſitum) διακονεῖσθαι, *ſuppeditari*, aut fidelibus omnibus *diſtribui* dicatur, palam eſt, ad hanc primam διακόνου acceptionem ſpectari.

§.7. Sic *Gal:* II. 17. διάκονος ἁμαρτίας] deſignat eum qui *Gentiliſmo* favet, (cujus inſtitutis qui inhærent, eo ipſo verſu, & ubique in hoc codice, ἁμαρτωλοὶ dicuntur) qui fovendo & *ſublevando Gentiliſmo* operam collocat, & ita quaſi ſubminiſtrat.

Cap. XXVI.

Secunda διακόνου ſignificatio, Phil.I.1. & I.*Tim*.III.8.12. *Miniſtri Judicum*, *Deut*.XVI.18. שטרים, חזנים. Ἀζανῖται. Γαζοφύλακες. Ἐπιμεληταί. *Grotius à Riveto ſine ratione notatus.* παραθεωρεῖσθαι, *Act*.VI.1. Ὑποδιάκονοι. Καλῶς διακονήσαντες I.*Tim*.III.13. καλὸς βαθμὸς, *Epiſcopis inſerviebant diaconi. Cur nulla Presbyterorum mentio.* *Phil*.I.1. I.*Tim*.III.

§.1. PErgamus nunc ad ſecundam vocis hujus acceptionem, eam quidem *ſcriptoribus ſacris*, & poſtmodum *Eccleſiaſticis* peculiarem, adeóque inter *Codicis ſacri* τεχνολογήματα numerandam. Sic tribus præcipuè in locis uſurpatam reperies, *Phil*.I. 1. I. *Tim*.III. 8. & 12. & διακονήσαντες v. 13.) in quibus ſingulis, cùm *Epiſcopis* primariis *Eccleſiæ Præfectis Diaconi* adjungantur, ad peculiarem aliquem in *Eccleſiâ* βαθμὸν, ſeu gradum pertinere cenſendi ſunt. Quibus autem officiis deſignati, jam pauculis diſquiremus.

§.2. A *Judeis* ſine dubio hujus rei (ut aliorum plerunque in *Eccleſiâ rituum*) origo petenda eſt.

§.3. Apud eos, *miniſtri Judicibus* in qualibet *civitate* adjuncti, *Deut*. XVI. 18. qui ipſis in *Conſiſtoriis inſerviebant*, in *ſcripturis* שטרים, à *Rabbinis* חזנים *miniſtri*, & חזנים הכנסת *miniſtri Synagogæ* vocantur. *Juniores*, inquit *Maimonides*, qui ad *ætatem Doctoris* nondum pervenerant.

* Hær:Ebion:

§.4. Hos * *Epiphanius*, leviter ab *Hebræo* deflexâ voce, Ἀζανῖται appellat, iiſque in *Eccleſiâ* ἐν παραλλήλῳ *Diaconos* (ut & Ἀρχισυναγώγοις *Epiſcopos*, *Senioribus Presbyteros*) reſpondere affirmat. Hos ait *Philo* Γαζοφύλακας fuiſſe, & διακονικὰς χρείας ἐκπλῆσαι, τελῶναι, *Joſephus* ἐπιμελητὰς χειροτονητὰς, *Curatores per manuum* aut *elevationem* electos, aut *impoſitionem ordinatos.*

§. 5. Nec eſt, quod hâc in re * *Andreas Rivetus Hugonis Grotii* manibus litem intenderet, ex eo tantùm, quòd productis tabulis non probaverit, Ἀζανῖται *in Synagogis*, *Præfectos eſſe ut miniſtrarent menſis*, cùm illud oculatis omnibus palàm ſit, διακονίᾳ τραπεζῶν *Act.* VI. 1. nihil aliud quàm χηρῶν, *viduarum*, & *indigentium omnium* ἐπιμέλειαν indigitari, adeóque ipſum Γαζοφυλάκιον *munus*, quod in *Corbanæ cuſtodiâ*, & alendi pauperes curâ, ἰδίως verſabatur. Quibus & illud fortaſſis addendum erit, eo ipſo *Actorum* loco voce [τῇ καθημερινῇ] ad *Judæorum* חזנים reſpici, quos à radice חזה *vidit*, ſic dictos ſcimus, eámque per θεωρεῖν non ſemel redditam eſſe.

* Grot: diſcuſſ: διαλ: p. 472.

§ 6. De his *Hebræorum* חזנים notabile (inter alia multa) illud *Judæorum* dictum, ſub ἁλώσεως, aut *cædis Hieroſolymitanæ* tempore, *Sapientum* (i.e. *Doctorum*) *eruditionem in eam quæ Azanitis*, *Azanitarum verò in eam quæ Notariis competebat*, *degeneraſſe*. Ubi, ut in *Synagogâ Archiſynagogis Doctores*, ſic *Doctoribus* חזנים immediatè ſubordinari, iiſque demum *Scribas* aut *Notarios* apparet, ut & in *Eccleſiâ*, *Epiſcopis Presbyteri*, *Presbyteris Diaconi*, & *Diaconis* etiam ὑποδιάκονοι adjungebantur.

§. 7. Ex his conſtat, quid de *Diaconis*, cùm poſt *Epiſcopos* & *Presbyteros*, tertio demum loco ſubſiſtentes reperiantur (quod in *Scripturis ſacris* nunquam factum) cenſendum ſit; Quid verò, cùm *Epiſcopis* immediatè ſubnectantur, adhuc dubitari poteſt.

§. 8. Et primò, illud in comperto eſt, quod ex *Epiphanio* notavimus, νέου ὄντος κηρύγματος, in primâ *Evangelii* prædicatione, οὔπω τῆς ἐκκλησίας λαβούσης τὰ πληρώματα τῆς οἰκονομίας, vel cùm *Eccleſia* εἰς ἴδιον μέτρον nondum perveniſſet, *idoneos* ubique *repertos non eſſe*, qui ad *ſecundarii Presbyteratus* officium, citra omnem præcipuè neceſſitatem (paucis adhuc ad *Fidem* converſis) admitterentur, ideóque *Epiſcopo* in qualibet civitate contentos fuiſſe, ei *Diacono* tantùm aut *unico*, aut *pluribus* adjunctis, διὰ τὴν ὑπηρεσίαν, qui illi *miniſtrarent*, aut inſervirent, ἄνευ ὧν ἐπίσκοπον ἀδύνατον εἶναι, *ſine quibus Epiſcopus eſſe nequibat.*

§. 9. Tales autem infimi gradus *miniſtri*, inter hos mediocritatis terminos ſe per ſpatium aliquod continentes, tandem, cùm probè hoc munere defuncti fuerint, (καλῶς διακονήσαντες, inquit *Apoſtolus*, I. *Tim.* III. 13.) ταχέως ἐπὶ τὰ ἀνώτερα ἐλάσονται, inquiunt *Scholiaſtæ*, καλὸν ἑαυτοῖς, inquit *Apoſtolus*, βαθμὸν περιποιοῦνται,

bonum ſibi, i. e. *excelſiorem*, vel *Epiſcopalem* in *Eccleſiâ gradum* (ſic *Clemens* Πάντῃ διάκονος, ei in *Cathedrâ Epiſcopali Romæ* ſucceſſit) acquiſituri erant, (interea in hoc infimi *ordinis Eccleſiaſtici* gradu, *Epiſcopis* inſervituri.) Quò & illud ſpectat, quùm addatur [καὶ πολλὴν παῤῥησίαν ἐν πίστει] Παῤῥησία enim inter alia ἐξουσίαν notari affirmat *Heſychius*, ideóque hic à *Theophylacto* explicatur per ἐνδοξοτέρους γενέσθαι, & ἐκκλησίᾳ λάμπειν, ἐν πρεσβυτερικῷ βαθμῷ καὶ ἐπισκοπικῷ, *honoratiores fieri, & in Eccleſiâ ſplendere, in Presbyterano, & Epiſcopali gradu.*

§.10. Et ita quidem de iſto ad *Philipp:* loco pronunciandum eſſe prædiximus. De altero verò ad *Timotheum* multò magis. Ubi cùm de *Epiſcopo* & *Diacono leges* aut *regulæ Timotheo* ferantur, qualiter imbutos eſſe oportuit, qui ad duos iſtos *gradus* promovendi erant, nihílque de *Presbyteris* hac in re adjiciatur, (cùm tamen in omnibus ad *Eccleſiam* pertinentibus ſe eum inſtituendum curaſſe affirmaverit, I. *Tim.* III. 15.) commodiſſima facti ratio cuivis conſtat, nullos quippe adhuc, ſcribente *Apoſtolo*, *Presbyteros* medioximos inſtitutos fuiſſe.

Cap. XXVII.

Πρεσβύτεροι, πρεσβύτιδες, *Tit:* I & II. *cum* I. *Tim.* III. *comparatæ.* Πρεσβύτεροι *non de ſenibus ſimpliciter intelligendi, ſed de Eccleſiaſticis.* Κατάστημα, καταστὰς, κατάλογος, ἐν κανόνι, Ἱερὸς, Ἱερομάρτυς, Ἱεροπρέπεια. *Pſeudo-Ambroſius notatus*, Προκαθήμεναι ἐν Ἐκκλησίᾳ. Σωφρονισταί. Ἁρμόσυνοι. *Canonis Laodiceni explicatio.* Χειροθεσίας *duo genera. Viduarum duo gradus. Diaconiſſæ.*

§.1. HIs de *Diaconis* ſic propoſitis, adjicienda videntur, quæ in *Epiſtolâ* ad *Titum* de πρεσβύταις dicuntur, ſimúlque, ut γυναικῶν ad *Timotheum*, ſic πρεσβυτίδων ad *Titum* mentio, factâ breviter inter I. *Tim.* III. & *Tit.* I. & II. comparatione, elucidanda.

§.2. Quæ de *Epiſcopo* conſtituendo ad *Timotheum* dicebantur, oportere eum ἀνεπίληπτον εἶναι, μιᾶς γυναικὸς ἄνδρα, &c. I. *Tim.* III. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7. ea planè omnia ad *Titum* iiſdem ferè verbis poſita reperimus. Δεῖ τὸν ἐπίσκοπον ἀνέγκλητον εἶναι, &c *Tit.* I. 6, 7, 8, 9. Eodem ferè modo, quo de inſtituendis *Iſraelitarum præfectis Moſes* à *ſocero* inſtruitur, *Ex.* XVIII. 21.

§.3. Pari itidem modo, quod ad *Timotheum* de *Diaconis* præcipitur, v. 8. διακόνους ὡσαύτως σεμνοὺς, μὴ διλόγους, μὴ οἴνῳ πολλῷ προσέχοντας, μὴ αἰσχροκερδεῖς, ἔχοντας τὸ μυστήριον τῆς πίστεως ἐν καθαρᾷ συνειδήσει, idem ferè ad *Tit.*c.II.2. de πρεσβύταις mandatur, πρεσβύτας νηφαλίους εἶναι, σεμνούς, σώφρονας, ὑγιαίνοντας τῇ πίστει, τῇ ἀγάπῃ, τῇ ὑπομονῇ. Tandémq; quod περὶ γυναικῶν ad *Tim.*v.11. γυναῖκας ὡσαύτως σεμνὰς, μὴ διαβόλους, νηφαλίους, πιστὰς ἐν πᾶσι, idem etiam περὶ πρεσβυτίδων, πρεσβύτιδας ὡσαύτως ἱεροπρεπεῖς, μὴ διαβόλους, μὴ οἴνῳ πολλῷ δεδουλωμένας, καλοδιδασκάλους, ἵνα σωφρονίζωσι τὰς νέας, &c.

§. 4. Hîc illud unicum cavendum eſt, ne (quod quibuſdam placuiſſe video) aut πρεσβύτας de *ſenibus quibuſcunque*, aut γυναῖκας de διακόνων *uxoribus*, aut πρεσβύτιδας de *vetulis* promiſcuè omnibus (ταῖς νέαις oppoſitis) intelligendi cenſeantur.

§. 5. Quod ad πρεσβύτας attinet, manifeſtum eſt eos intelligi, qui aliquod *Eccleſiaſticum* ordinabantur, quorum igitur approbandorum & conſtituendorum regulas eaſdem, quas *Timotheo Aſiæ Præpoſito*, hîc itidem *Tito* (ad id *Cretæ* relicto c.I.5.) proponit *Apoſtolus*, (cùm de *Junioribus*, i.e. *fratribus*, vel fidelibus *Laicis*, hoc tantùm adjiciat, *monendos* à *Tito* eſſe, ut *ſobrios* ſe præſtent, v.6.) Sic in *Commentariis* ſub *Hieronymi* nomine, *Senes*, inquit, *ætate et ordine poſſunt intelligi*, *Eccleſiæ præcipuè Seniores.*

§ 6. Illud etiam ab ipſo πρεσβυτῶν nomine fortaſſis colligendum erat. Πρεσβύτης enim in *poſitivo*, ad *comparativum* πρεσβύτερος, v.5. ut *inferior* ad *ſuperiorem* gradum referri putandus eſt.

§. 7. Illud clariùs eluceſcet, ſi ad (iis adjunctas) πρεσβύτιδας accedamus quas ab *Antiquorum* non nemine *Presbyteras* dictas eſſe *Baronius* memorat.

§. 8. Has hîc à *Paulo* diſertè πρεσβύτιδας ἐν καταστήματι nuncupatas videmus.

§. 9. Quid ſit κατάστημα, ex voce καθιστάνειν, de *Epiſcoporum*, & *Diaconorum ordinationibus* uſurpatâ, *Tit.* I. 5. *Act.* VI. 3. unde *Suidæ* κατασταθεὶς (ſenſu *paſſivo*, *conſtitutus*, *creatus*, ut apud * *Polycratem*, Πόπλιος κατασταθεὶς ἐπίσκοπος, *Publius Epiſcopus creatus*) προχειρισθεὶς redditur, & καθίστατο, ἐπιμελοῖτο, ἐφρόντιζεν de *curâ* aut *officio* cuivis commiſſo) petendum videtur; ſic ut à καταλέγειν, de *Electionibus Eccleſiaſticis* uſurpato, κατάλογος ἁπλῶς ſumptus, & quandoque ἱερὸς κατάλογος *Eccleſiaſticum album* aut *Matriculam* denotat.

* *Euſeb: Eccl: Hiſt:* l.IV. c.κγ'.

§. 10. Quidni igitur [πρεσβύτιδες ἐν καταστήματι] idem ſonet, quod οἱ, aut αἱ ἐν κανόνι; quâ φράσει *ſacris ordinibus imbutos* quoſlibet ſignificari omnes norunt.

§. 11. At, ſi iſta cuivis non arriſerint, ſi, ut apud *Ignatium* ad

Trall: Epiſcopi κατάστημα *habitum* σεμνὸν ſignificare videtur, ſic & hic definiendum videatur de γυναικῶν καταστήματι, Eadem nihilominus conclusio ex ſequenti [ἱεροπρεπεῖς] firmabitur, quam (iidem qui κατάστημα ἀμφίεσιν, *indumentum* reddunt) per [τῆς ἱερᾶς πρεπούσης ὑπηρεσίας] exponunt *ſcholiaſtæ*; ἱερὸς enim de *Eccleſiaſticis* dici ſolet, nec de *ſanctitate* quavis, ſed de *ſeparatione* ad *officia*, aut uſus *ſacros*, quemadmodum ἱερομάρτυς *Clerico-Martyr*, non tantùm à μεγαλομάρτυς *Heroe*, καλλιμάρτυς *virgine*, ſed & ab ἁγιομάρτυς cujovis de plebe *fidelium martyre* diſtinguitur, ideóque, quibus ἱεροπρέπεια præcipitur, ex *ordinibus ſacris* initiatæ cenſendæ ſunt.

§. 12. Sic in *Commentariis Pſeudo-Ambroſii*, *Anus*, inquit, *in ſtatu religione digno*] malè quidem, quod ἱεροπρεπεῖ in *tertio* pro ἱεροπρεπεῖς in *quarto* caſu legendum putaverit, at rectè, quòd ἱεροπρεπεῖς *Religione dignum* reddiderit, *religione functionem ſacram* denotante.

* *Ad quam ſedem eliguntur. Tertull: de Veland: Virgin: quia ſcilicet certam ſedem haberent in Eccleſiâ.*

§. 13. Sic & *Canon* XI. *Concilii Laodiceni*, Μὴ δεῖν τὰς λεγομένας πρεσβύτιδας, ἤτοι * προκαθημένας ἐν ἐκκλησίᾳ, καθίστασθαι. Ubi προκαθημένας ἐν ἐκκλησίᾳ] *Eccleſiaſtici muneris Character* eſt, imò *Præfectura* cujuſdam *titulus* (qualiter apud *Athenienſes* σωφρονισταὶ, Ἄρχοντες χειροτονητοὶ, inquit *Phavorinus*, ἐπιμελούμενοι τῆς τῶν ἐφήβων σωφροσύνης, ut & apud *Lacedæmonios* Ἁρμόσυνοι) quatenus ad eas pertineret ✝ σωφρονίζειν τὰς νέας, v. 4.

✝ *Viduæ vel ſanctimoniales, quæ ad baptizandarum mulierum miniſterium eliguntur, tam ad officium inſtructæ ſint, ut poſſint apto & ſano ſermone docere imperitas & ruſticas mulieres, quo tempore baptizandæ ſunt, qualiter baptizatori reſpondeant, & accepto baptiſmate vivant. Conc: Carth:* IV. XII.

§. 14. Cùm verò de his, iſto *Laodiceno* canone, ſtatuatur, μὴ δεῖν καθίστασθαι, *eas ordinandas non eſſe*, ſic ſine dubio intelligendus eſt *Canon*, ut ſolennis, quæ aliis inſignioribus in *Eccleſiâ* gradibus competat, *per manuum impoſitionem ordinatio*, iis non competeret, Duo enim χειροθεσίας genera fuiſſe ait * *Tharaſius*, εὐλογίας, & χειροτονίας, ſeu καθιερώσεως, has per εὐλογίαν, non per χειροτονίαν, *per benedictionem Epiſcopi*, non per *ordinationem*, aut *conſecrationem* conſtitutas eſſe.

*Concil: Nic: II. Can: I.

§. 15. Quâ de re *Concilii Epaunenſis Canon* XXI. *Viduarum conſecrationem, quas Diaconas vocant, penitus abrogamus, ſolùm eis pœnitentiæ benedictionem imponendo*. Quod contra *Cataphrygarum hæreſin* cautum erat, qui, ut *Montani Prophetiſſis faverent*, mulieres, ad prædicandum, & docendum in *Eccleſiâ*, ordinari, & conſecrari voluerunt, De quibus *Commentarii Ambroſio* adſcripti in I. *Tim.* III. *Cataphryga erroris occaſionem captantes, propter quod Diaconas mulieres alloquitur, & ipſas Diaconas ordinari debere defendunt, &c. ſed Apoſtoli verbis contra ſenſum utuntur Apoſtoli, ut cùm ille mulierem in Eccleſiâ in ſilentio eſſe debere præcipiat, illi è contrà, etiam authoritatem vindicent in Eccleſia miniſterii.*

§.16. Ex quibus patet, illud ſolum *canonibus* iſtis vetitum eſſe, ne *mulieribus* his ἐν καταστήματι οὔσαις, (ἐν κανόνι ἐξεταζομέναις, ait *Canon Nicenus* XIX. & quibus διακονία Θεοῦ ἐπιτέτραπτο, inquit *Theodoſius Imp: Conſtit:*) *miniſtrandi*, i.e. *prædicandi* in *Eccleſia* authoritas (*Paulino* tacendi præcepto è diametro oppoſita) multo minus *ſacramenta adminiſtrandi* (ἱερατεύειν ait * *Epiphanius*) *cœnam Dominicam conſecrandi* facultas permitteretur, & exinde ne per χειροτονίαν (qualiter ii, quibus hæc munera competebant) in *Eccleſiam* admitterentur. * Hær: LXXIX.

§.17. De his πρεσβύτισι apertè * *Epiphanius*, Παρατηρητέον δὲ ὅτι ἄχρι διακονισσῶν τὸ ἐκκλησιαστικὸν ἐπιδεήθη τάγμα, χήρας τε ὠνόμαζε, καὶ τούτων τὰς ἔτι γεραιτέρας πρεσβύτιδας. Ubi hunc πρεσβυτίδων *ordinem, viduis* (de quibus alibi *Apoſtolus*) *ſuperiorem* eſſe pronuntiat. Duos quippe *viduarum* (τῶν ἐν σχήματι ἐξεταζομένων, *earum quæ in habitu numerantur, Concil: Nicen: Can:* XIX.) *gradus* fuiſſe, *juniorum*, quæ ſimpliciter χῆραι, γεραιτέρων, quæ ἰδίως πρεσβύτιδες nuncupabantur. * Ib.

§.17. Sic & de *mulieribus* ad *Tim:* affirmant *Commentarii* * *Hieronymo adſcripti, Similiter eas, ut Diaconos eligi jubet; unde intelligitur, quòd de his dicat, quas adhuc hodie Diaconiſſas in oriente appellant.* * in I. Tim. III. 11.

§.18. Quod & de πρεσβύτισι, aliis viſum eſſe fatetur, qui aliter ipſe ſentiebat, * *Theophylactus*, Τινὲς τὰς ἐν ἐκκλησίᾳ διακόνους φασὶν, ἃς ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀμφιάσεως ἀπαιτεῖ [illegible] ἱεροπρεπεῖς, τουτέστι, τῆς ἱερᾶς πρεπούσης ὑπηρεσίας, *Diaconiſſas in Eccleſiâ aliqui hic intelligi dicunt, quas ipſo amictu ad ſanctitatem compoſito, tali ſcilicet, qui ſacris miniſtrantes deceat, uti jubet Apoſtolus.* Et de iſtis hactenus. * in Tit: II. 3.

DISSERTATIO
QUINTA,

De omnibus *Clementis Romani*, aliorumque primi ævi Scriptorum locis, quæ ad Regiminis Eccleſiæ formam pertinent.

Cap. I.

Clemens Romanus quis ſuerit. Romanorum Epiſcoporum ſeries ad Irenæi tempora. Hegeſippi, & Hieronymi teſtimonium; Quæſtio an primus, an tertius, an quartus poſt Petrum Clemens, Epiphanii teſtimonium. Paulus & Petrus Romanam Eccleſiam fundabant. Teſtimonium Gaii, Dionyſii. Duo Romæ cœtus, Judæorum & Gentilium. Petro Clemens, Paulo Linus ſucceſſit. Idem Antiochiæ factum. Evodius & Ignatius. Ignatius ab Apoſtolis conſtitutus Epiſcopus. Idem Epheſi, Johannes & Timotheus. Idem Corinthi, Paulus & Cephas. Conſtitutio de uno in civitate Epiſcopo poſt nato. Idem ſortè Hieroſolymis. Quindecim Epiſcoporum ſucceſſiones, à Chriſto ad Adriani obſidionem. Hugonis Grotii teſtimonium de duobus Hieroſolymæ conventibus.

§.1. Poſt omnes *Sacri Codicis periochas*, quæ ad hanc materiam pertinere videntur, leviter perluſtratas, Ad primi ævi ſcriptores, adeóque primo loco ad *Clementis Romani* ad *Corinthios Epiſtolam* accedamus, De ipſo imprimis paucula præfati.

§.2. Hunc *Pauli συνεργὸν, διάκονον Petri*, tandémque *Epiſcopum Romanum* fuiſſe ex 1. *Paulo*, 2. *Ignatio*, 3. *Irenæo*, & *Antiquorum* omnium conſtanti affirmatione diſcimus. Ideóque 4. *Apoſtolicum* virum, 5. *Apoſtolorum Comitem*, imò 6. *Apoſtolum* nuncupatum eſſe prædiximus.

§.3. De eo, & hâc ejus *Epiſtolâ* à 7. *Romanâ Eccleſiâ* ad *Corinthios*, ad acerrimam 8. ςάσιν inter ipſos ſedandam miſſâ, loquatur præ aliis 9. *Irenæus* qui ſimul *Romanorum Epiſcoporum* ſeriem ad ipſius tempora ab *Apoſtolis* deducit, Θεμελιώσαντες, inquit,

1. *Phil.* IV. 3.
2. *Ep: ad Trall:*
3. l. III. c. 3. *Euſ:* l. V. c. 6. *Hieron: Catal: & in Iſ:* LII.
4. *Hier: in Iſ:* LII.
5. *Hier: in Interp: Côm: Orig: in Ep: ad Rom:*

6. *Clem: Al: Strom:* l. IV. 7. ὡς ἀπὸ τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας τῇ Κορινθίων διετυπώσατο Κλήμης, *Euſeb:* l. III. c. ιϛʹ. 8. *de hac* ςάσει *Hegeſip: Euſ:* l. III. c. ιϛʹ. l. IV. c. κβʹ. 9. l. III. c. 3. *Euſ:* IV. c. 6.

ϗ

καὶ οἰκοδομήσαντες οἱ μακάριοι Ἀπόστολοι τὴν ἐκκλησίαν, Λίνῳ τὴν τῆς ἐπισκοπῆς λειτουργίαν ἐνεχείρισαν, διαδέχεται δ' αὐτὸν 10 Ἀνέγκλητος, μετὰ τοῦτον τρίτῳ τόπῳ ἀπὸ τῶν Ἀποστόλων τὴν ἐπισκοπὴν κληροῦται Κλήμης, ὁ καὶ ἑωρακὼς τοὺς μακαρίους Ἀποστόλους, καὶ συμβεβληκὼς αὐτοῖς, καὶ ἔτι ἔναυλον τὸ κήρυγμα τῶν Ἀποστόλων, καὶ τὴν παράδοσιν πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχων οὐ μόνον· ἔτι γὰρ πολλοὶ ὑπελείποντο ὑπὸ Ἀποστόλων δεδιδαγμένοι· ἐπὶ τούτου οὖν τοῦ Κλήμεντος στάσεως οὐκ ὀλίγης τοῖς ἐν Κορίνθῳ γενομένης ἀδελφοῖς, ἐπέστειλεν ἡ ἐν Ῥώμῃ ἐκκλησία ἱκανωτάτην γραφὴν τοῖς Κορινθίοις, εἰς εἰρήνην συμβιβάζουσα αὐτούς, καὶ ἀνανεοῦσα τὴν πίστιν αὐτῶν, καὶ ἣν νεωστὶ ἀπὸ τῶν Ἀποστόλων παράδοσιν εἰλήφει. Τὸν δὲ Κλήμεντα τοῦτον διαδέχεται Εὐάρεστος, καὶ τὸν Εὐάρεστον Ἀλέξανδρος, εἶθ' οὕτως ἕκτος ἀπὸ τῶν Ἀποστόλων καθίσταται Ξύστος, μετὰ δὲ τοῦτον Τελεσφόρος, ὃς καὶ ἐνδόξως ἐμαρτύρησεν, ἔπειτα Ὑγῖνος, εἶτα Πῖος, μεθ' ὃν Ἀνίκητος, διαδεξαμένου τὸν Ἀνίκητον Σωτῆρος, νῦν δωδεκάτῳ τόπῳ, τὸν τῆς ἐπισκοπῆς ἀπὸ τῶν Ἀποστόλων κατέχει κλῆρον Ἐλεύθερος, &c. Clariſſima, & illuſtriſſima ſingularium *Epiſcoporum* ſeries, ab *Apoſtolis* fundatoribus, per *Linum*, *Cletum*, (vel *Anacletum*) *Clementem*, *Evareſtum*, *Alexandrum*, *Xyſtum*, *Teleſphorum*, *Hyginum*, *Pium*, *Anicetum*, *Soterem* ad duodecimum *Eleutherium*, *Irenei* ætate ſuperſtitem deducta.

10. *Epiphanio aliiſque* Κλῆτος *vocatus.*

§.4. Eadem etiam ab *Hegeſippo*, hoc ipſo tempore hiſtoriam ſuam adornante, &, ut ait * *Euſebius*, ἐπὶ τῆς πρώτης τῶν Ἀποστόλων γενομένῳ διαδοχῆς, *ſub primâ Apoſtolorum ſucceſſione vivente*, à *Novatorum* omnium calumniis vindicatur. * Γενόμενος, inquit, ἐν Ῥώμῃ διαδοχὴν ἐποιησάμην μέχρις Ἀνικήτου, οὗ διάκονος ἦν Ἐλεύθερος, καὶ παρὰ Ἀνικήτου διαδέχεται Σωτὴρ, μεθ' ὃν Ἐλεύθερος &c. quod idem ἐν ἑκάστῃ διαδοχῇ, καὶ ἐν ἑκάστῃ πόλει οὕτως ἔχειν, in *unaquaque civitate*, & *Epiſcoporum ſucceſſione*, eodem modo ſe habere confirmat, & exinde τὰς τῶν αἱρέσεων ἀρχὰς, *hereſium omnium origines*, quatenus his *Apoſtolicæ* doctrinæ propagatoribus ſe oppoſuerint, deducit.

* l.II. c. κγ'.

* *Euſ:* l IV. c κβ'.

§.5. Idem etiam ab *Hieronymo* didiciſſe non gravabitur, quiſquis *Hieronymo Authore Presbyteranam* ἐπιτομίαν amplexus eſt, *Clemens*, * inquit ille, *quartus poſt Petrum Romanus Epiſcopus, ſiquidem Linus ſecundus fuit, tertius Anacletus, tametſi plerique Latinorum, ſecundum poſt Petrum putent fuiſſe Clementem.*

* *Catal: Eccl: ſcript:*

§.6. De re ipſa mirus omnium conſenſus, *Clementem Romæ Epiſcopum* fuiſſe, eúmq; ſingularem, at quo ordine aut loco ſucceſſerit, ſeu *ſecundo*, ſeu *quarto* poſt *Petrum*, ſeu denum τρίτῳ

τόπῳ

τίτῳ ἀπὸ Ἀποςόλων, magnis, ut videtur, authoribus diverſa placuere Ab *Hieronymo quartus*, ab *Irenæo tertius*, à *Latinis*, i.e. * *Tertulliano*, & reliquo ſatis prolixo comitatu, *ſecundus* illi aſſignatur, ut & ab authore Conſtitutionum.

* *De præſcr:*

§.7. In hac tantâ ſcriptorum antiquorum varietate, non dicam inconſtantiâ, non gravabimur hic quædam, licèt extra orbitam, breviter proponere, rémque non ita omnibus notatam paucis dilucidare, facto initio ab *Epiphanii* verbis, quatenus ea cum *Irenæo* ſatis pulchrè concordant, ei itidem lucem non minimam allatura, l 1. *adverſ: Carpocra:* Ἐν Ῥώμῃ, inquit, γεγόνασι Πέτρος ϗ Παῦλος, οἱ Ἀπόστολοι αὐτοὶ, ϗ ἐπίσκοποι, εἶτα Κλητὸς, εἶτα Κλήμης. Hic quod ab *Irenæo* de *beatis Apoſtolis*, illud ab *Epiphanio* de *Petro*, *Paulóque*, diſertè *Apoſtolis* & *Epiſcopis* dictis, affirmatum videmus, ab *utroque* ſcilicet θεμελιωθεῖσαν, ϗ οἰκοδομηθεῖσαν, *fundatam Eccleſiam Romanam*, & *ædificatam* eſſe.

§.8. Magna quidem non ita pridem inter doctos viros orta & in utramque partem diſceptata controverſia eſt, an *Petrus* & *Paulus unum* idémque *Eccleſiæ Romanæ caput* conſtituerint, cui *Epiſcopus Romanus* poſtmodum ſucceſſerit, (μονάμπυξ συνωρίδι) an demum uni *Petro Primatus* & *Cathedra* imputanda, & vindicanda ſit. Nolo me liti iſti immiſcere, paucis tantummodo interceſſurus, quæ omnem litigantibus materiam, omnem antiquorum ſcriptis ἐναντιοφάνειαν præripiant.

§.9. *Utroſque*, *Paulum* & *Petrum*, *Apoſtolos*, *Romæ* fidem *Chriſti* inſeviſſe, & ſanguine ſuo obſignaſſe, præter prædicta *Irenæi*, & *Epiphanii* ſuffragia, præter ipſam κοιμητηρίων πρόσρησιν, *inſcriptionem in cœmeteriis* ipſorum, εἰς τὸ δεῦρο, inquit **Euſebius*, κρατήσασαν, *ad ipſius adhuc tempora permanentem*, his duobus teſtimoniis extra dubium ponetur.

* *Euſ: hiſt: Ec:* l.II. κεφ·κε′.

§.10. Primò Γαΐος ἐκκλησιαστικὸς ἀνὴρ ſatis antiquus, *Zephyrini Epiſcopi* σύγχρονος apud *Euſebium*, l.II. c. κε′. de *Pauli* & *Petri monumentis* verba faciens, ea τρόπαια τῶν ταύτην ἱδρυσαμένων ἐκκλησίαν appellat. Sic & ſecundò * *Dionyſius Corinthiorum Epiſcopus*, annis poſt ipſorum exitum c.XX. in *Ep: ad Rom: Romanam* æquè ac *Corinthiorum Eccleſiam* τὴν ἀπὸ Πέτρου ϗ Παύλου φυτείαν γενηθεῖσαν affirmat. Hæc verò ab illis non incommodè, ſed, ſecundum rei geſtæ Hiſtoriam, exactiſſimè affirmata eſſe conſtabit illicò, ſi unicum illud recolatur, non *Gentiles* tantùm, ſed *Judæos Romæ* fuiſſe, Eos quidem ſatis inter ſe diſſitos, ante fidei prædicationem, nec ſubitò in eundem *cœtum* compingendos. Eodem

* *ibid.*

dem igitur tempore, quo *Petrus* (τῆς περιτομῆς Ἀπόστολος) *Judæis*, *Paulus* etiam (ἀκροβυστίας Ἀπόστολος) *Gentilibus* ἐν ἰδίῳ μισθώματι *Romæ* prædicabat, εἰσπορευομένους εἰς αὐτὸν ἀποδεχόμενος, *Act*.XXVIII. 30. poſtquam *Judæorum* maxima pars ab eo diſceſſerant, v.29.

§.11. Hoc uno prælibato, Illud ſtatim ſequitur, quod ex * *Ignatio* laudat *Walo*, *Linum Paulo*, *Clementem Petro* ſeorſim adjunctos *Diaconos* fuiſſe, qui, cùm per aliquod tempus καλῶς διακονήσαντες, *Apoſtolis* tandem in *Epiſcopatu* ſuccedebant, *Linuſque Gentilium Romæ* fidelium, *Clemens Judæorum Epiſcopus* creabatur.

§.12. Exhinc prima iſta *ſcriptorum* varietas exorta eſt, dum alii *Petro*, alii *Paulo Romanæ Eccleſiæ Originem* imputaverint, ſed utrique eorum rectiſſimè *Epiphanius*.

§.13. Exhinc ſecunda varietas, dum alii *Linum*, alii *Clementem*, *primum* poſt *Apoſtolos Romæ Epiſcopum* ſtatuerint, ſinguli ſ quidem id quod res eſt affirmantibus, ſed diverſo reſpectu (& ſic ut nobis rerum geſtarum ignaris, erroris quandoque anſam porrexerint) *Lino* quidem *Paulo*, *Clemente Petro* ſuccedente, tandémque poſt *Lini* & *Anacleti* (vel *Cleti*) exitum, ſublato omni diſcrimine, atque in unum *Eccleſiæ* conſeſſum coaleſcentibus *Judæis* & *Gentilibus*, *Clemente* ſimul omnes paſcente.

§.14. Exhinc & tertia varietas de hoc uno *Clemente*, aliis eum *Petro* primum, * *authore Conſtitutionum*, poſt *Linum*, *ſecundum*, aliis poſt *Linum Cletúmque*, *tertium*, & incluſivè loquendo, (quod feciſſe *Hieronymum* conſtat) ſic ut *Apoſtolis* ipſis primæ deferrentur, etiam *quartum* ſucceſſiſſe affirmantibus.

§.15. Quod de *Romanâ* diximus, idem & in *Antiochenâ* eveniſſe apparet. In *Epiſtolâ* ad *Magneſios* (licèt in *Laurentiano* codice non compareat) *Antiochena Eccleſia* à *Petro* & *Paulo* τεθεμελιωμένη fundata dicitur, & in *Epiſtolâ* ad *Antiochenos* ſatis antiquâ, & à *Walone* ſub *Ignatii* nomine laudatâ, *Vos*, inquit, *Antiocheni* Πέτρου καὶ Παύλου μαθηταὶ γεγόνατε, quod & alii non ſemel affirmarunt. Id verò ſic intelligi debet, ut, quemadmodum *Petrus Judæorum Antiochenſium*, ita *Paulus Gentilium*, *Apoſtolus* fuiſſe ſtatuatur. Nam *Eccleſia*, vel *cœtus Gentilium Antiochenſium* (ſub *Paulo* ad fidem perductorum) diſerta mentio eſt, *Act*. XV. 23. ubi *Decretalis Epiſtola Concilii Hieroſolymitani*. [τοῖς κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν, καὶ Συρίαν, καὶ Κιλικίαν ἀδελφοῖς, τοῖς ἐξ ἐθνῶν] inſcripta, hunc ἰδίως *Gentilium cœtum* indigitat.

---

* *Ep: ad Trall.*

* l. VII. 45. Κλήμης μετὰ τὸν Λίνου θάνατον ὑπ' ἐμοῦ Πέτρου δεύτερος κεχειροτόνηται.

§.16. Quod ex *Gal.* II. 9. ſatis clarè monſtrari poteſt; Ibi enim *junxiſſe dextras Apoſtoli* dicuntur, & pactum iniiſſe, ut *Paulus* cum *Barnabâ* εἰς τὰ ἔθνη, ut ad *provinciam* ipſorum, *Petrus* verò (ut & *Jacobus Hieroſolymorum Epiſcopus*, &, ut ſtatim dicetur, *Joannes*) *ad Judæos*, i. e. cùm in unâ aut civitate aut provincia, ubi & *Judæi* & *Gentiles* eſſent, fidem *Chriſti* prædicarent, hi ad *Gentium Synagogas*, illi ad *Gentilium* ædes privatas ſe reciperent.

§.17. Quod ad hanc *Antiochiæ* civitatem ἰδίως pertinere videmus, v. 11. Ubi *Petro Antiochiam* venienti, & (ut *Judæis Hieroſolymitanis*, legis *Moſaicæ* æmulis, licèt ad fidem converſis, gratum faceret, & à ſe proculcatæ legis ſcandalum procul arceret) ſe à *Gentilium* conſortio *ſubtrahenti*, v. 12. idémque reliquis *Judæorum Antiochenſium* fidelibus facientibus, *Paulus* itidem præſens, ſe κατὰ πρόσωπον *in faciem*, i.e. *coram*, & *publicè obſtitiſſe* profitetur.

§.18. Poſtquam verò & *Petrus*, & *Paulus Antiochiâ* abſceſſerant, ad alias *Apoſtolicæ* ſollicitudinis ſuæ partes profecti, quid mirum, ſi, quod *Apoſt: Conſt:* ſcriptor aſſerit, *Evodius* ſimulac *Ignatius*, alter *Petro* (in *Eccleſia Judæorum*) alter *Paulo* (in parte *Gentilium*) ſuccederet, utriſque tandem cœtibus, dirutâ divinitùs maceriâ omni, ſub *Ignatio* fœliciter coaleſcentibus, qui igitur * *Origeni* & + *Euſebio ſecundus*, *Hieronymo* (iterum incluſivè *Apoſtolos* complexo) *tertius Antiochiæ Epiſcopus* dicitur, || *Athanaſio* itidem μετὰ τοὺς Ἀποστόλους κατασταθεὶς ἐπίσκοπος, *poſt Apoſtolos* (non unum ſed *plures*) *conſtitutus Epiſcopus*. Quod & * *Chryſoſtomus* ſic effert, Αἱ τῶν μακαρίων Ἀποστόλων χεῖρες &c. *eum ab Apoſtolis* (in *plurali*) *creatum Epiſcopum* fuiſſe, cùm tamen *Theodoretus* τῆς μεγάλου Πέτρου δεξιᾶς &c. *à magni Petri dextrâ* ἀρχιερωσύνης χάριν καταδέξασθαι, *ſummi ſacerdotii*, i. e. *Epiſcopatus gratiam accepiſſe pronunciet*.

§.19. Idem etiam *Epheſi* obtinuiſſe videtur, ubi præter *Gentiles* à *Paulo* converſos, & in manus *Timothei* traditos, alios poſteà è *Judæis*, ſub *Sancto Johanne Apoſtolo* (cujus provincia *Judæi* ex pacto erant, *Gal.* II. 9. & illi quidem per *Aſiam*, ut ex * *Euſebio* ubique patet, univerſam, præcipuè verò *Epheſi*, + ubi *diem* obiit, degentes) poſt ejus ab exilio reditum, in ſacros cœtus collectos fuiſſe conſtabit, ſi adeatur *Euſebius* l. III. c. κγʹ. Idque ex antiquâ παράδοσιν affirmat conſtitutionum author, τῆς δὲ Ἐφέσου Τιμόθεος μὲν ἀπὸ Παύλου, Ἰωάννης δὲ ὑπ' ἐμοῦ Ἰωάννου κεχειροτόνηται.

Epheſi

---

* *Hom;* IV. *in Luc:*

+ l. II. c. κβʹ.

|| *de Syn: Arim: & Seleuc:*

* *Ign: Encom:*

* τὰς αὐτόθι διατρίβων ἐκκλησίας, l. III. c. κγʹ.

+ *Vid: Polycratem ap: Euſeb:* l. III. c. λαʹ.

Epheſi quidem Timotheus à Paulo, Johannes verò à Johanne Epiſcopus ordinatus eſt.

§.20. Idem ferè de *Corintho* credendum ſuadet, *Dionyſii*, antiquiſſimi *Corinthiorum Epiſcopi*, priùs laudatum teſtimonium, qui *Corinthum*, æquè ac *Romam*, non *Pauli* tantùm, ſed & *Petri* *φυτείαν plantationem* fuiſſe affirmat. *Paulus* nempe *Gentiles Corinthi* repertos (tales *Criſpus*, *Gaius*, *Stephanæ* integra *familia*) ad fidem vocatos baptizavit, I.*Cor*.I. 15,16. *Judæos* itidem nonnullos ἔπειθε *Act*.XVIII. 4. qui tamen (ex potiori eorum parte) *ἀντιτάσσοντο obſiſtebant, & blaſphemabant*, v.*6*. & exinde *Paulus* ſe ad *Gentiles* ſolos recipiebat. *Judæis* verò *Cephas*, i.e. *Petrus* *Evangelium* prædicavit, ut patet I.*Cor*.I. 12. & III. 23. & hæc duplex *φυτεία*, ſtatim (licèt non in diverſos cœtus ſub diverſis *Epiſcopis*, tamen) in partes perquam diſſitas μεριζομένη diſceſſit. c.I.13. & ex hac ipſâ duplici *plantatione* (uno dicente, *Ego ſum Pauli*, c.III.*6*. & altero eſſe ſe ex parte *Cephæ* affirmante, v.22.) omnes illæ notiſſimæ ἔριδες, & διχοστασίαι, inter fideles ortæ ſunt. Quod quum à proximis *Apoſtolorum* ſucceſſoribus, idem ubique docente experientiâ, ſatis animadverſum eſſet, *tunc* demum *toto orbe decretum eſt, ut ad unum* ubique in ſingulis civitatibus *Epiſcopum* res tota deferretur, Quod iis quidem quæ ad *Hieronymi* ſententiam dicenda putavimus, ſatis commodè addi poſſet, ſi iis jam vacaremus.

§.21. Tunc certè *conſtitutioni* iſti locus fuit (quam *tacito primùm conſenſu firmatam, dein Canonibus ſancitam* eſſe veriſſimè pronunciavit * *D. Blondellus*) ἕνα ἐπίσκοπον δεῖν εἶναι ἐν καθολικῇ ἐκκλησίᾳ. Illis enim verbis hunc ſenſum ineſſe [*in eâdem civitate unicum Epiſcopum eſſe oportere, ad quem omnes convenirent, Judæi, Gentéſque*] vox [καθολικῇ] mihi perſuaſit, quâ, ſub iſtis temporibus, *Gentilium*, & *Judæorum* in *Eccleſiâ Chriſti* amicam conjunctionem, intelligi, *Apoſtolorum Symbolum* confirmat, ideóque *Polycarpum* τῆς ἐν Σμύρνῃ καθολικῆς ἐκκλησίας ἐπίσκοπον dici videmus, in *Epiſt: Eccl: Smyrn:* apud *Euſeb:* Hoc certè, ante ea à *Cornelio* prolata verba, *tacito conſenſu* jamdiu invaluiſſe *D. Blondello* elargiemur, Tandémque *Niceno* * *Canone*, contra *Novatianos* in univerſum decretum eſſe, μὴ ἐν τῇ πόλει δύο ἐπίσκοποι ὦσιν, *in qualibet civitate unicum tantùm*, non *plures Epiſcopos admittendos* eſſe. Quam ad rem qui plura cupit, adeat *Notas* in *Cod: Can: Eccleſiæ Univerſæ*, p.146. eadémque apud *D. Blondellum* relegat, *Apol:* p.189.

* *Apol:* p. 188.

* *Can:* VIII.

§.22. Hæc certè de *Româ*, *Epheſo*, *Antiochiâ*, *Corintho* ſatis manifeſta, ſi etiam *Hieroſolymis* locum habere poſſent, exinde lucem aliquam tenebris iſtis, quæ τοὺ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐπισκόπων χρόνους occupaſſe dicuntur, exorituram ſperarem. *Epiſcoporum* enim *Hieroſolymæ* primorum (poſt *Jacobum*, & *Simeonem* uſque ad *Marcum*) tempora σωζόμενα nequaquam ſe reperiſſe fatetur **Euſebius*, id tantum ἐξ ἐγγράφων accepiſſe, A *Chriſto* ad obſidionem *Judæorum ab Adriano factam*, quindecim *Epiſcoporum* ſucceſſiones fuiſſe, quos, inquit, omnes *Hebræos* fuiſſe affirmabatur, *Jacobum* ſcilicet, *Simeonem*, *Juſtum*, *Zacchæum*, *Tobiam*, *Benjaminum*, *Joannem*, *Matthiam*, *Philippum*, *Senecam*, *Juſtum*, *Levi*, *Ephramum*, *Joſephum*, *Judam*, poſt quem primus è *Gentibus Marcus* ſedere cœpit.

§.23. Ex hâc βραχυβίων, ut *Euſebio* viſum eſt, hiſtoriâ, mirum eſt quàm ſibi prolixas tragœdias exordiendi occaſionem arripuerit * *D. Blondellus*, ut ſic ὑποθέσει ſuæ de πρωτοχειροτονηθέντων προστασίᾳ inſerviret. Eæ quidem tanti non ſunt, ut hic *Lectori* extra orbitam, & ad nauſeam proponam. Verùm ſi conjecturæ (in re obſcurâ) non adeò improbabili locus, aut venia ſperari poſſet, non gravarer ego ἔρανον, aut *ſymbolam* meam hic adjicere; ſcilicet ut alibi, ſic & *Hieroſolymis*, poſt excidii ſaltem ſub *Tito tempora*, *Gentilibus* jam tum non paucis civitatem occupantibus, & ad *fidem* demum *Chriſti* converſis, ſuum à *Judæis* diſterminatum cœtum fuiſſe, cui licèt, ad *Marci* illius tempora, *Hebræi Epiſcopi* præſiderent (eodem planè exemplo, quo & *Paulus*, *Hebræus* ipſe ex *Hebræis*, *Romæ*, *Antiochiæ*, *Corinthi*, *Epheſi*, *Gentiles* ad fidem à ſe vocatos aliquandiu gubernabat, & quo *Timotheus*, circumciſus & ipſe, *Gentilibus Epheſinis* præponebatur) poterant tamen *Hebræi* fideles ut aliis multis, ſic & ipſâ, quâ utebantur, *linguâ* ab *alienigenis* disjuncti, (præſertim cùm ab ipſis *Helleniſtis*, i. e. *Græcè* loquentibus *Judæis* quadantenus diviſi eſſent, *Act.* VI 1.) ſuum etiam cœtum ſeparatum, atque à *Gentium* fidelibus diſtinctum, ſub *Epiſcopo* ſuo uſque ſervare.

§ 24. Quâ in re, conjecturæ noſtræ ſuffragium ſuum tuliſſe *Hugonem Grotium*, τὸν πάνυ, ex annotationibus poſthumis ad *Apoc.* XI. 3. nuper editis, & poſtquam hæc omnia *Typographo* tranſmiſſa eſſent, curſim perlectis edoctus gratulor. Sic enim ille, de *duobus teſtibus*. *Duo Chriſtianorum genera ex multitudine Æliam deductâ exſtiterunt, ex Judæis orta & alienigenis, Qui cum diverſâ linguâ loquerentur, Judæi Hebraicâ, alienigenæ Græcâ,*

* l.IV. c. 5.

* Præf. p. 14.

Græcâ, neceſſariò & duos fecere conventus, ſive Eccleſias, Hic duo illi conventus (putarim potius *Epiſcopi* horum conventuum) *vocantur teſtes duo, quia illuſtre Deo teſtimonium præbebant. Et quia facti ex Iudæis Chriſtiani opponebant ſe aliorum Iudæorum vitiis, ſicut olim Moſes fecerat, ideò Moſi comparantur, & quia vocati ex Gentibus idololatriam oppugnabant, ideò Eliæ comparantur, qui Idololatriam & olim deſtruxerat.— Tempus autem hîc expreſſum terminatur, in principio motus Iudaici, qui fuit ſub Adriano.* Atque inde futurum erit, ut quindecim iſti à *Chriſto* ad *Adrianeum* excidium *Epiſcopi* non in uno *Iudæorum* omnes, ſed diviſim alii in *Iudæorum*, alii in *Gentilium* cœtu, aut *Eccleſiâ* (i. e. in *cathedra* non unâ, ſed geminâ) præſederint. Neque nobis opus erit, ut aut ad *Euſebii* βραχυβιότητα, aut ad perpetuam *D. Blondelli* ſeniorum præſidentiam confugiamus; Judicent viri docti. Nos interim in orbitam redeamus.

Cap. II.

Epiſtola ad univerſum Corinthi παροικίαν *ſcripta. Corinthus Achaiæ Metropolis, Act.* XVIII. 12. *Pauli Epiſtolæ Corinthiis inſcriptæ, ad omnes Achaiæ fideles miſſæ ſunt,* I. *Cor.* I. 1, 2. ἐν παντὶ τόπῳ, I. *Cor.* XVI. 15. c. III. 6. *Act.* XVIII. 27. *Ro.* XVI. 16. & v. 1. & 5. *Ro.* XV. 26. II. *Cor.* IX. 2. & XI. 8. *Epiſcopi ſingulares Clementis tempore aliquando* πρεσβύτεροι *dicti. Per ſingulas Civitates & Regiones Epiſcopi conſtituti.*

§. 1. Iſtis de *Authore* ipſo prælibatis, ita ut ab eo, qui tantæ *Civitatis ſingularis Epiſcopus* fuerit, cauſæ noſtræ valdè timendum non ſit, Quædam deinceps de hâc ejus *Epiſtolâ* prænoſcenda ſunt.

§. 2. *Primò*, Eam ad *Corinthios* ſcriptam eſſe, aut ad *Eccleſiam Dei* παροικοῦσαν Κόρινθον; Eâ φράσει idem ſine dubio ſignificatur, quod, cùm à *Polycarpo*, cum *dativo*, uſurpetur, παροικοῦσα Φιλίπποις, aut, cùm apud *Ignatium* τόπῳ χωρίου Ῥωμαίων, aut hic ἐκκλησίας Θεοῦ παροικούσης Ῥώμην mentio fiat, ſic ut ubique πόλις ſimul, & χώρα ſignificetur, cùm *urbe Regio* integra (*territorium Corintho* adjacens) quæ ab *Antiquis* παροικία dicebatur, & apud * *Euſebium*, cùm de *Dionyſio Corinthiorum Epiſcopo* loquatur, *l. IV. c. κγ'.
ἡ ἐν Κορίνθῳ παροικία.

§. 3. *Secundò*, Hanc *Corinthiorum civitatem*, *Achaiæ*, i. e. *Græciæ*, (Ἀχαΐαν τῆς Ἑλλάδος χώρας) *metropolim* fuiſſe, In quâ ſiquidem, ut in *civitate*, πολλῷ πλούτῳ καὶ σοφίᾳ, *multâ opulentiâ & ſapientiâ*

ſapientiâ ſuperbiente, Achaiæ Proconſul ſedem ſuam figebat, *Act.*XVIII.12. *Iudicia* exercebat, v.15.

§.4. *Tertiò*, Ex his conſectaneum eſſe, ut quæ hic *Eccleſiæ* παροικούσῃ Κόρινθον dabatur, *Epiſtola*, non ad unius civitatis *Eccleſiam*, ſed ad omnes *totius Achaiæ Chriſtianos*, per ſingulas *civitates*, & *regiones*, ſub *Epiſcopis*, aut *Præfectis* ſuis, ubique collocatas miſſa exiſtimetur.

§.5. Hoc de *Pauli* ad *Corinthios Epiſtolis* omnino pronuntiandum eſſe, nobiſcum ſtatuet, quiſquis eas vel leviter deguſtaverit, (nec igitur de hâc *Clementis* ambigi poterit, qui ad eos ipſos, qui à *Paulo Epiſtolam* receperant, ſe jam ſcribere affirmavit.) De poſteriori earum, *Clariſſima Apoſtoli* verba ſunt, II.*Cor.* I.1. τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ τῇ οὔσῃ ἐν Κορίνθῳ, σὺν τοῖς ἁγίοις τοῖς οὖσιν ἐν ὅλῃ τῇ Ἀχαΐᾳ, Ad *Achaicos nempe univerſos, ſub unius Corinthi nomine miſſam eſſe*; Et in eandem fortè ſententiam explicanda eſt φράσις iſta I.*Cor.* I. 2. [πᾶσιν ἐπικαλουμένοις τὸ ὄνομα Χριστοῦ ἐν παντὶ τόπῳ] *omnibus Chriſtianis in omni loco*, (non in omni, per univerſum *orbem* ſimpliciter, loco, nec enim *Catholicam* ſcripſiſſe *Epiſtolam* cenſebitur, nec *inceſtuoſos concubitus Individuo*, ut loquuntur, *vago* objeciſſe, I.*Cor.*V. 1. nec ab *univerſâ* per omnes mundi plagas ſparſâ *Eccleſiâ* literas, quibus hic reſponſum adornaret, c.VII. 1. accepiſſe, ſed) ἐν παντὶ τόπῳ *in totâ* demum *regione*, quatenus illa uni *Corinthi civitati* opponitur, & πᾶσι τοῖς κλίμασι τῆς Ἀχαΐας, *omnibus Achaiæ oris æquipollet*; A quibus *Stephanas*, totius *Achaiæ* ἀπαρχὴ, I. *Cor.*XVI 15. (quod cùm eodem modo de *Epaneto* affirmetur, *Ro.* XVI. 5. vel de diverſis *Achaiæ civitatibus* explicandum videbitur, ſic ut in unâ *Stephanas*, in aliâ *Epænetus* fidem *Chriſti primus* amplexus ſit, vel quòd *Epænetus* omnium primus, *Stephanæ familiæ*, prima *familia*,) ſimúlque *Fortunatus*, & *Achaicus* v.17. omnium in *Achaiâ Eccleſiarum* nomine (ὑστέρημα, inquit *Paulus*, αὐτῶν ἀναπληρώσαντες, & ἀναγγείλαντες αὐτῷ περὶ τῆς διχοστασίας καὶ τῶν ἄλλων ἁμαρτημάτων, inquiunt *Græci ſcholiaſtæ*, *contentionem*, aliáque non pauca, quæ ab eo corripienda erant, flagitia annunciaturi) ad *Apoſtolum* iter ſuſceperant.

§.6. Sic, quod apud *Corinthios* feciſſe *Apollos* dicitur, [Ἀπολλὼς ἐπότισεν ὑμᾶς] I. *Cor.* III. 6. illud ad totius *Achaiæ Chriſtianos* ſpectaſſe, rei geſtæ *Hiſtoria* monſtrat, *Act.*XVIII.27. Βουλομένου αὐτοῦ διελθεῖν εἰς τὴν Ἀχαΐαν, cùm in *Achaiam profectionem inſtitueret, ſcripſerunt fratres diſcipulis* (non *Corinthi* tantummodo,

modo, ſed per *univerſam* denuò *Achaiam*) ut *eum* alacriter *reciperent*, "Ος παραγενόμενος, *qui cùm veniret* (in *Achaiam* ſine dubio, quam ſtatuebat διελθεῖν) πολὺ συνεβάλλετο τοῖς πεπιστευκόσι, *iis qui credebant* (per univerſam iterum *Achaiam*) multùm contulit, inquit *Lucas*, ἐπότισε, inquit *Paulus*, *glebas* omnes, quibus *fides* priùs inſeminata eſt, *irrigavit*.

§.7. Sic in *Epiſtolâ* ad *Romanos*, ἀπὸ Κορίνθου ſcriptâ, *ſalutant*, inquit, *vos*, *in plurali* (non quæ *Corinthi* tantùm erat) ἐκκλησίαι τοῦ Χριστοῦ, c. XVI. 16. Sic & τῆς ἐν Κεγχρεαῖς ἐκκλησίας, cujus *Phœbe* διάκονος, mentio eſt, *Rom.* XVI. 1. (ne τὴν κατ' οἶκον αὐτῶν (i.e. *Priſcillæ & Aquilæ*) ἐκκλησίαν, v. 5. adjicere opus ſit.)

§.8. Sic quod in *Epiſtolis* ad *Corinthios* de *collectâ* in *Judeam* mittendâ ſcribit *Apoſtolus*, I. *Cor.* XVI. 1. II *Cor.* VIII. & IX. *ad totam Achaiam* pertinuiſſe apparet, *Ro.* XV. 26. Εὐδόκησαν Μακεδονία καὶ Ἀχαΐα κοινωνίαν τινὰ ποιήσασθαι, & II. *Cor.* IX. 2. Οἶδα προθυμίαν ὑμῶν, *Novi alacritatem veſtram*, ὅτι Ἀχαΐα παρεσκεύασται ἀπὸ πέρυσι, *Achaia enim jamdiu parata eſt*; Palam eſt ὑμᾶς, i. e. *Corinthios*, (ad quos *Epiſtola* ſcripta eſt) & *Achaiam* ἰσοδύναμα eſſe.

• §.9. Sic quod c. XI. 8. dicitur [παρὼν πρὸς ὑμᾶς, καὶ ὑστερηθεὶς οὐ κατενάρκησα οὐδενός] ad *Corinthum*, unicam *civitatem*, reſtringendum non eſſe, ſed ad univerſam *Achaiæ Eccleſiam* ſpectare, monſtratur, v. 10. ἡ καύχησις αὕτη οὐ φραγήσεται εἰς ἐμὲ ἐν τοῖς κλίμασι τῆς Ἀχαΐας. In re manifeſtâ pluribus opus non eſt.

§. 10. *Quartò* igitur, ex his præmiſſis patet, cùm in univerſâ *Achaiâ*, pluribus civitatibus ad fidem *Chriſti* converſis, plures itidem ab *Apoſtolis Epiſcopi* præficerentur, cúmq; *Epiſcopi ſingulares*, & ante, & ſub, & poſt *Clementis Romani* tempora, πρεσβύτεροι etiam nuncuparentur, nihil cauſæ noſtræ officere, ſi plurium in *Epiſtola* iſta πρεσβυτέρων mentio reperiatur, nec enim ex ea conſequi, quod * *D. Blondellus* concludendum putavit, [*Epiſcopos qui fraternitati per ſingulas urbes præfecti ſunt*, *una plures*, *illóſque Preſbyteros fuiſſe*,] ſed illud tantùm per *plures civitates*, *plures Epiſcopos*, ſeu in *ſingulis civitatibus ſingulos*, totidem διοικήσεων, aut παροικιῶν *ſingulares Præfectos*, ab *Apoſtolis* conſtitutos eſſe. Illud diſertis verbis affirmante *Clemente*, κατὰ χώρας οὖν καὶ πόλεις (quod enim de *Chorepiſcopis* hinc colligit *D. Blondellus* jamdudum ad examen revocavimus) κηρύσσοντες Ἀπόστολοι καθίστανον τὰς ἀπαρχὰς αὐτῶν, δοκιμάσαντες τῷ πνεύματι, εἰς ἐπισκόπους, &c. eóſq; ſic *conſtitutos*, quandoq; πρεσβυτέρων, quandoq; & frequentiùs ἐπισκόπων titulo donatos eſſe. * *Apol.* p. 11.

CAP.

Cap. III.

Occaſio Epiſtolæ. Seditio ſecunda, à pauculis nullam in Eccleſia dignitatem adeptis, contra Epiſcopos, eos à ſede ſuâ deturbans. Clementis Interpretatio ſemel emendata. Contentio hæc in forum erupit. Ἡγούμενοι *pro civilibus Magiſtratibus.* Οἰκονόμος πόλεως. *Clementis verba ſine causâ à D. Blondello mutata.* Στάσις *hæc pejor eâ, quæ Pauli tempore præceſſerat.*

§.1. Iſtis ſic prælibatis, pauca etiam de occaſione hujus *Epiſtolæ* ſubjicienda ſunt.

§.2. Et primò notiſſimum eſt, *ſeditionem* in *Eccleſiâ* ſeu *Corinthiacâ*, ſeu, rectiùs, *Achaicâ*, *ſecundò* obortam, hanc nunc *Clementi*, ut *priùs Paulo*, *Epiſtolam* extorſiſſe.

§.3. *Secundò*, *ſeditionem* hanc *à pauculis*, iiſque nullam in *Eccleſiâ* dignitatem adeptis, contra *Epiſcopos*, aut *Eccleſiarum Præfectos*, excitatam eſſe, & in tantum profeciſſe, ut *Epiſcopos* ipſos ſedibus ſuis deturbaverit.

§.4. Hæc ſingula ex ipſius *Epiſtola* verbis clariſſima redduntur. *A pauculis*] ſic enim *Clemens* [a] Μιαρὰ στάσις, ἣν ὀλίγα πρόσωπα προπετῆ καὶ αὐθάδη ἐξέκαυσε, &c. &, [b] αἰσχρὰ, ἀγαπητοὶ, δι' ἓν ἢ δύο πρόσωπα στασιάζειν *Nullam in Eccleſiâ dignitatem adeptis*] [c] ἐπηγέρθησαν, inquit, οἱ ἄτιμοι, οἱ νέοι &c. & [d] poſtea, καταρονήσαντες, τινὰς ὑμᾶς διέστρεψαν— *Contra Epiſcopos, aut Eccleſiarum Præfectos*] [e] ἐπὶ τοὺς ἐντίμους, inquit, & ἐπὶ τοὺς πρεσβυτέρους. *Epiſcopos* denique *à ſedibus ſuis deturbatos eſſe.*] [f] τοὺς, inquit, κατασταθέντας ὑπ' ἐκείνων, (i. e. Ἀποστόλων] ἢ μεταξὺ ὑφ' ἑτέρων ἐλλογίμων ἀνδρῶν— καὶ λειτουργήσαντας ἀμέμπτως τῷ ποιμνίῳ τοῦ Χριστοῦ— τούτους οὐ δικαίως νομίζομεν ἀποβάλλεσθαι τῆς λειτουργίας, *Ab Apoſtolis, & poſtea ab aliis illuſtribus viris* (*Apoſtolis* nempe *ſecundariis*) *conſtitutos, & inculpatè ovili Chriſti inſervientes, non exiſtimamus miniſterio ſuo juſtè deturbari*, & [g] iterum, ἁμαρτία οὐ μικρὰ ἡμῖν ἔσται, ἐὰν τοὺς ἀμέμπτως καὶ ὁσίως προσενέγκοντας δῶρα, τῆς ἐπισκοπῆς ἀποβάλωμεν, ubi quod priùs dicebatur [ἀποβάλλεσθαι τῆς λειτουργίας] jam explicatiùs dicitur [ἀποβάλωμεν τῆς ἐπισκοπῆς] quod ideò ſic intelligendum, non ut [τῆς ἐπισκοπῆς] cum [δῶρα] nectatur, reddatúrque [*Epiſcopatus munera offerunt*] (quod doctiſſimo *Clementis Interpreti*, quomodocunque exciderit, jam certè non placet) ſed ut cùm verbo [ἀποβάλωμεν] conjunctum, in hanc ſententiam dilucidè conſpiret, *Inculpatos, & pios Eccleſiarum Præpoſitos, Epiſcopatu dejectos, & deturbatos eſſe.* Et iterum, Ὁρῶμεν γὰρ ὅτι ἐνίους ὑμεῖς μετηγάγετε καλῶς πολιτευομένους ἐκ τῆς ἀμέμπτως αὐτοῖς τετιμημένης λειτουργίας.

§.5.

[a] pag. 2.
[b] pag. 61.
[c] pag. 4.
[d] pag. 61.
[e] p. 4. & 61.
[f] pag. 59.
[g] ibid.

§.5. *Tertiò, Procellam hanc in Eccleſiâ ortam, etiam in forum erupiſſe*, ipſúmque *civilem* ſtatum ſollicitâſſe. Hinc eſt, quòd non ſolum * ζήλου ϗ ἔριδος, ſed & στάσεως ϗ διωγμοῦ, ϗ ἀκαταστασίας eos incuſet. Hinc *obedientiæ* τοῖς ἡγουμένοις debitæ mentio; Ubi per ἡγουμένους *Magiſtratus civiles*, à *Præfectis Eccleſiaſticis* diſtinctos, (ἡγουμένους ὑμῶν dictos, cùm illi παρ' ὑμῖν *inter vos*, in *Eccleſiâ* veſtrâ πρεσβύτεροι dicerentur) ipſos fortaſſis *ad fidem converſos* (qualis *Eraſtus ipſius Pauli* tempore, οἰκονόμος τῆς πόλεως, I. *Cor.* XVI. 23. i.e. ὁ προνοητὴς ϗ διοικητὴς Κορίνθου, πλούτῳ ϗ ἀξιώματι, *opibus & dignitate præcellens*, inquit *Theophylactus*) intelligendos eſſe (contrà quàm [h] *D. Blondellus* cenſet) quamplurima demonſtrant. Ut, cùm de *Paulo* dicatur, quòd [i] μαρτυρήσας ἐπὶ τῶν ἡγουμένων ἀπηλλάγη τοῦ κόσμου, cùm de *Jacobo*, quòd ab eo orti [k] βασιλεῖς, ϗ ἄρχοντες, ϗ ἡγούμενοι, cùm de *Chiliarchis*, quòd [l] στρατεύονται τοῖς ἡγουμένοις, cùm *Pharaoni* adjungantur [m] πάντες ἡγούμενοι Αἰγύπτου, cùm ſimul ponantur [n] πολλοὶ βασιλεῖς ϗ ἡγούμενοι, & jubeantur ἐπιτελεῖν τὰ ἐπιτασσόμενα ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ϗ τῶν ἡγουμένων.

* pag. 4.

[h] *Apol:* p. 12.

[i] pag. 8.

[k] pag. 4.

[l] pag. 48.

[m] pag. 67.

[n] pag. 70.

§.6. Quæ omnia hîc recitanda erant, ne quis *Eccleſiarum Præfectos*, quos *Heb.* XIII. 7. ſic appellatos videmus, hîc etiam hâc voce intelligendos eſſe ſuſpicaretur. Quod ut faceret *D. Blondellus*, duplici molimine illi opus erat, 1. πρεσβύτεροι (illis poſtpoſiti, p. 2.) *Seniores*, i.e. *ætate graves* reddendi erant; dein textus *Clementis* ſollicitandus, & pro iis, quæ in vulgato *codice* ſic legimus [ἐν τοῖς νόμοις τοῦ Θεοῦ ἐπορεύεσθε, ὑποτασσόμενοι τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν, ϗ τιμὴν τὴν καθήκουσαν ἀπονέμοντες τοῖς παρ' ὑμῖν πρεσβυτέροις, νέοις τε μέτρια, ϗ σεμνὰ νοεῖν ἐπετρέπετε] (contra totam contextus ſeriem, & ſine quâvis exemplaris emendatioris προφάσεως) ſubſtituenda [ἀπονέμειν ἐπετρέπετε] Adeò nihil non liberè tentabitur, quod ſervire quoviſmodo videatur.

§.7. *Quartò*, Στάσιν *hanc eodem ferè fundamento nixam eſſe, quo ea quæ Sancti Pauli tempore ſe prodiderat*, cùm ſe *Pauli unus, alter Apollo, alter Cephæ* diſcipulum, & *ſectatorem* venditaret; Eâ tamen multò turpiorem (ut & magis cruentam) quòd tunc, inquit *Clemens*, *Apoſtolis teſtatiſſimis viris, Petro, & Paulo*, & ἀνδρὶ παρ' αὐτοῖς δεδοκιμασμένῳ, *Apollo* ſcilicet, προσεκλίθητε, *nunc verò à duobus, aut tribus vilibus mancipiis*, qui ſine omni *miſſione* ſe ad *clavum Eccleſiæ* ſiſtebant, abriperentur.

CAP. IV.

Primum Clementis teſtimonium. Secundum. Epiſcopi ab Apoſtolis, ut illi à Chriſto, Chriſtus à Deo. Iis ſoli Diaconi adjuncti. Apoſtoli πνεύματι δοκιμάζοντες eos quos ordinabant. Revelationes Apoſtolis datæ. Nemo tunc ſine Spiritus dictamine promotus. Matthias, Paulus, Timotheus, I. *Tim.* IV. 14. & I. 18. *προφητεία. Act.* XX. 28. *Aſiæ Epiſcopi.*

§. 1. TAndem igitur opportunum erit, *Clementem* ex profeſſo loquentem, & quibus demum argumentis hæc illis ferocia minuenda erat, monſtrantem, audire, ſimúlque ſuffragio tanti viri & *teſtimoniis* uti, ſingulis certè ad ſtabiliendam theſin noſtram, non ad deſtruendam gnaviter operam daturis.

* pag. 2. §. 2. *Primum teſtimonium,* * Ἐν τοῖς νομίμοις τοῦ Θεοῦ πορεύεσθε, ὑποτασσόμενοι τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν, καὶ τοῖς παρ' ὑμῖν πρεσβυτέροις τιμὴν τὴν καθήκουσαν ἀπονέμοντες — Hic, ut *obedientia ἡγουμένοις*, ita *debitus honor πρεσβυτέροις, Eccleſiarum Præfectis*, præſtandus, inter *Dei leges* numeratur. Sic & poſteà, *Timori iſti,* qui *Domino Jeſu Chriſto, reverentiæ*, quæ *magiſtratibus* debetur, τῶν πρεσβυτέρων τιμὴν immediatè ſubjiciendum curavit; * Τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν ἐντραπῶμεν, τοὺς προηγουμένους ἡμῶν αἰδεσθῶμεν, τοὺς πρεσβυτέρους ἡμῶν τιμήσωμεν. * pag. 3.

§. 3. *Secundum teſtimonium,* Ἐξεπέμφθη, inquit, ὁ Χριστὸς ἀπὸ Θεοῦ, καὶ οἱ Ἀπόστολοι ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ, illi verò ἐξῆλθον εὐαγγελιζόμενοι, — Κατὰ χώρας οὖν καὶ πόλεις κηρύσσοντες, καθίστανον τὰς ἀπαρχὰς αὐτῶν, δοκιμάσαντες τῷ πνεύματι, εἰς ἐπισκόπους καὶ διακόνους τῶν μελλόντων πιστεύειν. Hic ut *Chriſtus* (*magnus Apoſtolus* noſter) à *Patre*, ſic *Apoſtoli* à *Chriſto*, *Epiſcopi* ab *Apoſtolis miſſi* dicuntur, iiſque hoc primo *Evangelii* mane, ſoli *Diaconi* adjuncti. His ſtipati *Epiſcopi*, ut olim *Levitis* Ἀρχιερεῖς, quamprimùm in *regione* aut *civitate* quâvis *fides* reciperetur, ubique *conſtituebantur, Eccleſias* nondum natas, ſed ad partum (bonis *Dei* auſpiciis) feſtinantes, brachiis atque ulnis ſuis *ſuſcepturi*, & *adminiſtraturi*.

§. 4. Hæc quàm pulchrè cum iis, quæ ad *Phil.* I. 1. notavimus, & βαθυτάταις, quas laudavit *Epiphanius*, ἱστορίαις conveniant, * prius dictum eſt. * Diſſ. IV. c. 10.

§. 5. In hoc *ſecundo teſtimonio*, Illud etiam notandum eſt, *Apoſtolos*, cùm *Epiſcopos* ordinarent, eos τῷ πνεύματι δοκιμάσαι, *Spiritu examinaſſe*, & *probaſſe*, i. e. *revelationibus* edoctos eſſe, quibus demum hæc dignitas communicanda eſſet (quod & poſtea non ſemel innuitur, cùm *Apoſtoli* πρόγνωσιν, *præcognitionem*, i. e. *revelationem*

revelationem εἰληφότες τελείαν, hos *conſtituiſſe*, & ἕτεροι δεδοκιμασμένοι, eodem *Spiritu approbati*, his ſucceſſiſſe dicantur. Quod & *Moſis* exemplo illuſtrat, qui προέγνω, inquit, *Deo revelante*, præſcivit, *Aaroni Sacerdotium obventurum* eſſe, &c.) Nec igitur quempiam ſine ipſius *Divini Spiritus* dictamine ad *dignitatem* iſtam promoviſſe.

§.6. Illud de *Matthiâ* 1ᵘᵐ, *Act.*I.24. dein de *Paulo* & *Barnabâ* factum novimus, *Spiritum* quippe *ſanctum* diſertè edixiſſe, ἀφορίσατέ μοι, *ſeparate mihi Paulum & Barnabam ad opus*, &c. *Act.*XIII. 2. Sic *Timotheo* χάρισμα illud *Epiſcopalis authoritatis* διὰ προφητείας ἐδόθη, I.*Tim.*IV.14. & κατὰ τὰς προαγούσας ἐπ' αὐτῷ προφητείας, c.I.18. *per prophetiam*, vel *prophetias* dabatur: quibus rei *præſentis* (non ſolùm futuræ) *revelationem* ſignificari monſtrat *Paulus*, I.*Cor.* XIV. ubi quod [προφητεύειν] eſt v.24. & 31. v. 30. per [ἀποκαλυφθῆναι αὐτῷ τι] explicatur. Videatur *Chryſoſtomus*, & *Theophylactus* ad illa *Apoſtoli* ad *Timotheum*, I.*Ep.* c.IV. 14. verba: Τὸ τῆς διδασκαλίας καὶ ἱερωσύνης ἀξίωμα μέγα ὄν, τῆς τοῦ Θεοῦ δεῖται ψήφου, ὥστε τὸν ἄξιον δέξασθαι, διὸ τὸ παλαιὸν ἀπὸ τῆς προφητείας ἐγίνοντο οἱ ἱερεῖς, τουτέστιν, ἀπὸ τοῦ πνεύματος ἁγίου, οὕτω ὁ Τιμόθεος ᾑρέθη ἐπὶ τὴν ἱερωσύνην.

§.7. Imò non de *Timotheo* ſolo *adoleſcente* (ad *Epiſcopatum* evecto) ſed de omnibus *Aſiæ Epiſcopis* affirmatum videmus, *Spiritum ſanctum eos gregi ipſorum præfeciſſe*, *Act.*XX.28. Ita quidem de *Johanne Apoſtolo Clemens Alexandrinus* apud * *Euſebium*, ad *vicinas gentium regiones rogatum iviſſe*, Ὅπου ἐπισκόπους καταστήσοντα — ὅπου δὲ γε κλήρῳ ἕνα τινὰ κληρώσοντα, τῶν ὑπὸ τοῦ πνεύματος σημαινομένων. * l.III. c.κγ'.

§ 8. Nihil, ad *Primorum Epiſcoporum Authoritatem* magis vindicandam, & *Apoſtolis* ipſis μικροῦ δεῖν æquandam, ab *Apoſtolico* viro, & *Epiſcopo*, dici potuit.

CAP. V.

Prima Blondelli concluſio ex hoc ſecundo Teſtimonio deductâ, examinatur. Tota Blondelli ſpes de πρωτολαγήτου πρεσβείᾳ *concidit. Jacobus & Simeon promoti, ut Chriſti* αὐτόπται. *Sic Diaconi non ætate, ſed merito electi.* Καθιστάνειν *quid. Act.* VI. 3, 6. *Blondelli inventum de* πρωτοχειροτονήτου πρεσβείᾳ *ſoli Pſeudo-Ambroſio innixum. Scripturæ adductæ nihil probant, Act.* I. 21. *Andreas primus ad Chriſtum acceſſit, Philippus* πρωτοκληθεὶς, *& tamen* πρῶτος *Simon. Sortes* πρωτοκληθέντα *non indicant. Concilia fruſtra advocata, ut & ἀπαρχῶν mentiones in Scripturâ.*

§. 1. EX hoc *ſecundo Clementis teſtimonio* quid de *Chorepiſcoporum* antiquitate concludi voluit *D. Blondellus*, * priùs perpendimus; At & alia itidem tria ſunt, quæ (in rem & commodum ſuum futura) hinc colligenda putavit *vir Doctiſſimus.*

* *Diſſ.* III. c. 3. §. 17. *&c.*

§. 2. 1. *Apoſtolos primitiis ſuis*, i. e. *primis ad fidem vocatis* (*ſi modò probabiles eſſent*) *Eccleſiaſtica munera demandare ſolitos.*

2. *Binos tantùm Cleri gradus, Epiſcoporum ſcilicet, & Diaconorum, hic recenſeri, in Epiſcopis autem Presbyteros fuiſſe.*

3. *Apoſtolos binorum iſtorum graduum inſtitutores, non Moyſis Septuaginta Seniores cooptantis exemplo, non Synagogæ ſacrarii miniſtros, in Pontificem, Sacerdotes, Levitas diſtinguentis præſcripto, non Chriſti ſeptuaginta diſcipulos Apoſtolis ſuccenturiantis mandato, ſed ſolà Oraculi prophetici authoritate permotos fuiſſe.*

§. 3. Hæc *tria* quàm rectè hinc concluſa, & quàm commodè dicta ſint, libet paucis diſquirere.

§. 4. Ad *primum* quod attinet, 1. Verum eſt, & quod *Clementis* teſtimonio firmatum agnoſcimus, *Apoſtolos*, ἀπαρχαῖς, i. e. *Primis ad fidem vocatis*, & *converſis*, *Eccleſiaſtica munera demandâſſe.*

§. 5. Verùm 2do, & illud ſtatim à *Clemente*, ad modum *reſtrictionis*, adjectum eſt [δοκιμάσαντες τῷ πνεύματι] Ex hoc igitur æquè concludi debuit, cùm *plures primò converſi* fuerint, aliquos tantùm eorum, ex ſententiâ *Clementis*, non *omnes*, eóſque ἰδίως qùi à *S. Spiritu probati* eſſent, non qui (minutias temporis æſtimando) *primi* omnium primorum crediderant, aut *baptizati* fuerant, ſolâ *Ordinis*, nullâ *meriti*, aut *approbationis divinæ* ratione habitâ, *Epiſcopos*, & *Diaconos conſtitutos* eſſe.

§. 6. Illud quodammodo agnoſcit *D. Blondellus*, cùm *parentheſi* iſtâ [*ſi modò probabiles eſſent*] *theſin* ſuam emollire cogeretur.

retur. Quod tamen illud ipſum eſt, quod poſtea in *Eccleſiam invectum* ſæpius conqueritur, *merito ſcilicet, non ætate creatos eſſe.*

§. 7. At quid demùm ex hâc obſervatione lucraturus erat *D. Blondellus?* Illud in his ad *Clementem ſcholiis* nondum elocutus eſt, ſed cùm p. 52. ex *Pſeud-Ambroſio* notaſſet [*naſcente primùm Chriſtianiſmo, ubicunque Preſbyterorum aggregari collegium cœpit, Presbyterum inter collegas antiquiſſimum, conſeſſus totius caput, &* προεςῶτα, *jure quodam* πρωτοτοκίας *factum eſſe*] id (ne ex unâ tam belli *ſcriptoris* auctoritate pendere videretur) *ex intimo remotiſſimæ Antiquitatis ſinu repetitis argumentis undique muniendum* ſuſcepit, & tunc ſtatim, [*ſcripſerat,* inquit, *Clemens ex Romanæ Eccleſiæ Perſona, Primitiis ſuis Epiſcopatum ab Apoſtolis ubique concreditum.*]

§. 8. Videmus jam quare hoc *Clementis* teſtimonium in tantum *D. Blondello* placebat, nimirum, ut ex eo, *Apoſtolica Preſbyterorum paritas. inter quos* πρωτοπαγὴν, inquit, *præſidentia,* aut *primatus obtigit*, confirmata putaretur.

§. 9. At piget dicere, quàm nihil hoc *Clementis* dictum, ad hunc omnis ſpei *Blondellianæ* fundum pertinuerit.

Primò enim, Nullus hic de aggregando *Presbyterorum collegio Clementi* ſermo inſtituebatur, ſed de eo tantùm *naſcentis Eccleſiæ ſtatu*, in quo *plures fideles nondum eſſent*, ideóque ſine dubio, nec *Presbyteri* inſtituerentur. Tunc, inquit *Clemens*, οἱ μέλλοντες πιςεύειν tantæ *Apoſtolis* curæ fuerunt, ut *Epiſcopum in qualibet civitate*, ſolo *Diacono* accinctum, *conſtituendum* putarent. Nec igitur quicquam hìc in voce [ἀπαρχαῖς,] quod πρωτοχειροτονηθέντι, aut πρωτοπαγὴν, i.e. *antiquiſſimo Presbytero* competat, ſed de *primis* ſolummodo *ad fidem converſis*, πρωτοκληθεῖσι, (quibus iccirco præ aliis *fidelibus*, ſiqui eſſent, non præ aliis *Presbyteris*, qui omnino nulli erant, προςασία, aut *primatus* competebat) ſermo omnis nectebatur. Et ſic ilico in auras evanuit unicum illud, quod *D. Blondello* uſui futurum erat, teſtimonium.

§ 10. *Secundò*, Quod de ἀπαρχαῖς hic dicit *Clemens*, æquè ad *Diaconos*, ac ad *Epiſcopos* pertinebat, [in *Diaconos* nimirum *primitias* iſtas *conſtituiſſe Apoſtolos.*]

§ 11. Imò *Tertiò*, Nec uni illi, qui inter converſos ſimpliciter *primus* fuit, hanc προςασίαν contigiſſe affirmat *Clemens*, tunc enim nullus τῇ τȣ͂ πνεύματ☉ δοκιμῇ locus eſſet, ſed inter eos qui *primi converſi* ſunt, quotuſcunque illorum numerus eſſet, aliquos

in

in variis *provinciis*, & *civitatibus*, in *Epiſcopos ordinatos* fuiſſe, (quos ſcilicet *Spiritus ſanctus* tali munere dignos pronuntiaverat) alios itidem ubique in *Diaconos*; Illud unum eſt, quod hîc *Clemens* pronuntiat.

§.12. Nec igitur πρωτοκλησίᾳ, ſed *S. Spiritus revelationi*, & *approbationi* imputandum eſſe, quod quiſpiam in *Epiſcopum conſtitueretur*.

§.13. Hoc in *Matthiæ* ad *Apoſtolatum* ſurrogatione ſatis patet. Patet etiam in *Jacobo*, primo *Hieroſolymorum Epiſcopo*, ejúſque ſucceſſore *Simeone*, nulla πρωτοκλησίας prærogativâ ad *Clavum* iſtum evectis, ſed (præter meriti præſtantiam) ex eo potiùs, quòd *Chriſti* ἀνέψιοι, aut *fratres* vulgò dicti eſſent, ad eam dignitatem *aſſumptis*. Sic enim *Hegeſippus* apud * *Euſebium*. Μετὰ τὸ μαρτυρῆσαι Ἰάκωβον τὸν Δίκαιον, πάλιν Συμεὼν ὁ τοῦ Κλωπᾶ καθίσταται) ἐπίσκοπος, ὃν προέθεντο πάντες ὄντα ἀνέψιον τοῦ Κυρίου δεύτερον, *Poſt Jacobi Juſti Martyrium, iterum Symeon filius Cleophæ Epiſcopus conſtituitur, quem ſecundum Domini conſobrinum exiſtentem, aliis omnibus unanimi conſenſu omnes præpoſuerunt.* Quod & fuſiùs ab *Euſebio* narratur, l. III. c. ια'. *Fama*, inquit, *eſt Apoſtolos & diſcipulos Domini, qui adhuc ſupererant, unâ cum his, quibus cum Domino ſecundum carnem cognatio interceſſit, conſilium iniviſſe*, περὶ τοῦ τίνα χρὴ τῆς Ἰακώβου διαδοχῆς ἐπικρῖναι ἄξιον, *quiſnam dignus cenſendus eſſet, qui Jacobo ſuccederet* (nulla hic *ordinis*, qui ſic apud *PſeudAmbroſium, D. Blondello* allubeſcebat; ſed tantùm ἀξίας ſeu *meriti* mentio) καὶ δὴ ἀπὸ μιᾶς γνώμης, τοὺς πάντας Συμεῶνα τοῦ τῆς αὐτόθι παροικίας θρόνου ἄξιον εἶναι δοκιμάσαι, ἀνέψιον, ὥς γε φασὶ, γεγονότα τοῦ Σωτῆρος, *Omnes ergo uno conſenſu Simeonem Eccleſiæ illius throno dignum eſſe exiſtimarunt, Conſobrinum quippe Servatoris exiſtentem.*

* Hiſt. l. IV. c. κβ'.

§.14. Ubi itidem *electionis* per *ſuffragia factæ* mentio toto cœlo diſterminatur ab eo, quod ex *Clemente, D. Blondellus* colligendum putavit.

§.15. Conſulatur itidem *Clementis* dictum *hypotyp:* l. VI. apud *Euſebium* l. II. c. α'. *Petrum* nempe, *Jacobum* & *Johannem* (*Zebedæi filios*, μὴ ἐπιδικάζεσθαι δόξης, ἀλλ' Ἰάκωβον τὸν Δίκαιον ἐπίσκοπον Ἱεροσολύμων ἑλέσθαι, *de gloriâ* (i. e. honore *Hieroſolymitani Epiſcopatus*) *non contendiſſe, ſed Jacobum Juſtum Epiſcopum Hieroſolymitanum elegiſſe.* Apertiſſimum teſtimonium, quo ex *electione*, non ex *primogenituræ privilegio* his primis temporibus *Epiſcopum* conſtitutum eſſe apparet.

§.16. Idem etiam de *Diaconis* dici poſſet, *Act.* VI. quos ad illud munus nullâ ſolius πρωτοκλησίας ratione habitâ, ſed quatenus μαρτυρουμένους ἄνδρας, πλήρεις πνεύματος ἁγίου, καὶ σοφίας, evectos legimus, v.3.

§.17. *Quartò* igitur & illud notandum eſt, Hos ipſos, qui ex *primorum converſorum* numero *Epiſcopi* fiebant, *probatos* priùs, dein *conſtitutos* ab *Apoſtolis* fuiſſe, Καθίστανον Ἀπόστολοι εἰς ἐπισκόπους, inquit *Clemens* (quid verò ſit καθιστάνειν priùs diximus, & ex comparatione 3^{tii} & 6^{ti} verſus *ſexti* capitis *Actorum* clariùs patet, ubi quod [καθιστάνειν ἐπὶ ταύτης χρείας] dicitur, v.3. eſt [προσευξάμενοι ἐπέθηκαν αὐτοῖς τὰς χεῖρας] v. 6.) Quod unum ſi advertiſſet *D. Blondellus*, has ſcilicet *Apoſtolorum primitias*, ſeu eos qui *fidem primi receperint*, poſt δοκιμασίαν πνεύματος, per χειροθεσίαν demum *Apoſtolorum* in *Epiſcopos*, &, quod minus eſt, *Diaconos* conſtitutos eſſe, certè fabrica omnis, quam huic *ex intimo remotiſſimæ antiquitatis ſinu petito teſtimonio* ſuperſtruendam optavit, i.e. totius *Blondellianæ* ſententiæ, & cauſæ *tibicen*, & *columna* in terram ilico concidiſſet.

§.18. Et quoniam in iſtis nunc ſumus, licèt cauſa noſtra iſtis ſuppetiis non indigeat, (Quid enim noſtri intereſt, an πρωτοκληθέντα, an alium quemvis in *Chriſto poſt-natum Apoſtoli* in *Epiſcopum* conſtituerint?) videbimus paucis, ecquod aliud magis idoneum firmamentum, cui *hypotheſis* iſta inniti poſſet, ex *remotiſſimæ Antiquitatis ſinu D. Blondello ſuppetat.* Certè, præter unicum illum ſub *Ambroſii* larvâ in *Ep: Paul: comm: ſcriptorem*, nullum.

§.19. Quæ enim de *Scripturis* peti voluit, ea nihil probant: *Primò* enim *Chriſtum* ait, eos, quos primos ἐμαθήτευσεν, ad *Apoſtolicum faſtigium* evexiſſe. At 1. nullibi illud conſtat, Hos ſingulos *duodecim diſcipulos* omnium mortalium primos fuiſſe, qui *Chriſti fidem* amplexi ſunt; Hos ab eo conſtitutos affirmat *Marcus*, c. III. 14. ἵνα ὦσι μετ' αὐτοῦ, καὶ κηρύσσωσι, &c. at præter eos alii ſine dubio non pauci eo tempore *Chriſto* nomina dederant.

§.20. Imò cum *Ioſepho*, & *Matthia*, alios multos, ἐν παντὶ χρόνῳ, ἐν ᾧ εἰσῆλθε καὶ ἐξῆλθεν ἐφ' ἡμᾶς ὁ Κύριος, ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ βαπτίσματος Ἰωάννου, *diſcipulis* his *conſociatos* fuiſſe, *Petrus* ipſe pronuntiat, *Act.* I. 21.

§.21. Secundò, De his ipſis *Chriſti* duodecim *Diſcipulis*, & *Apoſtolis*, illud utique notandum eſt, *Andream*, & cum eo alterum innominatum (*Iohannem*, crediderim, hiſtoriæ illius ſcriptorem) à *Baptiſtâ* primùm *Io.* I. 36. dein ab ipſo *Chriſto* v. 40.

edoctos, fidem *Chriſti* primos accepiſſe, ut patet v 42. Poſt hos, *Simonem* dein ad *Chriſtum* ab *Andreâ* deductum eſſe v.43. *Philippum* interim omnium *primum*, ad *diſcipulatum*, vel famulitium *Chriſti*, admiſſum eſſe, illi primò omnium mortalium dictum eſſe, ἀκολούθει μοι v.44. *Philippo* dein alios accenſeri c. II. (*Nathanielem*, uti videtur, c I. 51. alióſque) quibus accinctus *Canam* v.2. *Capernaumum* v. 12. poſt & *Hieroſolymas* v.13. profectus eſt; Dein *Iudæam* peragravit, c.III. 22. *Ieſus*, & μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ διέτριβε μετ' αὐτῶν, καὶ ἐβάπτιζε (non *ipſe* tamen, ſed *diſcipuli* ejus c.IV. 2) & hæc omnia perfecit, cùm *Iohannes Baptiſta* ἐν Αἰνὼν βαπτίζων, v 23. nondum *cuſtodiæ traderetur* v. 34. nec igitur adhuc *Andreas*, & *Simon*, *Mat.*IV. 19. ut nec *Iacobus*, & *Iohannes*, v 20. ad diſcipulatum aſſumerentur, quod ex *Mat.* IV. 12. *Mar.* I. 14. manifeſtum redditur, *Audito enim quod Iohannes tradebatur*, *divertit* (jam ſecundò) *Chriſtus in Galilæam*, & ibi demum eos *vocavit*. Hic certè, nec *Andream*, qui primus *acceſſit*, nec *Philippum*, qui primus *vocatus*, primus etiam *Chriſtum* ſecutus eſt (cui igitur πρωτοκλησία planè contigit) quâvis inter compares πρεσβείᾳ, quavis præ aliis collegis *primogenituræ* prærogativâ gaudentem, videmus, πρῶτος Σίμων, inquit *Matthæus* c.X.2. qui & apud *Marcum primo* loco reponebatur.

§.22. At & tertiò, de *Epiſcopis* ab *Apoſtolis*, non de *Apoſtolis* à *Chriſto conſtitutis*, *hypotheſis D.Blondelli* procedit, nec igitur *fundamento* iſti (ſatis quidem invalido) inniti debuit.

§.23. *Secundò*, ex *Petri* verbis *Act.*I.21. illud probari exiſtimat. At *Petri* verba ſic ſonant, Ἕνα τούτων, *Unum eorum*, *qui omni tempore à baptiſmo Johannis ad diem aſcenſionis Chriſti* συνελθόντων ἡμῖν, in defuncti *Traditoris* loco ſurrogandum eſſe, tandémque ex horum numero ἔστησαν δύο, *Joſephum*, & *Matthiam*, neutrum, in quantum ſciamus, πρωτοκλησίας *prærogativâ* utentem; Et denique (ne quid unquam in hac cauſâ *D.Blondello* proſperè ſucceſſiſſe putaretur) ad *ſortes* deventum eſt, quæ πρωτοκλησίαν à *poſt-nato* non diſtinguunt, ſed tantummodo *propoſiti* divini decretum nobis indicant.

. §.24. At *tertiò*, inquit *D.Blondellus*, *Gentium magiſter Paulus* (ille ſine dubio nullo *primogenituræ* jure gaudens) I.*Tim.*III. 16.V.22.& ex eo *Laodicena Synodus Can:*III. *Nicena*, *Can:*II. *Sardic:*c.X. *Syricius*, *Ep:*III.c.III.*Concilium Arelat:*II.*Can:*I. (Quid verò hæc tanta nomina *decreverunt*? *primogenitum Collegis omnibus præſidere?* Imò poſt tantum conatum, illud tantùm)

tùm)

tium) *Neophytum ab Eccleſiæ regimine arcendum, conceptis verbis ſanxerunt.*

§.25. Verùm advertiſſe debuit *D. Blondellus*, æquè *primogenitum*, quamprimum *naſcatur*, ac *poſt-natum*, νεόφυτον eſſe, nec igitur concludi poſſe, hunc *poſt-natum* non eſſe, qui *novitius* non fuerit, aut illum *novitium* non eſſe, qui *primogenitus* fuit.

§.26. *Quartò*, *Erant*, inquit, *ſummo inter pios omnes in pretio* οἱ πρωτοκληθέντες, *nequis miretur, Andronicum, & Juniam, in Apoſtolis nobiles, quia ante Paulum fuerant in Chriſto. Epænetum, Stephanámque, hoc ab Apoſtolo nomine commendatos, quò* (*l* *fuerant* ἀπαρχὴ τῆς Ἀχαΐας, *cui ſe Corinthii ſubdere tenerentur.*

§.27. Verùm non omnes, qui ante *Paulum* in *Chriſto* fuerunt, cujuſvis *civitatis*, aut *regionis primitiæ* fuerunt, ut nec, qui *ſummo inter pios omnes in pretio* eſt, qui *in Apoſtolis nobiles*, ii ſtatim ſinguli *Presbyterorum collegiis* præficiebantur. Quod unicum *hypotheſi* ejus profuturum erat. Si verò *Epænetum* æquè, *Stephanámque Achaici* cujuſvis *Presbyterii* προεστῶτας fuiſſe exiſtimet, *bicipitem* planè *Parnaſſum* in cognominem *Presbyterorum conſeſſum* migrantem, ſomniaſſe par erit.

§.28. Interea, ſi *Stephanæ* familiæ (ea enim ἀπαρχὴ Ἀχαΐας, 1. *Cor.* XVI. 18. dicebatur) *Corinthii* ſe ſubdere tenerentur, non tamen *Epæneto* tenebantur, *Ro.* XVI. 5. imò nec *integræ familiæ* inter πρωτοτοκόντας πρεσβεῖα attribuenda erit.

§.29. Denique de *Stephanæ familiâ* dicitur, ἔταξαν ἑαυτοὺς εἰς τὴν διακονίαν τοῖς ἁγίοις, & ob id demum, reverentiam aliquam, & ὑποταγὴν iis deberi, non ideò tantùm, quòd ἀπαρχὴ eſſent.

§.30. *Quintò*, Illud *ad elogium ob fidem diſperſorum Judæorum feciſſe* affirmat *D. Blondellus*, *quòd eos à Deo ad verbum veritatis genitos* εἰς τὸ εἶναι ἀπαρχήν τινα τῶν αὐτοῦ κτισμάτων *ſcripſit Iacobus*, c. I. 18. *Eorúmque* 14. *Myriadas primitias Deo Agnóque ſacratos dixit Iohannes.*

§.31. At verò, nec iſtos omnes *Iudæorum fideles* apud *Iacobum*, nec 14. *Myriadas* apud *Iohannem*, totidem *Presbyterorum conſeſſibus præſediſſe*, putavit *D. Blondellus*, nimis certè luſorius in re ſeriâ.

§.32. Unicum adhuc ſupereſt, quo obiter uti *D. Blondellus* voluit, ex antiquitate petitum teſtimonium, *Canon* ſcil: 4us *Nicenus*, quo, ut illi videtur, *mos* hic *immutatus* perhibetur. Sic enim in recenſendis *Pſeud-Ambroſii* verbis [*immutata eſt ratio, proſpiciente concilio, ut non ordo, ſed meritum crearet Epiſcopum*]

ad

ad vocem [*concilio*] *Nicen. Can:* 4. in margine apponendum *duxit. Idem à *Cl: Salmaſio*, in *Apparatu*, prolixiùs factum eſt. * *Apol:* p. 49.

§.33. At piget dicere, quàm ſine omni rationis ſpecie, *Canone* iſto *mos* ille *immutatus* dicatur. Videatur *Canon.* Ἐπίσκοπον προσήκει μάλιστα μὲν ὑπὸ πάντων τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ καθίστασθαι, &c. *Integer Canon* illud unum curat, ne *Episcopus ſine tribus* ad minimum *Epiſcopis, cum conſenſu omnium totius Provinciæ Epiſcoporum ordinetur.* At 1mo. quid illud πρὸς Διόνυσον, quid ad hujus *moris immutationem* pertinet? Certè vix potuit longiùs abeſſe.

§.34. Secundò *Epiſcoporum per Provinciæ Epiſcopos Ordinationes* omnes, quarum ante *Concilium Nicenum* ſatis crebra mentio eſt, hoc ab illis deridiculo confictum eſſe monſtrant. Imò *tertiò*, ne plura in re manifeſtâ accumulem, cùm *Concilium Nicenum An. Chi.* CCCXXV. hæc decreverit, *mos* verò iſte, ipſo * *D. Blondello* fatente, *An. Chi.* CXXXV. *immutatus* ſit, quæ demum hæc temporum confuſio erit, ſi *Canone* iſto *mos* ille *immutatus* dicatur? * *Præf:* p. 11.

§.35. Et ſic tandem experti ſumus, quid ſit [*ex intimo antiquitatis ſinu argumenta petere.*]

CAP. VI.

Secunda, & Tertia Blondelli concluſio. Differentia inter Epiſcoporum, & graduum conſtitutionem.

§.1. QUod verò ſecundo loco ex hoc *Clementis* commate concluſit *D. Blondellus*, illud ex parte verum eſt, *binos tantum Cleri gradus illic recenſeri, Epiſcoporum, & Diaconorum.* At in *Epiſcopis Presbyteros fuiſſe*, cùm tale nihil apud *Clementem* reperiatur, illud ex propriis mentis ſuæ *ideis* exſcripſiſſe putandus eſt *D. Blondellus.*

§.2. Denique, quod ad *tertium D. Blondelli corollarium* attinet, mirum eſt, quòd vel ſic ſibi, aut à ſe aliis, imponi permitteret: Ubinam, quæſo, illud *Clemens* affirmavit? *Apoſtolos, binorum illorum graduum inſtitutores, ſolâ oraculi prophetici authoritate permotos fuiſſe?* Ait certè, *Apoſtolos*, aliquos in *Epiſcopos*, alios in *Diaconos conſtituiſſe*, δοκιμάσαντες τῷ πνεύματι.

§.3. At 1. hoc erat *perſonas conſtituere*, non *inſtituere* ipſos *gradus.* De eâ *graduum inſtitutione*, nihil hoc loco *Clemens*, niſi quod in priori *periodi* parte dictum fuit, ut *Chriſtum à Deo*, ſic *Apoſtolos à Chriſto*, & *Epiſcopos* demum ab *Apoſtolis miſſos*, &

conſtitutos eſſe, &, quod prætereundum non eſt, non ad *conſtitutionem graduum*, ſed ad *dijudicationem perſonarum*, an *idonei*, vel minùs *idonei* eſſent, iſta πνεύματ@ δοκιμασία pertinebat.

§.4. Imò 2do. Si *oraculi prophetici authoritas*, ad hos etiam *gradus* inſtituendos, eos permoverit, nihil tamen impedit, quin & cum *authoritate oraculi prophetici*, alii etiam *Veteris Teſtamenti ritus*, & *exemplaria* pulcherrimè conſentiant, quæ tamen *Clementem* hîc memorare nulla neceſſitas cogebat; ſatis omnes novimus, quàm nihil concludat *Argumentum* à *teſtimonio negativum*.

At & 3^tio^. Quis adeò *vecors* unquam fuit, ut hîc, ubi *ſolorum Epiſcoporum*, & *Diaconorum* ſine *Presbyteris* mentio à *Clemente* facta eſt, *exemplum Moſis Septuaginta Seniores cooptantis*, aut *Synagogæ Miniſtros in Pontificem*, *Sacerdotes*, *Levitas diſtinguentis*, aut *Chriſti Septuaginta diſcipulos duodecim Apoſtolis ſuccenturiantis*, *Lectoribus* ſuis tam inficetè obtrudat, atque ad rem iſtam rectè accommodari ſomniet? Certè eæ ſingulæ *trium*, non *duorum Eccleſiæ graduum*, imagines & umbræ cenſendæ ſunt, nec ſine *dementiâ* quâdam, *binorum* mentioni coaptari, aut adjici potuerunt. Quod igitur factum non eſſe, *Clementi* neutiquam imputamus, ſed *D. Blondello* dicam hanc juſtiſſimè inſcribimus, quòd, talibus obſervationibus teſtimoniiſque per vim ad ſuas partes pertractis, librum, ſeu nimis intumeſcentem, ampliandum exiſtimaverit. Diutiùs certè, quàm par fuit, iſtis immorati ſumus, non ſic denuò moleſtiam nobis, lectori tædium adaucturi.

Cap. VII.

Tertium teſtimonium. Epiſcopi ex Iſaiâ פקיד, נגש. *Judaicorum forenſium rituum ad Eccleſiaſticos Chriſtianorum accommodatio. Excuſatus Clemens. Quartum teſtimonium. Forma hæc Regiminis à præcepto divino. Quintum Teſtimonium.* Μεταξὺ. Ἐπινομὴ. *Immediato ſpiritus impulſu Epiſcopi in Achaia conſtituti, & ſucceſſores aſſignati. Populi acceptatio à Blondello ficta.* Προσφέρειν δῶρα. *Blondelli duæ concluſiones infirmæ, Quatuor aliæ à nobis conceſſæ.*

§.1. TErtium *Teſtimonium*, Ἐκ πολλῶν, inquit *Clemens*, χρόνων ἐγέγραπτο περὶ ἐπισκόπων, καὶ διακόνων, Καταςήσω τοὺς ἐπισκόπους αὐτῶν ἐν δικαιοσύνῃ, καὶ τοὺς διακόνους αὐτῶν ἐν πίστει, *A multis temporibus ſcriptum eſt de Epiſcopis & Diaconis. Conſtituam Epiſcopos eorum in juſtitiâ, & Diaconos in fide.*

§.2. Hic quàm idoneè *vir Apoſtolicus* ἐπισκόπων & διακόνων mentionem, ex *Græco* * *Iſaia Interprete* petitam, ad propoſitum ſuum accommodaverit, paucis diſpiciemus.

* *Iſa*:c.LX.17.

§.3. Et primò illud agnoſci debet, verba, quæ *Clemens* ex *Iſaiâ* laudaverat, in codicibus noſtris *Græcis* hodiè non reperiri, ut nec apud *Irenæum*, l.III.c.44. ſed eorum vice repoſita eſſe, [Καὶ δώσω τοὺς ἄρχοντάς σου ἐν εἰρήνῃ, καὶ τοὺς ἐπισκόπους σου ἐν δικαιοσύνῃ] *Clementinam* interim lectionem, *antiquiorem*, & ex codice, quo *Apoſtoli* utebantur, vetuſtiſſimo petitam, ideóque hodiernæ noſtræ longè præferendam, *Hebræus*, ſi conſulatur, ſatis monſtrat. In eo ſic legimus וְשַׂמְתִּי פְקֻדָּתֵךְ שָׁלוֹם ׃ וְנֹגְשַׂיִךְ צְדָקָה, ubi licet פקיד per ἄρχων reddi ſatis fœliciter poſſet, cùm alibi, ut prius diximus, ἐπιστάτης, & κωμάρχης reddatur, neutiquam tamen נגש per ἐπίσκοπον reddi potuit, at è contra & פקיד per ἐπίσκοπος, novem vicibus redditur, ideóque hoc decimo loco ſic reddi debuit, & נגש per ἐργοδιώκτην & φορολόγον, & πράκτορα (inferiorum officiorum nomina) ſubinde vertitur, Imò cum ἐπιστάτης *Præfectus* ſemel reddatur *Ex*:V. 14. pro *operarum exactore*, qui, cùm *Iſraelitis* præficeretur, *Pharaoni* tamen ſubjiciebatur, clariſſimè ſumitur.

§.4. Secundò itidem ſtatuendum eſt, *Iſaia* verba ſic intelligenda eſſe, ut, primariò ad *Judices Judæorum*, & ipſorum *miniſtros* pertineant, quales in *omnibus civitatibus*, juſſu *Domini*, *conſtitutos* videmus, *De*[illegible]XVI.18. *Judices*, inquit, *& officiarios conſtitues tibi in omnibus portis*; Quo tamen non obſtante,

§.5. *Tertiò*, æquiſſimum erit & *ſacrorum Scriptorum* genio valdè conſentaneum, ut, quod primariò in *Judæorum foro* locum habuerit, *ſecundariò* ad *Chriſti Eccleſiam* accommodetur. Illud ab *Apoſtolis* ipſis & *Evangeliorum ſcriptoribus* non rarò factum videmus, nec igitur *Clementi* neganda libertas iſta, qui voculas illas duas *Chriſtianâ* civitate jam (ante ſcriptam hanc *Epiſtolam*) donatas, & à *Paulo* ſimul poſitas, *Phil.* I. 1. apud *Græcum Iſaiæ Interpretem*, cujus authoritas, apud *Helleniſtas*, ipſóſque, ad quos ſcribebat, *Corinthios*, multùm valèbat, repererat.

§.6. *Quartò* igitur, Licèt huic *Iſaiæ vaticinio*, ut columnæ, aut tibicini ſuo, ſingularis in *Eccleſiâ Epiſcopatus* non innitatur, verè tamen à *Clemente* dici potuit, τοῦτο οὐ καινῶς, *nihil ab Apoſtolis novitium* fieri, qui *Epiſcopos*, & *Diaconos* in *Eccleſiis* quibuſque conſtituebant, cùm *Judices* & *officiarii* à *Deo* ipſo per *Moſem* inter *Judeos* in omnibus *civitatibus* creati (viva hujus regiminis *Eccleſiaſtici* imago) his ipſis nominibus jamdiu inſignirentur.

§.7. *Quartum teſtimonium*, Καὶ τί θαυμαστὸν, εἰ καὶ ἐν Χριστῷ πιστευθέντες παρὰ Θεοῦ ἔργον τοῦτο, κατέστησαν τοὺς προειρημένους; *Et quid mirum, ſi quibus opus hoc à Deo in Chriſto concreditum eſt, ii conſtituerint prædictos?* Hoc igitur, *Præpoſitos*, & *Miniſtros Eccleſiæ conſtituendi* opus *Apoſtolis* à *Deo* in *Chriſto concreditum* fuit, Ex quo ſequetur, Hanc in *Epiſcopis*, & *Diaconis* fundatam *regiminis* formam, *præcepto divino* non minùs adſcribendam eſſe, quàm ſi in *ſingulis civitatibus Epiſcopos* & *Diaconos Chriſtus* ipſe conſtituiſſet.

§.8. *Quintum*, (& illud ſanè illuſtriſſimum, *teſtimonium*) ſic ſe habet, Οἱ Ἀπόστολοι ἡμῶν ἔγνωσαν διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι ἔρις ἔσται ἐπὶ τοῦ ὀνόματος τῆς ἐπισκοπῆς, διὰ ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν, πρόγνωσιν εἰληφότες τελείαν, κατέστησαν τοὺς προειρημένους, (ſcil: ἐπισκόπους καὶ διακόνους τῶν μελλόντων πιστεύειν) καὶ μεταξὺ ἐπινομὴν δεδώκασιν, ὅπως, ἐὰν κοιμηθῶσι, διαδέξωνται ἕτεροι δεδοκιμασμένοι ἄνδρες (i. e. quos ut prædixerat τῷ πνεύματι ἐδοκίμασαν) τὴν λειτουργίαν αὐτῶν, *Apoſtoli noſtri per Jeſum Chriſtum dominum noſtrum cognoverant* (*Chriſto* ipſo, ut videtur, prædicente) *contentionem de Epiſcopatus nomine orituram eſſe* (ſcilicet aut de *dignitate* (ut ὄνομα ſignificat ἀξίωμα) & *authoritate Epiſcopali* in *Eccleſiâ*, aut de *re* ipſâ, adeóque de *nomine* rem ipſam, *ſuperioritatem* & *præfecturam* denotante) *Ob hanc igitur cauſam, cùm perfectam præcognitionem* (à *Chriſto* ſcilicet præmonente) *accepiſſent* (talem nempe futuram eſſe de *Epiſcopatu* ἔριδα, ſeu ad ejiciendum ex *Eccleſiâ Sacerrimum Ordinem*, ſeu ad illud, quod jam conſtituebatur, quoviſmodo immutandum, aut intervertendum) ut venienti malo occurrerent, *prædictos* (Epiſcopos & Diaconos) *conſtituerunt*, & *poſtea* (ſic enim μεταξὺ in verbis proximè ſequentibus, ut & in *Epiſtolâ Barnabæ*, cum *Jacob* λαοῦ τοῦ μεταξὺ *populi poſt futuri* typus dicitur, §.10. & *Act.*XIII. 42. explicatiùs [εἰς τὸ μεταξὺ] ſignificat) aut * *ſeriem*, aut *modum ſucceſſionis*, aut *catalogum*, aut *diſtributionem*, aut fortè *ordinationem* dederunt, *ut, cùm illi*

---

* *Vox* ἐπινομὴ *alibi apud authores non reperitur, poteſt fortaſſis Ordinandorum ſeriem, ſucceſſionem,* διαδοχὴν *ſignificare (quomodo apud Heſychium* ἐπίνομοι κληρονόμοι *dicuntur, cui conſentaneum eſt ut* ἐπινομὴ κληρονομίαν *ſignificet) ſic ut ex ſequentibus explicari poſſit.* ὅπως διαδέξωνται ἕτεροι, *ut alii ſuccedant &c. Poteſt iſtius ſucceſſionis jus, ac modum,* ὅπως *ut, vel quemadmodum alii de natis ſuccedant, ſcilicet ut* δεδοκιμασμένοι ἄνδρες *perpetuâ ſucceſſionis ſerie ordinarentur; Poteſt & Catalogum, Album, matriculam,* ἱερατικὸν κανόνα *denotare; Poteſt & diſtributionem (ab* ἐπινέμω *diſtribuo) i.e. diſtribuendorum ad ſingula, aut Epiſcoporum, aut Diaconorum munera deſcriptionem ſignificare, ſic ut Heſychio* ἐπινέμησις ἐπιμεριϛμὸς *redditur. At & non incredibile eſt* νόμον *&* διαταγὴν, *ordinationem, vel conſtitutionem eâ notari.*

vitâ excederent, *alii probati viri* (quos ſcilicet eodem *prophetico*, quem prædixerat, *ſpiritu approbaverant*) *huic miniſterio*, aut officio *ſuccederent*.

§.9. Patet hic immediato *Spiritus Divini impulſu* in *ſingulis Eccleſiis*, adeóque *Corinthi*, & in reliquis *Achaiæ civitatibus Epiſcopos conſtitutos* eſſe, (ſolis *Diaconis* iis adjunctis) eodémque *prophetiæ*, aut *revelationis divinæ* juſſu, *ſucceſſores* illis poſt *diſceſſum* ipſorum, aſſignatos eſſe, ſic ſcilicet *Eccleſiæ paci* conſulente, & præcavente *Chriſto*, ne *Epiſcopalis dignitas* ad *unitatem Eccleſiæ* conſervandam inſtituta, *ambitioſorum* & *æmulorum* oculos ad ſe trahens, μῆλον ἔριδος quovis modo fieret.

§.10. Ex hoc *Epiſcoporum conſtituendorum* ritu ab *Apoſtolis* & *Apoſtolicis* viris hactenus obſervato, στασιαστῶν *molimina* fortiter retundit *Clemens* in ſequentibus, Τοὺς οὖν κατασταθέντας ὑπ' ἐκείνων, ἢ μεταξὺ ὑφ' ἑτέρων ἐλλογίμων ἀνδρῶν, συνευδοκησάσης τῆς ἐκκλησίας πάσης, καὶ λειτουργήσαντας ἀμέμπτως τῷ ποιμνίῳ τοῦ Χριστοῦ μετὰ ταπεινοφροσύνης, ἡσύχως καὶ ἀβαναύσως, μεμαρτυρημένους τε πολλοῖς χρόνοις ὑπὸ πάντων, τούτους οὐ δικαίως νομίζομεν ἀποβάλλεσθαι τῆς λειτουργίας: *Ab illis igitur* (i. e. ab *Apoſtolis* ipſis) *vel poſtea ab aliis illuſtribus* (i. e. *Apoſtolicis*, & *Spiritu Dei approbatis*) *viris conſtitutos applaudente*, *aut congratulante tota Eccleſiâ* (nihil hic de *acceptatione totius Eccleſiæ*, ſine quâ *Epiſcopos* & *Diaconos* ab *Apoſtolis* & *Apoſtolicis viris conſtitutos non eſſe* ex hoc loco concludit [*] *D. Blondellus*, quaſi qui ex *Dei juſſu*, & *approbatione conſtituebantur*, *populi* etiam *acceptatione* indigere putandi eſſent) *quique jam Chriſti gregi inculpatè*, *quietè*, *& ingenuè inſervierint*, *& ab omnibus jamdiu teſtimonium & laudem reportaverint*, *hos non juſtè* (imò *injuſtiſſimè*) *officio aut miniſterio ſuo deturbari putamus*. Ἁμαρτία γὰρ οὐ μικρὰ ἡμῖν ἔσται, ἐὰν τοὺς ἀμέμπτως καὶ ὁσίως προσενέγκοντας τὰ δῶρα, τῆς ἐπισκοπῆς ἀποβάλλωμεν, *ſcelus enim non exiguum nobis erit*, *ſi inculpatè ſanctéque dona* (i. e. *ſacrificia Chriſtiana*, quæ ſolus, inquit *Juſtinus*, ἀρεστῶς Θεῷ προσφέρει) *offerentes*, *ab Epiſcopatu dejiciamus*. Omnia iterum clariſſima, & quæ omnem in *Eccleſiâ Dei authoritatem*, in *Epiſcopi* manus traditam fuiſſe confirment.

§.1. Quò itidem & ſequentia ſpectant, Μακάριοι, inquit, οἱ προοδοιπορήσαντες πρεσβύτεροι, *Beati Seniores* (ſeu *Epiſcopi* qui ante has procellas pacatè *obdormiverant*) *qui*, *emenſo vitæ ſtadio*, *ante has* στασιαστῶν *turbas exceſſerunt*, οἵτινες ἔγκαρπον καὶ τελείαν ἔσχον τὴν ἀνάλυσιν, *quotquot* [*] *perfectam & fructuoſam diſſolutionem conſequebantur*,

---

[*] *Apol*: p. 11.

[*] *Cum Martyrio*, *iſtâ Chriſti athletarum* τελειώσει, *conjunctam*.

ſequebantur, οὐ γὰρ εὐλαβοῦνται, μή τις αὐτοὺς μεταστήσῃ ἀπὸ τοῦ ἱδρυμένου αὐτοῖς τόπου, *Illis enim metuendum non eſt, ne quis eos loco aut ſede, in quâ locati ſunt, deturbet.*

§.12. Quàm probè hinc *octo* corollaria concinnaverit *D. Blondellus*, quibus artibus falſa veris intertexenda curaverit, facilè ex prædictis æſtimabitur; In illis quartum eſt, *Epiſcopos qui fraternitati* (at cur non *Eccleſiæ?*) *per ſingulas urbes præfecti ſunt unà plures fuiſſe*, Sextum, *Presbyteros quoſque dona obtuliſſe, Epiſcopatu functos, adeóque veri nominis Epiſcopos fuiſſe.* *Apol: p.11.*

§.13. At monendus eſt vir oculatiſſimus, qui me monitore non indiguit, nec *plures* illos totius *Achaiæ Epiſcopos*, unius ſtatim *urbis Præfectos* dicendos eſſe, Nec ex πρεσβυτέρων (voculæ πολυσήμου) pro *Epiſcopis ſingularibus* uſu, ad *Epiſcoporum*, & *Presbyterorum*, quos nunc dicimus, ἰσοτιμίαν, valere argumentum.

§.14. Cætera verò, quæ ex hoc loco rectè concluſa ſunt, 1. *Eccleſiaſtici regiminis formam nuſquam ab Apoſtolis immutatam eſſe*, 2. *Toto eorum tempore, & (poſtquam conſummati ſunt) intermedio, ſub eorum diſcipulis, Eccleſiæ cujuſq; regimen penes Epiſcopos & Diaconos in commune fuiſſe* (modò per illud ſuum [*in commune*] *Clementi* obtruſum, nullam ſive *ordinis*, ſive *authoritatis* paritatem ipſe intelligit, & nobis per *Epiſcopos*, aut *plures* ſucceſſivè in eadem civitate, aut *plurium* quidem *civitatum* in eâdem *Provinciâ* ſimul *plures* intelligendi licentiam permittat) 3. *Presbyteros eoſdem miniſterio ritè functos nequaquam deturbandos fuiſſe*, (imò nec ad *populi arbitrium*, ſi minus rectè *officio* functi iis videantur) 4. *Corinthios hoc nomine violatæ fraternitatis* (licèt ejus rei nulla in *Clementis* verbis mentio occurrat, ſed tantùm, οὐ δικαίως fieri dicatur, i.e. *Eccleſiæ* ſine dubio violatæ) *reos, quòd aliquos ex adminiſtratione tranſduxiſſent* (ſic ille [μετηγάγετε λειτουργίας, i.e. *miniſterio moviſtis*] reddendum maluit) *D. Blondello* lubentiſſimè largimur, nec quicquam cauſæ noſtræ decreſcere opinamur, ſi hæc omnia ex *tripode* protuliſſe *virum doctiſſimum* agnoſcamus. De *tertio* interim, quod unicum reſtat, [*Epiſcopos & Diaconos ab Apoſtolis Apoſtolicíſque viris nunquam, niſi totâ acceptante Eccleſia, conſtitutos*] quid ſentiendum ſit, * prædiximus. * §.10.

Cap. VIII.

Plures πρεσβυτέρων pro Epiſcopis Achaiæ mentiones. Poteſtas plebis circa ſacra, ſine omni rationis ſpecie à Blondello aſſerta.

§.1. PLura adhuc apud *Clementem* ſuperſunt, in quibus πρεσβυτέρων (quos nos totius *Achaiæ Epiſcopos* fuiſſe jam antè monſtravimus) mentio facta eſt, quæ hîc etiam apponenda erunt. *Primò*, Αἰσχρὰ, inquit, ϗ λίαν αἰσχρὰ -- τὴν βεβαιοτάτην ϗ ἀρχαίαν Κορινθίων ἐκκλησίαν, δι' ἓν ἢ δύο πρόσωπα στασιάζειν πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους. *Turpe, imò valdè turpe eſt, firmiſſimam & antiquam Corinthiorum Eccleſiam* (de quâ αὐτόπτης *Hegeſippus* apud * *Euſebium*, ἐπέμενεν ἡ ἐκκλησία τῶν Κορινθίων ἐν τῷ ὀρθῷ λόγῳ μέχρι Πρίμου ἐπισκοπεύοντος ἐν Κορίνθῳ) *propter unam aut alteram perſonam adverſus ſeniores ſeditionem concitare*, Illud eſt στασιάζειν, quod priùs per [κατασταθέντας ὑπ' Ἀποστόλων &c. λειτουργίας, & ἐπισκοπῆς ἀποβάλλειν, ut & per τετιμημένους λειτουργίας μεταγαγεῖν] edixerat.

* l. IV. c. κβ'.

§.2. Hic interim more ſuo *D. Blondellus* vera falſis immiſcens, quatuor itidem nobis cudit *corollaria*, quibus, cùm *incognitum tunc temporis Epiſcopum fuiſſe*, & *Presbyterorum in commune miniſtrantium regimini ſubditam fraternitatem*, ſine omni probationis ſpecie, ex verbis illis elici cupiat, non eſt quòd nos *aerem* aut *umbram* feriamus.

§.3. *Secundò*, Εἴ τις ἐν ὑμῖν γενναῖος, εὔσπλαγχνος, &c. εἰπάτω, εἰ δι' ἐμὲ στάσις, ϗ ἔρις, ϗ σχίσματα, ἐκχωρῶ, ἄπειμι, οὗ ἐὰν βούλησθε, ϗ ποιῶ τὰ προστασσόμενα ὑπὸ τοῦ πλήθους, μόνον τὸ ποίμνιον Χριστοῦ εἰρηνευέτω μετὰ τῶν καθεσταμένων πρεσβυτέρων. Πολλοὶ ἐξεχώρησαν ἰδίων πόλεων, ἵνα μὴ στασιάζωσιν ἐπὶ πλεῖον, *Siquis inter vos* (quorum gratiâ ſeditio contra *Epiſcopos* orta eſt) *generoſus, aut miſericors, aut Chriſtianâ charitate imbutus eſt, populum tumultuantem ſic alloquatur; Si mei cauſâ ſeditio, contentio, ſchiſmata concitata ſunt, excedo, abeo quocunque me abire vultis, quicquid multitudo præceperit, facturus, modò unum illud curetur, ut ovile Chriſti cum ſenioribus* (*Epiſcopis* illis ab *Apoſtolis, Apoſtolicíſque* viris) *conſtitutis, pace fruatur. Multi quidem* (qui ipſorum cauſâ quietem publicam ſollicitari, aut moveri experti ſunt) *ex civitatibus ſuis ultrò exceſſerunt, ut ulterioris ſeditionis anſa & occaſio omnis partium ſtudioſis præſcinderetur.*

§.4. Ad hæc verba, *Prodigii* inſtar eſt, quod notandum duxit *D. Blondellus*, [*poteſtatem plebis circa ſacra*] (de quâ tandem integram diſſertationem elucubravit) artificiis quibuſcunque aſſerturus. *Hic*,* inquit, *nos monet Clemens*, *fideles etiam de Epiſcopatu aut Presbyterio contendentes; non ab Epiſcopi ſingularis* καὶ ὑπερέχοντος *nutu, ſed à multitudinis præceptis pependiſſe.* * *Apoll: p.* 12.

§.5. Certè, ſi ſeriò rem egerit *D. Blondellus*, de *Presbyteris* ſuis (non de *Epiſcopis* noſtris) actum planè & triumphatum erit, nec enim ab *univerſo* aliquo *Presbyterorum Collegio*, quod ille tam efflictim ardet, ſed à *multitudinis* ſolius arbitrio tum *contendentes* de *Presbyterio*, tum *fideles* omnes *Corinthios* pependiſſe æquè concludendum erit.

§.6. At quis, ſodes, à *fidelibus* de *Epiſcopatu*, ut ais, (contra ipſos ab *Apoſtolis* conſtitutos) *Epiſcopos contendentibus*, quis à *populo* contra *principem* ſuum tumultus ciente, quis à verbis ad retundendam *ſeditionem* ad *plebem* factis, argumenta ad *authoritatem* populo adjudicandam, principi derogandam, duci poſſe exiſtimaverit?

§.7. Imò adhuc *Clementis* manibus iniquior es, *D. Blondelle.* Ille φιλοστοργότατον, ſiqua ſit, *pietatem*, *generoſitatem*, *charitatem* appellat, ut ſi quoviſmodo (licet ſummo cum damno ſuo) inſanam *plebem*, ad debitum *Epiſcopis* ſuis obſequium revocare poſſint, incumbant ſedulò, ſéque *licita* omnia ipſorum gratiâ facere paratos affirment, ultroneas aut *peregrinationes*, aut *exilia* ſuſcepturi, modò ad *pacem Eccleſiæ Chriſti* redire permittatur, modò *Epiſcopis* à *Chriſto* ipſo *Eccleſiis* præpoſitis, ſua dignitas ſarta tecta conſervetur. Tu verò, *D. Blondelle*, ſuaviſſimam hanc, & in ſolorum *Epiſcoporum* gratiam, effictam oratiunculam, perſpicillis, neſcio quibus, perluſtrans, ſerio quidem & conſtanti vultu, *omnia à multitudinis præceptis, non ab Epiſcopi ſingularis nutu pependiſſe concludis.* Quid verò eſt, ſi hoc non ſit, adverſus *Clementem* ex *Clemente* militare, ne dicam contra apertiſſimam lucem cæcutire? Imò, quod adhuc magis dolendum, & ſtupendum eſt, * *D. Blondellus*, quaſi poſt unius paginæ breviculum intervallum ſui planè oblitus eſſet, ſic tandem è ſententiâ *Clementis* concludit, *Eoſdem, qui communi concilio Eccleſiam regebant, Presbyteros, nihil* ἀρχοντικῶς *attentaſſe, ſed multitudinis dicto audientes fuiſſe.* At meminiſſe debuit *vir Doctiſſimus*, non de *Presbyteris*, aut *Epiſcopis* veris, ſed de *fratribus*, aut *fidelibus* (i.e. *Chriſtianis* ad *Clerum* nondum evectis) de *Epiſcopatu*, aut *Presbyterio* contendentibus, *Clementis* verba, ipſo *D. Blondello* arbitro, intelligenda fuiſſe. * p. 13.

§.8. Concludit tandem *Clemens* (& cum hoc teſtimonio *Clementina* hæc noſtra diſſertatiuncula finienda eſt), Ὑμεῖς οὖν οἱ τὴν καταβολὴν τῆς στάσεως ποιήσαντες, ὑποτάγητε τοῖς πρεσβυτέροις, καὶ παιδεύθητε εἰς μετάνοιαν, *Vos igitur qui ſeditionis fundamentum feciſtis, ſenioribus* (i. e. *Epiſcopis* in qualibet *Eccleſiâ*) *veſtris ſubjicimini, & ad reſipiſcentiam erudimini.*

§.9. Ex quibus omnibus ſatis pateſcit, quàm ſine omni veritatis ſpecie concluſerit * *D. Blondellus, nominale tantùm inter Epiſcopos & Presbyteros fuiſſe diſcrimen, reale nullum*, Cùm revera ſolorum (cum *Diaconis*) *Epiſcoporum*, κατὰ πόλεις ſingulas conſtitutorum mentio reperiatur, quandoque ſub ἐπισκόπων, quandoque ſub πρεσβυτέρων titulo, nullo planè *Presbyterorum*, quos hodiè dicimus, nedum *plurium* in eadem *Civitate*, *Epiſcopo* ſuo comparium, aut ἰσοτίμων, indicio, aut veſtigio comparente.

* p.13.

§.10. Et de *Clemente*, & ex divinâ *Epiſtola* ejus (*Epiſcopalis* ordinis firmiſſima *columnâ*) productis teſtimoniis, hactenus dictum eſto.

Cap IX.

Syllabus dicendorum. Hermas. Ejus Cenſura. Teſtimonia ex Herma quatuor nihil Blondellum juvant.

§.1. POſt *Clementem Romanum* ſequuntur apud *D. Blondellum Polycarpus*, *Hermas*, *Pius Papa*, *Eccleſiaſtici regiminis forma, quo tempore Romam advenit Marcion*, Tandémque *Juſtinus*, *Papias*, *Eccleſia Gallicana teſtimonium*, & *Irenæus*. Hos omnes cauſæ ſuæ favere *D. Blondellus* ſibi fortiter perſuadet.

§.2. *Polycarpi* teſtimonia obiter ſe nobis offerentia * jamdudum perluſtrata ſunt, ut & *Papiæ*, & *Irenæi*, & + alibi etiam *Juſtini*. Reliqua jam pauciſſimis perſtringenda ſunt.

* Diſſert: IV. c.22.
+ c.XVI. XVII.

§.3. De *Hermâ*, ſeu libri, qui *Paſtor* inſcribitur, *Authore*, mirum eſt quàm ſine omni lucri, aut mercedis intuitu, moleſtiam ſibi creaverit * *vir Doctiſſimus*. Scripta quidem ejus, *Larvati Prophetæ ſomnia*, ipſum *Scriptorem impurum Dogmatiſten*, *Novatianorum*, & *Pelagianorum fontem*, *Montaniſticarum ſuperſtitionum gurgitem*, diſertè + appellat, &, cùm ſic fecerit, ejus *patrocinio* ſtatim utitur, *Nobis*, inquit, *hoc unum propoſitum eſt antiquiſſimum ſcriptorem* (certè quem *larvatum* dixerat, jam tamen verè *antiquiſſimum*) *de Eccleſiarum ſui temporis ſtatu loquentem audire, impurum* (ante duas lineas) *dogmatiſten*, jam tamen *dignum* ut *audiatur*, & *teſtimonium ferat*.

* Apol: p.16.
+ p.17.

§.4. Non hic lector perſpicillis meis indigebit, ut ſtatuat quid in hâc, aut quâvis demum lite dirimendâ, ab iis expectandum ſit, qui ſub inani φιλαρχαιότητος ſpecie, omnia, quæ ad partes ipſorum quovis artificio trahi poſſunt, ex trivio (ne cum *D. Blondello* dicam, ipſâ *impuritatum* ſentinâ) corradunt, quæ verò ex puriſſimis intemeratæ *Eccleſiæ* fontibus petita contra ipſos militant, ea aut non advertunt, aut uno ſtatim faſtidientis ſtomachi, calami obeliſco conficienda, uno flatu, uno [** Quid tum?*] diſſipanda exiſtimant. *Deus pacis & veritatis, Chriſtianiſſimum puræ & illibatæ Antiquitatis amorem non calamis, ſed intimis mentibus noſtris indere dignetur.* * vid: Diſſ: II, c.24.

§.5. Verùm, ut *D. Blondello* rem gratam faciamus (ut & *Waloni*, qui hunc *impurum dogmatiſten*, *larvatum prophetam*, ut ** Pauli diſcipulum* ſeriò laudat, & eadem omnia, quæ *Blondellus* teſtimonia ex eo ſolenniter producit) per nos licet, *Hermas* loquatur, & *de ſui*, quodcunq; illud fuerit, *temporis ſtatu* liberè teſtetur. * Wal: Meſſ: p.250.

§.6. *Primum teſtimonium* l.I. *Viſ:* 2. Κλήμης πέμψει εἰς τὰς ἔξω πόλεις, σὺ δὲ ἀναγγελεῖς τοῖς πρεσβυτέροις τῆς ἐκκλησίας.

§.7. *Reſpondeo*, 1mo. Quid ſi in *Eccleſiâ Presbyteri* tunc fuerint? Fuerunt itidem & *Epiſcopi*, Talis *Romæ Clemens*, cujus iſtic in prioribus mentio eſt.

§.8. 2do. Quid ſi *univerſæ Eccleſiæ*, aut plurium civitatum ad unam *Metropolim* pertinentium, *Epiſcopi*, hic, ex more ſæculi iſtius, quo *Epiſcopis* πρεσβυτέρων nomen tributum concedimus, Πρεσβύτεροι τῆς Ἐκκλησίας dicantur? Certè ſi utrumvis ſtatuatur (utrumque verò ſtatuendum eſſe eo ævo, quo iſte, quiſquis erat, *dogmatizaverit*, parum dubitamus) ſatis cauſæ noſtræ conſultum putabimus.

§.9. *Secundum teſtimonium l.*II. *Mand:* 8. *Inter Chriſtiani officia recenſet, Majores natu colere, fraternitatem conſervare.*

§.10. Ita quidem. Sed quid inde? Ergóne jam iidem ſunt *Epiſcopi* & *Presbyteri?* Nos certè *Hieratici*, *natu majores*, quicunque illi ſunt, ſeu *Epiſcopi*, ſeu *Presbyteri*, ſeu demum *Laici* canicie venerandi, *colendos*, itémque *fraternitatem*, ſeu cum *fratribus unionem* omnem, *conſervandam* putamus, ſed ex eo nihil contra ſuperioritatem *Epiſcoporum* concludi poſſe confidimus.

§.11. At *ubique*, inquit *D. Blondellus*, *communi Seniorum Concilio Romæ regi ſolitam fraternitatem inſinuat.*

§.12. *Inſinuat*, ſed quibus demum verborum involucris? Dicatur apertè, certè non his, quæ à *D. Blondello* apponuntur, nec quidem aliis uſpiam, Siqua enim ſummæ diligentiæ viro ſpes talis affulſerat, ſtyli eum ſui non adeò parcum novimus, ut lectori ſuo ea inviſurus fuiſſet. At 2do. ſi illud concedatur (quod tamen nullatenus concedendum nobis perſuaſit, aut *Paſtor*, aut *Blondellus*) nihil tamen nobis, *commune Seniorum conſilium* officiet, quamdiu *Clemens ſingularis Romæ Epiſcopus*, qui ad regendam *Eccleſiam* hoc *conſilio* uti potuit, nobis ereptus non fuerit.

§.13. *Tertium teſtimonium Viſ:* III. *hæc*, inquit, *habet. Lapides quadrati & albi* &c. *ſunt Apoſtoli & Epiſcopi & Doctores & Miniſtri, qui ingreſſi ſunt in Clementiâ Dei, & Epiſcopatum geſſerunt & docuerunt & miniſtraverunt*, Et l.III. *ſim:9. Tales ſunt qui crediderunt quidem Epiſcopi,* i.e. *Præſides Eccleſiarum, alii vero,* &c. Et deinde, *qui Præſides ſunt miniſteriorum.* Hîc *utroque,* inquit *Blondellus, loco Cleri, poſt Apoſtolos, duos tantùm gradus facit, Epiſcoporum, qui Eccleſiis, Diaconorum, qui miniſteriis præſunt.*

§. 14. Liberè igitur *D. Blondellus* hujus teſtimonii beneficio fruatur, ſibíque prolixè gratuletur, Certè ſiquid exinde *Presbyteris* ipſius minùs fauſti obvenerit, quorum nulla planè hîc mentio eſt, *Blondello* ſic jubenti imputandum erit. Nobis interim *Epiſcopi* incolumes manent, iíque *Eccleſiarum Præſides*, nec unius *Eccleſiæ plures* compares, ſed *ſingulis Eccleſiis* accommodati *ſinguli Epiſcopi, Epiſcopatum* geſſiſſe permittuntur; Nihil cauſæ noſtræ optatius dici potuit, nihil *Clementis Romani* dicto de conſtitutis ab *Apoſtolis* κατὰ πόλιν *Epiſcopis* & *Diaconis* convenientius.

§.15. *Quartum. Idem*, inquit l.II. *Mand:* 12. *Quem Spiritus terreſtris, vacuus, & fatuus, non habens virtutem, agit, his notis dignoſci vult, Exaltat ſe, & vult primam cathedram habere*, &c. Et l.III. *Sim:*8. *Qui virides quidem virgas & ſciſſuras habentes tradiderunt, fideles ſemper fuerunt, & boni, ſed habentes inter ſe quandam invidiam, & contentionem de Principatu & dignitate, Verùm omnes hi inſipientes ſunt, & fatui, qui habent inter ſe æmulationem de principatu,* &c. *Vita etiam eorum, qui cuſtodiunt mandata Domini, in mandatis conſiſtit, non in principatu, aut aliquâ dignitate, per patientiam enim & humilitatem animæ, vitam homines conſequentur, per ſeditiones verò & contemptum legis, mortem ſibi acquirunt.*

§.16. Certè hoc tanto conatu nihil adhuc *novum*, aut quod *Prælaticis* minùs faveat, productum videmus. Omnia contra *contentionem, æmulationem, ambitionem,* φιλοπρωτείαν ſatis ſobriè prolata, nec, ut ab *impuro dogmatiſte* expectandum erat, nihil contra *Epiſcopalis ordinis*, aut *officii dignitatem*, quam potius ſub *Primæ cathedræ*, *Principatus*, *dignitatis* mentione aſſertam videmus, & ab hoc ipſo *larvato prophetâ* confirmatam.

§.17. Quæ verò de *Diotrephis* φιλοπρωτείᾳ * fuſè diſſeruimus, omnia ad hanc rem ſatis commodè reponi poſſent, ſi iſtis vacaremus.

* *Diſſert:* I. c. 13.

Cap. X.

Pii Papæ teſtimonia nihil Bloudello proſunt. Πρωτοταγέντων *jus. Blondelli ſyllogiſmus in ipſum retorquetur. Præfectus Eccleſiæ, Chriſti tamen ſervus.*

§.1. SUccedit *Pius Papa: anno*, inquit, *Domini* 146. *in Hygini locum ſuffectus, anno* 150. *Martyrium paſſus* (qui ideò & ipſe *Epiſcopus Romæ decimus* fuit, & poſt *Blondellianam æram* ſcripſit, qua, ipſo fatente, *caput extulerat Epiſcopatus*) Et certè ſi ab illo contra *Epiſcoporum ſuperioritatem* teſtimonia *Blondello* ſuppetant, quid eſt, quod de eo non ſperent, qui patrocinio ejus utuntur, quid nos *Prælatici* non metuamus?

§.2. Hic, inquit, *Pius Hygino poſt* 4. *annorum vacationem ſuffectus eſt.* Illud verène an ſecus dictum ſit, cauſæ noſtræ non intereſt, Nec igitur de talibus litigamus; At *hujus*, inquit, *tempore*, πρωτοκαθεδρίας ϗ ἐπισκοπῆς *prærogativa, quæ paſſim antiquiſſimo inter Presbyteros jure quodam naturæ, reſervata fuerat, in alios jure electionis ac ſuffragiorum transferri cœpit.* Itidem in re iſtâ nos nemini litem moturos pollicebamur, verùm ſi 1mo. certum fuerit, *Hyginum clerum compoſuiſſe, gradúſque primum diſtribuiſſe*; ſi 2do. (ut *Juſtus Viennæ à fratribus conſtitutus, & Collobio Epiſcoporum veſtitus à Pio dicitur, ideóque Presbyteri & Diaconi eum obſervare jubentur*, ſic) ipſe *Pius ſuffragiis Eccleſiæ communibus ad Epiſcopatum aut Præfecturam electus fuerit* (quæ duo *D. Blondellum* fatentem habemus) ſequetur illud, *Pium* quidem ex *primogenituræ jure Hygino non ſucceſſiſſe*, ideóque aut talem in *Eccleſia ſuccedendi morem* nunquam viguiſſe (quod ſatis in prioribus manifeſtum redditum eſt) aut ante *Pii* ſcriptam *Epiſtolam* immutatam eſſe.

§.3. At quicquid hâc in re, aut affirmetur, aut negetur, *Pius* ſine dubio *Epiſcopus* fuit, *Juſtúſque* ſic *ſupra Presbyteros*, ipſâ *Epiſcopalis ordinis* prærogativâ, *efferri* ab eo dictus, ut eum *Presbyteri obſervare jubeantur.* Et quid, quæſo, lucelli ex hoc tam importuno molimine *D. Blondello* accreviſſe putandum eſt? Certè in contrarium luculenter omnia. Ne quis tamen *Epiſcopali gradu, & priſtino jure, ob inſtitutum &c. propoſitum, dejectos Presbyteros putet, Apoſtolicos*, inquit, *viros, quotquot ad ſua tempora gregem paverant, generali Presbyterorum nomine, more majorum nuncupat. Presbyteri illi*, inquit, *qui ab Apoſtolis educati uſque ad nos pervenerunt*, &c. & *Ep:* II. *Presbyteri & Diaconi non ut majorem, ſed ut miniſtrum Chriſti te obſervent.*

§. 4. Ex his *Pii* dictis *ſyllogiſmum* ſtatim ovans nectit *D. Blondellus, Quiſquis à Presbyteris Epiſcopum ut majorem obſervandum negat, is revera Presbyteris parem—— agnoſcit, At Pius à Presbyteris Viennenſibus Juſtum Epiſcopum ut majorem obſervandum negat, Ergo——*

§. 5. Quiſnámne verò hoc ſeriò à *D. Blondello* factum putabit? Si putaverit, recordetur, quæſo, quæ hic de *Presbyterorum*, eadem etiam de *Diaconorum* obſervantiâ dici; *Presbyteri*, inquit, *& Diaconi te obſervent.* Eâdem igitur ratione, eodem *medio Epiſcopum Viennenſem*, adeóque ipſos *Blondellianos Presbyteros Diaconis* exæquatos ex *Pii* verbis concluſuri ſumus. *Quiſquis à Diaconis Epiſcopum ut majorem obſervandum negat, is revera Diaconis parem agnoſcit. At Pius à Diaconis Viennenſibus Juſtum Epiſcopum, ut majorem, obſervandum negat, Ergo Pius Diaconis parem Epiſcopum agnoviſſe putandus eſt.* Vides, *Lector*, quid ſit καμμύοντα πυκτεύειν, nec curare quibus demum *ictibus* ipſi pateamus, modò nos alios feriiſſe videamur.

§ 6. Verùm 2do. Nihil ex hoc *Pii* dicto ſeu *Epiſcopis* ſeu *Presbyteris* metuendum eſt. *Epiſcopus* certè *Presbyteris* & *Diaconis major* fuit, at & ipſe *Chriſti miniſter*, eóque magis ab *inferioribus obſervandus*, quòd ipſe *Chriſto*, quàm, quòd illi *inferiores inſerviant*. Ipſe quippe *Chriſtus diſcipulis* ſuis *major*, idem ſe κύριον *Dominum* eſſe affirmat, & ita ab illis appellari, & ut *Dominum obſervari* permiſit, cùm tamen & ipſe illis *miniſtraverit, pedes laverit*, illis *Epiſcopalis* non *faſtus*, ſed *humilitatis, charitatis, modeſtiæ* ὑπογραμμὸν exhibens. Ideóque, quiſquis ἐν ὑμῖν μείζων, in *Eccleſiâ Chriſti* aliis *major* fuerit, *Lu.* XXII. 26. quiſquis ἡγούμενος *præfectus*, γινέσθω ὡς νεώτερος, ὡς ὁ διακονῶν, *fiat ut junior, & ut qui miniſtrat*, Et ſic certè *Epiſcopis* locutum *Chriſtum* nos *Prælatici* fatemur, nec quenquam ad *Chriſti exemplar* efformaſſe vitam cenſemus, qui non *obſervantiam* omnem ſibi, non ut *majori*, ſed ut *miniſtro Chriſti* præſtari expectet.

§. 7.

§.7. At rurſus *Pius adverſus eos qui Eccleſias communi Preſbyterii totius conſilio regendas non putant, longè alium Patrum fuiſſe morem docet*, hac *ſalutationis* formulà, *Salutat te Senatus pauper Chriſti apud Romam conſtitutus, &c.*

§.8. Piget talibus immorari, crambénque toties recoctam *Lectori* porrigere. Concedimus *Senatum ſub Pio Romæ*, eúmque, ut *D. Blondello* adblandiamur, *pauperem* fuiſſe, Et hunc quidem *Presbyterorum* fortaſſis (nam in *principalibus civitatibus* quandoque *Epiſcoporum*, totidem *urbium ſingularium Præfectorum*, *Senatus* fuiſſe, in prioribus ſatis monſtratum eſt.) Hos verò *ſoli divino Chriſti Monocratoris* imperio ſubfuiſſe, & ab iis *communi ipſorum conſilio Eccleſiam* gubernatam fuiſſe, ſic ut *nec Presbyteris Epiſcopus*, *nec Epiſcopis demum Metropolitanus præponeretur*, illud quidem ex nudâ *pauperis Chriſti Senatus* mentione (probatione certè perquam exili, liceat dixiſſe *pauperrimâ*, & concluſionem planè *emendicante*) nemo nobis perſuaſurus eſt. Multò minus (quo claudi hanc rem omnem *D.Blondellus* voluit) *Pium præpoſitum ſervum, non Dominum fuiſſe.* Certè, qui *fratrum*, qui *Presbyterorum præpoſitus*, & *Dominus* fuit, fuit idem *Chriſti* & *Eccleſiæ Chriſti ſervus*, ideóq; *Eccleſiæ inſervîit*, quia iis à *Chriſto præpoſitus* fuit, at & nunquam magis *Dominus* (ex ipſius *Chriſti* exemplo & *doctrina*) quàm cùm ſic *inſervierit*.

Cap. XI.

Regiminis forma Marcionis tempore. Blondelliana æra à ſeipſo conculcata. Concluſiones Blondelli ex narratione Epiphanii, quàm infirmæ, & quàm nihil contra nos valent. Marcionis Hiſtoria, Abſolutionis & communionis non Epiſcopatus petitio. Canon Ap: XIII. Πρεσβύτεροι *de Epiſcopis. Excommunicatum non admittere ad communionem, ad Presbyteros pertinet.* Συλλειτουργὸς *paritatem non arguit, ut nec* σύνδουλος, συστρατιώτης.

§.1. SEquitur *Eccleſiaſtica*, quam *D.Blondellus* vocat, *Regiminis forma, quo tempore Romam Marcion advenit.*

§.2. Res aliquantò implicatior, & quæ paulatim, & per gradus à nobis explicanda eſt. *Marcionem*, inquit (*poſtquam ab Epiſcopo parente ob ſtuprum virgini illatum Eccleſiâ pulſus eſt*) *Romam, Aniceto Pii loco An: Dom:* 150. *ordinato, ſe contuliſſe memorat Tertullianus. Meliùs tamen Epiphanius, tranſfugium illud antequam Pius ſederet, contigiſſe refert.* Ἄνεισιν εἰς Ῥώμην μετὰ τὸ τελευτῆσαι Ὑγῖνον τὸν ἐπίσκοπον Ῥώμης, &c. *Adver: Marc:* l.III.

§.3. De *annorum* hâc in re *quatuor*, aut *quinque* intervallo, aut diſcrimine, *Patres* illos venerandos committendos curare, nulla nos neceſſitas cogit, nec enim *D. Blondello* in rebus tantillis litem intendimus, quibus tanto majora non deſunt, in quibus æquitatem ejus deſideremus.

§.4. Concedamus igitur *ante Pii*, ſed & *poſt Hygini Papatum, Marcionem Romam veniſſe.* Certè ſiquid ex hâc περιστάσει exurgere putetur, quod *Epiſcoporum* dignitati obeſſe videatur, neceſſarium erit, ut *D. Blondellum* iterum monendum curemus, hunc ipſum *Epiphanio,* & *D. Blondello* definitum temporis articulum ſolenni *Blondelliana* (*Epiſcopatus caput ſupra Presbyteros attollentis*) *æra, An:Ch:* 135. integro ſeptennio, ſi non decennio, poſteriorem eſſe, Ideóque aut hoc *advenientis Romam Marcionis tempore, Epiſcopos Presbyteris majores* fuiſſe, aut cum *Walone D. Blondellum* calculos ſuos rectè non poſuiſſe, etiam cùm ex alterâ potius parte erraſſe ipſorum plurimùm interfuerit.

§.5. At quid demum *hoc advenientis Romam Marcionis tempore* factum eſt, quod *Presbyterorum* cauſæ faveat? Illud omne, ut videtur, ex his *Epiphanii* adventum ejus recenſentis *verbis* petendum eſt. *Romam*, inquit *Epiphanius*, *petit Marcion, poſtquam Hyginus Epiſcopus deceſſerat*, Et τοῖς ἔτι περιοῦσι πρεσβύταις καὶ ἀπὸ τῶν μαθητῶν τῶν Ἀποστόλων ὁρμωμένοις συμβαλὼν, ᾔτει συναχθῆναι καὶ οὐδεὶς αὐτῷ συγκεχώρηκε, Ζήλῳ λοιπὸν ἐπαρθεὶς ὡς οὐκ ἀπειλήφει τὴν προεδρείαν τε, καὶ εἴσδυσιν τῆς ἐκκλησίας, ἐπινοεῖ ἑαυτῷ, καὶ προσφεύγει τῇ τοῦ ἀπατεῶνος Κέρδωνος αἱρέσει, καὶ ἄρχεται προτείνειν τοῖς κατ' ἐκεῖνο καιροῦ πρεσβυτέροις τοῦτο ζήτημα. Τί μὴ ἠθελήσατέ με ὑποδέξασθαι; illis ſtatim reſpondentibus, Ὅτι οὐ δυνάμεθα ἄνευ τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ τιμίου πατρός σου τοῦτο ποιῆσαι, μία γάρ ἐστιν ἡ πίστις καὶ μία ὁμόνοια, καὶ οὐ δυνάμεθα ἐναντιωθῆναι τῷ συλλειτουργῷ πατρὶ τῷ σῷ. *Cum ſenioribus uſque tunc ſuperſtitibus, quique ab Apoſtolorum diſcipulis prodierant, collatione factâ, ſe in Synaxin recipi petierat: Nemo verò ipſi permiſit. Cæterum invidiâ* (potius *irâ*) *elatus, velut cui nec præcedentia, nec ingreſſus Eccleſiæ datus; id ſibi cogitavit, ut ad Cerdonis impoſtoris hæreſim confugeret. Incepit autem Presbyteris, qui tunc temporis erant, hoc quæſitum prætendere, Quâ de re me non ſuſcepiſtis?* Illi verò, *Quia id facere non poſſumus, ſine honorandi Patris tui permiſſu, una enim fides eſt, una animorum conſenſio, nec poſſumus Collegæ* (ad verbum, *Comminiſtro*) *bono Patri tuo contraire.*

§.6. Quid hinc ad *D. Blondelli* cauſam adſerendam elici magis poſſit, quàm ex quâcunque πρεσβυτέρων mentione ſperandum erat, ego certè defixis & intentis oculis nullus video.

§.7. Tria ſunt, quæ *D. Blondellus*, ad προπυγμᾶς, aut σκιαμαχίας modum, hîc prælibanda cenſuit, quæ an vera ſint, an ſecus, ſcire, noſtri certè non intereſt.

§.8. *Quartò* igitur hinc concludit, *de ſede Romanâ, per quadriennium viduatâ, invadendà Marcionem cogitaſſe.*

Quintò, Turbonem hunc ſexennio ad minimum in ipſo conatu oppreſſum.

§.9. Hæc certè nec verè ex *Epiphanii* narratione concluſa ſunt, nec quoviſmodo rem noſtram attingunt.

§.10. An *ſedem*, i. e. *Cathedram* ſeu *Epiſcopatum Romanum invadendi lubido Marcioni* unquam *inſederit*, non opus eſt, ut, *inſpecto perſpicillis* noſtris vafri hominis pectore, definiamus. Aut quid hâc in re ab aliis definiatur, huc adferamus. Certè de εἰσδύσεως τῆς ἐκκλησίας, *ingreſſu Eccleſiæ*, de *receptione ad ſacram Synaxim* ab eo petitâ præcipuus hîc ſermo eſt, & προεδρείας fortuita quædam, &, ſi non mendoſo Codici imputanda, ſaltem, *ſecundaria* mentio.

§.11. Ille ob *ſtuprum à Patre ſuo, Epiſcopo exiſtente, Eccleſià Helenoponticâ arcebatur, Romámque adveniens* ἤτει συναχθῆναι, *ad communionem recipi*, nec certè ad *Epiſcopatum promoveri*, ſed *in Eccleſiam*, à quâ juſtè amovebatur, *admitti poſtulabat.*

§.12. Hoc planè infimum *Chriſtiani* hominis *privilegium* ei *negabatur*, nec igitur, ſine magnâ inſaniæ mixturâ, cui ad ima aditus non patebat, ad ſumma adſpirare poterat. Imò, cùm hâc ſpe excideret, viliſſimum ſibi remedium excogitat, ad *Cerdonis hæreſin* fugit, non jam *Epiſcopi*, aut *Doctoris*, ſed *Diſcipuli* locum avidè arripiens.

§.13. Imò, cùm *Presbyteros, quorum nemo petitionem ejus admiſit, interrogaret, quâ de cauſâ eum non ſuſceperint*, ex ipſorum reſponſo patet, non *cathedram Epiſcopalem*, ſed aliquem inter *fideles* locum ab illo expetitum fuiſſe. Illud enim & ex uſu *Eccleſiæ*, & *Can: Ap:* XIII. cautum fuit, ne *qui ab uno Epiſcopo excommunicatus ſit, & ad aliam properet civitatem, ſine commendatitiis literis*, i. e. *ſine prioris Epiſcopi permiſſu, ſuſcipiatur.*

§.14. Verùm, poſt multas, & quas piget referre, ambages, rem tandem acu pungit *D. Blondellus*, *Hinc*, inquit, *apparet ſecundo à Chriſto nato ſæculo* (imò poſt æram tuam, *Doctiſſime Blondelle*, ex quâ id factum ipſe alibi negas) *pares Epiſcopis Preſ-*

byteros, ejuſdem collegii fratres, & miniſterii conſortes, Romæ creditos, Nullum tunc temporis reale inter eorum munera diſcrimen ibidem excogitatum, ſolúmque πρωτοκαθεδρίας, jus pro Cleri fraternitatíſque totius arbitrio, relictum eſſe.

§.15. At undenam hæc omnia tam feſtinantèr, & currenti calamo concluſa ſunt? Ex eo tantummodo, quòd qui hic πρεσβύτεροι dicuntur, *Epiſcopum Ponticum* συλλειτουργὸν appellent.

§.16. At, quid ſi *Romanæ Provinciæ Epiſcopi*, demortuo jam *Metropolitano*, ſeu *Papa Hygino* ſuperſtites, πρεσβύτεροι & πρεσβύτεροι hic dicantur? Certè uno indicio ipſe contextus illud nobis ſatis probabile reddit, cùm dicatur, *petitioni ejus* οὐδένα συγκεχωρηκέναι *neminem annuiſſe.*

§.17. Certè ſi de *Presbyteris*, quos hodiè dicimus, *communi conſilio Eccleſiam adminiſtrantibus*, ſermo eſſet, dicendum fuit, Πρεσβυτέριον, vel γερουσία, vel συνέδριον, vel demum *juncto conſilio* πρεσβύτεροι *illud non permiſerunt.* Cùm verò de *ſingulis* dicatur, οὐδεὶς αὐτῷ συγκεχωρήκει, argumentum non quidem δεικτικὸν, at nec improbabile, hinc necti poteſt, de eo, quod ad *ſingulos* pertinebat, ſermonem fuiſſe.

§.18. At, ne in re non adeò certâ quicquam definiamus, illud ſecundò addi poteſt, hoc *Epiſcopalis ſedis vacantis intervallo*, nec novum, nec, à quo nos *Prælatici* abhorreamus, inauditum cenſendum eſſe, ſi, qui viduatam *Eccleſiam* procurabant, *Presbyteri, excommunicatum*, & literis *commendatitiis* ab *Epiſcopo*, qui eum *excommunicaverat*, nullatenus munitum, ad *pacem* & *communionem Eccleſiæ* admittere recuſaverint. Quod tamen unicum ex hâc rei geſtæ hiſtoriâ concludi potuit.

§.19. Denique, quod ad συλλειτουργοῦ nomen attinet, non eſt quòd ex eo *collegarum*, aut *comparium* æqualitas *omnigena* argui, aut concludi putetur, ſed tantùm *hujus* particularis λειτουργίας, de quâ iſtic ſermo eſt, participatio; quo modo *Apoſtoli* Θεοῦ συνεργοὶ, I. *Cor.* III. 9. *Priſcilla* & *Aquila*, & *Urbanus*, aliíque *Pauli* συνεργοὶ, *Ro.* XVI. 3. 9. *Epaphras Apoſtolorum* σύνδουλος, aliíque συστρατιῶται in *ſacro Codice* dicti ſunt, qui nullam tamen ſibi cum *Apoſtolis*, ut nec *Apoſtoli* cum *Deo*, ex vi iſtorum titulorum, *æqualitatem* vendicârunt.

§.20. *Presbyteros* interim, quos ſecundarios dicimus, æquè ac *Epiſcopos*, & *Chriſti*, & *Eccleſiæ*, cui præficiebantur, λειτουργὸς fuiſſe, (licèt non *Epiſcopis pares*) nihil mirum ſi hîc *Epiphanius* (*Aerianæ* ubique & *Blondellianæ* ſententiæ ſatis notus hoſtis) libenter agnoverit, aut ſi nos, ut gratum illi faciamus, liberaliter largiamur. Reliqua, quæ ex hoc teſtimonio concluſiſſe ſe putat, ea ſunt, quæ à nobis commemorari, nec vacat, nec litis hujus intereſt.

CAP. XII.

Gallicanæ Eccleſiæ teſtimonium. Hieronymus à Blondello arguitur. Irenæus πρεσβύτερος, verè dictus, qui & Epiſcopus. Νεώτερος *Lu:* XXII. 26.

§. 1. REſtat unicum, quod appellat, *Gallicanæ Eccleſiæ teſtimonium*, quod, ut cum commodo ſuo proponat *D. Blondellus*, *Euſebii* imprimis, dein Chariſſimi *Hieronymi* (ut & *Faſtos Græcos* taceam) παροράματα, neceſſariò per modum τῆς ἐγσχεδῆς, ab illo *coarguenda* erant. Nam, ſi aut *Euſebius* non deliraverit, aut *Hieronymus Euſebianam hallucinationem* novis παροράμασι non cumulaverit, aut *Faſti Siculi totam luculentiſſimæ Hiſtoriæ ſeriem* non *conſpurcaverint*, nullum planè hic, quod in nos vibrari poſſet, telum, *Gallicana Eccleſia D. Blondello* largitura erat. Apol: p. 23.

Illud hîc nobis fixum & ratum eſſe volumus, *Chronologicis* diſceptationibus, ſatis quidem & turbidis, & obſcuris, in operis non adeò fœcundi, aut placidi exitu, nullatenus immiſceri.

§. 2. Nos, ne à *D. Blondello* hâc in re vel latum unguem abſcedamus, & ſic pro *theſauro Carbones in pretio habuiſſe* dicamur, libenter concedemus *Polycarpum An: Dom: 167. gladio confoſſum eſſe, Juniique ſequentis 2do. Pothinum, Chriſtum Lugduni confeſſum, animam efflâſſe*, ſic ut *Irenæus ſucceſſor ejus relictus, anno Epiſcopatûs, vel nono, vel decimo A: Ch: 177. Romam Gallorum Legatus profectus ſit.*

§. 3. Quid igitur ad *Epiſcoporum* & *Presbyterorum* ἰσοτιμίαν confirmandam, *Gallicanæ* iſtius *Epiſtolæ*, quâ munitus *Irenæus legationem iſtam* ſuſcepit, *teſtimonium* facturum eſt? Certè quicquid ſit, ab *Irenæo Epiſcopo*, jam ſupra *Presbyterorum paritatem aſſurgente* (nec, uti ſpero, *Uriæ*, quas dicimus, *literis*, ab *Eccleſiâ*, cui præſidebat, boniſque *Chriſti martyribus*, inſtructo.) deferebatur. Certè & id integris XL annis poſt *D. Blondelli* ætam, ex qua *Eccleſiarum*, inquit ille, *conſuetudo immutata eſt, & toto orbe ad unum cæteris ſuperpoſitum omnis Eccleſiæ cura pervenit*; Nec igitur à teſtimonio hoc, qualecunque demum ſit, nobis valdè metuendum erit.

§. 4. At quale tandem *teſtimonium*? Quæ *Lugdunenſium*

Euſeb: l. V. κ.δ'.

Martyrum ad *Eleutherium Papam Romanum* verba ſunt? ſcilicet, Ταῦτά σοι τὰ γράμματα προετρεψάμεθα τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν, καὶ κοινωνὸν Εἰρηναῖον κομίσαι, Πάτερ Ἐλεύθερε, καὶ παρακαλοῦμεν ἔχειν σε αὐτὸν ἐν παραθέσει, ζηλωτὴν ὄντα τῆς διαθήκης τοῦ Χριστοῦ. Εἰ γὰρ ᾔδειμεν τόπον τινὶ δικαιοσύνην περιποιεῖσθαι, ὡς Πρεσβύτερον ἐκκλησίας, ὅπερ ἐστὶν, ἐπ' αὐτῷ ἐν πρώτοις ἂν παρεθέμεθα, *Ut has ad te literas deferret fratrem noſtrum communicatorémq; Irenaum hortati ſumus, Pater Eleutherie, Te etiam rogamus, ut eum Chriſti teſtamenti Zelatorem exiſtentem, in pretio habeas. Si enim putaſſemus locum cuiquam juſtitiam parare, ut Presbyterum Eccleſia* (*ita enim eſt*) *eum imprimis commendaſſemus.*

§.5. Hic certè libet exclamare, *Ad quid perditio hac?* Certè omnia tam prolixè producta ad illud unum collimant, ut *Irenaus Epiſcopus Novennio* jam toto in *Lugdunenſi cathedrâ* ſedens (ipſius *D. Blondelli* fidem appello, quàm ſit hoc veriſſimum) à *Martyribus Lugdunenſibus* (nec enim [à *delegantibus*] illud factum apparet) πρεσβύτερος (aut *Latinè* potius loquentibus, *Senior*) dicatur.

§.6. Certè de vocis hujus pro *Epiſcopo* acceptatione, abundè in prioribus, præſertim *, cùm de *Polycarpo* ſermo incidiſſet, diſſeruimus, & in hac re ſummam & *Papia*, & *Irenai*, & *Clementis*, & *Tertulliani* concordiam advertimus. Nec igitur *Epiſcopum Irenaum* à *Lugdunenſi Eccleſiâ*, aut *Seniorem*, aut πρεσβύτερον rectè dici potuiſſe dubitamus. Eo quidem modo, quo à *Chriſto*, *diſcipuli*, (*ſubjecti*, aut *inferiores* omnes) νεώτεροι ſimpliciter, *Lu:* XXII.26. Et in *ſacro Codice*, primíque ævi *ſcriptoribus*, *Eccleſiarum Paſtores* aut *Prapoſiti*, πρεσβύτεροι, non ut *atatis* tantummodo, ſed ut ἀξιώματος, aut *authoritatis* potiſſimùm titulo, dicebantur.

* Diſſ: IV. c. 22.

7. Mirum eſt, tanto conatu, & apparatu hoc unum (toties decantatum) denuò ad *faſtidium* à *D. Bl:* productum eſſe, At magis ſtupendum, hâc unâ *aquivoci* nominis uſurpatione, omnem ſtatim *Epiſcoporum* ὑπεροχὴν ſublatam cenſeri, ídque poſt tempus illud, quo *Epiſcopos toto Orbe cateris ſuperpoſitos eſſe*, ut & *Irenaum* ad hanc *Lugdunenſis Cathedra* dignitatem aſcendiſſe, ipſe nobis *D. Blondellus* largiatur.

§.8. Dabit verò nobis res iſta æſtimandi copiam, quid demum, aut nobis, aut Lectori expectandum ſit, ſi *D. Blondelli* veſtigiis inſiſtentes, eum ab hoc *Gallicana Eccleſia* de *Irenao* teſtimonio, ad ipſum dein *Irenaum*, qui proximè ſuccedit, latiùs vindicandum

dum, ſi inſuper ab *Irenæo*, & ipſo ſingulari *Epiſcopo*, ad *Victorem Papam*, à *Victore* ad *Clementem Alexandrinum*, à *Clemente* ad *Tertullianum*, à *Tertulliano* ad *Origenem*, ab *Origene* ad *Cyprianum*, alióſque notiſſimos *Epiſcopalis apicis*, vel *dignitatis* aſſertores, & propugnatores fidiſſimos, ſequi velimus.

§. 9. Nos quidem prudentiùs otio noſtro, pariter, & *Lectoris* commodo conſulendum putavimus, & *Diſſertationi* ſatis jejunæ & horridæ finem jamdiu exoptatiſſimum aliquando impoſituri, ſarcinulas jam noſtras breviter colligendas decrevimus.

Concluſio.

HÆC, quæ jam fuſiùs dicta ſunt, ſi cui nondum perſuaſerint, ſi poſt *myſterii ἀνομίας*, & *Antichriſti* (ut & *Diotrephis*, & *Corinthiaci ſchiſmatis*) procul ab *Epiſcopis* noſtris depulſam invidiam; Si poſt *Ignatio* primævo *Martyri*, & *Hierarchiæ* noſtræ fidiſſimo ὑπερασπιστῇ abſterſam labem omnem, authoritatémque ejus, firmiſſimis demum columnis ſtabilitam, & *teſtimonia* tam frequentia & manifeſta ex eo pro *Epiſcopis* prolata, ut nihil contra apertiſſimam lucem adhuc vel fingi potuerit, niſi ut *Ignatius Epiſtolas* nunquam ſcripſiſſe credatur; Si poſt ipſius etiam *Hieronymi* liquidiſſimas confeſſiones, ſic ut cauſæ noſtræ ſatis prolixè ſuffragari, refragari nequiquam exiſtimandus ſit; Si poſt ſingula hâc in re *S. Scripturarum* loca, æquâ lance perpenſa (ſic ut ἐπίσκοπος nunquam non, πρεσβύτερος plerunque, ſi non ſemper, veri nominis *Epiſcopum* ſignificare reperiatur) ſi poſt regimen *Eccleſiæ Chriſtianæ* adeò graphicè in iis delineatum, ut à *Chriſto magno animarum paſtore, & Epiſcopo*, ad ſingulares *Apoſtolos*, eoſdemque *Epiſcopos*, ab *Apoſtolis* dein ad ſingulares in quolibet cœtu, & propriè dictos *Epiſcopos* (ipſo *Chriſto* inſtituente officium, *Spirituque* ſancto perſonas deſignante) continuâ ſucceſſione derivatum, ad *Univerſæ* tandem, per quindecim ſæcula, *Eccleſiæ Epiſcopos* (ſolo, per tot ſæculorum decurſum, *Aërio* contrà hiſcente) deſcendiſſe appareat; Si poſt *Clementis Romani* (*Petri* primùm *Diaconi*, dein in cathedrâ ei ſuccedentis *Epiſcopi*) de *Epiſcopis*, & *Diaconis* ab *Apoſtolis* ubique conſtitutis, apertiſſima producta teſtimonia; Si poſt aliorum omnium, quos à *Presbyterianorum* partibus ſtetiſſe *D. Blondelli* intereſt, à *ſtrophis* & *technis* ejus vindicatas ſententias, ſic ut per univerſum *Blondelliana* *dellianæ* æræ ſpatium, ad *An:Chr:*CXL. porrectum, quo integro intervallo à ſolis *Presbyteris* ἰσοτίμοις *Eccleſias* ille ſingulas procuratas affirmat, teſtimonium unicum, aut è ſacris, aut *Eccleſiaſticis* ſcriptis (ipſóve demum *Hermâ*) produci nequeat, quod ἰσοτιμία iſti quovilimodo faveat; Denique, ſi poſt tot ab omni ævo producta decreta, quibus in univerſum *Presbyteris* ſine *Epiſcopo* quidvis faciendi poteſtas abjudicatur, omníſque in *Eccleſiâ Chriſti* poteſtas *ſingularibus Epiſcopis*, *Apoſtolorum* ſucceſſoribus, concredita affirmatur; adhuc cuivis dubitandum videatur, annon omnis adminiſtrandæ *Eccleſiæ* (*Epiſcopis* poſtmodum natis) *Presbyterorum* conſeſſibus à *Chriſto* & *Apoſtolis* tradita fuerit; Si poſt tantam, inquam, undique circumfuſam claritatem, adhuc cæcutire quiſquam, aut oculos obfirmare decreverit, Unicum certè ſupereſt, quod iſtis, quæ dicta ſunt, adjici opportunè queat, nempe ut *Paritatis*, aut ἰσοτιμίας *Presbyteranæ Origines*, aut *Natales* juxtà poſiti, coram æquis judicibus trutinentur, ut integræ rei geſtæ *Annales* (quibus demum initiis, & gradibus inter mortales primùm conſpici, dein augeri, adoleſcere, tandémque lacertos movere *Presbyteratus* cœperit) dilucidè, & ex ipſis, ſeu χριστῶν, ſeu αὐτόπτων archivis, aut commentariis deſumpti, & à primo (parente dicam, an creatore?) *Johanne Calvino*, ad ultimum *D. Blondellum* deducti, conſcribantur, ut ſic, factâ comparatione, ad æquos arbitros res tota referatur, ſimúlque omnibus palam fiat, quid in hâc filiorum contra Patres inſurgentium arenâ, hâc νεωτεριζόντων *palæſtrâ*, & *agone* unuſquiſque præſtiterit, & quæ demum tanti moliminis gratia, à *Chriſto*, ab *Apoſtolis*, à primævis *Eccleſiæ* columnis, à φιλαρχαίοις (ad quos *D. Blondellus* provocat) omnibus, à *pace*, & *unitate Eccleſiæ* univerſæ, à *Principibus Chriſtianis*, ab ipſâ denique plebe, cui rem adeò gratiſſimam ſe feciſſe ſpondent, ſingulis debeatur.

At & hæc certè ea ſunt, quæ aut à me, aut à fratribus meis (utut breviter) perſtringi (cùm ſine Satyrâ non poſſint) non optaverim. Det *Deus*, ut conſiliis iſtis locus non ſit, ut ingratiſſimas operas nulla à nobis neceſſitas extorqueat.

Valeat Vir *Doctiſſimus*, *Pacémque* & *Ordinem Eccleſiaſticum* boni cōnſulat, Nec ad illud (adeò ipſi non inutile futurum) hac qualicunque operâ noſtrâ uti dedignetur.

FINIS.

Typothetæ errata ſic corrigenda ſunt.

PAg. 6.l. penult: le: περγελαβδομύλοι.
p.8. l.21.le: ſuas
  l.26. le: primam
  l.33. le: impuritatum
p.9.l.7. le: Iſtas.
p.10.l.36.le:profeſſione) prognatis
p.13.l.7. le: ἐπάγοντες
p.15.l.30. le: conventus facere des:
p.28.l.13.poſt-*polluantur*, add: aut, quod *tecnici* eſt, *inficiantur* potius.
p.30.l.17.le.Deo Fidio, Imper:dele pro, & fallentem.
p.33. l.5.poſitam,
  l.6.reddendam
p.48.l.10. le: Apoſtolis.
p.63.l.17. le: πραπ:
p.69.l.27. le: videatur, Reſp:
p.75.l.12. le: argumentum Salm:
  l.36. le: Mæſtræus.
p.80. l. 20. le: ἐληρεσφόρησαν (non ut vulgatus codex ἐξηρεσφόρησαν, aut ἐξεφόρησαν) *ſic deliria protulit*,
p.83.l.12. le: ἀνθολκῆς
p.96.l.26. le: ipſa-ſentina
p.113.l.11. le: γνώμη.
p.116. l. 38. le: ἐνβεπίδωσιν, & Ἰησοῦν
p.121.l.15. le: eundem
p.129.l.36. le: curæ
p.138.l.15. le: καθίστασθαι
p.144.l.14. le: dabantur.
p.146.l.33. dele, ideoque
p.156.l.1. le: cupiamus)
  l.22. le: nullis
p.158.l.2. le: Gentium, Confinium puta Gentium, Tyri, & Sydonis, Galilæam circumambientium, (dictam exinde Γαλ:
p.170.l.5. le: περότιν
p.176.l.9. le. παροιμίᾳ
p.184.l.2. le. συνήχθησαν
p.201.l.9. le: κατασταθέντος.
p.202.l.33. le: illique
p.203.l.1. le. Proconſularis Aſiæ
p.207.l.2. le. occupari.
p.215.l.31. le. πλῆν,
p.220.l.36. le. tributos
p.227.l.34. le. ſuccedebant)
p.228.l.28. le. ſecundario)
p.231.l.21. le. διπλῆ,
p.233.l.9. le. ad
p 235.l.24. le. iiſdemque
p.236. l. 30. le. valetudinis) tempore,
p.237.l.16. le. ἐμβροχαῖς
p.240 l 29. le. ut interpretes
p.243.l.16. le. Interpretibus.
  l.34.le. (ſic ut ἐγκύκλια
p.251.l.13. le: qui ad munus al:
  l.30. le: (unde
p.254.l.14. le: nata.
p.256.l.34. le: (annis poſt ipſorum exitum XX.)
p.260.l.18. le. proponantur.
p.261 l.32. le. cum
p.265.l.29 le. quod ὑποθέσεις ſerv:
p.273.l.14. le. in pretio erant
p.277.in marg.l.8. le. denatis.
p.281. l.12. le. conſtitutos Epiſcopos)
p.283.l.7. le. ſtomachi halitu, cal: